

Ratholski Posol.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Szescnadwachy lětnik.

W Budyschinje.

Czjachy Smolerjec Inicjaticheskejne w maciejsnym domje.

1888.

W op schi je czo.

	Strona
Joho Swjatosci bamžej Leonej XIII. Wot Krala	1
50-létni měšťanskí jubilej bamža Leona XIII. Wot r.	3
Leo XIII. Wot r.	3, 59, 79, 86, 133, 141, 158, 167, 181
K 25-létnomu jubileju „Katholskoho Posoła“ Wot Krala	5
Bóži wjeczor. Wot Sporuška	9, 21
Swjath Bożejan, wojał a marträ. Wot Krala jun.	17
Lekar chorobowej schije. Wot Szymanka	19
Kat je nechtu „Konfiteor“ naukuły. Wot Kubascha	19
Pobożne puchowanje do Róma. Wot r.	29
Śwęczę Marije. Wot Kubascha	30
Patorzicu. Wot Libicha	31, 42
Tsi minuty do dwanaściej. Wot Krala jun.	35
Kanonizacja nowych swjatych. Wot Krala jun.	41
Katholisch Serbja, podpieraję serbske piśmowisno! Wot Hórnika	49
Wopramdžity ludowny pscheczel a wožbožer. Wot Krala jun.	51
Wylem I. němki lejzor a pruski kral †. Wot r.	57
Wo nowej żeleznich. Wot r.	61
Zastupna prótwa maczerie Bożeje. Wot Krala jun.	62
Bajimawie z ratarstwa ze wschodnich časow a pola wschodnich ludow. Wot Kubascha	63, 69, 91, 98
Něchto wo tričinach. Wot Kummera	65, 80
Són a joho dojeljenjo. Wot Natuscha	70
Majhmannski predat je — dobry pschitkad. Wot Kubascha	72
Powodzenja w Němſtej. Wot r.	77
Koždy može druhoho triebacz. Wot Natuscha	81
K czelci maczerie bożeje w Rózencze. Wot r.	85
Něchto z missionow. Wot r.	89
Zmuzith naſledownik swjatoho Jana Nepomucenskoho. Wot Krala jun.	97
Nieczwiliuž zwérjata. Wot Krala jun.	98
Wažne wožewienjo najdrostnišchego knjeza biskopa dla japoſcholskoho požohnuowanija w Bacžoniskej cyrkwi. Wot r.	105
Niepečny čeſčezowat božeye maczerie. Wot Natuscha	106
Sud Bóži. Wot Krala jun.	107
Wudželenjo japoſcholskoho požohnuowanja w Bacžoniskej cyrkwi. Wot r.	114
Něchto z missionow. Wot r.	120
Na naschni čeſledž	121
t khejzor Friedrich. Wot r.	125
Dobrocziwoſez na prawym miejnie. Wot r.	126
Khoſtanjo revolucionara. Wot Nězaka	128
Liſceženica pola katholickich Koſtow. Wot Krala sen.	135
Swj. Donatus (Natusch) patron we njewiedrach. Wot Natuscha	144
Đeci a hórie! Wot r.	149
Kardinal Lavigerus pscheczelivo njewolniſtwu. Wot r.	150
Domjach ſredk za wobkhowanjo domjachoho yokoja. Wot Natuscha	152
Pužowanje lejzora Wilhelma do Róma. Wot r.	157
Katholicka cyrk w Norwegiskej. Wot Krala sen.	160
Wofolný list Leona XIII. Wot r.	165
Kijow, metropola ruskije cyrkwie. Wot r.	168
Werowanjo a kwas pola Koſtow w Abhysinskej. Wot Krala sen.	170
Něchto wo měchanym mandželstwie. Wot Krala jun.	171
Nuža wueži modlenjo. Wot Natuscha	172
Schto chce towarzstwo burow? Wot Kubascha	179
Wolmončku 1887. Wot Libicha	180
Pschellepanh ale nic doſez. Wot r.	183
Wuzwolenjo kmótrow a khejzenſkich mjenow. Wot Hórnika	189
P. Herman Ludger Potthoff †. Wot Libicha	192
P. Eduard Schev. Wot r.	197
Marträrio w Uganda. Wot Krala sen.	199, 213, 221
Burja, pojče do towarzstwa! Wot K.	205
P. Jakub Bieński. † Wot r.	207
Wuſławki „Towarzstwa Serbſkich Burów“	209

	Strona.
Dosłowo za 26. lětnik „Katholickoho Posola“.	225
Ważny list katolickiego feljtorowęse.	226
Rozgladuj ſo! Wot Libišha	217, 227
Wſchelęžimy	39, 55, 66, 103, 111, 148, 163, 175, 187, 235
Z Lujic̄ a Saffeje	
Z cyloho ſwēta	
Naležnosće našoho towařstwa	
Dary za cyrkę Wutroby Jēzusoweje w Baćonju	
„ za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach	
„ na wudawco Nowoho Zakonja	
Dopis̄, ſtríſche rozmolnjenja w někotrych čiſlach.	
Dopis̄, ſtríſche rozmolnjenja w někotrych čiſlach. — Naučenjekti.	stajne rubriki.

Psihiſpomnjenjo.

Hdyž je z tutym čiſlom „Katholicki Posol“ ſwoj 26. lětnik dokonjał, dyrbimy tež w tutym lěče zas wutrobný džak wuprajic̄ wſchitkim, kotsiž ſu naših časopis̄ podpérali z naſtawkami, dopisami, z rozeſtanjom a rozdawanjom, z pschedplaczenjom a rozhřejenjom. Boho pschedczęlojo tež w tutym lěče njeſſu woteberali, a to naſ wutrobnje wjeseli, wubudža tež dobru nadžiju za psichid̄.

Nastawki do tohole lětnika ſu pódla redaktora 13 ſpicacerjo podawali: k. farar Hörnič, kotrež je tež wjac króč redaktora we wudawanju a porjedzenju dobrocziwje podpérat, administrator T. Natušč, kaplanojo Kubasč, Kummer, Bart, Libiš a wuczerjo Krále ſen., Wjenka, Symank a Rězał, theolog Krále jun., ſubler M. Kokla a Holka. **Dopis̄** do wſchelakich rubrikow ſu wſchelach ze ſpomnjenych kniezow ſtali; pódla tutych tež hýšeze: k. fararzej Herrmann a Nowak, kaplanojo Biedrich, Rězał a administrator Žur, ſublerjo atd. Rjenc̄, Bryl, Kokla, M. Wawrik a někotſi druži. Wſhem ſo w mjenje dobreje węcy wutrobnje džakujemy.

Shtož **hłownu expediciju** naſtupe, ſluſhā zas najwjetſchi džak tačantſkomu zwóncej k. Jakubej Wjenkej, kotrež je tež w tutym lěče ju z njeſtawacej piłnoſc̄ju a ſwēru wobſtaral. Njech to naſchi lubi čitarjo wěđa, kelfo pröcy ſluſhā, prjedy hač maja hotowe čiſlo w rukomaj! Hdyž je Posol druhdy z doſc̄z wulkej pröcu a pišci wſchelakim komzenju a molenju ſkónczniſe dopisam, njeje kózdy raz čiſhcz tak z časom hotowym, zo by ſo „z dobrej khwili“ do wſchelakich pojhłokow jezawalecz, z napiſmami wobſtaracz a potom jenotliwym poſelnikam ſobotu w Budyschinje roznoshez mohł. Potom je hłowna expedicija w Budyschinje doſc̄z wobęzezena a to za zwónka, kiz ma ſobotu často w cyrkvi potnej ruch dželacz. Poſaſkim za tajku ſwēru pröcu, často doſc̄z wobęzezenu, k. Wjenkej wutrobný džak wuprajamy. Tež wſchitkim tym jón wuprajamy, kotsiž ſu w jenotliwych wosadach zas „K. Posol“ rožděleli a pjenjezne psichinoſki dobrocziwje podawali. Su to, shtož wěmy, byli: w Chrósczicach k. kapłanaj Scholka a Rězał a piſhekupc Domanja, we Wotrowje kniez farar Herrmann, w Marijnej Hwězdze k. PP. Jawrjenc, Malachias a Konrad a poſelnik Lehmann, w Rjebeležicach k. kapłan Kubasč, klamař Kubasč a Schwejda, w Kamjencu k. farar Nowak a piſhekupc Lüsche, w Rózencze k. administr. Natušč, w Kalbicach k. kapłan Biedrich, w Šulowje k. administr. Krause, w Radworus k. adm. Žur, w Baczonju k. ſublerzej Schewcik a Pjeh a w Zdžeri k. Čorlich. Wot wſchitkim, kotsiž ſu za Posol ſo ſobu pröcowali a dobrocziwje starali, to zhonili njeſſm; tež tutym njeznamy kaž wſchitkim znatym dobroczerjam džakujemy ſo z wutrobu: Zaplač ſo Bóh tón Knjez!

Wſhem zbožne ſwate dny. Na zahywidzenjo w nowym lěče!

W Budyschinje, 15. decembra 1888.

Redakcija „Katholickoho Posola“.

Katholicki Poroč

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Jubilejske číslo. 1. januara 1888.

Lětník 26.

Joho Swjatosći bamžej

Leonej XIII.,

horcolubowanomu wótcej křesćanskich ludow,

k 50lětnomu měšniskomu jubileju.

Ožensa njebjesa a zemja klinča
Ze spěwanjom khwalbnych kěrlušow,
Hory, morja mócný wothlós brinča;
A kaž woheń sapa do dušow:
„Křescijenjo! do Roma, do Roma
Ke mší do swjatoho Pětra doma!“

Šedžiwci tam džens swjeći wopor Boži,
Kotryž před pječdzesat lětami
Swjeći Odescalchi* napołoži
Joachimej ze swječiznami.
K Romej křesćijanski swět džens hlada
A so modlo na kolena pada.

* Kardinal Odascalchi Joachima Pecci (nětčišoho bamža) 31. decembra 1837
na měšnika wuswjeći.

Mjeno Twoje so kaž hwězda swěći,
 Leo! a kaž kěrluš w jenakich
 Sumi w zwukach z horta Twojich džěci
 W pjeći zemje džělach wšelakich.

Słyš! Te Deum klinči do mróčelow
 Kaž wot čłowjekow a wot jandželow.

Stajić njemóža najwyšše hory
 Mjezu Joho słowu mócnomu,
 Mórskich žołmow šumja džiwje chory
 Sławu Joho mjenej wulkomu.
 Peking*, Sidney**, wighwam*** Indiana,
 Kongo† maju Leona za nana.

Zmohi do swjatoho Pětra stoła
 Pjeru drje w Europje hrimajo,
 Črjóda za bamžowej smjerću woła
 Drje so hrěšnych brónjow přimajo,
 Tola Leo stoji w swyatym měrje
 Skałokruty w nadžěji a wěrje.

Kejžor, kral a wjeřch za zakitarja
 Joho proša w ludow bědzenjach,
 Joho wołaju za wujednarja
 Mócnarjo we čežkich prašenjach;
 A sud Joho dawa měr a zbožo — —
 Jomu ludow wosud dowěr, Božo!

We wšěch rěčach ludy wšě džens w kraju
 Kóždym modla so za Leona;
 W swyatym zahorjenju přisahaju
 Swěru k barbam Joho wopona.
 Serbow ludžik tež so k Tebi, Leo,
 Bliži, miłosc, měr a zbožo — —
 Wusłyš, Božo, křesćijanskich ludow
 Horce modlenjo a prošenjo!
 Wutorhní čłowjestwo ze strašnych błudow!
 Posylní swjatej cyrkwjje wučenjo!
 Nowoh' přibójstwa znič złote čelo!
 Pokaž, Leo zo je „Lumen in coelo!“ ††

J. Bart.

* Najwjete město Asije w Chinje.

** Najwjete město Australije.

*** Indianska khěžka ze sycicnow w Americy.

† Nowozarjadowany kraj w Africy.

†† „Lumen in coelo (Swětlo na njebju)“ je wuprajenjo z wěšćenjow arcibiskopa Malachiasa w Armaghу z 12. lětstotka.

50 lětny měščanský jubilej bamža Leona XIII.

Dženſa we wulkotnym domje ſwiatohho Pětra w Romje ſtupa k wołtarzej božomu ſchědžiwc, ke kotromuž miliony a zaś miliony z najhlubšíjej pokoru a z najnurtrníſcej luboſežu ſpohladuja; ſtupa k wołtarzej, zo by njevoblaſowanym wopor nowoho zakonja woprował za wſchitke tele miliony, kaž nehdyn hako pobožnym mlodženc psched 50 lětami na dženſniſkim dnju prěni krócz k wołtarzej pſchitnpi, zo by měščaniku mōc docepěwschi dopjelnit ſłowa Chrystiſowe: „To cžińce ſtupa k mojemu wopominjecu!“ Někto hižo kryja ſlěbroběle wložnjo hlowu, tola živý duch pſchehladuje cyły ſvět a mlodna, luboſeže połna wutroba wobſahuje jeho wobydlerjow, zo by w ſwiatym ſkutku božej ſmilnoſeži poruczała wſchitku jich radoſež, wſchitku jich hoſež.

Nasch ſwiaty wótca Leo XIII. je na wežorawſhim dnju 50 lět ſwojego měščaniftwa dokonjal a dženſa psched 50 lětami prěnu božu mſchu ſwecžil.

Zbožowna móže ſo imjenowacž wosada, kotrejž dufchepaſtyr tajki žadny ſwjedzeň 50 lětnoho měščanskoho jubileja doſczechne. Zawěſce ſjeje drje tež žana, kotař njeby — je-li hiſcheče ſaktricžka cyrkwiſkoho žiwjenja we njej — tajki wuſrjadny ſwjedzeň z wulkej radoſežu ſobu ſwjecžita. A hdynž někto najwyſchſhi paſthy ſjeje wosady, cyleje katholſkeje cyrkwie, podobny ſwjedzeň ſwjecži, ſjeje to sprawne a zdobne, zo wſchitcy ſo ſobu raduju, kotsiž k nadobnomu jubilarej hako wyjſchhomu paſthyrej ſo znaja a wuznawaja? Nejeje to sprawne a zdobne, zo dženſa 225 milionow wěriwych ze wſchěch dželow ſvěta w duchu do Roma pucžuia, zo byhú ſe ſwojim wyschſkim měščanikom ſwoje modlitwy zjenočili a w njeſkónczonym woporje psched trón njebjeſkoho wótca pozběhovali?

Zawěrno, njebudže drje ſwjedzeňa na tutym ſvěcze, kotrejž by tak po wſchitkovnoho wobdželenja namakał, kaž jubilejſki ſwjedzeň naschoho ſwiatohho wótca. Žadny ſwetny knježicžer, vyrije jeho królestwo wjetſhe a mócnishe było, njemóže ſo ani wot nazdala pſchirunacž ze ſwiatym wótcom, ſhtož jeho ſkukowanjo a jeho rožščerjenu mōc naſtupa. A tola tutón ſchědžiwc nima ani ſvětnu mōc, ani hłos, kotrejž by wulkim wójskam poruczał, ani doſpolnu wosobnu ſvobodu. A tola cžeszcži jeho cyły ſvět — nic jeno katholſki — a mócnarjo tohole ſvěta ſpoznawſhi a wuznawajcy jeho daloko doſahowacu mōc pytaja jeho pſcheczelſtwo.

Runje tole je wuſpěch a ſwědczeňo tamneje wyschſcheje mocy, kotrejž je bójſki założer cyrkwie hižo ſwiatomu Pětrej a jeho naſtupnikam ſlubíł.

To pak je tež za wſchitkých ſwernych synow cyrkwie nowe wołkručenjo radoſtejneje dōvěry, zo wſchitke pſchecziwjenja a kajkežkuli podeiidzeňa čaſow, wſchitke horce bědzenja a leſtne leczenja, kotrej ſo cyrkwi pſchihotuja, ſkale, na kotrejž je wona twarjena, njezefkodža; pſchetož „mocy hele cyrkje nje-pſchedobudu!“

Leo XIII.

Hlubočko we njeplodnych horach ſriedž Roma a Neapla leži zdalene wot wulkoſte ſweta a jeho njemera městacžlo Carpineto Romano. Tute městacžlo, kotrej ma nimale 5000 wobydlerjow, ma pódla ſwojeju dweju cyrkwiow jeno mało wjetſchich ſtežow. Najwjetſha mjez nimi je ſproſty hród ſwojby Pecci (Pečži). Hižo lětſtotki doſho je imjenowana ſwojba w tutych horach zaſydlena a wuznamjenia ſo mjez druhimi ſwojbsami. Teje ſobuſtawy mają titl patriciow města Anagni a ſu z tym groſojo.

W tutym městaczu, na mjenowanym hrodžiku narodži so 2. měrca 1810 Leo XIII. a dosta dwaj dnaj pozdžischo w swjatej křečeñcy mieno Joachim.

Přenje lěta swojeje mlodosce pschebywaſhe Joachim pod spomožnej čahniidbu swojoho krutoho nana Colonela Ludwika Pecci-a a swojeje pobožneje maczerje Hanu rodženeje Proſperi; mějše hřeče dwě ſotse a ſchyrjoch bratrow, kotrymž je čas živjenja ſvérnu luboſcz wobkhował. Tam w domje pobožneju starſheju položi ſo zaklad hřubokeje pobožnoſče a wulkeje poccíwoſče do wutroby tutoho džecča, kotrež běſhe Boh na tak wysoke zaſtojnſtwo powołacz wobzamknýl. Toho wopravdze křečeňska macz spózna jako přenju a ſlodu winowatoſcz to, swoje džecči zahe ſo modlicz wuzčicz. Stykowaſhe jim ruczen, wuzčeſhe je najswjetcischi miena wuprajowacz, klataſhe z nimi pſched wobrazom maczerje božeje z Ježus-džecčatkom w domjacej kapali a zaſchczępi tak ſwojim džecčom, woſebje pak malomu Joachimej nutru luboſcz k maczeri bozej. Pödla widžachu džecči doma jenož dobre pschikladu a naukuſnichu wſhē poccíwoſče, woſebje tamu dobrociwu luboſcz k wſhém nuznym a potrébnym, kotrež bě kaž pobožne herbſtwo w Pecci-ec ſwójbje a kotrež woſebje maczeri bě czeſtne mieno „maczerje křudých“ w cyklu wokolinje dobyla. Hdyž bě hólczeč 8 lét starý, dojeweſchtaj starſhej joho ze starſhim bratrom Vózefom (něčiſhim kardinalom) do města Viterbo. Tam we wuſtawje jezuitow pod wuſtojnym naujedowanjom dobrych měſhníkow dokonja ſwoje pschihotowanſſe studije, tak zo móžeshe po 6 lětech 1824 ſo do Rómie pschihotowaſhe ſo młodenc ze wſhē mocu swojoho rozwitohu ducha a ze wſhém wohenjom za wſho dobre zahorjeneje wutroby na ſvjate powołanjo, kotrež bě ſebi wot małoſče wuzwolil, na měſhníſtwo; za 13 lét ſvojich studijow bě ſebi wulki poklad wědomoſczow nahromadžil, kotryž dženſniſhi džen cykly ſvet z wobdzianjom na nim pſchipóznaſa. 21 lét starý dobu ſebi hžo doſtojnoscž doktora theologie.

Tola hřeče njebeſhe pſchihotowanjo dokonjane. Joachim Pecci zaſtupi 1831 do cyrkwiſkeje akademije za zemjanſkih klerikow, kotrež ma mlode mocy za wſhſche zaſtojnſtwo cyrkwiſkoho ſtata a cykle cyrkwi wukublowacz. Pſchez 5 lét ſtudowaſhe tam prawa a diplomatiju a wumuzčowaſhe ſo w džekach, kotrež běhu za wobtnejenjo bamžowoho ſtata a za wjedzenjo cykle cyrkwi nuzne trébne. Ze ſvojej wulkej wuſtojnoscž dobu ſebi dowéru najwſhſchich cyrkwiſkich wjerchow a wubudzeſhe najrjetiſhe nadžije. Pſchi wotkhadze z tuteje akademije hřeče předny hač bě wſhſche ſwječizny doſtał, bu won wot bamža Hrehorja XVI. za domjacohu prälata pomjenowaný.

Hdyž bě ſvoje studije wſhítke dokonjal a hžo do wažnych zaſtojnſtwo poſtaſeny, dosta Joachim Pecci 17. decembra 1837 ſwječiznu jako ſubdiakon, běſhe to runje 3. nježela adventa, a 24. decembra, patoržicu, ſwječiznu jako diakon. Wobě ſwjatočnoſci wotbushtej ſo w Rómie w noviciacze jezuitow napscheczo Quirinalej. Tam pod wulkim woltarjom wotpočzuje w drohotej křhini čelo ſwjatoho Stanisława Koſtli. Horjeka w domje je hřeče iſtwa, hđez je tutón ſwjathym młodenc kaž jandzel ſiwi był, a je někto do kapalki pſchewobroczena. Na tutym ſwjathym měſcze dosta Leo XIII. ſubdiakonatſku a diakonatſku ſwječiznu. A won dosta jej z ruky cyrkwiſkoho wjercha, kotryž je runje tak ze ſvojej wucze noſcu, kaž poccíwoſcu wuznamjenjeny był. Běſhe to kardinal-vikar a biskop w Sabina Karl D e s c a l c h i, syn romiſkoho a awstrijskoho wjercha Odescalchi, mójwody w Sirmium. Kaf wuznamjenjeny tutón kardinal běſhe, móže ſo z toho ſudžicz, zo joho 1837, hdyž bě młodý kardinal hakle 38 lét starý, hžo za doſtojnoho měſachu, bamžowu tiaru doſtačz. Bamž drje njeje ſo ſtał, ale jezuit, a to hžo 1838; tſi lěta pozdžischo wumrje jako křudy pater jezuitow powſchitkownje

hało swjaty sławeny. Joho wosebje Joachim Pecci česčzowasche, dokelž bě wo jeho pōczciwości ſo pišeſwedečil a jeho hukto pſchi ſmertnym ſožu kholera-khorych zetkał. Mějeſche to za wosebitu hnadu z njeſbes a za wulke zbožo z ruky taſkoho doſtojnoho miąża tež do ſwiatohu měſčniſtoho powołania zapokazany byzej. Tydzeń pozdziſho 31. decembra 1837 wudżeli kardinal Odescalchi we swojej privatnej kapali Joachimej Pecci-ej měſčniſku ſwječiznu. Nazajtra, prěnjoho januara 1838, ſwječeſche Leo XIII. w ſmertnej iſtwiczej ſwiatohu Stanisława ſeoftiſti ſwoju prěnju božu miążu; jeho bratr Józef, kij běſche tež mjez tym měſčniſk a jezuit ſo ſtał, jomu pödla poſlužowaſche.

Hijo 15. februara 1838 pomjenowa jeho bamž Hrehoř XVI., kij mějeſche wulku dowěru na jeho khmanoscž, za delegata abo naměſtnika Beneventſkeje kraju. Benevent běſche bamžowa provincia, kotrejž woblijezenjo najwjetſhu czeju piſhihotowaſche. Najdale wot Roma zdalena, kówoſoto wobdata z czym a nahramnym ſuſodom, neapolſkim kraleſtwom, běſche tutón kraj ze ſwojimi leſowymi ſkaſojtymi horami witana khownaka za wſchelakich rubježnikow, paduchov a piſhemynikow, kofiz pola wulkoho džela ludu, tež pola zemjanow pomoc a podpjeru doſtawadhu. Žadyn z Pecci-owych předowníkow njebe tutón njeporjad piſheminyez moħł, tak zo ziajna wěſtota kraja a piſhekpſtwo czejeſ czeřpjeſtej. Ze ſpodžiwnej rozhladnoſcž a wulkej mocu zapſchimy 28 lětny zaſtojniki ſwoj nadawł, kotrejž je ſpodžiwnje a z taſtim wuſpěhom wuwiędl, zo w krótkim měr a porjad do zniepojenoſto kraja ſo zas wróci. Pecci pak njeznaſajſche nicžo druhe, hacž ſwoju winowatoſcž. Jónu piſhiūdže wosebny zemjan (marhese), kij běſche ſo z paduſčnymi piſhemynikami zjenocžil, k Pecci-ej, zo by ſo na krutocž jeho zaſtojnikiow piſhecžiwo zemjanam wobęžował. Pecci wotmołwi cyle měrnje, zo ſu piſhed zaſkonjom wſchitej, bohacži a khudži, jenacy. Zemjan pak cyle rožhorjeny hrózeſche, zo ſo hnydom do Roma puſhczi, a wotsadzenjo delegata (Pecci-a) požada. „Haj, džicje“, wotmołwi tutón, „knjez marhese pak hiſhceze předy tſi měſach pſchi wodže a khlebje w jaſtwie piſhebudi.“ Na to bu marhese hnydom zajatý, jeho hród piſhedorbyty a zbezkarjo popadnjeni k ſwojemu knjezeſ do jaſtwa ſadzeni.

(Piſhichodnje dale.)

K 25 lětnomu jubileju „Katholskoho Posoła“.

Pjeć a dwaceći juž lět Ty khodžiš
Po krajiku serbskim, „Pósle“ naš.
Serbow wutroby a puće wodžiš,
Prawe za kózdroho ſłowo maš.

Serbow pobožnosć a ſwiatu wěru
Hajiš z pjera brónju wustojnej,
Serbsku ryč a serbske prawo swěru
Zakitueſ z myſlu nadobnej.

Za Boha, za prawo, za wótčinu!
Hesło twoje běſe kózdy čas.
Wótcow kubla, kotrež njezahinu,
Zańc měć, čeſćić, ſkitać wučiš naš.

Šuler, młodzenc, wowka, młodzi, stari
Witaja a čitaja će rad.

Štož so w hlowach, we wutrobach wari,
Znaješ, serbski Serbam dawaš sad.

Toho hlowu běle kryja włosy,
Druhich wojowarzow kryje row,
Kotrychž swérne, wérne nosył hlosy
Posoł do serbskich je statokow.

Hórnik, Róla, Łusčanski a Skala!
Jasne mjena w knizy Serbowstwa!
Česć a hordosc do dušow nam wala
Tale pycha serbskoh' pismowstwa.

Serbja, serbsku khorhoj dzeržće kruće!
Bohu služće z swěru khwalebnej!
Dowěrće so tym, kiž zboža puće
Runaja wam z ruku wopornej!

Ty pak, „Póslę“ luby, dale wostań
Serbskich podawiznow swérny hlós!
A wot Serbow jako myto dostań
Lubosće a džaka złoty klös!

J. Bart.

3. Łužich a Sakseje.

Z Hassowa. Hasslow je treci dženii hodow swjedzeńi wołsadał, kajtž so tam hiſće njeje swiecžil: 50 lětny měſčniſki jubilej swjatoho wótca Leona XIII. Vermidhec hosczenec w Hasslowie ze swojej sali so za wuwiedzeńio hamžowoho swjedzeńia, kotryž so w Vaczoniſtej wołolinje pschihotowaſhe, jara derje hodzeſhe. Najwjetſhu zaſtužbu wo zarjadowanjo a wuwiedzeńio swjedzeńia je ſebi kniez wuczer Symank ze swojej k. mandželskej dobył, kotraž ſebi njeſtaj pröcy datoj žel bycz, zo byſhtaj ze ſchulſkim džeczimi wuwiedloj, iſtož so za džeczi na kraju pschejara cęzke bycz zda; može pał so tež wobkrućicž, zo je so wiža pröca z rjawnym wuspěchom bohacze mytowała, pschetož swjedzeńi je so cyle derje poradžil. W 4 hodžinach počza so hosczenecowa sala, kotraž bě wopyſhena, z wopytowarjemi z bližſheje wołolinię pjełnicz; ſuč drje dalszych wot wopyta wotdžeržowaſhe, tola po něczim bu sala cyle połna. Ma połnocnej stronje běſhe tam jewiſhco naztowarjene, na kotrymž mějachu so „žiwe wobrazy“ ſtajecž. Hdyž bě ſo swjedzeńſka zhrromadžizna z kerluſčom, kotryž džeczi z pschewodom harmonija ſpěwachu, wotewrit, mjeſchje k. kapłan Skala z Budyschina swjedzeńſku rycz, w kotrejž Leona XIII. jako hamža luboſče ſławjeſhe. Wołosi najprjedy žiwe wobrazy, kotrež mějachu ſo ſtajecž. W nich mějachu ſo dopokazy božejſe luboſče k nam čłowiekam widzomnie psched wocži ſtajecž: ranjshe zerja ſchadžacoſho ſlónca luboſče božejſe w pschi-žewjenju swjateje Marije a zaſtup tuteje najwjetſheje luboſče božejſe w narodze

našeho Zbóžnika a njepřestawaca starořez božeje lubořeže wo dušču kózdoho
jenotliwoho čłowjeka pſchež jandžela pěſtona. We schtvrthym wobrazu měsjeſe
ſo potom dar lubořeže, kotryž čłowjekojo bozej lubořeži pſchinjeſu, pſchedſtajicž:
we modlenju a czeſčenju w oczlowieczenoſho Syna božeho w rukomaj
jeho knježniſkeje maczerje. W dalskim wuwiedzenju ſwojeho pſchedmjeta po-
kaſowaſche ryčník, tak we živjenju naſeho ſwiatohu wótca Leona XIII. wot jeho
młodych lēt hac̄ do wyſokeſt staroby, we pribatnym živjenju a na najwyſhichim
ſchodziſku doſtojnoſce ſutoho ſweta jedyn zamč, jene wotpohſadanjo tutobu mulci
czeſčenenoſho wótca kſhesčanſtwa naujediuje: Lubořež k Bohu, Lubořež k jeho
chr̄ki, Lubořež k wiſhikim čłowjekam. To wiſhitec z džakom pſchipozna-
waja, tež wjeſte tajſki, kotsiž Leona XIII. hako ſwojeho wyſhichohu paſtýrja nje-
pſhipoznawaja. Myćnik ſkonči ſpominajo na to, zo je Vac̄ouſka cyrk̄e widzomny
dopokaz lubořeže a ſvěry katholickich Serbow k ſwiatomu ſtolej, dokelž je pſchi
pſchiležnoſci druhoſt banižowoho jubileja (Piusa IX.) ſo jeje twar runje hako
tajſki widzomny dopokaz wobzamknę, a proſheſte, zo bych ſerbia tež dale ſwěrni
wostali ſwatej cyrk̄i a jeje wyſhichomu vječnej hako naměſtuſkej křeſtufowomu
tudy na zemi, a tež ſwěrni wostali dobrym, pobožnym waſčnjam ſvojich wótcow.
Z tym wyſhichomu vječnej katholiskej cyrk̄i, kotraž wiſhē ludy a wiſhē
jazyki wobjimuje, najpſchihodniſhi dar k jeho jubilej pſchinjeſu. Po ſwiedzeniſej
ryči pſchipotowacu ſo wobrazy, kotrež ſu předu ſo hižo mjenovate: tak jandžel
Gabriel najbzóžniſhej knježne Mariji pſchizjem, zo budje macz boža; narod
Ježuſ-džecžatka a paſtýrja pſchi žlobju; jandžel pěſton zakita někotre džecži,
kotrež ſu ſebi w leſu wiſnyle; džecži z paczerjemi klecža wo koło maczerje
božej, kotraž Ježuſ-džecžatko w rukomaj džerži. Tute wobrazy běchu cyle
pſchipotowanie wumyslene a na wulkim jewiſežu hac̄ na najpſchihodniſho ſtajane,
tak zo dyrbí ſo zarjadowarjam wiſha kħwalba wuprajicž. Tež džecži, kotrež pſchi
tajſki živých wobrazach z cyla přeni króz ſobu ſkulowacu, ſu ſwoju wěc jara
derje wuwiedle, někotre běchu ſwoju rólu tak derje zrovemile, zo ſo ničo na nich
wustajicž nemožeſte. Z druhimi džecžimi, kotrež pſchi wobrazach trébne njeběhu,
spěwaſte ſ. wucžer pſchewodzace kħluske a druhé ſpěwy. Pawz̄y mjezjenotliwymi
wobrazami wupjelnjowacu tež wiſhelaſe deklamacije ſhulſkih džecži. Šwjatocžnoſež
ſkonči ſo z kħlusjom „Tebe my Boha kħwalimy“, kotryž cyka zhromadžiſna-
zanjeſe. Njemožemy tutu rozprawu ſkončicž, zo njebydmy hiſheze jomu džak a
polne pſchipozuaczo wuprajili zarjadowanju a wuwiedzenju luboznoho ſwjedzenja,
a měnium, zo ſměmy to wuprajicž w mjenje wiſhikich tam pſchitomnyh.

Z Drježđan, 21. decembra. Dženſa ſvjecžejke wjeledostojny knjez Petr
Krečmar, konfessorialny radžicžel, farař a administrator kralovſkej khorownje
w Friedričstadtu, ſwoj pjeceždeſatletny měſchiſki jubilej. Hižo wczora
wječor běchu ſo ſhulſke džecži ze ſwojimi wucžerjemi zhromadžile, zo bych ſuo-
jemu fararjej a katechetej z rjanym ſpěwom ſwoju džakownu lubořež wopokaſale.
Knjez jubilar bě ſo nad tym jara zwieseliš a powita wucžerjow a džecži hac̄
najpſchecželniſho. Na to ſeňdžechu ſo na wobydlenju ſ. jubilara zaſtupnicę
woſady, wucžerjo z wježdžerjom ſchule ſ. Saſtom, zaſtupniſaj towařtwa ſwj. Win-
cencia ſ. viſariatny radžicžel Lufft a ſ. ryčežer Bradſky-Laboun, někotre holčata
w bělej dráſce a miloſežive ſotry z aſyla za kħude džecži. Knjez jubilar na
zbožopſheža a džakprajenja wiſhē rěčníkow runje tak ponížne kaž luboznje
wotmoſwjeſte. Woſebita radořež pak běchu jomu deklamacije jeho lubych ſhulſkih
džecži, kž maja k czeſčedostojnomu měſchiſkomu starcej njewurjeknitu pſchipilnoſež
a lubořež. Woſada pſchepoda rjany brevir we wulkim formacze, hrajadlo (Spiel-
dose), holčata ze ſchule rjany zaſhwat, kž běchu ſame wiſhawaše, holčata z aſyla

zlotu krónu a zloth wěncz̄ na židzanyhaj zahłwczkomaj. Zeje majestosć królowa Karola bě rjany wobraz pôstala. W sydnej hodzinje pšchindžehu nimale wšchitcy Drježdanscy duchowni, zo bydu rjany złoty łačuh pšcepodali, kiz něhdze 200 toler ptaczi. Knež superior a farar Will pšchi królowskiej cyrkwi poštronu pšchi tym k. jubilara z wistojnymi słowami. Pšchi wjeczeri so hřeče khwili zaba-wjačmy. Pšchi tym spominasche k. jubilar tež na swojego sobuschrulerja, njebo knieza Pallmanna, kiz je z nim na dobu měschnišku swieciznu 21. decembra 1837 dôstał, ale bohužel hžo pšched 11 létami jako präses serbskohu seminara w Prazy wumrjel. — Názajtra ranu, sredu 21. decembra, swieczechu najdostojnisschi kniez biskop dr. Franc Bernert w królowskiej cyrkwi k. diakonow Rožingera a Kaiseru na měschnika, a hnydom po tym mějše najstarši měschnik cyleje tudomnišcheje dícey swoje jubilejske kensche we swojej farſkej cyrkwi. Cyrkę bě wupryshena a z pobožnymi nimale pšcepelnjena. — Po kensach zhromadžihu so wšchitcy duchowni a mnozy druzy knieza we wnskotnym salu pola k. jubilara. Bózhy pšchijedze najdostojnisschi k. biskop a pšcepoda z kraſnej ryczu rycerſki křiž zaſlužbnoho rjadu I. rjadownje. Zaſlužby k. jubilara su runje tak wulke kaž wšchelake. Wón je skutkował jako kaplan w Njebjelcicach a w Schrösczicach, jako vikar w Budyschinje, wot lěta 1846 pak w herbſtich krajacach jako administrator Mischnje, jako přeni kaplan a šchulski direktor w Lipsku, jako administrator ſberku, jako farar a duſhovpaſtýr khotařne w Čwikawje, w Pirnje z džela-cz. r. 1851 Hohensteinje a někt jako farar, konfiforialny radžiczel, administra rownje, duſhovpaſtýr wulkeje měszanſkeje khorownje a katechet w Drjež-džan. Dživojo na tutu wjeleſtronku a zaſlužbnu džławoscž je jomu Joho majestosć kral Albert spomnjeny wysoki rjad spožežil. — W mjenje konfiforijsa pšcepoda kniez präses a dwórski kaplan Jakub Buł nimo mery wumjekſte misale z hnijacymi słowami. Tež Xuzica njebe na swojego syna, kiz je so 12. małoho róžka 1814 w Delních Sulſhacach narodzil, zabyła. Kniez senior Jakub Kuczan, pšchewodžany wot k. direktora Löbmanna z Budyschima, bě pšchishol, zo by kniezej jubilar w mjenje Budyschiko konfiforijsa zbožo pšhal. Měszanſka rada ze šhulskim dohladowatvom bě rjane džalne piſmo za joho zaſlužby wo šhuln pôstale. Suadž jako jeniecki gratulant, kiz je pšchi swieciznu a pšchi přenjej Božej mſchi k. jubilara pšchitomny byl, njech je k. Józef Lipicž, sudniſki zaſtojnuk na wumjenu, něhdy tačantki ſlužomnik w Budyschinje, tu mjenowany. Hřeče wjele erteñych a piſomnych pšcepow je dôšklo, kiz wšchę wo tym swědeča, kaž czeſczeny, waženy a lubowanym naszym serbski krajan wšchudžom je, hožekuli bě skutkował a hřeče skutkuje. Tež serbskim krupežanskim processionam budže joho mieno znate z časa, hdyž bě hřeče Pirnianski farar. — Iako trójkotowat khorých a hubjených, jako podpjerař khudých, wudowow a syrotow, jako wubjerny wucjer móoliczkich, jako wjelenazhonity a swěrny paſtry dufši, jako rozhladny a njeſtronisski radžiczel a — schtòž je wšhem tudomniškim duchownskim bratram khwalbne znate — jako luboſčiwy a swěrny pšcepel swojich sobubratrow w po-wołaniu je sebi wjeledostojny kniez jubilar mieno wopravdze pšchitadnoho měschnika dobył. Z wopravdžitej radoſci možu to piſać a khwalbu k. jubilara tež po Serbach rožgħericž, dokoł so njeřebam bojež, zo mohla tuta khwalba wjehcha byjež dyžli joho zaſlužby. Schtòž je tuttoho poniznho a pokornoho měschnika jeno trochu spóznal, tón budže mi, kiz runje tsi lěta w joho wosadze z nim skutkuju, z cyjej wutrobu pšchihloſowacž, hdyž kónču: „Bóh tón Kniez daj na-fhomu wjeledostojnomu kniezej jubilarzej hřeče mnoho ſtrowych lět wužiwacž a něhdy k złotej krónie njebjesku krónu wěčneje zbožnoſeje!“ *J. L.*

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Čudowy czašopis.

Wudawany wot towarziswa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 1.

7. januara 1888.

Lětní

Daj Bóh zbožo na nowe lěto 1888!

pschejemy wschitkim naschim lubym k. slobudzélaczerjam, expeditoram,
cžitarjam, pschečzelam a dobrocžerjam. Proshmy tež w prěním lécze
nowoho štětovcž-lětstotka naschoho czašopisa wo jich dobrocžiwu podpjeru
k čeſcži Božej a k spomoženju naschich lubych Serbow!

W Budyschinje, 1. januara 1888.

Nedakeja „Katholicko Posola“.

W nastupanju swjedženjow dla 50lětnoho měschniskoho
jubileja bamža Leona XIII.

woziewja kardinal Hergenröther széhovace: „Joho Swjatoſcz bamž Leo XIII.
wudžela katholikam Němkeje, kotšiž w tuthym decembru dla Joho měschniskoho
jubileja so zhromadžuju, zo bychu swoju swérnu pschiwiſnoſcz k cyrkvi a japoſchtol-
ſtomu ſtolej swjatocžne wozjewili, z wótcwſeje wutroby japoſchtolske požohuwanjo,
kaž je wo to podpisany kardinal proſyl. Toſame placiž wo zhromadžiznach, kotrež
w széhovacym januaru 1888 ſo wotbudu.

W Romje, 9. decembra 1887.

J. kardinal Hergenröther.“

Boži wjecžor.

Běžhe njemjelosy nazymny dzeń, runje na swjatu Kathyrnu. Po cylym
kraju točta kurjawa, ſchědžiwa ſurowizna pokrywaſche ſhtomu a trawnjate blecžki
zemje. Po cylym kraju bě pusto; wſchudžom morwa cžiſhina; jenož tu a tam
môžeshe ſo z njeſtalotich wſow klepot mělčekow zaſtysheč. Wokolo pschiwołdnja

pocza ze „sněhovoho kuta” jery wětr poduwac̄, a rozehnawšti kurjawu trochu psíhina sněhovy mječzel, kiz hac̄ do pôzneje noch trajesche, potom pak zbeže so wichor a wějencu.

W tajskim wjedrje njezwerti sebi nichčo daloko wot domu a wjeczor džesche wschtiko z časom k měrej.

Tež w Kukwini, wsy njedaloko Zablonica, kiz je w krajinje Liborskej, so wjeczor nichčo dolho njekomdžesche. Kóždy bě wjefoly, zo móže so do čzoploho poſleshcza zavalic̄. Zawescze so kóždomu we ložu najlepje lubiesche, hdyz mješče wonka wětr ze sněhom džiwju reju. Hwizdajo a wujo howriesche wichor mjez sichtomami a zapjerasche so wo twarjenja, zo wšho pikotaše, drobny suč do kutow a schalbow mjetajo a wonka hrjebic̄ki a dólzki runajo a z blakani wysoke sepie řopjo.

Běsche w jednatej hodzinje wjeczor. Po cyłej wsy bě czma, jenož w malej khězen bě hishcze swěca; rěſachu tam: pola Rjehorjec.

Rjehor, khětro stary muž ze schédzinej hlowu, hewak pak hishcze ſtrowy, scherocho woblic̄a, wulki a sylny, sedzehce za kachlemi, pôdla njoho Liduščka (Eudmila), joho džowka, nětko wudowa; na zemi hrajkaše sebi mat̄ hólcze, Liduščyny synk Wjacław. To běch u vobydlerjo tuteje khězli.

Stary Rjehor — we wsy rěſachu jomu Jan — khodzehce na dželo k ludzom we wsy a pôdla bě wjeſin stražnik. Bjerzechu joho rady na dželo, vyruje tež něčto wjach mždy žadał, dyžli družy, dokelž bě jara pilny a nadžela za tſioch.

Derje wjedlo njeje so Rjehorjej čas živjenja ženje; stanje bě krucze pschi-macz a so dręcz dyrbjał. Wjele džělacz a wjele tradacz bě dyrbjał, předy hac̄ so jomu tak trochn derje wjedzehce kaž nětke. Hdyz bě so na tule swoju budku woženit, dyrbjesche porjedzec̄. Wschudzom wšho bě dodžeržane, wschtiko wiſasche: pshez třechu štunczko swěczech, wuhení bě k zaſypnienju hotowym, cwiſle džerawie, zo deshcž na najstwu ſchlipasche, hdz̄ bě lěpjeńca wotmokana, a w hroznym wjedrje woda pshez wjerch do jſtwy kapasche. Dyrbjachu, kaž pschisłowo praji, „pod blido załeſć, njechaču-li we jſtwe zmolnyc̄“. Ale Rjehorja dželo nje-mjerzaše, prćowasche so rady, wſhak bě wšho za lubu mandželsku a za malu Liduščku. Po něčim mjeſeje wšho w dobrym rjedze: třechu, wuhení, cwiſle a město lěpjeńcy drjewjanu podłohu (ſchpundowanjo) a cyłu khězku rjenje wobělenu, zo bě kaž colorowa, rjana, pshezelná.

Pſhi džele a staroscžat minyku so ťeta. Liduščka bě mjez tym wotrostla; bě ſchwarna holca: cžicha, dobrocživa; kaž kwětka ponizna a rjana cžika, kaž rózowý pupk.

Tohodla bě bjez džiwa, zo so Černic Jurje, duſhnomu, džělawomu hólczej ze ſuſodſta, bórzy zalubi. Hdyz potom z Liduščku pshez jene, jeje nana wnu žadaſche, njeſeſeſche tón ničzo pshezciwo tomu, zo četaj „ſwojej“ byc̄. Bórzy potom mjeſchtaſtaj kwas. Po kwasu bě so Jurij k Rjehorjemcom psheczahnył. Za něčto pjeniez, kiz bě wot domu doſtał, kipi sebi konjej a wóz a jězdžesche za pjeniez mjez Zablonicom a Liborcom. Tehdom, hdyz ſeleznicow hishcze njebe, so tajke jězdženjo derje płaczehce. — Do Liborca jězdžesche wob džen. Hdyz bě tworu, kaž so ſluſha, wotložit, prasny do konikow a halow! zaſy domoj, hdz̄ zrjadniwa mandželska, luba Liduščka ze starym nanom joho wočałowaſtaj. Wſhitych běch u zbožowni a ſpokojom a mějaču so lubo, a hdyz bě jimaſ Voh maloho paſhoffa wobradžit, mějaču so hishcze wjele radscho. Rjebeſche jum dželo předy tež czeſke bylo, nětko bě jum czim lózſche.

Alle kaž to je — praji so: kohož ma Boh lubo, na tuho pôsczeli khijžit. Tež starý Rjehor tajkej dobroty došloho wužiwacž njejdyrbjeſche. — Nehdy pschi-njeſeſchu cuži ludžo Jurja poł morwoho domojo: won bě ſo někaf pſcheladał a pod koło pſchischoł. Schtò mohl Liduſčynu žaloſcz wopijacž, hdyž Jurij krótko po tpm wunre? Tež za staroho Rjehorja naſtaču zaſy zte čzahy: z nowa dyrbjeſche ſo zaſy do krutoho džela zapſchahnyč a zaſy ſam Liduſčku a małoho wnučka žiwiež a wſho druhé wobſtaracž. Někfe pak, hdyž bě wjesný ſtražník, wjedzeſche ſo jim zaſy derje doſcz. Runjez mějeſche wodniſo dželajo a w noc̄ ſtražujo mało wotpočzinka, běſche tola ſpokojom. —

Dženja pſchi tak hroznym wjedrje njeje za ſtražnika žana dobrota po wſy khodzicž, hdyž druzy pod czoplymi poſleſczeſemi wotpočzują. Alle Rjehor njejeſche ſwoje brěmjo ſezerpnje. Runje chyſche ſo tróſčku woħrēč, předy hacž je čzas na jědnacie trubiež; pſchi tak njeļubožnym wjedrje je Liduſčka hiſhče horſki do kachli pſchipoſožila a ſo pſchi starym nanje ſydnýka.

Khwili tak mijelčo ſedzeſchtaj — Liduſčka drēmaſche — potom Rjehor ſtany, wza woliſiou lampku z blida a poſwecziwſhi ſebi na starý čzaſnik w kucze praji poł wotſe: „Budže ſkoró čjas!“ Potom woblecze ſo pſchel kožuch starý plaſhcz z rukawami a fałdojtym krótkim khornarjom, ſtai ſo čzapku, z wonkach čormu koſmatu a z wulkimi „wſchimi“, poſwym trubu wołko ſo, wza staru piku do ruki a ſtupeſche won do ſneha a zymy, jduch ze ſwječzenej wodu ſo krjepio.

Hdyž čzlowiek z domu wukhadža, njevě, wróciſi ſo zaſy abo nadenidzeſi ſwojich lubyhd domach wjacž žiwyh.

Rjehor je w dobrym tróſčče kaž hewak pſchecy. Pſchenidze cyku wjes, wob čzas dwaj razaj trubjo. Kónc wſy chyſche khwili wotpočznyč, bě ſprócný, tohodla zańdze k Hudzicom, kotsiz hiſhče ſweczaču. Tich džed, Rjehorjowý dobry zuaty, běſche khory, a tohodla chyſche ſobu poħladacž, kaf ſo jomu wjedze — wodniſo njemějeſche ženie khwile. Popowědañski z džedom ſydný ſo za kachle a bórzy wuſny. Hudzina, kotaž džeda hladasche, dashe „Vanej“ ſpacž, bě džen wonkach tak hroznje!

Won ſpashe doſho. Hudzina chyſche ſo runje tróſčku do hele lehnyč, hdyž hiſhče z wołnom won poħladnywſhi cyła wuſtrožana k Rjehorjej pſchiskoži a joho za ramjo hrabnywſhi z poduſchenym hloſom wukſhikuy: „Božo pomhai, Žano, woħen!“ Rjehor ſo zhraba a bězeſche won do wſy, hdyž bě hižo połno ludži.

„Pola koho ſo paſi?“ praſcha ſo jduch.

„Khwataj, khwataj — pola was“, je hrózna wotmołwa.

Rjehorjej zapisaní ſo pſched wocžomaj, njevidzeſche a njeſkyſhćeſche nicžo wjacž: kaž by joho wěſif njeſt čerjeſche domoj, a předy hacž tam doběhný, bě joho khěžta jenc ploomjo! — Lidžo pſchiběhnywſhi chyſhu haſhcež a wunoſhcež, ale podarmo: wſho bě zhubiene! Wichor dujeſche do plomjenjom, zo bě w krótkim čzaju wſchitko ſpalene. Pſchi ſamym radži ſo hiſhče ſe, Liduſčku cyłe wopalenu z wohenga wunjeſež. Jeje ſynka runjeſchu hižo morwoho a tež wona wunre w pſchitomnoſeži duchownoho, po kotořož běžu khvatnje pôſlali. — Wbohi Rjehor! nazaſtra mějeſche ze wſhoho jenož hiſhče ſromadku popjela! — Wſho bě zhubit — wſho, ſchtož bě na ſwecze joho nadžija byla: pſchichodnoho ſyna, džonku, wnučka a z nimi cyłe ſwoje zamоženjo — za jene ſetko! — Tele nježbožo tež joho čzeline a duchowne mocy zlemi. Wot někfa bludzeſche po kraju kaž ničejji, dom wot domu wſchědny khleb ſebi proſčho.

(Štonoženje pſchichodnie.)

3. Žužich a Šaksteje.

Z Budyschina. Nascha wosada abo fara wobſahuje drje najprjedy katholikow w měſeče a někotre wokolne wsy, ale k njej je Lubij, Wóspork a wjele wšow pschiſarowanych abo pschipokazanych, kotrejž katholikow maju prawo, tudy so kſchcic̄, wěrowac̄ a hrjebac̄. Dokelž pak wſchelacy, kotsiž tudy džec̄ci kſchcic̄ dadža, so tu njeſadža hrjebac̄, njemože ſo ženje prajic̄, wo kelfo je wosada zafarowaných a pschipokazanych narofsta. W minjenym lēcze bu pola nas, w Hajnicach a Lubiju (naſchimaj miffionomaj, pôdla kotrejž ſo w tu kſhwili tež Zdžer zaſtara) abo hewak w diasporje (rozpjierſchenju) kſchcienych 132, a to 71 holčikow a 61 holčekow, mjez nimi 14 njemandželskich a dwójec̄ dwójniski; k tomu bu 5 morworodžených do naſcheje matrifi zapisaných, kotrež buchu tudy pohrjebane, mjez tym zo ſo tajke z rozpjierſchenja netko a drugdže pohrjebane ſem njevozjemjeſu. K bozomu blidu bě w tačantskej a farſkej cyrkvi w Budyschinje 7000; njeſic̄imy tudy tych, kotsiž ſu w miffionskich stacijsach byli abo wottam doma wopravjeni. Wěrowanijow běſhe 27, mjez nimi 7 po wuznac̄u měſhanych. Do matrifi morwych bu zapisaných 97 woſobow; to je něſhto mjenje dyžli w předawſkich lětach, dokelž maju naſchi lutherſch ſobuſcheczenjo, předy tudy zafarowani, dwě nowej pohrjebniſchezi w Mnichoncu a w Džěžnikcach. Jenož Hruboc̄ic̄ a Šotolnica ſo k nam pohrjebuju, dokelž njeſtu nowy wjesny křehow za Tuchorjom w ſwojim čaſu ſobu twaric̄ chyli a tohodla wjetſhu (dwójnu?) taxu za pohrjeb do ſwojeje woſadneje kaſhy placic̄ dyrbja! Tak mamy w naſchich knihach zemrětých psich cžrjódku džec̄ci lutherſkich ſtarſkich a měſachnych toho lěta 6 pohrjebow wotroſčených lutherſkich. Z naſchich 97 zjawných pohrjebow bě 66 na Miklawſchu a 31 w Mnichoncu, hdjež je netko najwjach pohrjebanych z fabriki w Hajnicach. Mjez zemrětymi bě 55 džec̄ci do 14 lět, jedyni mlodženc 18 lět (Francóza po narodže), 6 bě jich psich 20 lět, 8 psich 30, 5 psich 40, 4 psich 50, 7 psich 60, 7 psich 70, 4 psich 80; mjez wotroſčenými bě 7 njezenjených, 9 mandželskich hoſpodarjow, 8 mandželskich hoſpozow, 5 wudowcow a 12 wudowow. Naſchi woſadni a k nam pschipokazani ſu drje z poſlojey Serbja, z poſlojey Němc̄; tola mamy tež wjele ludži z cuzych ſtronow, woſebje Čechow a Polakow. *H.*

— Dokelž w džensníſkim čiſle ruma njedosaha, dyrbimy rozprawu wo hamžovym jubilejnym ſwiedzenju tudy na pschihodne čiſlo wotſtorc̄ic̄. *Ned.*

— Žetuſhe wo bradženja ſu tež lětſa kaž druhé lěta ſo porjadnje wotbywaše. Pjatki psich hodami popołdnju w 2 hodž. běchu ſo w ſali tačantskeje ſchule ſchulſke džec̄ci zhrromadžile, hdjež pschi zaſwěcenym hodownym ſichtomje najprjedy křeluski wſpěwachu. Na to mějeſhe k. direktor Löbmann pschihodnu ryc̄, w kotrejž džec̄zom rozeſtaja, ſhoto Ježus-džec̄zatko w žlobju je wueži. Po wſchelakich ſpěwach a deklamacijach ſo dary rozdželichu. Kaf wulfotne tute woſadzenjo je, može ſo z toho ſpóznač, zo je ſo lětſa woſucja na 50 porow wubželito. Towarſtvo žónſkich běſhe kózdomu džec̄zui rjamy woſuſk napjelko. — Prěnjomu wo bradženju pschizamku ſpomnjenje towarſtvo žónſkich ſwoje a wudželi 58 kſhudym hodowne woſuſki a kheſej. Pschi tym mějeſhe kaplan Skala ryc̄. — W rjemjeſliniſkim towarſtwu je běſhe wo bradženjſki wježor druhí džen hodow. Wulka ſala towarſchnje běſhe z wopytarjemi napjeljnena. Najprjedy ſo žiwe wo brazy pschedſtajachu, za kózdu ze 7 próftow Wótczenaſch-a jedyn. Běchu jara derje wuzwolene a tež jara derje ſo wſho wuwjedze. Pôdla ſpěwachne ſpěwanſki khor tutoho towarſtwa pschihodne ſpěwy. Kózdy kroc̄, hdjež bě ſpěw po rjedze hac̄ do pschihodneje proſiwy docpěl, ſežeze ſo zavěſčk a běſhe we wo brazu widzeč, ſhotož ſpěwarjo ſpěwachu. Potom wudželowachu ſo dary hodowneje

loterije. Kaž kózde lěto, pschedawasche so skonečnje hishčeze wulki hodowym štrom na pshesadzowanjo, pschi cimž so wjèle wjeſela a pshistotjuho žorta ſta.

W Hajnicach běſhe wobradzenjo boži džen popoldniu. Nějamy hodowym štrom wypischem ſtoſeſhe w kapali; pod nim ležachu wobradzeniſte dary za džeczi. Po myſhporej pobožnoſci z předowanjom wudželachu ſo po pshihotowachch ſłowach džeczem dary. Radofcz ſo w kózdym wobliczu blyſhčeſhe, hdyž ſo brjemjeſchko pshepoda. Tute wobradzenjo je lěto wot ſeta mužniſche a wažniſche. Lěſta mějeſhe ſo 75 džeczi wobdželicz, z kotrychž je wulki džel tak hudyh, zo jím čaſto najmužniſcha draſta pobrachuje. Tu to wojeſhe džeczi tajlich ſwójbow, kotrež hafle ſu pshed někotrym čaſom pshiczhanyk. Dželaczerjo, kotſiſ tu dlěje porjadnje dželaja, ſo pomalu wſhitec zhrabaja, hdyž za tym cimja. — Druhi džen hodow běſhe tež w kapali po božich ſlužbach Te Deum dla jubileja ſwiatohho wótca Leona XIII. — K ſwiatomu woprawjenju pobu ſou w kapali 230 woſobow.

Z Baczonja ſo nam pſiche: Kaž ſtýchimy, je ſo druh ſwiaty džen hodow měſhniſki jubilej naſchoho ſwiatohho wótca Leona XIII. wſhudzom wulkotniſje ſwječzil. Tola naſha cyrk, kotaž je tež k wopomnjeſci a z pshiloznoſci podubnoho jubileja Piusa IX. założena, njemöjeſhe ſo z luboznymi zynkami ſwojich zwonow po Kunziskich honach ſlyſhceč dacz. My běchmy wjeſor předy tež lubje rad zwoniſi, tola cyka woſolnoſez běſhe ſo na pſhichodnym džen ſemichow nadžala, dkeſiž ſo kózdy kríz wjeſor předy zwoni, hdyž maſa naſaztra ſemichye bycž. Hody paſ njemözačmy žanohho duchownohho doſtač. — K ſwiatomu woprawjenju pobu w naſhei cyrkwi w minjenym lěže 296 woſobow.

W poſledním bětſeſe zauidzeniho lěta běchu w naſhimi Božim domje jara porečko ſemich. Po tym zo běchmy we oktobru kaž wopuſhcezeni, zwjeſeliſtu naſ 6., 7. a 8. novembra naidoſtojníſchi knieža: k. senior Knežank, k. farar Hörnik a k. kaplan Skala z Budyschina, a ſweczachu po rjadu ſemichue Bože ſlužby. — 22., 27. a 30. novembra a 11. decembra mějeſhe k. kaplan Kęzak ſemich. — Hdyž do zady na zauidzenie lěto poſladujemy, zhontym, zo je ſo w naſhei ſubej cyrkwi 43 Božich mſchow džeržalo, zo běchu 296 woſobow k ſwiatomu woprawjenju, zo běſhe jene kſhcezenjo a dwoje wěrowanjo. Z wutrobu prajimy wſhem wysokodostojnym kniežam, kotſiſ nam Bože ſlužby džeržachu: Zaplač Bóh tón Kniež! — Njemözemym paſ ſo zmimyč, wojeſity džak wupraſicž wysokoczeſcenzym kniežam w Budyschinje, kotſiſ tak husto ſtaroczeſiwe na naſ ſpominajna nic jenož pſhez ſweczenjo Božich ſlužbow, ale z cyka pſhez tyſacore wopofazy luboſcze. Ženje ujezabudzemy na wulki wopory, kotrež knieža duchowni za naſ a za naſhnu ſwiatu naležnoſez pſchinjeſu. Wſhítko ſtanje ſo darmo, ale zavěſeſe niždy podarmo. Bóh mytuſ wysokodostojnym kniežam bohacze a zdžeržui nam tež we dalskim ſich wulki luboſcž. — Tež ſpominamy tudy, zo wysokoſcenzym k. kaplan Skala pſchi naſhimi ſwjedzenju jubileja ſwiatohho wótca naſ ze ſwojim woprytom poczeſczi a nam dlějſhu ſwjedzeniſku ryež džeržeſhe. My wſhitec wupraſamy tudy naſh wutrobnym džak.

Z Chróſcziec.* Tſeczi ſwiaty džen hodow běchu ſo pilni ſobuſtawym naſchoho ſpěwařſkoho towarzſtwa. Je dno tý z tóſhcho pſhezgelemi zechli, zo bydu dwoju ſwiatoczeſez ſwječzili: mjemuej hodowym wjeſor a jubilej naſchoho ſw. wótca. Pſhym hodowym ſtrom debjeſhe hewak hižo pſherjanu ſalu we Wjenkec hoſeſencu jara rjenje. Kniež kantor Hila wotewri bjeſadu jedyn ſpěw z towarſhemi ſpěvajo, na čož k. ſejmſki zapoſlanc ſkokla z rjamyſi ſlowami naſ na tamny rjamy čas

* Chróſcziec ſtatističku pſchinjeſem w pſhichodnym čaſle. Ned.

našteje młodoscze dopomni, hdyž hiſheze jako džeczi so psched božodžesčowym ſchotom wjehelachnym. Potom wuſpěwa towarzſto hymnu na bamža Leonia wot dr. Katschthaleru zetajanu. Kapłan Ręzak spomni na to ze ſłowiczkom na ſławie knjezacoſho jubilara. Hiſheze někotre ſwiedzeniomaj pschiſprawne ſpěwy a dobra deklamacija k. Nowaka ſkónečihu přeni džel bjeſady. Druhi džel teſeſameje wučinjeſche loſowanjo lotterije, kotrež běſhe towarzſto za tónle wjeczor zarjadowało. Tak ſprawna tuta bě, može cítař hýzo z toho ſudzicž, zo kózdy lós dobu. Wulke wjefelo mějaču pschi tym zbožowni a hiſheze wjefelo mějaču z njebozownymi. Zawěſcze džesče kózdy ſpokojem z bjeſady. — Dale ſtýchimy hiſheze, zo je tež Vaſenčanské kath. kafino ſwj. wótcej k čeſeſci wujadnu zhromadžizmu weſbylo, pschi kotrež je k. farař Werner ſwiedzeniſku rycz měl. — Někotryžkuli, kž je ſamym wjeczor wonka był, je měl tež rjamy napohlad na Miloczańskie hona, hdyž ſwětle rafety címu pscherzowachu, a kotrež Miloczański kubler do powětra puſtchęſe. — Zo je ſo na tamnym za cyh katholiski ſwět wažnym diju hewak hiſheze ſchto ſwiatoczoſć ſpěchowace ſtało, nimo toho, ſchtož je hýzo psched „Poſol“ znate, abo ſchtož je wot duchowniskej wjednoſće za wſchę cyrkwi poruczenje bylo, njeſtym zhonicz móhli. Alle zda ſo, zo běchu mnozy pschedwědeženi, zo ſo tuton džen ſwiatej cíſchini ſweczi! F. R.

Z Ralbic. W naſhei farskej woſadze je ſo w zańdžentym lěcze narodžilo 47 džeczi (27 hólczatkow a 20 holczatkow). Wumrjelo je 38 woſobow; 14 džeczi, 23 mužſkoho a 15 žónskoho ſplaha. Pschiſpoſedanjo je bylo 17, z kotrejž je 12 porow w naſhei farskej cyrkwi wěrowanych. Swiatyň woſprawjeniow bě 5000. B.

Z Kukowa. Druhi džen hodow, na kotrejž mějeſche ſo po pschitazni naj-dostojniſchoho knjeza biskopa wažny ſwiedzenj 50 lětnoho měſchniſkoho jubileja ſwj. wótca, naſchoho ſlawnoho bamža Leonia XIII. wot wſchę katholikow Sakskej ſwecziecž, běſhe ſo pschiblizil. Tež naſha katholiska bjeſada chyſhe ſzwonkowniye poſkazacž, ſchtož za ſwoju pſchitazniſtce mějeſche. Hymdom rano bě ſo wulka bamžowa khorhoj psched naſchim bjeſadnym ſokalom wupowisnyła. Wjèle ſobuſtaſow wobozeli ſo po pschedni knjeza biskopa na zhromadžym ſwiatym woſprawjeniu, zo bydu je za ſwiatoho wótca woprowali. Popołdnju we 3 hodžinach Ŝeńdze ſo tójjato ſobuſtaſow do bjeſadnho ſokala, zo bydu pſchi wobradženju božoho džecza pscheditomni byli. 22 ſchulſkih džeczi bě tu zhromadženych wokolo rjenje wudebjeneno ho hodownoho ſchotomika. Schto wón znamjenja, rozeſtaj k. P. Kawrjenc pſchitomnym z hnujacej ryczu. Hólczata doſtaču kholhony, holczata ſuknje; tež druhe drobnoſti ſo hiſheze rozdželowachu. — Po wobradženju zeſaňwěczadhu ſo ſwecžki a lampki we wſchę woſknach Delenczec reſtauraciſe. Woſebje běſhtaj bamžowy woſbwěcowanym woſraz a bamžowy woſon rjenje woſbwětlenaj. Mjez tyni dónidze wjac̄ ſobuſtaſow a hoſeži. Zhromadžizmu wotewri k. pſchedsyda kubler Pjech a rozkladze z krótkimi ſłowami pschedzini a zamjst džensniſcheje ſkhađowanſki. ſwiedzeniſku rycz mějeſche k. P. Kawrjenc. Z rjanymi ſlowami wopisowaſte nadrobiſe ſiwijenjo ſwj. wótca pod podkoſkom ſlowow: „Ja ſyn dobry paſtyr“, a dopokaza joſnje, tak móža ſo tele ſlowa ze wſchém prawom na nětežiſchoho bamža nałožecž. Ryčník ſkóneči ze „Šlawu“ na ſwj. wótca. Na to wuſpěwa ſo ſwiedzeniſka hymna. Tež piſmawjedzjer dowoli ſebi někotre ſlowa a rozeſtaj, tak by wſchę naſhe ſzwonkowne holdowanjo ſwj. wótcej mało pomhało, hdyž byhmy we wutrobaſh z nim ſobu nječzuli, ſchtož joho boli a cíjſhceži. Z modlenjom a jaſmožnu dyrbimy joho podpjeracž, tak poſkazamy, zo ſmy joho ſwérne džeczi. Škónečnje zanjeſe: „O paſtyrjo wy“, ſchtož pſchitomni móenje ſobu ſpěwachu. —

Zhoničmy, zo su klóštyrské tvarjenja krasne wohswětlene, tuž wšeho khwataſche, to wohladac̄. Tola, kaſka rjanoscz! Cyly „kimbark“ a wšeho tvarjenja blízko klóštyra a Wawrikę hoſczenca běchu luta jaſnoscz a krasnoscz. A halle na klóštyrskim dworje, to běſhe kaž swětke morjo. Tyſach swěcow a rjane transparenty běchu tu widžec̄. Boh luby kniež bě ſam cylu pschirodu rjenje wuhotował a ju krasnje zdebił. Žemju pſchitrywashe rjane běle wodžeczo, powětr, czichí kaž hewal ženie, měſac a hwezdhy ſame luta illuminacija; zawěrio, Boh ſam bě wažny džen svojego swěrnego ſlužownika Leona XIII. rjenje wokraſnil. Něk čechumy ſo zaſ do bjeſadneje iſtvy wrózic̄, tola tu ſo nam z daloka nowa rjanoscz poſtaſ. Na Milocžanskih polach widžachmy rakety do powětra ſo znoſhovac̄ a zhoničmy, zo je naſh ſobuſtaſ, kubler Jawork tam, domoj dobežał, zo by tajſe rjane wěcy wuwjedł. — A kaž rjenje ſo potom pſchi czichim wjeczoru pſchi poſluſhachše, hdyž wot tam rjenje zaſklinča: „Tebie my Boha khwaliſmy.“ Boh dał, zo by tuton rjany džen nowu luboſcz a swěru k japoſchtoſkomu ſtolej we naſchich wutrobach zahoriſ, zo bychumy ſo hiſteče doſto nad ſiwiennjom naſchoho ſvj. móćca wjefelic̄ mohli, a zo by ſferje a lepje doſpolym mér ſwiatej cyrkvi zaſwital!

J. Bryl.

Z Piebjeſcic̄. W zaúdženym ſečze je ſo w tuđomnej woſadze 13 džeczatkow narodžilo, 13 czlowiekow je tež zemrēlo, z nich 9 doroszonych. Pſchipowědaných bu 10 porow, z nich 9 tudy werowaných. — K ſvj. wopramienju pobu 4105. — Do knižki za nowy wulki woſtař bu 85 m. pſchipłaczonyh a wuczini dotal naſromadženy kapital z danju hac̄ do 31. decembra 1887: 3017 m. 56 p.; na nowe ſwiece ſo 21 m. pſchipłac̄ilo, z cyla dotal 265 m. 59 p.

Z Potrowa. We zaúdženym z božej pomocu dokonjanym ſečze je ſo we naſchej woſadze narodžilo a we naſchej cyrkvi ſvj. Kſtejzeniu doſtało 18 džeczatkow (loni 17), 12 hólczatkow a 6 holečatkow, mjez nimi žane njemandzelske. Řehowaných bu na naſh ſekhown 15 czelów (l. 21), 8 doroszonych a 7 džeczzi; 14 czelów z naſcheye a 1 z Chróſcžanskiej woſadzy. Pſchipowědaných bu 7 porow (l. 6), 3 pory (loni tež tak wjele) buhni pola nas weroowane. K božomu bliđu ſu byli 3445 (l. 3186). Wunoſek wot cyrkwinſteje wýſhnoſeje wupisaných woporow bě ſcěchowacy: za lyonſke towarzſtvo k rožščerjenju wěry mjez pohanami 162 m. 47 p., za towarzſtwo ſvj. Józefa 76 m. 53 p., za towarzſtwo ſvj. rova w Jeruzalemje 31 m. 38 p., za towarzſtwo ſvj. Bonifacij 64 m. 87 p. a jako pſchinostki ſobuſtaſow tutoho braſtwa 32 m., potajſkim do hromady 96 m. 87 p., za ſwiatoho móćca pſchi prěním ſladowanju 162 m. 41 p. a pſchi druhim 137 m. 59 p., potajſkim do hromady 300 m. Za džeczatſtvo Žežiſtowe bu naſromadžene a do Prahi poſlane 87 m. Wunoſek móćhnički wuda 211 m. 33 p. — Piecžjeſatſtěny měſhniſki jubilej ſwiatoho móćca ſo pola nas ſweczehje woſebje ze zhrromadnym, na do poſdnuſhich kempach wotdžerzanym, za jubilara woprowanym ſwiatym wopramienjom ſtečzohu rjada ſvj. Franciska, kotoruž ſo wjetſha črjodka druhich woſadnych pſchizamkny.

Naležnosće naſho towarzſtwa.

Sobuſtaſy na ſeč 1888: kk. 1—17. z Budyšina: can. cap. senior Jakub Kućank, can. cap. cantor Pětr Šolta, farař Michał Hórnik, kapłan Jakub Skala, njedželski přeďar Jurij Kummer, registratror Jurij Banda, zwónik Franc Janich, Jan Nowak za 2 exemplaraj, Miklawš Šram, Miklawš Ledžbor, Jan Bětka, August Wjerab, Józef Stankiewicz, Kata Dućmanec, Hana Schneiderowa, K. P., 18. can. farař Miklawš Smola z Njebelčic̄, 19. P. Innocenc Jawork w Oseku, 20. Handrij Guda z Hornjeje Kiny, 21. Michał Zmij ze Židowa, 22. Pětr Wawrik w klóſtrje Hilžbjetinkow w Kadnje, 23. Jan Nowotnik

z Hornjeje Boršće, 24. 25. ze Sernjan: Michał Janca, Mikławš Ryćef, 26. Jakub Budař z Kukowa, 27. Mikławš Robl z Wulkoho Wjelkowa, 28. Mikławš Robl z Čornec, 29. 30. z Kamjenej: Mikławš Winař, Jan Handrik, 31. Khrystina Donatec z Khelna, 32. 33. z Lutowča: Jan Kmječ, Mikławš Žur, 34. Michał Rječka z Nowych Bobole, 35. 36. ze Zdžerje: piwarc Korla Mišnař, hajník Heinrich Kubas, 37. 38. ze Smjerdzáceje: Jurij Ditrich (Sejda), Mikławš Lisnař (Nuk), 39. Michał Kocor z Ralbic, 40. Jakub Pječak z Nowoslic, 41. 42. z Konjec: Jakub Rachel, Jurij Kocor, 43. 44. z Khróscic: Michał Nowotny, Michał Wawrik (Skala), 45. 46. z Hórkow: Pětr Šilák, Michał Jacsławk, 47. frater Pankrac Glawš, kapucin w Brnje, 48. wučeř Mikławš Coch w Schönfeldze, 49. kapłan Franc Čornak w Ostritzu, 50. P. Tadej Natuš, administrator w Róženče, 51. Marija Kubicowa z Budyśina.

Sobustava na lěto 1887: kk. 54. Mikławš Robl z Wulkoho Wjelkowa, 515. Michał Kokla z Khróscic, 516. Jan Ulbrich z Małsec, 517. Jan Čorlich ze Zdžerje, 518—520. z Brjcemjenja: Jan Rjenč, Michał Koč, Jakub Knjecht, 521. 522. z Radworja: wučeř Jakub Kral, Marija Pawlikowa, 523. Hana Pječkec z Cornocho Hodlerja, 524. Mikławš Cyž z Kamjenej, 525. Mikławš Žur z Lutowča, 526. M. Ella z Budyśina, 527. Michał Kral z Podhroda, 528—535. z Ralbic: Mikławš Zarjenk, Mikławš Błažik, Mikławš Frencl, Jakub Manjok, Michał Pječka, Michał Kocor, Michał Čemjera, Pětr Brusk, 536—539. z Nowoslic: Boscijs Kral, Mikławš Janca, Michał Kućank, Michał Jacsławk (Krons), 540—545. z Konjec: Hawka-Zarjenk, Mikławš Michałk, Jakub Rachel, Jurij Kocor, Pětr Čornak, Kata Kowańska, 546—550. ze Šunowa: Marija Rabec, Marija Kurjatowa. Michał Woko, Hana Krawžic, Madlena Wowčeřkowa, 551—553. z Lazka: Pětr Zurk, Marija Bórańcęc, Herta Suchowa, 554. Michał Domaška z Koslowa, 555. Madlena Kućanec, albertinka z Drježdžan, 556—561. z Wotrowa: wučeř Jan Rězak, Jakub Dzisławek, Michał Bobik, Jurij Lebza, August Richter, Mikławš Čornak, 562. Marija Nowakowa z Kašec, 563. stud. theol. Jakub Nowak w Prazy, 564. Madlena Šérakowa ze Žurie, 565—568. z Nowodwora: Jakub Šolta, Mikławš Wjenk, Jakub Dzisławek, Jakub Šérak, 569—571. ze Swinařne: Michał Pječch, Pětr Rjeda, Pětr Šliž, 572. Hana Lebzyna z Różanta, 573—575. ze Smjerdzáceje: Jurij Ditrich (Sejda), Mikławš Čornak, Michał Nuk, 576. Brězan z Noweje Smjerdzáceje, 577. Wjesela z Lišeje Hory, 578. Mikławš Ryćef ze Sernjan, 579. wučeř Mikławš Coch w Schönfeldze pola Ostritzu, 580. 581. z Budyśina: Hana Kubicowa, Haňa Albertowa, 582. Hana Zmijowa z Haslowa.

Na lěto 1886: kk. 690. 691. z Konjec: H. Zarjenk, Jurij Kocor, 692. Mikławš Frencl z Ralbic.

Dobrowólne dary za towarzstwo: kk. can. cap. senior Kućank 2 m., can. cap. cantor Šolta 1 m. 50 p., can. farař Smoła 1 m. 50 p., direktor tachantskeje šule Franc Löbmann 1 m., M. R. z N. B. 50 p., wučeř M. Coch 50 p., fr. Pankrac Glawš 50 p., Kata Dučmanec 50 p., Marija Kubicowa 50 p.

Za cyrkej Wútroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapiṭał a dotal, nahromadzena daň wučinjeſtej 100,534 m. 20 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowana swójba k božomu, džesču, 2 m. 50 p., Różanta zbytk 10 p., z Ralbic 1 m.

Hromadze: 100,537 m. 30 p.

Na nowe pisceře do Baćońskieje cyrkwej: Dotal hromadze 3225 m. 45 p. — Dale je so woprowało: k česci Jézus-džěčatka wot jeneje swójby 20 m. — Hromadze: 3245 m. 45 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,127 m. 30 p. — Dale su woprowali: njemjenowana swójba k božomu džesču, 2 m. 50 p., tachantski służownik Jurij Lukaš za rozpředate stare pjenjezy 8 m. — Hromadze: 10,137 m. 80 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Na 16. januara expediruju w Kamjencu w hoſćenju „Slónce“ wot rano 8 hodžin hacž do 3 hodž. popołdnju.

Budyšchin, 5. januara 1888.

E. Mütterlein, rěčník.

Katholicki Posjet

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Sudowy časopis.

Wudawaný wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Metodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Škala.

Číslo 2.

21. januara 1888.

Lětnik 26.

Swjaty Boszjan, wojař a marträř.

† 20. januara lěta 288.

Boszjan narodži so w galliskim (francúzskim) měsče hako syn wosobneju staršeho a bě wot mlodošeže pilny, horliwy křesťjan. K tomu sluschesche tehdom, w tseczim lětstotku, když křesťjanow romského kraja čezko pščesčěhowachu, wopravdze ríekovsta zmuzitošic. Boszjan pščitidze wokolo leta 283 do Roma a stupi pod kejzorom Karinom (282—284) do romského wójiska, zo mohl we hłownym měsče romského kejzorstwa a hako wojař křesťanskim martrarjam w jich čzwilačh sterje pomhac̄, w kłodach, kotrež měsche hako wojař strażowac̄, jich tróškotowac̄ a k wutrajnosc̄i napominac̄. Stawiznij tež powědaja, zo je Boszjan wopravdze hako wojař mnoho dwělowacyh w swjatej wérje wobtwierdzil, mnoho njewěriwych do katolskeje cyrkwe domydel, jim pokazujo, tak mało je živjenjo tu na swěcze hōdne porujo krasnoſci wěcznoho živjenja. Mjez druhimi docpē tole tež pola swjateju bratru Marka a Marcellina, kotrejuz běchu prostvry a sylzy pščibuznych w swjatej wérje k dwělowaniu pščinješe. Dokelž Boszjan hako prawy křesťjan tež swoje winowatosc̄e hako wojař stajnje swěrnyje zaſtarowasche a so z muzitoſc̄u wuznamjenjesche, bu po kejzorowej smjerci wot joho nastědownika Diokleciana (284—305) za stotnika praetorianow, kejzoriskeje gardy, pomjenowany. Na tymle wažnym měsče mōžesche hisheče wjele wjac̄ za svoju swjatu wérę stutkowac̄. Kejzor dotho niczo wo tym njewědzesche, zo je swěrny, horliwy a zmuzity stotnik pščiwisnif hidzeneje a zacpēteje wérę Chrystusoweje; dokelž Boszjan wěžesche winowatosc̄e hako wojař pořanského kejzora z winowatosc̄emi Chrystuso-woho wojovarja tak derje zjenocic̄, zo bě pola wszech pšchedstajených, towarzšow a poddatnych we wójsku wysoko čěsczeny a waženy. Wšjitchy křvalachu joho a mějachu joho rady.

W tym je nam potajkim swj. Boszjan rjany pščitidla, zo so winowatosc̄e křesťjanaského živjenja jara derje z kōždym cěstnym stavom zjenocic̄ hodža,

haj runje z tym, zo winowatoscze swojeje swjateje wery prawje swernje wuwiedzemy, dobrywamy sebi czesz a pschipoznaczo samo ze strony druhowervivych.

Sobukejzor Maximian Hercules wjedzescze w Romje, tak dołho hacz be Diofleian we wojnie, sceptar, a dokelz kchesczanow hidzescze, pocza ich ze zasaklej surowosczen pchesczehowacj. Hdyz zhoni, zo je tez stotnik lejzorskeje gardy kchesczan, haj zo je ich wjednik a zo je ich biskopa (swjatoho baniža Raja) na khwilu w lejzorskim hrodze khowawjski schlitowatal, zawola stotnika psched so, zo by tuton so wusprawnit. Bosczan wuzna so psched tyranom kchesczanstwa; khwalecze hiscze zacpetych kchesczanow, lejzorej pokazujo, tak wopacznuje wo nich myсли; radzecze jomu, zo by kchesczanow, město zo ich pchesczehuji, radzhi z kłody wuswobodzit a z nich swoju gardu stworit; potom budze węsczischo a swernischo schlitowanym hacz wot swojich pochanskich wojakow. Maximian pak měnijesche we swojej zasaklosci, zo chce joho kchesczanksi wojak wusmieszcz; tohodla poruczi, zo bychu joho numidisch thelscy z klokami zatceli.

Thelscy pchivjavazchu swjatoho stotnika za kolik a thelachu z klokami do njoho, domiz njenyslachu, zo je morwy. Potom woteidzehu. Hdyz pak chyseje Trena, wudowa swjatoho martrarja, Bosczana pothowacz, widzescze, zo je hiscze žiw, a derje wothladany so won boryz zasy wustrowi. Ale město toho, zo by so net po radze pchibuznych psched pohanam khowal, spyta Bosczan, hiscze jemu lejzora Maximiana ke kchesczanstwi nachladom wobrocicj. Wonka na drozy napominaše lejzora zjawneje, zo by tola pschedzal kchesczanow pchesczehowacj, dokelz dzē su czi joho najlepschi a najswernischi poddani, kotsz so stajne l swojomu Bohu wo lejzorowe zbožo a dobromęczo wokaja; hewak budze Bóh, kinez njebies a zemje, tyrana zatrascznie khostacj. Maximian so najprjedy džiwashche, Bosczana, kotorhoz be hido za morwoho měl, zasy cziłoho a strowoho psched sobu widzecj; potom pak poruczi, zo bych u rjekowskoho wojowarja kchesczanow do cyrkusa — městno to, hdzej l tomu wotsudzieni z džiwimi zwierjatami wojowachu — wjedli a tam z kijemi zabili. To sta so 20. januara lěta 288. Je potajkim lěta 16 stow lět, zo je swj. Bosczan martrarsku smjercz namakał.

Joho czeło, kotrež romsey wojacy do jamy czisnychu, bu wot kchesczanskeje wudowy, z mjenom Lucina, w katakombach* w kapałcy pothowane, kotrež so hiscze džens po nim mjenuje; tez je l joho czeszci w Romje wulka cyrkej poswjeczena. Czeszim joho wosebje hako naschoho średnika w natykowacych khoroszach, wosebje w móru. Won wobrazuje so, połny z klokami w czele. Smiertni khorosz pak pschedstajua sebi mnohe narody hako klok, kotrež je Bóh czlowiekam possal. Dob praji wo swojej khoroszci: „Mije ranichu klok Wszychomocnoho; iſh jēd źerje moju moc žiwjenja“ (6, 4), a drugi raz: „Mój klok njezdzi so wuhoyicj (34, 6); runje tak proshy psalmista w 37. psalmie, w jenym z pokutnych psalmow, wo pschelutowanje prajich: „Knieje, we swojim hněwie njezdž mje, we swojim rozhorenju njezdostaj mje; pschetož twoje klok pschelotku mje, a twoja ruka puszczi so na mnje; njeje stroweje žilki na mojim czele psched twojej hrózbu.“ Klok, na durje pschilepany, pokazowasche w śrenim wěku, zo je w tymle domje mór wudyril. A dokelz samšna niuz pschitkelnosc a lubosc wubudza, bu swjaty Bosczan, něhy sam z klokami morjeny, patron wšichcich z klokami ranjenych a pomocnik pscheczivo Božim klokam, t. r. pscheczivo czežkim khoroszam, kotrež won ze swojej hylnej próstwu wotwobroča.

J. K.

* Katakomby su wulkotne dolne khódy pod zemju w Italiskej, w kotrych kchesczenjo za časny pschesczehanjow Bože služby wotmewachu a zemřetych khowachu.

Lekar khoroszow schije.

Czas so pschemienja a z nim pschemienjeja so nashe poczinki a njepoczinki, z nim nashe waschnja, nashe staroscze, nashe strowooscze a khoroscze. Bojimy so khoroszow, kotrej najsi prijedowniczy jenoz malo znajachu abo cyle njeznajaczu. Z wotkel pak pshiniu tajke khoroscze? To njevem z dospolnej westosczu ja a nic ty, a nechtó tsezi, kiz chcył mudrischi bycz, by so wescze molil. Tak wjele pak wemy wshityc: Khoroscze su wot Boha i na schomu spomozenju dopuszczone kshizili.

Same khoroscze mohle so „modern“ mjenowacz. Tena z tajkich khoroszow je khorosc schije, a mjez nimi najhortscha „difteritis“.

Hizo slwo wubudzi strach — wosebje we tycac a zasy tycac wutrobach staroscziwnych macjerow. Tak njesmilnje a lak czasto hraba za najwyskijimi kublami zbozownych swojbow — za lubymi dzeczimi. A lak khetsce porazy swój wopor! Dzens hiszceze zradujesz so nad strowym, wjesele sebi hrajszacym dzeczjom a jutse snadz je wopakujesz halo gzymne czelko. Difteritis — surowa khorosc!

Tu je wustojny lekar wtany, hai nuzny trojsztar a pomocni. Nascha swjata cyrkj porucza nam we pschichodnych dnacl, kaj kózde lato, mócnego lekarja khoroszow schije. Swjaty Blasius (Blažij) je tutón lekar. Dopomni so na njoho, hdzj tebi nura hrozy, zo by so strach minyl, ale dopomni so tez we zbozu, zo nuzu njeby spoznal. Stojich psched swiedzenjom swj. Blasija wotmyślimy sebi czinic, sztoz naschi prijedowniczy sebi wysoko ważachu: 1) z prawej krutej dowéru kózde lato nic jenoz sami ale wo sebje z našimi dzeczimi na pożehnowanju swjatoho Blasija dzelbracz, 2) we wutrobnej dowére joho wo mócnym zaśit prophycz, 3) našich móliczkich powuczowacz a napominacz, swj. Blasija z dzeczacej dowéru czesczicz.

Zawescze, tajke średki zakhowaja mócnu pomoc. Schtóz nałożuje tele średki, tomu budże swj. Blasius swérny lekar, kotrej wuproścjuje swoje lekarstwa wot stajniej śmilnogo Boha!

—k.

Tak je nechtó „Konfiteor“ na wuknu.

Wjelewozna węc za czajne kaj węczne spomozenjo runje tak hospodarjow kaž czeledze je to: zo so pschi pisjanu wuwiedczienjow do službnych knižkow na wérnosć džiwa. Tu so hiszceze smiercz wjele hréšci, zo hospodarjo so boja, to napisacz, sztoz szto po swojej swérze abo njezwérze zaſluži. „Treu, fierig, ehlich“, z tym je hotowe, býrnje tez tomu tak njebylo. Ale, hospodar tak psche, zo by czeladnika wotbył, a tutón mjez ludzimi joho njevunoshował.

Hospodar, kiz z bojosczu psched czlowiekami falszne swiedzenjo napis, pscheczivo Bohu, pscheczivo druhim hospodarjam a pscheczivo czeladnikiej.

Pscheczivo Bohu, dokelž tutón podarmo kaznju dał njeje: „Njedyrbisich falischnoho swiedczienia dawacz.“ Tuta kaznja njerka: Njesmiesch szpatne swiedczienjo dawacz, ale — nic falszne. Ze to hrozna węc, czlowiekej, kotrej je so derje zadzerzał, szpatne swiedczienjo napisacz, njezwérne wo nim powédacz, a z tym jomu czezey schlodzicz; mjenicha pak njeje wopacznosc, czlowiekej, kiz sebi to zaſlužil njeje, czestne poruczenjo do rukow tynycz, zo by joho wotbył a druhomu na schiju powisny.

Pscheczivo druhim hospodarjam so pschehrëšci, sztoz falszne swiedczienjo dawa: někotry pschistaji sebi czlowieka, kotorož ženje brał njeby, hdz by w knižkach

wěrnoſc̄ ſtała. Wyshe toho ſu ſudniſtwa w nowiſhičh čaſach hoſpodarjow a knieſtwa, kotrež ſu k falſhym ſwědczenjam ſo naſabič ſate, khetro kruſe po-koſtałe a poſtajiſe, zo ma předawſhi hoſpodař ſchłodu zarunac̄, kotrež je ſlužowny druhdze načiniš, hdyž jenož je dopokaſał, zo je ſo tam hižo pſcheschoł, bjez toho, zo by w kuižbach něſto wo tym ſo ſpomniło.

Najwjetſhu ſchłodu paſ načini hoſpodař cželadniſkej, hdyž po wěrnoſci niſhwedczí. To je wěſte a znaſte: žadny čłowjek na dobo ſchpatný njebudže, kaž na woſpaſ ſchpatný z woſomikom do ſwiatohu ſo niſhwewobroczi. Někotry cželadniſki pſchenidze ſo w ſpočatku jenož w mólicžkoſezach, hdyž ničto na to kędžbu niſdawa a niſporokuje, dže kroczel za kroczelu po puczu ſkaſzenoſcze. Tak je wſhēdna wěc, zo mnozy po hrěſhnych znaſomſtwačh klobža, hoſpodař wě wo tym, wón mjeſci, ſkonczenie naſiſa w hrěſhnej ſtrachocziwoſczi hiſhce pěkne poručenjo. A ſežhwk toho? Nō, zo cželadniſki měni: z tajkimi znaſomſtwami tak z lě bycz niemóže, hdyž ničto ničo niſpropi, a dale: zo tež w drugim domje, do kotrehož pſhiciſehnje, paſ ſobuſzeladniſka abo domjace džecžo po hōrſhuije a zaſvedze.

Hoſpodařo dyrbja wo wſhón reſpekt pſhiciſz, hdyž tał wažnu a zamol-wijomnu wěc na ſohke ramjo bjeru!

Kejko cželadniſkow, kotsiž ſu do hļubiny niſhocžinkow dojeli, bydu wob-koſowani byli pſched tutym bjezdnom, pſched ſwetnej hanibu a wěčnym zahubjenjom, hdy by jim w młodych lětach hoſpodař ſwědczenjo naſiſał po połnej — wěrnoſci! Mnozy bydu cžesče dla wſhē moch naſtajeli, zo brachow ſo zwinnu a lepſhe woſiſma dobiudu.

Pſhi powſhikowym niſhocžinku, kotrehož dla dyrbju hoſpodařow wob-ſkoržowac̄, je woprawdze kħwalbū hōdny ſkul, hdyž tu a tam jedyn wot liſteny ſo potorhmyc̄ niſda, ale w tym po ſwědomoſci czini.

W jenei wſy, kotrež nijenowac̄ niſměm, bě wotrocžk, wuſtojny a piſny dželacžer, podwolny, ſwěrny, mějeſche hižo cylu knižku połnu do bryh wopisimow. Tola, kózdy ma ſwoje koſydko, a tuton wotrocžk mějeſche te, zo kózde 4 niſdzele ſwoju „rólę“ czini, džen abo dwaj po woſiſtwje kħodžeſche, byrnje hóle nuzne dželo bylo. Hoſpodař poſokowaſche to jóni a dwójcy, a hdyž widžeſche, zo ni-ponha, da nowe lěto po tſecžim měſacu, kaž bě wučinjene. Wotrocžk wjedžeſche ſo nětko tſi měſacy bjez poroſka a wutra cylu čzas bjeze wſhceje „rôle“, měnjo, zo na nowe w ſlužbje woſtanje. To paſ ničo niſbu. Hdyž bě čzas wuſhoł, wza hoſpodař knižku a naſiſa, ſchtóž bě ſo ſtał. Wotrocžk proſchesche na koſenach, zo by jomu ſo tola pſhichod niſkazył. Hoſpodař paſ bě z kruhohu cžesta a džeſche: „Ty cħeſh wopismo, a žadaſh, zo falſhne ſwědczenjo dam. Sym ja tebi kħiwiđu cziniš, abo měniſh, zo hym tał niſwědomity muž, zo hrěcha ſo niſtropu? Byli preni hoſpodař wěrnoſc̄ do knižki naſiſał, niſtrjebał ja to džensa czinič a ty by ſtrózby čłowjek woſtał, kaž ſy w poſledničh 3 měſacach poſkaſał, zo to mózeſh.“

„Zawěrno — džeſche wotrocžk — ſy kruhy kniez; nic ty, ale cži ſu mje do zahubjenja ſtorčili, kotsiž ſu předy tebie za to měli, zo ſtej wěrnoſc̄ a zelhanosc̄ hótej a prózdnnej ſlowje.“

Niech je tola wſhém hoſpodařam praſene: Niſpodryjc̄ ſe reſpekt, kiž macže wot cželeſdze žadac̄, z wuſtajenjom niſwěrnyh wopisimow! Šchtóž žadny zaſkuži, to ma doſtač; ſchtóž je ſo cžeſtne wjedł, ma prawo na dobre wob-ſwědczenjo, ſchtóž ſchpatnje, njebudže z tym lepſhi, zo ty ſwoje ſwědomio ſo niſwěrnoſc̄ ſu womažaſh.

Boži vječjor.

(Slončenjujo.)

Je patoržica — boži vječjor. Kak spodžiwinne zac̄jučja wubudžuju tute słowa w křečejanſkej wutrobi! — Patoržica je wopravdže ſc̄edry „boži vječjor!“ Nasch Zbóžnik wopuščę ſtaſnosc̄ njeheſku a pſčihadža ſ tam na zemju, do naſcheje ſrjeđizmy a hjerje na ſebje podobu čłowjeka — bědnoho čłowjeka, ze wſchēmi joho potrjebam i wobčežnoſćem, zo mohk joho pſčez to wumožic̄! — Što njeby tutón džen tež wjeselo z džec̄imi ſobu zac̄juwał, kotrež wot „božoho džečja“ dary a dopjeljenjo swojich pſčec̄ow woc̄zakuja? — Pſči wopomijec̄u toho dnia, hdvž je Boh tak ſc̄edry čłowjekow wobdaril, je tež ruka kózdroho dobroho křečejanego wotewrjena, potrebnomu bližjhomu ſobudželic̄ a druhich z darami zwjeſelic̄.

Wſchudžom pſahhotuja ſo ſwiatym dñjam: pjetu a warja, myja, tréja a rjedža.

Tež w Zaborju pola Pýhce maja jara mužne. Nic wſchak tak jara ſwiatykh dñjow dla — do tych Pýh vjele nježerži — ale tohodla, dokelž młody „knízeſt studenta“ domoj pſčihidze; rěka Wójčech a ſtuđuje w Liborcu. Pýhce ſo njemało ſzda, zo ma taſkoho syna: z nim ſo rady poſkaže a pothwali. Tež jutše, boži džen, chce z nim ſe mſchi hicz. Tam joho kózdy najſlepje wo-hlada; wſcho druhe bě Pýhce „tak waſchija dla“.

Pýh bě najwjeſhi a najbohatšhi bur w Zaborju. Joho kublo bě trochu pſchede wſu, rjenje wutwarjene kaž hrodzik. Pýh bě křetru ſlapy a pſčec̄iwo křudym njeſmilny, twjerdeje wutroby. Kózdroho pjenjeſka bě jomu žel, ale hdvž možeſche ſo něhdze widžec̄ dac̄, njeſtowatſke tolerje: bě pſchimy a hordy.

Do Zaborja bě ſo Pýh woženit. Rodžem bě z řečkojuje, z Riehorjowohu ſuſodſtwa. Joho nan bě tam kubleshko niel a wón bě tſeči ſyu. Wot bratra, tři bě doma pſchenzał, doſta ſwoj džel wuplaſzeny. W hojpodarſtwje bě Pýh cyli muž: wón ſwoju wěc rozyjmjeſche a wědžejche ſebi zavjeſz. Skót rjany, a pola njeſehu derje, pjenjeſ doſcz a wſcho w najlepšim rjedže. Tohodla bě Pýh ſeto a bohatschi ale tež hordžiſhi. Ne mſchi křodžesche Pýh porědko a tež domach pola nich žaneje modlitwy křyſcieſ njebe — tež nie ſe jědži a wot jědže — Pýh projeſche: „A čomu ſo podarmo kromdžic̄!“ — Wón myſli, hdvž ma pjenjeſy a wſchoho doſcz, zo jomu wjac̄ trjeba njeje. „A ſto dha modlitwa pomha? Štož ſebi prawje zavjeſz wě a na hlowu padnjeny njeje, tón ma bjez modlenja telko, kaž hdvž ſo modli. Naboznoſć je za ſlabe hřejeſki, za taſkich, tři ſlepje njerozemja.“ Tak mudrowaſche Pýh něhdyzkuli. Kaž je lohko ſpóznac̄, bě Pýh jedyn z „mudryh“, kotsiž „po nowej módze“ hospodarja a ſebi myſla, zo ſu njeſto wjac̄, dnyžli druzy. Zo ſebi wón nowe ſrědi a pſčiprawy w hospodarſtwje ſe wuzliku hjerjeſhe, bě prawje, ale wopal bě, zo ſebi na ſwoje „wobſbitu waſhijnju“, kotrež bě ſebi wot měſčanow wothladał, vjele byc̄ zdaſche. Nahladny pak, kotrež bě ſebi w „taſkých“ towarzſtwaſt wotpoſlužhal a w „njevěriwych“ nowinach čital, běhu joho njezbožo. Bohu to nahladny abo zasady „noweje“ kultury, kotaž Boha znac̄ njeſha. Taſte wěci měſčanam třež njemoža, zabývajſi hale buram. Ale hdvž ſo čłowjekoj derje wjedže, zabýwa ſwojeje wotwiroſće wot Boha, kotrež ma wosudy ludzi a ludow we ſwojej ruci a ſwoje dobroty jim wudžela, doniž ſo jomu ſpodboba. Pýh bě njemało hordy na to, zo ſo jomu kózdy bur rumac̄ njemoža, a njeryc̄eſche tež z kózdom.

Hijo wot džec̄zach lét bě ſamopasachny, naduwathy był. Rady ſebi druhoho ponížowaſche a ſtož ſebi to ſubic̄ njeſaſche, tón joho pſčec̄zel njebe.

Najwjac hę sebi Rjeħor dyrbjał wot njego lubicż dacż. Pyħi myslesħe, zo je jomu, burskolu synkej, wiċċitko dowolene. Kunnejz hę Rjeħor tójsa tħalli nsejha, njeplacżesħe tola żenje zle ze żl̍ym. Ale nēħdy, hdv żi wjach wutracż nienōżesħe, pøskorżi, hdv żi bę f' tomu psxileżnoscż, kniezej fararjej, ta' so jomu wiedże. Toħodha skaza knież farar Pyħxa tħalli a porokawasħe jomu joħo zadżerjenjo. Ale město toho, zo by so Pyħi porjedżi, bę dale a ħoġi a hidżesħe Rjeħorja wot toho dnja; tón nienējesħe p'sched nim mera, doniż so Pyħi do Zaborja niewożeni. Hdv żi jomu potom w Zaborju ta' derje wiedżesħe, p'sħimadu so joħo nijeweriwe jaħadu cjem lóże a bu wόn dzei u samopaqiñiżi. Jeņoż to joħo troħu paleħse, zo ma jenikżeq džecċo — wiċċaq bę kublo za wjaci dašħalo — ale joħo p'sħecċo woħsta ujjedopnejne. Za to pa'k bę Wōjjeħek joħo „żlote jejko“: z njoħo qiegħi mēcz „wilkoħo knież“.

Wōjjeħek bę so też cyle po nanje radżiż, duż je bjez džiwa, zo je Pyħi džensa wiċċon smējati, hdv żi sebi po njoħo pojedże. Njemōże wjiecżora docżakacż — p'sched wjiecżorom po njoħo dojedże, zo b'qishtaj w prawym cjaġu zaři domoq b'koll tħalli k' dobnej wjiecżeri, kotruiż Pyħxowa mjez tħim p'sħiħotuje. Koniż dże bę mlodij a najlepptiex druziñ: za por hodżinow wόn schwarny kruċx kraja p'sħelecżi.

Pyħi rozkażu, zo by wiċċo b'koll, ta'żi sebi p'sħeje. Mljeż tħim pocżina so scheriż. Borucjinschi konja zapiċċahha, džesħe hiġżeze do iſtwy po lisħeqi kożuħ a kofmate wodżecżu na nohi.

„Sultan“ na dworje mjez tħim rozzlobjeni rewicż pocża. Pyħi bę k'woknej p'sħiħistpi, pohaldniż, sħot tam je, a zabōrċa wot wokna so wotwobroċżej: „Hm! trundlojty proiħe! —“.

Proiħe bę mjez tħim hacż k' durjam dosħċi, a hdv żi je powotewri, stojesħe też Pyħi hija na prjoxu.

„Proiħu was, ho spodarjo, Boħa dla, dajeże mi nēħħta cżoploho pojiesč.“

Proiħe bę wiċċon żymu p'sħemrēt. Starx, hubjenje woblecżenja u hħoddni — bę to bjez džiwa. Bonkach bësżeq snēħi hacż na pol saħa wot zemje a z reżejn wetsifikom p'sħelletawasħe hija zaři.

Pyħi spōzna proiħerja, a z hnēwom tħepotajoz zawrjejska: „Rjeħorjo! — ty, ty zwazjix so do mojħo domu? — Tamle su wrota . . . dži k' swojому fararjej . . . ujeħi eż-żei żiwi. —“

„Pyħi, džensa njeppominaj wjaci na swiġi hnēw . . . sym kħudu . . . njez-żbożowni! —“ praji Rjeħor ze syllojtymaj wocżomaj a tħepotachym ħlosom.

Ale Pyħxowa wutroba woħsta iż-żiviera ta'żi kamjen; stara ħida horjeħhe z nowa. Njemernje p'sħetepju każasħe njeġi minnje: Precż wote minnje — won z tobu — tam su wrota!“

„Pyħi, Boħi czi to wotpłacżi, sħotż mi dobroho wopokażesħ“, proiħe Rjeħor dale.

Ale Pyħi p'sħeċi njeċċerpiñiżi zarjeji: „Ja joħo njetrjabam . . . njeħi tam radħiż wostanje . . . mi wotpłati trieba njeje. Won z mojħo statoka, mi z wocżow!“

„Pyħi, smil so nade minn, njemixu dale. — Dowol mi z najmierisħha w konjemu powotpocżiñyez! —“

„Njeridżiż-li mi z dobrym, wiċċiżu na tebje p'sa“, p'sħetepju Pyħi dale, ta'żi b'kollu joħo kamjenje pod noħomaj pašile, „sam so wot tebje nje-womażu!“

Wħobxi starx! ħoddni a sprċċi wopuċċiżza Pyħxowa dwor. Nożiż so jomu potkujej; wleċże so won do snēħa a żym, do cżemmejnej noch. Pyħi ma wiċċo

doseč, ale za njezbožownoho staroho muža nima ničo . . ! „Ježuško naјslubſhi,
ač pomhaj . . pomhaj mi!“ zdychuje njezbožowny jduch.

* * *

Nazajtra, boži džen, su ludžo ſe mſchi ſchl. Njedaloto Pyħec statoka na
kſhiżnym pucżu ſu ſtojo woſtaſali. „Shto je ſo tam ſtało?“ prasheja ſo jedyn
druhoho. — Ze ſněhom nimale zawęty leži tam starý proſher — Kukojnjanſki
starý Rjehor — traſch zmjerzneny! — Wuczahnu joho ze ſněha a donjeſu
t Pyħecom.

A hdjež ſo pucž z hórkí dele nahle na ſení winje — pſhi Zaborjan
ſwiatym kſhiju, — ſhto je tam? — Tam leži kón z rozmarnymi ſanjem i
pod nimi Pyħ z Wójczechom — morwaj! — —

Staroho Rjehorja ſu pola Pyħec tréli a cħeſali, zo je zaſy t ſebi pſħiſħoł,
a Pyħowa, hacż runiż ſama nanajböle njezbožowna dla zrudneje ſmijercze ſvojoho
muža a syna, ħċysche Rjehornej wſchu wot jeje muža jomu načinjenu kſhiwdu
zarrunacż. Zdžerža joho we ſwojim domje a hlađaſche joho ſwēru w khoroszji,
kotraž bëſche ſeċżejnik tamnogo zaġyminjenja w bożej noči. Ale Bóh luby kniež
bë Rjehornej lepshe pſħihotował, dñjli mōžeſche jomu žana luboſez na ſwēce
poſticiż: na Tsjod Kerálow pſħemodžachu joho t rowu.

Ludžo ſu ſebi potom dolho hiſħċe wo tutym podawku powědali. Pyħcowy
zrudny kónc mējeſche kózdy za Bože khorstanjo.

Rétko je Zaborjan ſwiaty kſhij ponowjeny a na nim je napis:

„Njezbožownym t woſjenju,
Bjezbóžnym pač t zatraſhenju.“

Po českim Bohuslaw Sporušk.

3 Lujžich a Sakskeje.

Z Budyschina. Swjedžen 50lětnoho měſčniſkoho jubileja naſchoho ſwiatotoho wótca Leona XIII. je ſo tudy džen nowoho lěta wotbył, na tym-
ſamym dnu, hdyz pſched 50 lětami ſwiaty wót ſwój přeni wopor božej mſchi
ſwječeſche. Swjedžen bëſche wulſtony a eyle doſtojnny tak wurjadneje a wažneje
pſħicžimy. Z hromadne ħċeyhu tudomne katholske towařſtwa tuton swjedžen
hako woprawdze katholſki t. r. powschitkowny woſenč: tohodla bëchu ſo
t tomu wotpohladej wſchē zjenocžite. Hdyz bëchu w hodownym tydženju ſo ze wſchē
piłnoſežu trébne pſħihoty cžiniče a tójskto k. žónſkých tudomnogo katholſkoho to-
waraſtwa žónſkých njeuſtaſajc pletwa a wěncy wile, pſħiha na swjedženſkim wjecžoru
ſala tudomneje katholskeje towařſtwe ſwojich wopytowarjow z njewočakowanej kraſu.
Sala bëſche najbohatſho z khorhovjemi a draperijemi w budysčiſkých, ſakſkých a bamžo-
wych barbach a z pletwami wupysħena, pſched jewiſħežom bëchu wulſtonne čeſtne wrota
z jědlowych hažzow a pletwow poſtaſene, z bamžowymi woponami wuhotowane;
jewiſħežo ſame pač bë do zelenoje zahrody pſħewobrocžene, hdjež woſrjedz roſtli-
now a kwětkow kraſna wulka büſta ſwiatotoho wótca ſtujeſche. Zady njeje bëſche
tjoja bamžowa króna (tiara) z lampkow we wſħelakich barbach poſtaſena. Wóčko
ſo naħladacž njemožeſche na tule wulſtonu a jara pſħiſprawnu wozdobu a wot-
počzowaſthe z woſebitym ſpokojenjom na podobizne ſwiatotoho wótca, kotraž, kaž by
žiwa byla, na zhromadžizu ſpoħladowaſche. Hacž do 7 hodž. bëſche ſo ſala ze
ſobuſtaſami tudomnych katholſkých towařſtrow (riemjeſniſkoho, mužkoho, žónskoho
a cäcilianſkoho) a z hoscžemi napjelnika. Hdyz bë kérliſh, kotryž cyla zhroma-
džižna ſpewaſche, swjedžen wotewrił a cäcilianſke towařſtvo „Tu es sacerdos“

wuśpewało, stpie kniež senior Kuczanek na wupyscheniu z hoka jewiſhęca postajenu klerku a mējeshę swjedzeńsku rycę, w kotrejz z horliwymi słowami na wulkotny, wrixadny a powišitkowny swjedzeń cyloho katholſkoho swęta tutyjch dnjow pokazawſhi w dlejszym pſchednosčku rozmložowaſche, 1) ſak je Boh naſchoho swjatoho wótcia wot joho młodoscze wjedł a pſchihotował, zo by joho za tak wulkotne powołanjo khrmanoho ſežnił a 2) ſak je Leo XIII. tute powołanjo docpewſhi z widżomnej pomoci božje hnady za 10 lēt swojego hamžiſta njeuprajicje wjeli dokonjal. Kniež rycznik ſkonči swój swjedzeński pſchednosčki ze Šlawu na swjatoho wótcia. Něk źanjeſe z mócnym pſchewodom harmonija cyła zhromadžizna Ratschthaleroiu Leo-hymnu, na čož ſobuſtaru mužiſkoho towarzſtwa woſebitu swjedzeński baſen, wot knieza Kummera baſnjeniu, a ſobuſtaru rjemieſlitskoho towarzſtwa druhi na swjedzeń ſo poczahowacu baſen, wobaj jara wuſtojne pſchednosčhowaſhtaj. Mjez deſlamacjomaj ſpěvačku ſchulſke džeczi pod nawiedowanjom k. wyſchſkoho wucžerja Schmidela dwaſ lubognaj ſpěvaj. Hdyž bě cäcilianske towarzſtwo hiſhęce swjedzeński ſpěv dodalo, wobzaminy močne němſke Te Deum žadnu swjatocžnoſcz. Pſchi dalszej towarzſhnej zabavje wunjeſehu ſo hiſhęce někotre ſlavu, tak z horliwimi słowami k. kaplan Unkraut z Huski na swjatoho wótcia, k. kaplan Kummer na J. M. krala Alberta, k. direktor Löbmann na knieža ſeniora atd. Poſlednia ſława hiſhęce zaſ ptačeske ſwiatomu wótcji. Tak bě pſchi tutym swjedzeńju cyła tudomna woſada we swojich katholſkich towarzſtwaſ, we duchownych a njeeduchovných, we dorosłemaj a džeczoch zaſtupjena, swjedzeń věſte woprawdze katholſki, a taſki dyrbi hamžowy ſwjedzeń bycz.

— Nowoſwjeczeny mēchnik, kniež Anſelm Rožinger, kij je hido někotre mēsacy tuhy we ſchuli wupomhovał, doſtanje tudomne mēstno katecheta a změje halo taſki tež ſchulu a bože ſlužby w Lubiju wobſtarac.

Z Radworja. Kaž ſo cyly katholſki ſwēt w tygle dnjach njeſchewawajcy wjeſeli a raduje na swoim zhromadnym wjeleubowanym a wulcyjeſčenym wótcu, hamžu Leonu XIII., a z džakoninoſczu wopomina tamne hnady, z kotrymž je Boh we swojej mudroſci tamnoho doſtojnoho starca wudebił, na kotrehož w tu khrwilu cyly ſwēt zhladuje z doměru a čjeſčominoſczu, — runje tak wjeſeliny ſo tež na tymle widżomnym zaſtupniku Chrystuſowym my katholici Serbja, halo dobrí ſynojo ſwojeje cyrkwe a ſwiatoho wótcia. Runja wiſhelskim druhiim ſerbſkim towarzſtwaſ wobeidže tež „Katholſka Bjesada“ w Radworju w zjenocženju z tudomnym wojerſkim towarzſtom ſwjedzeń 50letnho mēchniſkoho jubileja hamža Leona XIII. na doſtojne, rjane a cylu wjes Radwoř čjeſčowace waſčnjo; a to na tym dnju, kaž bě wot knieža biskopa tež za cyrkwe poſtajene, mjenujey druhi džeri hodow. Hido rano tohole dnia pſchipowedaču khorhoj na cyrkwi, kaž tež wjeli khorhoviom we wſy radostny džen. Po dokonjanych božich ſlužbach zhromadžowacu ſo ſobuſtaru „Katholſkeje Bjesady“ a wojerſkoho towarzſtwa pola Polleñkec; po $\frac{1}{2}5$ započa ſo zhromadny czah po wſy ze zaſwěcenymi lampionami, tež wobě dwe klasy wulkich džeczi pſchizamknyſchtej ſo z kniežomaj wucžerjomaj nahladnomu czahem. Tu nadobo ſtojeſche cyła ſriedžansfa wjes we lutym ſwētle, započa ſo illuminacija; bě woprawdze rjana, a kaž ſo praji, hac̄ dotal tu njewidžana; drje žana khežka njeje ſo w tej wokolnoſci wuzamnyła, hdyž mējeshę czah nimno hicž. — Hdyž bě czah pod kherluſke ſpěwanjom ſwōj pucž dokonjal, poda ſo wokoło $\frac{1}{4}6$ do Polleñkec noweſe ſale. Tu bě na podſtanje wobraz Leona XIII., wot mnoho ſwēčkow wobſwětlene a wot zelenych roſtlinow wobdaty. Bjesadžiny pſchedsyda, k. Cyž z Radworja, powita zhroma-đenych, kotryhž bě ſo tak nahladna licžba zechla, zo ani w ſali ruma njemějaſhu.

Nutskownu swjatočnoſć wotewri něk Leo-spěw, wot předy spomnjených džeczi ſpěwaný pod naujedowanjom ĺ. kantora Scholty a z pſchewodom harmonija. Na to mějeſte tuđomny farſki administrator Žur swjedženiku rycz wo bamžowſtwje z cyka a wo Leonu XIII., wulkim bamžu woſebje. Po ſkončenju pſchednoſchka doſpěwa ſo hiſheze Leo-spěw na předy spomnjenie waſchnjo. — Z týmle ſwjedženjom ženocený bě tež ſwjedžen hodownoho ſchtoma „Katholſteje Bjesady“. Toho- dla tón nětko zaſmečiſhu. Nad bamžowym wobrazom pſched ſchtomom pokaza ſo hacž dotal zapowiſnjena lubozna ſtatua Ježus-džeczatka, a khór džeczi zanjeſe ſpěw: „Czicha noc.“ Někotromužkuli zyboleſche ſo pſchi napohladje ſchtoma w ſwojim blyſcienju, luboznomo Ježus-džeczatka mjez ſwěcamy nad wobrazom ſwjatoho wótca a pſchi zynkaſt tohole ſpěwa ſylza we wóczku. Na to mějeſte horjeka ſpomnjeny mjez hiſheze mały pſchednoſchka wo hodownym ſchtomie móliczkich a džeczi po- fazuju na jich winowatoſće po pſchiltadje bójſkoho džeczca. Tež ĺ. wuczeř Kral hiſheze ryczeske, pochwali z krótkimi ſłowami wjēſnych za taſku horliwoſć a ſpomni na Radwor, halo druhdy zacpitu wjes, kotryž pak ſo tola ženje nijeje wo- hańbiec dał, hdyž je někalo ſo zjawnje wuznacž, njeh halo katholſki, njeh halo dobrý ſerbiſti. Někotre ſpěwy ſchulſkich džeczi hiſheze ſczéhovachni, kotrež ſo jara lubjaču, tak zo mějachu ſo wospietowacz. Ŝenjez pſchedsyda wobzamku ſwjedžen, proſio, zo chyli ſo pſchitomni tež potom, hdyž zmeje Bjesada ſwój założenſki ſwjedžen, prawje nadobniſe zhromadžic, dokořež budže ſo potom tež ſchtom pſcheda- wacz, kotrehož čiſtý wunoſchka ma bycz za twarjonnou nowu farſku cyrkę. — Założenſki ſwjedžen „Katholſteje Bjesady“, a to nětko hžo 14., wotbu ſo njeſdželu 15. januara 1888 w Radworju. Zaſy napjelni ſo ſala pola poſlenice z wulkej minohotu ſobuſtaſow Bjesady, ſaz tež ſobupſcheproſchenoho wojerſkoho towarzſtwa a druhich hōſezi. Zapoczątk běſte wjeczor $\frac{1}{2}8$ hodž. Ŝenjez pſchedsyda powita hōſezi a ſobuſtaſy. Na to mějeſte ĺ. administrator Žur krótki pſchednoſchka wo towarzſtnym ſiwenju; po nim piſkachu hercy narodny ſpěw: „Hiſheze Serbiſto nježubjene“, ſchtot pſchitomni ſobu ſpěwachu. Bórzy zapoczą ſo něk zhromadna wjeczér, pſchi kotrež hercy pod naujedowanjam M. Domanje z Kuſeža ſerbiſke a němiſke kruchi piſkachu. Po ſkončenju wjeczere, na kotrež ſo w druhim ſczé ſoſobow wobdželi, a po wunjeſenju wſchelakich ſlawow zapoczą ſo pſchedawanjo rjanoho hodownoho ſchtoma. Joho wunoſchka bě 88 hrivnow, tak zo drje po zaplacenju wudawkow hiſheze nahladna ſumka za cyrkę wofstanje. Škončenje běſte hiſheze bal. — A ſhto je ſobu pſchicžina, zo je ſo wſchitko rjenje radžiko, zo je ſo kóždomu lubiež moňko? Je to rjana pſchęzjenoscž, w kotrež ſtej ſo zjenocikle kath. bjesada a wojerſke towarzſtvo. Zaměrno, liſtale ſu plody njeſchęzjenoscže a njeſchęzſelſtwa — rjane a ſłodek pak plody pſchęzjenoscže a bratrowſkeje luboſeze. Tuž daj Bóh zbožo, bjesada, zo by dale roſtka, kežela, pſchibjerača, a Bóh tež žohnuj tebje, towarzſtvo wojerſke, zo by zefkhađał czi pſchichod rjeniſki, jaſniſki. To pſcheje Wam waſh N.

— W zaúdzenym lécze je ſo w naſtej farſkej wofadze narodžilo 61 džeczatkov (29 hólcžkov a 32 holcžkov, mjez nimi 2 morwej narodženej). — Wumrelo je 54 wofobow, 25 mužskich a 29 ženskich, 21 džeczi a 33 doroszjenych. — Piſtipowedało je ſo tu 18 porow, tudy weroوانých bu 14 porow.

Z Khróſcžic. Z cyrkwiſkej ſtatistiky zaúdzenoho lěta budže zaſimawe, zo je ſo w Khróſcžanské wofadze nimo dweju mormorodženeju 127 džeczatkov na- rodžilo a to 53 hólcžatkov a 74 holcžatkov. Mjez nimi 9 njemandželských. Je to runje ſamsna liczba jako pſched ſto lětami. Bóh dał, zo bychu ĺ cjeſczi Bozej a ſwojim starším ĺ wjeſelu wotroſtke! Wumrelo je 110 wofobow,

z nich běsche połojca mužskoho a połojca žónskoho rodni. Boh daj jim węczym wotpočink! Pschitowedało je so 38 porow, 30 werovalo. Jim daj Boh zbožo! Swi. woprawienjom běsche w Chrósczanskej farskej cyrkwi 13,190, w Klóštyrkej 13,512, w Baczoníkej a we Worekczaníkej na 600; potajkim wšichéh hromadže: 27,300. Domawobstaranjom běsche 257. Też tu njech je Boža wola khalena!

— Działownie dyrbimy napośledku też spominac̄ na wšchelake dary a porjedzenja, z kotrymž su našci woporniwi mosadni sebi swoju cyrkę dale a pschitoujitschu hotowac̄ prówiali. Tak bu loni najmuzniscze na piščożelach sporjedzane, na wołtar bu město staroho drzewjanoho nowy tsoji woreclowy tabernakel postajeny. Też dosta wulki wołtar z Roma wołtařne privilegium za wšiché časa; t. r. z kózdej Božej mischi, kíž so za wotemrětých na tutym wołtarju čita, dostanje khuda duscha, za kotoruž so Boža mischa wopruje, też z dobom dospołny wotpusk. Dale bushtaj wulkej wiſatej swěcznikaj pozłoczenaj a poslebornjenaj. Też rjane bouquety z dželamych róžow a wenc wokoło tabernakla, swěcznik za jutrownu swěcu, nowe pluviale, někotre ryžla, wjèle druhje cyrkwiniskeje drasly a druhich mjeſtſkich wěcow, jako krjepjawka, krjepjeńzki, lavabo-hudobjo atd., so nawdachu. Zapłacz Boh tón kniež za wscho, a zdžerž nam dobroczelow a zdudž hiszczęce nowych. Njech „lubuju kraſnoſć domu Božoho!”

F. R.

Z Jasenicy. Niedzelu 8. januara swieczeſche naſcha katholſka bjesada swoj 14. założeniſki swjedzeń. Sala běsche z hoſczejmi napjelnjena, hac̄ runje bě jara hrozne wjedro. Pschedsyda t. M. Čeſla powita pschi wotewrjenju bjesady wšichéh hoſcji a sobustawow bjesady a pschepoda dalschu ryč t. fararzej Wernerzej, kotryž jaſnje rozloži, zo su tajſe towarzſtwia, kaſkaž naſcha bjesada je, jara dobre a wužitne, hac̄ runje so husto praji: bjez tych bjesadow by ſchlo. Ryčznik dale spomni, zo drje je bjez tych bjesadow hac̄ do lěta 1848 derje ſchlo, hdžez nihdže žane towarzſtwia jara njebečnu; tola wot toho časa ſemi ſu towarzſtwia naſtale, kotrež ſu jara ſchfodne; a tomu napſhęco ſu zaſy jara wužitne tajſe bjeſady, kaſkaž naſcha je, kotrež ſu ſo tež dale a bóle rozmnožile. Wužitk tajſeje bjesady je často ſo dopokazal; wjèle ſo tu nazhoni, kaſ ſo w swěcze ma, pschęc̄ čitanjo dobrých ſpisow a z pschednoschkom; kaſ ſo naſcha swi. cyrkę w druhich krajach rozſherja, kaž n. psch. w Endzelskej, Americh atd. Dale, praji ryčznik, je bjesada wužitna pschecziwo tajſkim korcžmarſkim domam, hdžez ſo husto rozm. pschepije, zwady naſtanu a napoſledku ſo naſzepu. Tež je komitet za jubilej ſw. wótcia Leona XIII. za dobre ſpóznał, zo ma ſw. wótc tajſe towarzſtwia rady; ſu jomu tohodla album poſtal, hdžez ſu wšiché naſche towarzſtwia zapisane; zo ſwiaty wótc tajſki album pscheczelne pschijsa, je dopokaz za to, zo ſu tajſe towarzſtwia jara dobre a ſpomožne. Skončzne džafowaſche ſo t. ryčznik pschedsydže za dohſolētne wjedzeńo naſheje bjesady. — Po ſwjedzeniſkej ryčeji pschedzitaſhaj ſo dwaj ſtaſi: wot t. kapł. Skale z Budyschima a Sparle z Altenburga, kotrajž ſo wobaj zamolwiaſta, zo njemožetaj pschiūc̄, a pschejetaſ ſbožo t. ſwjedzenjej. Piſmanwjedzjer Kukowſkeje bjesady, t. Brýl, pscheczeſche wjèle ſbožo t. nowomu lětu na jara dobre waſchnjo a napominanſche ſerbſke holič, zo holič ſo bóle hac̄ dotal na kwasach hako ſerbſke družki wobdzelite. (Wulke pschihloſowanjo.) Skončzne da t. pschedsyda ſlawu wunjeſcz t. fararzej. — Na to hrajeſhje ſo džiwadlo wot sobustawow bjesady, jedyn ſerbſki kruch: „Zapłata wjetſha dyžli džera” a jedyn němſki: „Schmacht-kuchen”. Zo ſo wobaj kruchaj hoſcžom jara lubjeſhtaj, dopokaza mócm pschihloſ poſtuharjow. — Po džiwadle woziewi pschedsyda, zo žane reje njebudža, dokelž njeje dowolnoſcz t. tomu pschischa, a zo móže ſo kózdy dale zabawjeſcz, kaž ſo jomu ſpodoba. So rozemi, zo běchju ludžo tež hłodni; tomu wotpomha t. hoſczeniac̄

pięćdziesiątka wypłodów swojeje funkcji. Młody lud so rozbiera, do końca reje niebę. Drużyna pak się zebrała już do pozdziśnego wieczora, tak że mój zespół świątyni spokoju domu hiż nad tym, skończyły bę widział a wyjawił.

Pszczispolnienjo. Nasza bieżąca świętej druhi swi. dżen hodoj jubilej swi. wójtca Leona XIII. Wszelkie wolne będu wobswętene a średnia świętej są transparent: bambusowy wapon. K. fara Werner dżerzejski do końca świętej ryczą wo bambusowym żwirzeniu a jeho skutkach. *M. W.*

Z Drježdjan. Towarstwo katolickich Serbow w Drježdzańach „Jednota” mniej więcej w roku 17. t. m. założenijski świętej. Drobnischi rozprawu wo nim dyrbimy na bliższe czasie wotvorzic.

3 cyloho swęta

najmóżemny tón króz wjele powiedac, dokąd je dżenskijsche czasie z rozprawami wo towarzystwowych świętej wypielnione. Skończo je so w minnych tydzieńach ważnijskiego podało, dodamy w psichodnym czasie.

Rom. Wierchjo a kniežiczerjo wszelkich krajów su świątemu wójtce k jeho mążnijskomu jubilej zbożo pięcieli, mniozy z nich su wuryadnych wysokich zapłoszancow wosebje k tomu do Rzymu pójstali. 31. decembra też russki kejzor z Gaczym świątemu wójtce telegramm pójsta, w kotrymž po wutrobnym zbożopieczęciu wypraja, zo sebi pięćdziesiątne należnośc swoich romsko-katolickich poddanow zawiesić, a zo bież dźwela wysoka mudrość, kotruž je bambus tak często wopokała, kejzorej dowoli, potrěbnośc romskieje cyrkwi ze zakładnymi zasadami swojego kralestwa wujednac. — Też w Rzymie je so jubilej świątym wójtce we wszelkich cyrkwiach powszczekownie święcił. Wozjewiamy to wosebje tohodla, dokąd su nimale wszelkie nowiny do przodka powiedale, zo so russki kejzor na jubileju ze żanym zbożopieczęciem niewobędzeli, a zo je też wszelkim katolikam w Rzymie załączane, bambusowy jubilej zjawnie święcieńc. Jene kaž druhé potajskim wero bylo njeje.

Należnosće našego towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 52. Mikławš Šolta w Heidelbergu, 53. Wórša Polanowa z Mnionca, 54. wučeř Jurij Břidrich ze Zdžerje, 55. Madlena Wojnarjowa z Kukowa, 56. Mikławš Bobik z Pančic, 57. Michał Wels z Hněwsec, 58—64. z Budysina: katechet Anselm Rotzinger, seminarzki wyšsi wučeř dr. Jan Grolmus, Michał Cyž, Mikławš Müller, Hana Jēnichowa, Mikławš Rychtar, Marija Měnjowa, 65. Pětr Delank z Podhrada, 66. Marija Pjetasowa ze Židowa, 67—69. z Drježdzań: inspektor Pětr Lehmann, Jakub Rjeda, Kata Rolic, 70. 71. z klóstra Marijneje Hwězdy: duchownej knieženje Francha Koklic a Jozefa Domšec, 72. Madlena Lawkusowa z Lusča, 73. 74. z Khróscic: Jakub Smola, Jurij Herrmann, 75. 76. z Čemjeric: Jan Kral, Jan Mlónik, 77. Jurij Baland z Kulowa, 78—81. z Radworza: Jakub Hantuš, Jan Karl Nawka, Jan Zynda, Jan Cyž, 82. Marija Jērhec z Lutowca, 83. Jan Winař z Kamjenej, 84—86. z Khelna: Michał Ćunka, Terezija Lorencec, Michał Bjarš, 87. Mikławš Kubas z Khasowa, 88. Mikławš Pjetas z Boranec, 89. Jan Poňeník z Čornocho Hodlerja, 90. Pětr Kral z Bronja, 91. Mikławš Delank z Baćonja, 92. Jakub Zopa ze Sulšec, 93. Handrij Haša ze Zajdowa, 94. Michał Janka z Jasenicy, 95. Pětr Šolta z Dobrošic, 96. 97. ze Sernjan: Michał Šimank, Wórša Šemelowa, 98. 99. z Pěskec: Michał Kubanja, Michał Hórban, 100. 101. z Rožanta: wučeř Karl Wjenka, Jakub Šolta, 102. Jakub Heša w Ronspergu w Čechach.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 583. Mikławš Šolta w Heidelbergu, 584. Madlena Wojnarjowa z Kukowa, 585. Terezija Zarjenkowa ze Židowa, 586—589. z Radworza: Pětr Kurjo, Marija Kubanikowa, Jan Rječka, Jakub Hantuš, 590. Marija Jērhec z Lutowca, 591. Hanža Rostokec z Kamjenej, 592. Handrij Schäfrig ze Zdžerje, 593. Mikławš Wencl z Bronja, 594. Jakub Kubica z Khasowa, 595. Mikławš Rjek z Khelna, 596. Jakub Rötig z Drježdzań, 597. Jakub Krawčik z Lusča, 598. M. Rycerja

z Worklec, 599. sem. wyssi wučeř dr. Jan Grolmus z Budyšina, 600—603. z Jaseńcy: Katholska Bjesada, Jakub Hajník, Jurij Šanda, Michał Paška, 604. Mikławš Šanda z Dobrošic, 605. Mikławš Kubica z Hory, 606. 607. z Nuknicy: Jurij Lebza, Michał Kral, 608. Handrij Křízan (Česla) z Pozdec, 609. 610. z Khróscie: Wórša Wuješec, Handrij Körjeňk, 611. Mikławš Domš z Hórkow, 612. Jan Krawc ze Swinańje, 613. Jakub Wincař z Róžanta, 614. 615. ze Sernjan: Jurij Jenki, Michał Buk, 616. 617. z Pěskec: Pětr Šolta, Michał Hórbani.

Na lěto 1886 doplačichu: kk. 693. N. N., 694. N. N.

Na lěto 1885 doplači: k. 661. N. N.

Dobrowólne dary za towarstwo: Haniža Cyžowa w Drježdānach 1 m., M. W. 75 p., J. M. 50 p., N. N. ze Sernjan 60 p., N. N. z R. 40 p., J. Rjeda w Drježdānach 75 p., inspektor Lehmann w Drježdānach 75 p., Jakub Heša w Ronspergu 1 m.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 100,537 m. 30 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowalı: **njemjenowana 300 m.**, z Róžanta 1 m.

Hromadze: 100,838 m. 30 p.

Na nowe piščete do Baćońskaſe cyrkwe: Dotal hromadze 3245 m. 45 p. —

Dale je so woprowalo: zbytъ dobrowólnych darow za jubilejski swjedzeń Čornječanskoho šulskoho wokrjesa 20 m. — Hromadze: 3265 m. 45 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,137 m. 80 p. — Dale je so woprowalo: z Róžanta 1 m. —

Hromadze: 10,138 m. 80 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Khějka čzo. 1 we Worklecaſh je že ſwobodneje ruſi na pſchedaní. Wſho dalshe može ſo zhoniž poła **Michała Dinkera** we Worklecaſh.

Ž tutym ſebi dowolam, najpodwolniſhjo k wědzenju dac̄, zo ſym ſo tudu hało **zahrodník** zaſydlil. Proſhu cęſezených burow a hoſpodarjow, zo bydu pſhji potřebje wſchitkých zahrodníſkých tworow, kaž ſymjeni, ſchtomilow a zelenyň pſlōdow, ſo na mnje dopomilili a mi poſtkartu napisali, potom doſtanje ſózdy, ſhotož potřeba, do domu pſchinjeſene.

Kupjeſ poła Smječkec, 15. januara 1888.

Michał Kolla.

Wozjewjenjo a džak.

Z tutym wozjewjenjom wšem swojim přečelam a znatym, kiž to hiž na wosebite waſnjo zhonili njejsu, k wědzenju dawamy, zo je Bóh našu lubu džowku a sotru **Madlenu** k wěčnomu wotpočinkej z tuteje časnosće wotwoała. Njeboha po krótkej khorosci ze swj. sakramentami mrějacych doma wobstarana 2. jan. swoje časne žiwjenjo skónci a bu na swj. třoch kralow z konduktom a třomi Božimi mšemi na wosadnym pohrjebniſcu w Khróscicach khowna.

Z dobom wuprajamy tež za wše wobdželenjo při zrudžacym podawku ſwój najpřečelníſi džak, a to přede wšem kk. wučerjomaj, kiž běſtaj ze ſulu hač mjez poła napřečo přiſloj a pohrjebny čah z přihódnym ſpěwom do wsy wjedzeſtaj, dale kmótromaj a kmótře za wſelakore počeſcenja, wjesnym a wokolnym knježnam za dajene wěncy, k. rycérkublerzej Cyžej z Hory za k rowu wjezenjo, noſerjam a ſpěwarjam, ſulskej młodosći, kiž bě ſwoju zahe ze swěta wotewzatu towařku nadobnje z wěncami a křižikami wobdarila, a skónčne wše, kiž ſu ji na pustumaj wječoramaj abo z pře-wodzenjom poslednju čeſc wopokazali. Njech we měrje pod khlódnjej zemju wotpočuje, doniž hłos njebeskoho ſudnika sprawnych k dostaču wěčnej radosće njezbudzi!

Zrudžena Nowakec ſwójba na Horje.

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez póra.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towarzista SS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 3.

4. februara 1888.

Lětnik 26.

Pobožne pucžowanjo do Roma.

Pobožni pucžowarjo k jubilejškim svjatočnošćam našeho svjatoho wótaca maja 22., 23. a 24. februara do Roma dovcz. Tohodla so čzahi z tuthých městow na pucž podadža:

z Wrótſlawja pjatk 17. februara rano 6 hodž. 40 m.,
z Mnichowa sobotu 18. februara dopołdnja 10 hodž. 45 m.,
z Freiburga póndželu 20. februara rano 4 hodž. 20 m.

Všehé tsi čzahi budža rjadowac̄ a nawjedowac̄ sobustawy pucžowanjskoho komiteta; všechn tsi póndža pschez hnadownej měsće Loreto a Uſsissi; čzahi z Wrótſlawja a Mnichowa tež pschez Benedig a Padua.

Italske železnice su woſebite wokolne billety wudale, tež chcedža extraczahi k pucžowanju zwolici. Tež južnoněmske, schwajcariske, pruske a ſakſke železnice su poſtajile, že maja retourtbilley do Chiasso, Luino a Verona 60 dnou za taſkich placic̄, kotiž na mjenovanych pschelkhdnych ſtacijach ſpomijeny italski woſolny billet kupja. Za extraczahi, kotrež za pol pjeniez pojedu, je trěbne w Freiburgu 300 a w Mnichowje 200 pucžowarjow. — Špomijene retourtbilley do Chiasso resp. Luino na 60 dnou su tež w Drježdžanach doſtač̄.

Schtóž dce na pucžowanju ſo wobdzelic̄, ma' to hñdom wozjewic̄ pod adreſſu: Dr. med. Jung, Kleinhuebach, Unterfranken.

Wýsle toho je za kóždoho trěbne:

1. wuſwěđenjo wot fararja a paſkarta;
2. z najmjeńsha 350 markow pjeniez z Mnichowa; ſchtóž dce wjac trjeba, nječ ſebi 400—500 m. wobſtará;
3. dybci pschinosk k pucžowanjské kassý wotkožic̄ (pak 35 m., ſchtóž dce wšehé zhromadne wopryt a jězdzenja na omnibusu a t. d. ſobu čznic̄, pak 24 m., ſchtóž dce jeno svjate města ſobu woſladač a pschi zhromadžiznach byc̄, pak 4 m., ſchtóž dce jeno pschi zhromadžiznach pódla byc̄).

4. Gorjeka spominjene papiry (farske wuswedezenjo a paškarta) dyrbja so sobu z pschinotkom za puczowaniku kassu na puczowaniski bureau: dr. med. Jung w Kleinheubach (Unterfranken) poslacz. Dyrbi so tež sobu wozjewicž:
- Bołne imjeno,
 - městno swojoho pschebytka a diöcesa,
 - na kotrym měscze dhee so puczowarjam pschizantycz,
 - hač dhee w Romje za wobydlenjo so sam staracž abo pschez komitet je wobstarane mēcz.

5. Postajenja komiteta we wschem poſluchacž.

6. Tak khetse hač možno so zamolwicž.

Pschiispomnjenjo. Czas 4 nijedzel je drje hižo pschecžakam, tola so tež netko zamolwienja hiscze pschivozmui.

K puczowanju, kotrež nješe bjez wjetšich wobczežnosćow, je trëbna kruta strwota.

Hdy by ze Serbow skto. do Roma sobu puczowacž chyl, tomu bydmy pucz pschez Wrótsław radzili, z wotkelž so 17. februara rano 6 hodž. 40 m. wotjedze. Wot tam so extraczač hač na awstrišku mjezu Oderberg wotpisheži, hdyž so nehdje 100 puczowarjow zamolwi. — Zeno ruczne zmački maja so sobu bracž.

Śwecj Marije.

Pschewodžujmy džensa w duchu Mariju Macž Božu na jeje puczu do jeruzalemſkoho tempela. Wona nješe na rukomaj swojoho a jednorodzenohoho Syna Božoho. Tutoho dhee njebjeskomu Wócej jako w oporu jehnjo pščinjescz za nas čłowiekow. Rozpominajcy pak wo tutym woporu, namakamy śnadno w nim sktryi samotnoſće: wopor Marijny bě wopor bjez komđzenja, werny, dołhotraſacy a jara spomožny.

1. Snadna je to wěc, něchtó k woporej dacž, sktož so mało lubuje a to dacž bjez wulkoho spjeczenia. Marija pak lubuje swoje džeczo hóle, dyžli je hdy žana macž swoje džeczo lubowała. Jezus džen bě jej woboje w jenym: jeje Syn a jeje Bóh; wón bě psche wschem měru lubozný, naſiwiecziſki mjez swjatym; wón bě Mariju za macžet sebi wuzwolsil.

A tutoho Ježusa žada njebjeski Wótc wot Marije, žada bjez wschoho komđzenja, lědom, zo je narodzenni.

Tež wot nas žada Bóh swój wopor: naſhu wutrobu, wutrobu z hréhom wonjeczeſćenu, z hréſnej winu wohidženu. „Mój syno — praji wón — daj mi twoju wutrobu!” Wschědnje žada tutón wopor, wschědnje z nowa; je traſh hižo džesacž, dwacyzji, tisicyzji lét, zo to wot tebje žada, a ty sy tutón wopor jomu hač na tutón džen — zapowěł.

2. Wopor swj. Marijny bě werny; wón rozeznawa so wot wopora druhich židowskich macžerjow, kotrež drje mějachu tež Bohu swoje džeczi woprowacž a z woporam preñjorodżene wulupicž. Wschě židowi pak wědjachu tež, zo jich woprowanjo nicžo druhe njeje, thiba nabojny wobrjad, zo jo jich džeczo jím gasy w róčzi. Z Mariju tak njebě: wona wopruje a to — k wěstej smjereži, wona wě, zo tute woporne jehnjo na zdonku kſchija so wukrawi.

Kaf mnozy žalosća pschi sebi: Tuteje, tammeje zleje naſhilnosće so wotrjeknu, tuteje bližsjeje pschileznoſće k hréhej, rejam, znajomistwam, hracžu a t. d. — so zwinu. Je jich wopor werny? Nē! Pucz do hele, praji swjaty Filip Neri, je z dobrymi pschedewzaczem i pleſtrowanym. Skto pomha mnohim

wotmyslenjo, hdvž krute a khotne njeje, zo hcedža radšjo smjercz čerpiecž, dyžli z nowa kroczel nastajicž k hréshnym pschiležnosćam? Kruta wola zamozji z bozej pomoci wschitko; wola bjez trébneje krutoscze k ničomu njepomha, khiba-li k zrudnomu sebejebanju.

3. A hdvž by wopor swjateje Marije jenož te wotomiti došho trał, hdvž běšehe wona w templu! Tola ně, wón traže jeje chle živjenjo. „Tutoho wopora dla bě Marija — praji swj. Bernardus — žiwomorwa, dokelž stajne pschichodne čerpjetjo Syna jej psched wocžomaj stojeſche, bolesč, katraž běſehe hřichā, dyžli žana smjercz.“

Schtóž hce swoje zle načilnoscze, njeporjadnu požadliwoscž pomoricž, dyrbi w tym wobstajny býcž. Nasche živjenjo je stajna wójna pschecživo žlomu, tuž brón z rukow položicž njezměny. Schtóž wojowarz wopishestanie, je hžo pschedwinjeny. Haj, hdvž smy so druhdy došho wobarali, stanje so, zo hřuboko padnijemy. Leseče hele su stare, ale za kóždu duschu nowotne; kaž sněhi z njebjes, padaja dusche do zahubjenja, dokelž z njerodu a siwkoſcžu zlym načilnoscjam so ipjeczuja.

4. Wopor swj. Marijny bě skončenje tež jara spomožny w swojich sczehvkach. Veda tebi, světo, njeby-li Marija tute jehnjo woprwała! Boh Wôte, kžiž nježadasche, zo by Jezus ze Synom Marije byl, bjez toho, zo wona do toho zwoli, zavězeče nježasche tež žadacž, zo Jezus swoje živjenjo za svět da bjez pschižwolenja joho knježniſkeje maczerje.

Veda tež nam, jeli pschinarodženych a pschimwuzenych načilnosczow so zwinecž nochcemy! Schto su zle načilnoscze? Wone su runja džiwim zwérjatam, kotrež toho požru, kžiž je haji. Tu njech nichčo njeprai: „Haj, ja drje hčył, tola wjacy nježomžu.“ Kruta wola a hřilive modlenjo zamozitej, kaž nehdý, tak tež dženja wschitko. Wězo, kust hrajskanja, kust zwonkowneje pobožnosćze trébne njeđokonja, kaž mnozh měnja: wjele bóle stoji pisane: „Kralestwo nje bjeſe žada móć, a jenož czi, kotsiž móć trjebaja, torhnu je na so.“

—s.

P a t o r ž i c u .

Hodowne powiedanieżko.

Běſehe swjaty hodowny čas. Sněh bě hžo hory a doły z bělyni pkaſhejzom wodžel a pod joho mjeklim posleſežom wotpoczowachu nazymiske sywy a hřichče hřubščo pod čoplek zemju spachu zwérjata a zwérjatka, kotrež doſč hustohu kožuchu abo doſč kruchoho wobydlenja nimaja. Wjes bě kaž wotemriela: wobydlerjo runje w přením spanju w božim měrje wotpoczowachu. Jeno w jenym domskim na najſtvoje so woſreží nochy psched patoržicu swěca zaſwěcži: nan hčyſhe ze zažym ranjom do města na hermant, zo by „Bože džecžo“ ſkazal. Stanischi loža a ſo pomodliviſki khwataſhe do konjencia brunaczeſki ſyprycz. Hdvž bě ſo konik wowa nahrymzał, zapſteheže joho nan do sankow. Potom wróciž ſo hřichče na najſtviu. Hdvž jow swoje lube džecži, dwaj pačolkaj a dwě holczech, wuhlada, kotrež w bělych poſlanczach jandželam runja ſpinkachu, pschedwza njewurjetnita radoſč joho wutrobu. Běhu dže wſchitke w ſchuli a domaći jenač pěkne a pilne a mějaču najrjenshe wuſwědczenjo; knjez farar a knjez wuečer běſtaj hřichče džen priedy Márku a Hanku, Janka a Milkawſhka nanej khwataloj. Wězo běſtaj to mjeļčo džecži čzniňloj. To bě nanej njemała radoſč a tohodla hřichče tež jim prawje wulki radoſč pschihotowacz a tuž maſny trochu hřubščo do duboweje křimy, hdžez pod pschilopkom pjenjezy khowasche. Wuczeže třichęſi

swětlych slěbornych koleskow, tykný je do móchnje a tu zas do wulkeje kruteje koch na twyrdym pašu, kotryž sebi wokoło života zwjaza. Potom pohladny hřeče jónu na swoje lube džeczi. Te pak nana njeprytynku, dokelž jim so hřzo tójschtu nocow za sobu jeno wo samym Božim Džesču džijesche: holczkomaj wo popłach a bělých jandželkach, bratskomaj wo hřjakach, wojałach a druhich hrajkach. Nan pak bě hřzo na dworje, zavali so hřeče kručištu do swojoho běloho kožucha, sydže so na sanki, pschikry sebi nozy z cęoplej konjacej plachtu a wuję z dworam. Bórzhy bě na drozy. Sancžu cžer běchu hřzo wujezdili a sanki suwachu so kaž po lodze mohł rjec same; kou bě na wótre kowany.

Dženj switaſche. Jeno raujscha hwězda hřeče brinkotaſche, wšchě druhe běchu so hřzo ſthowale, zerja ſthadžachu a kaž z purpurom so njebjio čerwjeniſche, bórzhy wuſtupi wohnjowym woblik ſe krótkomu ranju, kotryž hlađajen pſchibjeraſche a stócnjenje ſtojeſche wohnjapace ſkónečne kolo na zymiskim njebjiu. Z dobom so bělý ſněh, kiz pod sankami tſchěſkaſche, do samych kryſtalow pſheměni, kotrež so we wſděch barbach zybolachu a blyſczejachu.

Míjez tym bě nan tam dojel, hdjež ſtara droha hřeče džensa do hľubokoho doła wjedże, kotryž cytu krajinu wot hór hacž do hole dželi. Doł bě tehdom hřeče z leſom zaroſčeny, pſchez kotryž ſo ſylna řeka wije. Schmrjot pſchi ſchmrjotku ſchedžiwy wjerſak ſi njebjio poždehovasche a tež deleka na dnje ležesche hľuboki ſněh, jeno pod samymi ſchtomami běchu nahe blaki. Tam so džiwina ſorný a zajacy, paſechu. Cžidlo bě wſho hřeče kolo wokoło, ani haſzka ſo nje. hřbny a cyta krajina bě kaž wotemrjeta.

Jeno jedyn čłowięc bě w leſu a tež tón tam hewał hřeče ženie był njebe. To bě wulki a ſylny muž z dołszej czornej brodu, pod kotrež bě hřeče czorniſcha wutroba. Joho wocži džiwiej do swęta wudžeraſtej. Tutón muž žiwiſche ſo jeno z paduſkſtwom, rubjeñſtwom — z mordarſtwom. — Ženie joho hřeče we ſchmrjotowym leſu pytli njebechu: haſle džensa w nocu bě jow dôſhot, dokelž wědžeſche, zo budże patorzicu hodowny hermanek w blízkim měſtaczu a pſchi tym nadžiſeſche ſo bohatoho popada.

Hřzo rano zahe bě ſo tutón rubjeñſt — to běſche mjenujcy tamny ſurowy muž — pſchi ſamej drozy za toſtym ſchmrjotkom ſtupil; w prawej ruch džerzeſche tſelbu, kotraž mějeſche dołku zaſtarſtu roſku a ta bě z prochom a z wołojanej fullku nabita. Z měrom kaž pſchiroſčem a pſchimjerzinen ſtojeſche złostník; jeno druhdy ſo poſtróži a zaſtcepota, hdyzuli czorný ptak pod ſerčinu pſchelétny abo wał ſněha ze ſchtomow ſi zemi dopraſny. „Ty ſi mordař!“ Tak by pſchi tym tajny hlos w joho wutrobie zawaſał. Ale hřzo dawno bě swoje ſwědomjo po- hľuſhit a hnydom by zas wutrobu zaſaklit. Joho myſle džě běchu jeno na rubjeñſtwo złozene. Z najwjetſchej fedžblinowſcu ſluhaſche pak jow pak tam, a joho wocži khodžeschej z jenoho hoka na druhı a ſledžeschej, hacž ſo nihdže nicžo njehibnje abo hřeče nichto njeblizi. Tak hřzo cytu hodžinu ſakasche. Skóncznenje zaſlyſha konjacy ſtup. —

Tſicyezi lět bě hřzo luby nan we wſchěch čjasach w nocu a wo dnjo po tutej derje znatej drozy do města jezdil a ženie ſo jomu hřeče nicžo ſtało njebe. Tuž ſo wězo tež džensa nicžoho złoho njeſtrachowaſche. Nimo toho bě ſurowa zyma, kiz zavěſče nikoho do leſa wabicz njeſmōžeſche. Z myſlemi pak bě jeno pſchi ſwojich džeczoch, kotrež wón runje tak kaž wone joho z wulkej luboſču lubowasche; a hřzo do čjasa wjeſeleſche ſo na jich radoſč, hdyz budże jím bože džeczo wobradzecz. Pſchi tym njebe ani pytmył, zo brunaczk tročku ſpłotkowje pſchepstujuje, nekaſ džiwnje wuſhi naſtajuje a tak prawje do ſpečha njeje. Swérne

szedzne zwierjo czujesche hido nazdala czlowieska a be najskerje w lesu nesichto pylo, sktoz so jomu wopaczne zezda. Tola nan na to njedzivashche a be hacz do samoho dola dojel.

Rubieznik zastyscha konjac stup, pschituli so hiscze krucczisho k tolstomu schmijocej a pschitloczivschi nabitu tselbu lakaſche na swoj wopor kaj zarliw hontwar na speschim jornu. Hido be prawu nohu k nadpadej nastajil. Konik drje dale hote wuschi nastajowach, ale dokelz bu pothonjowanym, stupasche sweru dale, zmietowashche pak pschi tym husto z hlowu, doruz skoncznje porujo schmijocej dobiezal njebe, za kotrym zlostny rubieznik tezschche. Rubieznik, ledma konjowu hlowu wuhladnivschi, wuprasny ze zadny schotoma, skoci konjek do cugla, zaſtaji konja a tselbu na wbohocho nana zlosivschi zawoka: „Dasch pjeniez abo zivienjo!“ To wjeho sta so za wokomik, tak zo nan pschestrzany jeno pjeniez z khwakom wot jo ejimy. Rubieznik je runje tak speschitne hrabny a cjetny z nimi do lesa, predy hacz be joho nan khmanje spoznacz moohl.

Rubieznik wjeselesche so we zlotnej wutrobje nad bohatym popadom. Dokelz za cznu noc spał njebe, be muczny a dziesche do hluvokoho lesa. Tam nadendze witanu khowaniku, hluvoku jamu, ktraž be z dzela z wysokiej skali pschi-kruta, z dzela do zemje wuhriebana. Runje psched jamu so skonco dzen wote dnia stajesche, tak zo be tam sneh wschon wottal. Tow zadzela sebi rubieznik z mojom, ze stanjom a ze suchim drzewom wohni a lehny so blisko njoho, zo by wotpoznyl. Tselbu pschitloczki kruce k wutrobje a boryz be wusmyl. Joho swedomio be dawno z mocu poahluchene a tuż njebudzschie joho ze spanja. Hido mnogo zlostnych zlosci be skuczil, ale pschecy zbozownje woteshol a swetnej khofacej sprawnosci czeknuk. A skto moohl joho jowle pytacj a namakacj? — Tola hdzej czlowieska inoc njedosaha, tam dosaha wschohomocne ramjo bouskeje sprawnosci.

Rubieznik be wusmyl. Tu blizesche so wopravdzity wobydler tamneje jamy. Ton mjesjece sktryti nohi ze scheroftimi pazorathymi pacami, dokholosmaty kojuh, lapatej wuschi, czornej wotrej wozi, sylne zubiſta. Be to miedzwiedz, kiz mjesjeche w tutej jamie swoje bydlo. Hido nazdala wiczu swojoho njenadzitoho hoscza, pschibezja blize, wobnucha rubieznika ze wsczegh bokow, ale dokelz so jomu morwy zdaszhe, chyjach so hido zas wostajiwski njoho wotsaliz. Ale pschi tym stupi do tselby na honacz a — kulta zaſe rubieznikej k wutrobje! — Skto moohl joho wotuzchenjo wopisacz! Wobliczo be hido z krewju zalate. Miedzwiedz be so wutselenja nastrojal a czeknuk. Z kozdym wotomikom wotebjeraču rubieznikej mocy, doniz skoncznje ze slaboſciu do wamarow njepadze a hido skoro niczo wjach wo sebi njevedzschie. — Tak lezesche zlostnik, ze samnej tselbu wot njerozomnomo zwieriecza na smjerez ranjem w hluvokim lesu. Ze smjerezu bēdzo a czezech zdychuju wolaſche podarmo wo pomoc. „Tola Boh njecha smjerez hreshnikoweje, ale hec, zo by so hreshnik natazal a ziviy byl.“

Nan so njebe wrózil, ale tez tak hjez pjeniez do mesta na hermanik jeli. Mjesjeche dze w mescze dobroho pscheczela ze schulstich let, ton jomu druhich tscyczci swetnych slavorzych koleffow pozcji. Tak mojesche bozomu dzesczu mytowacj, sktoz be joho lubym dzeczom krasnych darow wobradzilo.

Dzen chycsche so nakhilicj a nan so domoj hotowasche. Alle dzensa — a to be preni króz — njemózesche a njewerjesche sebi sam pschez les jecz. Rubieznik moohl jomu dary bozoho dzescza rubicj. Tohodla dzesche k muzej, kiz mjesjeche czornu sukiju ze swetlymi kneslemi, ze zelenym khornarjom a zelenymi wuhorkami a zelenym wohšiczem. Ton zapiny sebi dolhi wotry tesak wokolo pasa a po-

wiñny sebi nabitu tselbu psjiez ramjo. A dokelž so jomu cyła węc straschna zdajše, wza sebi hisczeje druhoho, runje tak zdrasczenoho towarzcha sobu. Wobaj policajej sybzieschtaj so zadý do nanowých sani.

Słonczko chyjsche skoro w Boži domačk hicž, hdynž běchu tučzi tjo mužojo do leša dojeli. Sanje zaſtachu pschi schmrjofu, za kotrejž bě rubježnik rano na nana laſat. Nucze ſkočiſtaj policajej ze sani, nan paſt woſta pschi konju. Wobronjenaj muzej kchwataſtaj po czerti, tiz bě sebi rubježnik sam na swoje njezbožo abo ſepje na swoje zbožo wuteptal, do leſa dale hhubie, doniž jamu njeuhladaſtaj. Ale tak so dživostaj, hdynž město njeſcheczela, z kotrejž chyſtaj wojovacž, hižo połmormwoho čłowięka we swojej kremi ležacoho nadendzeſtaj!!

Węzo bě so nan nad rubježnikom ze ſłowom abo ze ſtukom wjesciež abo jomu joho njezbožo psjecz mohl. Ale nanowa wutroba bě wernje kſhesczanscy zmyſlena a njeħaſthe ani tomu nicžo zle, tiz bě so psjeczivo njomu tak jara pscheschol. Nawopak, nanej bě na smjercz ranjenohho złotnika žel.

Zawjazachu rubježniſkej ranu tak derje kaž so w leſu hodžesche, połožidu joho do sani na ſłomu, zwodżewachu joho z płachtami a taſkohu wjezechu joho do města.

Pſched mjeſhcjanſtmi wrotami ſtojeſche khęžka na dwemaj ſhosomaj, z czerwnej tſechu a ze zraženymi ſwiſlemi. W tutej khęži bydlachu miłosćiwiſe ſotry, kotrej mjeſachu ſcheroča a daloko khwalbne nijeno, dokelž běchu wopravdze miłosćiwiſe ſotry, kotrej khorych nic za mzdu, ale woſebje z luboſcę ſ Bohu a ſ bližſhomu jara derje wothladowachu a — ſhtož bě najwažniſche — nic jeno wo ſtruwotu częla, ale mohl-rjec hisczeje bóle wo ſtruwotu dushe ſo starachu. Do tuteje khęże dowiezechu tež ranjenohho rubježnika. Khude kniežny pſchiwzachu joho ze ſotrowſkej luboſcę, njeprashojo ſo, ſhto a z wotkel je. Póſlachu jomu běte ſožo we ſwetnej czopieſi iſtwiczej. Źefar bě hnydom ſ ruch, ale ranjenohho ſedma wuhladnýwschi wjiesche z hlowu. Pſchepyta ranu a wuzna, zo je ſo po nim ſtało. „Echemy-li”, praji ſekar, „kuſku wuzahnyčz, wumrie nam pod ruſomaj, tuž je ſepje, zo tak woſtanje, ſnadž hiſcze jónu ſ ſebi pſchindže.“ Runjež bě potaſtim wſhō napinanje podarmo, njeſluſowachu miłosćiwiſe ſotry tola żaneje procy, pſchetož jim bě hiscze joho njeſmertna dusha na ſtarosći a to woſebje tohodla, zo bě njezbožowny cužnik zle rubježniſke žiwenjo wjedł. Ale ſhto czinic? Rubježnik hižo hladajey blędniesche a smjercz ſo jomu z kóždym wokom blížesche. —

Běchu-li tež wſhē lekarſke ſredki podarmo, jedyn možachu hisczeje nałożicž a na tutón ſo pobožne kniežny nanaſlepje wutoſojachu. To bě modlitwa, kotrej bě hižo wjac hacž jedyn džiw na jich khorych ſtukowaka. Tuž poſlaknachu ſo hnydom wſhítke ſotry pſchi ſožu khoroho a modlachu ſo, zo chyſt Boh jomu tola hisczeje z najmjeniſha jónu ſ ſebi pſhińcę dacž. Modlachu ſo hodžinu ſpochi, ale rubježnik wóćzka njeſotewri. Tola kniežny njeſachu ſo wotraſaſicž, ale modlachu ſo runje tak doweriwoje a wutrajnje dale a proſhachu wo zaſtupnu proſtſtu ſwiatu Mariju, joho jandžela pěſtona a woſebje ſwiatu Vorboru, patronku mręjacych. A hlej, czohož bě ſo čłowięk ſedma nadžiaſt, nad czimž paſt dobre ſotry dwělowaſe njebehu, to ſo ſta: nadobo wotewri ranjeny rubježnik wočci, kaž by ſe ſmjerſnoho ſpan... Alle tak ſo džiwashc: wſhō bě jomu cuze! We hluhokim leſu na ſ... ě wiñny a netk — hdynž wotuciſi, bě w rjanej czopieſi iſtwi na běrym a wołoko ſebje widžesche kniežny, kotrej ſo jandželam runja wo i hu a za njoho modlachu. Prěnje joho ſłowo bě „picz“; węzo jomu dachu, ſhtož ſebi žadajše.

Potom pschistupi najstarscha kniežna į njomu a praji rjenje a luboznje: „Lubu pschezelo, ty jam čajuječ, zo czi nicžo druhe do rukow njeħlada khiba smjercz. Ale tak, kaž sy živu był, njemožesch a njeſmēsch nam umurjez!“ Tute tak zwaha prajene cunje ſłowa palachu joho bôle dyžli smjertna rana a z ruku wiščech wotpakazujo wotwobroczi so wot pschitomnych į ſeženje. Tola fotry nje-dachu so tak ūnadnje mylich, zdychowachu a dowěrjaču so Bohu a pōslachu mjeſczo po mēſhniku.

Tón njeđaloko khorownje hydlesche. Joho wloſhy běchu hižo dawno rjanu čornu barbu zhbiče a bělachu so kaž ſněh; joho wočzi běſtej pschenapinanej a woſlabjenej. Bě runje Boži wjeczor w jědnatej hodzinje, hdyž poſoł po njoho dobeža. Směrny paſtrý ſwojich wotecow, woſebje hdyž běchu khore, stamy hnydom, zwobleka ſo a khwataſche ze zwónikom do cyrkwe. Wobleknym ſo běly roget a na njon ſe złotom a ze ſlebrom krasuje wiſchiwanu bělu ſtolu, fotruž běchu jomu mjez druhimi drohimi wěcam i złotomu kwaſej darili, ſkhowa ſwiate woſlatko we złotej hlubokej ſchlicznej, tu tylkym do židžaneye burſy, fotruž i ſwérnej mēſhnilej wutrobie pſhidžerzujo do khorownje miłosćiowych ſotorow khwataſche. Zwónik by zazwonił, hdyžkuli koho zetkaſtaj, a kóždy, ſchtóž duchy pſhiūdże, ſo hnydom pſched Božim Synom poſlakny, pobožnje za khoroho pozdychny abo, mjeſečne li khwile, za Božim Synom ſobu džéſhe.

Hižo duch na wulich widžeſche kniež farař tu a tam w bělym ſnězg čer-wjene blaki, fotrež bě rubježník z krewju ſwojeſe smjertneje ranu barbił. Wěſce pſhiūdże ſchědžiwomu mēſhnilej, kiz bě za pieczdžesat lét we ſwojim powołanju hižo mnoge zrudnoho nazhortił, to a tam o podobne na myſle. Ale rubježnika ničto nięznaſeſche a tež kniež farař njemožesch ani z najmjeñſha zhubačz, ſchtó možt to być. Bózzy wiſhak mjeſečne zrudnu wěſtoscž.

Łedma bě proh dō iſtwy khoroho pſhestupi a rubježnika zawohladnył, do-pomni ſo hnydom na jenoho ze ſwojich ſhulerjow, kiz bě neħdy w druhej woſadze į njomu na wucžbu khodžit. Hižo tehdom — bě to pſched ſchtyrcyczí létami — hižo tehdom ſo ničto wjele khmanoho wo nim nadžiaż njebe, pſhetož hižo jako hólčec njebojeſche ſo ani Boha ani ludzi, wiſměſhesche wuczerjowe napominanja a khotſtanja. Czohož ſo tehdom cyła wjes bojeſche, bě ſo ſtało a hiſhče wjele hórsche. Starſzej dashtaj jomu wjele wole a lédma bě trochu wotroſt, dosta ſwoj rjany džel z ūbka, džeſhe do wulkoho ſcheroſkoſi ſweta, pſchehra pjenyež a dokež ſo jomu dželacž nięchaſche, bu paduč, rubježník, haj — mordar.

(Pſchichodnje dale.)

Tsi minuth do dwanacžich.

W zymnej noč decembra džež z města do maleje wjeski, nělotre mile zdaleneje. Bě jara čjma a tuž běch wjesoty, hdyž ſkónčnje woſhwetlene woňa přenjoho domu wuhladach. Pohladach na čjasnik; bě runje tsi minuth do dwanacžich.

A hlej, ſchtó to? pſchede mnu ſtojeſche muž. Widžaqmoj ſo jeno wołomik — ale to doſahasche, zo ženje na joho woſliczo a poſtawu nięzapomnju. Wulki muž w čornej ūkni z bledym woſliczom, hlubokimaj wočomaj, z dołhej nje-hladlowanej brodu ſtojeſche pſchede mnu. Jara pſchecelnje wopraſcha ſo mje, tak na čjasu je, pođałowa ſo za moju wotmoſhou, pſhejeſche mi a zhubi ſo w čjmi.

Někotre njedžeſe běchu ſo minyše; běch na cyhy podawł jaſy w měſeče pobyl. Hdyž běch jaſy jomu wjeczor wot to

wſčiſſho ſhijſħot,

3 **Allegria e tristeza** **o que é de quando quando é de quem**

3 Einrich a Gattie.

תְּמִימָנֶה. וְעַל־בְּנֵי־צָרְבָּה תְּמִימָנֶה. וְעַל־בְּנֵי־צָרְבָּה תְּמִימָנֶה. וְעַל־בְּנֵי־צָרְבָּה תְּמִימָנֶה. וְעַל־בְּנֵי־צָרְבָּה תְּמִימָנֶה.

knjezom P. Alberikom Hechtem, kij je visitator wobeju sakralej klósjtrow, a psched hñadnej knjenju Annu, abbatissu Marijnoho Doła, swoje swiatoczne sluby (profes). Pohnuwace za kózdroho dyrbi bycz, hdz tute knieżny w najrejtszim leżewie swoich lét psched wołtarjom na wożomaj leżenj wo pschijeczo do rjada proscha, z radośnym wobliczom potom psched swojim Zbóžnikom w tabernaklu pschitomnym swoje na węczne wjazace sluby wotpoložnja a napisane sluby na kózhiž podpisuju wutrobicze pschisahaju na khorhoj kózhiżowanego Zbóžnika. Nádośćz, z lotrejz potom podpisani liseżinu knieżej visitatorej a hñadnej knjeni pschepodawaju, móže jeno bycz wotblyszcz hñuboko we wutrobje założeneje czisteje luboſeże bożeje. Cistercijske knieżny pódla swojich slubow dobrowolneje kñudoby, stajneje czistoty a dospołneje posłuschnoscze tež hiszczego schtwórtu wotpoložnja, zo czas żiwienia w tymsamym klojštrje wostanu. Po rjadowych wustawach dostawa ta knieżna, lotraž najprzed po smierci abbatissy zaſtupi, imieno zemrēteje. Tak budźe w knieżnie Gabrieli wopominieczo njezapomniateje abbatissy Gabriele wobkhowane. Boh žóhnui tute pobożne knieżny a cyły pobożny klojštry we wobcežnym bëdzenju a spożez jím nähdy njezakodnu krónim węczneje kraſnosćez.

Z Szpitala. Pschipowé dane buchii w zańdzenym leczce w naſzej cyrkwi: 4 pory slubjennych, z lotrychž staj 2 poraj tudy werowanaj; 1 por bě cyłe katholiski, 1 mëschanoho werywuznacza, wobaj z Namjenciskej wosady. — Narodžilo je ſo: 44 dżeczi, 25 mužskoho, 19 žónskoho ſplaha, mjez nimi 2 njemandzelskej; 23 dżeczi bě z wosady, 21 z pruskeje diaſpory. Z tutych 44 dżeczi bu 25 w naſhei cyrkwi a 19 doma kñechených; 25 bě z cyłe katholiskich, 19 z mëschanych mandzelsztow. Tež bě 1 por dwójsnikow mjez nimi. — Wumrēlo je: 13 woſobow, 8 mužskoho a 5 žónskoho ſplaha; mjez nimi běchu 7 dorosczeni a 6 dżeczi. Z naſhei wosady běchu 6, z diaſpory a wot drugih 7 woſobow. Z tutych 13 zemrēthych bu 8 woſobow na naſhim pohrębniſcze, 5 w Złym Komorowje (Sünftenberg) wot tudomnoho fararja swiatoczne khowanych. Potajskim je ſo w zańdzenym leczce 31 dżeczi wjac narodžilo, dželki woſobow wumrēlo. (W tamnym leczce bě: 9 pschipowédañych a werowanych porow slubjennych, 41 dżeczi ſo narodžilo, 25 woſobow wumrēlo. Oni bu tohodla 5 porow slubjennych imienje pschipowédañych, 7 imienje werowanych, 3 dżeczi wjac ſu ſo narodžile a 12 woſobow imienje je wumrēlo.) — K božomu bñdu ſu pchistupili 1201 woſobow, portu tamnomu létu 74 imienje; spomiednych ludzi běſte wjac. Prěni krócz k swiatomu woprawienju běſte 16 dżeczi, 7 hólczatow a 9 holczatow, 5 z naſheiſe ſchule, 5 ze Złoho Komorowa a z wokolnoſcze, 6 z Niedzichowa (Bernsdorf); 8 běſte z mëschanych mandzelsztow. *J. N.*

Z Drježdjan. Wutoru 17. wulkoho róžka mjeſcie Drježdanska Jednota, towarzystwo katholickich Serbow w Drježdzanach, ſwój 9. załoženíſki swjedzeń, a to tón krócz w jara rumnej sali Tivoli, lotraž ſo ze ſobustawami a hoſczeſni napielni. Prěni džel swjedzenja běſte koncert, lotryž połna kapala Drježdanskoho regimenta artillerije wot swojoho dirigentu Bauma naſjedowana jara wistojinje wuwjedze. Krótku pawzu powuži pschedsyda Jednoty, kniež registrator Zarjeńk, zo by pschedomnyh powital. Wuprají ſwoju radoſcz nad nadobnym wopytom, kij je pschi taſtim swjedzenju pschisprawny, pschetož Jednota je kaž ſwójsba, lotraž we wulkim mjeſcie rozpjerszchenych Serbow zhromadzjuje a zjenočjuje, hdz je jich powołanjo z luboje domizny wuwjedlo, a jich podpjera, zo bydu ſwérni wostali swojej cyrkwi a swojemu krajnomu wjerchej. Woſebicze wuprají ſwoju radoſcz nad tym, zo je tež najdostojniſhi kniež bisłop dr. Bernert swjedzeń ze ſwojim wopytom poczeſcził. Rycznik ſtonczy ze ſlawu na ſwiatoho wótnca Leona XIII., naſchoho ſlawnoho króla Alberta, najdostojniſhoho biskopa Bernerta a dr. Windt-

horsta, njewustawacoho wojowarja za česecz božu a spomoženju jeho cyrkwe, dokelž jo ruije tón dzei (17. jan.) jeho 77. narodny dzei svjetczesche. Psihitomni tutej stavje mócnje psihiholosowachi. Po koncerze bětche bal, pschi kótrymž so tež dwé serbskej reji rejowaſtej. Psihi tym so widžesche, fakt nadobnije bě svjedzeni wo-pytau, píshetož wulka sala ledma dosahasche. Z Enžicich běchu wšchelach hosczo na svjedzeni psihichli, injez druhimi tež k. farač Hórnik a kaplan Skala z Budyschima. Psihejemu česeczenomu towařstwej z wutrobu zbožo k dalshomu wobſtaczu a kežewej, zo by pschi wšchich svojich dobrých zaměrach wosebje tež hajlo něžnu kwětku luboſeže k domizuje.

3 chloho swěta.

Němska. W němskim sejmje běchu poſledne dny tamnoho a přenje dny tohole tydženja wulke wuwjedowanja socialistiſkoho zakonja dla, píshetož knježerſtvo bětche zapoſlancam pſchedlohu podalo, zo dyrbja tutón zakon na dalshe 5 let podlēchicž a že wšchelakimi kručjichimi khostanjeni a postajenjeni (kož z wnpokazaniom z kraja) jón wobohaczicž.“ — Preñi ryčník bětche socialdemokrat Singer. W dothej ryci thcicich dopokazacž, zo je zakon njeſprawny a na njeſprawne waſhny so wuwjeduje a trochu z prawom dawaſche knježerſtu poroli, zo pſhely dowolenych a dobrých ſredkow pschi wusłdzenju pſhestupjenjow zakonja njevuživa. Tak wiele je wěste, zo je knježerſtvo pschi tym z ludžimi zjenocžene bylo, kotsiž toho hōdni byli njebyhnu, a zo su čiſiами tež k pſhestupjenju zakonja wabili. Wěrno je, zo ma knježerſtvo čežek ſtejſicžo, ale we tuthych padach je dale ſhlo hacž je to prawje. Minister Buttkaſer dawaſche ſebi wulku prou, ſłowa přenjoho ryčnika porazyč a knježerſtvo wot kóždeje, tež najmiejſtceje winy wuſwobodzicž. „Hdyž chcemy do jich towařstw a hdyž chcemy jich zaſady ſpóznacž a jich zwiazki wobfedzbowacž, dyrbimy tež ſredki nałożecž, kotrež nas k tomu wiedu.“ Centrum, za kotrež ſtawny a česeczenowy ſhēdžinc Reichenasperger ryčeſtche, njecha wjac̄h tute wuſjadne zakonje podpjeracž a chec wſchu mōžnu prou nałożecž po wſchēdnym prawje, kotrež za kóždoho čłowjeka jenak placzi, njeſutki a zbezkonane pohiby socialdemokratow khostanych mēcž. „Něčijich wuſtupowanjo pſhęcziwo nim po mērje taikoho wosebitoho zakonja wubudža za socialdemokratow jeno sympathetic.“

— W pruskim sejmje ſtati zařdenym tydženj propst Fazdžewski praſhenjo na pruſke knježerſtvo: Z kaſtich winow je wone poſtajilo, zo ma ſo z někta w pôliſkih ſchulach z wuwzacem nabozniſtwa jenož wſchubžom druhdze němska ryč trjebač? Spomineny kniez wuwjedowaſche we kraſnej a hrujacej ryci, fakt drohe kublo koždomu wótcžinice narodna ryč je, a fakt wulec ſebi Němcy ſami ſwoju narodnu ryč waža, hdyž tak rjenje jich baſnik ſpěva: „Mutterſprache, Mutterlaut, biſt ſo wonnesam, ſo traut.“ „Něch tola tež nam kħudym wbohim Polakam, kotsiž ſuny wjele njezboža a domapylanja w běhu čaſow žhonili, ſobu najwjetſche kublo zawoſtaja, ryč!“ Ale podarmo běchu ſłow; minister Goſler měni, zo maju ſo Polakojo knježerſtu za to džakowacž, zo tak z mocu jich němsku ryč wueži, píshetož ju Polakojo tak nuznje trjebaſa, wobſebe pschi wojerſtwe (!) Na to wuſtupi Windthorſt we raznej a dokladnej ryci a wuwjedowaſche, zo je žadano knježerſtwa pſhęcziwo naturſkomu prawej, pſhęcziwo ſubjenjam, kotrež ſu Polakam ſo dale, a pſhęcziwo zakonjam, kotrež hacž dotal knježatku, a pſhęcziwo wſchej politiskej mudroſci. „Ezáhy ſu straſhne, měnjeſtche, checze teſame straſhne cžinicz? Kaf mōža ſo džecži we pôlskej ryči wo nabozniſtwu rozwučicž, hdyž pôlliči čitacž njeſuknu? Pod-

rvječe uabozništvo z tym a časycze lud. Zastanice, abo njepravo, kotrež činice, budže nad wami khostane." To běhu zmížte a wérne ſłowa Windthorſtowe, ale hdyž kanieji z horu běži, ſchtó jón zdžerži? Množy Polačkojo!

Awſtria. Tudy je zapoſlanc vječch Alois Liechtenſtein jara wažny namjet w naſtupanju ſchulow ſtaſil: zaſy-założenjo konfeſionalnych ſchulow. Nowiſki liberalny ſytem w Awſtriji je tute ſchule zběhnywſki ſumultanske abo zhradne ſchule za džeczi wſchē werywuznacžow poſtaſil — a to tež ſudowe ſchule! Katholſke, protestantske a židowske džeczi w jenej a tejsamej ſchuli! Kajke ma tole wučenjo a (ſchtóž je hiſhceje wažniſche) wocžehnjenjo bycž! Tomu checža rozmomi zapoſlanc kónc činicž. — Tola ze wſchē ſrědkami a z cyklu mocu zapjeraſa ſo pſhceſtiwo namjetej njeweriwe liberalne a židowske časopisy a woſala pſhceſtiwo nuznomu a sprawnomu porjedzenju dotalnouho liberalnouho njeporjada tak ſtrachňje, zo mohlo ſo zdacž, hakož by ſo cyka Awſtrija z tutym porjedzenjom měla do zahubjenja zaſtorečicž. Knežerſtvo a ſejm ſo z tutym herjeſaujom liberalneje črjodý naſſkerje zatras hicž datej, tak zo tež tón króčz zaſ njedušchny a njeſměrije ſchódnym njeporjad ſo njezběhny!

Rom. 15. wulkoho róžka je ſwiaty wótc Leo XIII. 7 zaſožerjow rjadu Servitow a tjoſch jezuítow Pētra Clavera, Jana Berchmans-a a Alfonſa Rodriguez-a ſwiatocžne za ſwiatych wupraſil. Wobſcherniſku rozprawu wo žadnej ſwiatocžnoſci podamky pozdžiſho. — 30. wulkoho róžka pſchijs ſwiaty wótc 350 ſchwajcarſkih pucžowarjow. Na adresu biskopa Mermilloda wupraji bamž nadžiu, zo zavěſce pſchi dobrey woli ſchwajcarſkih wyschnoſezow wſchē za- džewki ſo wotſtronja, kaž džen tež biskopojo zaſ ſchertſcheje ſwobody wužiwaſu. — Zándženu njedželu ſta ſo ſwiatocžne wozjewienjo za zbožnioprajenouho redemptoriſtu Klimenta Hofbauera. Bruijanski biskop dr. Bauer ſwječeske pſchi tutej pſhiležnoſci božu mſchu.

Vſhlečiſny.

* Na Varliňſkej univerſicze ſtuduje w tu ſhwili 5478 ſtudentow, 121 wjac džiſli ſoni. Z tuthy ſtuduja 801 protestantsku theologiju, 1430 prawa, 1316 medicinu, 1931 filoſofiju.

* (Wyjoka ſtaroba.) W Małapane w Opelnskim wokrjeſu w Schlezyſkej je wndowa Drzmula žiwa, kotaž je 121 lét ſtara. Je hiſhceje pſchi mocach, tola duž je woſlabjeny.

* (Wéryny podawki ze ſchule.) Wnječer powěda džecžom wo ſlonečku, měsęczku a hwězdach; a pſchedpraji jim ſežehowacu ſadu: „Měſacžk l'hođi wot ranja k wječorej.“ — „Ty, Miklawšho, praj to hiſhceje jónu za mnu!“ — Miklawš rjeſnje: „Měſacžk l'hođi rano k wječeri.“ *R.*

Naležnosće naſoho towařſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1888: kk. 103. Jakub Lehnmann z Brjemjenja, 104. Jan Handrik z Budýſina, 105. Jan Delenk z Džechorjec, 106. 107. ze Słoneje Borſée: Jurij Šolta, Miklawš Hajna, 108—113. z Wotrowa: farař Jakub Herrmann, Michał Robl, Miklawš Böhme, Jakub Balcer, Miklawš Šolta, Michał Cyž II., 114. 115. z Nowoměsta: Jakub Kober, Miklawš Krawc, 116—121. z Kanec: Pētr Libš, Miklawš Cyž, Pētr Kocor, Jan Pječák, Korla Nowak, Wórsa Bräuerowa, 122—125. z Krjepjec: Jurij Pječ, Pētr Haška, Miklawš Knježek, Miklawš Koch, 126—129. ze Žuric: Jan Schwarc, Madlena Cyžowa, Kata Weclichec, Marija Měršowa, 130. Hana Cyžec z Kaſec, 131—135. z Khrōſcie: kaplan Filip Rězak, Pētr Dornik, Miklawš Kral II., Khrystina Wingerowa, Hana Hejdaneč, 136. Jakub Mjechela z Lusča, 137. Pētr Wolenk ze Zewic, 138. Mots

Bodlink z Worklec, 139. Madlena Kralec z Kozaric, 140. 141. z Pazlic: Madlena Bělkowa, Kata Śwejdžina, 142. kapłan Kubas z Njebjelčic, 143. Marija Fórmánova z Lutowca, 144. Haňza Mérćinkowa z Khelna, 145—147. z Radworja: Franc Grubert, Michał Běrk, Jakub Hoblik, 148. Haňza Křižanec z Bronja, 149. Jakub Wencl z Džéžnikec, 150. Marija Grohmanowa ze Židowa, 151. Vitus Kral z Małsec, 152. Marija Ledžborowa z Hajnic, 153. Mikławš Čemjera z Węteńcy, 154. Jakub Křižank z Podhra, 155. Michał Wolenk z Kukowa, 156. Michał Pjech z Węteńcy, 157—165. z Jawory: Mikławš Krawčík, Mikławš Wawrij, Mikławš Jakubaš, Michał Čorlich, Pětr Krawe, Mikławš Krawe, Pětr Bryl. Madlena Rjenčowa, Madlena Zarjenkowa, 166. Jan Bryl w Drježdżanach, 167—177. z Miłoćic: Pětr Kral, Michał Jawork, Madlena Kralowa, Jakub Müller, Michał Fulk, Hana Cochowa, Michał Kušk, Jakub Brusk, Mikławš Zarjenč, Madlena Jurjancowa, Mikławš Ryčeř, 178. Jan Wołdrich z Brjemjenja, 179. Charles Michał Henč w Seignottes pola Maiche w Franczskiej.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 618. Jakub Lehmann z Brjemjenja, 619. Jakub Hajnš z Kanec, 620. 621. z Wotrowa: Jakub Symank, Jakub Čemjera, 622—628. z Khróscic: Jakub Zynda, Pětr Donat, Haňza Šołćina, Michał Wawrik, Jurij Walda, Haňza Wiznarjowa, Haňza Sandžina, 629. Jakub Hejduška z Hórkow, 630. Jurij Neumann ze Starzej Cyhelnicy, 631. Jakub Mjechela z Łusča, 632. Vitus Kral z Małsec, 633. Michał Šula ze Smječkec, 634. Marija Donatce z Bošic, 635. Madlena Cyžeč ze Zewic, 636. August Dinar z Jaseńcy, 637. Jurij Šolta z Noweje Wjeski, 638. 639. z Worklec: Jan Budar, Michał Śočka, 640—647. ze Serbskich Pazlic: Jakub Schneider, Madlena Bělkowa, Pětr Walda, Jakub Zmij, Jakub Schneider (Šolta), Kata Śwejdžina, Michał Lukáš, Pětr Wawrik, 648. Haňza Rjehořkowa z Němskich Pazlic, 649. Jurij Wuješ z Njebjelčic, 650. 651. z Pěskec: Michał Lehmann, Pětr Kubic, 652. 653. z Čemjeric: Mikławš Čemjera, Pětr Bjarš, 654. 655. ze Słoneje Boršće: Jan Müller, Jan Riegl, 656—658. ze Zdžerje: Jan Fulk, Jan Smerander, Marija Markowa, 659. Charles Michał Henč w Seignottes pola Maiche w Franczskiej.

Na lěto 1886 doplačichu: kk. 695. Michał Šula ze Smječkec, 696. Marija Donatce z Bošic.

Na lěto 1885 doplači: k. 662. Michał Šula ze Smječkec.

Zemrěty sobustaw: Pětr Kubic z Pěskec. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daní wučinještej 100,838 m. 30 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k Božej česci wot-kazanjo wěsteje wosoby z Khróscianskeje wosady přez fararja Jakuba Wernerja 57 m., njemjenowany ze Smječkec 3 m., z Khróscie 1 m., S. k dorunjanu 70 p.

Hromadze: 100,900 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,138 m. 80 p. — Dale je woprował: r. 1 m. 20 p. — Hromadze: 10,140 m.

Zapłacić Bóh wšem dobroćerjam!

Za terciarow: Zemrěloj stej: we Warszawſcie Angela Julija Matkhef a w Neu-georgswalde Edmunda Veronika Riedel; wobě so rjadnym modlitwam poruczatej. R. i. p.

Přihenajeczo rycžerſtubla.

Ökonomija rycžerſtubla w Dobrošicach pola Njewacziđla z něhdje 110 akrami ma so wot 1. juliya tutoho lěta na 12 sežehowachých lět přihenajecz.

Schtóž dře sebi nějčto wotnajecz, dřebyl so na podpisanoho wobrocicz.

W Budyschinje, 28. januara 1888.

Rycžnik **Senfert.**

Na wědženju.

Zastate čišla „S. Hosp.“, čj. 24 z l. 1887, čj. 1 a 2 z l. 1888 móža dotalni čjitarjo na farje w Khróscicach wotbjerac; třz sežehowace čišla budža čjitarjo wot něfta porjadnje tam móc wotbjerac.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 4.

18. februara 1888.

Lětnik 26.

Kanonizacija nowych svjathých.

Džen 15. januara je swjaty wótc w krasnej, k tomu wosebje wudebjenej sali* na najswjatočnijšo někotrych zbožnych kanonisował, to rěka, čjile zbožní smědža so wot nětka po cytej cyrkvi hako swječi česecicž.

Zawěscze budže tež čítarjow „Pósla“ zajimacž, hdyž žbonja, na kajke waſhňjo so tajke swjatoprajeno stava. Tuž podawam tu došlownje rozprawu po katholickim časopisu. Tón piſhe: Kano w 8 hodž. piſčindže swj. wótc do tak mjenowanej sale „Ducale“, fotruj běchu k dženitníschomu za hotowanju piſčipravili; tu bě so hžo 31 kardinalow zhromadžilo. Wschitcy poltonicu so piſched najwyschšichim paſtryjom. Za wulkej taſli podla we jittwe hotowasche so 250 biskopow (bělu mitru, ročet a pluviale). W $\frac{1}{4}$ 9 hodž. rjadowasche jo pontificalny czah a w $\frac{1}{2}$ 9 hodž. bě prijoh kapale piſčekročit, hžez mějesche so swjatocznosc̄ wotmewac̄. Wulknym, krasnym to napohlad, fotruj so tu pobožnomu poslicia. Komando schwajcarſke gardy, třebu na ramjenju, wotewri czah. Na to piſčizantinu so konſultorowje (zastojnicu) kongregacijow, za nimi generalowje (piſčedstojcizerjo) wšichc̄ cyrkwiſkich rjadow. Piſčewodženi wot čeſtneje straže mjeđu tjo kanonich kóždy mitru. Kanonich romskich tjož hłownych cyrkwiſow džedži piſched pontificalnym křižom, z 8 swěcam i wobdatym, fotruj jedyn z kanonitom swj. Petra njeſeſche. Wschitcy běchu w ročecze a piſčez ramjo krasny běly pjele wobleczeni. Z dalszej čeſtnej stražu nawiedowaný ſcěhovasche nětka bjez kóžcym czah biskopow, archabtow a patriarchow w bělej wysokej mitre. Mjež nimi běchu wosebje grichisc̄ biskopia a arcybaceži napadni, fotruj běchu město mitry w ſlěbornych abo čeřivjenych krónach. Tak krasnje pokazuje so tu piſčezjenosc̄

* Sala so mjenuje „Loggia“, katraž je 75 metrow dolha, 30 metr. ščeroka a na 35 metr. wysota; w njej ma na 3000 ludži rum. W běhu poslednich dženiecž měsacow je so za pol milijona markow na najwosebniſho wudebila. 158 wulkich swěciñkow, kóždy z wosom swěcam, nimo mnogich swěcow na ſeženje, wobšwělesche krasnu a piſci wšichc̄ krasna tola jednoru jal.

katholskeje wery, kotaż cyły swēt w spodziwnej jednośczi wopśchimuje. Wszechęć zjenočza samua wera, samua nadzija, samua luboſcz. — Poſledniej bęſtaſi patriarchaj Lenti z Konstantinopla a kanonik swj. Petra Aſarin z Armeniſteje. Někto pſchiindzechu kardinalojo w bělých židzanych mitrach a najwoſebniſkich drafach. Za nimi kroczachu ſpēwarjo. Potom ſežehowaſche, wobdaty mot wyjichich dwórnich zaſtojnifikow, swiaty wótc na stole (ſedia gestatoria)* njeſenp; z kózdroho boſa njeſeſche ſo wulki ſečar z bělých ſchrubowych pjerow. Poſpoſci ſohnowaſche bamž kleczacyh pobožnych, dóniz ſkončnje pſched wottař njeſchiindzechu, woſolo krotohož ſo cyły cžah ſeftupa. Hdyž běchu kardinalowje, biskopja a abeži bainzej, kž na tronje tiaru** ſtajeny ſedzechue, hoſdowali, proſy jedyn z nich preni raz wo kanonifaciju, na cžož bamž wotmołwja, zo dyrbimy ſo najpredy modlicz, zo by Bož k tak wažnej wécy swoju hnadu a pomoc poſtał. Tuž ſpēwaja litaniu wszechęch swiatych; zbromadženy lud wotmołwja. Na to proſy druhi raz wo ſwiatoprajenjo, na cžož po ſamsnej wotmołwje kaž prjedy „Pſchiindž ducho ſtworiczerjo“ ſežehuje. Na tſeczu prōſtu ſzita ſwiaty wótc wopſimo ſwiatoprajenja „urbi et orbi“ (měſtej — Romej — a ſwetej) woſzemewjo, zo ſu tſi ſobuſtawy towarzſtwa Ježuſowoho a 7 zaſozerjo rjada ſerbitow injez ſwiatyh ſtajeni. To ſta ſo w $\frac{3}{4}$ 10 hodž. Lud a khor ſpēwache „Te Deum laudamus“; ſkončnu prōſtu modleſche ſo swj. wótc, na cžož wszechem pſchitomnym, kotsiž běchu rano k swj. woprawienju byli, doſpolny wotpuſt a jaſoſhtolkę požohnowanjo wudželi. Po někotrych modlitwach zapoczeſche ſo pontifikalna Boža mſcha, kotaž hacž do jeneje trajeſche. Pſched epiftu ſpēwache bamž preni raz oracie (modlitwy) nowych ſwiatyh. Sczenio ſo lačzonſki a grichiski cžitasche. Na to prēdowaſche swj. wótc něhdże 20 minutow wo nowych ſwiatyh. Spodziwne je, z kaſkej wutrajnoſcju wón tele napinace dzělo njeſeſche.

Hdyž Credo ſpēwachu, wotsali ſo 18 kardinalow, zo bydu ſo za krótke z wopornymi darami wróćili, kotrež ſobuſtawy teju rjadow njeſeſhu, ke kotrymajž ſwjeci ſluſheja: preni kardinal njeſeſche wulkej wóſkowej ſwēcy, prokurator (zaſtojnifik) wulku ſwēcu a dweju ſiweju hoſbikom w złotej klętcy; druhi kardinal wulkej khlébaj, jedyn pozłoczany, druhi poſlebornijeny; druhi prokurator wóſkownu ſwēcu a běleju hoſbjow w poſlebornjenej klętcy; heczži prokurator piſam klętku ze wsichelakimi ſiwyimi ptaczkami. Lubozny napoſhlađ, kaž dyrbjachu tele zwérjaka ſobu pomhačz pſchi rjanym wobrjedze k wjetſzej cžeszczi Bożej. Za ptaczaka budże ſo ſwiaty wótc ſam staracž.

Po ſtarym waschnju wobročzi ſo bamž pſchi pſchejohnowanju ze ſwiatym woblatkom a z keluchoム eyle ſohnowanjo dawajo. Toho runja pſchijima ſwiaty wótc po ſtarym waschnju na pontifikalnej Bożej mſchi wot kardinala-diaſona na tronje ſedž ſwiate woprawienjo. Keluč hjerje ze złotej troſtu.

W ſamsnym rjedže, kaž bě cžah pſchijhoł, wotsali ſo zas. — Prjedy hacž bě ſo lud rozeſħoł, bě $\frac{3}{4}$ na tſi. — Zbožowny tón, kotrež je pſchiležnoſcž měł, taſke něſhoto woſladacž!

J. K.

* ſedia gestatoria je wſoli ſtol, na kotrymž ſo swj. wótc pſchi wulkich ſwiatocž noſeſzach noſy.

** Tiara je tſoja kroňa.

P a t o r ź i c u .

(Škončenjo.)

Tež rubježnik měſchnika hmydom ſpózna, rumjež bě ſo wjele pſhemenił. Rjewurjeknita hańba a ſtrach joho pſchewza, hdyž cžeszczone wobliczo ſwojoho něhduskoſtogo katechety wuſlada. Kaž wótry injez pſchelko jaſne dopomnjeſco joho

hewat dość zaſaklu wutrobu. Njemóžeshe na njoho dleje hladacj, ale ſkhowa ſwojej woczi do zahłwkow. — Shto mohl wopisacj, ſhto pschi tym wobaj zaczuičtaj? „Je dha móžno, zo tebie taſkoho zaſ namakam?” Tak myſlejche ſebi měſhnik, ale jako nazhonyt duſhōw paſtrū njeſcheradži ſo ani z najmjeñsha, zwosta z měrom a činieſche runje tak, kaž by hewat koho czucho doma woprajał. Dónidze k bliſku, na kotrymž ſo z boka Božeje martry dwě ſwječenej wóſkowej ſwječech ſwječech, połoži na běly rub Božoho Syna, woſkrepi khoroho, pſchitomných a cytu ſitwu ze ſwječenej wodu. Potom woſhalichu ſo wſchitcy, jeno měſhnik z rubježniſom woſtaſtaj ſamaj we iſtwje. — Ach, kaž cyte kamjentne hory tak czeſko lejeſche ranjenomu joho žałostne žiwenje na wutrobje. Ale luboſčiwy hlos ſwérnogo mjelečitohu měſhniku dobu ſebi bórzy wſchu dowěru; modlitwa pobožnych kniežen a wſchech, kotriž běchu za Božim Synom pſchischli, podpiero-waſche joho ſlowa tak mócnje, zo ſo rubježnik, kiz dawnno hido pola ſwiateje ſpowiedze byl njebe, netko ſwérnu wſchoho wuzna. Pschi tym dopomni ſo kaž ſamo wot ſo na ſwoju prěnju ſpowiedz a na prěnjojho ſpowiednika, kiz nichotó druhi byl njebe dyžli ſamym kniež farat; tu počja kaž dzeſco nad ſwojimi hréchami pſakacj. Gnada Boža, kotrejj bě tak husto czeſkał, bě joho hiſheče pſched ſamym ſmieronymi wrotami doſczahnyla a k ukaſanju pohmula. Wón zjedna ſo z Bohom a doſta pobožnje Božoho Syna a poſlednie Bože woſliowanjo. Ach, kaž lohko bě netk hréchňitej, kotromuž džen ſo ſmierz hido do wutroby ryeſche; kaž lohko a kaž tróſčtnje wbohim kniežnam a ſwérnomu duſhownomu! Tola měſhnik njemóžeshe ſo dleje zaſtaſicj. Prjedy hacj bě poſlednju modlitwu ſkončil, pſchindze hido druhi poſol po njoho.

W khěji deleka ſtojeſche a čakache na njoho khuda wudowa, macj jeniczkoho džeſcza, a te bě na ſmierz ſkhorjelo. Mařka — tak jej rěkaſhu — bě dwanacze-létna holčka, hido za ſchtury njedzele njebe proha pſhestupila a wot poſledních dñiom ſkhyjeſche kaž ſiliſa, hdyž je ji mjeđwiedž koruski pſhetocžl. Jeje rucičy runatéſtej ſo hálzam na ſchtomač wofrjebz zzymy; liczen, na kotrymajz prěnje naſečzo a macjeri nowa nadžija kcejeſche, běſtej padnytej, hubje, na kotrymajz hewat poſměv njewinowateje duſhe ženje zlétowacj njeſchesta, běſtej zblednylej, jeno čolo, tuton woſklyſez jeje čiſteje duſhe, ſo hiſheče njezranjene běleshe kaž hdy prjedy.

Mařka bě najlepšia ſchulerka, kiz ſebi ženje zwerila njeby knieza wuczerja zabywſhi knieza fararja zrudzicj abo halle rozhněwacj. Macjeri a wuczerjej poſluhacj bě jeje najwjetscha radoſc. Nimo cyrkwe hicž bě ji czeſko a žane wjedro a najfruczjicha zyma njemóžeshe jeje wot kemſhi wottraſhici, runiež čiopleje draſtu njeměſche. Kniež farat mějeſche Mařku jara lubo. Hdyž by we wuczbije ſe ſwojim módrym ſwérnym wóčkom na njoho zhladowala, zo by kózde joho ſloweſko w pomjatku a we wutroby wobkhowała, by ſebi kniež farat wězo jeno tajne w myſlach prajil: „Shtoda tebie, pſhelube dzeſco moje, ſhtoda tebie za tuton swět, ſhto na tebie hiſheče čzaka, kaſti jědojty wichor móže twoju duſhū naſazycz.” Tohoſla wſchak zrudzi joho pſchec tež powěſc, zo je Mařka ſkhorjela, ale nic pſchejara. Shtož džen bě ſebi měſhnik, kotrohož Mařka lubo-waſhe, bôle dyžli ſebje ſamu, troču we wutroby pſchal, to ſo dopjelni. Jědojty wichor hréchňoho ſwěta ſo jeje duſhe njeđotkny. Ale zymny ranſhi adventſki wěſik bě jeje hiſheče ſahodne čelo, hdyž wſhja pſchepocžena na jitnje khwatashe, zlemil a na khore — ſmierzne kožo dowiedl. A džensa bě ſo ſam lekar poſlednjeje nadžije woſrjet a to macjeri zjewil. Ach! ſhto mohl boſočz macjerneje wutroby ſobi čincz, hdyž dyrhjeſche ſwojomu jeniczkomu džeſcu, kotrež ju kaž jandžek ſubowashe, wuznacj, zo žaneje nadžije wjac nima! A tola — wjese bôle změrom

a spolojom, hacž bě so macž nadžala, slyšesche Matka tutón hótki wusud. Węzo pschi prěnim słowje zathcepota jeje ťahodna duscha we ťabym čele, ale bórzy so dopomni, schto bě ji kniež farať wo mręczu powědał. Toho čchysche hiſčče jónu wiđecz, jónu hiſčče jene ſlowčko prajicž. Čzista wschał bě na čele a duschi, ale schto je čzistý pſched tobu, o Božo? Tuž čchysche hiſčče jónu wschičko, schtož ji na myſle pschinidze a schtož so ji hréšne zdashe, swojemu lubomu spowiedniſkej wuznacž a tohodla bě macž po njoho do khorownie khwatala.

Kniež farať zhoniwski, schto je po njoho, ſticiž hiſčče swieczeniu praviciu rubježniſkej (wschał bě jomu tón wscho druhe, schtož mějeſte na wutrobie, hižo prjedy prajit) a khwatashe wot njoho, kž bě joho najbóle njeporadzeny ſchulec był, t Mărcy, swojej najlepſhei a najlubſhei ſchulercy. Węzo ničo snadniſche hacž tak njewinowatu duschu z Bohom wujednacž, ničo radoſtiſche hacž jandžela do njebeskohu raja pschwodzecž! A tak tež běſhe. Wscho, schtožkuli móžeſte jeno Mărcyne strachociſive ſwedomjo za hréšne ſpóznacž, wuzna wona ze želnoſciwię wutrobu a ze ſylzoytym wóczkom, a potom powita prěni a — z dobom poſledni króć Žežuſa, kotrohož hiſčče bôle dyžli macž lubowashe, we ſwiatym woblatku do swojeje wutroby z najnutriſciej žadosezju. Tež ju žałbowashe měſchnik ze ſwiatym woliſiom a da ji wotpuff za mręjachy.

Mięz tym bě Boža noc runje do polojich docpela. Matka wołoski poſledni króć z njewurjeknicze hnuijacym poſladnjeniom ruku swojego ſwernoſho wuczerja a paſtryja. Tón wschał ji hiſčče najtróſčtniſche ſlowčka do wucha ſchepny a khwatashe do cyrkwe.

Tysac jaſnych hwězdow zyboleshe ſo na čzistym zymſkim njebju a měſaczk ze ſlěbrobělym ſwětłom ſwěczeſhe tak luboznije do wołnjeſtka na Mărcyne běle poſlanczko, kaž by ji prajicž čyłt: „Pój, lube džeczo, ſe mni do mojich hwězdných komorkow!” Čedma bě kniež žarowacu komorku wopuſcęſt, a hižo wožewieshe čzaſnik na wěži a nōcmu ſtražnik dwanatu hodžinu. Z dobom zazwonichu ze wſhem i zwonami; bórzy khwatachu ſtarí a młodži a wschę lube džeczi ze ſpěchnej nōzku do cyrkwe a po ſkhodze na khór, zo bydu z kniežom kantoram „Božu noc” ſpěwale. Deno jena a to najpěknischa ze wschęh njebe mjez nimi, naſha luba Matka. Ach, tak radý bě ze swojim ſlěbrojaſnym hłosom ſobu ſpěwala! Ale — mjez tym, zo ſo we wschęh wołnjeſtakach wjeſoły lóſjt (hodowym ſchotom) zaſyboli, zaſwěczieſhi Mărcy ſmjertru ſwěczku. Wutroba pułnycz bě ſo macžeri moħla, tak glež ji pschi tym běſhe; ale wschał wěſče wěđeſte, zo džę čce Bóh ſam jeje jenicke džeczo mēcz, Bóh, kž tež wudowý tróſhtowacž wě.

Hižo ſpěwachu w cyrkwi poſlednju ſchutczku. Tu bliżeſte ſo tež Mărcyne wumogenjo. Njebjesa ſo wotankuňču a jandžel Boži na mjehlumaj ſpěchňumaj kſhidłomaj puſcęſi ſo na zemju: ničto joho njepytny, njewuhlada. W runym mierje leczeſhe do jſtwicſki, hdzej Matka mręjeſte. Macž, kž ani wóczka ze swojego lubuſtka njepuſcęſi, jandžela tola njepytny. Ale Mărcy ſchepny wón tak z waha do wutroby: „Pój, moje lube džeczo, pój ze mnu, ja ſym twoj jandžel pěſton, ja ſym tebię wot prěnjoho wołomika twojego žiwienja hacž do tuteje khwile ſwěru hładał a pſched hréšom zakitał, dokelž ſy mie ſak nutrnie wo to proſyła. Sym tebi pola Žežuſa rjeńſche wohydlenjo pschihotował a wón ſam čce tebi w njebiesach hodowym ſchotom zaſwěczieſi, kž ſo žejenie njedowwěczi.” Matka ſyňſtſeſte derje tutón njeklyſtomny hłos njewidzomnoho jandžela, poſladny hiſčče na lubu macž, kotraž ſo modlicz a płakacz njepſchesta, potom zloži swojej wóczce na Božu martru a město wscheſe předadwſeſte bołoscze zejhra ji njebieska radoſež po ſmjertnym hubomaj. Zdychny poſledni raz, wutroba wotmijelny, z waha a lohcy wuwinih ſo čzista njezranjenia duscha ze zemſkoho pſcheytka

jandžel Boži wza ju na swojej ruch a z radošnym wobliczom spierčny z njeju i njebjeskej domowinie.

Njebjesa so wotanknichu. Jezus sam pschinidže napscheczo. Z lubym pośmiewkom wza Mařku za ruciku a wjedzeſche ju na kromu niesmérneje hľubiny, do kotrejž sto hohci runje dele džesche. Tolsta címa ležesche nad tutym dolom, jeno nazdala běchu pľomjenja widzecz a žalosčenje skyschecz. A Jezus praji Mařek: „Moje lube džeczo, widzis, tole je cízis, do kotorohoz dyrbja skoro wschitc. Dokelž pak sy ty macz, mojoho měščnika a wucjerja lubo měla a na jich wucjbu swéru fedžbowala, woſebje tež swoju khorosz sczećpnje znijesta, njetrjebasch ty do tuteje hľubiny!“

Na to wotewrichu so wrota do njebjes same, a Mařka bě na dobo w njebjeskim raju. Cíjedž njebjes stojesche hodowny schtom. Tón bě z demantowym swětkom wschón polathy, joho wjerška žane wóczko docpęcz njemóžesche. Wokolo njoho běchu so we wulkim kole wsché zdobzne džeczi zestupale. Te běchu w sněhbělých drasciczkach, kotrej so tak blysčejachu, zo smiertne wóczko na nje hladacj njemóžesche. Na hlowie mějachu ruczany wěnaſk ze zlotej krónu. Swjata Marija jich reje wjedzeſche. Runje w samnej drascze bě tež Mařka. Jezus kwny džeczom, dwě towařschen wotewrischtej ruczej a wjesele pschivazachet tež Mařku do swojej sředzizny. Wschu bolescz bě zhubiſta, wschu radoscz naſchoho swěta zabyſta. Veno něčto njebab, so modlicz za lube macz, za luboho knjeza fararja a wucjerja a swoje towarischki na zemi, zo býchu bórzy tež woni i njej pschischi. —

Druhi króč so njebjesa wotewrichu a druhi jandžel puſhczi so na zemju. Ale tón zlétowashe pomalu a bě do wocžom wschón wurudženy, kaž by wo koho žarowaſ. Poda so do jstwy, hdež ranjeny rubježnik runje mrějescze. Zymne kripy stojachu jomu na čzole, joho duscha dyrkotachze ze strachom psched wěžnym ſudníkom. Tola knježny njepšhestachu Boha proſycz za kudsono hřeſchnika. Čknczne bě tež rubježnikowa železna ſtrwota boliſčam podležala a joho duscha dyrbjeſche swoju khowanku wopuſhczic. Tež tule duschu wza jandžel na ruch; ale tak čzécku jomu bě! Hijo do časa bojesche so, hduž na Jezuſowe wobſtorženja ničo prajicz a rubježnika njebudze zamołwicz móć. Jandžel bě njebjes dolečzał, Jezus wuſtupi, joho čzole bě so zaczmíto, joho wóczko hněvnie hladacj. Jandžel Boži padze jomu i nohomaj a modlesche so: „O knjeze! Smil so nad rubježnikowej duschu. Wiele zloho wſchak je ciniila, ale tež wſchitko ze želnosczu twojomu měščnikej wuznała. Ach, smil so nad njej!“ Jezus rozjasni krute woblicz, wza rubježnika a dwójedze joho na brjoh njemérneje hľuboſkoho doła. Žaloſna címa ležesche na cyhym bjezdnje, ſurowy ſmierz z njoho wuſtupowashe a nazdala bě nic plakanjo, ale wuczo a hſchipjenjo zubow skyschecz. Rubježnik tſchepotachze nje-wěđo, ſhto so z nim stanje. Jezus poča: „Duscha, tole je hela a tu sy ſebi zaſtuſiſta, dokelž sy mje tak husto zrudžiſta a hſchecze poſledni džen na zemi tak jara rozhněwaſta; ty njeſt na napominanjo mojich měščnikow poſtuchaſta. Ale dokelž ſu ſo pobožne knježny za tebie modlite, ſym tebi hſchecze jónu a to poſledni króč swoju hnadu i naſazanju dariſ, a dokelž sy swoje cježke hřeſhi mojomu měščnikej wuznaſ, chcu ſo nad tobu ſmilicz.“ Pschepoda duschu jandželej, kž ju do cíſce ſowjedze.

Na zemi pak miloſciwe ſotry, luby nan z džeczimi a woſebje cjeſcjomny knjez farat njepšhestachu ſo za rubježnika modlicz, zo by Boh joho bórzy i cíſce ſumohl. — —

Běh ſněh na horach bě dawno roztal a hona ſo na pschemoh zelenjachu. Tu wuroſeſe z młodym naſeczom na rowje, w ktrymž Mařkyne cíelko w rjanej

drużęcej draszcze spaścę, sam wot so rózowy pjenk a na nim wulczechu tak żadne róże z tak luboznej wonju, zo ze scheroka a daloła ludzo na nie hladacz pschiudzechu a wschitcza prajachu: „To je wěste znamjo, zo Mařka w Božim raju je!”

Wot toho časa, zo je so to stało, je so wjac hac̄z sto króz zyma z lęczom wotměnita a Bože džeczo patoržicu wobradžało a nicžo wjac na rubiežnika njedopomina, kiba kamjentny kſhiz pschi starej drozy, na kotrymž je wurubane 1760.

J. L.

3 Lusatia a Sakſkeje.

Z Budyschina. Póstnich wutoru běchu na tudomnym wucžerškim seminarnym pschijimne pruhowanja za tajkich młodžencow, kotſiž chcedža na wucžerštvo studowac̄. Wscho hromadze bě so lětsa 28 młodžencow zamožilo: wjac hac̄z hdy předy. W tu khwili njeje hščce wucžinene, kotſi z pruhowaných so pschiwozmu. Kež styskimi, so liczba 14 abo 15 njeſmě a njeſmě pschekrocziez. — Wot por lět sem so tež tajcy, kotſiž chcedža jeno přenjej dvě lęcze seminarſku ſhulu, tak mjenowanu gymnaſialnu präparandu wopytowac̄, jeno kóždej dvě lęcze, a to rune lěta na spomujený seminar w Budyschinje pschijimaju. Budje lětsa tež za tajkich pschijimne pruhowanjo, a to pschichodnu sobotu 25. februara. Schtōz chec potaſtim za Prahu so pschihotowac̄, njech pschichodnu sobotu 25. februara rano w 8 hodž. na pruhowanjo pschividze.

— Z pobožnymi pucžowarjemi z Němskeje je so tež něchtio Serbow z Lusatia sobu na pucž do Roma puschcižto, njez nimi t. farar Herrmann. Mjena pucžowarjom (w tu khwili hščce wſchē njezajem) podamy pozdžiſho.

W Kumbaldze a wokołnoſezi je hac̄z dotal na 180 woſobow z trichinami zawaſtach ſchorjeļo a z nich 30 wumrjeļo. Rozprawa poslednjoho cíſla ma so w tym zmyslu porjedziez, zo spominjeny rěznik njeje wumrěl, ale joho džeczo a mac̄z.

Z Drježđan. Tera luby wopyt zwijesłi kralovſki dwór, město Drježđansky a cyly kraj 7. t. m. Wjeleczesczena a wjelelubowana džownka naſchoho wótenchoho kraja archywówodowa Marija Žózefa ze swoim nadobnym mandželskim archywówodou Ottom pschijedže po swoim kwasu zas přeni króz do Drježđan. Archywówoda Otto so nazajtra zas do swojeho garniſona w Brnje wrózci, archywówodowa Marija Žózefa pak wosta hac̄z do 16. t. m., na kotrymž dniu po połdnju so zas do Brna wrózci.

— Na sakſki sejm je jene Drježđanske towarzſtvo peticiju pósłalo, zo by pschichodnie tež w sakſkim kraleſtwje dowolene bylo, cžěla palic̄z, a zo njetrjebate so tajke cžěla kóždy raz k tomu do druhich krajow pschewiesc̄. 6. t. m. so w přenjej komorje wo tym jednaſche, a wupraji so komora pschecživo tajkomu „khowanju”, kotrež je pschecživo kſhescžanskemu waſchnju. Tež je wědomosć a zmysleno ludu so dawnu za khowanjo z pohrjebanjom wupraſilo. — Nasch najdostojniſhi knjez biskop spomui na defret swiatoho officia w Romje, po kotrymž je katolikam zakazane, towarzſtam pschistupic̄z, kotrež palenjo cželov spěchua, a tež zakazane, poſtajic̄z, zo ma ſamsne abo cžělo druhoho so ſpalic̄z.

3 cyloho swěta.

Němska. Poslednjej tydzennej běſtej napjeljnenej z wulkopolitiskimi rozmôwienjemi, kotrež jo wſchē wjerzachu wokolo wulkeje rycze kanclerja wjercha Bismarka. W němskim sejmje mějſeſhe so 6. maloho rózka jednac̄ wo nowym zakonju, kotryž wójnsku moc němskoho fejzorſtwa z dobom wo 700,000 powyschi. Do časa běſtej so zhonito, zo chec pschi tutej ſkadnoſci. wjerch Bismark wulku

rycz dżerżecz. Tuż bę z dobom němski sejm, kotryž bę dotal tam a sem jarą słabje wopytanu był, ze zapóslancami a pſchipoſluſharjemi (kotſiž bęchu zaſtupuj liſti doſtaли) pſchepjelniemy. Hdyż bę wjerch Bismarck pſchischoł, wotewri pſchedsyda pojędzenjo a hnydom na to měszechſe kancler dwę-hodzinſku rycz, w kotrejſ so wupraji wo politiſkich poměrach (wobſtojeniach) Europy. Zoho wotpohladanjo běſche: Němsku a cylu Europu změrować we powiſitkownej hrózbie pſched wojnu. Najblizſha pſchicžina tuteje hrózby běſche bylo to, zo Ruska pſchi swojich mjezach wjèle wójska zhromadziue. Z tym drje je Ruska hrózyla, tola Bismarck wukladaue to diplomatiſch, t. r. z tym, zo dće Ruska na te waſhno swoje żadanja w nastupanju Boharſkeje pola drugich mocow ſferje pſchecjihcezcz. Wójnu Ruska wjescz njecha a tež njeniože, dokelž najſylniſhomu zwiazkej mjez Němskej a Awstriju roſczena njeje. Tutej dwę moch nimatę ſane njeſpſcheczelſke wotpohladu pſchecžiwo ſanej druhej mocy. Jeno k wobranju dće Němska swoju wójnsku moc tak powiętſhicz, zo može na wobemaj mjezomaj k ranju a k wjeczorej cyłe milion wojakow pſchecžiwo njeſpſcheczelj ſtajicj a pódla hiſhceje doſahacu woboru doma wobkhowacj. „Němska ſaneje wójny njecha, tež z ujej zjenocžene mocy nic; russki lejzor je mi ſwoje ſłowo na to dał, zo tež pſchimacz njecha.“ Po tutej ryczi, kotraž ſebi powiſitkowne pſchihloſowanjo w ſejmje dobu, měszechſe so wothloſowanjo wo nowym zakonu ſtač. Nowy zakon pał žada nowu požczenku 280 milionow. Tu wuftupi pſchedsyda centroweſe ſtrony ſwobodny ſnjez z Frankenstein-a a namjetowaſhe, zo by ſo zakon hnydom en bloc (bez wothloſowanja) pſchijał, ſhotož ſo tež ſta, a bu zakon wot wſhiklih zapóſlancow z wuwzaczom ſocialdemokratow pſhivinazh. Tež trēbny pjeniez ſo hnydom zwoli. — Tuż drje je wěſte, zo w bližſhim času wójna njebudźe. Nichto pał njebudźe moc pręcz, zo je to drohi mér, a zo je wulki tón wopor, z kotrymž ſo mér zaſ na dalshe wukupi. Je to mér, ſiž ſo na kanony a miliony wojakow zepjera — a to ma ſo wobzarowacj. Bjez wſhoho pſchirunania wjetſhi by wuſpęch był, hdy by ſo zaſ w Europje ſprawne zmyſlenjo na město diplomaticze leſcze ſtajito. Sprawnoſcz je zaſta d kraleſtwow. — Mycz kanclerja Bismarcka je w cylez Europje wulki zaczijſhcz činiła a wjèle k tomu pſchinoſhowała, zo ſu ludy a jich wjedziczerjo ſo změrowali.

— Powiſitkownu staroſcz a ſtrženjo je wubudžka powieſcz ze San Remo, zo je němski krónpryne ſo nětko tola operaciſe podczijnyež dyrbiał. To pał ſu lekarjo hižo dawnno do časa wuprajili, zo budźe předy abo pozdjiſho taſka operacija nuzna. Hdyż mjeniujcy zaczekloſcz w nadkrku tak pſchibjeracz počznie, ſo pſchez trubicu (Luſtröhre), z kotrejſ ſo dyhja, žadyn powetř wjac njeidźe, potom ſo spody zaczekloho města trubica pſcherenje, a do njeje ſleborna troſka tyknie. Z tutej troſku khory potom dyhja, doniž ſo brach w nadkrku zaſ njeporiedzi; hdyż je nadkrk zaſ wuhojeny, wuczehnje ſo troſka a zaręznienna trubica može zaſ zaſiż. Taſta operacija je ſo nětko tež pola krónprynca hało nuzna wupofazała, a je nadobny pacient operaciju bjez wjetſhoſho ſchłodnoho ſzehwka wutrał. Je tež w tu khwilu hač na brach w nadkrku ſtrowy. — Spomnijena operacija je lohka a praſtara; hižo pſched Chrystuſowym narodom ſu lekarjo ju nałożowali; je trēbna, hdyż ma pſchi zatylanym nadkrku khory dale dyhacj. Operacija po taſkim we khoroſcej krónprynca ničjo pſheměniła njeje, a može zaczeklina w nadkrku runje tak dorzy zaſy zańcz, kaž je naſtała.

— Waſzny paſtyrſki liſt je poznański arcybiſkop dr. Dinder wudał, a je ſo tuton zańdzeniu njeđelu čital. Paſtyrſki liſt woſebje napomina, zo by młodoſcz nabožne woczehnienjo doſtała jeno w macze ſnej ryczi, a to hižo pſched zaſtupom do ſhule. Najwjetſha staroſcz ma ſo nałożowacj na pſchihotowanjo

ł spowiadzi a woprawienju, którež ma po najnowszim wokólniku arcybiskopa za wschodnich Polaków so stacj w półskiej maciernej ryczi. Pastyński list tej wobzaruje, zo su hijskie simultanske škule a wojuje pścześcziwo wjazaniu mēschanych mandżelstwów. Budząsi so pścjiżodnie żane tajse wjazacj, ma so przedy katolickie woczeñjenjo dżeczi zawęcziż.

Stalška. W Turinje je 31. januara po dōłhim czerpienju wumrēl Dom Bosco, wótc khudyh syrotow, założer rjadu Salesianow, jedyn z najspodziewnijszych mużow naszeho lētstotka. Krótki živjenjopis podamy pozdzijszo.

Naležnosć našeho towarzstwa.

Sobustawy na lēto 1888: kk. 180—209. je překupe Jan Domanja w Khróscicach za 30 sobustawow, kotriž pola njoho Posol wotebjeraja, přinošk wułozil, 210. 211. ze Strožišća: Jakub Cyž, Marija Rjehorkowa, 212. 213. z Radworja: Jan Lórenc, Madlena Wünschec, 214. Jakub Běrk z Khelna, 215. K. P. z B., 216. Mikławš Biedrich z Budyśina, 217. Michał Hejduška ze Židowa, 218. Mikławš Just z Nowej Jaseńicy, 219. Khata Nowotnickie z Dubrjenka, 220. Pētr Wawrik z Khróscic, 221. 222. z Českic: Hania Lipiēc, Hana Kolina, 223. 224. z Baćonja: Marija Rjebišowa, Mikławš Kral, 225. Marija Młótkowa z Hórkow, 226. 227. z Khróscic: Marija Zyndzic, Hana Skalic, 228. Marija Kralec z Wětrowa, 229. Jakub Libš z Hornjoho Hunjowa, 230. Michał Rjelka z Koslowa, 231. dr. Otto Kleiber, gymnasialny wučeř we Winje.

Sobustawy na lēto 1887: kk. 660. Jakub Rola z Rachlowa, 661. Khata Mawkec z Nowej Wsy, 662. Pētr Kuba z Hóška.*

Dobrowólne dary za towarzstwo: N. z B. 50 p., N. 25 p., J. L. z H. 75 p.

Porjedźenika: W poslednim čisle „Katholskoho Posola“ ma pod číslom 133. z Khróscic rěčka: Mikławš Kral I.

* Přispomnjenjo. Njewěmy, hač su tute sobustawy z Kulowskeje wosady na prawe lēto zapisani; smy so po tym złożowali, kaž je w lonšim Posole kwitowane bylo. Je-li so dla přeměnjenja w Kulowskej expedicii zmylk stał, prosymy wo mału powjesc.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 100,900 m.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale wopraviali: Dr. Otto Kleiber, gymnasialny wučeř we Winje 5 m. 50 p., wot služowneje z Baćonja k česci Wutroby Jēzusoweje 3 m.

Hromadže: 100,908 m. 50 p.

Na nowe pišeće do Baćońskaeje cyrkwi: Dotal hromadže 3265 m. 45 p. — Dale su wopraviali: k. katechet Rotzinger z Budyśina 3 m., z B. za zwonjenjo 10 m. — Hromadže: 3278 m. 45 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,140 m. — Dale je woprawał: r. 1 m. — Hromadže: 10,141 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Pśchenajeczo ryczeńkubla.

Ökonomija ryczeńkubla w Dobroschicach pola Rješwacjidlka z něhdje 110 akrami ma so wot 1. juliya tutho lēta na 12 sejehowacyh lēt pśchenajecz.

Schtój chce ſebi ju wotnajecz, chył so na podpisanoho wobrocziż.

W Budyśchinje, 28. januara 1888.

Ryczeńnik Seyfert.

Mikławš Bobik

w Pančicach

porucża swój skład modlerskich, serbskich a němickich knihi.

Katholoski Pošol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pôrta.

Udowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 5.

3. měrca 1888.

Lětnik 26.

Katholosch Serbja, podpěraječe serbske pismowstwo!

Serbja hcedja do zdjeli a mych ludzi slushej, a nic do džinich! Tajki lud pak, njech je malý abo wulký, dyrbí swoje pismowstwo t. r. knihy a časopisy w swojej ryczi měc, nic we cuzej! Tajke pismowstwo wězo njenastawa samo, ale trjeba wjèle prócy a woporow, wosebje pola maloho lindu, pschi kotrejmi dyrbí so wjèle zadženkom pschewinyej. Tajki zadženk je pola nas mjez druhim němſka škula, kotař nas z wuwzaczom wjejmých škulow serbscy ani piſac̄ ani čítac̄ njenueči, mjez tym zo n. psch. Němich wosom lět w škuli němch wulku. Tuž dě założeno serbskoho pismowstwa a joho dalsche plahowanjo privatnej džela-wosce tych pschewostajene, kotsiž z luboſeje ē swojomu ludej serbske knihy a časopisy piſachu a wudawachu, a hisheje piſaju a wudawaju.

Hako pak nětko spisowarjo swoju pschisluschnosc̄ cžinja a za swój lud nje-lutuja prócu a pjenieječe wopory, tak ma tež lud pschisluschnosc̄, zo sam swoje pismowstwo podpěra najprijedy z woteleranjom a kupertowanjom knihow a časopisow, a potom, shtož može, tež z dobrowolnymi materialnymi srédkami.

Prěnju pschisluschnosc̄ dopjeljnječe Wy wshitch, lubi katholosch Serbja! kotsiž sejce sobustawy našeho towarzstwa ss. Cyrilla a Methodija a tohodla naše tunjo wuhadzace serbske wudželki (Pošol, Krajan a serbske knihy a knížki) kupyječe.

Ale dyrbicze tež, njech swojoho wužitka dla abo tola swojeje čeſčje dla, hisheje wobsebice serbske pismowstwo z dobrowolnymi darami podpěrac̄, kotsiž ē tomu srédki macže, abo něšto na to wuzbytkujec̄, zo byču so tež tajke knihy wudac̄ mohke, kotrejchž wudac̄o je drohe a kotrej w našim malym ludže so samo ze sebje t. r. z pschedawanja njewiplaća!

Tajke serbske knihy pak nětko runje wuhadžej — Nowy Zakon abo Nowy Testament w dobrym serbskim pscheložtu. To je we wšchech pismowstwach abo literaturach hewak najbóle prěnja kniha, kotař so cžishejana wudawa. Nashe znate wobstojnosće, kotrej moža so w Historiji serbskoho naroda (1884 w Budyschinje wudatej) wobščeruje rozpísane čítac̄, věčnu wina, zo dyrbjeske serbski lud

dokho na wudawk Nowoho Zakonja čzakacż! Za lutherśkich Serbow iwmidże tajki halle w lęcze 1706, delnijotuzicy 1709! Za katholickich pschelozowaſhe farar a kanonikus Swótsk Nowy Zakon wot l. 1683—1688 (pozdzijszo dokonja tej Stary Zakon), ale wón zawosta w rukopisu na tachantstwie, dokelż bē pschemalo Serbow katholickich wostało, tak zo mamy wot Swótska jenož perikopy abo čzeneſte knizki, pozdzijszo wjac̄ krócz wudawane a jenož malko porjedzane, hac̄ runje so kózda piſmowſta ryc̄z pschecy trochu pschemenja.

Shtož je kanonikus Swótsk psched 200 létami ſebi wotmyſlit a chcył, to ſo nětko do ſkutka ſiąza, hdyz ſmy evangeliſe hižo wudali a w tſjoch zechiwkach dalshe džele wozjewimy! Psched 40 létami (hladaj Serbske Hornje Lužicy na stronje 80) zjednoczemu ſo tachantscy duchowni, zo bychū Swótskowe ſwiate piſmo pschedzeli a w swoim čzaju wudali. Shtož ſu duchowni tehdы chcyli, njeje ſo dokonjało, dokelż bē serbska piſmowſta ryc̄z mjez tym wſchelako ſo pschemenka a wo wjele ſo porjedzila. To rozentajecż tudy nocheinmy a prajimy jenož, zo dyrbí kózde piſmowſto ſwoj lud k lepszej a cziscziszej ryc̄z pozběhmcz, nic pak, zo by ſkazenu ludowi ryc̄z ſebi za prawidlo piſmowſkeje brało! Němſen ſpiſaczelowje knihow a čzasopisow neprashczej ſo tych wo waschnuju piſania a cziszczenja, kotsiž ſu ludowe abo ſrzedzne ſchule absolvirowali, byrnje ſo to w ich ſamsnej němskej ryc̄zi ſtało. A naſhi Serbia absolviруja w cuzej ryc̄zi, tak zo moža jenož piſez extra-studium w serbskej ryc̄zi ſo wudokonječ. To dyrbí Wam, lubi katholick Serbia! doprzedy prajicż, dokelž někotſi z Was ſu bórzy z wotſudzenjom noweje knihi hotowi, hdyz njeje wſchitko po jich myſli.

Na druhej stronje prajin hako kħwalbu, zo ſu wſchelacy Serbia tajki pschiſtowym serbſti wudawk Nowoho Zakonja dawno ze žadofszu wožakowali. Tak pschiſtindże psched dwemaj létomaj katholicki wjesny Serb (njebohi Kral z Wētrowa) fe mni a prashesche ſo naleźnje, hac̄ tola Nowy Zakon za katholickich Serbow serbsc njeuwidže. Môžach k johu ſpokojnosći prajicż, zo mam hižo tajki pschelozk wot l. präfesa Eufičanſkoho, kotruiž chcemy z pomocu naſhoho towarſtwa cziszczečeč. Druhi Serb, kotruiž zdaleny wot wótcziny pschelywa (frater Pantrac), poſta hnydom pschi wudaczin přenjoho zechiwka pjeniez za wſchitke 5 ſlubjemnych zechiwkow naſhoho Nowoho Zakonja. Tež wſchelacy druhy Serbia ſu l. Eufičanſkomu a mi ſwoje ſpodbobanjo nad tutym wudawkom wuprajili abo piſali.

Mój za wſchitke dželo, wopory a wudawki za pschiſhotowanjo tajkeje knihi wězo ničo ſebi nježadamoj, ale jenož chcemoj, zo by kniha ſo prawie mjez Serbami kupowala a ſama ſo zapłacziła k wužitku naſhoho towarſtwa t. r. za dalshe wudawanjo serbſkich katholickich knihow!

Dokelž pak naſkad tajkeje knihi a w tajkej papierje wjele pjeniez žada, ménimy my, kotsiž ſo za wudawanjo naſhoho čzasopisa (Poſoła) a naſhich knihow po móžnosći starany, zo by cyle pschiſprawne było, hdz bychū zamóžicži katholick Serbia dobrowolne dary na wudaczę Nowoho Zakonja redakcji Poſła pschepodawali, kotruiž chce na to zjawnje kwitowacż, taž to pschi darach za wſchelake druhe katholickie abo serbske naležnoſće ſtajnje čzini.

Tajke ſkadowanjo podpéra wužitwu, haj trébnu węc a njeje k tomu — ničo nowe! Hdyz wjelezaslužbny kniez P. Tęcelin w Różencze ſwoje Stawizny Nowoho Zakonja (cziszczone 1814) wudawaſche, doſta wón wot někotrych serbſkich burów dobrowolne dary na cziszczenjo tutych knihow, ſhtož je wón na wopomnječo zapisał. Pschi ſkadowosći chci Wam to drobnisjo rozprajicż. Pola drugich ludow pak ſo piſmowſto we wſchitkom wjele bôle podpéra dyžli pola nas Serbow!

Tak hym Wam, lubi katholick Serbia! jemu ze serbſkich katholickich ualežnoſći rozpifał a pschecju, zo bychecze ſo teje sameje jimali. My serbſcy

katholisch spisaczelowie nježadamy za ſo žanohu pjenježnogho zaruunaja a žanohu pſtipoznacza wot wyſokich ludzi, ale žadamy, zo býſte Wy dobrí katholycy Serbja wostali a nam tu luboſć wobkhowali, kotruž my wſhitek t' Wam hajmy w naſhich wutrobach!

29. 2. 1888.

M. Hórník, sobudzelačer N. Z.

Noprawdžith ludowy pscheczel a wožbožer

bě měſhnik Dom Bosco, zaſožer bratſtwa ſwiatoho Franca Saleskoho. Dom Bosco, kotryž je 1. februara w Turinje w Italſkej kaž ſwiaty wumrěl, běſte ſyn khudeju starſheju a narodži ſo léta 1815 we wjesi Murialdo, ſchtyri hodziny wot Turina zdalenej. Dokelž jomu nan zahe zemrě, a dokelž bě macz khuda wudowa, dyrbjeſte hólczec ſkót paſcz. Mały paſtry modleshe ſo pilnje a wuknjeſte baſnje italſkih baſnukow. Pschi tym trjechi joho jomu měſhnik, kotryž ſo na hólczecu taſ zwijesli, zo joho t' ſebi wza a wo započatkach lačzanſkeje ryeže rozwučzowalaſte. Potom da joho do kollegija we Chiari. Swoje ſtudije ſkončiwiſti zastupi mlodženc do měſhniſkoho ſeminara a ſéta 1841 wopravalaſte we Turinje přeni raz njevoblaſkowany wopor Božeye mſchě. Na to mějethe khudyh, khoryh w ſchpitalach a nježbožownyh we kłodach z duchownej cyrobu zaſtaracz. Woſelje mlodžyh jatych běſte jomu žel a džen wote dnja modleshe ſo t' Bohu a proſcheſte wo hnadi, kak mohl tygle wbohich zas na lepſe pucze pſchiwjeſz, abo kak mohl zaſjerodženu mlodžinu pſched hréhom ſchkitowac a t' dobromu, wuzitnomu živjenju naujedowac. Jónu, hdyž dheyſte w jenej z turinſkih cyrkwiow Božu mſchu ſwjeſcic, pſchinđe cuzy hólczec do kapale; zwóñk joho napominalaſte, zo by t' woſtarzej ſlužil. Hdyž pak hólczec rjeſny, zo njevě, ſhoto to je, t' woſtarzej ſlužic, naſwari joho zwóñk a wuſtorka joho z kapale. Młody měſhnik Bosco pak joho zaſy zaſola, a ryczeſte pſcheczelniſte t' njomu, zo by pschi Božej mſchi woſtał; potom budže jomu něſhto rjane powědacz. Hólczec woſta, a po Božej mſchi zboni Bosco, zo je hólczec pſatnacze ſet a ſyrota, z mjenom Bartholomeo Garelli, zo ani cíjatač ani piſacz njemože a zo tež hiſteče žaneje kſcheczanſkeje wuczby ſtychał njeje. Bosco wza wbohoho hólczeca t' ſebi, kotryž ani znamjenja ſuo, khjiza neſznaſte, rozwučzowalaſte joho we ſwj. wěrje, a za krótki čas bě mlodženc tak daloko wěru naſheje ſwj. cyrkuje gezaň, zo možeſte ſwiataj ſakramentaſte ſpomiedze a wopravjenja doſtač. Bózhy wobdželachu ſo na kſcheczanſkej wuczbie, kotruž Bartholomeo wot Dom Bosca ujeđelu a džekawne dny wjeczor doſtawaſte, tež družy hólcy, a na započatſt družeho ſéta, 1842, khodžeſte hižo 100 taſtih khudyh džeczi na tule wuczbu. Dom Bosco zhrademadžowalaſte je hiſto, rozwučzefte je, wodžeſte je do Božich ſlužbow a t' ſwiatym ſakramentam, wuczefte je ſpěvacz, ſtarashe ſo za jescz a pič a woſtarowalaſte jim dželo pola dobrých kſcheczanſkih ludzi. Čyle khudyh a ſyrot wza do ſwojoho jednorohho bydlenja a ſtarashe ſo kaž nan za čeſlne a duchowne zbožo tygle wbohich ſtworjenjow, kotrež bydu hewak zaſweseſte za cyrkej Božu zhubjene byle.

Z wulfimi zadžewkami mějethe bědžicž mlody měſhnik Bosco (sam z eyle khudeje ſwójby), předy hacž za ſwoje džeczi, kotryž liczba ſo džen wote dnja powieſtchowalaſte, woſebiſt wuſtaw natwari, kotryž oratori (modleńju) t' ſwj. Francej Saleskemu mjenowaſte. Z dowěru na Boha a z pomocu druhich ſwětlyh duchownych, kotiž bědu z nim bratſtvo ſwj. Franca Saleskoho zaſožili, za nělotre ſéta telko nahromadži, zo možeſte w Turinje dwaj wulfimy wuſtawaj za kublanjo a woczehnjenjo zaſjerodžených džeczi a mlodžencow wotewricz, oratori ſwj. Franca Saleskoho a oratori ſwj. Aloisija.

W tymajle wustawomaj buchu hólcen a młodzency z dżela jenož njejduju a dżelawij dżen wjeżgor rozwuczowani a te křesćanskomu žiwienju nawiedowani, z dżela bydlachu tam dostawajo wsichelaku wuczbu; někotri studowachu a psichotowachu so na duchownstwo, druzy wuknichu rjemiesla. Za wohščerne dżelaczeńie, za dobrzych wuczerjow a za stricotu běsche wuhbernje postarane.

Tele wot Dom Bosco założone a wot swjatoho stoła wobkruczene bratsztwo Salesjanow ma a wjedze někto hižo wjele taikich wustawow, na 130 we Italiskej, Francūziskej, Schpaniskej, haj samo w Americy; tež sejele missionarow i dżiwim Patagonianam w južnej Americy. Wjac wac sto tysac křudych dżeczi so w tych Salesjijskich wustawach zastaraja a rozwuczeja a wjac hacž 6000 duchownych je z nich wusko.

Tak je Boh woporniu Luboscž i bližschomu a skutkowanju tohole měschnika żohnował, kotryž je nimo toho hisczeje wjele, jara wjele hako duschepastyré za křudych, khorých a jatych w khorowniach, syrotowniach abo w kłodach skutkował; tež woprytowasche hisczeje křudych a khorých na wsach a měscze a wopokazowasche jim dobroty. Psihi tym mějše hisczeje docež křwile, wuzitne kníhi a knízki spisowacž. Sydom a schyrczeži lět skutkowasche a dželasche tónle prawy psiczezel a wožbožer ludu za zbožo čłowjesiwa, dóniž po frótce khorosegi 1. februara w jednaczhich dopoldnia, swojeje staroby 72 lět, zbožnje zemrē, zo by za cęze tu na zemi węczę myto dostał. Paczerje a modlitwy sto tysacow křudych a za-wostajenyh, kotsiž maja so jomu za cęlne a duchowne zbožo džakowacž, psicewodzeja joho duschu psched trón Boži. Powęszeż wo joho smjerczi bě cyłe město Turin zrudziła a njeliczene syły ludu psicewodzachu joho cęlo i poslednjomu wotpoczinkę we kłodnej zemi.

J. K.

3. Lužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Z pomocu naschoho towarzystwa ss. Cyrilla a Methodija bu druhí zechiwk nowoho serbskoho psichetožka swjatoho pišma „Nowoho Zakonja“ wot Jurija Lusčanjskoho a M. Hórnika runje wudath. Won podawa evangelii (sczeni) swjatoho Lukascha a swjatoho Jana, spoczątk Zaposchtołskich skutkow a dalschi kruch rozwuczenja wo jednotliwych knihach Nowoho Zakonja. Někto mamy křatholscy Serby z najmjenšha hižo swjate „sczenje“ cyłe (sczenjo, čitanjo = lectio, je jenož kruch z evangelia) a nadzijenný so, zo změjemu za tsi lěta c y k Nowy Zakon (5 zechiwkow) psichistojnje serbski wudath. Pravidla, po kotrychž so psichetož zložuje, stoa na wobalcy přenjoho zechiwka. Schtož je grefkeje, laczanskeje a serbskeje rycze mócný, njež wo psichetožku sudži, wosebje jón psichirunawski z křuchami starých sczeniskich knihow a z psichetožkom za lutheriskich Serbow, zo by wosebitoſeže nowoho psichetoža wajicž wędžat. Czischcz je krasny a papjera jara dobra bjezdrijewna. Sobistawy naschoho towarzystwa moža tež tuton druhí zechiwk za 1 mark dostacž, w knihikupstwie pak placži poldra marka.

— Wo naschich puczowarjach do Roma smy někto z psiczelnoho lista, kiz je z Roma psichishol, drobnisze powęszež dostali. Serbow je 9 w Romje; su to: k. fara Herrmann z Wotrowa, wuczeř Buhr z Königs-hajna, Krawcžik z Nowoměsta, Cyž ze Žuric, Donat z Ruknich, Domanja z Křečežic, Schpitank z Časec, Korch (Matijeski) z Nowoslic a Lehmann z Kukowa. Bydla wſchitcy hromadže w hospiciju swjateje Marty. Wo dotalnych podeidzenjach powieda spomnijeny listi tuto: Puczowarjo hacž do Roma běsche jara napinace a wobeżeźne. Tola z Wožej pomocu je so wſchó pschetalo, a Boh je hacž dotal wſchich zakutał. 23. a 24. februara su 7 křownych cyrkwiow w Romje woprytowali, piatki 24. běsche wjeżgor spowědž, a sobotu 25. rano w swi. Petrowej

cyrkwi zhrromadne swj. wopravjenijo, kotrež kardinal Melchers wudżeske, kotrež tež po Bożej misji krasne przedowano dżerzeske. W nim dawaſke wotmokwjenjo na praschenje: tak ſo ma, zo bamžowny jubilej ſo tak powſchitkownje ſwjeczi, tak zo nic jeno katholſey, ale tež njeſekatholſey, haj pohanjo ſo wobdželuja. 25. februara dopoldnia wopytachu pućzowarjo vatikanſke zahrody, kotrež ſu z mnohej krewju ſwiatyjch marträjarow wyſoczy poſwyczene, a z kotrejch je widzecz na tamne historiske měſtno, hdzej něhdys pſchi miſbiſkum moſcie Konstantin Maxencia pſchedoby a z tym kſhęczanſtwu k dobyczu dopomha. Tež wopytachu dopoldnia vatikanſku fabriku moſaičow, hdzej ſo wiſlcy wumjieske džela dokonjeja. 26. februara dopoldnia przedowaske kardinal Hergenröher we wuſtawje Alnima, a w 11 hodž. běſke tam biſkopska Boža miſha Mainicſkohu biſkopa, kotrež je ſobu mjez pućzowarjemi a je tež na pućzu pſchi wjacorjch pſchiležnoſczaſh pućzowarjam przedował. 27. februara w 12 hodž. je audiencia pola ſwiatoho wótnca. „Radujemy ſo wiſlcyſhni, zo budžem ſiło jeho wobliczo wohladacz, jeho ſłowa ſhycie, a jeho požohnowanjo doſtačz.”

3 cyloho ſwēta.

Němska. Wo němſkim krónpryncu ſu w minjenymaj týdzenjomaj tročni ſlepče powěſcze do Němskeje pſchihadzate. Dokelž kaſhēl a pluwanjo pſhestacj niechatej, ſu lekarjo radžili, zo by ſpecialiſta za pluca ſo k pſchepytanju a wuſadjenju (konſultaciji) powołał, ſchtóž je ſo tež ſtało, a je dr. Kußmaul ze Straßburga do Šau Remo pućzował. Kaž powěſcze praſa, je tutón wſokoſtoho khoroho pſchepytawſhi wuprajil, zo ſu jeho pluca cyle ſtrawe. Ze ſpominjenym tajnym radžicjerjom ſu nětko 7 lekarjo poſla krónprynca zhrromadzeni. Dobre znamio za krónpryncowi frutu naturu je to, zo wón 25. februara, hdzej jendzelske ſódze ſriebznoſkrajnogo morja nimo ville Zirio (hdzej krónpryne pſchebýwa) jědzechu, krónpryne w uniformje na někotre minutu na balkon wuſtupi a potom dleje z wotewrjenym woknom za ſodzem hlaſaſke a z rubiſkym machaſke.

— Němſki ſejm je tež lětſa zas w komiſſiji pjenjeſy za „katholſkohu biſkopa“, ſtarokatholſkohu Reinkens-a, zwolił, a to lětſa — 6000 m. wjac dyžli hacj dotal, tak zo ma ſo za starokatholſku ſektu nětko 54,000 m. lětne domacz. A prasčamyl ſo, kaf ſylna tola tuta starokatholſta „cyrkę“ je, za kotrež ſo taſkele wopory pſchinjeſu, dha nam jich hłowny synodalny pſchedsyda professor v. Schulte w Bonnje ſam wuznawa, zo je liczba starokatholikow z lěta 1877 wot 21,797 hacj do lěta 1886 wotewzała na 15,663! W tu ſhwili zmjeje Reinkens drje lědema 12,000 wotecow paſež, a kelfo z nich je wiſlu wěru žhubilo, wo tym ſo dale njeryczi. Za taſkule čyrjódku dawa ſo taſkile pjenjeſ a ma ſo nětko hiſtče 6000 m. za starokatholſki ſeminar pſchipoložic, kotrež najfferje njewoprytanym wostanje. Ludžo maja tola hiſtče pjenjeſy — na njeſtřebawſke wěch.

— Centrum chce w pruskim ſejmje namjet ſtajic, zo ma ſo artikl 24 pruskej wuſtawy woprawdze wuſwycz, tež za katholſku cyrkę. Spomnjeny artikl řeſla: „Nabožnu wucžbu w ludowej ſchuli nawieduňa jenotliwe nabožne towarzystwa ſame.“ To po nowiſkich zakonjach kulturkampfa za katholikow płaczilo njeje. Centrum nětk namjet ſtaji, zo by tež katholſka cyrkę — njewotwiſna wot ſtata — nabožnu wucžbu w ludowych ſchulach wuſwycz mohla. Wo tym zavěſcze zas zajimawe debaty w pruskim ſejmje doczakamy.

Khrowatſka. Najzaſlužniſhi wotcžine khrowatſki, Jurij Strožmayer, biſkop w Đakowaru, ſwjeczeſke 17. małoho róžka swoje druhočiny (złotu božu miſchi). Mjez njeſměnje wjele zbožopſcheczami ze wſchęch kónčzinow Słowjanſtwa

a katolskoho sweta běsche tež telegram swjatohho wótnca Leona XIII. To zda so cíjim wuznamnišhe, dokelž je njedawno ruske dobročerške zjednoczenstwo biskopa Strožmayera za češtinoho sobustawa pomjenovalo a wšchelake Slovjanam nje-pscheczelske noviny tohodla joho wobščerne skutkowanjo zlé sudžahu, njeprawe zaměry jomu podtykujo. Wosebje njelube je joho skutkowanjo Mladžaram a swobodno-murjerštomu kuježerstwu we Wuherštej, tiz kcedza nad tamníchimi Slovjanami knježic, kaž so jim spodoba. Číšami Mladžarojo, kotiz sebi pschez revoluciјi hřichče wjací dyžli swoje prawo dobychu, pschikrortschija Slovjanam, kotiz su jich knježitwu podcžijneni, na wšchě mózne wažnijo jich prawa, kotrež hřichče maj. Strožmayer zaštupowasche stajniye horlivje sprawné žadania a prawa wšchěch Slovjanow, wosebje pak južnych. Za jich narodne naležnosće je, tak wjele hacž je znate, na počta miliona schénałow wndał. Biskop Strožmayer je tež wulki dobročer wumjelstwa a wedy. Wjele druhimi wažnymi skutkami je wón tež krasnu katedralnu cyrkj ſ. Cyrilla a Methodija sam ze svojich ředkow natwaricž dat. Tára žohnowane je joho prácowanjo wo zawiedzenjo słowjanſkeje ryže pschi božich ſlužbach, ſtož je za tamne kraje wosebje wažne. Joho skutkowanjo doſaha daloko do balkanskich krajow, wosebje pak do Serbiſkeje. Hdyž bě biskop Strožmayer něhdý do Roma pschijel, powita joho swjath wótc ze ſlovami: „Hlejče Zapoſchtołal!“ — Biskop Strožmayer tež nas Serbow derje znaje a wotebéra našch čjasopis „Lužicu“. Zawěſcie by tež wón, kaž tež wjele druhich Slovjanow, našch „Posol“ čital, hdy by z ťac̄anskim písmom čiſtchczam byl. Tajkele nětko z njepravom tak mjenowane „němſke“ (z ťac̄anskoho naſtate) písmo wſchak ludžo druhich narodow rad nječitaja, dokelž je žadyn druhí narod wjací nima, kiba hřichče Němcy. Wšchich druzj so jim tež džiwaja, zo so jim tak směšnje zaſeklowane písmo hřichče spodoba, hdyž tola wſchó druhe porjedzeja. Němſkim wucženym ludžom je wone písmo dawno wostudne, pschetož woni dadža jara wjele knihow a wucžených čjasopisow z ťac̄anskimi písmikami čiſtchczec, dokelž je dopokazane, zo je němſke písmo jara njejasne a wocži kónicowace. Jenož my Serbjia je hřichče ſobu džeržecz pomhamy. Haj, tak dživoniečez ludžo su w Serbach, zo ſebi myſla, zo božje ſlово pschestanje z božim ſlalom bycz, widža-li je hinač z romskim písmom čiſtchczane, dyžli ſu je dotal čiſtchczane widželi! Čomu ſo tak wobaramy — ſebi do ſakody? Pola Němcow na pschikladi we wucžených a písmowych praschenjach njeſtudowaní nochcedža rožjudzecz a poſtajicž! (Čítaj „Wucžbu wo ſerbſkim písmu“ pschi prěním zechiſku „Novoho Žafonja“ wot Eusejanſkoho a Hörnika.)

Francózka. Zbožopſchecža francózkeje republiky t 50letnomu měštniſtomu jubilejní bamža Leona XIII. je kniez z Lefevre, francózski zapóſlanc pola Vatikana, swjatohmu wótnce wuprajit. Zapóſlanc spominashé na historiſku pschivuſiſocž Francózow pscheczivo japoſchtoſtomu ſtolej. Präsident Carnot da wjerchej katholicej cyrkwie, kotořhož wjeho čeſci, zbožo a doňe živjenijo pschecž a ſwoju nadžiju wuprajicž, zo budže pscheczelſto injež Francózkej a ſvjathym ſtolom na podložku konfordata dale wobſtojecž. — Wěsty kniez Bernuc w Sedanje je tutomu ſwojemu wótnomu městěj 100,000 frankow wotkaž z wuměnjenjom, zo by wothladanjo khorych miličzíwym ſotram ſo zdžeržało. — Präsident Carnot je za čas svojoho krótkeho knježenja hžo někotre rjadnic (miličzíwe ſotry), kotrež ſu we wothladanju khorych a zastaranju ſyrotow ſebi wulkich zaſlužbow dobyše, ze kſhižom čeſtejne legije wuznamení. Wón je tež hžo khorownje a khudobnje města Pariza wopytał, ſtož joho předownik Grevy ženje činił njeje.

Rom. Němcy pucžowarjo ſu 22. februara w nocj 1 hodž. hacž do Roma dojeli; pschez 600 pucžowarjow bě w čahu. Z Mnichowa wotjedže čzah,

kaž bě postajente bylo, sobotu 18. februara rano u 5 hodž. a jedžesčke pščez Innsbruck, Ala, Verona hacž do Padua, hdžez frjedž nocu pščijejdže. Pucž pščez Brenner-paž bě krasny. Hory běchu z wysočin sněhom pščikryte, najwyjszyché wjeržskí z lohimi mróčzałkami wodžete, wšcho z czołnym sioncom wobswęczene. We Benedigu, hdžez dważ dnoż pščebhywachu, nječeške wjedro tak rjane, wujasni pak so pozdžiſhō. Nawiedowani wot wjednikow, kotisž nemšcy ryczachni, wopytowachu pucžowarjo w jenotsliwych črjódach město, wobhlađadu cyrkwię, dom swjatoho Młaska a krasny dogowy hród. Woſebje krasne běške za pucžowarjow, hdžz w lubožnych czołnikach pščez kanal pšči czołnym sioncznym wjedre jěžechu. Popołdnju w 5 hodžinach wotjedze extraczah zas z Benediga a dojedže $\frac{1}{2}$ 6 hodžin rano, hdžz sionczko schadžesče, do Loreto, najslawniſhoho hnabownoho města Młaczerie Woſeje w Italſkej. Tam pucžowarjo pščede wšchem swjatu křežicžku (santa casa) pobožnje wopytachu, hdžez najdostojniſhi kniež biskop z Mainca božu mřdu ſwjeczesche a po njej předowasche. Wuhlad na adriatske morjo z horki ſvateje křežicžku pšči jaſnym sioncu běške krasny. Po krótkim posylnienju wotjedžehu pucžowarjo w 11 hodž. dale do Roma. W Assissi so czah dale njezadžeržowasche, dwekž dla wulfke licžby pucžowarjow w tutym małym městacžku so pščenocowacž njehodžesche. Z toho tež pščiūdže, zo pucžowarjo do Roma w nocu dojedžehu.

— Pónđzeli 27. februara mějachu nemšcy pucžowarjo pola swjatoho wótcia andicen w sala Ducale, pšči kotrejž bě 1200 wosobow pščitomnych. Swjaty wótc pščiūdže wot 18 kardinalow pščewodžany. Biskop Haffner z Mainca čítasche addressu, kotrejž hrabja Preysing, wjednik pucžowanskohu čzaha, krasnje wjozannu, bamžej pščepoda. Swjaty wótc w dlejszej ryczi spominasche zwjesołoczeniu na pščiūwoscž a sweru katholikow w Němskej; nadžiſa so, zo jich pščecza so dojvilenja. Njech cyrkje dale pokrocžuje, wosebje pola was, kotrejž ſwerna pščiūwoscž k ſwiaté wérje je so we wjacorych čežkých padach wopokazala. Spodžitwne zadžerženjo cykloho sweta pšči jubileju wubudža nadžiju, zo podhlađ zhinje a wérnoscež so pščiūwomje. Staty změja z toho wužitk. Tohođla ſmy wosebje ſwobodu Roma žadali, zo móhli lepje ſpomoženju ludow ſlužicž. Katholikojo dyrhja wo to ſobuſtutkowacž. — Naſtupajo Němci progi ſwjaty wótc: Časy ſu cjeſze, ale katholikojo w Němskej ſu zwicženi cježkých čzaſow. Schtož najbóle ſwobodje katholiskeje cyrkwi w Pruskej zadžewasche, je z wjetšeho džela wotſtronjene pščez jednanja z němškim fejjzorom z podpjemu jeho ministrow. W tej ſamej wécy ſtajamy wulfu doréru tež na zdrobnoſcež druhich kniežerjow Němskej. — Skončenje napominasche ſwjaty wótc k pščezjenoscži, wobſtajnoſci a mudroſci a wudželi pucžowarjam započtolske požhnowanjo.

Dla Bołhařskeje žada Ruska nowe jednanja. Ruska ghe, zo by ſultan ſo pohnul a knieženjo loburgskoho prynca za njezakoniſke wuprajil a z kraja wupokazał. Schto ghe Ruska potom cžiniež, hdžz Koburgski dobrowolniſe njeūdže, njeje wona prajila, a dónž ſo to njeſtanje, njechatej Austríja a Bendželska Rusſej k woli bycz. Kaž jendželske wulfu nowiny „Times“ piſaja, je rufki fejjzor wuprajil, zo w Bołhařskej Ŝenje wjeržha njeſpščipóznaſe, kž je katholiski. To wſchaf je wérje podobne.

Wſchelcžinu.

* Majstarscha pucžowarka, kotrejž bě zanđzeny měſac z jendželskimi katholikami pola ſwjatoho wótcia Leona XIII., běške 89 lět! Běške to ſpiſaczerka Mary Howet, kotrejž je ze ſwojimi ludowymi ſtatuznami w Bendželskej ſebi doſcz ſlawne mřeno dobyła. Pščed džewječimi lětami wumře jej w Romje jeje mandželski, a bórzy na to wuſlupi wona ze ſekty jendželskich quakarjow a wot-

położji katolickie werywuznacjo. Někto běsche z jendželskimi puczowarjemi psichyšla, že by psched swojim skončenjom hřichče požohnowanjo Leona XIII. došla. Dokelž ju nozy wjac nijedžeržeshtej, bu wona do audiencskeje sale donjefena. Hdyž wójtowa z Norfolk-a ju bamzej pschedstaji, prajesche wona k njomu: „Swjaty wótcze, sym psichyšla, zo bych psched twojimaj nohomaj wumrešla.“ — „Haj“, wotmołwi Leo XIII. swoju ruku jej na hlavu poživschi, „mój smoj wobaj zestarłej a blízimoj so k rowi.“ Potom ju požohnowanowschi prajesche: „Bożenie, w njejescach so zas woħladamoj.“ Pschedjo česciomneje macjerki, že by w Romje wumrešla, so bórzy dopjelni; někotre dny po audiency wotwoła tón kniež ju k sebi. Na jendželskim kerchowje w Romje poħrjebaču jeje čęsto na stronje jeje mandželskoho.

Naležnosć našo towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 232. August Eiselt w Lejnje, 233—235. z Różanta: Jakub Šejda, Jakub Jurk (Pjetruša), Michał Frencl, 236. Pětr Žur ze Sernjan, 237. 238. z Lazka: Jakub Klimant, Boscijs Solta, 239. Michał Bžedrich ze Smjerdzaceje, 240. Michał Domš z Bozaukec, 241. M. S. z M., 242. Mikoław Rječka z Dzěžnikec, 243. Jakub Nowak, piwar w Brunowje, 244. Wórsa Wobzyna z Budžysina, 245. 246. z Radworja: Hańża Wučerkowa, Hańża Hórnikowa, 247. duchowna knježna Paula Miethec, priorka klóštra Marijnego Doła, 248. P. Anton Adamec, spiritual w biskopskim seminaru w Brnje, 249. Jakub Wałda z Drježdān, 250. Michał Hanuš z Kukowa, 251. Marija Šimanec w Düsseldorfje.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 663. Marija Domaścyna ze Smjerdzaceje, 664. Michał Lipič z Sernjan, 665. Jakub Nowak, piwar w Brunowje, 666. Marija Miłońkec z Dalic, 667. Boscijs Solta z Lazka, 668. Jakub Wałda z Drježdān.

Na lěto 1886 dopłacić: k. 697. N. N. z S.

Dobrowolne dary za towarzstwo: knježna Paula Miethec, priorka klóštra Marijnego Doła, jako jubilejski dar za Posol 4 m., M. Domš z B. 75 p., W. W. z B. 75 p.

Za cyrkowej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadżena daň wučinještej 100,908 m. 50 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **za Baćonku cyrkowej zwolony dźiel darow wot sobustawow diocezenskoho Bonifacijowoho towarzstwa nawadnych 624 m. 5 p.**, toho runja połojca Bonifacijowoho cyrkwińskego wopora 500 m., njemjenowany z Brjemjenja ze słowami: „Wutroba Jēzusowa, smil so nad mojej dušu!“ 3 m., z Różanta 3 m. 25 p., z M. D. „Bójska Wutroba Jēzusowa, smil so nad nami!“ 5 m., njemjenowana służowna 5 m. 75 p.

Hromadže: 102,049 m. 55 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,141 m. — Dale su woprowali: z Różanta 3 m. 25 p., z M. D. „Swjaty Józefje, proš za nas!“ 4 m. — Hromadže: 10,148 m. 25 p.

Na wudaco Nowoho Zakonja

darichu: k. praeses Jurij Lusčanski w Prazy 25 m., hnadna knjeni Hana Nowakec w klóštrje Marijnym Dole za přeni zesiwk 10 m., M. Hórnik 25 m.

Zapáć Bóh wšem dobroćerjam!

We hlownej expediciji połata zwóńka Wjenki a pszech wšichitke expedicije Poſoła je na pschedan:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbštiny po rjedže Vulgaty přełožištaj Jurij Lusčanski a Michał Hórnik. Dotal zesiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našo towarzstwa dostanu zesiwk po 1 m.

ma zas na pschedan

zwóńk Jānic w Budžysinje.

Katholicki Post

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Wadowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 6.

17. měrca 1888.

Lětník 26.

Wilem I.,

němski kejžor a pruski kral †.

Pjatť 9. měrca dvojpoldňa rozščeri so spěšnje kaž býsk po cyklym němskim kejžorstwie struchla powěscz: Kejžor Wilem je dženſa rano $\frac{1}{2}$ 9 hodž, wosrjedź swojeje kejžorskeje swójby czijsche wumirjeł!

Při wýsokej starobje kejžora Wilema drje věchu w Němskej wýchitcy na tule powěcž pichihotowani; hdyž pak tašana něko tak nahle a njenadzich pichihudze, so tola wýchitcy bolestnje zastróžichu.

W jenym jeniczkém tyženju tajše pschemenjenjo! Kejžor Wilem, kij hacž do poslednjeho časa najebacž wýsoke lěta swoje wulke a wažne zastojni swo swědomicze zastawasche, je po krótkej khoroſci do wěcznoho wotpočzinta woteſhol, a joho khory sny a herba, kejžor Friedrich, khwata z kraja, hdyž je strovotu pýtał, dom, zo by trón swojeho nana nastupit! —

Džens psched dwěmaj nějzelomaj, sobotu, czijsche so kejžor Wilem trochu khorowathy, shtož pak so dale za ſtrachne němějescze, dokelž bě kejžor hýzo huſcizscho so na khwili ſlaby poczuł. Hdyž pak ſrjedu minjenoho tyženja lěfarjo „wjetsche wotebjeranjo mocem“ wozjewjachnu, naſta powšchitkowna staroſez wo živjenjo kejžora, pschetož hdyž pola 91 lětnoho ſchedzivca mocy nahle wotebjeraja, je to z wjetscha znamio so pschiblizowaceje ſmjerce. Něko vědhe kejžorowý hród w Barlinje stajuje wobdaty z tysacami, kotřiž ze staroſezu na to czakachu, hacž zas lepsze powěscze wo khoroſczi swojeho lubowanohoh kejžora nějdosianu. Slabosez tak nahle pschibjerasche a žila zastawasche, tak zo ſchitwórk wjecžor hýzo so wýchitke ſobustawy kejžoroweje swójby wokoło khoroſoža zchromadzidhu a z wýsokim khorym so rozzjehnowachu. Barlin hýzo wo swojeho knježicžerja žarowasche. Tola

hijsće jónu žiwjenia mōc ua nětore hodžinu powotuczi; pjatki rano pač zhubi so cykle, a $\frac{1}{2}9$ wuñdze z hrodú powěscz: „Masch kejżor je njeboh!“ —

Tak dha je žiwjenjo kejżora dokonjane, kotreż bē wot Boha żohnowane z wulkimi dobrotami a kotreż też běsche podczisnijene wulkim podeñdżenjam. Rodżem 22. měrca 1797 hało syn krała Friedericha Wylema III. a kralowej Louisy, psichebu džeczace lěta w czeškim a strašnym časzu, w kotrymž korſiski dobywať Napoleon cyklej Europie kaznje dawaſche. Hało 9 lětny hólczeč dyrbjeſche ze swoimaj starschimaj psched Napoleonom, kiz bē w bitwie pola Dena pruske kraleſtwo pschedobyl, czekacz hacž do Königsberga na najdalszej narañszej mjezy Pruskeje. Hało młodženc 13 lět mjeſeſche woþłakowacž swoju macz, kralownu Louisu, czeſczomu kralownu, kotrež bē zrudoba wo wóteny kraj zažny row wotewrita. Hało młodženc běsche kejżor Wylem hižo we wójsku tehdom, hyž so Němska wot Napoleona wuſwobodzicž pytaſche; přenja bitwa, w kotrež ſobu wojowaſche, běsche pola Manheimu 1. januara 1813. Dwójcy běsche tehdom pôdla pschi dobyczerſkim czahu do Francózskie.

Hacžruniž běsche kejżor Wylem hało młodženc pryncessynu Eliju Radžibil, kraſnu knježnu, kotrež mjez dwórkimi knjenjemi ſo namaka, najradſho za ſwoju mandželsku ſebi wužwolil, dyrbjeſche ſo jeje wotrjec, a woženi ſo po krutym znutſkownym wojowanju 32 lět starý z džowlu ſakſkoſu wulkowóywody Karla Friedericha, Mariju Louisu Augustu, kotrež macz běsche rujskwa pryncessyna. Z tutoho mandželſtwa wulkadžataj nětczischi kejżor, dotalny krónpryne Friederich Wylem a Badenska wulkowóywodowa. Pschi czeſzel khorosceſi ſwojoho kralowſkoho bratra, ktryž žamych potomnikow njemjeſche, 1858 za regenta pomjenowanym, naſtupi 2. januara 1861 pruski kralowiſki trón.

Zbožowny we wužwolenju khmanych pomocníkow we knježenju běſche kral Wylem wobdaty z wuſtojnymi mužemi, kotsiž jomu k wulkotnym wuſpěham lětow 1866 a 1870 dopomhaču. 18. januara 1871 ſtaji ſebi we Versaill-skim hrodze kejżorsku krónu z nowa założenoſho němskoho kejżorstwa na hłowu.

Za čas ſwojoho knježenja je kejżor Wylem w Pruskej a pozdžisjho tež w cyklej Němskej wo pozběhnjenjo, poſylnjenjo a powyſhenjo wójska ſo ſtaral, a njemože ſo přeč, zo je w tutym naſtupanju němsku wobrónjeniu mōc nad wſhylke druhe wójnske moch Europę powyſhil. Tež je hólowna zaſtužda njebozciczkohu kejżora, zo je w poſledniſtch lětach mér w Europje zdžeržał, k čomuž je wěſče tež zwiaſz z Awstriju wjele pschipomhač. Dokelž w tu khwilu woſebje z Ruskej najwjacj stracha hrozy, je hijsće poſlednie dny ſwojoho žiwjenja ſtajne na Rusku ſpominac a praſjeſte kanclerzej Bismarckej, měnož zo je pryn Wylem (syn nětczischiho kejżora Friedericha) pschi nim: „Z rujskim kejżoram dyrbisj prawje fedžblije wobkhadžowacž, to budże jeno derje za tebje.“

Tež wo znutſkownu politiku Pruskeje ſo kejżor Wylem ſtarasche. Schto je joho pohnulo, zo pod mejske ſaklonje, kotrež na katolikow Pruskeje a cyteje Němskeje wjele zrudoby pschinjeſehu, ſwoje podpiſmo ſtajil, wo tym ſo nětko hijsće ſudzicž njeſhodži, pozdžisjha historija změje to wuſledzicž. Zjawne wuprajenja mužow, kotsiž jomu bližko ſtojaču a kotsiž wo powołanju „protestantſkoho kejżorstwa“ ryczaču, nědžtožužiž hižo nětko wuſwěluja. Tola z khwalbu a z džakownym pschipoznacjom tež nětczischi čas wuznawa, zo je kejżor Wylem, ſpóznawſchi ſchfodnoſc tutych ſaklonow, ſo prvcovač, je za Prusku wolbūcž a poředzicž. Kraſne ſlово: „Kudej ma ſo na božniſtvo zdžeržecz!“ ſo njezabudze.

Tsi krócz běsche kejżor Wylem, ktryž bē czeſczischi w horzych bitwach pobyl, w strasche, z mordařſkej ruky ſwoje žiwjenjo pschisadzicž. Věchu to nadpadý

Hödela (11. meje) a Nobilinga (2. junija) 1878 a attentat psđi wotkrycju Niederwaldskoho pomnika.

Njebocižički kejzor slavi so powsjekownje hačo swědomity, nje wustawacy knježicjer, kotryž svěrnje a z wojerškej wustojnoscju čili na cjele a duchu swoje ważne a cješke minowatoſće hac̄ do poſlednih dnjow swojoho živjenja dopjelniſeſte. We wobkhadze běſche jednor, pokorn, miły a sprawny.

Kejzor Wylem běſche živ a wumrē hačo wěriwy tſchecjan. Wyjše swojoho ſoža mjeſeſte ſtajnje wiſajo božu martru. Tež joho ſkončenjo běſche pobožne. Wón djerzeſte wjeczor, hdyz hifčeze chle wo ſebi wědžeſte, kejzorowu Augustu za ruku; joho džowka, Badenska wulkowójwodowa a princ Wylem ſtojeſtaj bliſto psđi nim, dwórfki predař Kögel pak rycerſte ſłowa tróſta a wěriweje dowery, za kotrež ſo kejzor hifčeze z ſtajnem džakowasche. —

Netko je ſwojim wótcam zhromadženy, a Němska žaruje swojoho kejzora. Joho cjeło je nekotre dni w Barlinſkej wulkej cyrkwi wuſtajene bylo, hdzej ſu Barlinſcy wobydlerjo po týſacach a týſacach je wopytowali. Po poſledniej woli kejzora je ſo cjeło we ſwójnym pohrjebniſcju Charlottenburgskoho mauſolea wcžora pjatk w 12 hodz. khowalo.

Syn kejzora Wylema, Friedrich Wylem, ma nětko swojoho nana, a je imeno kejzor Friedrich III. kral Pruskeje pſtijiaſ.

Na powěſcz wo ſmjerſi swojoho nana pſtihotowa ſo kejzor Friedrich hnydom na pucz do wótciny a je ſobotu wjeczor w 11 hodz. do Barlina dojel. Tu je hnydom knježenjo hačo kejzor naſtuvił a manifest „Mojo mu luđej“ wozjewił, w kotrejž zaſady roxložuje, po kotrejž dce ſwoje wulke a ważne powołanjo do pjetnic. Spodžiwne je, kaf je nowy kejzor pſđi ſwojim cjerwienju moħł doſki a wobceženj pucz ze San Remo pſtetracj a kaf je napinace džela minijentnych dnjow dokonjecz moħł. Zomu, kif je — z cježkim prihowanjom domapytany — tola wulke powołanjo pſtijiaſ, wſtijitcy wobydlerjo Němskeje cyku luboſćz a połnu domera pſtihovbrocju. Njeh tež wſtijitcy ſtajnje proſča, zo dcyk Vôh khorosz wobročicj a nowomu kejzorej spožecicj: z mócnnej ruku dołhe lěta němſke kejzorstwo nawjedowacj!

Geo XIII.

(Pokracžowanjo ze ſtrony 5.*)

Wo Pecciowej ſtukownoſći hačo delegat w Benevenecje ſu tež ſami pſticerzwnich ſo jara khwalobne wupraſili. Tak je rijo-liberalny Matazzj ſonu wo nim ſudžit: „Tutón Pecci je muž ważnoſće, kotaž ſo přeč njeſhodži, ma wulku móć wole a je ſpodžiwnje frutu we zaſtawanju swojoho powołanja. Pſđi wſtihem tym je jara luboſćiwnej a zdwořliwy. Iako delegat w Benevenecje je wulku wuſtojnoſć a roxſudny, ujeſhablacy kharakter poſażał.“

Hijo 17. julija 1841 pſtewoda tehdomniſchi bamž Hrjehoč XVI. Pecci-ej hifčeze ważniſte zaſtojnſtwo: pomjenowata joho za delegata provinçii Umbrije z hlownym mestom Perugija, kotrež bě tehdom hlowne lehwo powalerſkich tajnych towarzisow. Hdyz bě Pecci dwaj měſacaj na tutym nowym mjeſeſe, wopyta bamž po cyrkwiniskim ſtacjze puczujo tež město Perugija. A hlej — za dwaj měſacaj běſche Pecci hijo telko doepěł, zo město Perugija ſwojemu bamžej=kralej jara

* Smy ſwojim cjerwienjam na pokracžowanjo živjeniopisa Leonu XIII. dyrbjeli tojhdyn cjałacj dac̄, dofelež ſo nam wſtjelate džela ſztelech, kotrež ſo dołho wotſtorkowacj nje ſmiedžaſhu.

Red.

wulkotne a piękne powitanie piskihotowa — iżtoż bieżę tam pśzed dwiema měsacomaj jo hiszce cyłe njemożne być zdało. Z taikim wstępem starasze so Pecci też w Perugiji za porjad a sprawnośc, zo po někotrym času jenoho dnia wysze měszanškoj jaſtwa jo běla khorhoj zmahowasche hako znamjo, zo je cyłe jaſtwo złostników prózdne. To bieżę tam tak żadny napohlad, zo tuton podawki w historii tuttoho města jo żenje njezabudze.

Kedmia poldra lěta wjedzehę Pecci zarjadništvo Umbrije, a zas joho hamž wotwoła do Roma. Monsignore Pecci njeběże hiszce 33 lět stary, ale z wujadnymi darami wuhotowanym bieżę swoju wustojnosc we krtej schuli, kafaz Benevent a Umbrija běshtej, dopokazał. Tohodla hiszce hamž Hrjehoř, kotryž swojich ludzi jara derje znajejše, jomu zaſtojnictwo joho wustojnosczi piskiměrjene piskepodacz a pomjenowa joho 17. januara 1843 za hamžowoho nuncia piski belgijski dworje. Na titularnomo biskopa w Damiette powyższeny dosta Pecci 13. februara 1843 biskopsku swieciznu z ruk statnomo sekretara kardinala Lambruschini-a w cyrkvi swjatoho Lawrencja, a poda jo našte 1843 na pucz do Belgiskeje. Piski Civitavecchia, Marceille, Lyon, Rheims a Namur puczwawski piskiūdze 11. apryla 1843 do Brussela.

Belgijska běshtę 1830 wot Hollandiskeje ſo dželiwski swoju swobodu doſpěla a prynca Leopolda ze Saksko-Koburgiskeje za krala doſtała. Kral Leopold I. běshtę wustojnou kniezczer, kotryž, hac̄ runiž protestant, ſebi bórz luboſc a piskiwiñoſc swojich z najwjetsho džela katholickich poddanow dobu. Joho kniezenjo běshtę ſpomožne za lud a kraj, a joho mudroſc a rozhladnoſc dobu jomu we radze europskich mócnarjow wulku wažnoſc, tak zo krala Leopolda wjac krócz hako rozſudžerja a změra we wažnych piskevorach wuzvolachu. A tutomu kralej biskop Pecci hako nuncius piskiūdze; z nim w krótkim do wuzkoho piskeczelskoho zwjazka ſtupi, jomu młodý diplomat (wo 20 lět młodski dyžli kral) we wažnych naležnoſcach z mndrej radu k pomoc ſtojeſche. Piskezjenosc we zmyſlenju wobeju mužow běshtę z piskicimu, zo mjez nimaj nutriňski zwjazk piskeczelſtwa naſta, dyžli to hewak mjez swětnym kniejerjovm a hamžowym nunciom bywa. W Belgiskej maja hiszce wjele podawkow z tuttoho časa w pomjatku. Hdyž by Pecci kralej Leopoldej na wažne praſhenja ze swojim wótrym duhom wustojne wotmołwienjo dał, by kral prajíł: „Woprawdze, monſignore, wy ſeje runje tak dobry diplomat kaž wuběrný prälat.“ Też kralowna Louisa Marija, džowka francózskoho krala Ludwika Filipa, pobožna žónska a macz, joho jara czesczowasche, a našej swjaty wótc tehdom wjele luboſc w belgijskej kralowej swójbje doſtaſteſche. Poždžischo, hdyž bě Leo XIII. hzo kardinal, hiszce na to ſpominanſche a belgijskim duhomnym, kotsiz běhu joho wopytac piskihiſti, powědaſche, zo je jich něčjisho krala (Leopolda II.) czasczischo na rukomaj noſyl, a na proſtřiu joho pobožneje maczjerje joho požohnował, zo by něhdyn dobry kral był. Też z biskopami tuttoho kraja a z cílým duhomnítowm běshtę Pecci w najlepszej piskezjenosczi, woprytowasche pilnje jich wyskijsche ſchule, woſebje katholicku universitu w Löwanje (Löwen) a pytasche katholiske žiwijenjo, w swobodnej katholickej Belgiskej mócnje ſo rozwiwace, ſwěru ſpěchowacż.

Za čas swojego piskebywanja w Belgiskej je Leo XIII. tež Němſku wopytał. Nachen běshtę prénje němſke město, do kotorož piskiūdze, a tam bydleshe w domje fararja Kellera w blízkim Bürtscheidze. Na trón swjatoho Petra powyšszeny dopomni ſo Leo XIII. na tuttoho doſtojnomo fararja a pomjenowa joho za swojego tajnego komornika. Z Nachena poda jo nuncius Pecci do Kólna a piskebywasche tam pola biskopskoho administratora v. Geiffela, w tymſamym wo-

Bydlenju, z kótrohož běsche 7 lét předtý pruske kniejeřstwo biskopa Klemensa Augusta z mocu wotwiesz dalko, dokelž tutón žadanjam Pruskeje, kótrež běchu cyrkvi schlödne, njebešče chytl k woli bycz. Džesacž dnuow wosta Pecci w Kölnej. Tež Mainc a Trier tehdom híščce wopulta.

Druhe wjetšče puczowanjo běsche do Žendželskeje, hdyž w Londonje dwě njedželi pſchěby.

Tola nuncius njemědžesche dléje w Brüsselu wostacž. Joho hewak doscž ſtaba ſtrwota njemöžeſche jery a wložny powětr Belgiskeje zniſcž, a ſlarjo radzaču jomu naležnije zas do Italskeje ſo wróczicž. Bamž joho tohodla zas do Roma powola. Nainjeraſdcho puſčezi czechomnoho nuncia kral Leopold.

Konec meje 1846 dojedze Pecci — na puczu 10 dnjow w Parizu pſchebywši — zas do Roma, hdyž bě hýzo nowe polo za joho ſtukowanjo pſchihotowane. Hýzo w januaru 1846 běsche bamž Hrjehoř XVI. na proſtiwu deputacije z Perugije nuncia Pecci-a za biskopa Perugije pomjenował, a tež kardinalſku dostojoñosć jomu pſchihotował. Tola swojoho wótcwſkoho dobroczerja Pecci wjac živooho woſladacž njemöžeſche, pſchetož Hrjehoř XVI. bě czejc̄ ſchorjeł a wumrē 1. junija 1846, a joho ſcžehowſche na bamžowym trónje 16. junija 1846 Pius IX., kótrohož naſtrupnik mějeshče po 32 létach biskop Pecci sam bycz!

(Pſchichodnje dale.)

Wo nowej železnich,

Kotrejž dla je w Kamjencskoj wokolinje tójskho njeméra bylo, je ſo ſakſki ſejm netto roſzudzil, a wukonc cykleje naležnosće je tutón: Budysko-Kamjencska železnica ſo twaricž njebudže, za to pak je kniejeřstwo zwóſniwe dwě nowej železnich w połnocnej Euzicy założicž: z Budyschina do Rakec a z Kamjencia do Halschtrowa.

Tajte roſzudzenjo cykleje naležnosće něotrym ſube njeje, něotrym pak je mitane. Wobhlaſdajmy ſebi je bjez hněwa a pſchedſudow.

Czohodla ſo Budysko-Kamjencska železnica twaricž nima? Wotmoſwienjo je: dokelž je pſchedroha, dokelž ſo zadaňila njeby a dokelž tak nužnje trěbna njeje. Pſchi wuměřenju je kniejeřstwo ſpóznało, zo by tuta železnica na ſchěſc̄ milionow placzila, ſchtōž w žamym pſchirunaju ſtało njeby k wužitku, kótryž by tuta železnica miela. Wo tym je Poſof hýzo piſał a widzimy, zo ſo njejjim we ſwojim wuměřenju molili. Nowej liniji Kamjenc-Halschtrow a Budyschin-Rakec budžetej wo wjac dyžli 3 miliony tuńſchej. Kolo wobęju wokolinow tak droha njeje, tež twar železnicy tam telko wudawkow njeſpſchihotuje.

Železnica mjez Budyschinom a Kamjencem ſo ženje njeby z a d a n i c ź mohla, haj kniejeřstwo by kózde lěto k zdžerzenju a wobstaranju železnicy pjenezjn híščce pſchidawacž dyrbjało. Pſchetož krajina je ſkoro bjez wuwzaczja ratařſka, kóraž ze ſamych mjeñſkich wſow wobſtoji a kóraž by ju jara mało wutriebacž mohla. Tuž ſo wulfke khóſty wo natwarjenjo a zdžerzenjo železnicy na žane waſhno rimałe njebydu ze ſnadniſkimi dohodami.

Z tutych pſchicžinow dyrbí kózdy, kiz krajinu znoje, sprawnomu roſzudej kniejeřstwa pſchihloſowacž, a to wobęje, hdyž wopomni, zo kniejeřstwo ze ſpomnjenym ſinijomaj pſchecžam wulkoho džela cykleje krajiny blízko pſchiindze ze zaſtaniszeſomaj Thonberg na Kamjencsko-Halschtrowskej a Nejswacžidłom na Budysko-Rakecjskjej železnicy. Z tym změje mjenje hóle kózda wjes zaſtaniszeſo abo ſtaciju wo hodžinu bliże, dyžli hacž dotal. Hodžinu abo połdra hodžinu na

żeleznici býchu tež píšti wuwjedzenju Budysko-Kamjencskeje linije najwjačh wšow měste. Hdyž so zařanishejo Thonberg, kaž je našch zapóslanc k. Kolla prošl, blízko píšti kamjencskej drozy założi, ma klóštyrská wołkołnoſc̄ jeno hodžinu abo podbra hodžinu na železnici, hdyž ma do řamjence poltsecza hodžinu. Za cnyt krajinu wot Chrósczic k ranju a połnocy placzi podobne wo zařanishežu w Rjeſwacžidle. Tohodla ménimy, zo móža so wo tutej naležnoſci wšchitej spokoſic̄. Zo so runje pſcheče kóždoho eyle tak njedopjeli, kaž je ſebi wěc myſlil, nad tym so pohóřchowac̄ njemóže a njedyrbí: pola železnicow móža jen otlive interessy najmjenje rozſudne býcz. Tuthym pſcheczęm je zapóslanc k. Kolla po móžnoſci doſcz czinić a kniežerſtwo wo přenju liniju prošl, tola tež druhé dwě liniji cykolu joho wólbnomu wokrjeſej k wužitku pſchiūdzeſej, a za to budžm džakowni!

Pozdžiſho ſnadž zjenoczi ſo Budyschin z Kamjencem z dotwarjenjom železnicy z Halschtrowa do Viškopic abo Žemic, a Rakcy změja wuſlady něhdyn k Hròdkom ſo zjenoczieſ.

Zastupna prôſtwa macjerje Božeje.

Wo horliwym, miłym duchownym Dom Bosco, kotrež je, kaž ſmy w poslednim čiſle „Póſola“ čitali, 1. februara w Turinje kaž ſwiatly zemrel, powědaja ſo wſchelake džiwy, kotrež ſu ſo z joho ſkutkowanjom na zastupna prôſtwa ſvjateje Marije, macjerje Božeje, stale. W rjanej knižce, kotrež joho živjenju a ſkutkowanjo wopisuje, namakamy mjez druhim tež tónle podawki:

Ve 16. februara lěta 1866; twar cyrkwe macjerje Božeje, „Pomocnich ſkófesčanow“, bě ſkoro dokončenym. Hſičeče ſamsuny wjecžor mějſeſe Dom Bosco twarskomu miſchtrej 4000 frankow placzic̄, ale žanoho čerwjenoho pjenjeſka doma njemějſe; zahe rano hžo bě Dom Rua, píchedtoſtioſeſeř doma Saleſjanow, z někotrymi bratrami wuſhōl, pjenjeſy naproſyč. Eyle dopołdnjo khodžachu dom wot domu; tola wuſhōl, ſaſtož bědu nazberali, bě ſedma týſac frankow. Zrudni powědachu ſwojemu wótciej Dom Bosco, kaf malo bědu nahromadzili; tón pak rjeknu ſo ſmějo: „Widžu, zo dyrbju ſo po wobjedze ſam na pucz podac̄ a zbytk nazberac̄.“ Wokolu jeneje wuñdže, domérjeſo ſo Bohu, kotrež nikoho njewopusičci. Štončenje pſihidoze na wulke torhóſtečo; tam woſta khwilku ſtojo, myſlo, hžo možt hic̄; zdobom wuſlada blyſtečatoho ſlužownika, kotrež runu měru na njoho džesche: „Dostojny knieže, mam ſnadž čeſc̄, z Dom Bosco ryczec̄?“ praſi ſlužownik, ponížne ſo poſtoniwiſhi.

„Haj, z čím móžu Wam ſtužic̄?“

„Mój kniež proſy Wam najnaležniſho, zo býſčeče hnydom k njomu pſchiſčoř.“

„Hdže bydli Waſh kniež, je daloko?“

„Ně, hlejče tamle tu wulku khěžu na koncu haſy, tam bydli, knieže!“

Dom Bosco džesche do mjenovaniſe khěž; ſlužownik domérjeſe joho do krasneje iſtwy, hžez khory ležejſe. Hdyž khory duchownoho wuſlada, praſejſe wjesele: „Džakowanbo Bohu, zo džecže; Wy dyrbicze mi pomhac̄, Wy dyrbicze ſo za mnje modlic̄, Wy dyrbicze mje wuſtrowic̄!“

„Ecze hžo dołho khory?“ praſejſe ſo Dom Bosco.

„Hžo tſi lěta. Njemóžu ſkoro žanoho ſtawa hibac̄, a ſekarjo nimaja žaneje nadžije wjac̄. Pomhaječe mi a budu lubjerad Waſche ſkutkowanjo podpjerowac̄.“

„To dže ſo krasuje trjechi“, wotmołwi duchowny, „trjebam runje 3000 frankow, kotrež mam hſičeče džensa twarskomu miſchtrej zapłacſic̄.“

„Tsi tysiach frankow! Ščto sebi myślicze? Někotre sta, to był Wam jara rady dał — ale te sklepe wjele!”

„Nó, dobre!” ménjesche Bosco, „njeryczny wo tym wjaczy” — a kaž by so wo niczo ważnym dale niejednało, siedzie ſo na ſtol a pocza wo politicy powiedacż.

„Mój Boże, duchowny wótcze, ſchtu ſtara mie woſtudla politika! Sym Was žadał, zo byſtce ſo minu wo mojej khoroszczi ręczał.”

„Derie! ale hdyż Wam ſredk k wuſtrowjeniu poſkiezam, nohceče ničjo wo nim wědziecž!”

„Ale pomysleže ſebi twa, tsi tysiach frankow!”

„O proſhu! ja je do cyła nježadam.” A nětk pocza wo wjedrje ryczecž.

„Ale”, zapoczą zaſo khory, „pomhače mi; pſchedſtajeicze ſebi jenož moje hubjeniſtwu; na koncu lěta zawiſeče na Was njezapomiuju.”

„Na koncu lěta! hiſtce ſebe ſenja wjeczor trjebam pjenyezy.”

„Dzenja wjeczor”, dzejche khory; „to njeje mōžno; był dyrbjal na lutowarjeniu poſkiez; a to dyrbja ſo wiſchelak węch wobfedžbowacž.”

„A cžohola niemóžecze tam ſam dōńcz?”

„Wy drje žortuječe; wiſhak sym Wam rjeft, zo tsi lěta wjaczy njeſſym ſi ſoža pſchischoł. To je eyle niemóžne.”

„Bohu a najswiętzejche knieźnje njeje ničjo niemóžne.” Pſchi tym ſtanu Dom Bosco a zawaſa cylu joho czeledž. Wiſhitec ſo poſlanku a modlačku ſo z nim k najswiętzejchomu ſakramentu wotkarja a k najzbóžniſzej maczeti Bożej, ſwiatzej Mariji, pomocnicu křeſćianow. Na to poruczy duchowny, zo byli khoromu joho draſtu pſchinieſli.

„Draſtu!” ménjesche komorni, „ale naſh knieź njeje džę za tsi lěta wjaczy ſtanuł.” Khory paſ požbezje ſo a rjeſtun nieměrni: „Cžinice, ſchtuž Wam Dom Bosco porucza!”

Wjaz tym zaſtiupi ſekat. Hdyż zboni, ſchtu ma ſo tu ſtač, niemniej te ujerozom a nohce to pſchidacž. Tola ničto niestara ſo wo njoho. Khory ſo ſpěšnje zwobleka a khodži po iſtwje, kaž by ſenje khory njebył. Hdyż bē pojědł, da zapíſahňeč a jědžesche do lutowarjenie. Tam bězejche ſpěšnje ſam po ſthodze horje, wjesele woſkajo: „Sym ſtrowy, sym zaſo eyle ſtrowy!”

Za khwilu wróci ſo zaſo a pſchepoda džakownje duchownomu tsi tysiach frankow. Tón praſi ſo ſmějo: „Ja sym Was pochnuł, zo ſeże mi z lutowarjenie pjenyezy pſchinieſli, a macz Bożej je Was pochnuła, zo ſeże ſoža wopuſtacžil a z tym ſtrowoſcž dostał.” A ſenje njeje tónle čłowięſ na wuſtarwy miłosćiwoho duchownego zabył, kotrejž džen bē ſwoje ſiwienejo k tomu woprowaſ, zo by nužu a hubjeniſtwu tu na zemi pomjeniſħał.

J. K.

Žalimawe z ratarſtwa ze wiſchelakich čaſow a pola wiſchelakich ludow.

Daložk.

Šchtó njeje na burow ſwaric ſtyschał? So poſměwkujo ſchtryčnje brjuchaty hoſcjenca w K . . . abo w B . . . ſlebro a złoto, kotrej burik na ſchenkwas połoži, a hdyż je bur ze iſtwy, zleci za nim ſlowo: „Die d . . . Bauern!” Klamať a rjemieſlnik w měſcze čzinitaj, ſchtuž ſo hodži, zo burja pola nich kupuja, wobaj ſtaſ wot nich ſiwi, za kribjetom paſ ſwaritaſ we wiſhach róžkach: „Die groben Bauern!” Je-li hdy ſchtudentka, kži ma mało krupow, ze ſchulow

zahnaty so něhdje jako rycznik abo ryčnik z muhlika zašydlik, staji sebi bryse na nos, sledzi schtwortk a sobotu za burami, kotrejž mohl wukutlicz a schkręzji wschodze: „Die miser... Bauern!” Mładamka abo „knjeni” w měscze, kotrej z nožom wschodze burru schkraba a něhdje doſej dobru a tunju njenamala, hycži: „Die verhung... Bauern!” Taſki throbolaſ, kiz so z burami pleńczi a so pschisłodža, hdyz chce na ſejm abo do rajchstaga wuzwoleñy bycz, stróži so, hdyz ma z burom na železnich hromadze jecz a zarjeskoce: „Schaffner, ein anderes kupe!”

Shto ma to tola rěkacž? Dale nicžo, hacž zo tuczi ludžo wjele možhow nimaja a wo rozwicžu čłowjewſta jara mało rozemja. Tuthym ujerozomnym k mjerzanju, buram pak k spomoženju ĥcu tudy wukladowacz, shto swj. piſmo, poħanſte a tħħeschawiske ludy wo dostojnosczi ratařtwa wierja a powedaſa.

I.

Shto praji swj. piſmo wo ratařtwe?

„A Bóh wozmy čłowjeka a posadzi juho do paradiza, zo hy (tutu zahrodu radoſcžow) wobdzelał a ju wobkhował.” Gen. II., 15.

A trochu pozdžisčho rěka:

„Z mnohej pröcu a w poeſe swojoho woblicza budžesčh wot zemje swój kħeb jēſč.” Gen. III., 17. 19.

Prěni čłowjek dha je z prěním burom; Bóh sam je burſtwo założil a wot toho časa je tute bytnje z čłowjewſtow kāž zjenocžene.

Derje praji znaty Abrahám a Sta. Clara hordym zemjankam: „Hdyž Hadam woraſe a Ževa psħedžesčhe, hdže dha be teħdom zemjanka?”

Zemjank Sforza, kiz be dołho buril a pozdžisčho w neapelſkim kraleſtwje do wójstwa zaſtupi, praji k zemjankej Sergianej, kiz něhdusčoho burſjenja dla juho wuſmēchowasħe: „Wesħ, hym ze wſhem prawom hordy na swój płuħ, ty swojoho pjera dla k tomu winy nimaj.” Sergian be mjenujci ħebawnych piſmow dla, kotrej be jako rycznik cžinił, do kłody wosudżeny był.

Swj. piſmo poweda dale: „A Noah, burski čłowjek, wobdzetowasħe rolu a sadžesčhe winicu.” Gen. 9, 20. Dale, swj. patriarchowje, Abrahám, Iſak, Zakūb, wsħitcy bęžu burja; a cyħi żidowſti lud a ūlubjeni kraj bęžu chle na ratařtwo zložene a kőzdomu ſplahej bęše swoja krajina, kőzdej ūlubje swoja rola pišhipokazana. Pobožny Booz be ratař, runiż tał bu Gedeon wot burſkoho džela powołany, zo hy żidowſki lud wot njeħsħeczelow wumohħ; Saul be ja krala żalbowanu, ratarjenjo pak mejeſčhe zanicz a dželaſčhe z wolomaj; tež Eliseus profeta, wón be „jedyn z tħej, kotsiż z 12 wołami woraſu.” 3. Kralow 19, 19.

A sfončinje: Njeje Shu Boži sam njeħbeſkoho Wótca pišhirunał z ho ſpoldarjom, ſebje ſamoho ze ſyjerjom (Jan. 15, Mat. 9, 37), ſwoju wucžbu z dobrej pišħenċu, ſwoju cyrkej z rolu, kotrej ma wobdzelač a wobħywacž?

Cyrkej Boža, kotrej je z macjerju wſħiech čłowjekow, je ſo pišeċi wo burski lud wosebje starala, na wjeſnij lud polnoſez ſwojich żohnowanjow wiliwała. Wot wuħywa hacž k žnjam zbēha proſcho a żohnujo ſwojej ruch k njeħju na płody zemje, dzerži ſwiatocžne wobkhady na swj. Marka a w kħiżiownym tydženju, żohnuje na swj. Schęzpana zorno, kotrej ſo do ſywow mējha.

Wſħodze je cyrkej ratařtwo z wosebitej schęzedroſcju a luboſcju wobjimała a pokazuje we ſwojich zarjadowanjach a zakonjach, zo je spomoženjo ratařtwa z dnōm, na kotrej ma ſo derjemeczo ludow twaricž a zepjeracž.

(Pišħiġħodnje dale.)

Něšto wo trichinach.

Před někotrym časom schorje w Kumwaldze wjele ludži na trichiny. Ve kózdy domje ležachu khori, a njezbožo a nuza bě wulka. Ludžo narwawahu pjeniez, zo bydu nuzu wolbzili. Albertinki, milosčiwe fotry a tak mjenowane evangelické služobne fotry (diakonisiny) khwatachu, zo bydu khorych hladale, lěkar pschijedze z Drjezdjan k wupomoch; stajnje běše w našich novinach rubrika: Kumwaldska khoroſč; a hac̄ do wukraja won daloko a ſcheroč po nemšim kraju džejše poweſez wo tutých podawkaſ.

Węzo budže zajimawe něšto wo zwěrjezu ſkyſhcež, kotrež je telko staroſezom, telko njezboža a hubjenſtwa načznilo. — Ze trichina mała wačka, a njeby člomjeſ, hdny jemu trichinu widži, wěriš, zo móže tute zwěrjatko týſacy ludži moricž a druhim týſacem khudobu do ſylzow drjebicž. Ze něhdze millimeter, týſacty džel metra, wulka. Kāk wjele ludži je hžo tute zwěrjatko ſkoncowalo, žadny člomjeſ njevě, běſhe tola hac̄ do nowijsjeho časa ſo do cžmy wulkhowalo a je doňhe čazh po cžmje ſwoje njekhmanoſče woralo bjez wědomoſče a wobaranja člo-wiekow — a hdny běſhe pschijez mikrofópym w ſwinjacym mjaſu wusłedzene, njeſu je lěkarjo a wuczeni z wopředka z molom za tak ſchłodne džerzeli, kaž je. Wo někotrymžkuſi je řečalo: won je na hlowiacu khoroſč, won je na týſus zemrjeſ, a tola běſhe wopravdze tuto zwěrjo, kž jomu row rjeſeſte.

Hakle we lěče 1860 straſhnoſcz trichinow na ſvetlo pschijidze. Wnwołany lěkar w Drjezdjanach z mjenom Zenker ſebi zvaži wo jenej zemrjetej prajicž: Tuta je na trichinu zemrjela. Čzelo zemrjetej bu pschepytane a namakaču ſo po cžlym čzeli milliony trichinow, a móžadlu lěkarjo tež lohcy zhindacz, na kaſke waſhynjo ſu trichinu do njoho pschijichle, dokoſ ſe we žoldku nadendzechu powoſtanki ſolbaſy z hnězdom trichinow. Nětko poczachni tež druzy lěkarjo a wuczeni, kaž Virchow w Barlinje a Leukart w Lipſku ſiwijenjo trichinow wobkedybowacž, a pschijez wſchelake experimenty wusłedzichu, zo ma tute zwěrjo w niczach wobſie ſwinjacoho mjaſa ſwoje přenje lehwo, a zo tam wobdate wot kalkowej ſchkoripizny, jene same abo někotre hromadze, kaž had we zymje, ſwój ſpar džerži; hdny pak do člomječzho žoldka pschijidze, wotuči ſu tak pschijiporja, zo je to ſtraſhne. —

Khoroſč naſtawa na tute waſhynjo: Hdny člomjeſ kruh mjaſa zje, w kotreymž ſiwi trichini ſu, pschijidu ſobu do žoldka, kalkowa ſchkoripizna w žoldkowej kſalinje rozeindze, trichini wotuča a poczinaſa ſo potom bórzy w cžrjewach ſplahowacž, tak ſo na jemu trichinu 1000 a wjac mlodych ſo dónidze. Šplahowanjo traje woloło 5 nježeli. Hdny ſu mlode 7 dnjom ſtaré, ſo z wulſimi cžrjódami z cžrjewow wudobýwaja na poczach, kotrež jenož móžne ſu a ryja ſo do mjaſa nuts. Tam kloča ſo do niezow, kotrež we mjaſu namakamy, nič pschijez to trochu rozeleze a a cžiſhceži z kózdoho boka na ſufodne woſodne, cyroba, kotrež ſo po kózdym ſiwiym čzeli cžehnje, haczi ſo, a na brjohach woloło trichinow wostawa kalkowa moſa wiſajo, kž dale bôle tolſha bycž poczina a w tutej bětej kalkowej ſchkoripiznje wusnje trichina kaž pola ſwinjecza tak pola člomjeka a nječini dalsheje ſchłodny. — Hdny pak je někto mjaſo z wjele trichinami zjedl, ſo na ſednym dnju miliony taſlích wačkow we joho čzeli hibaſu; khory ma njeſraſne cžiſhceženjo we žoldku, potom pocznejo joho wſchitko boleč, won njeveri ſebi ani ſo hibnyč, poczne ſo jomu na dyh lehacž a ſkončinje wumrje. Šchtóz je pscheczahowanjo trichinow pschětraſ, wotkhorje; trichin potom ſpia we ſwojich hnězdaſ zapſchedzene.

(Pſchichodnje dale.)

3 Lujžich a Sakškeje.

Z Budyschina. Kaž tudomne tachantske konfistorstwo wozjewja, maja so z 1. hapyrlom t. l. z fundacije kanonika dr. Jana Mahra tsi stipendije za katholickich Serbow wudacę, na kotrež maja prenje prawo młodzencovo z pšteczelstwa njebocziczkoho a z njebjelčaniskeje wosady; a to: dwaj stipendijaj z lětnje 90 m. za tajlich, kotisj chcedza wumjescivo abo rjemjeſto naukuńcę, a jedyn z lětnje 150 m. za młodzencow na wuczeřskich seminarach, realnych škulach, hewjerſkich, hajnitskich a drugich akademijach. Prostrov wo žadny z tutych stipendiow maja so z wopismami wo rodze, cenzurach a zadzerženju hac̄ do 10. pschihodnoho měsaca piſomniye tachantskomu konfistorstwej poſtač. Jenož tajich žadacjerjo maja prawo na stipendij, kotisj serbscy rycza; wukhad wot serbskej starſkej njedosaha.

— Kaž slyšchimy, ſu ſu wſhitych naſki pućzowarjo z Roma zas ſtrowi domoſ wróciſili. Dostanemy drje hiſhče dróbnice rozprawy. Shtož budže ſo wſhem lubicę, kotisj wo tym slyšcha, je, zo ſu Wotrowoženju ſvojomu knjezej fararzej Hermannej, kij wutoru wjeczor dom dojedze, jara čeſtne powitanjo pschihotwali. Blížšhu rozprawu pschihodnje.

Z Marijneje Hwězdy. Njedželu 4. měrca zemre po krótkej khorocjeji w kloſchtrje knjezna priorka Klementina Dućmanec. Wona narodzi ſo w Miloczicach 4. oktobra 1816, bu 15. novembra 1835 novicka a ſejimi kloſchtrski ſlub na 29. hapyryla 1838. Wona mějeshe w kloſchtrje po rjadu wſchelake zaſtojnſtwa; najprjedy běſhe wuczeřka w serbskej klaffy, potom präfektova w němſkim institucje a wot l. 1866 priorka. R. i. p.

3 cyloho swęta.

Němska. Z wulſkej wjetšchini pschija němſki ſejni zakon u zaručanju za tajlich, kotisj ſu njewinowacze wotſudzeni byli. Tola njechaſche knjezefſtvo hiſhčeje ničio wo tym wědzeč, zo by tež njedoſtanme khostanske zakonje porjedžilo.

— Pschi wulſtonnej ſwiatoczeńſci, kotruž Barlinſey katholikoſo dla měchniſkoho jubileja Leona XIII. njedawno wotbuchu, mějeshe zapoſtane Reichenſperger kraſnu ſwiedženſtu rycę.

— Drui syn badenskoho wulkowójwody, prync Ludwik Wysem, wnuk njebohu němſkoho ležvora, je na zahorjenju plucow wumrēl.

Rom. Němſcy pućzowarjo ſu po prenjeſ officialnej audiency, wo kotrež ſmy w poſlednim čiſle rozprawu dali, 4. měrca hiſhče druhu pschiležnoſć měli ſwiatego wotca woſladacę a z nimi rycieč. Swj. wótc pſteczelnicje a wótcowſey z mnogimi woſebje popowěda, jim ruku na głowu abo kož nan na ſico kladzefše. Wſhitych móžachu jomu ruku woſkheč, kóždomu dari wón wopomnječo, wulſku ſleboru medaliju ze swojim wobrazom. Ke knjezne v. Koſtiz, bywawſkej dwórſkej damje, prajſi ſwj. wótc: „Praceje ſatſkej kralowej, zo jej ſwoje požohňowanjo ſčeli.“

Zendzelska. W Irſkej podcziszczenju ludu dale traje. Gladſtone pak a joho towarzchojo, kotisj chcedza tež za Irów sprawnoſć, a kotrychž běchu poſlednie wólby z knjezefſtwa wucziſhczeli, maja dobru nadžiju, zo ſwoje dobre wotpoſladañia hiſhče docepeja. Šu hžo zas mjez wolerjemi wjele dobyli.

Wſchelčizny.

* Dutſiſha 5. njedžela poſta rěka paſſionefka abo njedžela paſſiona t. r. čeſtpjenja, dokelž ſo cyrkę wot někto chle wopomnječu čeſtpjenja naſhoho Zbžgnika podawa. Na pschihodnej t. r. bołtomowicznnej njedželi pak čiſta abo

spewa so na Božej misji preni krócz passión t. r. czerpjenjo po wopisanju evangelisty abo scézenika Mateja, kotryž w 26. abo 27. stawie czerpjenjo Zézuſowem wopisuje. Wutoru martrownoho abo wulkoho tydženja čjita so czerpjenjo po scézeniku Marku staw 14. abo 15., srjedu pak po Łukaschú staw 22. a 23, 55. a wulki ptak po Janu staw 18. a 19. Tuto čjitanje na wuznamnych dñiach je drje w starých scézeniskich, kotrež su mjez serbskimi katholikami jara mało rož-ſidžerjene. Wiele lepje pschelozene su te džele swjatoho pišma w nowym pschelozu Nowoho Zafonja wot Eusebianſkoho a Hórnika. Tam nječ cjerpjenjo Zézuſa Khrystusa lepje čjitali a rozpominaju našchi katholich Serbjia. Kóžda expedicija tutón nowy pscheloz swjathich scézenikow (a cytoga Nowoho Zafonja) našhim Serbam jara rada wobstara. Jenož čjitaſce!

* Wjeho derje woblicicž! — Skotej dawaj porjadnje ſele. — Bjanki ſu porno padučham a rubježnikam. — Štož drnihi za tebje čini, najbole darmo njeje. — Čjitali, ratarſke časopisy kaž tež časopish naboznovo wobſaha: woboje je trébne. — Kóžde lěto naſadzej někotre ſadowe ſchomiki. — Nje-podivnich ženje mjeno na prózdné listno abo na „wechsel“. — Kelkoſez žnjow njeđocžini, ale kajkoſez. — Barb je tola tuuſha dyžli nowe deſki a hřady. — Nječaſhli z lekarjom wjele činicž měč, měj pcžohy. — Ře ſymjenju na j-lepše zorno! — Njekomdž ſo z niczim! — Barb butru, předy hač je dejene (z dobrym futrom). — Hnoj rozkiďaj abo podvoraj! — ze zerzawiznu a z njerodu čerpi grat a nadoba bóle, dyžli z dželom. — Hłowa ſtrózba, ruka kruta: tak pónidže wot ruki a ſ zbožu. — Čjiste dyrbi wjeho bycž: čjistý grat, čjiste wſchë kuty, čjistý ſkót, čjiste ſymjenja, čjistý dwór, čjiste forta, čjiste kuhje, čjiste tež — fwědom jo! (Serbski Hospodar.)

* Wo spodžiwnym wumoženju ze ſmjerthnoho stracha powědaja Warszawſke nowiny: Na jara zjnymym wječoru wrózehſhe ſo katholicki probft (farat) wjeſki Winny (wojcieſ Biala, guvernement Grodno) wot khoroho domoſi a pytny pschi drozy w hrjebi čłowjela, kž bě ſebi tam wuſnył. Wěſhe to „wurjadni“ (polica) tamneje wſy, kž bě ſo cyle wopimski tam pamyl a wuſnył. — Z miloſcu hnutu a derje wědžo, kaž straſchny je ſpar pschi tajkej zymje, zbehny farat z pomocu swojego pohoncza cyle pschermjerznenoho, połmorwoho, połoži joho pschi ſebi do ſani a wza joho ſobu na ſwoju faru, hđez joho w swojej pôdlaſtej iſtwi do koža połoži. — Wěſhe hižo tójhdyn po połnocy: tu wotucži wurjadnik, kž bě zas trochu ſ ſebi pschiſkoł, wubudzeny wot džiwnieje hary a po pomocu wołańia, kotrež ſo w pôdlaſtej iſtwi ſtſhcež da. Spěſhnie wuſkocži z koža — ſ zbožu běſke zwobletanu ſpał — a zlečza na dwór, a dokež w fararjowej iſtwi ſwetu pytny, pohlada z woſnom nutę. Tu mějeſte hřózny napohlad. Měſhnik wiſaſhe za hoku wyſhe duri powiſnjeny, a we iſtwje ſo tjo zababjeni zlóſtnich do komódow dobywachu. Tutón napohlad dosahashe za wurjadnika, zo bu zas doſpołnje ſtrózby. Spěſhnie wuczeſhnie ſe zaka revolver a wutſeli z woſnom do jenoho z njekhmanifow. Tón hnydom padže; joho towarſhej pak z druhim woſnom do zahrody ezechnyschtaj. Dokež běchu durje do měſhnikoweje iſtwy zamknijene, zaſeže wurjadnik z woſnom nutę; jene rubnjenjo z teſakom dosahashe, powjaz pscherubincž, na kotrymž tón wiſaſhe, kotryž bě někotre hodžinu psched tym joho wot wěſteje ſmjerze ſmjerznenja wumožił. Ře zbožu njeběſhe hiſhcež pschepožde, pschetož po krótkim čjasu měſhnik zas ſ ſebi pschiūdže. — Na drugi džen zlóſtnikow popadzehu a do jaſtwa wotwiedzehu. — Žadyn dobry ſtuk Bóh njeplaczem njevoſtaji.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 252. Jan Andricki z Pančic, 253. Michał Delank z Wěteńcy, 254. Madlena Bardonjowa z Pěskec, 255. Mikławš Šolta z Różanta, 256—263. z Ralbic: canonicus a farař Jakub Bjeňš, kaplan Mikławš Biedrich, wučer Mikławš Hicka, Mikławš Kućank, Khata Čornakowa, Mikławš Čornak, Pětr Lebza, Jurij Žur, 264. 265. z Nowoslic: Marija Cyžowa, Jakub Jacsławek, 266. 267. z Konjce: Jakub Matka, Michał Čornak, 268. 269. ze Šunowa: Pětr Narčík, Michał Rachel, 270. 271. z Prahi: gymnasiast Jakub Stranc a Jan Just.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 669—672 z Ralbic: Mikławš Kućank, Jakub Nuk, Pětr Lebza, Miklawš König, 673. Marija Cyžowa z Nowoslic, 674. 675. z Konjce: Michał Čornak, M. Biedrich, 676. 677. ze Šunowa: Michał Šipšík, Michał Rachel, 678. Madlena Bardonjowa z Pěskec, 679. Józef Libš z Różanta, 680. M. Bjeňš ze Sernjan, 681. Jan Bräuer z Lusča, 682. Jakub Stranc, gymnasiast w Prazy.

Na lěto 1886 doplaciču: kk. 698. Michał Šipšík ze Šunowa, 699. Mikławš Kućank z Ralbic.

Dobrowolny dar za towarzstwo: M. C. z N. 35 p.

Za cyrknej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 102,049 m. 55 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: přez k. fararja Wernerja z Khróstic: njemjenowany 20 m., njemjenowany 5 m., wyše toho wot njoho 20 m. Hromadze: 102,094 m. 55 p.

Na nowe pišeče do Baćońskaje cyrkwe: Dotal hromadze 3278 m. 45 p. — Dale je so woprowalo: z Budyšskeje wosady za wotemrjetu z próstwu: „Daj jej, Knježe, wěčny wotpočink!“ 300 m. — Hromadze: 3578 m. 45 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,148 m. 25 p. — Dale su woprowali: njemjenowana k česci s. Józefa 10 m., njemjenowana z Khróstic 10 m., njemjenowany 1 m. — Hromadze: 10,169 m. 25 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: J. Skala 10 m., N. N. 2 m. 50 p., kasino w kloštrje 10 m., M. Rjeleyna rodž. Hórnik z Worklec 3 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

We hłownej expedicji pola zwónka Wjenki a pſčez wſčitke expedicije Poſoła je na pſchedańi:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbščiny po rjedze Vulgaty přeložištaj Jurij Łusčanski a Michał Hórnik. Dotal zešiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našoho towarzstwa dostanu zešiwk po 1 m.

Nowa Jězusowa Winica

po 4, 5 a 6 m. wjazana je na pſchedańi we hłownej expedicji pola zwónka Wjenki w Budyšchinje a w expedicjach Katholſkohho Poſoła.

Swój ſkład pacjerjachy a nabožných ſníhov, serbſkich a němſtich, ſwjeczata w kraſnych woſiowych barbocžiſczejach poručza

Miklawš Bobik w Pancžicach.

 Pſčichodne ſemſche w Bacžońskej cyrkwi budža bolmoncžku, 25. měrca.

Cáisieš Smolerjec kaižieliſcieńie w maciežjuh domie w Budyšchinje

 Pſčichodne čjisto wuندże přenju sobotu pſčichodnoho měsaca, 6. hapryla.

Katholicki Poroč

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihafni
1 m. 70 p. bjez pôrta.

Sudowy czasopis.

Wudawany wot towařstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 7.

7. hapryla 1888.

Lětnik 26.

Druhe pobožne pucžowanjo do Roma.

Wjerch Karl z Löwensteina, hako pschedsyda pucžowanškoho komiteta, wozjewja:

Toho Swjatosęz hamž Leo XIII. je za audiencu druhoho čzaha z Němskeje čas inez 9. a 12. meju pschislubil. Wszcze budža tež potom mnozy katholikojo z Němskeje do Roma khwatacž, zo bychu swoju swérku a podatosę pschečzino swjatomu stolé a swoju luboſę a čescz za Leo-na XIII. wopokazali. — Hdyž wjele pucžowarjow pschečzo wupraji, zo chodža w zhromadnym čzahu a nawjedowani pucžowacž, pónđžetaj z Frankfurtu n. M. — za tym hacž budže so pucžowarjow zamolwicž — 6. meje z Frankfurtu jedyn abo dwaj čzahaj pak pschez Mainzow-Ala, pak pschez Basel-Chiasso, pak na woběmaj linijomaj do Roma. Wšcho bližiſe, wuměnjenja k wobdželenju, rady za pucžowanjo namakaja so w spisu „Zweiter Pilgerführer nach Rom, Mai 1888“, kotryž so wot dr. v. Steinle (Frankfurt a. M., Große Pfingstweidstraße Nr. 9) za 50 p. dostacž hodži. Tam so tež dopraschowanja stanu.

Zamolwienjo za pucžowanjo móže so stacž: pola l. prälata Wahla, dvorskoho prédarja w Drježdjanach. Druhe addressy su: F. v. Kehler, Niedervallstr. 8 w Berlinje, dr. F. Porš, Ohlauerstr. 80 we Wróclawiu, Kfm. Rodý, Hunnenrücken 32 w Kölnej a t. d.

Zajimawe z ratarstwa ze wšchelakich čzasow a pola wšchelakich ludow.

II.

Wobroczmy wocži ze swjatoho piſma a wot židowskoho ludu k pořanam we starých čzasach: kaf wažaču tucži sebi ratarstwo?

Pónďzenny najprjedy do kraja, kiz je so z wulkej murju wobdat, k ludej, kiz wotšalený wot drugich narodow, so hacž na tutón džen zaſtarškoho džerži a nowo-taſtwa w niežim nječežpi, naſtajmy pucž do Chinny. Chineſojo ſu naſtarſhi ratarſki lud: knježerſtwo tam je w ſwojich zakonjach ſkoro jeničzey na ſpomoženjo burſkoho ludu džiwało. Rakufi kejzor Józef II. pſchiūdže w nazymju 1764 na ſwojich pucžowaniach tež na Morawu; wuhladawſki tam burika, kiz woraſhe, ſločzi ze ſwojeje drohotneje khorejty, pſchimy za wotezku a pluh a wuhna pſched wocžomaj zefrožanyh zemjankow a dwórnikow někotre brózdy. Chcyshe z tym poſlagacž, zo burjenijo wulcy waži; hacž na tutón džen ſo wo tym powěda, a pluh je ſo jako starožitnoſcz w morawskim muſeju ſkhował. Schtož je tu kejzor Józef II. dokonjal, čzinia chineſiſkych kejzorojo hízo porjadniye pſchez 2000 lét. Pſchi ſpocžatku ſéta czechne w Chinje woſebný mandarin (zemjank abo bohot), wobdaty wot wjele ludu, kiz je w pýšnej židžanej dráſce, w ruce ma pletwa z róžow a ſwěčki, po kraju k ranju, z wotkel ſlouco ſkhabža. Na wſchēch pucžach ſu czechne wrota, ze wſchēch wsow powitaju joho z kérliſhom a hrdžbu. Schtyrchežo mužowje njeſu kruviſko, z hliny tworjene, na noſydkach a předy nich krocža ſhwity wjesnych z ratarſkej nadobu w rukach. Na wulkej kruwje ſedži młodženc (ton dyrbí duha abo pſchiboha ratarſtwo pſchedstaſecz), na jenej nozy ma ſkórnju wobutu, na druhej je boſy: to ma rěkač, zo burſki ludi zaſpaniſti bycz njeſyrbí, ale zo dyrbí z khwatkom role wobſywacž. Pódlia čepje młodženc ze ſchwakdłom na kruwu, schtož hec prajicž, zo je burſke powołanjo połne wobcežnoſcžow a ſprócnioſcžow. Šlonečnje zaſtanje mandarin ze ſwiatocžnym čahom pſched kejzorowym hrodom. Wlócmi kejzor, kiz ma 400 milijonow ludu pod ſobu (nimale tſečiſtu wſchēch, kotsiz ſu na zemi), wuſidže, ze ſwiatocžnoſcu naraniſkich vjerchow wobdaty; ludi, kiz jomu bóſku čeſeč wopokazuje a jomu „Syn z njebjeſ“ rěka, ktoni ſo pſched nim na woblicžo. Někto poda ſo kejzor na hórfu, kiz „Sien-nong-tan = hórfa čeſečehođnych ratarjow“ rěka, a powora tam jene ſeto kaž druhe rolu ze ſamſnej ruku. Kejzor ſam je ſo na tutón ſluk z poſcženjom a wo-porom pſchihotowaſ: ludi zanjeſi kérliſhe mjez tymi zo knježerſtva. Po nim dyrbja wſchē džecži kejzorskeje ſwobojy pluh do rukow wzacž a kóžde z nich někotre brózdy wuvalacž a to we wſchēdnej burſkej dráſce.

Zně z tuteje role ſo z wulkej ſprócnioſcžu hromadža: schtož je ſo domoj khowało a wumlocžilo, to wozjewja ſo po cyklym kraju.

Schtož hecyl přeč, zo tute waſhňo w Chineſiſkej ſwiatocžne njeje a zo ſwoje dobre nima? Z cžim mož ſo zwjazk mjez mócnarjom, knježerſtwom a burſkim ludom nutriňſho wjazacž, dyžli z tym, zo je kejzor přeni bur w cyklym kraju?

Tak zjenoczeja pohanjo ratarſtwo z nabožnym waſhňjom wot starodawna ſem. Wěſeče je z tym burſtej wjac̄y pomhane, dyžli z rjanymi „ſłowami“, kotrež maja naſchi ministerjo a knježerſtwia w drjemjeſtkaſh k ruce, hdyž rycze pſchiūdu na hubjene čaſy za burow; pſchi wſchēch rjanym ſłowach paſ dže bóle a bóle z hory — deſe.

To pſchiūdže z toho, zo ſu nabožniſtvo z burſta wuſkuſali a burja počinali „liberalni“ bycz. Za to pſchiūdže jím někto — pohanſka konkurenca na wſchēch wilech.

Són a joho dopjelnijenjo.

Schtož do džecžow pſchewjeſe džerži a ſebi džecža wulkadowacž dawa, pſche-hrěſhi ſo z pſchiwěru. Najbóle ſo kóždomu to džije, schtož lubuje abo pſched cžimž ſo jara boji.

Zo pak druhdy tež džecža wot Boha psíjnudu, to wucži žinjenjopis egipciow-
skoho Izzeza, kaž nam swj. pismo powěda. Tež su swjecži boži druhdy tajke somy
meli, psíhez kotrež chyšie jím Boh něshco wozjewicž.

Wo spodžiwnym sonje powěda amerikanski biskop Fenwif. Hdyž bě kniež
Fenwif hýhce farač w New-Yorku, psíjndže po božej msři jena žona ē njomu
do kapale. Na jeje džiwnnej drasče spózna farač, zo wona do sekty quäkarjow
sluscha. Su to ludžo, kotsiž jeno do nabožnych zaczucžow džerža, hewak pak
wšchitke swj. sakramenty zaczíšnu. Tele nabožne zaczucža pak woni jara wysoko
waža hačko bože ziewjenja a tchépotaja psíhi nich. Po přenim poštrowienju quäkarka
duchownomu praji: „Psíheczelo, mam tebi něshco prajicž. Džens rano, hdyž
polu wascheje cyrkwe nimu džech, czujach ja sylnu žadoſcz do njej zaſtupicž.
Hdyž zaſtupiwschi so w njej rozhładowach, spóznač w koždym jeje džele městno,
kotrež hym psched 20 lětami woſnje widžala. Mojej woči zložiſtej so na pobož-
noho muža, kotrež psíhi woſtarju stojesche, a tu spóznač, zo hym tež tele woblico
hijo woſnje widžala. Psíheczelo, th sy tónle muž. Něk ledžbuj, schto mam tebi
prajicž: Tón kniež je tebi mje daril; won je mje ē tebi poſtał, zo bych cže wot
twojich bludnych pucžow wotwobrocziła!“

Farač Fenwif spózna že spodžiwnych rycži, zo boža hnada snadž tule bku-
djaci dusku na prawy pucž dowiedże. Tohodla poſticiži jej stólcžk, zo by dale
so wuprajila. Quäkarcka rozložowasche něk swoje nahladu wo wérje a nabožnosći,
farač szczepnje psíhipoſtuchasche. Hdyž bě žona ze swojimi rycžemi do kónca, wo-
prascha so hýhce duchownoho: „Psíheczelo! sy wobroczeny?“ „Né“, wotmolwi
Fenwif, „njeſtym hýhce.“ Po khwili woprascha so žona: „Psíheczelo, chcesh mje
spěwacž slyſhcež?“ „Haj“, wotmolwi duchowny. Z molom zapocža quäkarcka
kerlusche spěwacž. Na to so zasy woprascha: „Psíheczelo, njeſohniuwa tebje moje
spěwanjo?“ Duchowny, kiz mózheshe ledma smječzo poduſycz, praji: „Né, njeſtym
pohnuty.“ Něk pak farač, hdyž bě Boža za hnadu proſyl, so žony woprascha,
hač wona njeby chyšla na njoho poſtuchacž. A hdyž žona tomu psíhizwoli, po-
wědaſhe jej wo Jezuſu Khryſtuſu, Synu Božim, wo joho czerpjenju a wumrečzu
za čłowiekow a wo joho wulkej luboſczi ē nam. Potom rozestaji duchowny žon-
skiej, kotaž ledžbnie poſtuchasche, kaf je Jezuſ Khryſtuſ swoju swj. cyrkę założił
a swiatyňi japoſtoloſ do cyloho swěta wupóſtał, kotsiž su cyrkę roſzherjeli, a
zo je tale Khryſtuſowa cyrkę wšchitke zadžewki a wšchich njeſtym hýhcezelow psíhivinyla
a hýhce dženſniſki džen ſíhez cžly swět roſzherjena wobſtoji a kubla a hnady,
wot Khryſtuſa jej darjene, wudžela.

Po tħidle rozwucženjach poſladny duchowny na žonſku a widžesche, zo je
jara hnuta. „Psíheczelo“, rjekný žonſka, „tón kniež je ſíhez tebje rycžał. Po-
wědaj hýhce wjac̄ wo twojej wérje.“ Duchowny rozwucži žonſku wo swj. sakra-
mentach, wo modlenju a czesczenju božej maczerje.

Na psíhichodnych dnjach žonſka dalshe rozwucženjo we wérje wot duchow-
nego doſta a hdyž bě doſpolnje rozwucžena, wotpozoſi katholiske wěrywuziacž a
zaſtupi tak do swj. cyrkwe. Bórzj na to wopuſteži wona město New-York a
Fenwif njeſtym hýhce dolski čas nicžo wo njej. Někotre lěta pozdžiſho bu farač
Fenwif ē khorej žonje powołany, zo by ju doma wobſtaral. Kaf pak so duchowny
džiwaſche, zaſtupiwschi do jſtwy, hdyž khora ležesche! To bě taſamſna žona, kotrež
bě psched lětami do katholiskeje cyrkwe psíhimzał. Wona bě do města na wopryt
psíhichla a čežych ſchorjeſa. Z wulkej pobožnosći dosta ſwjate ſakramenty a
wumrē. — Bože pucže ſu spodžiwnie.

T. N.

Najkharmański pređar je — dobrý pščitlad.

Młody a nadobny jendželski zemjanek — tak pišaja tamne nowiny — wręczesche so njedawno z anglikanskoho błuda do klina katholskeje cyrkwe. Wot towarzchow wupraszchowany, szto je jomu do myslów pščisjko, zo wěru swojich protestantskich wótcow wopuszczi, wotmołwi jim: „Hańbicziwość i r̄ski holczać to w mi wocžiniła.” A won powiedasche dale: „Běch někotre lěta na mojich kublač w Irſtej, sym tuton cyly „Khudy” kraj, kotrohož dla so tello pišje, pščepnućżował a wosebje w mestach wjele w hoscenach pščebływał. Słužowne holc w mestach běchu khudusakte, pôdla pak zdobne we waſchniach a cžiste w swojej drascze. Běchu ponizne a podwolne stworjenja, kajlichž druždze nadeschoł njejsym. A pšči tym njebehu na hłownu dyrjene: žortowadhu ze mnou a z mojimi towarzchemi a rozemjachni cžestny — žort. Hdyž pak sebi tu a tam jedyn z mojich towarzchow hrube abo plampate ryže dowoli, hdyž jenož słowo so pišny, z kotrymž so hańbicziwość a kniežniška cžescz porani, tu po-khmuři so wobliczo kózdeje tajkeje holcy, jako by cžegle niewiedro so w nim hromadzilo, a ze zapęćjom pščekłosćtej wocži khrobkoho plamparia, jako by něčto kralowske w nich bydlito a kniežito. To cžasto widżo a wobledźbujo, prajač pšči sebi: Wěra a nabožnictwo, kotrež tute khude holcza napielnia z tajkej cžesczownościu dla kniežniſtwa, nima z pščiwemu ničjo czinicž. Sym w swěcze něčtožkuži wulstotne wobdzímał, tak hordoznoho pak ničzo namakał njejsym, kaž r je kowſku p o c z i w o s c z , z kotrejz irſke holcza swoju cžescz a cžistotu zakitaju.”

To wuznacjo zemjanka a wina joho nawróczenja k jenej, wérnej cyrkwi.

Něhdy hodžesche so wo serbskich holcach to same prajicž, sztož wo irſkih: „Nječistota mjez nimi so ani njejmienuje, kaž to swiatym pščistoſi; tak tež nic njehanbita abo navabjace ryže a plampanja, kotrež k wěch njeſluſhaja, ale wjele bōle džakprajenia.” (Swj. Pawoł k Efeskim na 5. st.)

Hacž tak hīščje je, nječi ſudži, sztož to cžita.

—š.

Z Luižich a Šakskeje.

Z Budyschina. Towarſtvo Maćicy Serbskeje mjeſečne ſrednu po jutrah swoju lětuſku hłownu zhromadziznu, na kotoruž bě so po něčim 60 sobustawow a hosczi zechlo. Zhromadzizna wotbywaſche so na Čeleńci we wulkej sali. Hdyž bě prěni pšchedsyda, kinez farař Hórnik, zhromadzizna wotewrit, cžitasche naj-przedh swoju hłownu rozprawu wo ſlutowanju Maćicy Serbskeje w minjenym 41. lěcze jeje wobſtacza. Z njeje zhoniczym, zo je w minjenym lěcze 8 nowych sobustawow so pščialo, ke kotrymž pšči tutej hłownej zhromadzizinje 5 nowi pšči-stupici; tſio pak su wumrēli. Tich wopominječo cžescza pščitomni z poſtanjeniom. Wudala je Maćica Serbska w minjenym lěcze wjac a dróždžich spisow, dyžli hewak wſčednje, z čimž je dopokazane, zo je swój hłowny nadawek tež w tutym lěcze dopjeljnjował. Zjawny džak z poſtanjeniom wuprajichu pščitomni zemrjetomu dr. Tyburonfkomu w Tiflisu, kotorž je Maćicy Serbskej nahladny legat na fond za spisanjo serbskich knižkow wotkažał. Rozprawa ſlónceži so z napominanjom, zo bydu so wſčitcy zahoricež čeſli k pilnomu ſkładowanju darow na twarjomny maćičny dom, kotrež su dotal jeno sporje pščibjerače. — Na to poda k. ryčník Mütterlein tudy halo zarjadnik maćičnoho domu swoju rozprawu. Dom je měl w minjenym lěcze dochodow 2181 m. 5 p., wudawkow 1589 m. 58 p., tak zo je nimale 600 m. cžistroho dobytku so docpělo; je to pščez 100 m. wjac dyžli

lom. Za tajše dobre hospodarjenje so knjeges zarjadniček slava vunječe. — Z rozmprawy počladnika, t. psihelupca Mječevi, so žhoni, zo je Maćica svoje dohody 4735 m. 92 p. hajč na 30 m. 56 p. wšče nałożila na wudacjo nowych knihow (po zapłacenju běžnych porjadnych wudawków), a zo ma Maćica Serbska w tu knihili zamoženja 2113 m. 56 p. Zamoženjo ē tvarjenju nowoho maczicznego domu je hajč dotal na 6979 m. 68 p. psichirosto (w zařidzenym lēcze psichiby 1430 m. 93 p.). — Knihowronja je po rozprawje knihownika, t. sem. wyshishchego wuczerja Fiedlerja, w zařidzenym lēcze doftala 77 číslow. — Wudalo a rozpsichedało je so, kajž knihiskadnis t. faktor Kapler wojewiesche, 7253 wschelatich knihow a spisow, mjez nimi 5087 protykow „Psichedzenak“. — Po rozprawach mjeachu so dopjelnjowace wólby tamnych towarzystwowych zaſtojnikiow doftoječz, kotsiz su 6 let swoje zaſtojnystwa zaſtawali. Wschitey so jeno hōšnije za s wuzwolichu, a to za prenjoho pschedsydu t. farar Hōrník, za město pschedsydu t. farar dr. Kalich a za knihownika t. seminarsti wyshishchi wuczer Fiedler tudy; dale do wubjerka t. rycznik Mütterlein a t. seminarsti wyshishchi wuczer dr. Grölmus tudy. Do wubjerka so wšche toho hishcze hako zaſtupnikaj wuzwolischaj t. farar Mrózak z Budětec a t. wuczer Sommer z Budyschina. Po wschelatich namjetach a rozmoljenjach psichotomnych stóneči so zhromadzizna po starym waſdaju z wuspěwanjom spěva „Hishcze Serbstwo njezhubjene“. Psichejemy tutomu najwažnischomu serbskomu towarzstwu zbožo a žohnowanjo za dalshe spomožne skutkovanjo ē cęseči božej a ē spomoženju Serbow!

Za wječor běžne tudomna serbska Bjesada psichny koncert wuhotovała, kotsiz t. Kravc z Drježđan z kniežnomaj Adelu a Agnu Dersky, a z kniežami Stransky-m, Heinze a Kalichom wuwjedze. Koncert, kotsiz spěwh a hudźbne kruchi wot Kocora, Kravca, Dvořaka, Chopina, Čajkovskoho a dr. wohjimowasche, je so wšchem jara spodobal, a može so knjeges Kravcej za horliwu prou wo naukujenjo a wuwjedzenjo kraſnych spěwov wšcha khvalba a džaf wuprajecz. Spěwarjo a spěwarki, drje slowianskoho naroda, hewak pak němcy, běžni serbske dotal njezname zynki derje naukuylsi a wosebje spěwarch derje wuprajowachce. Dwaj spěvaj Kravcowaj „Serbow jandžel“ a „Pichi jězoru“ skushtataj wěče do najlepšich wupłodow serbskeje hudźby a doftaschtaj tež zaſluženn psichihloſowacu khvalbu. Psichejemy zaſlužbnomu młodomu hudźbičkej a horliwomu wótčincej ē dalshomu skuskowanju z cyjej wutrobu wjele zboža.

— Lětuscha dolha a kruta zyma bě so ze zapoczątkom martrownoho tydženja slončjila a nahle taczo wschudze powodzenjo psichotowa, kotrež je tam a sem wulku schkodu nacjinito. Rjana Bołmowicžka wšchem kschijerjam dobru nadžiju wubudzishe, zo jutry běle njebudža a zo tež jutrownicžka rjana zaſwita. Nadžija njeje so jim cyłe skazyła. Pschetož hacžruniž jutrownicžku do połdnja sylny deshcž padže, běžne tola psichipołdnjo a popołdnjo tak daloko rjane, zo kschijerjo z wjetšha ani kapti deshcža doftali njeſſu. Kschijerſte procesſije su jo tež lětsa wschudze derje radžile a bjez wjetšeho njezboža wotbyle. W khrósczicach běžne lětsa 80 porow kschijerjow, liczba, kotaž so porędko doſczejehnje; Kulowſkich, kotsiz do Kalbic jěchaja, bě 71 porow, Kalbicjanſkich, kotsiz do Kulowa jěchaja, pschez 30 porow a Radworskich něhdze 23 porow.

Z klóſchtra Marijinoho Dola je zwjescelaca powjescz ē nam dōſhla, zo so z kniežom probostom Bohu džakowanano pomału porjedža.

Z Wotrowa. Na dnju 25. měrca, hako na dnju Psichizewjenja swjateje Marije, mjeachmy we Wotrowje žadny swjedzeni, kajkiž so we našchich serbskich wosadach porędko ma. Nasch wysokodostojny knjeg farar Herrmann běžne sebi

we Romje wot swj. wóteo p o ž o h n o w a n j o za swoju wosadu wuproshył. Tute požohnowanjo wudželi nam na mjenowanym dniu, po tym hac̄ bē wot hnadnogo k. biskopa k tomu dowolnoſež dostał. Besche ſo wjèle ludži k myſhporu zefhlo. Pschejemy ſebi, zo by nam wſhikim tele požohnowanjo k zbožu bylo. Naschomu čeſćenomu knjezej fararjej paſ budž džak a „zaplačz Boh luby knjez“ za tute wopomnječzo, kotrež je nam z węcznoho města ſobu pschinjeſt. Z.

Z wokoſnoſcie Marijneje Hwězdy. W kloſchyrſkej cyrkvi je nam jutrowniciku k. P. Maſachias preni króz ſerbſcy předowaſ. Serbſcy kenshi-khodžerjo ſu wſhokdostojnomu knjezej za taſku luboſcž cžim bóle džakowni, dokelž ſo njeſtu nadječz móhli, zo by wón za tak krótki čas naſchu rycz naukuńczej moht. Boh zdžerž jomu ſtrowotu a witrajnoscž w ſerbſkim předowanju. Taſ bužetaj něko z wſhokdostojnym k. probſtom P. Alberikom zafy dwaj ſerbſkaj spowědnikaj, ſchtož džakownje pschipoznawamy. Luboſcž ſwětnych a duchownych wucžerjow a wucžerkow, kotsiž ſerbſcy wuknu, z prawom zjawnije khwalimy, hac̄ runje naſchu khwalbu nježadaja. Derje by wſhak bylo, hdyn by wſhundžom (w měſtach a na wſach), hdjež ſerbſke džeczi do ſchule khodža, ſo kſchesczanska wucžba ſerbſcy wucžila; pschetoz to je tola natursse, zo wucžba w maczeřnej ryczi na pomjatk a na wutroby ſerbſkij džeczi wjetſki a trajniſki zacžiſčez cžini dyžili w cuzej, w kotrejž wſhak te někotre džeczi, kotrež do cužby dyrbja, wſhutto trébne potom z němſkých modleſkih knížkow pschipuňczej móža! Tohodla piša jara derje pschedſtojnjk němſkoho miffiona w Parizu, wot „Josephsvereina“ podpérany: „Geht den Kindern die Mutterſprache verloren, was beim Mangel an einer deutſch-franzöſiſchen Schule unausbleiblich ist, ſo geht auch die Religion verloren.“ Štož wo Němcach mjez Francózami w Parizu placži, njeje bjez wažnoſcie za Serbow mjez Serbami abo mjez Němcami. Ale někotſi Serbia, katholſcy a tež lutherſcy, ſu pschez němſke ſchule tak w ſwojim rožudzenju zamoleni, zo ſebi ſerbſke rožwuzenjo za ſwoje ſerbſke džeczi mało waža a cyklo duchowne zbožo jenož w němſkej byrnje njedorozymjenej ryczi widža, kotrež je tola hakle ſredk wuknjenja! Nichto njeje hiſhčež zdželany, dokelž móže němſki; k tomu wjèle wjacly ſlužha. Serb dyrbí ſw oje lepje čeſćicž, potom budža to tež Němcy. W němſkých ſchulſkih knížkach besche paſ a je něſchtokuli, ſchtož luboſcž k ſerbstwu hjerje; to paſ ſobu ſtrukturu, zo ſerbstwo čerpi, zo někotrežkuli ſerbſke džeczi abo mlodži čeſladnicy njetrjebawſhi ſlužbu w Němcach a w dalosej cužbe pytaju atd.

Z Drježdjan. Zeje Majestoscz kralowa Karola je 5 njedželi w Riva nad Garda-jézorom k poſylnjenju ſwojeſte ſtrowoth pobyla. W martrwonym tydzenju je ſo tež Zoho Majestoscz kral Albert tam podał. Wobě Majestosczí wróćitej ſo pschipochodnu njedželu zas do Drježdjan.

— Sakſki ſejm je ſo 27. měrca ſwiatocžne wobzamknyl. Psihi hoſćinje, kotrež bē pschedſyda druheje komory dr. Haberforn zapóſlancam wuhotowaſ, mějeſche knjez zapóſlanc Kokla na wjacore požadanju ſerbſku rycz; jeje wobſah z němſkimi ſtowami wſpjetowawſhi, zo Serbia psihi ſwojeſte ſwérje ke kralowſkomu trónej konſervativnu politiku podpjeraſa, wot pschipomnyh horſiwe pschipolosowanjo dosta.

Z chloho ſwěta.

Němſka. Ze wſhich stronow połnōcneje Němſkeje ſu zańdženy a tutón tydzenj stručne poweſcze wo hrózbnym powodzenju pschipoladžale. Nahle tacžo wulkoho ſněha, kotrež tež w horach ſpěchne rožta, je rěki a rěčki z wodu tak

psjepielnišo, zo tuta brjohi psjetrocžinjski cyłe krajinu do jézorow psjewobrocži. Bola wulkih rěkow Wiſle (Weichsel), Wódry (Oder), Warty, Łobja a wjele druhich rozdrje woda na wschelatich městnach brjohi a haczenja, a wali so ze surowej mocu do nižších krajinow, wjele mili daloko a scherko kraju, wýj a města potepiejo. Z wjetšha w nocj psjekhwata njezbožo ludži we jich kožach a skot w hródzach; za nekotre hodžiny bě wulka mniohoſej wšow moch surowych žolmow, kotrež njejmérne kruci lobu psjivlecžechu, cyłe podczisnijených. Wjele čłowjekow je wo žiwjenjo psjischlo, jara wjele skotu njemóžeshe so njezbožu wutorhnyč, cyłe wýj a dzěle městow su so do rozpadańkow psjewobrocžile, na polach su nazymské wujšwy na mile daloko zniczene, pola same z pěškom, kamjenjem a splawom psjifryte, haczenja rozdrjene, drohi skazene a mosty spowalane. Města Marienburg, Halberstadt, Elbing, Danzig, Poznań, Dömitz a druhe z cyłe jich wokolinu su njewuprjacze wobškodżene. Dwachci lohczi a hishcze wýsche stupashe woda, tak zo so tajkeje wody ani najstarši ludžo dopomnicž njewěđa. Schkoda je njejmérna, a budže cyłe kejzorstwo dyrbječ na pomoc, zo by njezbožownym, losiž su wo wšho psjischli, najnužnišmu pomoc psjinchieslo. Kejzor Friedrich bu ze struchlymi powěsczemi hľuboko hnuty a je kniežerſtwu hnydom porucžit, zo ma so njezbožownym wšha móžna pomoc poskiczieč. Tež budže z wosebitym zakonjom wobškodżenym krajinam wurjadna pomoc psjivobrocžena. Wschudże so za njezbožownych dary skladuja.

— Kejzor Friedrich je halo pruski kral jutrowniczku wschelakich, kotsiž mějachu dla politickich psjhestupjenjow khostanjo wotczerpječ, wobh nadžiž; wobhnadženjo poczahuje so jenož na Prusku.

— Kaž hžo předy kejzor Wylem je nětko tež kejzor Friedrich swojomu synej, krónpryncej Wylemej, podžel na knieženju psjepodač, tak zo budže krónpryne Wylem swojoho kejzorskoho nana w knieženju zaſtupowacž, hdžez budže trebne. — Kejzor so w tu khwilu derje namaka, je na rjanyh dnach do jutrow so wonka psjekhodžowač a psjehereždžowač, schtož je jomu derje czinišo.

Awstrija. Srjedu po jutrah, 4. hapryla, je so pobožny czah Čezechow na pucž do Roma nastajíž. Wobdželenjo na tutym czahu je jara bohate. Z českich biskopow staj w khwilu sobu w Romje k. dr. Rihá, biskop w Budžejowicach, a dr. Schöbel, biskop w Litoměřicach.

— We Wuherſkej su wulke powodženja wjele škody načiniše. Kejzor Franc Žózef je 10,000 ščesnakow za wobškodženych daril.

We Francózskiej je kniežerſtwu generala Boulanger-a wotadžilo, wulki džel ludu pak je jomu hishcze psjivisny. Psjci wschelatich psjiležnoszach so połazuje, zo powalerſke elementy tutoho muža za psjichodnovo wiednika Francózskieje spónawaja, a zo drje jomu Boulanger hishcze halo diktator Francózskieje wustupi. Tam wšak je wšho móžno. — Wulki piatok je komora dotalne ministerstwo powalita.

Portugalska. W Oporto, portugalskim měscje psjci morju, je so hrózne njezbožo stato. Džiwidlo, kotrež bě runje połne ludži, so zapali a wjacj stow ludži w plomjenjach swoju smjercz namakachu.

Amerika. Sylne sněhowe wichory su w Americy zaſhadžale a wobje město New-York domapytale, psjci czimž je tojskto čłowjekow wo žiwjenjo psjischlo.

Naležnosć našeho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 272. Hana Rězakowa z Bělšec, 273. Marija Welsowa z Hrubjelčic, 274. Jakub Hajna z Kukowa, 275. Marija Bukowa z Noweje Jaseńcy, 276. Jurij Kral, stud. theol. w Prazy, 277. Jan Mětowski ze Słoneje Boršće, 278. Jurij Mička z Khasowa, 279. Hanúža Grólmusowa z Kamjenej, 280. administrator Mikławš Žur z Radworja, 281. Mikławš Robl z Njebjelčic, 282. Michał Běr (Lebza) ze S. Pazlic, 283. Michał Sewčik z Baćonja, 284. Mikławš Hendrich ze Sulšec, 285. Jan Kubanik z Wutolčic.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 683. Jakub Hajna z Kukowa, 684. Marija Wjerabec z Khelna.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 102,094 m. 55 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowana 1 m., S. za swjećene węcę 45 p.

Hromadze: 102,096 m.

Na nowe piščele do Baćońskae cyrkwe: Dotal hromadze 3578 m. 45 p. — Dale je woprowala: njemjenowana z Baćonja 20 m. — Hromadze: 3598 m. 45 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,169 m. 25 p. — Dale je woprowala: njemjenowana 1 m. — Hromadze: 10,170 m. 25 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: N. N. 75 p., N. z Radworja 50 p., M. Ž. 3 m.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

Pschenajeczo žiwnoſcze.

Na Horje pola Chrósczic ma so Noblec žiwnoſcž z 13½ kórcami role na 10 lět pschenajecž.

Tež moža so twarjenja ze zahrodu same wotnajecž.

Petr Robl.

Rjedzeli ½ 4 hodž. popołdnju budže so we Łazku 12 kołczow sylnych stronych čerstwyh pčžolkow na pschedażowanjo pschedawacž.

We Łazku cjo. 6.

We hłownej expedicji pola zwónka Wjenki a pschez wšichke expedicije Poſoła je na pschedau:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbsciny po rjedze Vulgaty přełožistaj Jurij Lusčanski a Michał Hórník. Dotal zešiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našeho towarzstwa dostanu zešiwk po 1 m.

Nowa Jězusowa Winica

po 4, 5 a 6 m. wjazana je na pschedau we hłownej expedicji pola zwónka Wjenki w Budyschinje a w expedicjach Ratholskoho Poſoła.

Nowe eynowe krjepjenczki ma na pschedau

klampnat Dominik na bohaté hafy w Budyschinje.

Wutoru 1. meje (na Walporu) pónđje procession z Chrósczic do Filipsdorfa. W Chrósczicach budża rano w 5 hodž. kempše; za tých pak, kofsiž do Budyschina pschedindu, budże tu mjełczaca hoža mřšha w 9 hodž. J. S.

Cžiščej Smolerjec knižičsčečezenie w maečiczym domje w Budyschinje.

Kátholicki Posel

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihafnī
1 m. 70 p. bjez pôrta.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towařstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 8.

21. hapryla 1888.

Lětnik 26.

Powodženja w Němiskej.

Niešmierna schôdza, kotrež su powodženja we wschelakich krajinach Němiskeje načinile, so w tu khwilu hščicze pšchewidzecz njechodi. Šak wulka wona je, móžem trochu spóznacz z toho, zo změje pruski sejm z woſebitnym założenjom 34 milionow wurjadneje podpjery za wobſchodzięnych zwolicz. Z tym pak so jeno wjetša zjawna schôdza zaruna. Tola kelsko nužy a hubjenstwa podeňje tých, kotsiž su wšcho zhibili a nětko z nužu a tradanjom snadž do wschelakich khoroszow zapadnu!

Tudy we Lužicy, hščej wjetšeeje wody nimamy, njemóžemy sebi tajke powodženjo pšchedstajic, kafež može krajiny potriebic, kotrež pšči wulskich rěkach leža. Wobydlerjo tuthy drje su stracha zwuczeni, dokelž za hacženjemi bydla, kotrež maja jich pšched wodu zakitacz; su tež toho zwuczeni, zo woda jich hona pščikrywa. Tola hdyž je to wschodne powodženjo, kotrež wobydlerjo skerje spěšuju, dyžli zadžewaja, dha je tajke pšodnej, tucznej zemi jara spomožne.

Pščecživo wodowomu nawalej zakitaja krajinni wýsoke hacženja abo naſypy, kotrež so tam „deiche“ mjenuja. Tute su tak wýsoke, zo so skoro nje-móžne bycž zda, zo dyrbjała je woda hdy pščekrocžic móć.

Tola hdyž woda hacženja pšchedrěje, potom je cyla krajina na mile daleko a ſhéroko ſurowej mocu wuswobodzenohho elementa bjez wščeje pomocu podczíſnjenia.

Hdyž je rěka, kaž lětſa naſeto, poľna, hdyž žolmy wýše a wýše stupaja, z mocu so dale waleja a pôdla su z njeſměrnymi krughami lodi cykle pšche-pjeliujene, potom je strach za hacženja najwjetši. Wodowe ſchruhy wjercza, točja a ſtorkaja do hacženjow, woſebje tam, hščej rěka kołeno twori; tam so ſchruhy zhromadža a zeforkaja, tak nastanje lodosowa murja, kotrež wodu hacži. Na tuto waſhynjo so stanje, zo hacženja džeržecz njemóža, rozdréja so a wšcho, ſhtož za hacženjem leži, potorha woda.

Na tuto waſhynjo so lětſe ſurowe powodženja w Němiskej zapocžadu.

Žałostne hromady lodu so na wschelakich městnach wulskich rěkow hacž do dna kruče zestorkachu a spjatnicu cžinjo wulke wody hacžachu, kotrež njeprzechestawajcy so do předka walachu. Tuž rěka brjohi pschekroči a wupjelni z lodowymi schruttami býrzy cyly rum injez hacženjemi. Ale tež tak rozhřejente rěčniščezo njemóžeshe njezměrnou wodu wjac woblahnyež. Wyšše a wyšše stupachu žolmy a híž maczachu wjerški hacženjow. Wobydlerjo drje pytachu pschiblizowacoho zahubjenja so wobarcz, powyšhowachu hacženja z pěškowymi měchami a pleczenicami, za kotrymž druzh ženju našypowachu, tola njemóžachu dokhvatacz: híž so wody pšchelivachu pšchez hacženja a dohywachu so z džiwiej mocu do nížinow. Hížce hacženja džeržachu, tola lodore schruttu wobškodžich je na wschelakich městach, wjetša a wjetša bu džera a kaž z hrimotom walachu so žolmy dele do runim. Hacženja běchu rozdréne, nicžo wjac njemóžeshe žolmy zahacžicž, nicžo so jim njemóžeshe pšecžicž.

We wjesch kiež, někotre hodžimy niže Wittenberge nad Vobjom, pšchedréch so hacženja najprjedy. Žolmy w přenim nawale hnydom schytri twarjenja potorzechu. Bróznu woda zbehny kaž by z papjery byla, a donjese ju schtovoreč hodžimy dale do kraja, hdzej žu na hörch zas na zemju staji.

Cyle njepšchihotowani wobydlerjo tajlich brjohow njeſſu, woni znaja strach, kotryž jim hrožu. Schwilku pſched pſchedrénjom hacženjow pocžina woda pšchez nje pšchecžecž, tež druhé znamjenja pokazuja na hrožacy strach. Potom wschitc cželaja sami a ze skotom na hornju lubju, na třechi swojich khězow abo stupja khěſe na krute městna hacženjow.

Město Dömitz nad Vobjom bu na podobne waschnjo powodžene, tak zo wobydlerjo pſchi přenim strženju z wjetšha do našvyských hasow pſchi cyrkvi cžeknyhu. Město same je mjenje z lodowymi schruttami cžepječ mělo; nažvorshe za wbohich wobydlerjow běſhe, zo běchu woni we swojej wulkej nužy dlejschi cžas wot wschoho swěta wotřenjeni.

Městacko Lenzen a blízki Seedorf běſtej cyklic pocžerjenej, tak zo woda hacž do třechow abo z najmjenšha hacž do woknow dosahashce. Wscho běſhe do Eldenburga cžeknylo, a jeno někotri su najnužněhe mohli sobu hrabnyež. Wjele swojbow je cyle wo wscho pſchischtlo. Njezbožo běſhe z tym hížce powjetšene, zo lód a surove wichory wschón wobkhod hacžachu. — Pomoc poskiczaču ſufodni wobſedzerjo, kaž jeno móžachu.

Wschelach ludžo njemóžachu sebi hinak pomhač, hacž zo w nužy na wulki a kruče zakorjeneny schtom zaledzechu. To jo hížce znižež hodžeſe. Hörje běſhe za tych, kotsiz běchu sami a ze swojim skotom na wulke schruty abo tež na sepeje lodu skocžicž dyrbeli, z kotrymž potom po wodze jězdžachu. Zbožowni běchu, hdjž z tutej płowacej kupu něhdze na kraj abo na krute hacženja so dobuchu. — Tam a sem pſchekhwata woda cykli swojby w jich ložach, hdjž běchu wokna ze žolmami híž rozklóžene.

Wulke běſhe hubjenſtwo, hdjž njezbožo so pſchiblizi, wjetšhe pak hížce čzaka na zapuſczenie krajiny w zrudnych řežehwach. Pola su zapuſczenie, z pěškom a spławom daloko a scheroko pſchekryste, khěž spowalane abo jara wobškodžene, schtomu wulkorjenjene, skot z wulkoho džela zatepjeny. Strašnne khorosče za cžlowjekow a skot tuthym krajinam hroža. Cžejku schkodu je tam mjenje bole kózdy cžepjeſt.

Tu je spěšna a dosahaca pomoc dobrociňých sobuczowekow trébna. Podla krajnejce pomocy tež jenotliwi dary řekaduji, we wschech městach su so za to komitety tworile, kaž tež w Budyschinje; tak je nadžia, zo so wbohim wobškodženym zas z najmjenšha tročni z nužy wupomha.

Geo XIII.

(Vokraczowanjo ze strom 61.)

Biskopske skutkowanjo Pecci-owe za poczäa so z bamžistwom Piusa IX. a skónczi so tež z nim. Na zapoczątku a koncu swojego biskopskego zastojinstwa dosta Pecci w osebite pożehnianie zbamžowe. Hdyž biskop runje pomienowany so bamżej Piusie IX. pshedstaji, praji tutón jomu: „Smoj dobrą znataj a Mę chcem Wam Swoje przydzie hžo wuprajene pschipóznaczo za to wobkruczicž, schtož scze k spomoženju cyrkwi w Belgiskej skutkował.“ A 32 lét poždzischiho pothivali joho wulki Pius IX. hako „wuznamjenenoho biskopa“, pomienowa joho za kamerlengo romskeje cyrkwi a posła jomu sceptar a krónu za swieczo Maczereje Božej z profetiskimi słowami, zo won — młodšji — budže joho, slaboho starca, we wjedzenju cyrkwi bórzy sczehowacž.

Perugija je hłowne město kraju Umbrije. Tutu krajinu z naturalskimi darami kaž paradiz wuhotowanu běsche sebi boža hnada hako raj božej luboscze zhladota. Pschedož tudy khodžesche a skutkowasche žohnowanjo bože rozhýwajo naj-spodzivnišchi muž sřiedznoho wěka, wulki swiaty Franciszus z Assisi. Kaž zahroda božej luboscze zakrzę z joho pschitkadem, z joho swiatym skutkowanjom krajina, wjèle cyrkwiow a klóštrów nasta tu k czechci bozej, nabožne zahorjenjo pschedza wschodnych wobydlerjow a wutwori so krasnje we wschelach skutkach wumiejswa a křeszczeńskeje luboscze. Hiszczce tutón nabožny duch wobydlerjow trochu napjeljnijowasche; jón z nowa zahorci, z nowa wožiwicž, běsche nadawł wot Boha wobhnadzenoho biskopa Pecci-a. Zastupiwschi do tutoho kraja běsche biskop Pecci cykle pschedewatych z pobožnymi zacjuczem za wulcy poswyczeniu krajinu a joho přeni pucz wjedzescze joho k rowej wulkoj swiatoho swiatyho Franciszka z Assisi, kotrohož běsche wot maloſcze czechci, a do joho luboznej swiatnicy, czechciomneje porciunkula-cyrkwički, zo by sebi tudy na swiatym městnie tutoho wulkoj japoščtola Umbrije za wošebitoho patrona wuzwolił a joho mócnu zastupnu próſtwu za swoje japoščtolske skutkowanjo wuproshł.

W pobožnym wopomnijeczu na swoju njebožiczkę macz Hanu džeržesche 26. juliya 1846, na dniu swiateje Hamy, swój swiatoczny czah do Perugije. Cykle wobydleſtvo jomu radostnie napschedzo khwatasche. Město Perugija mějesche tehdom 17, cyka druga diöcesa 199 wosadow, běsche to potajkim jena z najwjetšich biskopskich wosadow Italskeje a posledzescze scheroke polo za skutkowanjo nowoho wyschšschoho pastyrja.

Joho dželo w nowym zastojinstwie njeběsche lohke. W cykle Italskej, woſebje w cyrkwinskim stacze so wſho warjescze a z kózdym dnjom revolucija rozbudznych hrožesche. Woſebje do Perugije běchu mniozy wupoſtancz zbezkarſtwa so dobyli a wschelakich dotal hewak dobrych wobydlerjow ze swojimi powalerſkimi myslimi nakazyli, kotrymž so stara wera a swera doszcz njeſpicejowasche, haj kotrež ducha swiatoho Franciszka dale a hóle wutkózicž hrožachu. Tež hłos nowoho biskopa, kotryž k měrej a porjadej napominasche, so w powšitkownej harje zhubjowanach.

Hdyž nětko lěto 1848 ze swojej wrótnej swobodu do cykleje Evropy woheń zbezka čiſny, hdyž w Parizu, Winie, Mailandze, Palermje a tež w Romje revolucija za knieſtowem sahaſche, tehdom tež w Perugiji zbezkarſku khorhoj pozběhnychu. Wobróniene črjodý puschczicu so na pucz pschedzicu wohidzenym Rakuschanom, zo bychú jich z Italskeje wuhnali, a syly hrubych zbezkarjow wobdawachu hród biskopa, dotekz běsche tutón strashny džiwadlowy truh zakazał, haj biskop dyrbjescze psched roznjemdrjenym ludom ze swojoho hrodu do seminaru czechnyc. Hóre hiszczce zahadzachu zbezkarjo w Perugiji, hdyž ve Rom zbezkarjam do

rufow panjt a hamž psched nimi do Gaëta czeknuć dyrbjal. Tehdom zmocowacju so njepshczejelojo porjada wobtwjerdzenojo hamżowoho hrodu w Perugiji a zapuszcichu jón. Nasleto 1849 zas Ratusen město pschedobuchu a jeno biskopej k woli najhōršej khostanju njedoczinkam spiszczychu.

Zwontowny porjad drje hēsche zas wobnowjeny, ale tak wulku duchownu szkolu bēchu zbezki po sebi zawostajile! Zo by tež tu zas zbehnył, zhromadzi biskop Pecci w novembri 1849 biskopow cykle Umbrije w Spoleto. Tam wobzamknyciu biskopja wosebje po namjetach Pecci-owych pschedczivo načaženju luda wojowacj z missionami a pastyřskimi listami. Straſhne bludy nowishohho čosa mějaču so wotwobrocicj pytacj ze wschemi ředkami, mjez kotrymiz so wosebje mjenowacju předowanja, křeszcjanke rozwuczenja, katholske towarzstwa, dobre spis a časopisy a nowy catechismus, kijz by na nowe wobstojenja dzialał. Tež woczeñjenjo a rozwuczenjo nowych duchownych so powščikownje z nowa zarjadowa.

(Pschedodniye dale.)

Nějšto wo trichinach.

(Skonczenjo.)

Khoroscj so tohodla bórzy po jědzenju z trichinami natylknenoho mjaſa w žołdku a czrjewach z tym pokazuje, zo so tudy z mnnohoscju młodych trichinow cziszczenjo a czeža zapoczątia. To je přenje wopokazmo a přeni stopjeni hroźneje khoroscze. Hizo po sedmym dniu tute týsach a týsach waczkow z czrjewow a žołdka człoweka, hdzej tak rjec doma bēchu, so do swęta puschceja. Dotelz pak je tutón jich swęt naszhe mjaſo, njemóże so taiké pschedczahowanju tomu lubicj, kotorož po trzechi. Won nima wodnjo a w noch mera a joho cykle czuciwi czežo wě skoržbow doicj na puczowarjow, kotrež wschtite drogi, po kotrých hewak žiwieniſka cyroba pschediladža, wobezahnyschi a zaczahnyschi žiwienjo hacza. Žena trichina so psjhi druhej a za druhej cziszczej a hdyz na drozg ruma njeje, du pschedz wschtito překl njedzivajec na szkolu, kotoruž načinjna. Czežke dychanjo, hubjena rycz, začekłoscj a bolosz po wschem stawach je sczehwk tajkoho czahanja. To je druhi stopjeni khoroscze. Hdyz su hosczo swój spodobny bleczk namakali, tam bjez prashenja wostanu a so lehnu a spja. Schtóz je tole pschedral, móže wodnycz; je woprawdze wjele pschedral. Traje tuta khoroscz na 5 a tež druhdy na 7 njedzeli.

Trichini namakaju so w swinjacym, barjacym, liszczym a schwinczym mjaſu a su w czoplach a zimnych krajach, we wschem dželač swęta; wschudzom je jich domizna.

Kak wobara so nětk człowiek pschedczivo tutomu zwérjeczū? Won da, hdyz swinjo zaręza, za trichinami hladacj. To je we někotrych městach pschedkaznia a so na sczehowace waschnjo stawa. Trichini maju swoje blaki, hdzej so najradšho zaſydlia, tak rjedz rjebkow, na schiji, wysche woczow, wokoło pyška atd. Hdyz jich tam njenamakaſch, móžesj nimale z wěstoſcę prajicj: we tymle swinjeczu trichini njeſu. Tohodla so z tutych blakow jow a tam male dželki mjaſa wotrézaju, rozbjelaju, a jednolive nicze toho samoho na schleńcu położa a zaſu kaž wjele móžno z jehlu rozczehnjene so z kſalon womačeja. Nětko so tež zwierčha schleńca położi, a pschedz mikroskop móžesj sebi potom trichini wobhladowacj, jeli tam su, a hdyz jich njenamakaſch, móžesj k najmjeñshomu wo měrje pschedepytnane mjaſo jescz.

Hewak móžesj swinje psched trichinami zakitacj, hdyz jim żanoho hubjenoſu mjaſa abo powostankow k žraczu njedawasch, kaž wot slaknjenego swinjecza, abo hdyz wule myſte wot kſlewów wotdzeržujesj. Móže wschał so druhdy stacj, zo

świnjo z trichinami natyknienu myſtch zeſerje a tak ſo z trichinami napjelni, hacžrunieſ ſo wobkruezuje, zo myſtch trichin ſama wot ſebje nima. Dale možesč ſebi pomhac̄, hdvž syroho mjaſa njeſeh, ale ſebi je kruče waric̄ a pječ daſch, a hdvž mjaſo, kotrež we ſudobju khowaſch, do czeńkikh kručow rozrubaſch a khetro ſeliſh, ani zo by wodni pſchiliwał, hdvž kofbaſu dolho we wuhemiu woſtaſiſh a kruče nad woheňjom fuſhliſh. Su-li pał trichinu hižo we čzreweach a we žoldku, potom moža ſo jenou, kaž nekotri ménja, z bencinom ſkoncowac̄; je to tón bencin, kotryž krawcy trjebaſu, zo bychu blaſti z draſty wucžahnuſi.

Pſhczeczelo, dowol mi na kóneč hiſcheze ſlowečko. Hdvž kóždy dzeń ſe ſe žiwenju czeła nuznje trébne jędze ſe ſebi bjeremy, ſebi na ſtraſhnoſeče hufio nje-pomyſlimy, kotrež tež w tutych woſomkaſch nas wobdawaju, na ſtraſhnoſeče, kotryhž viši wſzej staroſezi a próč ſo czeſce dowobarac̄ njemožem. Njewucži nas tež tale njeveſtoſeč za blidom, zo dyrbimy ſe tomu ſwojej wocži pſzběhowač, kotryž je naſh wótc we njebeſach a bjez kofrohož wole ani wloſka z naſhaje hlowy njeſpadnje; njewucži nas tale njeveſtoſeč pſched jędzu a po jędzi ſo modlic̄? Z joho rukow njeveſekniesh, joho ſchita potrjebujeſch, njech khowdziſh abo ſtojiſh, njech jeh abo pjeſeh.

—r.

Kóždy móže druhoho trjebac̄.

Pſched njedawnym czaſom pſchiwuje w jenym pruſkim měſeče bur ſoru drjewa bohatomu fabrikantej. Hdvž bě bur w dworje drjewo wotkladł, widzeſhe, kaž dželac̄jerjo ſtary tocžny kamieni z kheze waladu a do kuta cziſnyc̄u.

„Tónle ſtary kamieni možesč hiſcheze trjebac̄“, myſlesč ſebi bur a wuproji tele žadaujo fabrikomu knyezej, hdvž bě po pjenyezy za drjewo pſchiſhōl. Bur ſo bohatoho muža wopraſcha, ſhco ſebi žada za ſtary kamieni. — Tón pał rjeknij: „Tón móžecze ſebi darmo na móz cziſnyc̄, pſhetož mi je tak na pucžu.“ — „To je prawie rjenje“, rjeknij bur, „ſnadž móžu wam poždiſhō tež jónu něſto ſe woli ſežinič. Wjez tym měſeče mój džak.“

Tola na ſwoje bohatſtwo ſo ſpřichęzacy knyez praſi burej: „Šhto? wy ſečeze mi něſhco ſe woli ſežinič? Hdvž was hdy potrjebam, dha to zaplačju. Dow macze washe pjenyezy a džice.“

Hdvž pſchiſhodni njedzlu bur ſe myſhpory džeshe, wuhlada na drožy wóz, kotryž ſurowje ſpěchňie jędzeſhe. Konjej, kotrež wóz czehuijeſhtaj, běſhtaj ſo ſpłotihaloj, po honc̄ bě ſo dele cziſnýl, jenož knyez bě ſamlutki hiſcheze we woſu a z rozbithym woſnom woſasche z woza po pomoc. Bur ſpózna huydom knyeza, ktryž bě bohaty fabrikant, wot kofrohož bě tocžny kamieni doſtał. „Nětt je čzaſ“, praſi bur pſchi ſebi, wotkama žerdž wot moſtowych ſchlahow, czereſeſhe konjomaj napſhceſjo, jimaſ ſerdž pſched wocži dzeržo. Konjej ſo ſtróžiſhtaj, bur pał hrabny jej za eugle. Eshepotajo woſtaſhtaj konjej ſtojo, wóz zaſta a na ſmiercz wuſtróžany wuleže tolſty fabrikant z woza. „Šhtož ſym hrabny“, zawoła bur, „to ja dzeržu kaž Samson — wſhón strach je nimo.“ — Tu wucžeze bohaty fabrikant ſwoju móſhnu ze ſaka a hycſe burej ſlužbu zaplačiſh. Bur pał ničo nje-hjerjeſhe, ale rjeknij: „Hleſče, ſiwi ludžo ſo zaſh ſetkuja. Šhtož ſym wam czińlik, to je ta ſlužba za ſtary tocžny kamieni, kotryž ſe ſe mi darił.“ T. N.

Z Lujich a Sakskeje.

W Jaseńcy, 8. hapyrla. Džensniſha měſac̄na zhromadzizna naſhaje katholſteje bjeſady běſhe jara derje wopytana a doſez zajimawa, zo woſebitu rozprawu zaſluži. Hdvž běſhe ſe ſhchedyda zhromadziznu wotewrit a z krótkim pohladom

zaúdžený měsac wopomniť, wstupiť k. wuczer řeči z Radworja, a mějše dlejší pšchednosťk wo Ruskovské a Boharské, kaf tam věc stojí, a skto Rus žada a docpčz pyta. — Knížec stud. theol. Nowak z Hory povědavše nam wo serbském seminaru w Praž, joho nastacžu a wobstacžu. Bratrak Jurij a N. Schiman běžtaj zatvěrzej toho samohho a dyrbještaj jara wjele woporow pšchinječz, předv hacz so jímaj radži započatu věc někaf do rjada stajicž. Wjac krócz bě tam wulke pšchetorhnjenjo w časju kejzora Žózefa II. 1786 a pšchez „financem patent“ w lèce 1810; tola Budyské konfistorstwo jón kózdy krócz zaří z muzí wutorhm. — Skončinje hiščeze k. zapoštanc Ml. Koka kartu sakstich železnicow pokazovaše.

Z **Boštowa** (zapozdžene). Z wěstej starořeču wocjakowachmy lětšku bozmowničku, dokelž běhmy styšcheli, zo našchi spěwarjo, kofisíz běhu předadavše lěta passion wuwiedli, lětsa z džela khorošeze, z džela druhich pšchicžinow dla passion spěvacž njebudža. Ale buchmy wjecele pšchethwataní, hdny nadobo jašny džeczach hłos Khryſtuſowe czeřpjenjo zaníse. Našch wuczer knížec Řežak běše, wěčeze z wulke prouči, někotre šchulske džeczji naučil a tute wuwiedzechu passion z tajej wustojnořeču, kaž bychu jón hžo lěta dolho spěvale. Njewěmý, hacz so tež w druhich cyrkviach passion wot džeczji spěva, ale to mōžemý prajíčz, zo je so pola nas wubjernuje radžilo a so tak wuczerjowa proučabohacze mytowała.

M. M.

Z chlóho swěta.

Němska. W minjemymaj tydženjomaj běše wulka hara a wulke wuwjedowanjo we nowinach a časopisach eyleje Evropy, a čzohodla? Viktorija, kejzorowa Friedrichowa džowka, chyšche so z Alexandrom z Battenberga, předadavšim knížejrom nad Boharské, Šlubicž. Alexander je ryceřský muž a muž nadobněje školkownořeče, a tohodla njetřebam so džiwacž, zo so pryncesnje a jeje macžeri wulcy spodoba; džiwacž pak so dyrbimy nad tym, sktož po tym a pšchez to na druhich stronach so stawashe. Evropa so třchaseše, najwjetsše zemjerzeczo běše w Barlinje, w Lipsku a we Wrótslawiu. Sam železny řečiér so we Barlinje zatřhase, kaž nowiny písařu, a hrošeše padmyčz — a čzohodla? Dokelž tale žentwa mohla zamjerzacz Rusu, našchoho najwjetschoho njeprisněla, kotořož džen hako džen we nowinach czeřpenni, kotořož papíry a pjenízy dale a hóle jomu do škody. wutkózujemý a čzisčezimý a to pod naujedowanjom knížetřskich nowin. Druži njeprisnělo maja mjez sobu hinašhe waschnjo. Pak so do chla zjednaja, pak mjerzaja jedyn druhoho, sktož jeno je mōžno. To so nam tola wericz njecha, zo jo my Ruskov bojimy. — A je wopravdje Ruský tuta žentwa k mjerzanju? — Ně, won měni, nječ pryncesna sebi bjerje, kohož dce. Tak písařu nowiny. — Nowiny su wo tutej věci telko kura nacžníle, zo njeje njebla a slónca a zemje widzecž, a někto ſudž, čitarjo, skto je prawe. To je kumšcht. Móže byč, zo je wěc tola trochu hinač, hacz su nowiny ju wopisovale. — To so rozemí, hdny so Bismark w Barlinje třchaseše, pocža hžo so w Lipsku a Wrótslawiu zemja dawacž. Kaf jeno budže, hdny wjeřich Bismark zemře? Potom dyrbí po měnjenju tutých ludži swět do kruhov hicz. Ja pak sebi myslu, zo Boh tón knížec, kž je swět do Bismarka zdžeržal, jón tež po Bismarku zdžerži. Ale derje je, zo je so hara zlehnyla a zo je so hacz na dalšše kwas wotstorcžil; pšchipowědanej tež hiščeze njeběštaj hacz jenož w nowinach. To pak dyrbí kózdoho, kž z kejzorom derje měni, hluvoko zrudzicž a rozmjerzacz, zo spomnijene nowiny a jich pšchivničich sebi nadběhi pšchečež i wo kejzorej a joho swójbje dowolaschni, kajkež wjeřich Bismark pšchecživo swojej wobje že nje czeřpjet njeby. Wopravdje, džiwacž so dyrbimy, zo su sebi někotre

nowiny cyse njehańbile wupady ps̄heczivo kejzorej, kij je z czeſkej khoroszcu doma-
pytany a tohodla najwjetſhoſho ſchonowanja trjeba, a ps̄heczivo joho swójbje do-
wolic̄ mohle — a ničo jo jimi njeſtanje — a to jenicej tohodla, dokelž tute
nowiny (hewal tak „kejzora - swērne“!) měnjaču, zo je ſo Bismarcky někajſka
kſchiwda ſtała, ſchtož tola na žane waſchuijo dopokazane njebeſche.

—

Cyla naležnoſc̄ z Battenbergerom je ſo taſle mela: Wjerch Alexander
z Battenberga je hido psched ſchtyrjomi létami kejzora Wilhelma wo pryncesmu
Viktoriju proyl, kejzor Wilhelm pak za to njebeſche. Netko móžeſche ſibi wjerch
myſlič, zo je zadzewk zbehnjem; a dokelž je wón pruski general, chyjſche wón
hido k ps̄hewodženju kejzora Wilhelma ps̄chim, ſchtož pak ſo jomu wotradzi.
Tuž ſo 12. hapryl, narodny dzen pryncesmu Viktorije, za wopyt poſtaji. Pjatſ
abo ſobotu psched jutrami wozjewi to kejzor Friedrich wjerchnej Bismarcky a
woprascha ſo, hac̄ ma kanclej ſchto ps̄heczivo wopytej a ps̄heczivo tomu, zo ſo
wjerchnej Battenbergej wyſoki rjad pour le merite (za wyſoke zaſlužby) ſpožecji,
tež komando nad Kasselskej brigadu ps̄hewoda. Kanclej wotmołwi, zo politiske
ps̄hecziny ps̄heczivo tomu ryča, a rozloži je kejzorej, na czož tuton hnydom
wupraji, zo ta węc ſo njeſtanje. — A czož dha netko tale hrozną hara
w nowinach, kotaž je cyſej Němskej we wukraju tak wjele haňby načzinila?

— Kejzor Friedrich je — zawęſeſe wulkeje haru dla, kotaž je njeſtrebna
„Bismarkowa krisa“ načzinila a kejzorej zefjukdžala — w tymle tydženju ſtr a ſh-
niſho ſkhorjeł. Dokelž jomu czeſc̄ na dyžhanju ležec̄, ſu jomu tydženja
ſkarjo nowu kaniſlu (troſku) do krka zaſtaſili. Je pak ſo netko katarrh
bronhijow k tomu ps̄chivdał, kejzor ma wulku hēcu, a zymnica joho domapryta.
Zeno jara pomalu ſo z nim porjedža.

Austria. We Wuherſkej je hiſheče wulke powodženjo. Na 300,000
kórcow je z wodu ps̄chikrytých.

Rom. W tu khwili je wjele tysiacy pobožnych pucžowarjow z Awſtrije
a Francózſkeje w Romie. 12. hapryla mějſeſche bamž Leo XIII. za nich jubilejnu
božu mſchu. Tutón dzeni zawęſeſe wſchitcy w pomjatku wobkhowaja, dokelž
tu přeni krócz ſwiatohu wótca wohladachu. Mimo 2000 pucžowarjow z Awſtrije,
woſebje z Čech, a 10,000 z Francózſkeje běſche hiſheče wjele katholikow ze wjehich
dželov ſweta do Roma ps̄chisħlo, tak ſo ſu haſh poſne pucžowarjow, woſebje
francózſkich a belgiskich duchownych. Na ſpomnjenym dniu zhoromadžowachu ſo na
wulkim torhōſc̄u psched ſwiatohu Petrowej cyrkwi hido rano wot 7 hodž. črjodý
pucžowarjow, zo bydu do wulkotneje cyrkwi zaſtupili, hđez chyjſche ſwiaty wótc
w 9 hodž. božu mſchu ſwiecžic̄. Hido w 8 hodž. běſche cyrkci ps̄chepjelnjenia: po
prawym boku hēchu ſo awſtriske ludy zaſtupale, po lewym Francózoo a Belgojo.
Na 200,000 čłowiekow čakashe na zaſtup wótca kſchecžanſta. Njeſodži ſo wo-
piac̄, ſchto ſo ſta, hdyž bamža wuhladachu. Sláva! Eviva! a podobnje wołashe
ſo z tysiacy a tysiacy hlosami, kaž hrimot roźlöhowaſhe ſo radoſtne ps̄chivoļanjo po
wulkotnym rumje. Na sediji gestatoriji njeſenym bamž zhoromadžene ludy nje-
ps̄hestawajec̄ zhoňowaſhe. Hdyž radoſtne wołanjo ps̄chec̄ zaſ z nowa ſo zbehhashe,
kulachu ſo ſwiatomu wótce ſylzy po ſicomaj. Doho hliboke pohnuc̄ běſche widzec̄
na tſhepotanju, kotrež joho cyſej czelo zatſhafowaſhe, a trajec̄he to hac̄ do Sanctus,
hac̄ runiž ſo bamž próżowaſhe, zo by pohnuc̄ poſkóčił a ſo změrował. Doho
woblicož běſche blede, tola njebe to wuraž khorowatoſc̄e, ale dohleſtneje aſceſy
a frutosc̄e. Wſchitcy pucžowarjo běſche z radoſc̄u pſhewzaczí wiſzic̄ wulku doſtoj-
noſc̄ a ps̄chekraſnijene woblicož ſwiatohu wótca. — Hdyž bě ſwiaty wótc ps̄chi
ps̄hezhoňowanju, dha ſo z kultwara mócnaje cyrkwi dele z poſawnami zapiſta:
tehdom někotromužkuli hewal frutomu muzej pucžachu ſylzy po ſicomaj běſc̄.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 286. 287. z Różanta: překupc Jakub Glawš, Józef Libš, 288. 289. z Němcow: Petr Zarjenk, Marija Hančowa, 290. Khata Nowotnickie z Dubrjenka, 291. Jan Haška ze Salowa, 292. wučeř Jakub Šolta z Kulowa, 293. M. Kridowk z Hóska, 294. Jan Hančko z Rachlowa, 295. farař Handrij Dučman w Lipsku, 296—300. z Khróscic: farař Jakub Werner, Jakub Běrk, Jakub Pjech, Marija Pjetasec, Hana Burec, 301. najeňuk Jakub Jawork w Skyrlicach w Čechach, 302. Jakub Sewěk, gymnasiast w Prazy, 303. Hana Rječyna z Džehorec, 304. Michał Mětěk z Mitocio, 305. Madlena Knežkec z Kukowa, 306. Marija Kilanec z Nowej Wjeski, 307. Hana Pjechowa z Kanec.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 685. farař Handrij Dučman w Lipsku, 686. Jurij Libš z Jaseńcy, 687. Hana Pjechowa z Kanec.

Na lěto 1886 doplaci: k. 700. farař Handrij Dučman w Lipsku.

Na lěto 1885 doplaci: k. 663. farař Handrij Dučman w Lipsku.

Dobrowólne dary za towařstwo: z Kulowa 50 p., M. K. z N. W. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 102,096 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowalí: z Różanta 1 m. 18 p., z Budyšskeje wosady 3 m., přez Jakuba Wernerja, fararja w Khróscicach, wotkazanjo njeboh Jakuba Žofki z Dobrošic 50 m., přez r. wotkazanjo njeboh Michała Měšerja w Pancicach 150 m.

Hromadze: 102,300 m. 18 p.

Na nowe pišeče do Baćojskeje cyrkwe: Dotal hromadze 3598 m. 45 p. — Dale: połłetna daň w nalutowanskich knižkach 61 m. 56 p. — Hromadze: 3660 m. 1 p.

NB. Prosymy z nowa wo dary za pišeče, zo može so twarić započeć.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,170 m. 25 p. — Dale je so woprowało: z Budyšskeje wosady 1 m. 50 p. — Hromadze: 10,171 m. 75 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: J. G. Kubaš, kapł. w Njebjelčicach 3 m., W. W. z Budyšina 100 m. (Wutrobny džak a Zaplać Bóh tón Knjez!)

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

We hłownej expedicji poła zwónika Wjenki a pšejez wšichſke expedicije Poſoła je na pſchedai:

Nowy Zakon.

Do hornjoserbšciny po rjedze Vulgaty přeložištaj Jurij Lusčanski a Michał Hórník. Dotal zešiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našoho towařstwa dostanu zešiwk po 1 m.

Nowa Jězusowa Winica

po 4, 5 a 6 m. wiązana je na pſchedai we hłownej expedicji poła zwónika Wjenki w Budyšchinje a w expedicjach Katholſkoho Poſoła.

We cžmowym jaśnie ſo blyſciczące řeźbižki a statuwy porucza

M. Bobit w Pancicach, pſchedowatnja pacjerjach kňihow.

Wulki cžorný pſchedeſhežník (ſchirm) z 12 pjerami, bělým ſíjom, brunej hóku a bělým rječazkom, mjez tawzýntami ſ znacžu, je pſheměnjeny tſecži džen jutrow w Róžencze poła pjetarja Wincarja. Dobry pſhreczel chcej jón zaš wróćež a doſtanje myto.

Katholicki Pojazd

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Šudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 9.

5. meje 1888.

Lětnik 26.

Na cžeſeči macjerje božje w Róžencze.

(K pochmuwanju za měsac Meju.)

Meja, lubozný měsac kralowny njebeš, zhromadzuje pobožnych křečeſcanow w rjanej měsícej pobožnoſći a napomina jich, zo bychu Bohu, kotrež je spodžiwny we swojich ſwiatych, cžeſc a khwaluſu dawali za wſchitke hnady, kotrež je woſebje najbzóžniſchej knježnje w pschebohatéj měrje wopokaſował, a za wſchitke džiw, kotrež je we njej a pschez nju ſtukował.

Hſchče boža ruka njeje pschikrótčena nad čłowjekami wo pomoc wolachmi; hſchče Boh wuſlyſhuje modlitwy swojich džec̄si, kotrež we swojich nuzach k zaſtupnej proſtſtwe macjerje božje ſo wuc̄jetuju. Wo tym ſwědcza ſpođiwnye wuſlyſhenja a wopokažy božje ſmilnoſće na tamnyh měſtach, kotrež je Boh jako „njebeſke wrota“ hubjenym čłowjekam wotewrit: měnimy hnadovne měſta. Tyſach a tyſach k nim khwataja we swojich nuzach, wſchitej z nich ſo wróćeja wobhnadženi, wokſchewjeni a troſhtowaní, množi tež wuſlyſheni.

Móže wopyt tajich ſwiatych měſtow wopacžny bycz, hdž je Boh ſam ze ſpodiwnymi podawkami je wuzwolił a jich wopytowarjow čaſto z wuſtadnej poſocu mytuje?

Tež we Rúžicy ze starodawnych čaſow měſtu wobſtoji, woſebitej cžeſeči macjerje božje poſwyczene: lubozný cžeſczoſomy Róžanta. Šchtó mohl pschelicžicž wſchitkých tých, kotsiž ſu z pobožnej myſlu hždo do tutej rjaneje ſwiatnych khwatali, ſchtó mohl wukhwalicž miloſć božu, kotrež je nad tyſacami a tyſacami hubjenych a nuznych čłowjekow tam ſo zjewila? Stawizny Róžanta bychu wjele wo tym powědač wěđale, hdž by móžno bylo, wſchó zefajecž, ſchož je w běhu lětſtokow z toho na zjawné pschijſtlo, a wuſledžicž, ſhtož je hlboko we wutrobach wobhnadženych zwostało. Pschi kóždyh hlownych božich ſtužbach móžesť tam ſtýſhcež doſluh licžbu „lubjenjo w“ a tež wozjewjenja nutrnoho džaka za wuſlyſhenjo.

Ke kňvalbje božej a k čeſči najzbôžniſcheje kniežny wožewjamy tudy pſchikkad wuſtýſchenja z najnowiſhoho časa, kotrež je ſo nam z cyle dovernnoho kužola powedał, a pſchispominamy, zo móža ſo mjenia wobdželenyh woſobow žhonicz.

Tena žona lutherskoho werywuznaczja, macz někotrych džeczi, mějeho hóleſla, kiz hijo wjac lét čeſči khoru ležeshe: cyle hubjeny a połny jédmow. Wicha lekarſka pomoc běſhe podarmo, tež nječashe ſmiercz pſchincz, zo by wbohe džeczo z wulkih bohoſcjom wumóžila.

Štunczne wotmyſli ſebi staroſčiwa macz, zo dře pola maczerje božej w Róžencze pomoc pytač, kaž džen je znate, zo čaſto tež druhoſerini ſwiatel Mariji w Róžencze ſo lubicz dadža.

Tamna žónska wobročzi ſo na katholſku žonu w K. a proſteſeſhe ju, zo chyčla to wobſtarac̄. Dutry wutoru poda ſo tuta do Róžanta a da tamnu macz a jeje džeczo ſwiatel Mariji lubicz. Do kemſhi zaſweczi a ſtaji tam (kaž je to pobožne waſchnjo) dwé ſwěczeny, jenu we ſwojej ſamnej naſežnoſci a jenu za tamnu žónsku. Po kemſchach, hdyž nimo ſwěczenom džeczo, za ſwojimaj pohlada: a tu běſhe jena z njeju haſnyła. To ſo jej doſez nadpadne zeſda, zo bě ſwěcza ſama haſnyła, a běſhe jej, hakož by to znamjo pſchizwolenejje pomoc božej bylo. A Boh tež poſla ſwoju pomoc: Runje za tydžen, wutoru, mały hóleſec, kiz bě lěta doſho z čeſčimi bohoſcemi pſchewzatym čerpječ měl, czishe wumrē a bu pjak khowam.

Njech nam taſke a podobne pſchikkad doměru na pomoc božu a zastupnu proſtu maczerje božej z nowa wubudžeja; njech nas pohnuwaja někile mejske myſhpory z pobožnej wutrobu wopytowac̄; njech nas napominaja w křižownym tydženju z wulkej doměru wo pomoc we wſchej nuzy proſycz! Nasch Zbójník praſi: „Tohoſla praju wam: Wſchitko, ſhotoſku býſheče modlicy ſo proſyli, wěćze, zo doſtanjecze, a stanje ſo wam.“ (Mark. 11, 24.)

Le o XIII.

(Poſtracžowanjo.)

Ze wſchej hoſliwoſcju zapſchinnym biskop Pecci netko tute ſredki; po cylej ſwojej diöceſy dawaſche miſſije džerječ, a joho paſtyrſke liſty z tamniſkich lét ſu hiſhčje džensniſhi džen pſchikkad najwutojoniſhih wyſhſche-paſtyrſkih ſłowow. Wſchudże pytaſche nabogažne žiwenjo wubudžic̄, ſpěchowasche čeſčenjenio najzbôžniſcheje kniežny, kotrejež njeveſčinſki pjerſteſen po ſtarych podawiznach cyrkſej w Perugiji khowa, założi wſchudże mejske pobožnoſcze, a natwari k jeje čeſči cyrkſej bližko pſchi měſcze. Poždiſiſho poſwycieſti ſwoju diöceſu najwjeſčiſhei Wutrobie Žeſuſowej, kaž tež měſac měrc k čeſčenjenu ſ. Józefa poſtaſi. Hdyž 1853 a 1854 źemjerženjo, kholera a drohota zahadžachu, mějachu po joho pořucžnoſczi ſo wſchudże zjawne proſtne wobkady džerječ.

Pſchi taſkich proſtwach wo božu pomoc biskop Pecci njezakomdži tež ſam pomoc poſkiczeč, kaž a hdyž jeno móžeſhe. Hijo 1852 běſhe w Perugiji, zo býchu potrebni za tunju dań trěbne pjenjezy požęzene doſtač mohli, požčowanſku banku „monte di pieta“, kotrež bě hijo w 15. lětſtotku w Perugiji naſtała, z nowa założiſt. W lécze 1853 pſchi wulkej drohocze zarjadowa rozhčerjeniu dobročerſku komiſſiju, haj, hdyž nuza hiſhčje pſchibjerac̄he, dawaſche pſched ſwojim wobdžleniom wſchědne wulki wobjed pſchihotowac̄ a wubdželeſhe khubym jědž ſam ze ſwojimi dučhownymi.

W tym samym lęczę 1853 19. decembra za kardinala w Romie wot Piusa IX. wizwolony a 22. decembra stajeny, wrócił so někto 43 lęt starý kardinal zas do swojeje diöcesy, wot wosadnym radoſtnje witany. Někto zloži biskop cylu swoju staroſć na młodosc ſwojeje diöcesy, zo by z njeje dobrą wosadu woczahnył. Załoži tohodla wſchudże ſchule a staroſć ſo wo dobrých wuczerjow, wuda woſebity katechismus, załoži za dalshe woczehnjenjo a zakitanjo ſchulskeje a ze ſchule puſceženeje młodoscze džeczace zahrody ſwiatoho Filipa Neri, staroſć ſo z wjetſhimi ſyrotnejmi za ſyrotę, załoži wulfotny wuſtar za džowki z lepſzych ſwojbow a t. d. Też za wyſoku ſchulu w Perugiji, kotaž je jena z najstarszych w chlej Europje, ſo wjèle staroſć.

Najwjetſhu prouku pak dawaſć ſebi biskop na woczehnjenjo dobrých dućhownych a měſčnikow, zo by jim poccziwoſć a wědomoſć do ſwiatoho powołania ſobu dał. Tohodla běſche biskopſti ſeminar w Perugiji kaž jeho prawe woczko. Najpredy tutón powjetſki a wutvari, potom załoži nowy porjad ſtudijow, pytaſć ſe nalepſzych wuczerjow dobryc, wopyntowaſć čaſczislo pschednoski, djerzeſche zjawne pruhowanja a t. d. Wſchitcy wuczency z tamnho časa niemoža doſęć wulfowalicz wědomoſtni zdželanoſć a wuſtojnosc ſardinalowu. Pozdžislo załoži hiſtore akademiju ſw. Domaſcha z Aquina, hdež ſo wědomoſć tutoho najwjetſhoho wuczenja ſrijedźnoho wěka wulfadowaſć a z nowa plahowaſć. Taſte ſwérne a staroſćwne ſtuktowaniu pſchinjeſe tež bohate płodny. Seminar w Perugiji bu z pſchikludem za cylu Italſku; wſchelake diöceſy z bližka a daloka ſezelechu młodžencow do njoho, zo bydu ezi potom domjace ſeminary po pſchikladze Perugijskoho poſredzili. Dućhowiſtvo w Perugiji pak ſo po chlej Italſkej powiſtlowiſje hako najlepſie wulfowalowaſć.

Śwérny klerus běſche kardinalej tež nužne trěbny w hórkich časach, kotrež někto na cylu cyrkej a na njeho ſo dobywachu: revolucija wot liberalisma płodžena a wot wjetchow samych žiwnjena a hajena.

W lęczę 1857 puczowatne bamž Pius IX. po provincaх cyrkwiinstvho ſtata a pſchiludže tež do Perugije. Kardinal Pecci powita bamža w Aſſisi, wjedzeſche jeho pſchi radoſtnym witanju luda do Perugije a pſchewodzeſche jeho zas do Roma. Běſche to poſlednie puczowanoſće bamžowe w tutym džele cyrkwiinstvho ſtata. Dwé lęczę pozdžislo ſo jomu Umbrija wutorhym, wot krónowanohu wjetcha z pomocu revolucije rubjena.

Kejzor Napoleon III., ſam syn revolucije, ſamopaschnij kral Viktor Emanuel w Sardiniji, zbezkarſta moc chleje Evropy a pſchede wſhem italske tajne ſekty běſhu ſo zjenožili, zo bydu italske wjetchowſke domy a woſebje bamžowu ſwětnu moc powaſili. Maleto 1859 dyrbjachu amſtrisich wojacy pſched francózſkej a ſardiniskej pſhemocu cofac̄ a bamžowu kraju, kotaž zakitowachu, wopuszczic̄. Někto dawno zarjadowana revolucija z mocu wubuſhny a ſpowała dotalny rjad w Bologni, Ravennje, Anconje, Forli, Imoli a 14. junija 1859 tež w Perugiji. Ony na khlwilnoho knježerſtwa drje běſhu krótke, tola doſęć, zo bydu cylu hidu pſchedcjiwo cyrkwi jaſnje pokazaše. Bamžowe wójska drje po ſhesczich dnach město zas dobuſhu a wobydlerjow k poſluſhnoſći dowiedzechu, tola zly pſchiklad běſche daty a powalerſte ideje ſo njedaču poduſycz, dokelz cytu ſyły wotpoſlanych ſchwarzarjow je w potajnym hajaču. Czim wjac woni wulfowachu, dokelz ſwoje zle wotpoſladańia z rjanymi ſłowami kaž „poſtupom“, „kulturu“, „narodnej jednotu“ a t. d. wodžewachu. Taſkomu ſtraſhnomu a bjezbožnomu počzinianju kardinal Pecci ze wſhei mocu napſhęczo ſtupi. Z kraſnym paſteřskim liſtom z 12. febr. 1860, kotaž ſo we wſchitkach farſtich cyrkwiach čitaſć, pokaza ſwojim wosadnym,

lak straschnie tute pscheczhanje je, kotrež so cyrkwi pschihotuje, zo je to same jenož pokraczowanjo a rozhřerjenjo straschnie francoskeje revolucije. „Našh posledni zámer — praja wjednici zbežlow sami jaſnje doſcz — je tónsamý, kotrež mějše Voltaire a francoska revolucija: doſpolne zniczenjo katholické cyrkwy a křesčjanſkeje ideje ſameje.“ To jaſnje a wobſhernje dopokazawſhi napominaſche kardinal: „Pscheczivo tomule zatraschnomu wotpohladanju je jaſne, zo žadym ſrjeđim pucj njemóže bycž. Pak za Křyſtuſa a joho cyrkę ſtač t. r. za romskoho bamža hako naměſtnika Křyſtuſowoho a wjetřu cyrkwy pscheczivo njeſcheczelam naſheje wěry, pak za tutych pscheczivo Bohu a joho cyrkwi. Njeſedna ſo tu wjac wo praſchenjo poſitiki, tu jedna ſo wo praſchenjo ſwěd o mja. Njeje nam dowolene, mjez Křyſtuſom a Belialom khablač: byhmy hako bojazni a nječestni psched čłowječami, hako njeſcheczelajo a winich psched Bohom ſo poſkazali: „ſchtóž njeje za mnje, je pscheczivo mi!“

To běchu jaſne a njebojazne paſthyſke ſłowa. Po nich je ſo kardinal ſam džeržał a njeje žeňe mijelčał, hdyžkuli ſo prawo cyrkwy pschimaſche. Nic mjenje dyžli 30 joho protestov, dekretov, paſtuřſkih lіſtow a t. d. z letov 1860 hacž do 1870 je ſo do zberki tajkih ziaſwnych piſmow pschijało. Mjenowane leta běchu doſcz zrudne za cyhly cyrkwinſki ſtat powſchitkownje a za Perugiju wosebje. Hijo běſhe kral Viktor Emanuel z pomocu Garibaldi-a Lombardiju, Toskanu, Siciliju a druhé džele Italskeje na ſo torhnył; 11. augusta 1860 ſtupi píemontſke wójsko tež do cyrkwinſkoho ſtata a to najprjedy do Umbrije a pschedobu malu bamžowu woboru hłownoho města tuteje krajinu. Bamžowy delegat czechny, kardinal Pecci pak wosta njebojazny pschi swojim ſtadle. Pscheczivo njomu ſo nětko cyhly hrubý hněw Piemonteſow wobroči. Wojacy a z nimi zienoczeny njeđuſhny lud dobučhu ſo do biskopſkoho wobydlenja a do ſeminara, rubjachnu a puſczačnu kaž ſo jim ſpodobaſche. Biffor dyrbjeſche we dalschim domje wuczek pytacž. Potom dyrbjeſche ze zrudobu widzeč, lak Piemonteſojo dobroho fararja najebacž joho naležne próftwū zatſelichu. Kóždy džen nětko pschihotowa kardinalej nowu zrudobu; 17. měrca 1861 pschija Viktor Emanuel mjeno „italſkoho krala“, 15. sept. 1853 wupraji Napoleon III., zo ſwojich wojaſow z bamžowoho wobſedzeniſta wozmje, 1855 pschepołoži kral ſwoje ſydko do Florenca a 1870 20. ſeptembra wza ſo posledni zbytſ wobſedzeniſta, město Rom z rubježnymi rukami bamžej, a Rom ſo hako hłowne město kraleſtwia Italije wupraji. Štoto je tehdom kardinal Pecci, za powſchitkowne derjemeczo cyrkwy a bamžowoho ſtola tak horliwy, tak ſwěrnje staroſciwy, wutracž měř!

A doma, we ſwojej diöceſy, mjejſhe zrudobu nad zrudobu pſdi njeđuſhnyh poſtajenjach a zakonjach cyrkwi njeſcheczelſkoho knježerſtwa: cyrkwinſke ſudniſtvo ſo zbežny, biskopowa móć nad ſchulemi joho diöceſy ſo wofſtroni, cyrkwinſke ſiadhy ſo podtlóčiſhi. Hóřch ſo kardinal wobčežuje w proteſcje, kotrež Viktorej Emanuelej pôſla. Běchu to wopravdze wójſte ſeta, w kotrejch kóždy džen zas nowoho njeſcheczela pscheczivo cyrkwi a jeje zarjadowanjam pschivjedze. Nje-wuſtaſajc wojowashe kardinal pscheczivo tak hłuboko ſchłodowacomu zahadzenju hjezbóžnoho knježerſtwa: civilne mandželſtvo, pschimanje cyrkwinſkoho zamоženja, wſchelake podtlóčowanjo duchowniſta — a kažkuli wſchē wobrady nowoho liberalismu řekaju — kóždy nowy nadběh tež joho hako zmuzitoho wojowarja pschihotowanoho nadeňde.

Pſchi tym njezakomdži horliwy biskop hako wopravdžity dobry paſthý za ſwojich wosadnyh ſo staracž, zo by, hdyž njeđuſhne poſtajenja ſame wotwobročicž njemóžeshe, tola ze wſhemi možnymi ſredkami ſchłodnomu wuliwej zadžewał, kotrež

bjezbožne zařadzenjo na zmyslenjo a křesťanske živjenjo ludu měč dyrbješte. Paštýrské listy, kotrež „na svůj lubovný lud“ v Perugiji zložovaly, ſu важne za vše časy a ſluſheja do najlepších apologetických abo zakitarických písmow džewjatnatoho letstotka.

Hdyž kardinal Pecci svůj posledni paštýrski list písal, píšebyvaly dla vyšokohho zařajistwa w Romje. Pius IX. běše joho 21. septembra 1877 za kamerlengo abo komornika s. romskeje cirkve pomjenoval. Hako tajsi měřeſte — dónž běše bamž živý — všehdele wažne zařajistwa, hynďom po joho smjerci pak — dónž běše japoſtołski ſtol njevohladzem — měřeſte hako píſchedlyda tříhoh najvosebníšich kardinalow vyjádře wjedzenjo cirkve wobstarac̄. Wosebje dyrbjeſte kardinal komorník po smjerci bamžowej za joho svjatocžne khowanjo a potom tež wo zarjadowanjo a wotbyčzo konklava za wólbu nowoho bamža ſo starac̄. Dotekl bě Pius IX. wot léta 1877 straſnje khorowaty, píšihotowashe ſo komorník ſwérnje na winowatosce, kotrež drje měřeſte w bližším času dopjelnic̄.

A wone ſo tež bórzy píšihodnici. Vječor 7. małoho róžka 1878, hdyž pola ſvjatohho Pětra ſvijatý vječor zwonijše, wumre ſwérny ſlužownik boži a horlivy čeſčovat najbózníſcheje kniježny Marije, wulki Pius IX. čiſhe a zbožnje. Kardinal Pecci měřeſte posledni paštýrski list na ſwoju diöcefus hiſeče wužic̄, zo jomu ſtruhlu powěſc̄ píſhida a ſwoju wulku ſrudobu nad smjercu tutoho ſlawnoho bamža, tež ſwoje najwjetſhe, najnutriňſhe pocžejcovaniſo joho wopominječu wužaji. Hijo 10 dnjow pozdžiſhho dyrbjeſte kardinal-komorník joho naſtupník byc̄!

(Píšihodnje dale.)

Něſhoto z missionow.

Chcemy w ſczechowacym ſwojim čzitajram malu pořáku dac̄, ſhto ma missiorar w pořanskich krajach dželac̄, a ſak krasne plody za vše dželo jomu Boh druhdy doſčahujc̄ dawa. Tute powěſce ſu z líſta jehuita Trinca-la z Gudupatty w Indijské, kotrež katolské nowiny wozjewiaja.

„W lécze 1887, písa missiorar, ſym 452 pořanow wulſhczik a tři nowe křesťanske wosady założil. Tute lěto započinu ſo hiſeče z wjeſelskimi wuhladami. Příhetož man hijo 1100 katechumenow zapísanyh, kotrež ſo w křesťanskej wérje rozwuec̄ dawaja. Z tuteje licžby ſluſha jich něhdje 300 do wosadow, kotrež hijo wobſtoja, a chci jich křeče, za tym hac̄ budu jich moc wopytac̄. Družy ſluſheja do hiſeče założomnych wosadow. Hdyž mi Boh živjenjo a nuzne pjenjeſne řeđti wobradzi, budža všeſtici w píšihodnej meji křeče, a jich píšihokl da-li Boh hiſeče wjetſhu licžbu nowych katechumenow píšihmiedze.“

Twarju w tu křivili prěnju z pječzich kapalow, kotrež maja za tutých 800 křečejanow byc̄. Wona je 12 křečeži dolha, 10 ſcheroſa a je z murjemi z hliny twarjena a z křehu z bambuſa (ſezimy) píšihkryta z palmonymi ťopjenami. A tola budže wona wulcotny dom za křudých wobročených, kotrež ju ze ſpodžiwanjom a radosežu roſej widža. Měſtno za cirkve ſu woni ſami za ſwoje pjenjeſy ſupili, tež wjele rucžnoho džela ſami wobſtaruja. Hiſeče dwě njedželi, a pod tutej ſcheroſej křehu, we cirkviczch z kwětkami a pletwami wupyscheny ſo 56 ſwojbow (263 duſhov) za džec̄i bože a ſwajeje cirkve poſwyczja. Šak krasny džen to budže za nich a za mnje!

Tak ruce hac̄ tule nowu wosadu wulſhcziju, chci druhu, tež nic mjeńſhu píšihotowac̄ we wjeſch Nattampatty, poſtečza hodžimy wot mojoho nětčiſhoho

wobydlenja zdalenej. Tam je 60 swójbów z 296 duszemi. Hacžruniž su z klaszy Parias (najniższej), skúzaceje klaszy wobydlerow), budža tucži nowo-wobroczeni wubjerni kſchesczenjo. Woni so njerunaja podobnym wobydlerjam w mestach, ale su pilni we pełnym džele a stróži; su zróstni a kruži a maja wschelake waschnja, kotrež su waschniam naſijskich dobrych wobydlerow na kraju podobne.

Hdyž pschedstojočerjo tutych 60 swójbów z Mattampatty psched dwemaj mestacomaj ke mni pschinidžechu a mi wozjewichu, zo chedža bjez wschoho wuwazča kſchesczenjo bycz, pruhowač jich z pruhowanjom za pohanom doſčez čežkim. Wedžach, zo maja woni friež wsh pagodu (pschibojski templ), hdyž ze starodawna wjele waženomu pschibohoj stajnu čeſez wopokazowachu. Brajac hím potakim: „Hdyž chceče wschitcy kſchesczenjo bycz, džieče do swojeje wsy a potorhacze hacž do dna djabowohy templ. Njechacze-li to činicz, njemožu was pschijecz.“

Taſta kruta poruczeńscy jich tak zatraschi, zo kaž woproſtrjeni stojaču, nie hačkož bychu chyli tuton templ a pschibohowe ſwjeczo zdžerječz, hdyž tola wędžachu, zo jim niečo wjac pomhacž njemož, ale dokelž ze starej pschiniveru ſo bojaču, zo možt rozhněwaný pschiboh jich z nekaſkim wulkim njezbožom khostacž. Woněmiwski thwiliu jedyn na družhoho hladachu. Tu so zmužičku mój katechista a netoři z mojich kſchesczanow a wobkručizh jím: „Wsy so njerriebacze boječ, my pónidžemy z wami. My najprjedy na templ ruku zložimy, wy mózecze ſo wschoho ſobuſtlowania cyle wostajicž; hdyž jeno nam činicz dowolicze, ſchtož chcemy, dha cytu węſi sami wobstaramy.“

Nelk do toho zwolichu a tak wotenidžechu z hejemi, ſekerami a ſochoram wobrónjeni. Na druhi dzeń pschinidžechu moji ludžo wróčzo, kózdy z nekaſkim kružhom, kotryž běchu w pagodze namakali. Wjesele powědachu mi: „Wótcze, hdyž we wsy ſtříchačhu, ſkoto chcemy činicz, czelachu mužojo, žony a džeczi woczi ſebi pschikrywajc, zo niebynku tak straſhne „boharubjenſtwo“, kaž ménjaču, widzeli. Hdyž pak nas wjeſołych a čiłyh pschi džele widžachu, pschizamkných ſo nam niebojazni młodzi ludžo a powalenjo trajesche bjez pschetorhnenja nimale cytu noc. Nic najmjeñſki powoſtant pagody wjac nieſtoži.“

Na jeje mestno chci kapalu twaricž. Powužiju k tomu 200 frankow, kotrež ſeže mi poſkali, tak ſo bórzy a wužitnje nałoża. Njech Bóh proſtwy pobožnych duszhow dopielni, kotrež ſu pjenjezy woprowale.“

* * *

Na tutym powěſćzam pschidawamy druhi tróſhtowacy wobraz z missionow.

Cžim bôle w starym ſwěcze luboſcz wotebhera a wera ſpaduje, cžim zdobniſho rozwija ſo tuta ſiwa wera w nowym ſwěcze. Woſebje wo ſewjernej (połnocnej) Americy to placži. Psched krótkim pschija ſwiaty wótc Leo deputaciju z Brooklynu pola New-Yorka w ſewjernej Americy, kotař ſwiatomu wótcj krasny album pschepoda; z njoho je widzečz, kaž katholicka cyrk w ſewjernej Americy z cyrkwiſke ſwobodu ſpěchowana roſeže a pokročzuje. Album wobjmuje fotografiske podobizny wszech katholickich domow w Brooklynje, kotrež ſu za čas 50 lětnoho měſchniſtw Leonu XIII. ſo natwarite. W tutej knizy namaka ſo ſežehowaca rozprawa:

„Hdyž Joachim Pecci hačo nowy měſhník přeni króčz wopor bojeje mſhě woprowaſhe, 1. wulkoho róžka 1838, Brooklynka diöceſa hiſhčeje nieběſhe. W měſce Brooklynje a na cytej wulkej kupje Long-Islandze běſhe jeno mało katholikow. Jená jeniczka mała cyrkwička tam ſtojeſche a žana ſhula tam nieběſhe.“

W lécze 1853 założi ſo diöceſa Brooklyn a Młr. Loughlin ſo hačo přeni biskop poſwycieſi. Tehdom běſhe na cytej kupje 14 cyrkwiow, 14 měſhníkow, jena

jeniczka szkoła z dwiema małymi sokołami a mało wjac kiba dobra nadzija, jara swerny lud a żołnianja wot Boża słubione.

Dżens 1. januara 1888, hdźz tamž Leo XIII., wyjścijski męschnik a námestnik Jezusa Chrystusa, pjezdżesaty wopomijeniski dżen swojego mëschristwa swiezczy, liczy so w diœcye Brooklyne, kotruž hiszceje preni biskop Loughlin wiedzie, 300,000 katolikow, 182 mëschnikow, 72 szkólskich bratrow, 793 klóshyryskich sotrow, 119 cyrkwiow, 9 missionskich stacijow, 18 kapalow, 1 seminar, 2 kolegijaj (lyceaj), 17 akademijow (gymnasijow), 95 fariskich szkolow, 30,000 hólczatorow a hólczatorow, totrež je wopytuja, 9 sokołom, 2 druhei ašylaj za wopušczenych, 6 szpitalow, 2 domaj za wuczomnych hólcow, 1 szpital za njevnojomych a 2 rjemieslniskej szkuli.

Zajimawe z ratarstwa ze wschelakich czasow a pola wschelakich ludow.

III.

Z połanskoho kraja lantworow a džiwow, kaž China rëka, nastajny so do stareje Persiskeje: to je kolekta człowieczego spłaha a je tam, mjez rëkomaj Euphrat-om a Tigris-om, kaž chedža wuczeni wędzecz, rjany paradiż stał.

Wulkskralojo w Persiskej wažachu sebi dwoje: swojich wojskow a swojich ratarjow, tuczi mjačhu tamnych zežiwig, kaž nětko hiszceje je. Će to wot lëta podawachu so persiskej kralojo do wschelakich krajuow, zo bygu so wo sprawnosczi burjskoho ludu pscheswèdczili; bohot, kotruž móžesche so z tym psched kralom wupolazac, zo lud so rozmnoža, pola derje so wobdzela ja a njesu, wjele jadu so našczepa, bu z tym poczeſczeny, zo so jomu k přenjej tež hiszceje druga krajina dowéri. Bohot pak, kiz lenjoho paseshe a wo ratarstwo so njeſtarashe, dyrbjeshe hiez wsfajeje smilnoscze ze sluzby.

Cyrus, persiski kral, wustojny we wójnach, mjenje wustojny njebeſche w džele burow a zahrodnikow. K njomu pschiudże něhdzi spartanski wyszki Lysander. Cyrus wobzeshe tutoho po swojich zahrodach w mëseče Sardes; so spodzivajo nad kraſnosczi tutych zahrodow džesche Lysander: „Njemožu so dodzivac, mój kral, nad horodoznosczi, kotruž tu pschiroda jewi; njevem, skto měl bøle khwalic, plodziczerſku mōc maczcerſkeje zemje abo mischtra, kiz je tute zahrody założil, wumérił a wjeho w pschinosczi zarjadował.“ Na to kral Cyrus: „To wjeho, mój Lysandro, sym ja wumérijał a zarjadował, a wjele četu egi pokazac, sktow sym ze samnej ruku sył a sadzał.“ Lysander potshase, na kralowſku draſtu pohladmywſhi, z głowu: „Njecha so mi skoro wericz, zo z tajkim dželom so tajka draſta pscheniſe.“ Na to Cyrus: „Njebudz njevériwy, Lysandro, pschiſham pschiſki słoncu, kotrež naj wobswęczi, ja njeindu k wobjedu, doniž njeſzym z wojskowej bronią abo z dželom w zahrodze do potu pschiſhōl.“

Lysander zapſhinnu ruku Cyra a praji: „Nětko rozemju, kralo, czohodla ludy egi z bóžny rękaja.“

Kaž w narodach, tak stojeshe tež w nawieczoñych krajach, to je w našzej Euroje, ratarstwo we wulkej česczi. Grichowje wuznawaju w swojich pišmatach a baſtach, zo je człowiek z něhdzi džiwjego rubieżnika, njeupožniika a padučha z pomocu rólnistwa so pozběhnył k pobożnomu, sprawnomu, dželawomu sluzowniſkej bojſtwa, k wustojnomu hospodarzej a wopornomu poddanej. Z nabožniſtwa tutych — njech tež połanskich — Grichow abo Rjełekow widzimy najlepje, zo he ratarstwo jim bylo kužol poriadnego žiwienia a czasoño spomoženia. Khumſcht hóspodarjenja je po jich wericz dar z njebieſ; bojſtvo same pschiudże z wysokoſcziow,

zo by dotal džimjoho čłowjeka we wjedzenju płuha rozwučżołało. Tich pſchi-bohowka Demeter, t. r. maczeczemja, kholbzhe jako duh po kraju a rozdawasche symieńne zorno, a jich pſchiboh Triptolemus, t. r. trójcy-worach, pſchepoda człowjekie preni płuha. Město, hólzej bě pječza tuto pſchepodaczo płuha so stalo, bě swiate, a tam zhromadzowacu so kózde lěto wyskrońscze a lud ze wšichc̄h krajinow, zo bych u wopomnijeczo taikoho podawka po nabožnym waskijnju swiecžli.

Nazymu, hdyž běchu žnē domoj khowane, wotbywacu so eleusiniske swjedzenje; czah, tiz bě 2 milu dolhi, czehniesche po atheneskej krajinje, wšichc̄h njeſechu złote klosy w ruch abo ratařku nadobu, a kholvalachu hóſtvo ratařstwa, kotrež w człowjeczej sktaltnosce z klosowym wencem na głowje a korbikom płodow w ruci, w ſrjedzinię na nosydłach njeſechu.

Wjetſki džel baſnjow a ſpisow, kotrež ſu jako zaſtaſenſtvo grichiskoho luda ſo nam podaſe, jeduaja wo ratařſwe a kholvala tuto jako ſpočat̄k prawa, zdželańoscze a nabožniſta. Wjez powołanjiem w człowjeczim žiwiſenju — tak piſhe Aristoteles — ſtuſha ratařſtu prenje měſtno; tuto powołanjo khowa ludzi sprawnych a płodzi krajej najlēpſkich poddanow."

Druhi, znaty Sokrates, piſhe tale: „Bur bycz je najſreñiſche waskijno žiwiſenja; ja njevem, kaſ moħł nečtō bōle za nečzim druhim žadacz, dyzli za tym: kublo mēcz a na nim hoſpodařicz. Nic jenož, zo rola wſicho płodzi, ſktož k žiwiſenju ſo trjeba, rozmnoži ratařſte dželo moczy czela a woſkherowia wutrobu. Ratařſtu dyrbimy ſebi za macz wšichc̄h powołanjiow wažicž; wjedze-li ſo buram derje, kęzje tež rjemieſte a wěda; hólzej pač je burſtvo zahinylo, tam ſu krajiny kaž wotemrjete.”

Pohladajmy do druhoho ludu: k starym Romskim. Cyh ſwēt, kaž daločko bě ztati, je tuton lud ſebi podciasnył. Założerjo tuteje najſtarſheje republiki pač běchu burja, burja běchu wojerſcy wyskisi, burja mějaču najwyskisze města w knižeſteſtwie, burja běchu najwustojniſchi baſnitolwie. A, kaž dolho burſtvo ſo hajeſche, bě romska republika njeſchewinjen;a; hdyž pač tuto ſo wjac zańcž njemējeſche a luxus ſuſteſtvo dobu, poczyniaće z hory dele hicž. Kęzior Augustus, tiz piſhi narodze Chrystusowym knižeſtve, prćowasche ſo, zo by do burſtwa prjedawſha cziłosce ſo wróćila — ale po darmo! Bohatſtvo ſo ze wšichc̄h krajow a ludow, kotrež běchu we wojnach pſchewinjene a do wotrocztwa ſtorczenie, z hromadami do Italije a Roma nořeſche, a tuto bohatſtvo bě wina, zo zaſtarſta ſpróciwiſocž z nowa zakejzež njemōžeſche.

Tež w Rovnje a Italiji bě ratařſtu z pſchibóſtwin do jenohu ſpleczenie. Wóh ratařſtu rēkaſche Saturnus. W decembri ſwječzachu ſo ratařſte swjedzenje k čejeſzi pſchibohka Sterculia, tiz bě człowjekow wuczil, zo maja pola hnojicž; jako dawaczerka rožki placzecze pſchibohowka Ops; tež ſkot mějeſche swojich pſchibohow.

Njeſch je na tym dojez, ſktož ſmy dotal wo pohanach prajili. Tež pola ſlowianskich ludow, kotrež ſu hacž na dženiniſchi džen najbóle ratařſteſtwej ſwérne wostale, uehdy hinač njebe, jako pola druhich pohanaskich ludow: nabožniſtvo, pſchibóſtvo a rola běchu do jenohu zroſczenie a tuto jene wobknjeſeſche domjace kaž zjawnie žiwiſenjo. Hacž do netka ſu w Serbach wſchelake powoſtanki a pſchivéřki ſo wobkhowate, u. piſh. ptacži kwas; wjetſki džel ratařſkich ſwjeđenjiow z pohanaskich czasow je pozdjiſho cyrkę na iwoje rózne czasy a ſwjedzenje pſchepožiſla a z kſheſcjanſkej myſli je pſchekraſnika.

Tutomu, z pohanſtu wuſwobodzenomu, kſheſcjanſkomu burſtwej njeſch je hiſheſe wosebitu naſtaſk popſchaty.

(Štönezenjo pſchichodnje.)

Z Lusatij a Saksije.

Z Budyschyna. Ž. M. kral Albert je knjezej Pětrej Scholeje, kantorej Budyschskoho tačhantswa, rycerſki ſchiž I. klaffy kral. ſakſt. Albrechtovo rjedu ſpožčil. Tute wuznamjenjenjo na narodnym dnu krala Alberta I. senior Kuczank w pschitomnosczi wſchitkich tačhantskich duchownych ſwiatocznje pschedepoda, kaž běſhe krótko předy wokrjesny hejtman knjez ze Salza a Lichtenau knjezej kantorej wuznamjenjenjo hamtsch wozjemil. Pschedejemy čeſčenomu knjezej, fotrohož dočholétnie ſtukowanjo je tajkož wyškoho pschedipóznacja doſčazahylo, zo by ze z nowa wobkruczenej ſtrouhotu wyšku čeſcz hſchče dolhe lēta wuziwał.

— Wulki radoſcz je w Drježdānach wſhem wubudžila powěſz, zo je Ž. M. kral Albert na swoim 60. narodnym dnu mjez druhimi wſchelatimi wyškimi wuznamjenjeniami tež knjezej kanonike Jakubem Bukej, präſeſej konſistorſta w Drježdānach, rycerſki ſchiž I. klaffy kralowſkoh o ſakſtaho zaſlužbnoho rjedu ſpožčil. Tež Lusija ſo raduje, zo je jejny syn, wyške zaſtojniſtwo docpěwſhi, za swoje zaſlužbne ſtukowanjo tajte wuznamjenjenjo doſtał, a pschedejemy wjele-čeſčenomu knjezej k tomu z wutrobu a pokornje Daj Boh zbožo!

— Naſha redakcija je wóndy ſto markow kwitowała, kotrež je serbſka žona na wudaczo nowoho serbſkoho pschedeožka Nowoho Zakonja darila. Tajti ſtuk zaſtuži zjawnie pschedipóznacjo nic jenož psched Serbam. Naſhomu Serbſtu a woſebje katholſkemu Serbſtu je to k čeſči, hdźż majin pola nas ſamo hſchče žónſke tak horlīwe intereſſe na serbſkim piſimowſtuje a je ze ſtukom podpjeraju! Wudawarſtwo je wězo džakowne kōždomu, kotrež ſo za rožſcherjenjo tuteje noweje knihi ſtara, woſebje paſ tež tym, kotsiž k tomu hſchče pjenježny dar wopruja, njech je poměrnie wulki abo mały; pschedeož wudaczo druhožo zehšiwa placi z wjazanjom, wozjewjeniom w czuzych nowinach abo časopisach atd. z cyka 778 markow! Budže dołho tracz, předy hacž to ſo wuplaſz! Za moſchnu jenožo čłowjeka je to wjele, za mnogich zhromadnje paſ mało! Kunje tak by wſchitkim 160,000 Serbam w hromadze, hdźż by kōždy něſhto dał, jenož lohka wěc byla, w Budyschinje wulki nowy serbſki macižny dom natwaric, hdźż bychmy měli ſydko serbſkich towarſtow, knihownju a druhe zberki, knihařnu, čitańnu, konvikt za serbſkich gymnaſiaſtow a drugich ſtudowachych atd. M. H.

— Tudomne katholſke rjemjeſlniske towarſtwo mějeſche minijenu njedželu ſwjedzenj dla narodnoho dnu Ž. M. krala Alberta, kaž běſhe tudomne katholſke towarſtwo mužſkich tajki ſwjedzenj hžo ſchtwórk předy wotbywało. Psichi ſwjedzenju njedželu hrajanu ſobuſtawu rjemjeſlniskoho towarſtwa jara wuſtojuje historiske drama „Hluchoněmy abo Abbé de l'Epée“ wot Bonilly.

— Psched někotrymi dnjami doſta w tudomnej wulkej cyrkwi žid, pschedekupc z Lubija, ſwiaty ſakrament hſchčeſtien.

Z Radworja, 23. hapryla. Hžo rano widzachy, zo je džensa woſebith ſwjedzenj, pschedeož na ſhuli, cyrkwi, farje a někotrych druhich twarjenjach zmahowachu ſo khorhovje w ſakſkich a serbſkich barbach. Dopoſduja we 8 hodzinach zhromadzowachu ſo džeczi tſioch hornich rjadownjow na ſhuli, zo by ſo woſebith aktus woldzerjal haſo na 60. narodnym dnu naſhoho wulcyčeſčenohho krala Alberta. Naſprjedy džeczi khwalbny ſpěw „Rad Boha khwal joho młoda ſyla“ ſpěwachu. Na to mějeſche ſ. administrator Žur ſwjedzeniſtu rycz, po kotrež hólce přenjeſe rjadownje pschedipodne hronečka na 60. narodny džen krala Alberta deklamowashe a wſchitkile džeczi ſpěw „Krala Boh požohnuj“ wuſpěwachu. Potom podachu ſo pschedomni do božoho domu, hdźż běſhe ſwjedzeniſka boža mſcha, kotrež

„**С**“ искривлено във вид на „**С**“ със зъби и крака, които са извити във външната страна.

duchownego swojeje rycze nimaju, źtotož je tola jich potrebnoscž a żadovicž. Też maju prawo i tomu po Chrystusowych słowach: Wuczeże w schitke ludy! Po 6. hodzinie wotjedże duchowny zaszy domoj. Hiszczęce njech so pschi spomni, zo katolicki wuczeż z Chroczewuza schulstym dżecżom kózdu njedżelu kłoczenianstu wuczebu dawa; w tu kówilu je jich na 50. Tak je pola katolikow za najtrebniżche też w Zlym Komorowje tola troču postarane, tak zo někotri hjo wo założenjo cyrkwički jo prouja, mjez tym zo tam a we wjele drugich pruskich wosadach za lutherskich Serbow wopravdze duchowna muza wobstoji. W Sakſtej a Pruskej su bohate lutherske towarzystwa za missjonistwo znutkowne a zwontkowne, a tola wostajeja wonie w dospolnje abo pscheważnje serbskich wosadach pastorow, kotsiz w cyrkvi, w schuli a w živjenju swoim dowierzenymniczo serbscy prajicž njemoga! My pač għemix w Sakſtej radzi też katolikow z cuzych kraju duchownych wobstaracz, kaž daloko je to móžno. W naszej Lutyczji wobstaraju serbscy duchowni cuzych katolikow, najwjači k. kapłan Sakala w Budyschinje, Hajnicach a druhđe. W herbiskich krajac abo w Drježdanskiej diöcesi wobstara injez druhimi cuzymi pôłskich katolikow wosebje k. konfistorialny präses kanonikus Jakub Buki; won jézdi kózdu jutrowny čas do Lipska, Altenburga atd. W Drježdanskiej wosadze pomha jomu w tym k. kapłan Libšč, kotrž tam też Serbam a Čecham hako duchowny služi. Węzo też my radzi widżiñ, hdøy je za nasjħ serbski lud wħjudżom dostojnije postarane, hdøy je to trjeba! To so fustcha!

3 chłopo swęta.

Niemyska. Kejjorej Friedreichi so zas lepiej wjedże. Joho czerpjenja bęchu boryż po jutraci tak syline, zo w cyjej Niemskiej z hrózbu na wutonc strashnego żhórszenja joho khoroszcze czakachu. Někto je so Bohu dżak zas telsko porzedzilo, zo za bliższi čas wjetshi strach njewobstoji; ale je nadzija, zo powschitkownie lubowany monarch so tola hiszczęce někotry čas zdżerzi, Bóh dał prawje dołho! Rajebacż swoje czeżke czerpjenjo prouje so fejżor swoje ważne winowatości do spolnje dopjelnicż. Też w najhōršej khoroszczi je wschę knieżeske postajenia hiszczęce sam pruhował a podpisował. — W poslednim času je fejżor wschelake wysoke wuznamienjenja wudżelit: tak je swojoho wysięsho dworskiego marschala, hrabju Radolinskiego, rodzenego Polaka a dobrogo katolika, na wjerħa z Radolina powysił, hrabju Herberta Bismarka, kanclerjowohu staršeho syna, za sobustaw pruskiego ministerstwa pomienował a t. d.

— W minjennym tydżenju je jendżelska królowna Viktorija w Barlinje swojego pschiżodnego syna fejżora Friedricha a joho mandżelsku Viktoriju wopytała.

Rom. Kardinal-bisłop Domajch Marija Martinelli je w Romje wmarł. Won bęsże sobustaw rjada Augustinow, 1827 rodżeny, kardinal z lata 1873, präfekt Kongregacije za index zakazanych kniħow. Na joho mēsto hako präfekt tuteje Kongregacije je kardinal Schiaffino, jara wuczem theolog, postajeny.

— W Romje, 22. hapryla. Bamž Leo pschija dżensa Oskara, krala Schweidowskeje a Norwegskeje. Audienca trajesħe $\frac{3}{4}$ hodżiny. Na kóncu pschedżiħe bamž krala za rifu hacż i zaistupej do pschedħale. Kral, htuboko poħnuth, wobjimowasħe bamža dwójek na wjerċħowiske wutrobne waqħinjo. Bęsże to hnijacq, pozbħowach napohlad.

— Swiath wótc je z jubilejskich jałmožnow 500,000 lirów (400,000 markow) propagandę za rozbierjenjo wéry darił. Propaganda ma swoje hōwne sydlo w Romje a pschihotuje, kaž je znate, missionarow abo poſołow swiateje

wéry, kótrychž potom do poľanskich a druhich kraju sezele a tam jich dale zdžeržuje a podpiera. Wschelake missionske stacie a vikariaty we mnichich krajač a we wšichch dželach sveta rozpjerschene propaganda placzi a wjedže. Hýž pŕvez 300 lét wulkotny wuſtaw wobſtoji a njeſmérne mnichosče duſchow ſu pŕvez njón za katholiku wéru ſo dobyte. Wulki dar ſwiatoho wóteca za tač ſpomožny wuſtaw budže radoſcž za kóždoho dobroho katholika.

— Z někotrych lét ſem wobſtoji w Romje woſebity cžeski kollegium. Pŕvez dwémaj létomaj je ſwiaty róte poſtaſík, zo ma cykly Pětrowy pjenjeſt z Čeſkeje kóždolétnie za tutón kollegium ſo načožowac̄. Někto je bamž, kaž prazjke katholiske nowim powědaja, w tyhle dnač za ſpomnjeny kollegium hýžce 100,000 ſirow daril, zo možla ſo woſebita théža za njón kupic̄.

Francózka. Jedyn kanonikus w Bayonne, francózskim měſcie, je ſwiatomu wótece milion frankow daril. Duchowny běſche ſam do Roma pſchijel. Hdyž ſwiatomu wótece ſwoj dar pſchepodawac̄he, praji jomu: „Swiaty wóteče, ſym ſo pſchec̄ ze 300 frankow na létu ſpokojał a zbytk mojich dofhodow za Čeſje hromadžil.“ Bamž jeho pomjenova za ſwojohho čeſtnoho komorníka.

Naležnosće našoho towařſtwa.

Sobustawy na létu 1888: kk. 308. Jurij Běrk z Kheyna, 309. Jakub Měrcík z Haslowa, 310. Jakub Rjenč z Corneč, 311, 312. z Baćonja: Handrij Smola, Jakub Pjech, 313. 314. z Radworja: Miklawš Měni, Mots Hanto, 315. Marija Kašporowa z Měrkowa, 316. kaplan Jakub Bart w Sěrachowje, 317—323. z Njebjelčic: wučer Herman Brauner, Miklawš Žur, Bošcij Pjech, Miklawš Křižank (Ródla), Marija Žurowa, Miklawš Suchi, Haňza Čornakowa (Zandmłyńkowa), 324. Jakub Šérak z Kamjencskej Cyhelnicy.

Sobustawy na létu 1887: kk. 688. Miklawš Měni z Radworja, 689. kaplan Jakub Bart w Sěrachowje, 690. 691. z Njebjelčic: wučer Herman Brauner, Haňza Čornakowa.

Na létu 1885 doplači: k. 664. N. N. z R.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtej 102,300 m. 18 p.

K čeſci Bozej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: Marija M. ze Žuric 10 m., z Čemjeric k čeſci Maćerje Božeje 1 m., přez k. fararja Wernerja w Khrósćiach 15 m.

Hromadže: 102,326 m. 18 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,171 m. 75 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadže: 10,172 m. 75 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: N. N. z Č. 75 p., farar H. Dučman w Lipsku 5 m., J. Młóuk z Čemjeric 3 m.

Zapłać Bóh wšem dobročerjam!

We hłownej expediciji poſla zwóńka Wjenki a pŕvez wšichke expedicije Poſoła je na pſchedaní:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbščiny po rjedze Vulgaty přeložiſtaj Jurij Lusčanski a Michał Hórnik. Dotal zeſiwick I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našoho towařſtwa doſtanu zeſiwick po 1 m.

Katholicki pismo

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowy c̄asopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 10.

19. meje 1888.

Lětník 26.

Zmuzith naslēdownik svjatoho Jana Nepomuckeho.

Svjaty Jan Nepomucki, kotohož swjedzeni cyla Česka, wosebje swjatocznje pař Praha, 16. meje swjeczi, bě spowědnik mandzelskeje krala Wjacława (1378 — 1400). Po porucznosczi hruboho krala bu čzilowanym a w noči z mosta do Woławy čzisnjeny, dokelž nocheinche jomu pscheradzic, schto bě so kralova spowědała.

Džen 15. meje 1886 pisachu južno-amerikanske nowiny, zo je w Lim a w stacjē Peru duchowny P. Marielux z Kongregacije postužowanjow ktorých leta 1825 dla podobneje winy marträsku ſmierci namakał, kaž svjaty Jan. — P. Marielux bě pod poruczowanjom wyščka Dom Rodila běka jałmožny we wobtivjerdzennym měsće Callao. Njepſcheczeljo woblöhovachu twjerdziznu ze wšchēch stron, ale wyščk tak zmuzicze wojowasche, zo wshē nadpadu wotražowasche. Hijo džewjez měsacow ležesche njepſcheczel pſched měsęzanſkimi wrotami, a nihdže nje-potazowasche so hřichče žana pomoc. Hubjena chroba a wšchelake khorosze běchu wojakam wshu dowěru a nadziju na wumozjenjo wzale; tuž nocheinču wjac wosłuchac a často morkotaču, hdyž so jim wyščk pokaza.

Džen 23. septembra 1825 zhoni Dom Rodil, zo wjeczor w 9 hodž. injez wojakami pod narwidowanjom nazzačužníjších doftojnítow zdežk wudry. Vjeze wsho kromdzenja da Rodil tyh, na kotorých tukashje, zajecz; ale pſchi wshēj joho pröcy a pſchi wshēm hroženju njewuzna so tola žadyn ze zbežkarjow. Tuž wobzamkn, zo dce wshēch, winowatých a njewinowatých, bjez dalschoho pſchepytowanja zatſelic̄ dac̄.

Dom Rodil vósla po duchownoňho, knjeza P. Marielux, a rjecky jomu: „Je netko w 6 hodž. Tři hodžiny dawam wam časa, zo byſhce tyhle zlostnikow na ſmierci pſchihotowat.“

W 9 hodžinach so na hrodowym dworje třelešče. Džesac̄ zbežkarjow bě pſched wěčnoňho ſudnika stupilo. Ale wyščk njebe hřichče změrovany. Čhysche ſu pſcheswědeczic, hac̄ so tež druzy pſchi zbežku wobdželili njeſiu. Ale kať to

(Electronicenjo.)

Introduzione.

3. W burškim ludže je sprawa myſl a cjeſć ſjowanjo cuzoſo ſuhla. Tu njeplaciſi ſalſi: Wobſedzeiſtvo koždoh leži, z měznikami wobdate, pſched wočomaj wjeſných a — běda tomu, kij mězník pſcheſtaj! Poflečzo cykleje wokolnoſeže joho trjechi a pſchewodža joho hacž do rova.

4. W burškim ludže namaka ſo wěrna luboſcž i wótcjinje. Rola, kotrež wobſedži, džen je wot wótcow jomu zavofstajena, wón ſtoji a džela w kročelach ſwojich džebow a prawótcow. Tysac zwjaſkow wjaza joho na koždy zahon, wón jón njepliſheda, dokelž rolu na warbu nima, kaž mazany žid.

5. W burškim ludže khowaja ſo ſtare dobre waſchinja, zdobna jednora drage, pſhina rodžena maczeerna rycž. Tu njeje běhanjo za nowotaſtowm, kotrež ma pſhely jene wóczko w cužbje, hladajo, kaſka „hlupa móda“ w drageſe placzi, hacž wyſoke abo nizke flocki na ſchörnjači, hacž ſđery abo czorný ſlobuk, hacž ſme ptečka čzelo pſhijſtojnje pſhikryč abo hacž ma ſo krvíka „jópa“ woblec.

6. Skončnje plodzi burſtwo runu, njewotwiſnu myſl. Prawy burdje ſwoje rune pucze a rycži, kaž je jomu huba narofila. Wón njerodži wo „fary“ we wſchědnym wobkhadže, njeſtoni ſo do wſchěch bołów, kaž ſezina, z kotrež wěry hraja, wón je ſam — muž, kij w ſwojej ſpotoſnosti ſwoje bohatſtvo pſhi ſebi noſy.

* * *

Tak ma ſo druhdje hiſheče z burſkim ludom, tak mělo a mohlo tež hiſheče powiſhikownje w Serbač hycž. Čjohodla wſcho tak rjenje wjac̄ njeje, kaž je bylo, wo tym ſtaj „Kath. Poſol“ a „Serbski Hospodar“ hiž wjele powědałoj a rozmniſhi w ludže wobkručjeja, zo mataj prawje, hdvž tež tu a tam krobolak, kotrehož ſnadž to obo tamo nastupa, to preje. Tamnym rozmnyim dha praju do kónca: tež we wſchědnym žimjenju placzi ſtovo ſwjatoſho japoſchtola, aic „poſlučarjo“ hycž, ale — „cžinjerjo!“ — š.

Nječwiluj zwérjata.

(Bajka za džecži.)

We wulkej horje bě junu mały ludk abo palcžit. Člowieku tu na zemi nječeſte rad, dokelž tak jara za pjeniezami, cjeſcę a druhimi zaſhodnymi wěcam i hanjaču. Złoha pak jim tohodla ničo nječinjeſte, jenož druhdy něſhto i lubu, zo by iči trochu pothostal.

Tak džeshe junu ze ſchlewiejerom wodžet, zo joho ludžo widželi njebyču, na hermant. Hdvž bu čiſhcezenica doſež wulka, čiſimy horſhcz złotych mjez nič. Hej! to bě bičo a ſtokanjo a prōcowanjo. Taſte něſhto naſč ſuſk rad widžeshe. Potom džeshe dale i budže, hdžej běchu wſchelake džinje a ſkludne zwérjata widžecž. Na reblíčku ſedžeshe tam mała wopicžka. Tu pſhibeža hólčec a potorha ju doſež kručze za wopuſh, zo wbohe zwérjo ſchřečeshe. Palcžit ſo rozhněwa na małoho złotnika, kotrehož derje zmajeshe; čaſto bě hdžo widžał, kaf bě tónle hólčec uſłodym ptacžkam, mjetelam a druhim zwérjatкам i lubu činić a ſamjenje do nich mjetal. Rozhorjeny woteuidze do ſwojeſe hory.

Junu rano ſedžeshe palcžit, ze ſwojim ſchlewiejerom wodžet, pſhi horje, hdvž zdobom tamny hólčec nimu pſhibeža. W ruci mječeſte brunka, kotrehož za rohi torhaſche. Nět ſo palcžit rozhněwa, hrabny hólca za kornar a donjeſte joho do cžmowewe iſtvy. Tam pſchewobroczi joho do brunka a wutorhowsche jomu rohi; potom pſchewobroczi joho do ptacžka a mjetashe ſamjenje do njeho; ſkončnje dyrbieshe haſko wopica na reblku ſpacž. Potucži z bohoſče, hdvž joho palcžit doſež jara za wopuſh potorha. — Potom da hólčeczej člowiejsku poſtaſu zaſh, ſam pak wotwodže ſo ſwoj ſchlewiejer a rjeſny ſo ſmějo i małomu

zj&lstnikoj: „Mó, kaf je so czi lubiko, hako brunk, ptac&ek a wopica c&zwilowany bycz? Je-li zo &szczegó dosej nimasch, jenož praj. Mam cze eyle we swojej moej.“

To pom&hasche, tajfa wujitna wuczba skutkowasche; hólczec so nalaza a slubi, zo ženie wjach žanoho zw&erjatka c&zwilowanć njebudze. A palc&ek pusch&ez hólczeca zaſy z horą won. Hólczec pak ženie wjach žanomu zw&erjatku k lubu njezinjesche, w&edzo, kaf je to joho bolo. J. K.

3 Lujich a Sakskeje.

Z Åhelsna, 13. meje. Dzensa dopołdnia po 8. hodžinie wudyri tudy w brózni kublerja M&erczinka straschny woheń, a w krótkim czasu stojachu ws&chite joho twarjenja, kaf tež twarjenja khéznika Francka we plomieniach. Dokelž b&echu M&erczinkę a Franckę a nimale ws&chite wjeli w Radworszu w kem&schach, mózesche so z nazu jenož sfót plomienjam wutorhnycz. Tola spalichu so M&erczinkicom 8 swini. Hewak pak spali so tak derje pola M&erczinkę, kaf pola Franckę cyła domjaca nadoba, grat a maschin, wjèle sfomy, ps̄chez 200 kórcow žita a ws&ch, schtož w twarjeniach b&esche. Wotpaleni namafachu, hd&ny dom dobežachu, swoje wob&edzeniство, kotrež b&echu ps̄ched hodžinu wotpuszczili, ze ws&chem, schtož w nim b&esche, w popiele. Zaw&eszczený žadyn z wotpaleneju nima. Gmejuskih sykawow b&e wysche naſcheje 9 cuzych na pomoc ps̄chijelo, a to Radworska, Małko-Wielkowska, Wulko-Wielkowska, Łahowska, Łukowska z móhniowej woboru, Åwacziczańska, Rjeswaczińska, Milkczanska a Budyschinska. Kr.

W kłos&chtrje Marijnej Sw&ezdze wotbywasche so zańdzenu srjedu 16. meje, na dniu swjatoho Jana Nepomucskoho, rjana a žadna swjatočnoſć: za-draſczenjo p̄jezich nowych knježnow. B&echu to Marija Rosalia Schneiderec z Dz&eznikec, Serbowka, M. Agatha Buder-ec a M. Aloisija Ruprecht-ec z Georgswalde, M. Angela Höcht-ec z Wiesau w Bajerskej a M. Kordula Fackh-ec z Gabela. Bohužel b&esche kłos&chtrski propst kniez Alberik Hecht z khoroszcu zadżewany; tuž k. P. Alexander Hitzchel swjatočnoſć nawiedowasche. Tuta m&ejeſche so takle. W 9 hodž. podachu po zhromadzeni duchowni ps̄ched portu (durje), kotrež z cyrkwię do kłos&chtra wjedze, a tam ps̄chepoda k. P. Alexander kózdej knježenje po rjadu swęcku a k&schiz z ps̄chib&odnej modlitwu. Něko zaſtupicu knježym w najwjetſzej knježniski ps̄sche hako sw&etne njewesthy wudebjene do cyrkwię ps̄ched woltar, hd&zej ch&chdu draſtu njebeſkoho nwożenje ps̄chijecz. Kózda b&esche wot hólczki w b&esel draſcze ps̄chewodzana. Na bożej ms̄chi b&echu ws&chilke nawiedowane wot knieza P. Malachiasa tsi króz wokoło woltarja k woporej (ps̄chi epistli, ewangeliju a woprowanju) a woprowadzhu złoty pjeniez, pjerſch&en a pydhu. Wopor złotoho pokazuje na dobrowólnu k&hudobu, z kotrež dcedža so sw&etnych kubłów wotrjec, wopor pjerſch&enja na stajnu c&zistotu, z kotrež so wzdadža luboſcze tohole sw&eta a so slubja Åb&oznikej, kotrež praji: „ps̄chislubju Tebje sebi na w&ezne“, a wopor sw&etneje pydhi (rukajcow a parlowoho rjeczazka) na dopołnu poſłus&hnoſć, kotrež ws&chu hrdboſz a samopas&hnoſć podcz&ismu. Po m&eschnikowym woprawienju ps̄chistupicu knježym k woltarzej, zo bychu swjate woprawienjo dostale. Hd&zej po bożej ms̄chi m&eschnich zas k woltarzej stupicu, b&echu so knježym ps̄ched woltarjom na woczi c&zisnykje a na praschenjo: „Schto žadacze?“ wot-m&olwicu: „Smilnoſć božu“, na czož so zaſy pozb&ehnychu. Kniez P. Alexander, kotrež kaf tež hnadna knjeni abbatissa Bernarda ps̄ched woltarjom na stole sedz&esche, c&zitasche něko najprjedy h&tuboko pohnuwace napominanjo. Dopomnisi&ki knježym na wulkoho swjatoho, kotrehož swjedzeni so runje swjeczesche, pokaza na to, kaf su dzensa tseczi króz swjatočnje zaſtupile do domu božoho. Pr&en i

światocjnym zaſtup bēſhe ſt ſvjatej Eſtachjeńcy, pſched kotrejž ſo motrjeknyc̄hu djaboła a joho ſtukow a hordzenſtwow a ſo woprajichu za Chrystuſa a joho wēru, druhí pſchi prēním ſvjatym woprawjenju, pſched kotrejž tamne ſvjate ſluby wobnowiſhū a wobfrucjichu, tſecži ſvjecza džensa, hdyž chedža tomu kniezej ſo poſwjeczicž a joho luboznej ſtuſbie praſich: „Kak lubozne ſu twoje wobydlenja, knieje wójſkow, moja duſha žada a žałoszeži za pſcheddiworni toho knieza.” Potom proſchęſte z drugimi pſchitomnyimi duchownymi za pſchijomne kniežin wo ſmilnoſež božu a poſwjecziniſhi za nje pſchihotowanu rjadnu draſtu pſchepoda tuſam ſwiatocjne kóždej wosebje. Hdyž bēdu kniežinu nowu draſtu ſo zwobleſkate, wróčiſhū ſo zas ſt woltarzej z wulkej radoſežu we woblicžu: wſchaf bēdu nětko doſežahnyk, za čimž ſu doſloho žadate. Kóždoho měſchnika a kóždu kniežinu wosebje proſchachu nětko wo zaſtupni proſtwin. Skóncžinje ſczehowashe hiſhęſe lubozny wobrjad. Tena po druhiej pſchitupidu na lubozne pſcheproſchenjo „Vení ſponsa Christi” (Poj njevjeſta Chrystuſowa, doſtan ſtroni, kotrejž je tón kniež czi pſchihotował na wēžne) pſched měſchnika, poſlaknyhū ſo ſredž měſchnika a abbatiſſy, měſchnik ſtati jím na hłonu ruczanu ſtroni, kotrejž jím hnadna luſeni pſchitykny. Je to znamjo dobycza, kotrejž ſu nad ſwětom doſežahnyk wot rjetyniſhī ſo ſweta a joho pſchi, je to tež znamjo tamnoho dobycza, za kotrejž maya ſo w tutym pruhowanſkim lécze (noviciacze) a potom čas ſwojoho žinjenja prōcowacž, dobycza nad hréchom a nad wſchém, ſhiož ſt hréchej a njeđoſpołnoſci wjedje, zo bych ſu doſtale ſtroni žinjenja. Boh žohinu wſchitke dobre zamysly božnych kniežinow, zo bych ſu byle dobre ſobuſtawu pobožnoho rjadu!

Z Drježdjan. Na 6. njedželi po jutrah bēdu w dwórſkej cyrkwi kaž hewak ſerbſke ſemſche $\frac{1}{2}9$ hodž. a pſched tym a po tym ſpowiedž. Na Bożej mschi, na kotrejž bē wulka ſyla Drježdjanſkih a wokolnych Serbow pſchisbla, ſpěvaſche tudomne katholſke mužjske ſpěwaſke towarzſtwo, mjez ſobuſtawami tež wjele Serbow ſicjace, jara wuſtojnje rjanu Missu. Tónkróč wobſtarra Božu ſlužbu ſ. farař Hórnik z Budyschina, dokołž je ſ. kaplan Libišh khorofce dla w Elſteru w ſtruwotnych ſupjelach a ſ. präſes kanonikus Buſ, kotrejž hewak halo ſpoviednik rad pomha, z Maſteſtoscžemi w Sibylleñorze w Schlezyñſkej. Wutoru popołdnju wot 4. hodžiny bēſhe jutrowna ſpoviedž Drježdjanſkih katholſkih wojatow. Tónkróč wupomha ſ. farař Hórnik z tym, zo Serbow a Polakow, kotsiž ſu do ſakſkih regimentow zaſtupili, ſpoviedaſche. Srjedu bē zhrademne woprawjenjo na Bożej mschi, wot ſ. wojeſtſkoho fararja Maaza džeržane; mjez wokoło 260 wojakami bęſtaj tež kralowſkaj pryncaj a dželba wýſklow.

3 cyloho ſwēta.

Němska. Khorofce kejzora Friedricha je ſo zas wjele polóžila; z bolacohu nadkrka je wjele jětſenja wubęžało, a zda ſo, zo změje wyſoki khoru nětko zas khwilu mér. Zymnica je joho nětk ſkóncžinje zas wopuſtečila, tež ma khoru w nocj mér a móže zas krucjishe jēdze wužiwacž.

Awſtrija. Liechtensteinowy namjet za nabožne (konfeſſionalne) ſchule, kotrejž ſu ze wſchęh dželow kejzorſtwa peticije z wjele ſtami tyſac podpiſmow podpjeraſe, je ſo wot kniežeſtwa na pſchihodne nazymjo wotſtorczył. Awſtrijske kniežeſtwo rěka konſervativne, joho politika paſt je ſkerje liberalna a njevěriwa, dyžli wopravdze konſervativna.

Z Połnōcneje Europy. Tudy, hdyž bu katholſſa wēra pſchęſt jaſtwo a mječ cyłe wukorjenjenia, ſwerni biskopja za wēru na ſħafocze wumrěchu a nowe rožšterjenjo naſheje wēry ſurowe zaſtowacžu, je katholſka cyrkj

w nowiszym czasu, hdyż wjescza swoboda roszczerzenio dowola, zas nowe wosady mjez druhowierymi tworila. W Daneskej, hdyż katholska wera hjo w specjalku tutoho lęstotka węstu swobodu dosta, wobstoji 14 missionskich wosadów, kotrež maja 4 cyrkwe a 12 kapałow z wjac hac̄ 3000 dusz̄, kotrež so wot japoschtoſkoho prefekta w Kopenhagenie z 28 duchownymi duchownje zaſtaraja. Wyjde toho wobstoji tam kloschyry ze 60 fotrami swj. Józefa, kotrež 1 novicjat, 1 lazaret a 3 holsze wuczeńnie w Kopenhagenie, a 2 syrotowni a 4 holsze wuczeńnie we drugich mestach zaſtaraja. Z cyka je tam 15 wuczeńnow z 370 schulerjemi. Tež w ſuſodnym Schwedſkim kraleſtwje, hdyż hiſczeje je hac̄ do džensniſhoho dnia zaſkoncy na pſchistup ke katholskej cyrkwi smjercz hrožena, jo so jich neschto k naſchej wérje wróciło. Buchu drje wotſudženi, ale dokelž by tola jara džiwna węc była, hdyž by so w naſchim lęſtotku hiſczeje neschto wery dla k smjerczi wotſudžit, buchu woni z kraja wupokazani. Alle tež w Schweiſdowskej je w nowiszym czasu lepje, a bamž možesche we hłownym měscze Stockholmie japoschtoſkoho vikara poſtajic̄, kiz drje ma z wjeſe wobcežnoſczi wojowac̄, tola pak može pſchi tym zaſ katholske wosady zaſkočez. Bydla mjez 4 milionami druhowierowych 1300 katholikow, kotsiž so w 12 wosadach duchownje zaſtaruju. Kr.

China. We tutym wulkim pohanſkim fejzorſtwje, kotrež je z krewju hjo wjeſe tysac martrarjow napowjane, ma drje khescežanſka wera w nowiszym czasu doſpołku ſwobodu, tola z časami wudyrja zbezki pohanow, pſhi kotrež so khescežanske krajiny zahubia a wulka mnohoſcz khescežanow žiwjenje zhubi. Kenježerſtwo tajke zbezki, byrnie tež chylo, hnydom porazyęc njemozę, dokelž je kraj pſchez mēru wulki a dołho traje, předy hac̄ poweſcze hac̄ do hłownego města Pekinga dónidu. Tak wudyr tež w měſacu decembri zaſidzenoſho lěta w provincej Fukien krewtwny zbezki pſhczewiwo khescežanam, kotrež woſebje missioni Dominičanow potrjehi, a jich zaſožene wosady zapuſcji. Dawno hjo běchu pohanjo hrozyli, zo khescežanow nadpadnu, jelizo twar noweje cyrkwie w Moukhang ſu njezakaza, dokelž ſo bojaču, zo potom zbojo z jich pagodow (pſchilbōſſkich templow) czeknje. Dokelž pak ſo khesceženjo wottraſhiež njebaču a dale twarjaču, wudyr 3. decembra ſtraſhym zbezki. Roznjemendreni pohanjoj ſpalichu nowu kaž tež staru cyrkę w Moukhang-u; tak tež cyrkwie w Foganje, Ketonę a Majetong-u. Z tym pak ſo njeſpokojichu, wſchęc khescežanow, kotsiž jim do rukow pſchiūideču, na zatraſhne waſhchno morichu; jenož w Hoengu a ſeſenje buchu zbezkarjo pſchez zmuzitoſcz khescežanow wotehnac̄i. Missionarojo wobrocziſu ſo na francózskoho zaſtupjerja, kiz ma prawo a wiñowatoſcz, zo by katholiku cyrkę tam ſchkitowaſ. Francózſka ma mjeniujic̄ wot starodawnych časow ſem tute ſchkitowanſke prawo a djerži ſo joho kruſie. Francózſki zaſtupjer wobroczi ſo tež hnydom na knježerſtwo a wuſkutkowa, zo ſo 300 wojakow a wójniſta lódz pſhczewiwo zbezkarjam pôſla. Z tym pak ſo pohanjo hiſczeje bóle rozzłobichu a hrozaču nětk, zo chedaž wſchitke khescežanske cyrkwie tuteje provinci zanicic̄ a khescežanow ſtoncowac̄. A dokelž ſo zbezki hiſczeje pſhczey roszczerja, budže knježerſtwo hiſczeje tysacy wojakow tam pôſlacz dyrbječ, předy hac̄ budže njemēr poduſhenny. Nowiny davaſia pak runjewon Francózam winu, zo Chinesowje pſhczewiwo khescežanam zbezki zapoczinaja, dokelž ſu Francózoojo najbóle w tutych krajach hidzeni, a Chineſoojo ménja ſo na nich wjecic̄, hdyž missioni nadpadnu, njech ſu to francózke, ſchpaniſke, italske abo němſke missioni. Z toho ſo spóznaje, kaf mudra myſl to běſče, hdyž chyſche bamž Leo XIII. Oni woſebitoho ſamostatninho zapóſlanca pſhi chinesiſkim dworje poſtajic̄, a tamne knježerſtwo chyſhe joho tež pſhicięc. Tola, kaž je znate, Francózſka na swoje stare prawa ſo zepjeraſio to pſhidac̄ nohcyſthe, hac̄runje ſo we swojim ſamſnym kraju jara mało wo katholiku cyrkę ſtarą, ale ju podeſzic̄hezuje, hdyž ſo hodži. Kr.

Wschelcizm.

* W Barlinje w cyrkwi swjatej Jadwigi dostaſtaj njedawno dwaj židaj swjaty ſakrament kſchęzienych a potom zaſtipicu 17 protestantojo (mjez nimi 3 mužojo) katholſke werymuzačo wotpołozivši do klinia katholſkeje cyrkwie. Eucji džehu na to k ſpovedzi a dostaſtu nazajtra, kaž tež kſchęzienaj židaj preni króz swjate woprawjenjo.

* (Schtó njeknicžomny palenc njecžini.) W Dortmundze bu wóndy muž, kij bě w swoim žiwenju jara pytan prawizník, dr. jur. W. Stein z Detmolda, dla paduſchſta a proſhērſta wotſudženym. Tutoń muž, rodž. 1831, mějſte ſýched lětami w swoim narodnym měſeče rozhřejenu praxu jako ryczník a bě tež jako ſpíſaczeř znaty. Po malu paſ dobu palencowym djaboł tak nad čeſezomnym mužom, zo ſwoje winowatoſće zaſtowdžecz poczinaſtše. Doměra k njomu ſo pola ludži dženii a hóle zhubjowaſtše a ſpěſhniye džesche z nim z hory dele, tak zo ſkócnžne jako proſhēr po kraju wo koło czahacž pocza. To je hižo lěta dohlo tak cžinil a nětko je na ťawcy za wobſkoržených — hižo 12 kročj předy khorſtanym. Poslednje ſpřeſtupjenjo bě, zo w korezmje poſludničku wtrubí. Zalitanska rycz, kotrūž ſýched ſuſtiſtowem ſam mějſte, wo tym ſwědečeshe, kaž wujſtomy prawizník je tuton hukobko panjeny muž byl. — Schtó čeyt wſhě te wopory liczicž, kotrež je njeknicžomny palenc hižo ſpožerał!

* Jomu ſpřiindže hóſpodat k ſwojim dželacžerjam, mjez kótrymiz bě tež cygan, a zo by jim lóſdt k dželu cžinil, ſo žortuo wopraſcha: „Schtó z was by nadobøo 3 punty mjaſa zjedl?“ — Cygan kheſte zawaſta: „Ja, knježe!“ „A ſchtó z was“, praſcha ſo bur dale, „by zjedl cylu ſchliku twarohowych kulfow?“ „Ja, knježe“, bě zas cygan preni. — „A wilku bleſchu palenca, ſchtó z was by tu wupil?“ — „Ja, ja! knježe“, wo kaſtche cygan. — „A ſchtó dha by taſle poł koph žita za dženii womłocžil?“ — Na to ſo cygan ſpěſhniye wobroczi k druhim dželacžerjam: „Na, wo laječe dha wy tež jomu. Ja tola wſhō ſam dokonječz njemóžu.“

* Skawnomu lekarjej Hufelandej rječny jomu wjerch R.: „Wy ſeże tak wuwołany lekar, zo dyrbicze wſhě khoroszcze zahoſicž.“ Tola Hufeland wotmołwi poſornje: „Lekarjam wjedze ſo kaž nôčnym ſtražniſam: mějčanſke drohi znaja jara derje. Wo tym paſ, ſchtó ſo w domach nitska stanje, móža jeno tukacž.“

Z woſolinu Pancžie.

Nihdje drje ſo hóle na to hóřiſhili njejſu, dyžli w naſčej woſolinje, zo ſo železne kolije w Procczu zahacža a do Halschtrowa ſo wjedu, a nic k nam. Džensa bě „Katholſki Poſoł“ wina na „njezbožu“, jutſe tón abo druhí, kij čeyt dworniſhčo rad ſýched dworom měcz, nazajtra klóſchtyr, ſkócnžne něchtó z Khróſcžic. Wo tym paſ, zo je knježerſtwu ſame wuznaſto: twar koliſtow po předy wotklañnych polach je nam drohi a wudanovi ſo nam z ničim njezadanja — wo tym tajey ničio wědzečz njehadža. Tym, kotsiž ſu cyle njezbožowni tohodla, zo železnička pschez ſich wjes a woſebje pschez Pancžich ſo njetwari, čcu k rozwučzenju tuto ziemiež: W Brézni du burej Filipej, kij ma z cyka ſydom zahonow, woſylane kolije pschez ſchěſcž zahonow, rožſchęzepja je do 12 kružow a ſkóncuja jomu z tym cyle kublo. Z tym dyrbjeli ſo raz naſchi „železničerjo“ zeńč a rycze domjeſč na nowu železničku, kotrāž nimo joho dwora dže, tu móhli ſwarje ſkyſhęcž, kažekž heval za pjenježy njeflyſhſiſh. Zo paſ by ſo porokam na tyč kóne ſežinil, ſkótnym ſo podtykuje, zo ſu twarjenju železnička pschez Klóſchtyr a Khróſcžic zadȝewali, čcu tu wſhém wěrońſcz napisacž, tak ſo wěc po prawym ma. Hdy

byt so tež hřečče kniježerstwo za liniju Kamjenc-Budyschin zahoric̄ mohto, dha tola nic Kamjencenjo. Tuczi su zezady kulisow wšho možne činili, zo so wotykonanjo a twarjenje přenje liniye ps̄ez serbske wosady zahac̄i — swojoho wužitka dla. Kamjencenjo spekulirowachu tak: Twarišli so na Chróſczech, dha wotwobroc̄i so cyly tamniški katholiski lud šchtwórk wot Kamjenczeńskich vilow a pojedze so botu c̄im nadobnijcho do Budyschyna. Štoto to za Kamjenc rěta, hdyz serbska katholska strona swoje twory wjacy ps̄chinježla njeby, to može tež slepy z wozjomaj widzeč. Na zjawnie węzo Kamjencenjo dali njeſin, kaſte kharth hrája; su paſ hru dobyli: katholske wosady budža tež dale za Kamjenc naj-wjetšchi wužitk. Nječach do časa Kamjencske zamysly ps̄heradžic̄, dokelž to runje za njezbožo nimam, zo je Boh luby kniže naſhe Panczycz ps̄hed železnici ps̄he-lutwomał. Chróſczechanska wosada změje dwórniſhce w Prociczu a Njeſwac̄zidle blízko doſč, Ralbičanska w Njeſwac̄zidle abo w Rakęcah, Wotrowska w Halšchtrōwe: tak je wšhem derje služene. Z tym, zo katholske wosady so njeſp̄heréznu, je nam wjele role zalutowaneje, kotrūž k žiwienju trjebamy, ale tež wjele zadžeranja, mjerzanija a sforzenja, bjež čzohoz ps̄ehi wotykanju a twarjenju železnich wotesho ujeby.

Naležnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 325, 326. z klóštra Marijnoho Doła: P. Benedikt Chejnovský, Miklaws Schuster, 327. Jan Krasa z Bělsec, 328. Handrij Šolta z Małsec, 329. Hana Měrčinkowa z Dzěžnikec, 330. Handrij Haša z Wulkoho Wjelkowa, 331. Jurij Wjerš z Rachlowa, 332. Jakub Domaška z Róžanta, 333. Michał Kummer z Lazka.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 692, 693. z Róžanta: Michał Suchi, Jakub Domaška, 694. Michał Kummer z Lazka.

Dobrowolny dar za towaŕstwo: z R. 75 p.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtej 102,326 m. 18 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowal: njemjenowana z Ralbičanskeje wosady 10 m., druha njemjenowana wot tam 2 m., wopor Filipsdorskoho processiona w Baćońskiej cyrkwi składowany 10 m. 55 p.

Hromadže: 102,348 m. 73 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,172 m. 75 p. — Dale je woprował: k. K. Konrád, gymnasialny katechet w Táborje w Čechach 5 m. — Hromadže: 10,177 m. 75 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: N. z Róžanta 2 m. 50 p.

Zaplać Bóh wšem dobrocerjam!

„Jednota“, towaŕstwo katholickich Serbow w Drježdānach, změje njedželu 27. meje w salu rjemjesliskeje khěze Käufferstrasse č. 4 swój džesaty założenijski swjedzeń ze serbskim sp̄ewanskim koncertom. Koncert wuwjedze naš krajan, khwalbnje znaty budžbniček k. Krawc. Za-počatk 8 hodž. wječor. Popołdnju skhadzowanka serbskich wótčincow tež Käufferstrasse 4, parterre.

Ps̄ehi wotkhadže processiona do Filipsdorfa 1. meje je něčtò we wulkej cyrkwi w Budyschinje ps̄chedeschcznič a kryse ležo wostají; može je po wisanju zas dostac̄ tudy pola zwónika Jakuba Wjenki.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Chrilla a Methodijs w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 11.

2. junija 1888.

Lětnik 26.

Wažne wozjewienjo najdostojnišeho knjeza biskopa dla japoštołskoho požohnowanja w Baczoniskej cyrkwi.

Njedželu po dožhowanju Božoho Čeřela a po swjedzenju najswjetcisjšeje
Wutroby Žežusowej, lěša 10. junija, budže léto, zo je našch hnadny knjez biskop
nowu cyrkwe w Baczonju z biskopskej swjecizmu abo konsekraciju wožhnadžil. Věřsa
čhe najdostojnišchi knjez k wopomnječju tutoho skutka tuſamu njedželu z wurjadej
swjatocznosću wuznamjenicę.

Kaž budže hišćeje w pomjatku (psjhirunaj rozprawu wo swjeczenju cyrkwe
w Baczonju „K. Posol“ č. 13. I. 1887), je hnadny knjez biskop loni psjhi kon-
sekraciji Baczoniskeje cyrkwe po předowanju tuto wozjewicž dał: zo je za dzen
swjecizmu pola joho Swjatoscje Leona XIII. prošyl wo požnomoc k wudželenju
japoštołskoho požohnowanja a do społnoho wotpuska za pobožnych psjhi-
tomnych psjhi tutej swjatocznosći. Wotmowljenjo na taſku prôstwu njebe tehdom
hišćeje psjhishčko, knjez biskop pał da psjhislubjenjo wozjewicž, zo w psjhipadnosći
jeje wuslyšhenja so to wozjewi, zo bydu wěriwi, kotsiž bědu psjhi swjedzenju
cyrkwe-swjeczenja a hewak žadane wuměnjenja dopjelnja, potom hišćeje japoštołske
požohnowanjo a z nim zjenoczeny dospołny wotpusł dostacž móhli.

Kaž móžesche těsame čjisko „K. Posola“ hišćeje zdjeličz, je knjez biskop někotre
dní po swjeczenju Baczoniskeje cyrkwe wotmowljenjo swjatohó wótca z Roma
došał. Tutoh bamžowý ſift (breve) wozjewia, 1. zo swjaty wótc twarej tuteje
cyrkwe a jeje dokonjenju swoje požohnowanjo wudžela, 2. zo knjezej biskopej požnomoc
k wudželenju bamžowohó požohnowanja z dospołnym wotpuskom dawa a 3. zo
za wšich čjasu altare privilegiatum na tsi krócz kóždoho tydženja dowola.

Wo tutym hamżowym pożehnianiu (ad 2.) praei breve: „Swjaty móte je hnadnie dowolił, zo móże japoščtołski vikar japoščtołske požehnianjo wudżelicz z dospołnym wotpuśkem, kotrejž móže so wot wschitlich a jenotliwych Chrystusaweriwych wobojocho rodu dobycz, hdijž wernje pokutnje so wuspowědaja a ze swjathym wopravienjom wołschewjeni tutomu požehnianju pſchitomni su, a pobożne modlitwy k Bohu za roszczerjenjo swjateje wery a po mienienju wyschchoho wjetcha dokonjeja.“

Hdijž je so tał nadzija hnadnego knieza biskopa dopielniła, spomina we swoim nowiškim wozjewienju najdostojnišchi kniez na louskie słubienjo, a je k wuwiedzenju tutoho słubienia 3. njedżelu po swjatkach, 10. junija, wuzwolił.

Spomnjenu njedżelu budże hnadny kniez biskop w Baczońskiej cyrkwi we 8 hodżinach dopołdnia biskopsku božu mschu swiecicę, po kotrejž budże serbske przedowanjo. Potom dce hiščeje najdostojnišchi kniez biskop przedowacz a na to po pſchedpisanym waschnju japoščtołske požehnianjo wudżelicz. Dopołdnischa swjatoczeńscz wobzamkię so z kħwalbñym kierlujskom: „Tebe my Boha kħwalimy.“ — Swjatoczeńny pontifikalny nysħpor je na $\frac{1}{2}$ 4 hodż. popołdnju postajeny.

Każ je z hamżowoho brewe a biskopowoho wozjewienja widżecz, je pſchede wſhem trēbne, zo tajcy, kotsiż dcedża z dostačżom japoščtołsko požehnianja dospołny wotpuśk dobycz, dyrbja swjataj sakramentaj pokutu a wołtarja dostačż. Tohodla budże so pſchileżnočz k spowědzi a wopravienju drje wſhudże poſſicječ. Pſchispomnicz pak so dyrbi, zo njeje trjeba, swjate sakramenty w Baczońskiej cyrkwi dostačż. Kóždy móže to we swojej farskiej cyrkwi dokonječ, hdijž jeno je potom pſhi wudżelenju požehnianja w Baczońskiej cyrkwi pſchitomny. — Za Baczoń a wokolinu budże so też w tamnischej cyrkwi pſchileżnočz poſſicječ, a pſchinidże tohodla sobotu popołdnju dužownym z mesta, zo by spowědz sħiħaħ, nazajtra rano w 6 hodżinach božu mschu dżerżał a swjate wopravienjo wudżelał.

Skóńczenie hiščeje jónu na to spominamy, schtož je so loni po swieczeniu Baczońskiej cyrkwi wozjewiało (ħladaj „Kath. Posol“ 1887 čj. 13), zo ma po biskopowym postajenju lētne wopominiečjo cyrkwie - swieczenja Baczońskiego Bożego domu kózdosłtnie na njedżeli toho tydżenja so swiecicę, do kotrehoż swjedżenj swjatoho (biskopa) Merečina, biskopa w Tournu, padnię.

Njepelni cjeſčiwar božje macjerje.

Nic kóždy kħescjan, kotrejž pacjerje spěwa a ke mschi khodži, spodoba so Bohu a swjatej knieźnie Mariji. Namaka ja so też woprawdże ludżo, kotsiż wjele pacjerjow z hortom spěwaja a tola njeħiċċożanske žiuvienjo wjedu. Woboje, werna pobożnočz a dżerżenjo božich kazniow, dyrbja żenocżene bycz w kħescjanu. Pſchi-klad hubjeneje pobożnočze podawaja pruske katholske nowiny (E. B.).

We pruskej wjy bě katolicki bur žiwý, kotryž bě po přením nazdacímu jara pobožny. Wschednje spěwasche z hubu rózarije, wobdzeli so na kózdy proceſſionje, haj tež kózdu sobotu jara krutý póst pschi khlébje a wodze džerzesche. To by wſchitko jara khwalobne pola bura bylo, hdyž by tež pschi tym sprawné žiwjenjo wjedl. Ale jow jomu jara pobrachowasche.

Wón wumjetowasche ze swojoho horta husto wulke ſakrowanja a bohanjenja, jědzesche často pjatk mjaſo a bě woſebje wopisťwu cyle podath. Toho pobožna žona napominaſche joho husto, zo by tola klečza so zdžeržal a zo njeby do korezmy khodžil, hdež ſo z palencem wopije.

Křeſćjanſka žona tež czinjescche bohanjenja a wopilca kędžbnoho na Bože křoſtanjo, kotrež joho zařeſče doſczechňe, jelizo ſo njeporjedži.

Tola muž čeyſche ju a ſebje ſamoho z tym tróſtowacž, zo prajeſche: „Wſchak ſym tak pobožny, dha ſo mi ničžo njestanje.“

Zapocžat lěta 1882 bě zatrafene ſněhwěčzo. Naſch bur čeyſche zaſy po ſwojim starým naučenju do korezmy hiež. Boho ſprawna mandželska jomu jara wotradžesche projecj: „Woftan doma, tak lohcy može tebje na dompuču njebožo potrjeſhici.“ Tola bur ſebi njedafše ryczeſč. „Ja ſo ničžoho njeboju“, rěknu, „wſchak kózdu sobotu ſo poſču k čeſeži ſwiateje Marije.“ Rozomna žona pak wotmołwi: „To tebi njebudže wjele pomhacž, hdyž tola pjatk mjaſo jěſč.“

Tola tež tele ſlowa běchu za ſamopaschnoho podarmo; wón poda ſo do korezmy. Wječor bě dawno hždo 10 nino, ale bur ſo domoj njewrči. Wboga žona pyta joho ze ſwojimi wotroſčenymi ſynami a namaka joho ſkončnje w ſněži zapadnjeniho, kaž bjež žiwjenja. Šynowje donjeſehu joho domoj, hdež po khwili bur zaſ k ſebi pſchinđe. Wjach njedželi pak dyrbjeſche khory ležecž. Čedom pak bě ſo tak daloko zhrabal, zo mózefche zaſ won khodžicž, dha hždo čeyſche zaſ do korezmy. Žona joho proſteſche, zo by tola doma wostał a nětko, hdyž je Boh joho tak kruče napominal, křeſćianſke žiwjenjo wjedl. Bur pak njebě z božim domapytanjom hiſčecze polepscheny, ale twarjeſche na ſwoje wokłowne pobožnoſče. Zaſy khodžesche do korezmy a wſchednje tam hľuboko do noč wostawaſche. A to trajeſche hacž do zařdenoho lěta. Jomu bě pschi wulkim ſněhwěču zaſ do korezmy zaſchoł. Dokelž njehaſche domoj pſchinč, poda ſo žona ſama do korezmy, za nim ſo prasheſč. Tam pak zhoni, zo je ieje muž hždo pſched hodžinu domoj wotefchol. Nětk joho wſchudže pytaču, ale nihdže nje-namakaču. — Hafle nazajtra pička namakaču, ale za tēpjenohu we wotewrjenej ſtudni. — Na tymle njebožu pak bě njepoſluſhny a pſchewažny hréſchnik ſam wina, dokelž njebě ſo nařazał a wſchě hnadne woſanja bože wotpoſazoval.

T. N.

S u d B o ž i.

„Ty dyrbijich nana a macz w čeſeži měč, zo by ſo tebi derje ſhlo a ty dolho žiwý byl na zemi.“

Dobrym a duſhnym džecžom wjedże ſo, kaž je Boh ſlubík, z wjetſha derje; džecžom pak, kotrež ſu pſchecživo ſwojimaj starýchimaj hrube a hrozne, wjedże ſo z Božim dopuſtězenjom často hždo tu na zemi prawje zlē; čítatý jomu tónle pſchitlav:

Hdyž běch hiſčecze hólcžec, zeznač hkoroho, wobohoho starca, pſchecživo kotoruž ſamym syn, joho pſchichodna džowka a wnučy hroznje zakħadžachu. Wſchudžom bě jim džed na pucžu; doſtawaſche mało a najhubitnejſche jědže; z někotrymi ſapami zařodženawſche ſwoju nařotu a njerodž čzwilowawſche joho wodnijo a w noč; w czmowym mokrym kucze lehaſche na połžhnilej ſlomje; ženje njeſmedžesche, ſamo w naſkručiſche zymje nic, do čzopleje iſtwy pſchinč,

zo by sebi tam swoje zwozabjene stawy zhrč; ženje njepošlaču po lekarja, hdyž džeda w žiwocze kačasche, abo hdyž joho zwozabjene nohi bolachu. Rad běch tomule wbohomu Lazaruji pomhal, hdy by mi to móžno bylo. Často so džiwači, zo ženje psche svoj zatračny wosud njeskorješče, zo stajnje mjelečesche, hdyž joho swoji hanjachu a zo mješče pschech w zmorskeženymaj, žolymaj, dyrfotachyaj rukomaj róžowc. — Žonu so joho woprasach, čohodla so ženje njerozhori a na swojoho syna njerozhněwa, kotrež bě tola na joho cílém hubjenstvu wina? „Moje džecjo“, rječki čežko zdýchnyšči a k nješku pohladawšči, „to je sud Boži! Hlej, do tohole zrudnoho kuta sym psched dwacecži létami swojoho staroho nana zaštorčil; tu je wón zemrjet hjez svjatych sakramentow, hjez kóždohó čłowięstkoho tróštka! Džiwači so hisheče, zo swoju čežju a hubjenstvu seječpliwe njesu? O ja čerpju jenož, shtož sym sebi zašlužil; kóždy džen wokam k Bohu wo wodaczo a spewam pacjerje za swojoho nana, kotrež dyrbješče z mojej winu tak zrudnje wumrječ! Drje týsac króč sym so hžo za njoho tónle róžowc modlit a čcu z tym swoj čežki hréč a swoju wulku winu někak zapokućic.“

Tuž džeczi, mješče swojemu starševu w čeſči. Kaž so wý psjedčiwo nimaj zadžeržicže, runje tak pónđze so něhdyn wam! J. K.

3 Lužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Towarštvo Pomocy za studowachy Serbow mješče říjedu po svjatkach tudy swoju létušku hlownu zhromadžiznu, na kotrež bě so 20 sobustawow zechlo. Zhromadžiznu wotewri Towarštowow pschedsyda k. ryzenik Mütterlein. Z rozprawy pismawiedžerja k. kaplana Škale so zhoni, zo je Towarštvo Pomocy tež w minjenym 8. lécze swojoho wobstaczę swoj nadawek, pomoc lžudnym studowachym Serbam posficečz, dopjelnicz so prówociało. Schtyrnaczo studowachy su loni wo pomoc so zamołweli, běše pak jeno móžno jednacjom pomoc posficečz; mjez nimi běchu 5 studentojo univerſity, 4 gymnaſiaſtojo a 2 wucžomcaj wucžerskoho seminarja. Tím je so dla wulkeje nužy wšeho hromadže 550 m. wudželicz dyrbjalo, hacžruniž běše hotowy č pjeniez jeno 300 m. Hdyž je pschedsydstwo so pódla nadžijal, zo z wjetšimi darami a wotwiedzenjom po-řadnych pschinoščkow w pschichodnym lécze so zaš wiruna, wo čož je hotowu sumu pschekročilo, dha so tuta nadžija njeje dopjelišta. Wjetši dar je so w minjenym lécze jeno jedyn po 100 m. doſtał, wschedne pschinoščki pak njeju jara porjadnje pschihabžale, tež so w minjenym lécze žadny nowy sobustaw njeje pschijecz dał. To wšeho dyrbi so čim bôle wobžarowacz, dokelž nadawek Towarštwa Pomocy z kóždym létom pschibjera. — Kaž bě z rozprawy počladinika, k. pschekupca Merscha, widječ, ma Towarštvo někto 15,423 m. zamoženja. Po za-řadowanskim porjedze, kotrež je towarštvo psched někotrymi létami wobzamknęlo, ma 15,000 m. zařadowy kapital wostacz; hdyž je tuta suma někto doſcežniena, budže so móć pschichodnie kóždolétnje wjac wudželecz, dyžli hacž dotal. Tola lěſta je wudželomny pjeniez jeno 423 m., a kaž bě na hlownej zhromadžiznej hžo slvšheče, budže runje lěſta wjac trébne, dokelž je někotrym wulka nuža. Dokelž po 10. juniju so wudželenjo pomoch wobzamknje, by tohodla runje lěſta wjèle na tym ležane bylo, zo so zaſtate pschinoščki a tež druhe dary rucze wotwiedju. Kak wjèle je Serbow, kotsiž móhli sobustaw tutoho spomožnogo towarštwa bycž a hacž dotal njeſju! Shto je jenotliwomu 1 m. za lěto? Hdyž pak jich 100 po 1 m. wopruje, masž hžo rjanu pomoc.

— Pschi njewjedrje, kotrež 29. meje wjecžor po 7 hodž. psches Škonu Vorsheč z czeňnjeſče, dyri tam blyſt do domskoho dželacjerja Augusta Pjetascha,

łotrz so kaž tež podlanska bróžnja spali; płomienjam so ujemóžesje wjèle wutorhnye. Néhdže 10 minutow po prénim dyrjenju zjedże blysk do bróžnje kublerki Dorzanoweje; tež tuta bróžnja so wotpali.

— W Konjecaču so so njedželu wjeczor po 10 hodž. hródze a domiske kublerja Mikołajscha Lebzg (Buła) wotpali. Wohen tak rucze wokoło so hrabasche, zo njebesche móžno skoro n i c z o płomienjam wutorhnye. Tež su so pos, dwie wulkej swinjeczi a pjerina sobu spali. Wobyskodżenj njeje zawesczene mél.

— W Zhorjelscu je w minijenym tydzeniu duchowny radziczer Gyrdt wumreł, kotryž běsche hako nadobny dobroczer kłudych a cyrkwińskich abo spomožnych wustawow daloko a scheroło znaty. Z herbstwom wulkich pjenieżnych średkow docpewski je tute z wjetsha na dobre skutki nałożował. Tež do Sakseje je so joho skutkowanjo poczajowało, a je zemreth dobroczer za twar cyrkwiow w Baczoniu, Mijschnje, Cwikawje a wosebje w Bitawje nadobne darm posficiąt. Psihi swojej wulkej darniwosći běsche pokorni a pschejesche sebi psihi kózdyim taikim skutku, zo so joho imeno njeby mjenowalo. Za Bitawsku cyrkę je hiszczę króto psihi swojej smjerczju nahladny pjeniez daril. — Boh wobradz tutomu dobroczerzej węczne myto, joho wopomnječzo wostanje žive we wutrobach tych, kotrych je podpierał, a we cyrkwiach, kotrych twar je spěchowało. R. i. p.

W Baczoniu zemre minijenu njedželu rano w 5. hodzinje po dlejszej choroſczi wjefny rychtar Michał Schewczičik w starobje njedawno dokonjanych 60 let, sobustaw našeho towarzystwa, kotryž je dobre wopomnječzo zawostajil a zjawne spominanjo w Posole sebi zaſlužił. Wot toho časa, hdyž bě w Posole założenjo abo twarjenjo noweje cyrkwi wuprajene, je so njeboh Schewczičik žiwe a horliwje za tu naležnosć sobu starał. Tohodla wuzwoli joho katolicka zhromadzizna w Khróſcicach 1869 z družimi mužemi do wubjerkia abo komiteta a pozdžischo bu wón tež do twarskoho wubjerkia wuzwoleny. Wón je tej naležnosći wjèle pscheczelow a podpierarjow dobył, hako tež sam po swojej moce woprował, potakim z radu a skutkom swoju možnosć dokonjał. Za zjawne skutkowanjo skusza jomu tohodla tudy zjawny dzak. Naši sobustaw bu średni w Khróſcicach rohrjebaný. Wjez pschewodžerjemi běchu k. senior Kuežank, k. farar Hórník a k. katechet Rožinger z Budyschina a druhe sobustawy twarskoho wubjerkia z Baczonja a Czornec a wjèle drugich pschewodžerjow. Boh pojojej zrudnych zawostajenych a joho swětko swęcz našhomu zemřetomu sobubratrzej w Chrystusu!

Z Drježdjan. Na 27. meje wjeczor swjeczesche tudomne serbske towarzystwo „Jednota“ swój džesaty założenjiski swjedženj we wulkim salu towarzyskie rjemieſt- niſkich na Käufferſtraße. Hac̄ runje někto w lětnim časju Drježdanske towarzystwa żamych skhadzowanek abo zhromadziznow nimaju, pschindze tola na tutom swjedženju pôda sobustawom wjèle hoſci z Drježdjan a tež něktoſi z Lipska, Freiberga, Budyschyna, Schräckowa atd. Najprjedy poſtrowi k. registrator Sarin g jako pschedyba Jednoty swjedžensku zhromadziznu, poda rozprawu wo nastaczu a skutkowanju Jednoty a skonči ze ſlawu na sakſkoho krala. Na to ryčeſte k. dwórski predař prálat Wahl jako kniez abo hospodař towarzyskoho domu z pschitomnoho hnadnoho knieza biskopa. Někto ſlawieshe k. biskop Jednotu jako towarzystwo, w kotrymž so luboſć k domiznje, k sobubratram, k dobrym poczinkam, k cyrkwinej a swětnej wyschnosći plahuje. Po 9. hodzinje zapocząt swjedženjiski koncert, kotryž bě k. wuczer Kawe z Drježdjan jara wifstojuje grzadowal a mischtrowej wiwiedl, po bohatym serbsko-němſkim programmie. Najwjetšemu kħwalbu zaſlužishtej sebi młodej sopraniſtcej kniežnje Adela a Agna Dersky z Drježdjan; wobě matej kraſny a mócný hłos a ſtej

wumjelscy wudołonjanej. Psihi spęwanju serbskich kompozicijow Rocora a Kravca bu tež serbski text derje wuprajam. Tenorist k. Max Strański dosta tohorunja zaſtužene pschipóznacjo a tež k. Bětka (Serb), kotryž někotre serbske spěvy pschednoſtneſte. Wulke ſpodobanjo wubudzischtaj młodaj wumjelcay k. cellista Hermann Heinze z Drježdjan a húſler Sinzheimer z Ameriki. W druhim džele džato-wasche ſo k. pschedysda Šaring wſchém ſobuſtukowarjam na koncerze a ſkončnje proji hiſhce Wasch rozwraſnik wo Žednoče pschipóznawace ſłowa a k. Družman pſchinjeſe ſerbske poſtronjenjo z Liptka. Dodawamy, zo ma Žednota někto 55 ſobuſtaſow. ſobuſtawny, jich ſwojbi, pſhczelojo towarzſtwa a hóſczo rozeñdzechu ſo jara ſpokojeni z dobrym pſhczem. Njech Žednota dale wobſtoji a njech dale kežej ſo wužitku ſobuſtawow a k čeſeči Šerbowſtwa w pſhczelnych Drježdjanach.

M. H.

— 33. M.M. kral a kralowa ſtaj khwiſu w Sybillenorcze pobiywſhi ſrjedu do Drježdjan ſo wrócziloj, hdzej ſtaj na Bože Czelo psihi ſwiatocžnym wobhadtę ſo wobdzeliſtoj. Kaž ſo piſhe, podataj ſo na dalshe do Rehefelda.

Z chloho swěta.

Němska. Kejzor Friedrič je ſo w ſwojej čeſkej khorosći zas telko poſpſhil, zo može wſchěndje hodzimy dolho wonka pſchebywac̄, a je tež por króč hízo z wožom w Barlinje pobyl. Psihi ſwiatocžnym werowanju ſwojoho syna, prynca Heinricha z pryncesnu Irenu z Hessenskeje běſche kejzor pſchitomny. Kaž piſaja, pſhczelyli ſo kejzor ze Charlottenburga do Potsdama na hród Friedrichſtron.

— W pruskim ſejmje ſu poſlednje poſedzenja jara ujemérne byle. Psihičnim ſo njemerej běſche konſervativna strona podała. Tuta běſche w zakonju dla ſchulſtich čežejow ſobu z centrom a druhimi stronami najprijej pſhczciwo kniežerſtwu ſo wuprajila. Někto paſ wot kniežerſtwu, kotrež tajſe ziemoczenjo kartelneje ſtrony ze „zlym“ centrom widzec̄ njenozemſte, kłoczeni, ſu wſchitc konſervativni hac̄ na 16 ſwěrnych wot ſwojoho pſchewěbzenja wotpansli. Wjez druhimi zapóſlancami wobſeſje poſkročniſ Richter jich zadžerzenjo žałostnje kruže pſchimac̄. Richter tež cyte njehańbile zadžerzenjo kartelnych nowinow psihi znatej naležnoſci žentwy prynceſny Viktorije z wjerchom Alekſandrom Battenbergſkim a tehdomniſche wupady něktrych tamnych nowinow pſhczciwo kejzorej a joho domej ze zaſluženym khostanjom wopominac̄.

— Slawny wjedník centra dr. Windthorſt je tónle zdžeriſ ſwoj złoty kwas ſwjeczil. Swjath wótc je jubilarej japoſchtoſke požohnowanjo poſlaſ a halo čeſtny dar dla tuteje ſwiatocžnoscze za ſwiateje Marijmu cyrkę w Hannoverje, kotrejz twar je Windthorſtej tak naležany, jedny woltař daril. Za tuſamu cyrkę je centrum jara drohotnu monstrancu — halo čeſtny dar — wobſtaral. Swobodni knieža z Frankenstein, ze Schorlemer-Alſt a z Heerman w injeſie centra do Hannovera swoje zbožopſhczę wuprajic̄ pſchipózdech. Kaſki podziel wſchitc katholikojo Němskeje na tutym ſwiedzenju bjeru, je z toho widzec̄, zo pſhez 800 telegramow, mjez druhimi tež zbožopſhczę 600 amerikanskich duchownych ſo jubilarej pſchipóſla. Za cyrkę w Hannoverje je ſo wjac wołnow ſlubilo, tež 6 felichow. Bóh zdžerž čeſczomnoho starca hiſhce dolho psihi čiſtej mocy!

Schwajcarſka. Baselski biskop Fiala je 24. meje po dothej a čeſkej khorosći wumrēl.

Rom. Swjath wótc pſhija 24. meje afrikanſkih pobožnych pucžowarjow, kotrejz kardinal-archibiskop Lavigerie nawjedowac̄. Psihi ſwojej ryczi ſpomni

bamž, zo preni krócz potomnikow starych afrikaniskich křesćjanow pola sebie w Romje widzi. Też wobżarowaſche bamž hroznosć pſchepuſtwa z czornymi njevolníkami a napominac̄he miffionarow, zo bydu po mōžnoſci prawje wjele njevolníkow kropowali abo tola ich wosud polozeli.

S̄paniſka. Tudy maja w namorſkim miecze Barcelona powſchitkownu ſwētonu wuſtajeniu. Minjenu ujedzeli je ju pſchi zwonjenju wſchitklich zwonow kralowna-regenczina ſama wotewrila.

Amerika. Najrjeniſhi jubilejski dar drje je ſwiatomu wótcę Brasiliſſa, kejzorſtwo w južnej Americy, pſchinjeſla. Hdyž brasiliſſy biskopojo į ſwjeczenju 50 letnoho jubileja Leona XIII. napominaču, pokazowac̄hu we ſwoim paſtyrſkim liſce na to, zo jo wſchitkmu paſtyrzej cyloho křesćjanſtwa žadyn rjeniſhi dar poſwiecic̄ njenomu dýzli to, zo by ſo njevolnistwo (ſchlovinstwo), kotrež w Brasiliſſej hřeče wobſtejſe, ſkončnje zbehnylo. Tutón hłos biskopow je ſo tež ſlyſhał a pſched krótkim ſtej někto komora zapoſlancow a ſenat pſchedkoju kniejerſtwa pſchijalaž, katraž hnydom a hjez wſchitkho wuwzacža w cylym kejzorſtwe njevolnistwo zbehnje. Šwiaty wótc je tež hnydom z wobſebym woſolnym liſtom ſwoju radoſć nad tym wuprajil a wobſručil, zo jomu žadyn z darow, kotrež je į ſwojemu jubilej doſtał, tak luby był njeje, kaž tutón. — Brasiliſſi kejzor je w Mailandze czeſczy ſchorjeł, tak zo je tamniſhi archybiskup joho ze ſwiatymi ſakramentami wobſtarał. Po nowiſtich powjesczach ſo kejzor zaſ porjedza. Wo ſkončnje wuwjedzene zbehnjenje njevolnistwa w Brasiliſſej ma kejzorowa džowka, katraž tam w tu khrilu knieži, najwjetſche zaſtužby, a měnja tohodla někotři, zo drje budže wona, katraž į lětu wot bamž ſwjeczeniu złotu róžu hako pſchipóznačzo doſtanje.

— Žena katholiſka knjeni Caldwell je za założomnu katholiſku univerſitu we Washingtonje 300,000 dolarow (1,200,000 m.) dariła. Tež khudzi za univerſitu piltne woprupa; tak pſchinjeſe ſlužowna holca 50 dolarow (200 m.) ſwojemu biskopej hako džał za wulke dobroty bože.

Wſchelcžinj.

* (S̄iętož Boh cžini, je derje cžiniſte.) Často widzimy, zo ſu njezbožo a njehodž čłowjekej į lěpſhomu, haj zo druhdy ſamo joho cžasne zbož ſpečuju. Tež tónle pſchikkad to dopokazuje: Wobobny Žendželčan čeyſhe dolhe puzowanjo po morju naſtupic̄; ale do kódze ſtupiwſki padže a zlemi ſebi nohu. Tuz donjeſechu joho zaſy na kraj; joho pſcheczeljo pſchijudečehu a wobžarowaču joho dla tajkohole njezboža. Won pak rječny: „Te to derje, wſchitkmu budže mi į lěpſhomu.“ Pſcheczeljo dwělowac̄hu, kaž možla jomu złamana nohu į lěpſhomu byc̄, a to cžim bôle, dokež dyrbjeſe tohodla ſwoje puzowanjo, kotrež bě jara mizne, wotſtorcic̄. Won wotmołwi: „Boh wſchitkowedom wě je lěpje hac̄ ja a Wy; ale ja pſchi tym wostawam: je to į mojomu lěpſhomu.“ — A bórzy ſo pokaze, zo mějeliſte tón čłowjekej prawje. Kódž, z kotrejž dla złamaneje nohi jec̄ njenoměſe, ſo podnuri, a wſchitcy ſo zatepiču. Tak je něſtožkuli, ſtož many za njezbožo, nam į cžaſnomu a wěcznomu zbožu, runjež to tež hnydom zapſchimyč njenoměſem. Boh to lěpje wě. *J. K.*

* Sudnik į wobſkorženomu: „Ko cžomu dha ſebi zakitarja žadaſč? Sy pſchi paduſtſtwe popanjeny a ſam ſo wuznał, zo ſy kranyl. Z cžim dha by rycznik cže možl zakitarac̄?“ — Wobſkorženy: „Na to ſym, kniež ſudniko, ſam tež wcžipny.“

Redakcji je so psalipóšala kniha: **Sanct Benno, Bischof von Meißen.** Quellenmäßige Darstellung seines hl. Lebens und segensreichen Wirkens. Von P. K. P. Will, Consistorialrath, Superior und Pfarrer. — Rjana knižka ze swjetczem (swětłocziszczem) swjatoho Benna podawa wobchernischi žiwienjopis swjatoho biskopa, ktorohož halo swojego patrona česčimy, a poruczam ju kózdomu, kiz chce wo jeho žiwienju a skutkowaniu — wobekje tež mjez Serbami — blíže so rozwuczic. Knižka płaczí zeszita 1 m. a móže so z Paul Schmidtovo kňihupstwa w Drježdzańach psázej kózde kňihupstwo dostacj.

Naležnosć našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 334. Marija Pjetasowa z Drježdza, 335—341. z Worklec: wučeř Herman Jurk, zahrodnik Jakub Mieth, Michał Herrmann, Mikławš Glawš, Marija Rjelkowa, Madlena Domšowa, Marija Fremeltowa, 342. Michał Domaška ze Smjerdzaceje, 343. M. Hajník ze Serbskich Pazlic, 344. Mikławš Bělk z Pěskec, 345. Pětr Dornik z Njebjelčic.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 695. Mikławš Bělk z Pěskec, 696. Madlena Krawžina z Njebjelčic.

Dobrowolny dar za towarzstwo: Marija Pjetasowa z Drježdza 1 m.

Zemréty sobustaw: Michał Šewöik z Baćonja. R. i. p.!

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,348 m. 73 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: ze Smjerdzaceje 1 m., k dorunjanu 27 p.

Hromadze: 102,350 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,177 m. 75 p. — Dale je woprowala: k. Lehmannowa z Drježdzań 2 m. — Hromadze: 10,179 m. 75 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: njemjenowana z Budyšina 1 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

We hłownej expedicji poła zwónika Wjenki a pszech wšichlik expedicije Poſoła je na pschedan:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbštiny po rjedze Vulgaty přeložištaj Jurij Łusčanski a Michał Hórník. Dotal zešiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našoho towarzstwa dostanu zešiwk po 1 m.

W o z j e w j e n j o.

Sđunowska schusa zmaje njejedzeli 17. junija popołdnju w 5 hodžinach w Sđokcic hoscenecu w Konjecań spěwanskú zabawu. Wszychy pszechzelojo šhule a šhulskoho spěwa so z tutym najwutrobnischo pszechprosčuju. — Čistý wnosdik je za dobrý skutk postajeny.

Katholiku sylnu holcu, 14 abo 15 lět staru, pyta k 1. juliuej abo hnydom na službu

Alšoko-pschedawaruńja Budyskiskeje mlokańje

na jerjowej hasy čzo. 3.

Šlanknowski procession do Albendorfa pojede 18. junija dopołdnja ze Zhorjelsca.

Cjislac Smolerjec kňihčigisčejeńje w maczicznym domje w Bubyschinje.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 12.

16. junija 1888.

Lětnik 26.

Kejžor Friedrich

je wczóra, pjatř, 15. junija dopołdnja 11 hodž. 15 min.
wumrěl.

Friedrich Wilhelm, najstarschi syn kejžora Wilhelma, narodži so 18. oktobra 1831; 1858 džeń 25. januara wożeni so z Viktoriju, kralovskéj prynceſnu jendželskej. Hdyz bě kejžor Wilhelm 9. měrca 1888 wumrěl, stupi Friedrich Wilhelm, dotalny krónpryne, na trón halo Friedrich, němski kejžor, kral w Pruskej. Straschna khorosz, kotaž powšchitkownie lubowanoho a cjeſczenoho kejžora pscheſcěħasche, joho njezadžeržo-wasche, zo z mócnnej ruku knježenjo němskoho kejžorstwa zapšimnyj. Boža mudra rada je drohotne živjenjo wjelepruhowanohho monarcha skončila.

Bóh ſpožęj jomu wěczny wotpocžink!

Wudželenjo japoščtolškoho pojohnowanja w Bacžońskej chrkvi

niedželu 10. junija.

Rjana a lubozna cyrkja w Bacžonju je minjenu niedželu zas wurdadnu swjatočnoſć wohladala: najdostojniſhi kniež biskop je w njej hamžowe pojohnowanje wudželał.

Każ běſche poſlednie čiſlo „Katholſkoho Poſoła“ woſiemiało, tak je ſo tež cyka swjatočnoſć poſiadanie woſbywała. Sobotu předny běſche t. kaplan Skala z Budyschina pſchiſhol, zo by w cyrkvi ſpōwědž ſlyſhał, ſhtož ſo tež we woſadnych cyrkwiach ſtawaſhe. Wlęz tym kniež wuczej Šymank ze ſwojej mandžuskej a nekotrymi Bacžońskaimi hlowie cyrkwiem durje z pletvami a meſkami, wulki woſtar pat ze žiwyimi róžemi, kwětkami a roſtlinami wupyschowashe. Wjeczor po „swjatym wjeczorje“ ſwjedzeňſke zwonjenio ze wſhemi zwonami žadnu swjatočnoſć cykle woſolinje wopowědwashe. Hdyž taſte wjeczorne zwonjenio jutſiſche ſemſhe woſiemiac hewak hižo kóždy króz radoſc na kóžde woſoliczo rózliwa, dha woſebje zwonjenio tule ſobotu wſhiklich hifcheze z wjetſhei wjefoſoſczu napjelnjowashe, hdyž džen hnadny kniež biskop ſam t. wurdajne ſwjatočnoſci ſo woſzaſowashe.

Niedželu rano běhu ſo z wěže ſwjedzeňſke khorhowe w ſakſich a ſerbſich barbač wupowisnyle. W 6 hodž. mějeſche t. kaplan Skala ratíſhe, na ktrych ſo nehdže 200 wopratjeniow wudželi. Něchtu pſched 8 hodž. pſchiſhédze z Budyschina najdostojniſhi kniež biskop dr. Vernert, pſchiwodžany wot ff. ſeniora Šucžauka a fararja Hórnika. Dokelž běſche najdostojniſhi kniež biskop ſebi pſchał, zo by ſwjatočne powitanju wuwoſtało, pſchiſia woſadny farar t. Vernar najdostojniſhoho knieza pſchi cyrkwinych durjach.

Zaſtiwimſhi zanjeſe kniež biskop „Asperges me“ a pſchi ſpěwanju kérliſha „Ach woſkreyz z iſopom mje hnadne“ krózjeſhe kniež biskop lud krépjo t. woſtarje, hdyž pſchiſtuske modlitwy wuſpěva.

Z boſa woſtarja ſo biskopſku draſtu zwoblekaſhi mějeſche uajdostojniſhi kniež ſwjatočnu pontifikalnu božu mſchu pod aſſiſtencu wſhiklich pſchitomnych duchoſtownych. Na božej mſchi lud kérliſche ſpěwashe.

Po božej mſchi ſtupi kniež ſenior Šucžank na kſetku a mějeſche ſerbske předowanjo po teze: „Wjefoſoſcz budže pſched jandželemi Božimi nad hréſhnikom, tiz pokutu čini.“ (Luk. 15, 10.) Wobſah tutoho předowanja běſche:

Rjewuprajita je miloſc a hnada Boža, kotaž njeſhēſtawa, ſwoj lud domapytac a z nowymi hnadam wobdaric. Hižo nekotry ſwjedzeň ſmy w tymle naſhím domje Božim ſwječzili, džens nam z nowa zas taſti naſtawa. Pſchi biskopſke ſwjeczinyne abo konfeſraciji tuteje cyrkwe je ſo nam ſlubilo, zo budže t. wopomijecu toho najdostojniſhi kniež biskop japoſčtolſke pojohnowanje z doſpołnym wotpuſkom tudy wudželec. Džensa ma ſo to netko ſtač. A nie bjez winy je runje dženſniſhi džen ſo t. tomu wuzwoliš, hdyž je ſetne wopomijeczo tamueje konfeſracije. Taſte ſwjatočnoſče, dny domapytanja Božoho, dyrbja trac a žohnowane plody pſchiňjeſc za čas a za wěčnoſc. Tak tež dženſniſha ſwjatočnoſć ſo cyle t. tomu hodži, naſhe pſchedewzazca woſnowic, naſhe lubjenja woſkručic, pſhez naſſwjeczischi Wutrobu Ježuſowu naſhe wutroby poſnuč, ke wſhomu dobromu pſchiſhilic a wot zloho wotwobročic, zo bych ſo dopjelnile ſłowa naſhoho Zbóžnika: „Wjefoſoſcz budže pſched jandželemi Božimi nad hréſhnikom, tiz pokutu čini.“

Cžohoda ſo dženſniſha ſwjatočnoſć t. tomu woſebje hodži? Tſoja pſchičiu t. tomu je na dženſniſhim dnju.

1. Džens psjed lětom došta tuta cyrkj biskopstu swjecžiznu. Džensnishi džen tohodla zas do pomjatka woła wšich zaczucja lonišchoho wulkoho swjedženja: tak během lěta došlo so wjeselili na tuton džen, tak během džerali, so prćowali, hromadzili a spěwali: „O hdy psjihidže tón džen, zo změjemy swoju cyrkj? Hdy pónidžem na Knjezowu horu a budžem stac̄ na joho swjatym měſeče a khwalic̄ swojoho Boha!“

Nekt běše psjewinjena bojořez malomyšlých, dopjelnjena dowěra wutrobitých, kaž njejesta krasnje wudebjena czakajo na swojoho njebjesskoho nawoženju tu stojeſte cyrkj. A luby Zbóžník psjija našej skiezeny dar, a joho wyskýchsi měščniſt je ze swjatym woliom, ze swjatym khrysatom tele murje žalbowal a morve lamjenje tak rjec wožiwl. Stan Boži bě postajeny mjez čłowjekami a dopjelní so ſlово: „Ja budu jich Boh a woni budža mój lud.“

Ra wšich to dopomina nas zaſy džensnische wopomnječjo. Z nowa pak tež nam do pomjatka woła naſhe slubjenja, a praſha ſo nas nutruje, naležuje, hač ſmy ſluženja tež dopjelnili.

2. Wutroba Ježuſowa, tuton widžomny poſkad a kužol lubořeče Božej psjehciwo nam čłowjekam, kž mjez nami bydli, je ſebi tudy ſwjatnicu psjehiho towała. Tutej Wutrobje ſmy woſebje džens psjed lětom ſwoje ſluženja czinili. Džensa mamy ſo praſhcež, hač a tak ſmy je dopjelnili. Smy ſam i ſo polěpsili, ſmy wšich ſchropawořeče ſwojeje wutroby a wopacznoscze ſwojoho živjenja wotpołožic̄ ſwēru ſo prćowali? Smy winowatoſeče psjehciwo ſwójbnym a domjacym ſwědomicze dopjelnjowali, wěrnu ſuſodni lubořez plahowali woſominajo ſpodživnu lubořez Wutroby Ježuſowej? A woſebje naſha mŁodoſež, naſha króna a nadžija, je wona nadobýwała na poccziwoſci a čeſtnoſci, na pobožnoſci a bohabojoſci ſpominiajo na ſlово: „Templ Boži je ſwjaty, a tón jeſe my“? Nieje tež do keſenicka jich duſchow ſo dobył čeriv žlóſcze, kotryž ſtazj a zniči keſenicko, woſidži cyly ſchtomik, a žadyn plód dobrých poczinkow wjac z ujoho njenaroſcze?

Lěto je ſo minylo, bliže je nas psjihiwedlo naſhomu koncej, kotryž psjihidže na naſ wſichtich, na toho předy, na tamnoho pozdijich. Hijo je wotwokała ſmjerč z naſheje ſređizimy tež tajlich, kotiſ ſu tak horliwje za tuton dom Boži ſo ſtarali, a někto kryje khłodna zemja jich ſwérne wutroby. Tež na naſ psjihidže rjad — a ſhoto potom? Džensnicha ſwjatočnoſc ſoſebje wóſe woła: Wobroč ſo k tomu Knjezej, hdyž je trjevaj žlóſcze tebje zaſlepiła; njekomidž ſo k tomu Knjezej ſo wróćic̄!

3. Wšichem poſnuwanjam a napominanjem k pokucje a wěrnomu polěpſchenju psjehistupi džensa wudželenjo iapoſchtolskoho požohnowanja ſwjatoh o wótcia Leona XIII. Tuton, wótc cyloho khřesčjanſtwia, wyskýchſi paſtýr cykleje cyrkwe a naměſnik Khryſtuſowym na zemi, je lěta ſwoj 50 lětny měſčniſki jubilej ſwjecžil. Statyſacy pobožnych pucžowarjom ſu tam do ſređizimy cyloho khřesčjanſtwia khatali, zo bydli ſwoje džesczowſke psjehczia ſwjatomu wótcji wuprajili; z cyloho ſwēta, tež ſamo z poħanskich krajow a ludow ſu ſo dary a zbožapſjehczia do Roma ſkale, žadyn druhi čłowjek na cylym ſwēcze tajkeje čjeſeče a lubořeče doſejahniſ njeje kaž Leo XIII. A tuton naſej ſwjaty wótc je ſo na naſ doſomil, je nam halo ſwojim lubym džeczem ſwoje požohnowanjo poſlał, a je dovolit, zo by naſej najdostojniſchi knjez biskop je w joho mjenje nam wudželil. To naſ poſnuwa k najwjetšhomu džakej psjehciwo njomu, k najhlubſzej čjeſcزوſczi psjehciwo joho ſwjatomu zaſtojſtvej, k najkruczisſzej ſwērje psjehciwo ſwjatomu ſtokej, ale tež k najwjetſhzej horliwoſci w naſhej wérje, zo bydmy ſwérne a ſwědomicze po njej žiwi byli. —

Z wulskiej horliwoscju a sam głuboko pochnutu ryczeńske kniez senior z wutroby i wutrobam, a joho słowa namakału wothłos we wutrobach pobożnych pschi-postucharjow, kotiż bęchu nic jeno z Baczonja a cyłe wokolini, ale też z dalszych wosadow we wulskiej liczbje do Baczonja pschischi, zo bych pozohnowanja a wot-puska podzelnli byli.

Po przedowanju knieza seniora stupi kniez biskop, wobleczeny biskopsku drastu, z pschitomnymi duchownymi i wołtarzej, zo by tu najprzedy śledowace słowa na pobożnych pschitomnych złożil:

„Tón kniez smili so po mniohocegi swojich miloścjom. Dobrocziw je tón kniez pschecziwo tym, kotiż so nadzijea na njoho, dobrocziw pschecziwo duschi, kotaż joho pyta.“
Jerem. Thren. 3, 32. 25.

„Pobożni w Chrystusu tym kniezu zhromadzeni!

Za dobrych synow a dobre dżowki je to wjeselo, hdyż moža swojim nanam a maczerjam swoje dobre zmyslenjo wopokazacż. Schtoż tak može jich wjeselo dokoniecż, je węstoscż, zo jich nanojo a maczerje jich dobre zmyslenjo spóznawaja a ze spodobaniem pschijimaja.

Lubowani w Chrystusu! Wy scże synojo a dżowki! a z wami sobu Serbja wascheje wery, kotrymž pschi dżeniusijszej swjatoczości tutu radoscż so pschidżeli.

W lecze 1869, hdyż sławnje knieżacy hamž Pius IX. zbożnoho wopomnijecja swój złoty měsčniški jubilej swjeczeske, chyčhu też katolicki Serbia wosebje farskieje Lujic和平 jako dobri katolikijo, jako duchowni synojo a dżowki swjatoho wotca znamjo swojeje cęsczownoscze a swérneje podatoscze pschecziwo wychschomu wjerchnej cyrkwe założicż. Namjet, zo bych za twar katolickieje cyrkwe w tutej wot farskieje cyrkwe zdałenej wokoline je so pschinostki składowale a druhe pschihoty cziniłe, wubudzi wosebje mjez tukrajnymi katolickimi Serbami powschitkowne, wjesołe dżelbraczo. Każ synojo a dżowki swojim nanam a maczerjam z tym luboscż wopokazacż a wjeselo pschihotowacż pytaja, zo jim w jich powołaniu pomaha, tak chyčhu katolicki Serbia jako dobri duchowni synojo a dżowki swjatemu wotecj z tym cęscz wopokazacż a wjeselo pschihotowacż, zo chyčhu z twarjenjom tuteje cyrkwe joho podpjerać, w tutej krajinje katolicku wero hajicż, zdżerżecż a rozsħerjecż.

Tónsamu sławnje knieżacy hamž Pius IX. żadaſcie, zo by człomieske dżeczi tamnyh hnadow pschec bōle a bōle podzelnnyh sczinik, kotreż je nasu kniez a zbożnik Jezus Chrystus w nieskönczęnej lubosczi nam dobył a pschinjeſt. Tohodla swjatym wotec Pius IX. nadobnym świdżeniu najswjecziszeje Wutroby Jezuso-wieje na taki świdżeniu, kotryž ma so wot cyłoho katolickiego chłesczanswa swjeczież, powyschi; z dobom też wot Chrystusa założenu swj. katolicku cyrkę z jeje wuczbami a kazniami, hnadownymi frēdkami a spomožnymi wustawami, z jeje pastyrjemi a wériwymi najswjecziszej Wutroby poswjeczi, to ręka katolicku cyrkę ze wschemi jeje spomožnymi darami a jeje pschischijsnymi swjatym wotec Pius IX. lubosczi, starosczi, službje a posłuschnosczi, zakitej a żohnowaniu najswjecziszeje

Wutroby Jezusoweje poruczi. Tu, w Chrystusu lubowani, wotewrichu so washe wuſhi a wutroby pschi tutym hlosu duchownoho wotca katholskoho kchesczanstwa, a wy, mſchnic a wériwi, wotmyſliſhce ſebi, zo ma cyrkej, kotoruž chyſhce hako wopomnik pschiwioſnoſce ſ i japoſchtolskomu ſtolej twaricž, na mjenu a ſi czeſczi najſwjeczisheje Wutroby Jezusoweje ſo twaricž a poſwjeczicž.

Hdyž potom ſkončenje najnowiſhi čas z nowa pschę 50 lětny mſchniſki jubilej nětko ſlawne krijezacoho bamža Leona XIII. katholſke kchesczanstwo ſi tomu namolwieshe, zo by ſo zafy ze ſłowom a ſlukom czeſczownoſce ſi pschiwioſnoſce pscheczivo ſwiatomu ſtolej wozjewila, dha je to wot ſobuſtaſow katholſkeje wery wſhudze horliwe a wſchelako ſo ſtało. Woſebje pak běſhe to za katholſkih Serbow wulka radoſcž, zo móžaſtu — ſpominajo na ſlawne ſlukowanjo bamžowe za rožšerjenje katholſkeje wery — jubilej ſwiatohu wóteca wuznamjenicž pschę ſwiatoczne poſwjeczenjo tamnoho domu Božoho, kotoruž bě runje hato dopokaz pschiwioſnoſce ſi ſwiatomu ſtolej założeny a mějſche najſwjeczishej Wutrobie ſo poſwjeczicž. Tohodla běſhe a je to washe prćowanjo, hako dobri duchowni synojo a džowiſi ſwiatohu wóteca z natwarjenjom a zarjadowanjom tuteje cyrkviſe swoje dobre zmyslenjo pscheczivo ſwiatomu wóteci wozjewicž, joho staroſcž wo ſpomoženjo wot Chrystusa wukupjenych duſhov czeſczicž. A tute washe prćowanjo běſhe a je pschę dwachczi lět washa staroſcž a wjeſoloſcž, koraž džensa pschi tutym doſwiedzenju cyrkviſwyczenja Iviſhchoho lěta ſo dokonja. Pschetož ſhotož ſeže wy a washi ſobu-Serbia w dobrym zmyslenju pscheczivo japoſchtolskomu ſtolej zapoczeli, z Bożej pomocu wuwjedli a dokonjeli ze zhromadnej mocu, z wulkej staroſcž a prću, pschę ſkladowanjo dobrocziwych darow z blízka a daloka: to je ſo zhromadnomu duchownomu wóteci katholſkoho kchesczanzwa wozjewilo. Joho ſwiatocz bamž Leo XIII. je tutón ſluk dobrocziwje pschi-póznał, ſluk ſwoje japoſchtolske požohnowanjo poſłał, ſluk ſvojich duchownych džeciž z wótcowym požohnowanjom žohnował, a pod zákit ſwojoho wyláſhcepaſtryſkoho wótcowſkoho žohnowanja ſtaſil. A hako znamjo pschipóznačza dobroho zmyslenja pschi tutym ſluku je hiſhce tróscha połne hnady ſpožčiſt, kajkež maja ſo wam nětko hiſhce wozjewicž, a kajkež maja zawdak byz tamnoho njebeſkoho žohnowanja, kotoruž budze z tuttoho poſwjeczenoho měſtna wot nětko pschecy ſo rožšerjeſcž. Tak wam džensniſha ſwiatocznoſcž wjeſoloſcž tamnyh synow a džowiſow dopjelni, kotsiž widža, zo nan abo macz jich dobre zmyslenjo pscheczivo nimaj pschipóznawa, ze ſpodbawanjom pschijima a žohnuje.

Tola radoſcž nad dopjelnenjem toho, ſhotož ſmy doſlo ſebi pscheli, nad doſczehnjenjom rjanoho zaměra, kotoruž ſmy z mnohej prću a staroſcži docepcž pytali, dyrbi tež plody njeſcž. Raž je tohodla dom Boži ſo natwaril, zo by tudy mjez wériwymi katholſka wera ſo zdjeržala, hajila, tohodla ſi Wutrobie Jezusowej dowěrny wuzek ſo brał, a z tym pokornoſcž a poſluſhnoſcž pscheczivo japoſchtolskomu ſtolej ſo wopokazowała: tak njech ſluži tutón dom Boži, joho napohlad z blízka a daloka, hlos joho zwonow tež ſi tomu, zo byſhce tež ze wſhſtim tým, ſhotož myſliſe, zacjuwacze a ſebi pschejecze, ze wſhém, ſhotož was ſtara a

tych, ze swojimi spytowanjemi, pschedewaczem i wotmyślenjemi, nic jeno tudy w cyrkwi, ale z polow a honow, domow a dworow, wo dno a w noch k Wutrobje Jezusowej swój wuczek brali, najswiecisznej Wutrobje swoje należnosće do-wierzeli, a we pobożnym wobkhadze z najswiecisznej Wutrobu dowieru a moc hromadzili, hręcha, żadoscze mjasia a nahramnosće so wotrjec a kąjiz khudobu a nuzi sczepnje njesz. Trzebaże tutón dom Boži, zo bysčze z horliwymi modlitwami, z pobożnej pschitomnosćju pschi Božich skubach, z wujżwanjom swiatyħ sakramentow trébnu moc hromadzili k wuznawaniu swojeje wery a k bohu-spodobnomu žiwjenju: tak budże tutón skutk k żohnowanju za cylu krajinu skujecz; tak budże tutón dom Boži z pydu debjeny, kotrejż čłowjekojo dacz njemóža, z pydu, ktraż budże za wschitkich, wosebje za dobroczerjow tutoho twara, naj-wjetšha radosć; tak też budże tutón dom Boži swedk a wopowiedowań czeječe japoščtołskoго stoła. Hdyż mjenujcy też w naszym czasu swj. japoščtołski stol, hamžistwo, primat nastupnika swjatoho Petra wschelach wopaki sudza a wschelako hanja: dha nješ je a wostanje tutón dom Boži czeſczomu wopomnik, tak je czeſczownosć a podatosć pschecziwo wyjščiomu wjerzej cyrkwi, wosebje pschecziwo joho napominanjam, zo by katolicka wera ze swojimi żohnowanjemi za wschitkich so zdżerzała, k natwarjenju tutoho domu Božego wiedla. A tuta czeſczownosć a podatosć je stajnie a pschec napominanjo, zo bydu sebi a swojim dowierzenym żbōznoſć, swetko, pucz a žiwjenjo, kotrej je Jezus Chrystus čłowjekam pschihotował, z Bożej hnadi pschiwobroceli a trzebali. Zawérno hamżowy primat pschinjese dobry plód, wuczi a nawieduje čłowjekow, zo móža żbōznoſć w Jezusu Chrystusu dobyć; won ma moc a slubienjo wot Jezusa Chrystusa: „Ty sy Petr, a na tuse skalu natwarju swoju cyrkę, a moch hele ju njepschedobudu.” (Mat. 16, 18.)

Spominacze pał też, wosebje w tutej hodzinie, zo waſha moc sama nje-dosaha, zo móhli nowonatwarjeny dom Boži tak spomožnie trzebacz. Tohodla po-zbēhūcze něk dowernje w duchu swoju modlitwu k najswiecisznej Wutrobje Jezusowej. Pschetoż won smili so po mnogoſći swojeje smilnosće. Dobrocziwy je tym, kotsiż so nadzijęja na njoho, dobrocziwy pschecziwo duski, ktraż joho pyta, a wudżelenjo japoščtołskoго požohnowanja nješ wam zawdał dawa: bójka hnada, wo ktruż budzecze proshęz, wam trébnu pomoc pschinjese, zo bysčze pschec a stajnie tutón dom Boži derje a spomožnie trzebacz chyli a wopravdze trzebali, pschęz Jezusa Chrystusa, naſchoho Knjeza. Amen.”

Po tych japoščtołskich słowach čitasche jedyn z pschitomnych měščnikow siedowace biskopstę woziewenjo w němſej a serbskej ryczi:

„Joho Swjatosęzi, sławnje knježacomu hamžej Leonej XIII. wuprajichu so pschi audiencu 12. junija 1887 wot sekretarja swjateje kongregacije za rozhřízenje wery, najdostojniſčeho knjeza Dominika Marije Jacobini-a, archibiskopa Tyrisłohu, proſtwy japoščtołskoго vikara w Sakſeji a tačhanta w Budysčinje, Franca Bernerta, tit. biskopa Alzotskohu, a swiaty wotc je tesame milosćiwje dopjelnik:

1. Į ſwjeczenju cyrkwe w Baczonju je wón z dobrocziwym džiwanjom na džesčowſke poczeſczowanjo a ſwērnu pſchiwiſnosćz, pſchi natwarjenju tuteje cyrkwe wot wēriwych ſwiatomu Zapoſčtoſkomu Stołej wopokazanu, swoje japoſčtoſke požohnowanjo wudželi;
2. je ſwiaty wótc pſchiwolit, zo by žadacze, mjenowany japoſčtoſki višar, po dokonjanym ſwjeczenju cyrkwe zhromadženym wēriwym japoſčtoſke požohnowanjo z dospołnym wotpuſkom wudželi, kotrež moža wſhitec eži dobycz, kotsiž budža po želnoſciwym doſtaczju ſwiatejſu ſakramentow pokutę a wołtarja pſchi wudželenju požohnowanja pſchitomni a pſchitom za rožſčerjenjo wēry a na měnjenjo ſwiatoho wótcia pobožnie ſo pomodla;
3. je ſwiaty wótc bamž Leo XIII. hłownomu wołtarzej Baczoniskeje cyrkwe, na mieno a į čeſceži najſwječiſcheje Wutroby Jēzusoweje ſwjeczenomu, na wēczne ežaſy prawo privilegiowanego wołtarja za tydzieńſcy tsi Boże mſchę ſpožcił, tak zo može kózdy tydzień a na pſhach wopor Bożeje mſchę na hłownym wołtarju Baczoniskeje cyrkwe tsi krócz ze zaſtupnopróſtowym pſchiwobročenjom dospołnego wotpuſka za ſpomóženjo zemrētoho wēriwoho wot ſwetnych abo wot rjadniſkich mēchnikow ſo woprowacę.

Pſchidawī.

Po tutej połnomocy, Washej luboſczi někto wozjewjenej, wudželi najdoſtojnichy knjez biskop Franc Bernert hnydom tu japoſčtoſke požohnowanjo z dospołnym wotpuſkom za tých, kotsiž ſu pſchi ſwjeczenju cyrkwe pſchitomni byli, ſwjataj ſakramentaj pokutę a wołtarja doſtali, pſchi wudželenju požohnowanja tu pſchitomni wofstanu a za rožſčerjenjo katholiskeje wēry ſo pomodla.

Wzmicze tohodla tute požohnowanjo z pobožnym modlenjom za ſpomóženjo naſheje ſwiateje katholiskeje cyrkwe a jeje wjeſča, jako tež za żohnowane ſkuſkowanjo naſchoho dužownego wyſchjego paſtryja.

Tohorunja ſmě wot někta po połnomocy, wot ſwiatoho wótcia wudželenej, w tutej cyrkwi prawo privilegiowanego wołtarja na hłownym wołtarju ſo wuziwač, a dawa ſo woſebicze doſtojnomu woſadnomu dužownſtu a woſadnym z tutym napominanjo, zo bydu pſchi Božich mſchach, z tutym prawom tudy woprijomnych, za lubyj wotemrētých, woſebje za zemrētých dobroczerjow tuteje cyrkwe prawje pobožnie ſo modlili.

Někto ſo ſwiatocžne Confiteor abo zjatna ſpowědž wuſpěwa, na ežož najdoſtojnichy knjez biskop na pſchedpiſane waschnjo japoſčtoſke požohnowanjo wudželi. Skonečnje zarijeſe pſched wuſtajenym Najſwječiſhim knjez biskop Te Deum. Pſchi zwonjenju ze wſhēni zwonami ſpěwače lud kħwalbny kierluſč „Zebje my Boha kħwalim“. Požohnowanjo z najſwječiſhim ſakramentom a modlitwa wobzamknij tule wuſkotnu ſwiatocžnosć.

Swijatocžny pontificalny myſhpory běſhe $\frac{1}{2}4$ hodž. pſched wuſtajenym Najſwječiſhim. Hdyž bě lačzanſki myſhpory ze ſakramentalnym požohnowanjom wobzamknjem, ſpěwaču pſchitomni pobožni hiſħeče litaniju z modlitwami za wotemrētých.

Pschispomnicz hřečce čhemž, zo je hnady privilegiowanego woktarja přeni podzelenym był Michał Schewczyk z Baczonja, swérny pščeczel a spěchowat Baczon-skeje cyrkwe, kotrejž je pščed krótkim zemrēl.

Rječh dha nadobna svjatožnoſc̄ Baczonjej a cykle wokolimje pščihotuje a zdgerži nowe žohnowanjo Bože a spomoženjo za čas a wěčnoſc̄! Rječh Boh žohnuje a płaciž naſhomu najdostojniſhomu wyſčichomu paſtýrzej, kotrejž njeſpcheſtawa, za ſwojich doverjemyh poddatych a jich spomoženjo ſwēru ſo starac!

Něſhto z miffionow.

W zjenoczenych statach Połnoscneje Ameriki je ſo ſéta 1883 zakon uſudal, zo ma we hłownym mieſcie Washingtonie ſo ſlawny templ za najwjetſhich a naſlawniſhich mužow cyłego kraja twaric̄, a zo ma kózdy ſtat dwę poſtaſwe ſwojich naſlawniſhich mužow do tutoho ſlawnoho kapitola k pochniuwanju a na-pominanju pſčichodnych ſplaſhow poſtaſc̄. Senat we Wisconsinie je jenoholoſnie haſo jenoho ſwojich naſlawniſhich mužow — jesuita, patera Marquette, wuzwolił, jenoho z přenich miffionarow tutoho wulkoho kraja indjanow. Pſčez 40 ſet doſho je tutón duchoñownej njeſmérne krajiny, dotal cyle njezname, pſčepnytowaſ, a z tym wěru ſpěchowaſ, wobydlerow civilisowaſ a wědomoſczam ſluſil.

Senator Ganty zaſtužby jara wuſtoñoho jesuitſkoho patera drobniſe rozprawuje a wobkrucza, zo maja Amerikanojo wſchu winu, jomu džakowni byc̄, prajich: „Baſada naſheje republiki je: »Pſčech do prědka!« Budźmy dha teſſamej ſwérni, pſčipóznaſawojo zaſtužby Marquettowe. Dowolny jomu joho prawe mieſtno mjez amerikanskimi hervami (rjeſam), zo byc̄hu naſchi ſynojo a naſhe džec̄i-džec̄i wótcžincej a ja poſchtolej tu czeſc̄ dali, kotař ſomu ſluſha.“ — Chto težto naſchi mudri w Europje na taſke wobzamknienjo ſwobodnych a pódla rozmomyh Amerikanow praja? Pola nas někotrohožkuſi hewak po zdaſzu doſez rozmynoho muža zyma wobehnje, hdyž jeno ſłowo „jesuit“ zaſtyski. Kaf ſmeſhna je taſka hupa a wobzarniomna bojoſc̄ pſčed jesuitami poorno wulkomyſlnej amerikanskej ſprawnoſc̄i!

* * *

Druhy ſo miffionaram radzi, zo tež pola pohanſkich wyſčnoſczow pomoc a prawo namakaſa. Miffionar z Tai-juenſu w Chinje pisa 18. januara 1888: W jenotliwych provincach kejzorſtwa wobhywaja ſo zhromadne pruhowanja za wſchitkich, kofiz̄ ſtudiuja a hčedža nětaſke nižſhe abo wyſčiſhe zaſtojuſtvo w ſtacjē doſezahnyc̄. K tutym pruhowanjam móže po chineſiſkich zakonjach kózdy ſo pſči-puſčecžic̄, kif je něſhto naukuły, uježdžiwaſo na to, w kajkej ſchuli a pola kotořo wuzcerja je ſwoju wědomoſcz dobył. Pruhowanſka komiſſija wobſtoji z wuczenym mandarinow, za kotrejž je w kózdej provincy wyſčiſhi komiſſiar pſčedſyda.

Tutón pruhowanſki komiſſiar naſheje provincy hčesče netko naſhich młodych hčesčanow wot zjawnym pruhowanjom wuzamknyc̄. Džec̄ tohodla do Pekinga, hłownego města, zo byc̄ ſo wobčežowaſ. Francózſki zapoſlanc ſo za mne poſtaſa a napisa liſt chineſiſkomu ministerſtwu, kotrejž ſlubi, zo hče wěc pſčepnytowac̄. Pruhowanſki komiſſiar ſo z tym wuryczeſc̄ pytaſhe, zo je dobre wotpohladanjo měl, zo je to jeno tohodla činił, zo njebyc̄ ſkaženi člowjekojo ſo do hčesčanow dobyli. Z taſkim tajenjom ménjeſhe ſwoje čzinjenjo zamotwyc̄. Chineſiſke kejzorſtvo zdželi tule wuryc̄ biſlopej w Chan-ſi pſčez francózſkoho zapoſlancia a da jomu wobkruczic̄, zo ſo wo njeſpcheſzke ſchinjenjo njeſedna.

Tola my ſo z taſkim wobkruczenjom ſpokojoſc̄ njemóžachmy. Nowy liſt, kotrejž francózſki zapoſlanc wobſtarā, rozloži, zo wuzamknienjo hčesčanow ze

zjawných pruhowanjow a tohodla tež ze zjawných zaftořistwom ani sprawne ani pschijomne njeje, zo so wot křesčjanow wjac žadac̄ njehydrbi, dyžli wot druhich Čhinesow, hdyž tola zakonje kejžorſtwa žanoho rozdžela nječinu, a nichot dla swojeje wěry so pschecžehac̄ njeſmě. Tutoń ſift měřeſte najlepši wuſpěch, pschetož čhinesiske knježerſtwo wotmołwi, zo je pruhowanemu komiſſarej porucžilo, zo ma z najwjetſchej sprawnoſci a bjez wſchoho rozdžela jednac̄.

Z tntoho podawka je tež widzeč, kello móhli křesčjanſcy monarchojo a jich knježerſtwa za wobročenjo počanskich ludow ſtutkowac̄, hdy bydu čheyli, hdy bydu nic jeno swój časny wuzitk njeptytali, ale tež za kraleſtvo Bože a zakit křesčjanow so poſtarali.

Na naſhu czeleď!

Poſlednje wóhnjowe njezbožo w Konjecach je we mni myſſiežku wubudžilo, koſraž njeje cyle nowa, ale pschi wſchelakich pschiležnoſciach pſchejara mało wobſedžbowana. Je-li wona, ſchtož ja tudy wobkrucziež nočen, tak ſtara, zo je traſh do zabycza pschifſka, njebudze to ničio ſchložiež, hdyž ſo zaſh wubudži.

W naſhich serbſkich woſadach wobſtoji rjane waſhno, wupalemym ze wſchemi móžnymi ſredkami z nuzy pomhac̄. Grunt ſo ryje, ſloma, zorno, khléb a t. d. ſo hromadži, ſory ſo cžinja a ſkónczne tež ſo pjenyež ſkladuja. A to je, Bohu džafomano, jara derje. Ze wſchitkimi ſtutkami miloſce je někotryžkuſi wupalemym po wohenju křmaňſhi, dyžli předy. Wſchak ſo jomu z přenjoho džela wſchitko ſpalilo njeje, a k druhomu ſo wón, je-li ſam ſo wotpališ, do ſlomy, syna, rnežnoho džela a z fórami z druhimi dželicž njeſtreba. To jomu ſamomu pschi-padnje. Hladajmy něſt na czeleď. Tu je móžno, zo ſo jenomu wſhjiko ſpalí. Někotry spróčniwy cželadník ničio njewoſhydnie, dyžli draſtu, len a pſat. Hdyž pak ſo jomu to ſpalí, potom je woprawdze wo wſchho pſchifſhol. Do cžoho ſo wón ze ſwojim hospodarjom dželi? Ženož do naudatych pjenyež, a tých je mało, dokež hſpodar, kiz ludzi ſezele, ſory cžini, ſlomu, hyno, khléb a polež dawa, njemože tež hſchecze z hromadami pjenyež woprowac̄. Tu je wiñowatoſcž cželadníkow, zo ſwojim ſobuſtužownym na pomoc pſchindu a to z tej abo tamnej lapku, ale pſchede wſchém hļuboko, hļuboko do kapſy a potom — hól khort, ſetka reje, hraczo, ſaſi, a pola holkow wſchelake ſhleſhy, hanty, rózate męcy, klockate ſtupnje a druhu pyču. Tomi, pola kofrohož je hewak pſchecy južhajdi a mzda do předka precž, može, jeli joho miloſceživa wutroba njepononja, wſchho jene bycz, hač tak abo tak, precž tola dyrbi. A tamón, kiz je zlutiuwy, nječ wopominia, zo je toler, křdomu ſobuſčlowieſej daty, wjetřiſi poſkad, dyžli ſto druhich na lutowáni. Tohodla, cželadních, pomhajce ſebi mjez ſobi tak, kaž ſebi hſpodarjo pomhaja, a wam budze we času njezboža tróſhtnuſho wokolo wutroby, my budzecze ſo bóle a bóle cžicž, hačo jedyn ſchtant, kiz hromadu ſušha a hromadu džerži, woſebje w dobrých wěcach, a Boh, nadobny placzeſ ſoždoho dobroho ſtutka, wam zaweſeſe myto ſpožci tudy a wěcžne!

+++

3 Dužich a Šakſkeje.

Z Budyschina. W časach, kotrež běhu mjenje cyrkwi pſchithilene, dyžli naſh je, ſu cyrkwjam wſchelake njeſpſchitſhne pſchitwarki pſchilepili. Taſke ſo někto nimale wſchudžom, hdyž je móžno, woſtronjeju. To widzimy někto tež na tačantſkej cyrkwi ſ. Petra dokonjane. Pſchitwarijene ſolniczki za hermantowé budy ſu hjo pſched wjèle ſetami wotnjeſene. Po nutschownym ponowrjenju na katholiskej a lutherſkej poſlojcy je někto na dobrym poſledku tež lutherſka

sakristija z płomnym krywom, na południowej stronje psched něhdze 50 lětami njelepje pschedwarjena, tola potorhana. W tutej sakristijowej khejcz njebě jenož sakristija, ale z položcy běsche tam sład za pěšk, kalk a kamjenje za mózne cyrkwinne twarke porjedzenja! Po jeje wottorhanju bu nětko swiatki tež dotal zakryty abo zamurjowany džel rjanoho wulkoho wólna wólkrythy, a po loni pschedwarjenych njewjeszinskich durjach cyka południjsza cyrkwinia murja we wšchém wuporziedzena, taž zo nětko wjele rjenischci zacziszcžcz czini. Pschi törniye pak maju lutherisch nětko kraſnje gothicę nowonatwarjeniu, byrnje trochu mału, sakristiju. Hdyž budže nowa garniſonska cyrkej na Albertowym torhōſhczu, kotrejž twarjenjo je woh-zamknjene, dokonjana, potom čedža z nowa trochu pschedwarječ a wołtar, nětko w schtwarztej południjszej łodzi stojacy, na wježornu stronu pschedpoložic. Potom snadž budže mjez druhim móžno, katholikam samym, kotrejž hacž do lěta 1849 cyka cyrkej hako swójskwo pschedluſhčej, tež jene durje abo wrota wotstupic, mjez tym zo maju katholikowje nětko dwoje durje jenož zhromadnije z lutheriskimi, t. r. pschedwuzke za wschelake mózne padý, kotrejž čchčl Boh hnadnje wotwobrocic.

Z chloho swěta.

Němska. Z khoroszun kejzora Friedricha so w poslednim časú jara rjenje porjedzcsje, a džen a bóle zas roſeřeje nadžia na dospolne wustrowenjo. Bohu žel je so z kejzoram zas zhōrščilo, a je jomu nětko wosebje na pōžeranju. Najnowiſce powěſcze su zas jara strukle a wubudzeja nowy wulký strach.

— W pruskim ministerstwie je so pschemenjenjo stało. Minister znustekownych naležnosćow v. Puttkamer je swoje zaſtojnictwo zložil, a kejzor Friedrich je to pschedal. Pschedzini k tomu, zo je Puttkamer hicž dyrbjal, je podala swo-boda pschi wólbach, kotrejž je Puttkamer we swojim zaſtojnictwie huczíſhco a na wschelake waschnjo kazyl, kotrejž pak dce wosebje kejzor Friedrich wuzwolerjam zdzerzeč. Posledni pruski sejm běsche nětore wólbý prihovával a pschi tym běhju so njeſprawnoscze wukopate, kotrejž bě minister v. Puttkamer jeli nic zawiñyl, dha tola dopuſtěc. Kejzor Friedrich tohodla, hdyž zakon w podleſjchenju zaſtojnictwie periody na 5 lět podpisa a wozjewicž da, tež ministrej list napiša, zo ma so swo-boda wólbów wot nětka čim bólé híſhče zaſtitac̄. Minister pytaſte ſo wu-sprawnicz, ſhtož pak ſo jomu radžito njeje. Hacžruniž móžecze ſo na to wolač, zo za čas joho ministerstwa ſu wšcho hromadze jeno 4 wólbý za njeplacžiwe ſo wuprajile, dha je tola wěste, zo wšcho na zjawné njeſchiidze a pschedicž njemóže, ſhtož ſwobodnym wólbam zadzewa, ſhtož za zatraſchenjo wuzwolerjom ſo stanje, a podobne. Tež njeje nihdze znate, zo by minister Puttkamer za ſwobodne wólbý po pschedwědzenju hdy a hdže jeno ſłowčko wuprajil byl. Kejzor Friedrich 7. junija nowy zakon w pječzletnej periodze wozjewi. Z molom pak tež dosta minister Puttkamer druhí kejzorowy list, w kotrejž bě njeſpokojnosć z wěstymi přjedawšimi njeporjadnoscžemi pschi wólbach wuprajena. Nětko minister hnydom wo wot-puſtězenjo ze služby žadasche, ſhtož ſo tež hnydom zwoli. Šchtó budže joho na-stupnik, njeje híſhče znate. Z tym pak je jara wjele dobyte, zo kejzor sam tak jaſnje za ſwobodu pschi wólbach na sejm a rajchstag ſo wupraja. — Pólski „Kuryer Poznański“ piſa: „Nam njeje čimicž ani wo wosobu knieza v. Puttkamera, ani wo wosobu joho nastupnika, ale wo pschedmenjenjo dotalnhoho ſystema. Kniez v. Puttkamer je za čas swojego zaſtojnictwa cyka njeſcheterhneny rjad njeſcheczelskich zakonjow pschedziwo Polakam wobstaral. Wotstupjenjo k. v. Puttkamera nas potajkim jeniczey tohodla wjeseli, dokož mamy to za znamjo, zo ſo dotalny system pschedeni, kotrejž, zaſudzeny wot kejzora, najſkerje tak lohcy zas

so njevobnowi. Zaſudzenjo tutoho ſystema je tež za nas najlepši dopokaz za to, zo dce monarch ſwoje ſłowa, zo kózdy poddan joho wutrobie jenak blízko ſtoji, ze ſkutkom dopokazac̄." — K čeſezí Puttkamera je wjeh̄ Bismarck 11. t. m. hoſćini wuhotował, na kotrejž ſo wſchitcy ministrojo wobbdželiču.

— Na mjezach Elſaffa-Lothringſkeje wjſchnoſcze zaſy „pas“ žadaja. Kózdy, kij dce pſchez mjezy, dyrbi ſo z tajkim wopisnom wupokazac̄ móć.

— Badenska, dolhi wizki kraj na prawym brjozy ſrijedźnoho Rheina, je hžo dawno jako woſebje „ſwobodno-zmyſleny“ haj liberalny kraj znaty. Hac̄runiž ſtej dwē tceſzizne joho wobydlerjow katholſkej, dha je jich tola jara wjele liberalnych, abo bjezdžakniwych, liwlič a woſebje u j e p ſ c h e z j e n y d. To je tež wina, zo móže w tajkim kraju z $\frac{2}{3}$ katholſkich wobydlerjow w komorje liberalna wjetſchina byc̄. Znate tež je, zo je Badenska dolhi čas tak kaž „liberalna poſpytowanja“ byla; wſhē liberalne wobrady ſo najbóle w Badenskej uajpriedy ſpytachu, a potom do wjetſhich krajow ſo dobudu. Badenske knježerſtvo dceſhe někto z katholſkej cyrkwi z najmjeiſha trochu zas mér ſeſinie a je wobemaj komoromaj ſkónc zaſidzenoho lěta zakonu pſchedpołožilo, kotrejž by tola najhórshe njeprawnoſcze zas wotwobroc̄il. Knježerſtvo dceſhe pſchi wulkim ujedostatku duchownych (w pſcherézku je tam na 1000 katholikow jedyn jenicki něſhniſt!) we wěſtych, doſez wobmjezowaných padach tež rjadniſkim duchownym wupomianjo we duſhewastyrſtwe dowolic̄. Tutón zakonu mjeſeſhe ſejm kóne hapryla wuradzeſ, a je jón z wulkej wjetſchinu zac̄iſnýl. To je tola za tajki z najwjetſhoho džela katholſki kraj haſba. Hac̄ težto ſo tola někto tam katholikam wozj njevetewrja, a woni njeſpóznaja, hdže ſtajna pſchedkora wjedże, zo liberalna wjetſchina, kotrejž ſu z ſwojej ſtajnej pſchedkoru do ſejma dopomhali, jich nabožnym naležnoſćiam na wſhē waſchnjo njeſměrnie ſchłodži. — Kaž w tyhle dnjach piſachu, je tež ſwiaty wótc pſcheziwo někotrym badenskim duchownym ſwoju njeſpokojnoſc nad tajkim njeporjadowem wuprajil.

— Propst Aßmann z Barlina je za wojerſkohu biskopa pomjenowany a wot ſwiatohu wótc w konfifitoriju 1. junija praktoniſowanym (wozjeweny). Wot započatka njezbožownoho kulturkampfa njebeſche němske wójsko žanoho biskopa wjac mělo.

— Bajerscy biskopja ſu w tyhle dnjach we Freiſingu zhrromadzeni byli, zo byhū wotmoļwienju na encykliku abo wobolny liſt, kotrejž je hamž pſched někotrym časom bajerskim biskopam poſlał, wuradzeli. Wſchitcy bajerscy biskopja ſo na konferencu podachu, bambergſki a paſſauſki, kotrejž ſtaj z khorofcžu zađewanaj, dashtaj ſo zaſtupic̄. Pódlia wotmoļwienja ſwiatomu wótczej wudadža drje biskopja tež zhrromadny paſtrýſki liſt a tež zhrromadny liſt na kónu. Liberalni, kотiž hžo ſo wjefelachu, zo biskopja na bamžowu encykliku ničzo nje-wotmoļwja, widža z mjerzanjom, zo ſu ſo molili, a pytaja na wſhē waſchnjo, kaf mohli zhrromadne wobieranjo biskopow pſcheziwo jich ſchłodnomu počzinanju ſkažyc̄.

Rom a Italska. Italſke knježerſtvo je nowy khorofcžu zakonu wudželalo, kotrejž je woſebic̄e pſcheziwo katholſkej cyrkwi zloženy. Naſſurowiſche khorofcžu ſu w nim poſtajene na to, hdž něchtó za ſwiatohu wótc a joho prawo na bamžowe wobbdželiſtvo ryc̄i abo ſkutkuje. Tak zakonu praji: ze ſmierczu abo čežkím jaſtwom khorofcž ſo kózdy, kij něchtó čini, z čimž dce cykly ſtat abo joho džel cuzej mocu podcziſnýc abo jenoſc ſraſtwa kafzyc̄. Po tym njebudže nikomu w Italskej wjac dowolene, prawo ſwiatohu wótc na Rom a joho dospołku ſwobodu a njeſotwiſnoſc někak zakitowac̄ a zarjadowanjo romſkohu praſhenja na zakoniskim puežu žadač. Dale: „ſlužownic̄ nabožnoho towarzſtwa ſo z wulkim pjenjezonym abo jaſtwowym khorofcžom domapytaja, haj móža tež ſo »wotſadžic̄«, hdž někoho pochnuwaja (ſchčinuwa), zo by winowatoſcze pſcheziwo wótczinje

pszechstupił, aby kotsiż k zacpiwanju statnych zarządów i zakonów, aby skutkowania wyjściościów napominających o moralistkim wlivu swojego założenia mér swójka każa." Kózdy widzi, jak może so tajstle zakonu majač a czahacz, a to budzą znate wyjściości w Italiskej tež swěru wobstaracj, zo bydu duchownistwo kredowali. A tónsamy khostanji zakonu hewał ze złostnikami a njechmanikami jara smilne jedna, tak zo móže so prajic, zo je hanba za "swobodny" kraj Italii. — Biskopja Italiskej su we wschelakich swiatoczych protestach pszechzjivo zakonnej swój hłos pozbęnyli. Tola z cęzka hiezbożny zakonu załączaca. Italija dżen je eyle w rucy swobodnych murjerow, kotsiż ze wschemi mocami za znicienjo katholiskej cyrkwi dżelata. — Hijo so dadza hłosy kyszcz, kotrež wozjewieja, zo budże swiaty wótc dyrbiecž pszechbywanjo we wutraju pszechzjivo taſtomu nje-pszechzjelomu zaſhadzenju wujwolicz.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 346—348. z Budyšina: Franc Löbmann, direktor tachantskej šule, Jan Pětrka, Hana Šmeranderowa, 349. Marija Hašina z Khasowa, 350. Mikławš Wólman z Luha, 351. Jakub Rječka z Kamjenej, 352. Marija Ščapanowa z Radworja, 353. Marija Schäfrichowa ze Zdžerje, 354. Mikławš Suchi z Nowoho Łusča, 355. Michał Frencl ze Starej Cyhelnicy, 356. Pětr Bětka z Kozaric, 357. B. Krawża z Khróscic, 358. Jurij Grosman z Luha, 359. 360. ze Žuric: Jurij Cyž, Pětr Pjetāš, 361—363. z Wotrowa: Hana Roblowa, Michał Wjeńk, Marija Ryćerina, 364. Mikławš Kunježk z Krijepejce, 365. 366. z Kanec: Madlena Naglowa, Hana Sołćina, 367—369. z Ralbic: Jurij Rachel, Michał Čoska, Pětr Brusk, 370. Michał Jacsławk z Nowoslic, 371. Jakub Kral z Konjec, 372. wučer Jurij Šewčik ze Šunowa, 373. Madlena Kućanec, albertinka w Drieždžanach.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 697. Michał Frencl ze Starej Cyhelnicy, 698. Pětr Bětka z Kozaric, 699. 700. z Khróscic: Michał Ščapan, Jakub Fulk (zmylka dla hakie so nětko kwituje), 701. Jakub Cumpjela z Kašec, 702. Jurij Rachel z Ralbic.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,350 m.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **grofijne M. a M.** (za 1887) 150 m., prěnjowopravjenske džeci z Wotrowa 5 m.

Hromadze: 102,505 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,179 m. 75 p. — Dale su woprowali: k česci s. Józefa 1 m., z Budyšina 1 m., njemjenowany 1 m. — Hromadze: 10,182 m. 75 p.

Na wudačo Nowoho Zakonja

darichu: přez k. kapłana Rězaka w Khróscicach 10 m., farař Tscherney ze Schnau-hübla 5 m.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

W o z j e w j e n j o.

Schnowowska šhula zmaje njeđzelu 17. junija popołdnju w 5 hodzinač w Scholcic hoscencu w Konjecach spěvansku zabawu. Wsjhity pszechzjelojo šhule a šhulskoho spěva so z tutym najwutrobnisjim pszechprosjuja. — Čistý wunošlik je za dobry skutk postajeny.

Džač.

Wsjhikim, kotsiž su nam psíki Božim wohenu w Konjecach pszechzjeliwje k pomocy byli, zo bu z Bozej pomocu nasch statok psched nježbožom zaſitam, wu-prajamy wutrobny džak a zaplać Bóh tón Konjek!

Swójba Čornakec w Konjecach.

Céjštej Smolerjev knihicjistchejeźnie w maczicjnym domje w Budyšinie.

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Čudowy časopis.

Wudawany wot towarzſtu Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 13.

7. julija 1888.

Lětník 26.

† Kejžor Friedrich.

Psíched wudacžom poslednjoho čísla „Katholoskoho Posoła“ bějše psíhipoštnju 15. junija stručla pověřcz k nam duschla, zo je kejžor Friedrich swoje cízečy pruhowane žiwenjenjo dokonjał, a móžachmy to tež svojim čítarjam híšeže wožewicž.

Mamy to za svoju winowatoſcz, zo nětko híšeže wobſcherniſſi žiwenjenopis ſkawnoho knježiczerja dodamy, kotrehož najlepſhe wotpohladanja je psícejaſna smjerež tak nahle psícheronymla.

Krótki bějše čas knježenja tutoho kejžora, na kotrehož běhu so tak wulke nadžije stajale. Nic eyle 99 dnjou je wón trón měcnoho kejžorstwa debil. Tola tutón krótki čas je doſahał, zo by wſchitkich wo tym psíchewědečíł, zo kejžor Friedrich swój nadawł spóźna a zo mějesche wotpohladano, wſchitkem sprawnoſcz a prawo popſchecž. Toho wutrobie běhu wſchitecž jenak blízcy, kaž bějše wón ty sam wuprajil psíhi nastupjenju kejžorstwoho tróna. Tohodla prícowané ſo, hdzejz bějše jomu móžno, někotružkuli twjerdoſcz knježenja minjených lét wu-runacž, na město nuzowanja a krutoſče prawu swobodu stajicž. Tohodla tež zakutowaſche lud we joho prawje a njechaſche bycz kejžor jeno teje abo tamneje politiske ſtrony, kotrež druhih bjez wſchóho wonoho za „njeſcheczelovou kejžorſtwu“ wudawa.

Runje tole bějše psíciežina, čzohodla bějše kejžor Friedrich wſchudže tak jara lubowaný, hdzejz ſo híšeže sprawnje a njeſtronisch myſli. To tež bějše psíciežina, čzohodla wſchitk ze strachom tamnomu woſomíkéj napſchecžo hlađaču, hdj njeſmilna khoroscz drohotne žiwenjenjo dokoncuje.

„Winowatoſcz wýſhe wſchóho“ a „Czečp a mjelež“ móžetej ſo heſle njebozicžkoho kejžora njenowacž.

Winowatoſcz wýſhe wſchóho! Hako krónpryne mějesche kejžor Friedrich doſhe lěta psíhilenoſcz na wýſke zaſtojūſtwo ſo psíchotowacž. Z wotewrjenej,

swobodnej a sprawnej myslu wobdarjeny njebeſche wón ps̄hęcęzel wulkoho poruczo-
wanja, kotrej strowe wuwianjo narodnych mocow hac̄i. Hdyž bě potakim ze
smjerczú dobycęſkoho kejzora Wilhelma dotalny krónpryne Friedrīch Wilhelm so
kejzor stał, khwatasche — hac̄runie czeſczy khory — do němſkoho kejzorstwa, zo
by to wuwiedł, ſchtož bě haſo winowatoscz spoźnał. Wón wopuſtęczi miły San
Remo a njezíwaſo na swoje ſamſne hubjenſtwu jědzeſche do Němſkeje, tehdom ze
ſněhom a ſodom joho straſhnej khoroszczi hrožaceje. A běſche, haſo by nowa
winowatoscz joho živjeniuſku mōć wobnowiła a khoroszczi z mocu poruczita: z mōcnej
rukū pſdiija kejzor Friedrīch knjezenjo. Hdyž tež za krótki čas tjoch měſacow
khory kejzor teſtlo docpēcž njeſeſche, kaž bě joho sprawna myſl žadała, dha je
wón tola we ſwojich poſtajenjach ducha zavostajíł, kotrej ſo ze złamanym czeſlom
zahrjebał njeſeſ.

„Czeſtp a mjelež!“ To je raz cykle ſimale ſěto dotheje khoroszcze kejzora
Friedrīcha. Za cykl čas njeſeſ, kaž ſo powſchitkownje wobſwědczui, nihbze a ženje
ſkoržil abo morkotał, podatý do Božeje wole njeſeſche kruhy a czeſki woſud, bjez
bojoſeſe hladasche do pſchichoda, za njoho tak jara ſtruchloho. Hdyž wophtowarjo
jomu w khoroszczi ſwoje ſobuczucza wuprajaču, poſladowaſche kózdy krócz horje,
kaž by praſicž ḥęcž: Wſchohomocny w njebjesach mōže pomhač; na njoho ſo
dowěrzejmy! Haſo najwoſobniſchi teſtament mōže ſo injenowacž, ſchtož kejzor
Friedrīch ſwojemu ſynej, nětceſiſhomu kejzorej Wilhelmej II., praſi: „Wulki
czeſtpiecž a njeſkoržicž!“

Kaž krasne zmyſlenjo wupraja ſo z taſkich ſłowow! Kaž doſtojne kheſczan-
ſtcho nana pſhęcziwo ſwojim džeczom je, ſchtož ſo z poſledních hodzin tutoho
wjericha powěda. Joho ſeeča džonka, prynceſna Sofija, mějſeſche džen do joho
smjercze ſwoj narodny džen. Ze ſylzami pſchijimaſche młodá prynceſna zbožo-
pſhęcza za ſwoj ſwiedzenj. Taſ pſchijstupi tež k ſwojemu nanej, kotrej ſo z czeſkej
khoroszczi hžiž ſlamany ſwoj kónc pſched ſobu widzeſche. Praſicž jej tutón nje-
mōzeſche, ſchtož haſo nan jej pſhęcž ḥęcž. Tuž napiſa na cedulku ſłowa:
„Woſtań poſožna a dobra, kaž ſy dotal była. To je poſlednje pſhęczo
twojego mřejacoſho nana.“ —

Wulka a wutrobnia je zrudoba chłoho ludu wo ſwojego lubowanego kejzora.
Kaž mało druhich knjejerow je kejzor Friedrīch rozemil we ſwojim živjenju do-
wěru a luboſc̄ ludu ſebi dobycž; a lud je jomu dowěru zas z luboſcž a do-
wěru płaczil joho injenijo „Naſch Friedrīch“.

Nětko wotpočjuje pſchi ſwojich přjedownikach. Wopomnjeſzo tutoho kejzora,
kotrej ſo hvezda ſeňdze, zo by bórzy zas pſched naſhimaj woſjomaj zblédný,
wofstanje nam ſube a njezapomnите.

Modlimy ſo za joho duſhnu!

Dobrocjiwoſc̄ na prawym měſtne.

Zo je injeſ Serbami dobrocjiwa a ſmilna myſl, wo tym dwelowacž nje-
mōzemny, pſhetož ſlutki, z dobrocjiwymi darami dokonjane, ze ſwojimaj woſjomaj
widzimy. Hſiczeje je nětckyžkuli hnydom hotowym pomhač, hdyž jeno wo
nuzy abo ſpomožnym wotpoſlaniu zhone. Deno dopomnicž joho dyrbisž!

Schtož paſ ſo woſebje roſtchěrjene ſo bycž, je měnjenjo, zo jaſmožna
czim wjach ſlutkuje, cžim daſe ſo da. Pſchidawam, zo ſu wſchudze wotpoſlady
do bre, hđež ſo za czeſcž Božu, za cyrkwe, za ſhule, za zdžerženjo ſwiateſe wery
rozpjærſhenym weriwym, za wobroczenjo njeſewerivých a t. d. wopruje. Ale njeſeſ

to přenja winowatoscž, zo so, hdyž su potřebnoscze jenajke, pſchede wſchitkim domjachym wopruje, za kotrychž hewak druzy a dalski njewopruja?

A tola kózde lěto wjele ſredkow a pomochy do wukraja dže. Tam drje je, kaž prajimy, tež derje nałożene — tola pódla doma nuzu cjerwimy. Hdy by so wſchitko, ſhtož ſo do wukraja wotnoš abo rozesczele, za naſche nabožne naležnoscze nałożilo, lepje by za tute naležnoscze bylo, dyžli woprawdze je.

Njech ſo mi wopaki njerozymi! Njepraju, zo ſu pjeniez, kotrež ſo za tamnu abo druhi cyrkej w czubje nałożuja, zhubjene abo hubjenie nałożene. Ménju jeno: tam ze wſchelakich krajow a krajinow wopruja. Šchtó pak nam hewak dawa, hacž ſhtož ſami wobstarany? Kaž ſym ſtyschal, njeje na pſch. Lyonſke towařtvo hžo wjac lět nic najmjeniſcheje pomochy do Šafkaje poſtaſlo, a tola ſo kózde lěto rjany pjeniez za tute towařtvo pola naſ nahromadži. Njeby tajki ſklad za naſhe nabožne naležnoscze jara nuzny byl?

A tak wjele dže na privatnym puczu do daloka?! Serb je miloſčiwy, woſebje hdyž wo cuzej nuzu ſtyschi, kotruž ſam ze ſwojimaj wocjomaſ njevidži a kotruž cžim ſterje wéri, cžim hórje ſo wěc čzini. Tak wón wopruje rad, hdyž ſtyschi, zo tam abo druhđe ſu cyrkwiſke draſty ſchpatne abo druhé potřebnoscze wobſtoja. Hdy by pak wón domjaci nuzu cyſe a doſpołnje jeznał, dha by wón weſeže ſebi prajil: Ne, tu je pomoc hiſhce nuzniſha, dyžli hžde druhđe!

Moje wotpohladanjo potaſtim je, z nowa zas proſyč a napominacz: Chcečeſi woprowac̄, wopruječe pſchede wſchitkimi za ſwoje domjace nabožne abo miloſčiwe potřebnoscze, doniz ſu tute runje tak nuzne abo ſnadž hiſhce nuzniſche, dyžli druhe. A dokež pſchede wſchitkimi ſwiatoho Bonifacijowe towařtvo tute naſhe nabožne naležnoscze zaſtarala, wopruječe woſebje za tuto, ſhtož je wam móžno, zo by z kózdym lětom joho wuſoſk roſiſ a piſhiberak, kaž tež roſtu a piſhiberaju nuzne potřebnoscze katholikow we Ŝužic̄ a Šafkaje.

Móžemy hladacz, hždejkuli čcemy: namaſamy tu pak njedotwarjene, pak drje dotwarjene ale nic dozaplaćene cyrkwię, nuzne założomne nowe cyrkwię, ſhule, duchowne měſtna, missionske ſtacije, ſyrotne domy, wuſtawy za wuſuženjo kudsonych džeczi, za khorych, za ſtudowacych, tež dom towařtwa Maćicy Serbskeje atd. Wſhō to wjele pomochy, wulke ſredki žada — a hžde tajkich doſtač? Bonifacijowe towařtvo mnohe tutych naležnosczi ſpěchuje a podpjera; hdyž za ſpomjnene towařtwo woprujeſh, dha tež tute naležnoscze ſpěchujesz.

A zo by trěbne ſredki woſebje za tuto wužbytkował, pytaj derje hospodaric̄ — tež ze ſamsnej pobožnoſću. Tež tu někotryjkuli ſebi myſli: cžim dalshe je hnadowne měſtno, cžim zaſtužbniſhi je joho wopryt. To by wěrno bylo, hdy by ty tute daloko hnadowne měſtno z wjetſhím cželnym woporom doſczahmyž dyrbjal, tak pak ſo to stanje jeno z pjenieżnym woporem. Daloko po Ŝeleznicu na ſwate měſtno jecž, njeje tak dobre a zaſtužbne, hacž hdyž z processionom pěſki do Krupki ſobu džesč a ſwoj kuf ſyrobý na kribjecze ſobu njeſesč — naſhi wócojo ſu wſchak tež wědzeli a čaſto lepje dyžli my, ſhto je trěbne a ſpomožne za njebieſa. W Krupcy abo druhđe, hždež z hromadny procession dže, móžesč tunjo pobycz porno dalokim měſtnam, na kotrež móžesč najprjedy hakle za drohe pjeniez dojecž a potom hiſhce tam dalshe wudawki trjebaſh.

Khostenjo revolucionara.

Keždy wě, kaf zrudne časy běhu pſched něhdže sto lětami: wſchudže wójna, drohota, híod. Woſebje zlē běſhe w Francózſkej, we národnym kraju revolucionje. Tam czahachu cžrjódy dživich ludzi po kraju a zaniczowachu wſcho, ſhtož na Boha dopominaſche. Wériwym, měchnikam a cyrkwiſam džesche ſo jenak zlē. Jónu pſchiidze džiwa cžrjóda do cyrkwe, we kotrejj běſhe ſwj. Marijna poſtawa. Běſhe to krasna pycha tamnoho domu božoho. Wyſhe woſtarja džerzeſtaj dravj jandželaj, kotrejj do poſawnow dujeſtaj, macz božu. Cykle ſwječzo pſcheditajo-waſhe dobyczeſke donjebjespěczo njewoblaſkowaneje knjezny. Tajku krasnoſez tamni rubjeznych a bohahanjerjo widzečz njemožachu a chydu swoje cykle złoby na tute ſwječzo wutſhac̄. Pſchinjeſehu hoſrski rěbł a z wulfę proču ſo ſkúčenje jim radzi, jón ſtajic̄. Mjebozazn a krobly čłowiek zlē na rěbł a we woſomilu běſhe horjela. Zo by mócnischo prasnył a wěſeſischo trjeſtil, pſchimny ſo z jenej ruku za poſawnu jandžela. A hlej ſprawnoſez Božu! Mjez tým, zo ſo nje-dozink zahanjeſche, wottorhny ſo poſawna a čłowiek padze dele na woſtar a złama ſebi kſijíz. Pad, žalosč a raný woſtſkodženohu naplóſha pſchihladodowarjow tak mócnje, zo wſchitcy rozczeſlaku templ njezranjeny wostajiwſchi. Khoroho wzaču a donjeſehu joho domoj. Běhu to tsi dny njewuprąjomneje boleſeže, kotrej mějeſche čłowiek hiſhceze hac̄ do ſmíjerceze wutrac̄. — Hac̄ do naſchoho časa je wopomnjeſzno na tutém hrózbnym podawk žive we pomjatku maczerjow tamneje krajinu. Wone powědaju jón husto swojim džec̄zem, zo byſu jim luboſcz a dowěru k maczeri božej zaſhczepile.

Z.

Z Lüžich a Sakskej.

Z Bndyſhina. Kaž je ſo nam zdželito, je hłowne pſchedydstwo towarſtwa ſwiatohu Bonifacijsa namjety komitetow naſchemu diöcesow wo rozdželenju loni tudy nahromadzenych pjeniez pſchipóznało. Potajſim ſu wſchitke w Sakskej ſkładowane dary zasyl za Saksku ſo nałożile. Wyſhe toho je hłowne pſchedydstwo Bonifacijowoho towarſtwa hiſhceze 2500 m. pôſlalo, a to 1000 m. za twar Žitawskeje cyrkwe a 1500 m. za twar noweje ſhule w Freibergu. Dalskih 1000 m. je towarſtwo hiſhceze pſchislibito za Schenich, hdyž ſo tam cyrkę twaric̄ zapocznje. — Z toho je widzečz, kaf ſo Bonifacijowe towarſtwo tež za nas dobrocziuſe ſtara, a ſu pſchinoſhki za tute towarſtwo najlepje nałożene, dokelž doſc̄ wulkim a nuznym naležnoſezam naſchoho kraja k wužitku pſchindu!

— We woſadženju duchowniſkých měſtnow ſu ſo někotre pſheměnjenja ſtałe. Knjez kaplan Libšch je khorowatosče dla Drježdany wopuszczic̄ dyrbjal a pſchindze na khwili do Seitendorfa za kaplana. Na k. Libšchowé město do Drježdan pſchindze k. Bart ze Scherachowa a na tutoho město k. kaplan Junge, dotalny kaplan w Seitendorfie.

— Kaž ſkyſhimi, je knjez propſt Nivard Kösler, kotrehož cęzke ſkhorjenjo je ſo jeno njedospołniſe zbehnyc̄ hodžalo, kloſchtyr Marijny Dol wopuszcziwiſhi ſo do Dseka wróciſil. Na joho město, kaž ſo ſkyſhi, knjez P. Miklawſch Braun-garten (rodzenym 1833) pſchindze.

Z Drježdjan. Joho Maſteſoſez naſch kral je ze ſwojej mandželskej pſhez Barlin do Kopenhagena, hłownoho města Danſkeje, na wopyt wotjel.

— W naſhim času tež woſobni knjezojo a knjenje do kloſchtrow, ſamo tež do kruthych rjadow, jako trappiſtor, jesuitow, franciſtanow, karmelitkow a druhich, zaſtupujia. Tak je major ſwobodny knjez Ernst von Der, kotrej bě na 20 lét

wučer w swojbie prynca Žurija a je pryncow Friedriča Augusta, Žana Žurija a Mařa sobu woczahnył, 1. junija do benediktinstoho kloſchtra w Beuronie (w Hohenzollernskej, předy w Bajerskej) hako novic zaſtupil.

3 chloho swěta.

Němska. Nowy kejzor Wilhelm II., rodženy 1859, je knježenjo swiatocznje nastupil. Najprjedy pschisahasche jomu wójsko w Barlinje, kaž to kózdy króz pšdi tajkej pschiležnosći bywa. Potom slubi wón sam psched ministrami, zo čce konſtituciju (wobdželenjo luda na knježenju) swéru džeržecz a wuda proklamaciju (zjawne słwo) swojemu ludej. Na 25. junija wožjewi swoje knježenjo swiatocznje němskomu sejmę abo reichstagę w kralowiskim hródze w Barlinje, a to w pschitomnosći bajerskoho prynca-regenta, sakskoho krala (Württembergstii je khorj) a druhich regentow němskich zwiażkowych krajow. Kejzor cžitasche sam trónku rycz, w fotrej po pschitkładze swojego džeda Wilhelma I. k wuzitku kejzor-swa skutkowacj slubi; wón čce mér zakhowacj, ale pschecziwo njeſcheczelam sylnie wobrónjeny bycz, tež zwiażek z Awstrijskej dale zdžeržecz a z Rusowskej a z Italiskej pscheczelstwo dale hajicj. Pschitomni běchu tež kejzorowa Augusta Biltwirja, pryncy (trónski prync je 6 let), pryncesny, poſlancy druhich krajow atd. — Tež je kejzor hako kral potom pruski krajny sejm swiatocznje wotewrit.

Trónska rycz bě jenož na jenej stronje cžiſhczanu, dokelž kejzor lewu ruku njemože dospołnje trjebacj abo derje hibacz; ta je mjennujc wot naroda nějšto mało krótscha a njemocna. Na konju sedzo móže drje kejzor eugle z lěwicu wjescz, ale prawica dyribi je najprjedy do lěwic połožicz a pšdi njemocne konja abo pšdi kózju z wotrohami hnydom pschimnycz. Tohodla njeby kejzor z lěwej ruky cžiſhczanu rycz wobrocicj moħł. Hewak je kejzor jara čerstwy a strowy, a ma nadžiju na dolholétne a (daj Bóh!) mérne knježenjo.

— Z Barlina piſaju swobodnomurjeriske nowine same, zo je nowy kejzor Wilhelm II. swobodnomurjeristwu napschecziwny a zo jich potajne cžinjenjo zniesz njeſože. To je dobre znamjo! Hewak běchu pruscy kralowje zakitarjo murjeristwa, tež kejzoraj Wilhelma I. a Friedrič III. Tež wjeh Bismark njeje murjeć.

— Na město pruskojho minifra Puttkamera je netko dotalny staffi sekretar Herrfurth zaſtupil, a reichstagksi pschedsyda v. Wedell-Piesdorf je hako minister kralowskoho domu pomjenowany.

— Wotpoſlanczy nowoho kejzora su na wſchech wjehowiskich dworach jara wuznamjenjeni byli. Bamž je wotpoſlanomu wjehcej Lichnowskomu wulkoskij Biusowohu rjada wudžilił a tež w privatnej audiencji nadžiju wuprajil, zo ſituacija (połoženjo abo wobſtojnoscj) katholikow w Němskej hifhce dale polēpschi.

— Pruscy biskopja su ſebi adresu na němskoho kejzora wuradzili a změja hórz hifhce jenu zhromadziznu we Fulđe. — Powijsitowna katholicka zhroma- dźizna Němskeje budže přenje dny septembra we badenskim Freiburgu.

— Pruska. W swojim časzu je biskop Kopp, netko wjehobiškop we Wrótſlawju, knježeristwu namjety zjewił, po kótryhž bu potom mér z bamžom sejnjeny. Ale pschec hifhce w Pruskej, woſebje w pôſtich krajinach katholicka cyrkj wſchelako cžepi. Z pomocu znatnych 100 milijonow markow naſadžuju ſo tam do katholickich ſtron protestantowje, mjez tym ſo katholicki kipowarjo z rozparcellowanymi kubłow wuzamkuja. Tež we wobſadzowanju duchowniskich a ſchulskich městow ſkutkuje ſo pschecziwo ſpomoženju katholiskeje cyrkwe; tež wſchelake předy wupkažane kloſthyrſte rjady, kaž wóſchulski do Póznanja, njeſmědža ſo wrózicj.

— Z Pomorskeje. Katholska cyrkej bě so w tutých krajinach zahe rozšířila, a běsche hač do tak mjenowanej reformacie w najrjeniším čeževje. Nětko su tam hishcze powostanki někotrych rjanych cyrkwiow zwostałe, we kotrejž woltarne swjeczata na katholske časy počazuja. Widzis̄ich drje tam tež pozdijše wobrazy na sczénach a druhdy na wołtarjach, ale njeſtu to žane swjeczata Swjatych, ale znamjenja fararjow, kollatorow a założerjow noweje wěry. Namakaſch tež tam cyrkwje, kotrež su so do hródzi, pſchedawařinow a rejwarijow pſchewobrocíle; jenož napohlad zwonkownych murjow počazuje na to, zo je to w katholickich časach boži dom byl. Tola kraſny pomnik z katholickoho časa je so w měsće Pyricach zdjeržał. Je to rjany z čerwienoho kamjenja wurubaný wulki kſhij, pſchi kotrejž je z murjemi wobdata studzeń, z kotrejž woda po podzemních rolač czeče, a stoji w malym leſku pſchi měscie. Nutska murjow we wobłuku stoa te ſłowa, z džela w němſkej, z džela we kacząnskej ryczi z arabiſkimi liczbami „Biskop Otto z Bamberga kſhczijesche prěni Pomorjanow z tuteje studnie 15. junija 1124. — Bředrich Wilhelm III. a krónpryne Bředrich Alexander stajis̄htaj tónle pomnik k wopomnječu toho dnia w l. 1324.“ Deleka, hdzej ſo woda w kólinje zhromadža, stoji we kacząnskej ryczi: „Z tutej wodu buchu prěni kſhczeczenjo tudy kſhczeni.“ — Wokołni wobydlerjo czeſcza wopomnik a woda waži ſo halo ſtrona. Tež pſchihadzacy czynikowje napija ſo wody k dopomnječu na starodawne časy kſhczanſtwa. Štož nětk wobſtojnoscze katholskeje cyrkwje w Pyricach nastupa, namaka ſo w nowiſkim času założena kapala na radnich, hdzej duchovnym ze Stargarda 8 króć za lěto bože ſlužby džerži. Dokelž je wobſteje w lětnim času we wokolnoſci wjele Polakow, tak ſo pódla němſkoho prědowanja tež pólscy prěduje. Tež we druhich wjetſkých městach Pomorskeje ſu ſo w nowiſkim času katholske wosady założile.

Kr.

Z Roma. Swjath wótc bamž Leo XIII., kotrejž bě hžo w měrcu poč milijona frankow Propagandę w Romje abo wustawej za rozšířenjo katholskeje cyrkwje daril, je nětko z nowa poč milijona tutomu wustawej pſchipotazał. Założenjo a wobkruczenjo wulkotnho katholickoho missionswa we wšichc dželač naſcheje zemje trjeba wězo wjele pjenježnych ſredkow. Tež je bamž wulki džel k jubileju jomu darjenych cyrkwiſkich wěcow na rozdželenjo w missionskich krajach hžo poſtaſit. Skóńczne wostanu jenož najdrožſhe a najwoſebniſhe jubilejſke dary, kafkéz běchu z cyloho swěta ſo zhromadžile, w Romje halo wopomnječki na swjeczeny wulkotny bamžowy jubilej.

Hollandſka. Kral je pſchec hóle khor, a ſu tohodla w tých dňach zakon za naſtupníkow a regentow w kraju wurađili. Kralowna Emma je wjele mlodſha džizli kral. Dokelž Luxemburg a Limburg pod Hollandsku ſluſhatej, změje nowy zakon tež wažnosć za Němſku.

Francózſka. General Boulanger, kotrejž khwili w Francózſkej z mocu do předka kročeske, zo by jenoho dnia halo diktator ſo na trón pozběhnýl, je pola Francózow zas wjele na nahladnoſci pſchipotadžit. Wón je njedawno w parlamente dolhu rycž džeržał a swój „program“ wozjewił, tola joho namjet ſo zacjismy. Za to pak minister-pſchedysda Floquet we swojej ryczi pſhczeczivo Boulanger-ej dobu. Boulanger drje tohodla hishcze powalemy njeje, tola zda ſo, zo wustupowanjo dživnoho generała wukraj wjac tak znijemerniowac̄ njebudže, kaž w posledním času.

— W Parizu běsche ſrijed neje XVII. katholicki kongres. Senator Chénelong ryczeske w kraſnej ryczi wo poboznych puczowanjach do Roma, wójwoda z Briffac poda rozprawu wo eucharistiſkym kongressu, hrabja z Livois wo aſyly za kſhdyh, kſiſz wobydlenja nimaju.

Rusowska. W Peterburgu wocząkuja wopnyt němskoho kejzora, kotrejž dće 12. juliia wot Kieła po baltiskim morju tam wotječ. Wjerchnej Bismarkej je jo radžilo rusowske knježerstwo tak wobdzälacž, zo so wono alliance abo zjednoczenja z francózskim knježerstwom wotreknu. Za to budže pszechczelstwo mjez Němskej a Rusowskej híjčce hóle wobtwjerdżene, snadž tež pszechczelstwo mjez Němskej a následnika z jenej sotru němskoho kejzora.

— Na 27. juliia dcedza Rusowje (Wulkorusowje) 900 lětny jubilej pschiwacža kschczanſkeje wery w měscze Kijowje swiecicž. Tola połodnišchi abo Małorwionje nohciedza jón sobu swiecicž, dokelž su z wulkoho džela předy unistowje (z Romom zjednoczeni) byli a nětko wot knježerstwa wschelako podcziszczezwani. Z cyka budže swjedzeńien jenož rusowski a grecki, pschetož ani schismatycz Serba a Boharjo ani Rumunowje do Kijowa njepojedū. Bajmawa budže pak deputacija tých schismatycznych duchownych z daloleje Abyssinie (Afriki), kotsiž su wot negusa abo krala Jana wotpóslani. — Hacž do konca 11. lětstotka běhu Rusowje doispolnje katholscy a w pszechczelstwie z hamžom; potom buchu do greckoho wotschczepjenja torhnjeni, a podachu so pod patriarchu w Konstantinoplu. Wot kejzora Petra Wulkoho pak je swjaty synod (zhrromadzizna biskopow pod swětnym pschedsy) a po prawym kejzor sam hlowa jich cyrkwe, we wuczbach wery hewak nam najblízšeje.

Serbска. Z Bělohrodu pisaju, zo je serbski kral Milan straſdunje khory. Pódla khorosče dyjhaw, kotrejž dla kral w Gleichenbergu pomoc pytaſhe, bu wón dwójcy z lohka wot Božeje ruczki zajaty. Z Wina powołany lekar' radzi jomu, zo by injenje wuziwał. Tež so poweda, zo krala wobstajna myſliczka pszechczeha, halo buchu joho moricž chyli. Najhórsche je, zo so wón z kralownu Nataliju, kotrąž we Winie bydli, njezjnese. Wón je hlowohno serbskoho biskopa wo rozwojedzenju mandželstwa žadał, wona pak nije do toho híjčce zwolila.

Bolsharska. Ěudy nijeje dotal prawy mér ani porjad. Nětko ma minister Stambulow najwjaczy mocy. Lohcy móže so stacž, zo wjercha Ferdinand, kotrejž je wěstym stronam w kraju a wosebje Rusam pszechczivny, skoro wuczjerja. Tak piſhe so z Dzurdžewa.

Czorna Hora. Z tutoho serbskoho wjerchowstwa powědaju židowsko-liberalne nowiny často wo krajnych rubježnikach; ale to su kžé. Czornohorjenjo dcedza so jenož turkowskich abo mohamedanskich nadpadnikow wobrócz. Tež poledni njemér su Albancy zapoczelci. Minister Radonicž tohodla wokolny list wjetshim knježiczerjam pōsczele. Wjerch Nikola tež leſta z něktrymi swójnymi do wukraja pojedże.

Afrika. W połdniſkich abo južnych stronach Afriki je mjez džiwimi Zulu-kaſrami z nowa zbezſt wudyril a změje jendželske wójsko zaſy prócu a wudawki. Jendželske wójsko na kraju a na morju nijeje doscž sylnie ani doscž wuwuczene, shtož su wosebje leſta nahladni jendželscy wyschłowje w parlamentze (sejmje) a we wschelskich nowinach rozwiedali.

Amerika. We Washingtonie je so psched krótkim zakladny kamieni za katholsciu universitu (wysoku šhulu) położil. Nic jeno wschelach biskopovo, ale tež najwyšszych statni zastojniczy so na wulkotnej swjatocznosci wobdzeliſtchu. — Tež w měscze Mexiko so katholcska universita w blízichim časzu założi. Mexikanscy biskopja mają híjo pienięzy hromadu a dcedza ze założenjom taſteje katholcskeje wysokeje šhule měschniſti jubilej Leona XIII. za wšichc časy pſcheraſnicz. — To dyrbí so wuznacz, zo su Amerikanojo Europejanam tola do předka, hdýž rěka: ſkutkowacž. W Salzburgu drje tež katholcsku wysoku šhulu pſchihotują, ale kaf pomalu to dže! Mjez tym změja w Americh híjo dwě, předy

hač w Europie z jenej zapoczątu. — A njeje ze serbskim abo maczicznym domom w Budyschinje podobnie? Tón mož dawno stacj, kdy bydu Serbja wěc ze zbrromadnymi mocami zapchimyli. Tak pač dary za njón tózde lěto jeno wo někajše por stow markow pschirostuja!

— Psched tydzenjom bu na 100,000 dželaczerjow nadobo hiez džela, dokeš fabrikanci w želeszniach (Eisenwerk) w nawjezornych statach pschiždanju wychscheje mždy ze strony dželaczerjow njedachu dale dželacz. Tam maju fabrikanci a tež dželaczerjo wschelake syline towarzstwa, tak zo woboji khwili na swoim měnjenju wutraja, hač so z nowa zjednaju.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 374. Jan Mérčink z Hrubjelčic, 375. Jakub Lawkus z Budysina, 376. Jan Delenk z Wutolčic, 377. Jan Kétan ze Sloneje Borče, 378. 379. ze Zajdowa: Franc Gábler, August Kokla, 380. Michał Robl ze Serbskich Pazlic, 381. 382. z Dobrošic: Miklawš Mič, Marija Zarjenkowa, 383. Jurij Bjarš z Pěškec.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 703. Michał Šolta z Radworja, 704. Michał Robl ze Serbskich Pazlic, 705. Miklawš Mič z Dobrošic.

Na lěto 1886 doplaćti: k. 701. Miklawš Mič z Dobrošic.

Na lěto 1885 doplaćti: k. 665. N. N.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 102,505 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: po jenym wotemrětym 10 m., njemjenowany z Budyskeje wosady 3 m., M. B. z Wotrowa 10 m., z Różanta 2 m. 15 p.

Hromadže: 102,528 m. 15 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,182 m. 75 p. — Dale su woprowali: ze zawostajenstwa M. M. z P. 50 m., z Różanta 2 m. 15 p. — Hromadže: 10,234 m. 90 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: redaktor toho čisla 1 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Pschedz expedicije Katholickoho Poſoła je z nowa na pschedaní knižka:

Marija, Macjer dobręje rady.

W prěnim džele je stawizna hnadownoho wobraza abo swjeczaťka, a w druhim su modlitwy.

W płacie rjenje zwojazana ze złotym wobrězkom płaci 1 mark.

Nowa Jězusowa Winica

po 4, 5 a 6 m. wjazana je na pschedaní we hłownej expedicji pola zwónka Wjenki w Budyschinje a w expedicjach Katholickoho Poſoła.

We hłownej expedicji pola zwónka Wjenki a pschedz wschitke expedicije Poſoła je na pschedaní:

Nowy Zakon.

Do hornjoserbštiny po rjedze Vulgaty přeložištaj Jurij Lusčanski a Michał Hórník. Dotal zešiwk I. a II. po 1 m. 50 p. Sobustawy našoho towarzstwa dostanu zešiwk po 1 m.

Katholicki Pospolity

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihární
1 m. 70 p. bjez pórta.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 14.

21. julija 1888.

Lětnik 26.

Le o XIII.

(Pohračžowanjo.)

Cžemne a stručle zdačhu so bycž dny po smjerci Piusa IX. Politiske moći cyloho světa běchu so hžo dlějsi čas poščecziwo svj. stoléj a katholické cyrkvi z džela njepščezelske, z džela jara khłodne wopokazowale. Ze wýchelakich stronow, wosebje wot mlodočho italskohu kralestwa a znatých hrubých herjekarjow města Roma běše so wýchelako hrozylo, zo so wólba nowoho bamža skazy a zo knježestwa nowowuzolenoho bamža njepščipóznaja.

Tola tež tu Bóh swoju cyrkj widžomnje zakitowaše, a to z tym, zo ūdžbnočez cyloho světa na rusowſko-turkowſku wójnu zloži, kofraž pſči spočatzu lěta 1878 hſchče zahadzēše. Mjenje bóle so wýchitey wýchelenohu wójnskohu wohenja bojaču, kofryž z narańshohu bitwiščę cytu Europu zapalic̄ hrožeshe. A politiski wjedzic̄er najmocniščeje europskeje moći, kancleř němſkohu kejzorstwa, běše ze swojoho kulturkampfa tola hžo došcz natuknýl, zo sebi njewerjeshé z nowymi wopacžnočezemi zažeħlemy njemér hſchče zhóřšic̄. Wyshe toho běše měsac předy, 9. januara, italski kral Viktor Emanuel wumrěl, a joho nastupnik na khablachym kralowſkim trónje, kral Humbert, sebi tola njewerjeshé, spocžatk swojoho knježenja z khrobnej njeprawdu nakažyč.

Tak dha bu z Božim mudrym wjedzenjom móžno, zo so kardinalovo bjez wýchohu zadžewka do konklava (zamknijeneje zhromadzizny k wólbe nowoho bamža) zindžehu, a zo so tuta nowowolsba spěšnijšho dyžli hewak hdý dokonja.

Po smjerci Piusa IX. pſčimny so kardinal kamerlengo Pecci po swojim zaſtojistwie z móćnej ruku knježenja, pſčesydli so do Vatikana a zmužic̄e a wustojnje wobstara wýchitko, shtož běše k wuwjedzenju najmuznišich postajenjow a k zarjadowanju konklava trébne.

Džen 7. februara 1878 běše Pius IX. wumrěl, 13. februara so joho cjetlo swjatočnje w cyrkvi swjatohu Petra poľhowa, a pječ dňov pozdžišho, 18. februara wječzor zhromadži so po swjatočných Božich službach 60 kardinalow,

kotrymž so dzeni pozdžischo hiszycze kardinal-patriarch z Lisabona pschizamku, k wólbje nowoho bamža w konklave we Watikanje. Schito z tutych 61 czechomnych mužow běsche wot božeje pschedwidžitwoſcze wuzwoleny, zo by po zmohojtym morju čołni Petrowy wiedl?

Schito budže doſtojny tsoju krónu hało bamž-kral pschichodnje nosycz? Tak běchu so hízo za čas Piusa IX. prasheli.

Pola Romskich je pschisłowo, kotrež praji: „Schitož hało bamž do konklava zaſtupi, wutidze zaſy hało kardinal”, t. r. kotrohož doprěda bamžowoho naſtupnika mjenova, tón to potom z wjetšha njeje. Pola kardinala Pecci-a so tuto pschisłowo dopielniło njeje. Hízo lěta dohlo do časa běchu joho naſtupnika Piusa IX. mjenowali, kaž to ze swědczenja wschelakich wuznamjenjenych mužow z tamnoho časa wěmy. A hdyz wotcojo swjatoho kollegija do konklava czechnjehu, pokazowachu powšichtownje na kardinala kamerlengo ze słowami: „Tutón je pschichodny bamž!”

Tež w swjathym kollegiju samym běsche wulka liczba wobustawow, kotsiž běchu sebi wot wschoho spoczatka wotmyslili, zo chedža jeno biskopej z Perugije swój hlos dacz, druzy myslachu sebi na pobožnoho zmužitoho kardinala Bilio, druzy zas na mudroho kardinala Franchi-a. Hdydom pschi prěnim wothłosowanju dosta kardinal Pecci 19, Bilio 6 a Franchi 5 hłosow, druhe hlosy běchu so rozpjerschiłe. Pschi druhim wothłosowanju woteda so za Pecci-a hízo 29 hłosow, 7 za Bilio, druhe so rozszechézicu. Wschitcy běchu pschieswedezeni, zo hízo nazajtra so nowy bamž wuzwoli, a to žadyn druhi hacž kardinal Pecci.

Pecci pak, kiz bě tak hízo z dželami posledních dnjow cyłe zeſlabnjeny, běsche cyłe zraženy. Njechajše nikoho widżecz, swoim trachachym myslam pschedopadu ſedzeho we swojej iſtwiečy. Hdyz joho tola pscheczel tam wopyta, a so joho prashesche, czechodla je tak zrudny, wotmołwi wón: „Njewěscze dha, schto wote mne chedža?” — „Wězo, zo wěm”, wotmołwi tamón, „pschiczym washeje staroscze su doſez wažne; tola schto pomha, ržecz a struchly bycz? Čołm Pětrowy trjeba wusčiknaho wiednika a nichko njezamóže jón lepje wjetšcz, dyžli wy.” Tola tajte słowa joho njeſpoložichu. Spominasche na swoju starobu, ſlabu móc a wobkuczesche: „nic tiaru mi dadža, ale smjerez: sym wotmysleny, zo wólbu nje-pschimwozmu.”

Tak pschindze noc psched rožjudnym dnjom, ale nic mér za čeſnoſczenoho kardinala. Runje spody njoho dželachu čeſlojo, zo bychu wobydlenjo za nowoho bamža pschihotowali, a činjachu tajku haru, zo kardinal Pecci njemôžesche wóczla zacjinicz. Tež pschedyslenjo do pôdlanskeje komory njeponhasche, pschetož tež tam bě hara slyſhacz. Tu pschindze kaplan kardinala ze Santiago, młody ſchpanijski měſchnik, a proſchesche kardinala kamerlengo naležnje, zo by tola do joho něſhto zdaleneje iſtwiečki pschinicz chęt a třebny wotpoczink namakał. Skončenje kardinal Pecci tutón namjet pschija a trochu mera namaka.

Tak mimy so khoromu 68 lětnomu cyrkwinſkomu wjetšej poslednja noc psched joho bamžiſtwom. Mjeſchesche to za njoho pschedznamju bycz njeměrných a staroscze połnych dnjow joho pontifikata?

Nazajtra ſrjedu 20. februara rano w 10 hodž. zhromadžichu so kardinalojo najprjedy w paulinskej kapali, hdzejz bywawschi ſpowědnik Piusa IX. biskop Marielli Božu mšchu wo swjatym Duchu swjeczesche. Potom podachu so wschitcy do pôdlanskeje ſixtiniskeje kapale, zo bychu tu we wólbje pokrocžowali. Kamerlengo zaſtupi najposledni; wschich wozgi běchu na njoho zložene. Wón běsche bledy a cyły ſchepotach. Po někotrych wuradzenjach ſta so pschipołdnju poslednje wothłosowanjo. Kardinal Pecci dosta wjac dyžli dwě tſečziznje, mjenujcy 44 z 61 wotedatych hłosow. Wón bě wuzwoleny bamž.

Kejke zacžucja joho znuttowne napjelnjowacu! Kardinal-archybiskop Donnet wo tym poweda: „Mędach swoje sydlo pódla kardinala Pecci-owoho městna. Hdyž so psjtec zas joho mieno cžitasche, a z kózdej minuti bu wěscishe, zo budże Pecci wuzwoleny nastupnik Piusa IX., widżach, tak so jomu syłzy z wocžow ronjacu a piero jomu z ruki wypadže. Zběhnych je a podach je jomu prajo: »Dowěru! Njejedna so w tu khwilu wo was! Jedna so wo cyrkę a wo psjichob swěta!« A Pecci pozběhny woczi k njebju, zo by wo pomoc Božu proshł.“

Hnydom po wozjewjenju wólby psjehicich kardinalojo baldachin nad swojimi sydłami dele, dokelž bě jich połne kniejsztvo někto psjehetalo. Wschitcy nowoho bamža z wjesołoscžu wobdawacu. Potom so joho subdekan swjatohho kollegija prasjeheshe: „Psjijimash wólbu, katraž je tebie po prawje a prawdze za bamža wuzwolila?“ — Na to wuzwoleny: „Dokelž Bóh čce, zo bych bamž był, njezapjeram so.“ — „Kejke mieno čceský psjehicę?“ prasjeheshe so di Pietro dale. — „Mieno Leona XII., kotoruž hym stajnje w lubočci a džakownoszej zwijazany“, wotmowlwi Pecci ze syłzami.

Hdyž bě wólba a jeje psjehicę so pisomnie dokonjało, bu wuzwoleny bamžowu drastu wobłeczenyu a hnydom jomu kardinalojo hołdowacu. Po 1 hodž. wozjewi najstarschi kardinaldiakon z loggię swjatohho Pětra dokonjanu wólbu. A bórzy rozhřeri so wot swjatohho Pětra do chłoho města wjesola powěscz, a telegraf ju zdželi cyłomu swětej: Habemus papam! Mamym bamža Leona XIII.!

Bórzy po 4 hodž. poda so nowy bamž z psjehitomnymi na nuttlowej balkon swj. Pětrowej cyrkwie, zo by ty sacam, kotsiž běchu so tu zhromadzili, přeni krócz japoščtołské požohnowanjo wudželił. Wón bu z radośnym psjehiwołanjom witany, potom pozběhny swojej ruch a z jaśnym hłosom wudželi swj. požohnowanjo.

Hdyž běchu dny po wuzwolenju ze wschelakimi napinacymi dželami wuzieljnene byłe, psjiblizi so džen 3. měrca, na kotrejž mějeshe so swjatoczne krónowanjo dokonjecz. Běsche to njedžela, džen radośćce a swětla, na kotrejž mějeshe Leo XIII., tž po starym wěsczenju lumen de coelo, swětło z njebjja rěka, katholskomu swětej radośćce, czěnnomu czasej k rozjwětlenju jako bamžkral swjatoczne so krónowacz. Wulkotny wobrijad sta so w sichtinskej kapali; psjehitomni běchu wschitcy w Romje psjehibywach kardinalojo a biskopja, zapóſlanch swětnych wjerchow, bamžowy dwórski stat a wuzwolena zhromadzizna wěriwych. Hdyž bě hnujaca ceremonija: spalenjo něktrych czwałow džela psjehed bamžowymaj wocžomaj so stała a jomu psjhi wſchej tutej kraſnoſci so prajo: „Swjaty wótcze, tak zaidže swětowa khlawia!“ swjeczeshe nowy wysšschi měščnik wopor Božej mříže, zo by Bože žohnowanjo za swój pontifikat sebi wuproshł. Po dokonjenju swjatohho wopora modleshe so kardinal di Pietro staru krónowanemu modlitwu, na czož přeni kardinaldiakon bamžej tiaru, tſou krónu, na hłowu staji prajo: „Wzmi tiarę, z tſomi krónami debjenu, a njezapomni, zo sy wótc wjerchow a kralow, hłowa chleje zemje, naměstnik našehoho zbožnika Jezusa Chrystusa, kotoruž budź česecz a kraſnoſcę do wſchej wěcznoſcę!“ Potom wudželshe Leo XIII. z krónu na hłowje swojemu ludej japoščtołské požohnowanjo.

Požohnowanjo běsche přeni skutk nowowuzwolenoho a krónowanego bamža. Stajne žohnowanjo za chły swět běsche joho pontifikat hac̄ na džensníšchi džen.

(Psjichodnje dale.)

Kejke zacžucja pola katholickich Koptow.

Kejke zacžucja pola katholickich Koptow. Kejke je nam Posol w swojim času sobudželił, su Abyssinscy w Africy, kotsiž so tež Koptojo mieniuja, křesćjanstwo hido w přenim lětstotku psjihwazali; ale we

5. lětstotku, zawiedżeni wot bludnych wucžbow Nestoria, wot zjenočenſtwa katholſkeje cyrkwy so zas dželichu. Tola džel z nich je so pozdžišho zas z romskej cyrkwy zjenočil, a bamža hačo najwyschšeho paſtýrja pschipóznał. Pschi wuznaczu katholſkich wucžbow buchu taſkim schismatiskim křeſčanam jich ritus a zwonkowne ceremonije pschi božich službach a wudželenju swjatych sakramentow wot japoſchtoſkoho stoła zavostajene. Tež tucži wróćeni koptojo maja swoje samotne woſady, kotrež pod woſebitnym biskopom, wot bamža pschipóznamy, staja, a zwonkowne woſchnia a ceremonije koptiskeje cyrkwy woſledžbujich, su tola dobri katholſkowje.*

Chcu w ſežehowacym ceremonije křeſčených pola katholſkich Koptow, kaž je nam katholſka pucžowařka, kotaž je w l. 1887 tamne afrikanſke krajinu psche-pucžowała, z města Achmin wopisuje, hdźez bě wona pschi jenej křeſčených pschitomna. „Mac ž sama pschinje z kmótami džeczo do cyrkwy. Tute je, hdźz je hólcz, hdźo 40 dnjow, a hdźz hólczka, 80 dnjow stare. Włosy na wona křumčtnje zaplecžene, z pjeniejkami wudebjene a ze ſchlewjerkom pschilektye. Měščnik nježelniczu požohnuje w koptiskej ryczi ze ſlowami: „Chcemy ſo Bohu tomu křezej džakowacž“ a wudkonja tak imjenowane čiſtoſeženjo. Na to ſpěva ſo přafaciſſi podobny ſpěw, pschi kotreñž ſo ze zwónčkami ſylnię klinka. Swójsba noworodzenoho džescza je ſo mjez tym wokoło dupy zhromadžila. Dupa ſama je wulka koprwa ſcheka z nožkami, kotaž ſo nětk na blido, z bělým rubom wodžete, ſtaiji. Tak doſho hač ſo měščnik ſchotli, albu a pluviale z kožanym paſom wobleka, zaſwēcza ſo ſwécy, a wot pschitomnyh ſo w grichiskej ryczi: „Kyrie eleison“ ſpěwa. Na to wupſchestrje měščnik ruch na pschitomnyh a wispěwa modlitwu. Potom ſežehuje čiſtanjo 5. kapitla z líſta Hebrejských, kž ſo ze ſlowami zapocžina: „Moj syn ty ſy; ja ſym džemja tebje ſpłodžil“, a k tomu pschizamkje ſo hnjdrom ſwj. ſeženjo na ſwéck Mariju po ſlowach ſwj. Lukáša: „Hdźz běžu ſo dum čiſtoſeženja dopjelnile“ a t. d., ſchotž ſo z psalmom: „Stojeſche kralowna ſ prawich“ a ze ſeženjom (Luk. 10) „Zéžus pschindže do wsy, a žónska z imjenom Martha pschija joho do ſwojoho domu“ ſkonečni. Na to ſežehuja modlitwy za ſwj. cyrkę, bamža a wſchitkých wériwych, a z tym je čiſtoſeženjo („nutswjedženjo“) nježelnicze woſzamknjene.

Nětk ſpocžina ſo 2. džel: exorcismus (t. j. woſchisahanejo džabola) a ſwježenjo wody a wolija. Po tutym ſo macž, kaž tež džeczo na čjolo, wutroboň a ruci, džeczo tež na khribjet z wolijom žalbujetej, a džeczo ſo do rukow kmótow połoži; mjez tym zo ſo modlitwy ſpěwaju, dychňje měščnik na nje a napołoža jomu ruch na hłowu. Hdźz je to dokonjane, ſpěwaju kmótsja a druzy pschitomni japoſchtoſſe wěrywuznacž, a džeczo ſo hiſcheje jónu žalbuje. We 3. džele hakle ſo wudželenjo ſwj. křeſčených dokonja. Najprjedy linje měščnik ſwj. wolij do dupy. Na to čjita ſchamas (diakon abo zwónik) džel z líſta na ſwj. Tita (2, 11), kž ſo ze ſlowami ſpocžina: „Bjewila je ſo hnada Boha, naſchoho wumóžnika.“ Hnjdrom po tutym ſo z cymbalemi zaklinka a ſpěva ſo grichisch: Hagios o Theos, Hagios Ischyros, Hagios Athanatos, eleison himas, t. r. „Swjath Božo, Swjath Sylny, Swjath Njesmjertry, ſmil ſo nad nami.“ Po tutym ſo wóruh do kadnika połoži a pschi kadženju čjita diakon ſeženjo ſwj. Jana na 3. ſtawje: „Běſche pak čjowjet z farisejow z imjenom Nikodemus“ a t. d. Mjez tym ſhjidi ſo mócný ſpěw: „Kyrie eleison“, pschi kotreñž ſo piſka a klinka. Na to połoži měščnik ruku na džeczo, a pschitomni zas wěru ſpěwaja. Měščnik woſznamjeni nětk, hdźz je palc w ſwj. křeſčanje womaczał, ze ſwj. křižom čjolo a praji:

* Tich něčižiſhi katholſki biskop rěka: Agabios Bschaj, je z Hamas w Abjissinskej rodžen, w romskej propagandje pschipotowan, a 1866 wot japoſchtoſkoho delegata w Ale-ſandriji na biskopa ſwježenj.

„Cześćenj budź Bóh Wótc, Syn a Ducha swijath.“ Tseczí krócz so mócnje zapiska a měšchnik wodu ze swj. kryzamom změšcha. Na to wón džeczo přeni krócz hacž do koledzjekow, druhí krócz hacž pod pažu a tseczí krócz hacž do schije do wody we dupje podnuri, pschi tym słowa prajo: „Sa křečiju tebie w mjenje Wótcia a Syna a Ducha swijatoho. Amen.“ Z tym je křečenica skončena a po tuthym zaświetza so wšchitke swęci.

Po waſhnju orientalskeje cyrkwi sezechuje potom bórzy tej wudželenjo swj. sakmenta firmowanja. Hdyž žadyn biskop pschitomny njeje, može je po rjedje koptiskeje cyrkwi kóždy měšchnik z połnomocu biskopa wudželicz. Z ceremonijow pschi tym chcu jenož spomnicz, zo so džeczo na 36 městnach ze swj. kryzamom žalbuje. Z čítanjom swijatoho sezenja, pschi kotrymž so spěwa, piška, klinka a zwoni, a z wobkhadom wokolo cyrkwi so swijatocznosć stonczi.” Kr.

3 Lutych a Sakskeje.

Z Křečic. Dolhe leta je so pscheczo w naszej wosadze wuprajało, zo by so nasz Boži dom z nowa zas wupleſtrował, dokelž běſte starý pleſtyr do džeržany a dno w žonjachy lawkach khětro jara džerawie. Nashe pscheczo je so netko z džela dopjelnilo, dokelž su cyrkwinie haffi přenjeje pscheczlyneje položej z rjannym granitowym kamjenjom po waſhnju tsirózka wusadzane a starý pleſtyr je puczował na dno žonjachy lawkow. Boži dom pak je pschecz nowe waſhnjo kladzenja na nahladnosći vjele dobyl. . . . la.

Z Sebnicach je katholska fara założena a je za přenjoho fararja tam postajeny kniez Pawoł Ryktař, dotal kaplan w Reichenbachu w Vogtlandze. Zaždżenu miedzeli 15. juliia sta so swijatoczne zapołazanjo nowoho fararja w Sebnicach pschecz fufodnomo knieza fararja Plewku z Piru a konsistorialnomo radziczerja Seyferta z Drježdjan. Pschitomnaj běſhtaj farar z Einsiedeln a jedyn kaplan z Čech. Za pomocnomo dužownoho do Reichenbacha je t. kaplan Pawoł Kaiser z Drježdjan pschesadżen.

Z Drježdjan. III. M. kral a kralowa staj dlejšhe puczowanjo pschecz Barlin a Kopenhagen do Stockholma, schweidowskoho hlownoho města, cžinilou a staj wſchudze z najwjetshej czeſciu pschijataj byloj.

— Němski fejjor je prynca Jurija za generalnomo pólnoho marschala pomjenoval, a je prync Jurij w Barlinje pobyl, zo by za tajše wuznamjenjenjo so džakował.

— We katholskej dwórskej cyrkwi je so miedzeli 1. juliia tuto wozjewiało: Zo by so wſchelakomu kaženju pobožnoſeże pschi zjawnymy Božich službach w kath. dwórskej cyrkwi zadżewało, postaja so z pschitomnacžom I. M. krala: 1. dotalne postajenjo, zo maja khödby (haffi) w frjedzanſkej kóžzi a městno psched wulkim wotkarjom mjez wulkej Božej mſhiu prózdne bjez, je wot někta zbhějnene, a je katholikam, kotsiž we lawkach hlowneje kóžze — kotrež su za nich samymy postajene — žanoho města njenamakaja, dowolene, wſchudze na spomijennych městnach swoju pobožnoſež bjez zadžewka dokonjecz. 2. Niekatholikojo a cuzy, kotsiž dwórsku cyrkę z druhich pschiczinow a nic pobožnoſeże a modlitwy dla wopytuja, maja so w delniu džele cyrkwi zadžeržowacž a maja poliwam tam postajených portierow (služownikow) posluchacž. 3. Za kóždy pad je zařazane, mjez Božimi službami, t. i. na předowanju a wulkej Božej mſhi, po cyrkwi so pschekhodžowacž, a maja cuzy wopytowarjo cyrkwi tisamu z dwojimi delnimi wotwierjenymi duryemi zas wopiszcžicž.

— 1. juliia je dotalny sakristan pschi katholskej dwórskej cyrkwi, kniez Mikławſh Hila, rodženym ze Schunowa, swoju službu zložil a do wotpocžnika

stupil. Wón je psíčez 50 let we královské službě byl a je tež vysoké psíčez poznačo za svouju svěru došel. Na jeho město je dotalny wojskovi žwórk, t. Karl Domanja, psíčhischol. Město wojskovo žwórnka je t. Kubasch, dotalny měščanský vojenský dohledovat, došel.

Z chłopoh swęta.

Niemiecka. Kejžor Wilhelm je na wopyče pola russkoho kejžora. Sobotu psíčhipoldnu je wón z Kiela na kejžorské lódzi „Hohenzollern“ morski pucz nastupil. Psíčed nastupjenjom pucza běsche hischeze wulkotny morski manöver; cyle tam psíčhitomne němiske lódžtvo jedzečhe nimo kejžorowej lódze pod hrinotom kanonow a pod wołanjom wojakow. Kejžorowu lódz psíčhewodža 9 druhich wojenskich parolodžow z połnej wojskowej woboru. Němiskomu kejžorej psíčhiedze russki napříeczo tež z wjetším lódžtwtom. Zo kejžorowy wopyt w Ruskej bjez politisckich psíčiczinow a szczehwkow njebudze, je wěste. Sztož je wo tym dotal na zjawné psíčhischlo, je wšho jeno tukanie a hubawianjo nowinarijow. Telko dyje je wuzinjenc, zo so mér mjez Němiskej a Ruskej z tajkim wopytom sferje wobkruči dyžli zefabí. — Po postajenju zemidžetaj so kejžoraj 19. (játhwórtk). W Kronstacze ma kejžor Wilhelm schtwarz psíčhipoldnu byc; hród Peterhof je za njeho wosebje psíčhishotowany, a tam jeho powita russki kejžor. Psíčhebywanjo na russké zemi je na 4 dny postajene. Wot Peterhosa wopyta kejžor Wilhelm tež Peterburg a Krasnoje Selo. Psíčhebywanjo němiskoho kejžora budže wujpelnjene z wojskimi paradami a druhimi swjatočnosciami, za czož je million rublow wudankow postajeny. 23. julijsa wopyšczej němiski kejžor zas russku zemju a poda so na dom-puczu tež do Stockholma, schwejdowskoho, a do Kopenhangena, danskoho hlownoho města, na wopyt. Wróćenjo do Němiskej je na 29. julijsa postajene.

— Z dowolnoscju kejžora budže zwudowjenia kejžorowa Viktorija wot netka so ujenowac̄ kejžorowa a králowa Friederich.

— Za čas khorosze kejžora Friedericha běsche jara njelubozna zwada mjez lekarjemi, kotsiz jomu swoju lekarstu pomoc posicząchu, wosebje mjez jendželskim lekarjom Mackenzie-om a němiskimi lekarjemi. Zdashe so, zo z najmjeńšcha po smjerci kejžorowej so hrozná zwada sfvěci, widzi pak so, zo ma hale netko prawje jara wudyriez. Němcy lekarjo su wjetši spis wudali „Khorosz kejžora Friedericha III.“ bjez dwěla wot lekarja professora v. Bergmannia spisanj. Tutomu spisej pak porofuju, zo njeje dospolny a tež nic we wschitkim cyle wěrnoſcji swěrny. Bjez dwěla budže na to wotmowljenjo Mackenzie-a szczehowac̄, a tak hischeze dołho mér njebudze wo wěch, kotaž pola privatnych wosobow tola hewat tak na zjawné njepříkhadža. Mjez tym je Mackenzie wuprajik, zo njeſmě ryciecz, dokelž z wysokeje strony je jomu mjelečenjo napolozene.

— Kartell mjez nacionalliberalnymi a konserwativnymi je we Pruskej poczał jara dżerały byc. Dotal su wuzitk z tajkoho njenaturskoho zjenoczenja jeno liberalni měli. Czy netko poczinaja pokazowac̄, zo je jich wotpohladzanie psíči założenju kartella bylo, sebje samych posylnic, a proučujo so netko cyle zjawnje konserwativnych cyle wulfusac̄. Tuž su sebi za psíčihodne wólbu do pruskoj sejma rjamy plan wumyślili. We nawječornych provincach nad Rheimom, hdźez je jim pomoc konserwativnych cyle nuzna, dżerała hischeze dotalny kartell kruče; w narajskich provineach pak džedža konserwativnym jich mandaty wotehnac̄. Jasne so ze strony nacionalliberalnych wupraja, zo kruče konserwativnych zapóslancow kaž Stöckera, Hammersteina a druhich wjac do sejma mjez njehadža. — Zo z nacionalliberalnymi katolikojo ženje hicz njemóža, szczehuje z toho, zo tamni cyle

zjawińje wozjewieja: „Dyrbimy też dale ultramontanistich (a to je kózdy katolik) halo swoich głownych pszczeżiwnikow spóznacz a pszczeżiwo nim wołowačz.”

Z Roma. Wólby do romskieje měszczanskieje rady su tón króz jara schpatnje za katolikow wupamyle; radikalni liberalni su na cyłej liniji dobysli. Je to zrundne doscz; hdyz pak so wopomni, kak je murjeriske knieżeństwo, kotoruñ bě dotalna konservatywna měszczanska rada dawno pszczeżiwna, ze wschemi średkami a ze wschej mocu wólby po swojej woli pszczeżiśczeč so prówocowało, nje-trjeba so nad taifimi wólbam i pszczeżara dźimac. Je wschaf też w Romje kaž w drugich wulich głownych miastach, zo tam z wjetša czuż schkręczačkojo a nje-doczincy knieżeństwo wjedu a dobrych konservatywnych wobydlerjow tam zacziszczeja, hdzej so wo zjawne należnosće jedna. To je so pschi wólbad w Berlinie a w Drejdzanach hjo wjac króz wopofazalo. A w Romje k tomu hiszceje pshed-stupi pschemocne skutkowanjo knieżeństwa. Pschi wschem tym zabywaja tuczi murjerjo, zo sebi ze swoim poczianjom pruty pletu, kotrež so jenoho dnja na nich samych wobroča. — Hdyz bě wuspěch wólbow znaty, zhromadzi so hnydom čzrjoda wokačy a harwonych człowiekow, kotsiž po hasach czahachu wołajch: „Prcz z Vatikanom!” „Prcz z měchnikami!” „Bivat Giordano Bruno!” Duchownym, kotsiž tutej čzrjodze někak do pucza pschiindzeču, so derje njeindzešče. Minister-präsident Crispin, halo prěni z murjerow znaty, kiz je w dwojim mandzelstwie živ, pschijsa deputaciju tutych njedoczinkow a praji jim mjez druhim: „Zenje njeſtěmny vatikan z wočow pufdczic!” So rozem, zo taſte ſłowo banda derje zrozemi a z wołaniem „K vatikanu!” nastaji so hjo na pucz k bamžowomu wobydlenju. Skonečnje, hdyz bě strach za vatikan hjo doscz wulki, powola so spěchnej bataillon wołakow, kotsiž čzrjodu rozehnachu. Taſte podawki dyrbja kózdoho katolika z wulkej staroſežu a zrudobu napjelnicz, hdyz widzi, kajtim kſhiwdam je dostojońosć swjatoho wótca w jeho samym měscze wustajena. Zenho dnja policajstwo snadz wjac mocy doscz a traſh też ani woli njezmieje, zbezkarjow za-dżerzowac, hdyz tola knieżeństwo same zbezkarjow schęzina a najhōřszych njedoczinkow, kotsiž swjatoho wótca hanja, ſkoro ženje njeſtěsta. Kak żadlawy to na-pohlad. Čzrjoda hjezbóžnych a najnjkniczomniſkich ludzi sňe hjez wschoho zadżewka a khostanja czahnicz na dom swjatoho wótca, kotoruñ su hiszceje pshed krótkim wjäcic kniežiczerjo cyłego swěta (z wuwzaczom italskoho) najwjetšu cęſęc wopofazowali, a cyły katoliski swět na dotal njewidzane waschnio swoją pokoru, luboſęc a czesczomniſosć wozjewiał. Je to džak Romskich za 40 millionow, kotrež je jim posledni bamžowy jubilej pschinjeſ? Je to džak za wschitku dobrocziwoſć a wulkotnu darmiwoſć, z kotrejz swjaty wótca woſebje nižu a bědu w Romje wo-ljicz pyta? Haj wschaf, njeđzak je swěta myto!

Ze schpatnymi wólbam i w Romje je so postajenjo swjatoho wótca zaś wjese žbōrſhilo. Pschetoz dotalna měszczanska rada hiszceje neschtožkuli zle wotwobroči, ſhtoz nowa wjac czinicz njebudže. Jedyn z prěnih skutkow noweje rady drje budze, zo swobodnym murjerjam městno za postajenjo pomnika za hjezbóžnika Giordana Bruna* wotstupi, ſhtoz bě dotalna rada hiszceje pshed krótkim cyłe

* Giordano Bruno rodž. 1548 bědhe najprijeđu ſobuſtar dominikanſkoho rjada, hdzej tež měchniku ſwježizmu doſta; zabudzi pak so bózch wot wěrnoſće a weru, wujtupi ze swojego hroba, do kotoruž po czasu zaszy praji zo ſluſha, czahasze po wschemakich miastach Italiſcie, Francooſcie, Žendzelleſcie a Němſcie, piatače wjele njeveriwhych pišmom, zjenozi jo z „reformatorami” tamnoho czasa, pobu tež khwili we Wittenbergu, bi pozdžiſtico tež z lutherſkoho wěryzjenoczeńſtwa wuzamknijem, chętiche so zaś z bamžom zjednac, bórzy pak zaś we swoich bluđach jo czim bôle zatwierdzi; halo zaſatly fecar pſchedpofazanu bi ſtončznie ſwetnej wjěznoſeži pſchedpofath a k smjerci wotludzeniu w lécze 1600. — A tomu chędza w Romje pomnik ſtajicž!!

krucze wotpokazała. — Kózdy katholik z toho wschoho spóznaje winowatość, zo nijemše pſchedostac̄ za swjatoho wóteca a cyli cyrkej pilnje so modlicz, zo chęt Bóh tu najblíże byc̄ ze swojej pomocu, hdež je nuzna najwjetſcha.

Z Belgiskeje maimy, hac̄runiž poždzie, dodac̄, zo su tam pſched někotrym časom wólby do senata a komory so wotbykle, a to hac̄ na najlepje za katholsku stronu. Katholikojo maja nětko wjac̄ hac̄ d'w ē tseczizne sydłow we senacie a w komorze. Kud je tam tola k spóznaču pſchischtol, zo liberalni ze swojim zařadzeniom nihdze wujitk njeſpřinieju, a je so cyle mot nich wotwobrczil. Wotanjo liberalnych: „Duchownstwo je nasch njeſpřeczel!“ pſki wólsbach wjac̄ njecha ſtukowac̄. Kud wschał ma tež wocži k widzenju. Belgista za liberalny regiment pſchec hluſhco do dolha zapadowaſche. Za tym pak hac̄ katholikojo tam knieja, maja kózde lěto zbytk, kotrež je nětko hžo na 30 milionow narosł, hac̄runiž su wudawki nimale jenajše a dawki wołożene. Murjerſke ſchule, kotrež mějachu gmejny zdžeržec̄, hac̄runiž je ſkoro nicto njeſwypytaſche, a kotrež telko pjeniez žadachu, wjac̄ njewoſtoja.

Francózſka. General Boulanger je cjezch ranjeny. Dokelž běſhe tydženj dolho zabyty byl, chceſche zas ſedžbnoſcz na ſo zložic̄, džeržeſche jara wótrū ryc̄ w parlamentze, tola ministerpräsident Floquet jomu tak krucze wotmołwi, zo Boulanger ſwój mandat halo zapoſlanc zloži. Z toho naſta duell z ſekami, pſchi kotrejmiž Boulanger hluſhku ramu do ſhíje doſta; ſekarjo pak měnja, zo jomu žimjenjo zdžerža.

Serbſka. Kralowa Natalija je hžo dolhi čas ze swojim mandželskim kralom Milanom njeſpřezjena, za čož ſo wſchelake winy mijenuja. Hžo dolhi čas pſchebýwa kralova zwonka Serbſkeje a mějeho dotal swojeho syna, kroňprynca, pſchi ſebi. Posledni čas pſchebýwaſche we Wiesbadnje. Kral Milan žadashé ſebi nětko krucze swojeho syna wróčzo, a je ſkončenje kralowa Natalija nuzowaná byla, joho wotedac̄, zo by zas do Serbſkeje ſo domyžel. Kralowej Nataliji je ſo na to pſchebýwanjo w Němſkej zařazało a wona poda ſo nětko naſterje do Pariza.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtej 102,528 m. 15 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow je dale woprował: r. 1 m.

Hromadźe: 102,529 m. 15 p.

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 10,234 m. 90 p. — Dale je woprowała: njenjenowana ze Ž. 15 m. — Hromadźe: 10,249 m. 90 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: r. 1 m.

Zapłać Bóh wšem dobročerjam!

Burske kublo číſlo 21 w Smjeczkach ze 74 kórcami areala je z inventarom a ze ſtojacymi žinjemi wobſtojnosczi dla na pſchedań. Samokupej njech ſo wobročza na wobſedzerja abo na ryhatarja Krala w Smjeczkach.

Pſchez expedicije katholſkoho Poſoła je z nowa na pſchedań knižka:

Marija, Maczér dobreje rady.

W prěnim džele je ſtawizna hnadownoho wobraza abo ſvjeczatka, a w druhim ſu modlitwy.

W płacieſe rjenje zwjazana ze złotym wobrězkom płaci 1 marł.

Katholicki pismo

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihární
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sludowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 15.

4. augusta 1888.

Lětnik 26.

Le o XIII.

(Početračzowanjo.)

Za nas katholikow je bamž hžo ps̄hez swoje wysoke zaſtojnſtvo hako na-
měſnik Chrystusowy na zemi najbóle čeſczomina woſoba na cykym ſwēcze. Hdyž
pak muža, kotryž je na tule najwyſhšehu doſtojnosc̄z cykohu ſwēta powyſhenný, tež
hjchcze woſobne počciwosc̄z a wirjadue dary dužha a wutroby debla, potom
thvalimy Božu pſchedwidziwoſc̄z, kotraž je w czeſčiach časach swojej cyrkvi tajkoho
wyſhſeho wjercha wobradžiła, potom ſmy taſkomu dužownomu wótcej z cím
wjetſzej ſlaboſc̄z a čeſczownoſc̄z podacži. Leone XIII. pak čeſczi nic jeno
kotyž katholik, ale tež cykym ſwēt hako woprawdze wulfotinje wuſtojnoho a čeſczom-
noho muža.

To tež hnydom po joho wuzwolenju wſchelacy zjawnje wuprajichu, a kardinal
di Pietro, poddefan ſwiatoho kollegija joho poſtrowi ze ſłowami: „Wascha ſwiatosć
je nam pſchi wjedženju Wam dowérjaceje woſady kaž pſchi wobbzelenju na wulfich
naležnosćach ſwiatoho ſtola tajke dopofazy pobožnoſc̄z, ja poſchtoſkeje horliwoſc̄z,
ſlabokeje rozhladnoſc̄z a mudroſc̄z, a živoſoho podžela na doſtojnosc̄z ſwiatoho
kollegija podawała, zo ſmy pſcheswědczeni, zo hako bamž ſłowa ſwiatoho Pawoła
dopjelnicze: „Nic we ryczi ſamej, ale we moch a ſwiatym Duchu.“

To pak njezagewaſche Leonej XIII., zo w prěnjej swojej allofuciji z poniž-
noſc̄z na ſammu ſlaboſc̄z pokazujo wobkrueſi, kaſ je joho wysoke a czeſče zaſtojn-
ſtvo ze rženjom, a bojoſc̄z napjelnito. „Tola ménimy“, pſchistaji ſwiaty wótc,
„zo dyrbimy tute wyſhſe paſthyſtvo pſchijecz a bójkū wolu poſkuhacž, a ſtajamy
ſwoju dowéru na toho ſenjeza, zo wón, kž je nam tutu doſtojnosc̄z pſchepodał,
naſzej ſlaboſc̄z tež trébnu móc poſſicgi.“ — A Bóh, kotryž ponižnym ſwoju
hnadu dawa, je tež ſlaboho ſtarca Leonea XIII. z mocu wobdaril a joho kniježenjo
a wjedženjo cyrkwi z tajkim żohnowaniem wobhacžil, zo budža ſtavizny pontifikat
Leonea XIII. bjez dwěla do najſpomožniſhich za cyrkę licžicž.

Dwie lécze po wuzwoleñju Leona XIII. praj kardinal Manning kaž z prosteskim duchom — a džensa widzimy joho słowa hýž dojelnjene — wo nowym bamžu: „Hdyž běše Pius IX., týž z tajkej njehablaciej krutosću pšchez wjac hac̄ 30 let antikřesčanskej revoluciji nic jeno w Italiji, ale w cyłej Europje so pšteczíwjesche, do węcžnoho wotpočinkla wotefchół, a hdyž cyły swét so radowaſche, zo po nim žadyn bamž wjac njeprichindže, týž by z tajkej duchownej mocu kniežil abo swoju moc tak czucz dac̄ možł, tehdom miny so lédma 24 hodzinow, a Leo XIII. stúpi na stoł Petrowy — a cyły swét pšchipózna njepróslabjenu sylnosć a njezranemu mōc swjatoho stoła. Po mojim zdaczu njeje hisheze žadyn čas był, w kotrymž by katholicka cyrkja wjetshu mōc nad swědomjom a čłowjeczim duchom mela byla, a mam za to, zo nětčischi wychši wjetsh Leo XIII. — kotorohó sym tak zbožowny derje znacž — je bamž, kotorohó wuwučeny duch, wulka mudrość a znacjo čłowiekow w kózdyń nastupanju khmanoho činja, zo možł wulki nadawc dopjelnicz, kajtž je Boža pšchedwidziwość jomu pšcepodała.“

Zo bychym skutkownoscí bamžowu zrozemili, budže derje, hdyž najprijedy do joho privatnho žimjenja poħladamy. Přehesweczimy so, zo je wopravde joho wysoke zaſtojnictwo to, ſhtož je wón čaſczischi mijeniuje, „czežke brémjo“. Kózdy džen jomu pšchinje nowe džela we wulkej mniohoſci, wſchitke połne najwjetšoho zamkvenja.

Přehizamkuwski so wulkomu pobožnomu czahej, kotrež je do Roma k swjatomu wócej pšchischoł, ſczehujemy jón do Vatikana. Přehed wrotami je wjèle žiwienja a hibanje wulkej mniohoſce ludži, kotsiž su wſchitcy swjatoczeńje zwoblekani: biskopja a prälatojo w violetnej (fijałkowej) drascze, měščinym z fałdostnymi čornymi mantlemi na ramienjach, mužojo w čornym fraku a během rubiſhku wokoło ſhije, knienie w čornej židzanej drascze z čornym ſchlewjerjom a bjez rukajcōw, kaž je poruczen; pôdla zas wſchelacy cužy we swojich narodnych drastach, abo tež khudži putnicz we wotnosћenych kapach z wulkim wacžochami paczjerow, kſchijzkow a medaillow pod pažu: wſchitcy stupaja po ſchodze a zaſtupja do bamžowoho hrodu. We wrotach dyrbja swoje kartu, kotrež maja jim zaſtup móžny činicz, krucze ſedžbliwomu stražnikzej (postenej) pokazacž. Po wulkim marmorowym ſchodze dónidzemy hac̄ do wulkej wójwodoskej sale.

Je to wulka ſheroka sala abo khódba bjeze wſcheye nadoby, z kamieniemu wusadžana. Přehi hornjej sczénje je wulke powyšene městno (podium) z trónowym stołom, týž je pozłoczeny a z čerwienej židu poczehnjeny a z podobnym baldachinom kryty. Z kózdoho boka ſtvia mjeñsche ſydlia za kardinalow. Cyły wulki rum je napjelneny z ludzimi, kotsiž ſchedža wſchitcy swjatotoho wotca woħladacz. Schwaſcarjo w pſchnej starskej drascze z helebardami su tu poſtajeni, zo byhū rjad džerzelj, a bamžowi ſtužowinich na podiju wſchitko pſchihotuja. Z napjatej ſedžbnoſciu czakaja pſchitomni na wokomik, hdyž bamž pſchinidže.

Tu pſchi wudyrjenju dwanateje hodžim wocžinja so durje. Někotri nobel-gardistojo ze staroho romskoho zemjanstwa, wobleczeni pſchimu pozłoczanu uniformu, z wuczehnienym nahim mječzom wotewrja czaħ. Tich ſczehuju komorni knieža a ceremoniarovojo, potom pſchi trónje ſtojacy prälatojo, biskopja a arcybiskopja we fijałkowej drascze, potom kardinalojo w čerwienej a ſkončznej bamž w ſněhbělej drascze. Přehi zaſtupje bamža, naměſnika Chrystusowoho na zemi, poſlaknu so wſchitcy, zo byhū joho požohnowanjo doſtali, potom zbehnje so kaž ſchumienjo morskich žolmow wołanjo ze wſchęh hortow a wutrobow: Eviva! Sława Leonej XIII.!

Bamž je so na trónie poſynył, tež kardinalojo na swojich ſydlach, wſchitcy družy zas stanu. Hdyž je zas czaħo, džerži wjednik pobožnoho czaħa powitanſku rycę.

Po njej stanje Leo XIII. pomału: nadobna, schwijzna postawa młodnoho wulcza česčomnho starca. Dolku schatlnoscž wobdawa bělowłmiana sutana z bělým cingulom. Běložidžana čapka, pod kotrejž su w spanjach snehběle wlosy widzeć, pschitrywa horni džel joho wulkeje hlowny. Woblicžo njemože so runje rjane mjenowac̄, je pak razne a dušapoltne. Wobějje napaduje scherke a wysoke čžolo, na kotrejž su wulke staroscž a hluhoke rozjimanja wschelake řaldki zapisale. Čžolo a woblicžo stej blēdej kaž běly wósk, wulkej woczi pak, z kotrejmaž kaž kniežer po zhromadžizne hlađa, stej čzornej a swětlej. Hdyž tak wofrjež violetnych a čzertivienych prälatorow a kardinalow hamž cykle běly stoji, zda so wón kaž duch z wyskyczeho sweta, kž je k nam zaſtupil. Tola pscheczelim poſměk, z kotrejž na pschitomnyh poſladuje, dobywa luboscž a dowěru.

Leo XIII. njeje taſki rycznik, kajſiž Pius IX. běſche, kotrejuž ſłowa bjez pricy pschitħadžachu. Leo XIII. rycži pomału; kóždu ſadu, haj kóžde ſłowo je prjedy pilnje rozmyslit; z wjetſha ſebi wšcho prjedy swěru napiſa, ſhtož dce praſicž. Joho rycž je živa a móčna. Horliwoscž, kotrejž pschibjera, zaczetivjeni trochu blēde woblicžo, cyła poſtawa nadobýwa na młodnoſci, tak zo pschitomni zabudu, zo tu ſlaby starc rycži: zda ſo ſterje bycž kaž zmužithy rjek, kž ſo wojowanja z cylym swětom njenastrōži. A hdyž wón na kóncu woczi a ruci pozběhnje, halož by džek zakit a pomoc na zhromadžene ſtadlo z njebejs ſczahnyhcž, potom zaſ wſkycze ſo poſlalnu, zo vñchju požohnowanjo česčomnho starca doſtali, kotrejž nic jeno halo naměſtnik Khrystusowy a wyskycsi wjerch millionow a millionow katholikow połnosz duchowneje mocu w swoimaj rukomaj zjenoczuje, ale tež z mocu a majestoscu swojeje woſoby holdowanjo cyloho sweta ſebi dobywa.

Hac̄ dotal je Leo XIII. ſo halo hamž-kral wopokazoval; něko pak po ſtönczenju ſwiatocznej rycze a napominanja žada ſebi joho mita wutroba, tež halo w ótc ze ſwojimi džecžimi poryczecž. Pak da kóždomu wobějje k ſebi pschistupicž, pak — njeje-li pschejara mucžny — dže mjez puczowarjow, prascha ſo kóždoho za mjenom a z wotkel je a poſluhia ſejerpije na wſchelake naležnoſcie a pschecža jenotliwych. Męſhnik proſy wo požohnowanjo za ſwoju woſadu, wucženc a ſpisczec̄ za ſwoje džela, nan za ſwoju ſwójbu, płakaca macz za ſwoje khore džecžo. A njewuſtawajo ſwiaty wótc pscheczelne wotmołwi: „Zohnuju twoju woſadu, twoje džela, twoje džecži, zohnuju a modlu ſo wſhědnje za cyly swět.“ Potom ſwjeczi tomu poſticzene pobožne wěcy, tamnomu poda ruku k woſkjenju abo połoži jomu ju zohnuju na hlownu.

Tola nuzne dželo woła a z miłej mocu dyrbi ſwiaty wótc dopołazam ſynowſkeje luboſcze a česčomnoscze ſo wuwincz, zo by pomału ſo wróćicž mołł. Kaž z hrimotom pozběhnje ſo zaſ a zaſ pschitwolanjo pschitomnyh, a mnogo ſonja ſylzy zbožnoho pohnucza a radoſcze halo znamjo wulkeje luboſcze a horliweje poſatoſcze za ſwiatoho wótc Leonu XIII.

Tajke zjatwne ſwiatoczne audiency ſu połne trôſtka za ſwiatoho wótc, tež połne nahožnoho pozběhowanja za wěriwych a dopołazy katholiskeje ſwery a pschecženoscze za cyly swět. Pschetoz z blízkich a dalokich krajow ſchadžuja ſo ſylzy katholikow w luboſczi a ſwérje ze ſwiatym wótcem najmutrniſhho zjenoczeni. Často ſu potom wulke ſale vatikańskoho hrodu za tajke zhromadžizny małe, tak zo dyrbi wulki swj. Pětrowy dom ze ſwojim hořejším rumom wupomhac̄. Tak to běſche pschi wulkej audiency 26. sept. 1883, w kotrejž běſche 5000 męſhnikow a 30 biskopow z Italiskeje ſamych, tak tež pschi hiſhceje wjetſhej 7. oktobra tohoſamoho lěta, w kotrejž bě ſo 20,000 njeduchovnych z Italiskeje zhromadžilo.

Pschi wosebitych pschiiležnosćiač, kaž pschi privatnyh audiencach, pokazuje so Leo XIII. bôle hischeče dyžli pschi swjatočnyh hako luboščinu wótc, pscheczelny a dobrocziwy wosebje pschecziwo džeczom, kudson a podežiščezowanym.

(Pschiichodne dale.)

Swj. Donatus (Natusch) patron we njewjedrach.

Znate je čzitarjam R. P., zo Bóh na zaſtupnu próſtwu swojich swjatych nic jeno wſchelake hnady wériwym wudžela, ale tež we khorosćiač a druhich nuzach jich zakita. Tak čzesčci so swjath Bosčan, zo by nas psched morom a nathka-wyni khorosćem pschez swoju zaſtupnu próſtwu zakitał. Swj. Florian čzesčci so hako zaſtupjer pola Boha, zo njeby Boži woheń nas domapytal. R. swjatej Apoloniji wobroczeja so wériwi, hdyz maja zuby-holenjo. Swj. Blasius so zo zaſtupnu próſtwu proshy pschi schije-holenju. Wiele spodžiwnych muſtrowjeniom, kotrej so pschez čzesčenjo tychle swjatych stachu, wobswědeča wernoſć předy prajenoſho.

Zo pak tež pschi blyſtanju a njewjedrje jedyn swjath pola Boha wjele zamôže, zo by schodni wot kſteczanskoho ludu wotwobročil, njeje pola nas tak znate. Je to swjaty marträř Donatus. We druhich krajac su so spodžiwnie zwarnowanja psched njewjedrami stale z tym, zo su wériwi k swjatomu Donatemu so wołali.

W Münſtereifel w Kölnskej diöceſy bě pschedstojer jezuittskoho rjada za nowu natwarjeniu cyrknej sebi relikwije swjatoho Donata w Romje wuproſyl. Jezuit P. Hannos dyrbjeſche je w l. 1646 do Münſtereifel pschinjeſc. Po dolšim puczo-wanju pschinidze P. Hannos z relikwijemi wjeczor do Enſkirchen, kotaž wjes je někotre hodžinu wot Münſtereifel zdalená. Hac̄ do Enſkirchen bě P. Heerde wot Münſtereifel napſcheczo pschishol. Te swjate powostanki so tam do cyrkwe stojidu, zo byhnu hac̄ do ranja tam zwostale. Na ranje pak pschiczeze furowe njewjedro do Enſkirchena. Straſhniye so blyſtasche a hrinase a pschi tym furowym wičor zakladjeſche wjele hodžinow za ſobu, tak zo běhnu wſhiteny tamniſki wobydlerjo w najwjetšim straſhe. W tymle času swjeczeſche P. Heerde w cyrkwi Božu miſku na wołtarju, kotrej je k česčzi Božej Maczerje tam natwarjeny. Wiele wériwym bě pschitomnyh. We wołomiku, hdyz měščnik Bože žohnowanju dawasche, dyri blyſt ze furowym vrjeſtom do cyrkwe. Z doboru ſtujeſche cihly wołtar w plomienjach, wołtarowy kamien so rozlama, wołtarjowe ruby a ſchlewieſt wo-koło swjeczeča swjateje Marije so paſadu. P. Heerde padny na zemju. Duchowne draſty: ryzwo a alba poczaču so paſic a měščnik sam mějeſche hižo čezele wo-palene rany na čeſle. W tutej wulfzej nuzi wołaſche so P. Heerde k swj. Donatemu a z jenym doboru běhnu woheń wuhaſhem a joho rany wuhojene. Duchowny dzerjeſche bórzy chle ſtrowý potom procession w cyrkwi z tymi relikwijemi swj. Donata.

Bóh čhoſche pschez tóule spodžiwny podawę poſkazac̄, zo je swojemu ſtužow-nikej swj. Donatemu mōc dał nad blyſtom a njewjedrom. A wot tohole časa wołaču so wériwi pschi njewjedrach k tomule swjatomu a nazhońiku na ſebi tež we tajlich straſhnoſćiač mōc zaſtupneje próſtwy tutoho swjatoho. T. N.

3 Lužich a Sakskeje.

3 Budyschina. W Pražskim ſerbiſkim ſeminaru su z tutym ſchulſkim lětom ſwoje ſtudije dokonjeli: K. Laſalle z Drježdjan, Haſſmann z Königsbahna,

Lampert z Kłemnic, Bentner z Ostrica, Nowak z Kaszbec. Wysze toho je k. Hensel z Freiberga w Kólnie swoje studije dokonjal a k. Wjesela, dobrowolnik w Budyschinje, dokonja z koncom septembra swoje wojskowe lèto. Wobzarowacj so dyrbji, zo staj netko zas k. Bentner a Haussmann do wojskow wuzbêhnenaj. Ænjez Nowak halle na mérku pónidze. Tuž bydu k. Lasalle, Lampert, Hensel a Wjesela w tutym lècze ze wschém psychotowanjom hotowi byli.

— Runje je so nam strukla powesce doftala, zo je wysokodostojny kniez P. Alberik Hecht, visitator a propst klóschtra Marijneje Hwézdy, 2. anguista w 70. lècze swojeje staroby wumrël. Khowanjo budze niedzelnu popoldniu $\frac{1}{2}4$ hodz., requiem za njeboziczkoho pał pónidzeln dopoldnia w 9 hodz. R. i. p.

— W klóschtre Marijnym Dole je duchowna kniezna Roberta wumrëla a bu 28. juliya tam pochrebana. R. i. p.

Z Drjezdjan. Vz. M.M. saffki kral a kralowa staj hiszce na puczowaniu w Schweißowiskej. Kaz pišaja, wopytujetaj w tu khwilu połnocny kap a staj schiedowski królpryne a mandzelska tam slobu jetoj. Tuta psychedhora leži na chlym europskim kontinencze najdale k polnocy. Wot tam chetaj so 4. augusta zas do hrodu Tullparna wrócił. — Kaz so z wéstoseju wozjemja, wrócił so kral a kralowa 15. augusta do Sakskeje.

3 chloho swęta.

Němska. Kejzor Wilhelm je sobotu 28. juliya rano w 6 hodz. Stockholm, hdzej bësche z wuskej czesczu psychiaty był, zas wopuszczil. Wjezior prjedy bësche so z kralom a królpryncom Schweißowiskeje wutrobuje rozzjohuwał. Do Kopenhagena psychijedze kejzorowa łódź pónidzelnu psychopoldniu. Też tute město bësche wusłotne powitanjo psychotowało. Wutoru je so němke łódźtwo zas do Kielia wróciło. Z Kielia wrócił so kejzor zas do Barlina, hdzej bësche na puczu tež wjercha Bismarcka we Friedriksruhe wopytał.

— Piątku 27. juliya je so w Potsdamie kejzorskim mandzesskimaj Wilhelmej II. a Viktoriji Augusteje pjaty syn narodził. Wobydlerjam Barlina so tuton wjesolny podawł z 72 wutjelskami z kanonow wozjemi. Kejzor Wilhelm bësche w tu khwilu runje w Stockholmje, hdzej jomu telegraf wjesolnu powesce wo tym psychijese. — Kejzorej je boryż też hainz Leo XIII. zbozo pschał, na czoż kejzor Wilhelm z telegramom wotmołwi: „Wopravdze pohnutu z podzélem Waschereje Swjatoscze dla narodzenja mojego syna, proshu Was, zo bëscheje psychial wupravenjo hľubokeje dzakownoscze hako nowy dopokaz wérneje psychilnoscze.”

— W Kólnie je professor dr. Scheeben, kij hë na zahorjenjo plucow sfhorjet, wumrël. Scheeben hë jedyn z najwüstojnišich katolskich wuczencow Němskeje.

— Z Hamburga pišaja Præziskim nowinam: Wośoby, kotrež do Friedriksruhe psychikhadzeja, wobkručeja, zo so wjeřej Bismark stary a slaby czuje a tohoda z czechu wschë trébne psychoth czini, zo možl so cyle na wotpocznik podacz. Kancier je wysze toho hido psched někotrymi měsacami wozjewił, zo je swoje zaſtojske naležnoscze tak zarjadował, zo by jeho syn, hrabja Herbert Bismark, kózdu khwilu na jeho město nastupicž možl.

— Westfalske towarzystwo burów je 23. juliya 25lètny jubilej swojego wobstacza swjeczilo. Główny psychedsyda wusłotnego towarzystwa je zapołanc dr. swobodny kniez v. Schorlemer-Alst, kotrež so kral Westfalskich burów

mjenuje. Wón nawjedowaſſe nadobny ſwiedzeń, kotrež tež ratařſki minister dr. ſwobodny knjez v. Lucius wopryta. Nowinu piſaja doſke rozprawy wo pyſčnych zhromadzinaſt tuthyſ ſebjewdomyſ mužow, weſtſalſkih burow, kotrež tak kruſe a wobſtajne ſo ſwojich dobrých ſtarých waschiňow džerža, za czym njechanjeja, ale ſami wědža, ſhoto džedža. Hdyž běſche hłowny pſchedhyda Schorlemer-Alſt po krasnej ryczi ſlawu wunjeſt na pſchitomnoho miniftra, wot-molwi tuton, zo je cykle ministerſtwu ſkutkowanjo tutoho wulkotnoho burſtoho towarſtwa ze ſpodobanijom widžalo, a wobſwědčeſſe, zo je wone we ſwojim ſkutkowanju jara zbožowne bylo. Pſchedhyda v. Schorlemer-Alſt je za měr mjez induſtriju a ratařſtwom ryczał, a to je jeničych prawy pucz, zo ſo woboje za ſolidarſte (wzajomne, zhromadne) džerži. Nic pſhczciwo ſebi wojovacz, ale wo měrje ſo napřehmo prćowacz: to prawe ſpomoženjo wótcziny pſchitotuje. Ratařſtwu je czeſke lěta pſchitrało, induſtrija je ſo ſterje do nowoho rjada namakała. Narodohospodařſka politika njeje z jenym razom mohla ratařſtwu k najwyjſiſhomu zbožu dopomihacz, tola ſpomožne je bylo tež za ratařſtwu. Samſna práca a ſamſna pomoc paſ je pſchede wſchem nuznje trébna. Minister ſo nadzija, zo hdyž džensniſhi ſwiedzeń ſo wróci, budže towarſtvo hſhcze dale mlödne a mocne kęzcę. — Šwiedzeńska hoſcziна we wulej ſali radnich we Münſteru wažny ſwiedzeń wobzamkny. — Njeby dha móžno bylo, tež w Serbach powschiikowne towarſtwo burow założicz? Zhromadne ſkutkowanjo je w tuthyſ za ratařſto doſč czeſkikh čzaſach často jenički ſredk pſched zahubjenjom zakitacz, do kotrehož može jenotliwy jara lohcy zapamycz, hdyž je jeno ſam na ſo pokazany.

— Schlezyſcy katholikojo ſu pſched krótkim w Beuthenje wulku zhromadziznu wotbyli, na kotrež wſchelacj wujtjni mužojo, woſebje zapóſlanc ſwobodny knjez v. Huene, ſprawne žadanja katholikov zjawnje a jaſnie wuprajichu. Je to woſebje ſwoboda cyrkwe, konfessionalna ſchula a taſti ſchulſki dohlad, dalshe pſchowanjo ſocialnoho porjedzenja, ſwobodu ſwiatoho ſloka a t. d.

— W bayerſkim hłownym měſce Mnichowje ſu poſlednje dny julija wulkotny ſwiedzeń meli: 100lētne w opominječzo naroda krala Ludwika I. Tajti ſwiedzeń běſche hido 1886 pſchitotowany, dyrbjeſche paſ tehdom ſo wotſtorečiſ dla ſtruchlyſ podenidzenjow w kralovſkej ſwójſje. Ludwik I. je za čas ſwojeho knježenja a předy hido haſko kroñpryng haſko nadobny zakitar a ſpěchowac nabožnoho žiwjenja, wědomoſcžow a wumjelſtwa ſo wopokazował. Tomu ma ſo Bayerſka, a woſebje Mnichow džakowacz za wſchelake wulkotne a jara drohotne twary. Habski twar Walhalla pola Regensburga, wo kotrymž je loviſhi Poſoł powědał, je kral Ludwik I. założil a wuwjedł. Wjez druhimi wulkimi twarjenjem, z kotrymž je wón Mnichow wudebil a kotrež ſu bóle ſwětnej ſlužbje poſtaſej, je Ludwik I. tež wſchelake krasne cyrkwe tam założil: woſebje wulkotnu bafiliku ſwiatoho Boniſacija, hdož je joho czeſko pohřebane, a ſwj. Ludwikowu cyrkę. Šwiedzeń běſche tak pyſčny, zo Mnichow podobnoho hſhcze wohlaſał njeje, woſebje wuznamjenjeſche ſo krasny wóhniostroj (Feuerwerk) a wulkotny ſwiedzeńſti čzah. Pſchi tuthy ſaſ je ſo njezbožo ſtało. Někotre žiwe elefanty, kotrež ſo w čzahu ſobu wjedzechu, ſplóčhici ſo a dobuču ſo do čzriody ludzi, hdož wſchelakich zateptachu abo czeſez wobſhodzicu. Pſhcz 20 woſobow je do czeſkej ſchkoły pſchijichlo.

— Bamž je 20. junija nowu encykliku (wokolny liſt) wo czeſkowjeczej ſwobodze wudał, kotrež ze ſłowami poczina: Libertas praestantissimum bonum (ſwoboda, najwoſebniſche kublo). Liſt ryczi wo wſchelakej ſwobodze a praji, zo

je „swoboda swědomia“ nierożom, hdyž ma ſo z tym rožemicz prawo, hač kce něchtó Bohu ſlužicz abo nic. Haczruniž ſebi bamž zjenoczenjo wšichcch werywuznacżow w klinie katholiskej cyrkwi pſcheje, wupraji tola, zo tež druhé wuznacza z prawom wobſtoja a maja ſo čerpicz. Dale ryczi bamž wo wſchelakej politifcej swobodze a praji, zo je tež tuta — njejch je faſkaſtuſi — dowolena, hdyž jeno žane njeprawe, njepróczive a tohodla njeđowolene ſredki ſo njetriebaju. Cyta encyklika je z wulkej wuzenioſcę ſpisana a ſwedeči z nowa wo tym, kač je bamž Leo XIII. wot ſwiatoho Duha rožwleſeny.

Austria. Kaž z Prahi piſaja, je ſo do tamniſhoho archybiſkopſkoho ſeminara wjele nowych wuziomcow zamolwaſlo. Mjez nimi je jenož mało Němcow. Ze wšichcch němſkich gymnaſijow w Prazy je pječza jedyn jeniczki Němc ze ſrenim wuſwědezenjom, kiz je ſo zamolwaſlo.

— Powſchitkowna z hromadzina rakufskich katholikow za cykle fejzorſtvo budze lěſta we Winje w měſacu novembri. Pſchihoty za kongreſ ſo hýzo zapoczinaja. — W połnöcej Čeſkej budze z hromadzina katholikow 15. augusta w Georgſwaldze.

— Ze wſchelakich ſtron ſo piſhe, zo kultusminister Gauſch na ſwojim ministerſkim ſtole wjac krucze njeſedzi. Wulke nadžije, kotrež ſo z wopredka na njoho ſtaſachu, wſchak dopjelnit njeje; tež njeje, ſhtož nabožne praſchenje naſtupa, ſo wo ničo wjele lepschi polažowaſl, dyžli joho liberalni přejdownicy. — Pſched krotkim bu hrabja Schönborn, fejzorſki nařeſnik na Morawje, do Wina powołany. Z toho wſchelacy ſudža, zo ſnadž ma tutón na Gauſchowé město ſtupic̄.

— W Rajhradze pola Brna na Morawje wumrě ſobotu 28. juliſa měſhnik benediktinſkoho riadu P. Placidus Mathon, jara pilny a wuſtojny nabožny ſpiſaczeſt. W lecze 1881 założi wón w Rajhradze knihičiſtceſteriu, w kotrež ſo wſchelake ſpiſy a knihi čiſtceſta, kotrež je wón z wulkoſho džela ſam započaſl a założil. Swój wotpočiſt, do kotrehož dyrbjeſche dla čezekeje khorowatoſcę z njevuſtawacym a napinacym džerelom zawinjeneje wotſtupic̄, njeje doho wuziwaſz moſl. R. i. p.

Francózſka. W Parizu w tu khwiliu zas dželaczeſtvo z dželom zaſtawaja; woſebje ſu to twarscy dželaczeſtvo, koſiſz po měſcze czechajiu a z mocu abo z hroženjom druhich dželaczeſtow mužuſa, zo tež ſwoje dželo pſhetorſmu. Hač dotal nehdže 12,000 dželaczeſtow ſweczi.

— General Boulanger je drje zas wotkhorjeſl, zda pač ſo, zo je najwjacj pſhiwiſſa mjez ſwojimi krajanami zhubil. Pſchi wólbje, w kotrejž bě ſo hač kandidat poſtaſic̄ daſl, je ſwojomu wuprajenomu pſcheciwiſniku podleſaſl. Z tmy traſaſ tež ſtajne woſanjo za wójnu, kotrež bě jomu dotal telko pſcheciwiſnikow dobylo, woczichne, a nadžiha na wojeſkoho połnomocnoho diktatora we Francózſkej ſpadniſe.

Ruſka. W Kyjewje ſu w juliu 900lētne wopomnjeſz ſaſtedzenja kſheſčianſtwa w Ruſkej ſwecziſli. Ze wšichcch kóncom hořrſkoho fejzorſtwa wot Wolgi a Dnjepru, wot lodoſohho morja hač k čornomu morju, z kawkaſskich, uralskich a kamečatſkich horow khwatachu njeſmérne ſyky pobožnych pueſzowarjow do Kyjewa, kiz je za prawoſlawnych (orthodoxnych) Ruſom to, ſhtož ſo nas Rom. Tam pſched 900 lětami wulkojerich Vladimír I. da ſwoju ſwójbę a tycacy ſwojich woſatow, dwórnikow a poddanow w ręci Dnjepru kſheſčic̄, hdyž bě jich předy rrzvuciſic̄ daſl we wěrnoſzach kſheſčianſtwa. — Ruſka je ſwoju wěru pſchijala z Čaribroda (Konſtantinopla), z tutym staroſtſeſčianſkim měſtom wosta Ruſka zjenočena, z nim tež pozdžiſho ſo wotkheſčepi wot wěrnejſe cyrkwi Chrystuſowej, romſko-

katholiskeje. Z cyrkwińskim wotschęzepjenjom je so tež dżeliła wot Ewropy a pszech wjac dyżli tsi sta lét mějachu ju we wotrocztwie tatarſcy Džingischanjo a Tamerlanojo. Cyle hinač a za słowiańskie ludy spomožniſho bychu stanizm tuthyč so wutworile byke, hdv běſeſe Rusa wěru Chrystusowu pſchijala ze swiatoflaſtnoſho Welehrada a taſ zjenočena wostała z Romom. Słowiańskie ludy bychu hili għeże džensniski džen byle hlowna podpjera naměſnika Chrystusowoho na zemi. („Cech“.) Wo klyewje pſchichodnie dlejsi naſtaŭk podamy.

Amerika. Kaz němčy katholikojo, poczīnaja tež amerikanscy kózdroſteſne wulku hlownu žhromadžizzu katholikow džerječ. Lonjsja běſeſe w Chicago, lētuſha so w Cincinnati pſchihotuje.

Wſchelciznij.

* Dokhody prusſeje kniežeſteſkej swóſby Hohenzollern wucžinjeja pódla dohodow z fideikommissnych kubłów pszech 12 millionow markow. Tola dyrbi z toho fral tež pryncam po ſwojim poſtajenju dawacž, mjez tym zo maju w drugiſch krajač pryncowje ſwoje woſebite krajne dokhody. Civilna liſta, kaž ſo tajki pjeniez za regentow mjenuje, wunosha w Bendželſteſej pszech 13 millionow markow, w Ruzowskej 28 mill., w Austriji nimale 17, w Italskej 11, w Sakſkej 3,260,000, we Schwedſteſej a we Würtembergſteſej pszech 2 mill., w Danſteſej 1,400,000 atd.

* „Shto je pomnik?“ praſcha ſo wucžeř. — Wucžomce: „Pomnik je, hdvž nekajſi ſławny muž wumrje a rěbař joho z kamjenja wuruba.“

Naležnoſće našoho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 384—386. z Budysina: Madlena Zyndzina, Marija Hohlfeldowa, Hańča Kampratowa, 387. 388. z Lazka: Hana Rachelec, Marija Börnačeč, 389. Jakub Šolta (Dornik) ze Sernjan, 390. Miklawš Lawkuš z Dobroſic, 391. Michał Kokla w kupjeli pola Smječkec, 392—394. z Khróſcie: zwóñk Miklawš Holka, Jakub Šolta, Miklawš Besser, 395. Jurij Spon ze Sl. Boršće, 396. Jan Ernst Měi z Čemjeric, 397. Jan Ulbrich z Malsec, 398. Pětr Krawža z Nowej Jasonicy, 399. 400. z Hory: Miklawš Nowak, M. Natuška, 401—411. ze Smječkec: Marija Fulkec, Michał Symank, Michał Nowak, Michał Dzisławek, Michał Kudžel, Michał Šiman, Michał Henčl, Michał Henich, Jakub Pjech, Jakub Krawe, Pětr Herman (Žur), 412. Hana zwud. Schützowa z Riesy, 413. ryčník Alfons Parczewski z Kalisza.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 706. Jakub Šolta ze Sernjan, 707. Marija Hohlfeldowa z Budysina, 708. Miklawš Domš ze Zejic, 709. ryčník Alfons Parczewski z Kalisza.

Na lěto 1886 doplaci: k. 702. Miklawš Domš ze Zejic.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wucžinjeſtej 102,529 m. 15 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: dwě njemjenowanej sotře 45 m., ze zawostajeſtwu njeboh Madleny Šoſćineje z Dobroſic 30 m., wopor Budyskoho processiona do Róžanta w Baćońskiej cyrkvi składowany 36 m. 52 p.

Hromadze: 102,640 m. 67 p.

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,249 m. 90 p. — Dale je woprowala: Hana zwud. Schützowa z Riesy 2 m. 75 p. — Hromadze: 10,252 m. 65 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: z Workleč 50 p., z Khróſcie 75 p., J. M. 3 m., J. U. 25 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Na pſchedań

je khežka ze zahrodu čjo. 1 we Worklečach.

Għiex ġe Smolerječ luhiċċiżżejne w maċċieġġnum domje w Budysinje.

Răthoſki Poſt

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowy czaſopis.

Wudawany wot towarzſtwia ſs. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 16.

18. augusta 1888.

Lětník 26.

Džen a hórje!

Tak, dyrbí so prajicž, wjedze so swjatomu wótcu w Romie.

Italſke kniježerſtvo z djaboškej ſchibaſeju pſchečziwo swjatomu ſtolej zaſhadža. Kózdy měſac nimale někaſku novu zlóſcz ploži. Tak je někto kniježerſtvo wuprajilo, zo wſchitke zwjazki a poſtajenia, kotrež pſched vatikanski ſudniſtwami ſo zwjazaja, nicžo wjac neplaća. Wſchitke tajke bamžowe liſčiny dyrbja ſo wot nětta z pomocu kralowſkoho italskoho notara zaſoných wuvięſcz a ſu tež ſtemplej podcziſnjene. Tafte poſtajenjo prawa ſamostatnho bamža haſko ſouveraina we jara wažnej wěch znicži a bjerje bamžej wulkı džel ſamostatnoſče a poſnomocny, kotrež tež italski garantijowy zakon jomu zavěſcowaſche.

Po tutej swojej ſamostatnoſći běſche bamž vatikanske ſudniſtwia za pramizniſke padu zaſožil, a wſchitke zwjazki, kotrež ſo na japoſchtoſke ſarjadowanjo poczahowachu, pſched tute ſudniſtwia ſluſhachu. Po nadběhowanju ſwobodnych murjerjow je někto kniježerſtvo tamniſche bamžowe ſarjadowanjo zacíſnýlo, wſchitke tajke zwjazki italskim ſudniſtwam pſhipoſkaſalo a wusudžilo, zo zwjazki Janeje placiwoſče njezměja, jelizo ſo we wſhem poſtajenjam italskich zakonow doſez neſtanje.

Tak najhórfci z tamniſchi murjerjow, ministerpräsident Crispi, we swojej hidze pſchečziwo cyrkwi a bamžej runje na to džela, zo by bamža z Roma wotcziſhčaſ. Wopravdze ſu tež wobſtojenja w Romie tafte, zo swjath wótc ſkoro wjac we nich wutracž njemože. Móžemy pak ſo tola nadžijecž, zo ſo Crispi-ej njeporadži, ſwjatohu wótcu z Roma wuhnacž, byrnje joho bôle pſchečzehaſ. Přehetož njemožemy ſebi myſlicž, zo budža druhe kniježerſtwa, kotrež tola bamža haſko ſouveraina pſchipóznawaja, tafkomu zadžeranju a pſchečzehanju pſchečen pſchihladowacž hycž. Móže dha to druhim kniježerſtwam prawje hycž, hdyž Italska zakonje wudawa, haſko by ſwjath wótc nicžo dale njebył hač wſhēdny

biskop, jeje poddan? Crispi sebi myslí, zo sebi kathólskí svét to za cykly pcháč
chod lubicž da, zo by vyschšchi wječh cykleje kathólskeje cyrkwe, kotaž je
w cyklym swęcze rozhřejena, był poddaty — italskomu králej.

Bamž je za cykly svét, njemóže potajskim jenož za Italsku abo pod njej
bycz. Tež najkhłodnišchi katholik, kij je hewak we wérje dość liwki, dyrbi tola
ze swojim strovym rozomom spóznacž a sebi wuznacž: Z dostojońsczu kathólskoho
křesćjanana so njemóže zinječz, zo dyrbiaž najwyššchi paſtyř cykleje cyrkwe bycz
poddaty njeśwědomitomu sobustawej, swojomu **poddanej**. Tohodla tež njemóže
rozomny katholik dołho prózdny pchihladowacž, hdýž widzi, kaf je swiaty wótc
we swojim najwažniškim a najwyššim zastojnictwie cykloho swęta podtlóčzowanym,
zadżewany a wuwiazany wot črjodý svojich njeproradzemych džecži.

Schtóž je taifomu pchěswědečenju pchistupny, dyrbi tež pchidacž, zo ja
njewotwińoscž naměstnika Khrystušowoho rukuje cykly kathólskii svét.

Hacz dotal je zwonka-italski svét — wosebję kniežerstwa — so mało starał
wo njewotwińoscž bamža. Je skoro, halož bychu na pošlednie najhórsche žałoszczenjo
cyrkwe čakali, předy hacz jei na pomoc khwataja. Za wšchón pchichod pak nje-
móže tať wostacž.

Skónčzne budža tola dyrbiecž druhe kniežerstwa pchecžiwo italskomu za-
krcočicž, hdýž to w Rómie za swiatoho wótca wjac į wutracžu njebudže. Schtóž
druhomu jamu rije, lohcy sam do njeje padnje — tak drje tež Crispi-owa
krasnoſcž swój koni změje, snadž předy hacz sebi wón sam myslí.

Mén halož džecži swojoho duchownoho wótca njeśměny pchestacž za njoho so
modlicž a jomu ze swojej scherpatku „Petrovy pjenieži“ rozmnožicž pomhacž, zo
mohł wulke winowatoſcze swojoho nadobnomo powołania pchci wšchém zadžewlach
dopjelnicž.

Kardinal Lavigerie pchecžiwo njewónistwu.

Każ něhdyn Petr Amienski křesćjanse ludy z horliwymi słowami na-
pominanše, zo bychu křijž wzali, do swiatoho kraja czahniſli a swiate městna
z rukow njeweriwych wuswobodzili: podobniye sławný archybiskop Kartaginski,
kardinal Lavigerie z Algiera w tutých dnach hríma pchecžiwo njewónistwu
w Africę, kotrež potomnicz tamních njeweriwych hacz do dženániſkoho dnia ſe
wjszej hruboscu a krutoscu džerža.

Kardinal Lavigerie znaje wobſtojenja Afriki, a francózské kniežerstwo ſebi
we wſchelakich naležnoſczech joho radu wuproſhuje. Wón wobkručza, zo móže
nječlowieske njewónistwo w Africę ſo jeno z mocu wotſtronicž.

W tu khwili puczuje kardinal po najwažniſkých městach europskich, hdzej
pched najwyššimi a najzdželanischi postučharjemi za wbohich čzornochoñ
ryczi, kotſiž ſu bjez prawa a bjez mocy hrubosci črjodý nječlowieskich arabskich
rubježnikow pchepodacži. Wón chce dobyčz zdželanich Europęjanow za to, zo
bychu swój rozom a swoju moc poſwjezili į wuswobodzenju wbohoho ludu,
z kotrohož ſo lěto wot lěta tysac̄ a tysac̄ z mocu rubja, zo bychu zrudnomu
wſudej njewónnikow podacži byli.

W parížské cyrkwi swiatoho Sulpica je kardinal přeni tojki pchec-
noščk džerža, je dale po wažniſkých městach Francózskie puczuwał, potom ſo tež
do Londona podał. Tam ſłowa kathólskoho biskopa angliſcich protestantoſo, naj-
wyššiſci zastojnicz statni a cyrkwiſci z najwyjetſczej ledzbnoscž ſežhovac̄u a
přijac̄u. Pchetož kardinal njenapomina jeno katholikow į wuswobodzenju
pchecžehanoho ludu, ale wón wobrocža ſo na křesćjanow z cyka.

Někto hdyž je Brasilijska njewolništvo cyle zbehnyška, maja tute napominanja cim wjac mocu. Zawěscze njebidze podarmo, schtož horliwy zakitař wbohich czornochoch zapoczina. Czorny „kschiżny czah“, kafkij čce won pschihotowacž, zda so, zo cyle njemóžny njewostanie. Psched frótkim je kardinal w Brüsselu ryczał, tež pola belgiskoho krala w Ostende pobyl. Kaž pisaja, je kral za tutón kschiżny czah dobyty. Leopold II. pószezle belgiskoho lieutnanta Wizmanna do Afriki, zo by tam z lieutnantom Rogerom dwé wojerskej lehvje nawiedował, kotrejž změjeti pschecžiwo tamnisčim „honjerjam njewolnikow“ wójnu wjeszcí.

Z Brüssela poda so kardinal do Maastrichta a pschindže tež do Barlina.

Nekotre lata hafle kardinal cytu hroznosć njewolništwa a pschedawania njewolnikow dospołnie znaje, z toho časa sem, zo missiarow do znutstwownieje Afriki sezele. Woho wopis hroznego zařadzenia z wobohimi ludžimi dyrbí wózdroho hukvoko pohnucz. Zenje a nihdże so z čłowiejskej dostojnosću tak njehaniczne zařadzało njeje, kaž to czrjóda tychle arabskich rubježnikow tam czini.

Kaž tiger, najhóršte dźiwe zwěrjo, na swój wopor w kerczinach łaka, tak nadpaduja arabscy rubježnicy čzidze wiesci njeminowaných czornochoch, z mocu rubja żony a džeczi, kotrejž su sebi trzebař trochu do pola zwěrile. Żony a džeczi je jim najbóle pytana „twora“. Najszylnišji mužojo njezwěrja sebi, jim so pschecžiwič, pschetož rubježnicy su nanajlepše wobrónjeni, czornochojo pat teliż hiszczę njeznaja. Swoju „tworu“ pschedawaja rubježnicy na bližich afrikanisch wikach, hdyż so wbozy njewolnic hafle skot pschedawaja — a to doscž tunjo. Často da tajki pschekupc por żonow za jenu jeniecku wowcu.

Njezandze skoro žadyn dżen, zo by karawana njewolnikow pschedez jězor Tanganji so njepšewiejsza. Často wobydlerjo cylych wsow, kotrejž su rubježnicy nadpadnyli, so wuwiażaja na rukomaj a nohomaj, a potom z cęzkiem klocem za sčiju wuspinami dyrbja wbozy čłowiejeko w najsurowszej horcozie bjez jědze a bjez picja cyly dżen hicz. Wjezior hafle dostanu horsku jědze a kuſf wody. Psihi taſkim napinaju moch wbohich čłowiejekow boryż wopushcza, tola njemilne hšudy a schwifadla jich čwiliwarjow jich dale honja. Schtož dale njemože, toho bjez wózdroho wonoh zaraża — a to je hiszczę smilnosć; často jomu jenu nohu a ruku wotrubaja a joho ležo wostaja — hako jědž za dźiwe zwěrata.

Rubjenjo tuthich czornochoch z jich wsow su njewuprajicze kramne. Kaž na dźiwe zwěrata džerža Arabojo na nich hońtwy. Schtož so jim dobrowolnie njepoda, toho na měscze morja. Tak wobkruczeja afrikanisch puczowarjo, zo jedyn czorny njewolnik 4 haj 10 druhich, kotsiž so wschitnych morja, placzi. Cameron, protestantski puczowar, kij znutstwowni Afriki znaje, powěda, zo su rubježnicy, kotsiž dyrbjadu 50 żonskich wobstaracz, k tomu džesacz wsow spalili a zniczili, z kotrejž je kózda na 200 dusjow měla.

Kelko njekhmanstwa, kelko žadławyh njeskukow tak znutstwowna Afrika kózdoletnje wohłada, hdyż so lěto wot lata kaž Lavigerie praji, na 400,000 abo kaž drugi powědaja 500,000 njewolnikow pschedepsheda! A hdyż so wozmije, kelko jich pôdla zahinje, so skoncuje, dha many kózdoletnje z najmjenišha 3 milliouñ čłowiejkom, kotsiž su wopory njecžlowieszeje zboszcze!

Tute žadławe pschedekupstwo wobstoji hafle něhdże 50 lata, a je poslednje 20 lata so straschnje rozgħerilo. Wulke krajiny, kotrejž běgu priedy plódne a polne wobydlerjow, su někto puste. Kardinal Lavigerie praji: „Hdyż by so pucz do znutstwownieje Afriki zhubił, dha by so zas namakač hodžał po bělych koſczač njezbożownych, kotsiž su z mordarskej ruky wumrjeli. Po cylym puczu su roz-

brojene. Islam, hjezbojne „nabožništvo“ je, kijž žadlave psjekupštvo spěchuje, a te wosebje kčaje w Timbuiku a w Mahdijowym kraju.

Koho njevrbjała wutroba bolecz, hdyz myjski, kaf so z čłowjekami, kotsj su krej a kóz̄ faž my, takle začhadža? Chto njevrbjał kardinalej, kotrohož je svjatih wotc Leo XIII. wupostala, zo by tutu hčiznu wójmu předował, najlepši wupřeh pšcez? Boh žohnuj prćowanija tutoho „ja poschtola cžornochow“, kardinala Lavigerie-a!

Domjach sredk za wobkhowanjo domjacohu počaja.

Ke svjatomu Vincencu Ferrerskomu (1418) pščinidže nědy žona a skoržeshe jara na swojoho wobožnogo muža. „Nimale kóždy krócz, hdyz mój muž domoj pščinidže“, załoszczęsche žona, „mje načezje.“ Nutrniye proščešche žónska svjatohu Vincenca, zo by jej tola sredk dał, zo by wo měre moħla živa bycž. Svjatyj jej wotmołwi: „Dzi k wrótnikej naschoho kłoschtra a daj sebi karancz̄ wody wot njoho načrječ ze studnje, kotraž je na hčiznej hódbhe. Karancz̄ z wodou wzmi sebi sobu domoj a hdyz zaſtyschi, zo twój muž domoj dže, potom naſrēbaj cylu hubu połnu tejele wody. Njejmēschi pak ju požericz, tež nic wuplumyč, ale dyrbischi ju w hubje zdżerječ tak dołho hacž móžeschi. Budżeschi-li to swérne cžinicz, faž sym czi prajil, sym czi dobry za to, zo twój muž so na tebie wjach njerožniewa, ale połornočz̄ dobudże.“ Žona cžinjescze, faž bě jej Vincenc prajil. Hdyz zaſtyscha, zo muž dom dže, naſrēba sebi cylu hubu połnu wody a zdżerja ju w hubje. Muž po swojim waschnju swarjesche faž wschednje a cžinjescze žonje wschelake poroki. Ta pak, dokoł njejmēdzesche wodu z huby pšcezječ, dyrbischi mijelcječ a nje-wotmołwi jomu ničzo. Tak so sta dwójcy a trójcy — muž žonu swarjesche, žona pak ničzo njewotmołwi. Muž so džiwasche na sczeŕpnosczi swojeje žony, pšchesta swarjecz a džakowaſche so Bohu, zo je zwada pšhestala. Tež žona so wjeseleſche, zo je so zas mér do domu wrócił a džesječ k swj. Vincencu, zo by so jomu džakowała za dobry sredk, kotryž bě ji wukazał. Svjatyj pak rjecky: „Sredk, kotryž sym tebi k zdżerzenju pšcezjenoscze dał, njeje woda naſheje kłoschtriskeje studnje, ale mijelczenjo. Ze swojim napšcezjiwienjom a hněwym wotmołwienjom wabiſch swojego muža k hněwej; hdyz pak mijelcisz, potom joho zaſy změrujesci. Pščichodnje potaſtim mijelc a wobkhowaſch domjach mér a počoj.

T. N.

Z Luižich a Sakskeje.

Z Budyschina. Na dnju donjeheswacza svjateje Marije mjeſeſche tudomne „katholske towarzstwo mužskich“ swójbny wjeczor, na kotryž běſhe pódla swojich sobusławow a jich swójbow tež wschelatich hofczi pšcezproſylo. Sala katholskeje towarzshnje běſhe połna, hdyz so swjedženitska zhromadzina z hudźbu na klavirje wotewri. Pščitomnych, mjez kotrymiz běſhe tež najdostojnijschi kniež biskop z tudomnymi duchownymi, powita pšchedsyda towarzstwa kniež njezeliſſi předat kummer a rožtoži z pščichodnymi słowami zamer a štukowanjo towarzstwa, haſko zjenočenistwa tudomnych katholisch mužskich. Potom hrajeſche zo džiwadlo „Der Onkel aus Amerika“ a „Ein weisser Othello“. Wobaj kruhaj zo cyle wustojnje wuwjedžeschtaj, faž běſhu mjez hrajacymi někotsi, kotsj su swojeje dobreje hry dla hižo derje znaci. Pawzy hudźbne pšchednoski wupjelnjowachu. — Po džiwadle běſhe hřečeze dalscha zabawa. — Tež z Lubija běſhu někotsi katholikojo

na swójbyny wiceżor pshijeli. Też tam je so w najnowšim času katoliske towarzstwo tworilo, kotrež dce pshede wschem cyrkwiński spew, potom paž tež poważkowne nabożne należnoścje spłchowacż.

Khowanjo njeboczęckiego probsta P. Alberka Hechta w kłoschrje Marinej Hwězdje sta so njedzeli 5. augusta po połnju pši wulkowym wobdżelenju patronatkich duchownych a katoliskiego ludu z kłoschrſkeje wokoliny. Też tójskto drugich duchownych, mjez nimi ff. senior Kucjanek a kantor Scholka z Budyschina, něvtci zaſtojnicy z Kamjenca a drugi naſladni běchu na pshewodżenjo pshihli. Kondukt wjedzelske kniez propst P. Mikławskih Braugarten z Marijinoho Dola. Czelo njeboczęckiego je so na nowy džel kerchowa, kiz je so wot dotalnogo kniežnjacoho kerchowa wodżeli, pothowalo. — Krótki je był čas, w kotrymž wjelelubowanym kniez propst po Bożej radze tudy swoje ważne zaſtojnictwo debjelske, tóMLE krótki čas paž je dosahał, luboč ſ njezapomnionemu kniezej, kotrež pshii dlejšim dželenju wot tuteje jomu taž lubeje krajinu na jeje wobydlerjow zahyl njeběſke, z nowa taž zahoricž, zo jomu wszychy żohnowane wopomnječjo wobkhowaja. R. i. p.

— Hało nowy wuczeń do Schpitala pola Kamjenca pshinđe kniez Čoč je Schönfelda. Dotalny schpitalski wuczeń kniez Lübeck je do Nadeberga pshesadżenj.

— Tudy běſte minjenu njedzeli ſchadżowanka zwjaſka dobrowolnych wohnjowych woborow. Hascherjo ze wſchelatich městow a wsow hornjeje Lužic a blízše Čeſkeje běchu so tu zechli. Na jich powitanjo běſte so cyłe město wypſhilo. Po połnju wuwiedzelské tudomna měšćanſka a Židowska wohnjowa wobora někotre haschowanske zwucžowanja.

— Tež lětusche lečzo je straſhne powodżenja pshinjeſto. Ze wszych krajow su so poweſcze wo nich ſ nam doſtale. W Lužicy a Schlezyskjej běſte 3. a 4. augusta najhórje. Sylny deſhōz kiz njeprhestajnie ſo z njebjes lijeſche, ſczeleſche z hořſkich a lužiskich horow taſku mnohoſc̄ wody, zo tež najmienjsche rěczki ſurowie roſezechu a do torhachych rěkow ſo pshewobrocžtu. Woſebje straſhnie ſu zahadžale rěki Bober, Queis a Niſa, kotrež ſu cyłe krajinu počerile a ze ſurowej mocu mosty a haczenja potorhale, kheze ſpivalale, cyłe daloke a ſcheroke hona a luſti za dolke lěta znicžile. Šurowje domapytane ſu Hirſchberg, Lauban, Naumburg, Greiffenberg, Flinsberg a t. d. Schkoda ſo wobliczicž njehoodzi, wuežinu milliony; tež je wjac čłowiekow wo živjenjo pshihſlo. Z wjetſha ſu to jara khudzi wobydlerjo, kotrymž je woda wscho wała abo znicžila, ſhcož ſu z lětadolhei prou ſebi někaf nahromadžili.

Z Drježdjan. 33. MM. kral Albert a kralowa Karola, kotrež ſtaj wot 5. juliia na pucžowanju w Danskej a Schwejdowskej byloj, ſtaj ſo ſredu rano po 1 hodž. zas do Drježdjan wróćiloj a wot tam do Pilnic podałoj. Runje hdyž Majestosci do Drježdjan pshijedžeschtaj, běſte tam na Bhorjelskej drožy ſtraſhny wohu wudzyli, kotrež drjewowu nahromadu drjewokupca Höhne znicži.

3 chloho swęta.

Řemiska. Kejzor Wilhelm dce w měſacu oktobru awstrijskoho kejzora we Winje wopytač, a poda ſo wottam najſkerje dale do Roma. Tam nic jeno italskoho krala, ale tež bamža wopyta. Dofelž je kejzor Wilhelm evangelskoho wěrywuznacža, dha ſwiaty wótc pshecžimo taſtomu wopytej we quirinale pola italskoho krala nicžo njezměje.

— W Varlinje je tute dny portugalski kral Ludwik pola kejzora Wilhelma na wojycze pobyl a je so srjedu pschez Drjezdzany dale do Prahi podal.

— Hrabja Moltke, tiz je najebacj swoje 88 let hisheze prawie czily a strowy, je dzivajio na swoju wysoku starobu swoje zaftojnstwo hako chef (pschedsyda) generalnogo staba zložil. Nimalo 31 let je w tutym zaftojnstwie skutkował a sebi dowěru kejzorskoho dwora, armeje a cyloho kraja dobyl. Też dale hisheze wojerstwej swoju sluzbu zdżerzi a zmēje nětko pschedsydostwo w komisji za krajnu woboru, któz je priedj kejzor Friedrich hako krónpryne měl. Wszechite wuznamienjenjo za njoho je, zo može też dale w domje generalnogo staba bydlic a zo za swoju wosobu adjutanta dostanje. Moltkowy nastupnik w generalnym stabje je hrabja v. Waldersee.

— Dene parizske nowiny psched krótkim z wilejki haru pismo wozjewiaču, kotrež, kaž piśadu, je oprawa Bismarkowa za kejzora Friedricha pschedzivo ženitwje Alexandra z Battenberga z pryncesnu Viktoriju. Nětko je so wupokazalo, zo je cyla wěc falschowana, hacžruniż doscž wszechlinje zestajana.

— Wo zemrjetym kejzoru Friedrichu a joho domje je professor Hans Delbrück w časopisu „Preußische Jahrbücher“ (zeschiniw za měsac august) wschelak wosobne wopomijenja wudał, z kotrejž tudy jenu wěc, ktraž wosobje nasch wótcny kraj nastupa, wozjewiamy. Delbrück běsche wuczer młodoho prynca Waldemara, kotrež 1879 w starobje 11 let wumre, a mějeshce hako tajki wjac let dołho pschilejnosc̄, nimalo wschednje z krónpryncom Friedrichom Wilhelmem rycęcz. Wo Sakſtej Delbrück piše: Znate je, zo chejše kral Wilhelm (pozdjischo přeni nemšsi kejzor) po dobyczu czeskej wójny 1866 na wschę waschňo Sakſku wzac̄ (annetrowac̄). Z toho kruta zwada z Bismarkomasta, kotrež to z politissich pschiczninow naležnje wotradzéše. Nětko zhonimy wot Delbrücka, zo je po prawym tehdomnišchi krónpryne Friedrich był, tiz je zwadu změrował a za Sakſtu pschedzelnje rozsudzil. „Wy wěscze“, tak je wón Delbrückej povědał, „zo je mi Bismarkostwo we konfliktowym času jara pschedzivne było: nětko pak, hdźż se wo spomoženjo wótcnho kraja jednasche, džeh k Bismarckej a wobkruczich jomu, zo je jomu moja podpjera wěsta. Hdźż ja we Nikolsburgu po nahlej hrodowej hórcy horje stupach, zefka mje sředz pucja general von Moltke, tiz mi praji: „Maledzecze horjela wschō w najhórdzej zwadze, kral a Bismark jedyn druhoho njevidzitaj. Awstrijski kejzor je z pomocu kejzora Napoleona mér poskicil, zada pak hako wuměnjenjo njezranjenosc̄ Sakſkej. To kral njecha dowolicz.“ Hdźż horje dónidzeh, namakach wschō tak, kaž běsche Moltke prajil, kral a Bismark běshtaj so zamknutoj, a żadyn k druhomu njechashe. Pytach jeju zjednac̄. Bórzj so wójska rada powoła, hdźż so wo tutej naležnosći rycęszhe. Tu so kral — jenicki krócz, zo je wón to czinił — na mnie wobroci a praji: „Rycz ty we mjenje pschichoda!“ — Tak so sakſke kralestwo pschez zaftupowanjo pozdjisjego kejzora Friedricha zdżerža; jomu mamu so pschede wszechlinimi džakowac̄, zo smy samostatni Sakſkojo wostali.“

Awstrija. Za rektora magnifika Winskeje university su žida Eduarda Sueha wuzwolili. To je zas dopokaz za słowo, kotrež so druhdy říkali: „W Rakuskej je wschō mózno.“ Z najmjenitscha pschedzivo katholskej cyrkwi a wérje sebi tam wschō mózne dowoluja.* Suehove njepschedzelswo pschedzivo katholskej wérje je

* Tak su — zo býchmy jeno jedyn pschedzlad z bližszeje krajiny, z polnōcneje Czeczeje podali — w cyle katholiskim Hajndorfie, któz je wotpuštnie městno z kłóštrrom a t. d., w katholskej ludowej schuli z wuczerjo; jedyn žid a dwaj protestanta!

dosz̄ znate. H̄síhcze w najnowšim času je tutón krohošak hrozył: Zelizo konserwatywni Liechtensteinowy namjet wo nabožne šhule w awstrijskim sejmie p̄sjiwozmu, budža liberalni „zatraschnje herjekacz.” Taikoho muža, a to žida, wuzwola we Winje za wyschschohó wjednika katholskeje wyschscheye šhule! Tola tuta univerſita je drje katholska założena, njekatholiski, njeweririy a židowski duch pak je so tam tak rozschréit, zo dyrbí so bohužel wuznacż: šhula je sebi „dostojnoho” rektora wuzwolila. — Keak zo trasz̄ z taikimi wustupami so tola katholiskim woczi wotewrja, zo nětko ze wšej mocu założenjo katholskeje univerſity we Salzburgu spēchuja. Židowskim a liberalnym zastojnikam, kotz̄ su z wulkoho džela p̄scheziwniczy Awstrije, dyrbja so wopravdze katholscy a rakuſcy zmysleni zastojniczy napšhecz̄ stajicž; hewač tamni swój kraj p̄scheradža. Dobryj katholikow pak Winska univerſita węscze mało woczechnie. To je jenož na wopravdze katholskej univerſicze mózno. Amerikanscy katholikojø ze swojim dobrym p̄schiłdom do pređka krocža. Čzi so dolho njekomđa. Za krótki čas su tam telko pjeniez nahromadžili, zo móža we Washingtonje hižo taiku univerſitu twaric̄ a ju hižo nazymu za theologiju wotewrja. — Dobru nadziju za wjivjenjo katholiskoho zmyslenja w Rakuſkej stajeja na zhromadžiznu rakuſkich katholitow, kotraž so kónc novembra w Winje wotbudže. Tam budže zatwescze tež wo spominjenej univerſicze ryc̄.

— Winski magistrat je dlějski čas cyle rozhorený był, dokelž běsche so w tuthm němſkim měsče něščto straschnie stało: Češki městník běsche sebi dowolil, we jenej cyrkvi městskoho džela „Favoriten” češki pređowac̄. W tuthm džele města je mjenujic̄ jara wiele češkých dželaczerjow, kotz̄ němſki njemóža a njerozemja. Taikoho njeskutka bě so magistrat tak stróžit, zo čeňsche so na archibiskopſki ordinariat, haj tež na ministerſtwo wo pomoc wobrocžic̄. Pozdžiško pak je magistrat tola zas i sebi p̄schiškol a spóznał, zo so tu nicžo činic̄ njehodži. Njedybži so zabycz̄, zo je we Winje samym p̄schez 100,000 Češow. Wo češtu šhulu su so tucži dotal podarmo prćomali — nětko bydžu jim najradžho tež zařazali pređowanjo, kotrež jenicej rozemja. A shto je wina, zo je tam telko češkých dželaczerjow, kotz̄ ani němſki njerozemja? Dokelž němſcy fabrikanty najradžho češkých dželaczerjow do swojich fabrikow bjeru; tyč móža potom bóle kóčic̄, zo bydžu jim tuňšho dželali, a eži sebi to tež sterje lubičz dabža, dyžli tamništi němſcy dželaczerjo. Tež najsprawniſche žadanja bydžu jim nětko najradžho zapoweli. A pódla hréšha so awstrijscy Němcy na wšitkje druhé narody, zo narodnoſez nad wěru stajeja a druhim strowoho powětra njepoſcheja!

Rom. Wamž Leo je wosebitu bullu wudač, we kotrež wón swój džak wupraja za wšitkje swatocžnoſce a zarjadowanja, kotrež su so z p̄schiłnoſce joho 50-létnoho měščniſkoho jubileja stałe. Ze spominjenej bullu je swiaty wótc tež wosebity rjad założił, kotryž móže so tym spožčic̄, kotz̄ su wo swje- dženſke zarjadowanjo spominjenoj jubileje wosebite zaſlužby sebi dobyli.

— Swiaty wótc je wuprajic̄ dał, zo smě zwjazk dželaczerjow, kotryž we Americy p̄schez million sobustawow licži, so čeřepjec̄. Sobustawy mjenujia so „ryc̄zerio džéla”. Pređne wuſtawki tutoho zwjazka běchu trochu straschnie; a dokelž tež tisacy katholickich dželaczerjow jomu p̄schiſtujc̄, žadaču sebi katholscy biskupia, zo by Rom tutón zwjazk zaczíšmył. Hdyž pak su nětk wuſtawki po žadanju cyrkwinſkej wyschnoſce porjedžene, njeje trjeba zwjazk zaſudzic̄. Dokelž cyrkwinſka wyschnoſce žamu p̄scheziwniu nima, jomu so p̄scheziwječ, budže drje tež w Europje so rozhcerjec̄. Węscze je lepje, na zakoniskim puczu, třiž wěrje a jeje porucžnoſcžam napšhecz̄m njeje, často zrudne poſtajenjo dželaczerjow porjedžic̄, dyžli ze

ſocialiſtiſkimi „frasami“ (rjanymi ſłowami) a lubjenjemi jich myſl a ſtowym rozm a wutrobnym mér zanadawac̄.

Francózka. Zběžk dželac̄erjow je ſo z Pariza tež do wſchelatich druhich městow rozšířil a je cyle podobny powſhiftovné rebołucji. Tam a ſem ſu hžo ſpytowali barricady iwaric̄. Nětko je francózke knježerſtwo ſkonečnje poczalo pſhcežiwo zbežkarjam kručiſho wступowac̄, z cžimž je tež zbežkej moc wzata. Zo je knježerſtwo tak dołho pſhijhadowalo, ma ſwoju pſhicižinu we tym, zo wſhak ſu joho ſobuſtawu nimale tež tajcy, kac̄yž ſu tamni dželac̄erjo: pſhivnícy straſhneje „commune“, kotaž je 1871 Pariz na ſamu kromku za-hubjenia pſhivjedla.

Schpaniſka. We Seville je kulotwař tamniſcheje kathedrale (biſkopskeje cyrkwe) ſo ſypnýl. Tuta cyrkę je jena z naſtarſkih a tež naſkraňſkih cyloho ſweta.

Ruska. We wjacorych krajinach Ruskeje, woſeſje we guvernemencze Perm je dołha ſuchota a ſurowa horcota cyle žita nimale ſpalila. Dokelž ſu tam wot ſta 1883 pſhyc̄ ſchpatne žu měli, je tam hłód a drohota pſhed durjemi. Leta je tam wot ſredz julijsa žałostna horcota (hač na 40° Reaumura) a wot ſpočatka julijsa tam njeje žana kryeplka deſhczga panyla. Nětko je ſo tam, zo by ſo nje-zbožo dopjelniło, tež hiſčeze z Tobolska ſibirskej mór pſhinielle.

Turkowska. Sultan a miłośćciwe ſotry. „Wiener Fremdenblatt“ piſa z Turkowskeje ſežehowach podawki: Pſhed krótkim běſhe ſproſty a khudy muhamedan dla inierſchoho pſhestupjenja k ſmierci wosudzeny. Njebožowny mějeſche wóſom džec̄zi. Lědma běchu miłośćciwe ſotry ſwiatohu Vincenca z Paula wo tutym wusudze ſlyſhala, podaſhu ſo wone hn̄dom do paſlaſta, hdzej wot audiencu pola ſultana proſhachu. Sultan, lědma wo pſhitoſnoſci miłośćciwych ſotrow ſlyſhawſhi, da jím hn̄dom zaſtupic̄, a z najwjetſhei pſhczelniwoſciu na jich pröſtwu poſluhac̄ſte. Potom jím wotmoſki: „Kak mož ja nadobnej horliwoſci, kotaž we wutrobie tajke myſle wubudža, něſhco zapomieć? Dzieče z tutym zaſtojnikiom; wón was do jaſtwa dowiedźe, a wy změjecze to wjefelo, zo ſwojoho zakitancu ſame wuſwobodzic̄ze.“ A hdyz chyđni ſotry cyle hnute ſo pokornje poruczic̄, praſi jím ſultan hiſčeze: „Njezabudzje pucz do tuttoho paſlaſta. Tak husto hač mac̄e žanu hn̄du wote mnje žadac̄, budža ſo wam, jandželam miłośćce, wrota wotewrječ!“ — O kak zahańbi mohamedanſki wjeřich tamne kſhczęzanske krajne, hdzej ſo miłośćciwe ſotry, kotrež toſa jeno wu-žitku čerpjacych čłowjekow ſluža, pod policaſſki dohlad ſtajeja!

Naležnosće našoho towarzſta.

Sobustawy na ſta 1888: kk. 414. Madlena Domaſkac z Koſlowa, 415. Michał Haſa z Ratarjca.

Za cyrkę Wutroby Jézusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinjeſtej 102,640 m. 67 p.

K česći Bożej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: wopor Rumburg-ſkoho processiona w Baćońskiej cyrkwi składowany 8 m. 36 p., K. P. A. H. (swječatka) 1 m., přez k. P. Alexandra w Klóſtrje 3 m.

Hromadze: 102,653 m. 3 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,252 m. 65 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadze: 10,253 m. 65 p.

Zapłać Bóh wſem dobroćerjam!

Cžiſčej Smolerjek knjihčiſtceječe w macžicžnym domje w Budhſchinje.

Katholicki Pospolitost

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towarzſta Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 17.

1. septembra 1888.

Lětník 26.

Pucjowanjo kejzora Wilhelma do Roma.

Hijo dawno pišaja nowiny, zo kejzor Wilhelm po swojim dokonjanym wopytcze pola russkoho kejzora, schwedowskoho a danskoho krala tež awstrijskoho kejzora a italskoho krala wopytacž pojedze. Někotři čechy tu tež wědzeč, zo kejzor býrž z Drježđan a Pilnic, hdžež je psched někotrymi dnjami naschoho krala wopytal, dale do Wina a Italskeje pojedze, shtož pak so stalo njeje. Tutoń wopyt pak so na kózdy pad wuwjedze, a tež do Roma drje kejzor Wilhelm pschiudze.

Poslednijski wopyt dyrbí naschu kędzibnočez wosebicze wubudzeč, pschedetož Rom je srjedzizna katholickoho swěta, a je město, kotrež je italska revolucija, wot italskoho knježerstwa podpjera a spěchowana, w I. 1870 hamžej rubila. — Pschedez tutu wobstojnosč dostanje wopyt němčkoho kejzora w Romje hinašu waznosč, hacž žadyn druhí.

„Kölnische Volkszeitung“, katholicki časopis, wo tym pisa: „Wósmomiacze lět je so minylo, zo je wójsko Viktora Emmanuelowé posledni žbyt cyrkwijskoho stata pschedobylo a hlowne město křesćanstwa, residencu hamžovstwa, do hlownoho města Italskeje pschedewobroczo. Tola we wšichcich tyhle 18 lětach njeje hisičče žadyn monarch do Roma pschedis, kiz by ze swojim officialnym wopytom we Quirinale jednotu Italskeje pschedipoznal, kotrež je so k řekodze cyrkvi je a swjatohho stoła dokonala. Zo bychmy jeno wo najnowškim času ryczeli, pschedežehu w zařízenym našeczu brasilijski kejzor, jendželska kralowna, würtembergski kral do Italskeje; ale kral Humbert dyrbíše do Florenca hicž, zo by jich tam powital. Kral Schwedowskéje, Oskar, pschedež drje do Roma, ale „inkognito“ halo hrabja, a tak su dotali wšichci monarchojo, protestantscy runje tak kaž katholicki so zwijeli, a cyle napadnje so zwijeli, we Quirinale swój officialny wopyt činiciž, zo njebychú z taikim wopytom powalenjo najstaršeho, najdostojnějšeho a na najprawniškim podložku natwarjenoho tróna pschedipoznali.“

Tutym słowam „Germania” pshisponni: „Na wschitko to su vatisanske a druhe katholske časopisy časzcjego spominał. Druhe wobstojnosze pał cyku węc hiszceje bhole rozaſnjuja. Królowa Endzelskeje, Viktorija, bęsze njedzèle dołho we Florencu a njeje krótki pucz do Roma cziniła, a tola by w Romie nanajslawniſhgo pshijata była. Kejjor Brasilijskeje, drje katholski monarch, je męsacy dołho w połnocnej Italiskej pshiebywał, je też połodniſhu Italisku wopytał — ale nim o Roma jēl. Tak je też znate, zo je awstrijski kejjor Franc Józef swój wopyt pola italskoho kraja hiżo wjac lęt winoſty, ale jón njewuwiedźe, dokelž jón w Romie, hdzej sebi jón Italscy żadaja, czinicž njecha.”

Tohodla njemóžemy wopytej kejjora Wilhelma II. runje w Romie z wjeſtoſcę napshcęzo hladacz. Wopytanie italskoho kraja wschak moħło so runje tak derje we Florencu, Turinje abo Monza stac̄. Hdyz pał so runje Rom wuzwoli, dha so z tym italska jednota z Romom jako hłownym městom pshipóznoje, dha so zjawna njeprawda a revolucija, z kotrej je so wschō tak stało, taj nětka je, wsprawni, a dobre prawo swjatohho wótca na joho tycsletne wobſedzeństwo Roma — kotrej je jomu hruba moc rubila — zacisnje.

Ke tomu pshistupi hiszceje druga wobstojnoszcz. W Romie bydlí italski król Humbert we Quirinale. Je to bamžowy hród, kotrej je pshicy privatne wobſedzeństwo bamžow był. Tuton hród su pshici pshedobyczę Roma ſavoyſcy kralojo biez wschohu wonoh' rubili a nětka do swojej reſidencji pshewobrocili! A w taſkim rubjenym bamžowym pałacze dyrbjal němſki kejjor bydziez chcej, a to w měſeſe, kotrej je żadławy għeżejkarjam a revolucionaram Manzini-ej, Garabaldi-ej a druhim pomniki staſało?! Zawérno, je tak kaž wulke wołżenjo, hdyz w nowiſhim časju piſaja, zo je w naſtupanju italskoho puczowanja hiszceje nēſhtožkuli cykle njewěſte.

Z cyka so pshewulke pshiegħelstwo ze għeżgħarnej Italskiej njezda jara spomożne bycz. Crispī, tiz̄ je nēħdy halo wjednik għeż-żebżkarjow sobu na barrikadaq stāl a je halo bigamist (z dwemaj maridżelijm) ġiwwi, njezaſtużi, zo so z nim telfo hary čini, kaž je so dla joho wopyta pola Bismarka stało, byrnje wón też nětka prēm italski minister był.

Leo XIII.

(Poſtracżowanjo.)

Wsjħedne žiwenjo Leona XIII. je jednore a cyle kručje rjadowane. W 6 hodž. bamž stawa a rucze so zhotowawschi poda so do swojeje domjaceje kapale, hdzej pshied tabernaklom klejż swoje rańſhe modlitwy a rozpominanjo dokonja. W 7 hodž. swieczi Božu mschi, pshici čimż jedyn mēſħni jomu pomha. Časzcjego, wosebje njedżelu, dowola so někotrym pobożnym, zo smēdża na tutej Bożej mschi pshitomni bycz. Istim też bamž swjate woprawjenjo wudżela. Cyka swjatocznoszcz, wosebje wulci cęſecommna poſtawa wyschijchoho mēſħnika, joho nutrnu pobożnoszcz pshici swjatich potajnoszczach kózdy raz pshitomnych hħuboko poħnuwa. Po swojej Bożej mschi je bamž hiszceje na druhej pshitomny, zo by dżakprajenjo dokonja; po njej poda so do bliżiſčeje iſtaw, hdzej poħneda: schalku kħofeja z caħlu abo też dwi jejj.

Wokolo 8 hodž. zapoczątua Leo XIII. swoje wsjħedne dżelo. Sedżo w stole pshici swojim piśnym blidże pshijima a rozsudża pshednosħki wħselakih kongregacijon a minnixi nizżejhi żastojnikow, też lisiżi a korrespondencyz z cykloho swęta. Swēdomicje ġhe po mōžnoſci wschō sam widżeż a pruhowacż, tohodla su w joho

jstwi často cyše hromady aktow, kotrež dyrbi pschedzélac̄. W 9½ hodž. pščijima bamž kardinalow, swojoho statnho sekretara a präfektow wſchelakich kongregacijow. Po 11 hodž. su zjawné abo privatne audiencie za zapóslancow wſchelakich krajow, kotrež su pšči swjatym stole zaſtupjene, za biskopow, kotsiž su do Roma pščijeli, a druhich wuznamjenjenych. W 1 hodž. poda so swjaty mótc do vatikanskich zaſhrodow, zo by so tam pſchelhodžował; z wjetšha dže wón pſchez bibliotheku, hdžez často z tym abo tamnym z wuczencow, kotsiž z cyloho swěta na studije sem pſchelhodžaja, pſcheczelne popowěda. Bamžej do předka krocžitaj dvoj Schwajcarzej a dwoj nobelgardistaj, bamža pak kždy raz pſchewodža tón abo druhí prälat. Prjedy joho často pſchewodžeske kardinal Leo dochowski, dónz hishcze we Vatikanje bydlesje; nětko pak najbóle młody monsignore Boccali, bamžowy tajny sekretar, pſcheczel a dowěrnik, kotrehož je hižo w Perugiji derje znak a wottam k sebi za tajnoho komornika powołał. Hdžez je hroźne wjedro abo bamž jara sprótny, iždži we wozu, woſebje k tomu natwarjenym, po dolhich lhódbach wulkotnych zaſhrodow.

W 2 hodž. bamž wobjeduje, a to, kž sebi stare waſhynjo žada, kždy krócz sam. Sedži we wysokim stole, nozy na podnožku złożujo, za blidom, kotrež je spody z drohotnej damastowej deku a na tutej zwieržha z bělým wot kloſtynskich knježinow wuſhivanyム rumbom pſchikryte. Blidowa nadoba je slěborna ze złotym felowym nopaſhkom, talerje su ze srečbělóho porcelina ze złotymi kromkami. Wobjed je jara jednory: mjasowa poliwa, beefsteak (howjaza pječeñ), dwoje warjenjo, nětore ptody a poł ſchleicžki bordeauxſkoho wina. Bamžowy kuchár, kž rano w měsće trébne nakupi, pſchimje pſchipołdnju pſchihotowane jēdze do pſchedzistwy, hdžez so blidowomu dostojniķej pſchepodadža. Pšči swjatocznych pſchiležnosćach je pôdla tutoho tež hishcze bamžowy naliwať pſchitomny. Wobjed najdšeje poł hodžim traſe. Do wobjeda a po wobjedze modli so bamž znate paczereje „k jēdži a wot jēdže“, na czož pſchitomni „Amen“ wotmołwjeja. Po wobjedze wotpocznie bamž ſchtwórz hodžim na diwanie.

Do 3 hodž. je Leo XIII. zas we swojej jstwi pšči džele; ½5 hodž. pščijima biskopow, kotsiž wo swojich woſabach rozprawy pobawaja, tež sekretarow wſchelakich kongregacijow wo woſebitych cyrkwińskich naležnosćach a rozšířenju wery, postuha z wulkej ledžbnoſćju na jich pſchednosći, roſhubja a postaja wſchō trébne.

We 8 hodž. pſchimje swjatomu wócej hłowne nowiny wſchelakich krajow. Leo XIII. je pſcheczel a ſpěchowat dobrych ſpisow a ſczechuje tute džela z wulkej ledžbnoſćju. Italſke a francózſke nowiny wón sam cziita, ważniſche naſtawki druhich sebi dawa pſchelzowac̄; mjez nimi su woſebje ważniſche rycze wjednikow němſkoho centra.

W 9 hodž. modli so swj. wótc róžowc, potom ze swojim kapłanom Matutin a Laudes officia za pſchihodny džen. W 10 hodž. potom wjeczera: zwarzene jejo, něſhto ſolotwje a zas poł ſchleicžki bordeauxſkoho wina, kotrež su jomu kelerjo piez radžili.

Potom so poda do swojeje jstwy, tola nic hishcze k měrej, ale k napinacому kritomu dželu. W tutych hodžinach, kotrež hłuboko do noc, haj hacž do ranja doſahaja, pſchihotuje a džela swjaty wótc swoje ſławne wokolne lisy a allukcije, najważniſche bulle a rycze, kotrež chce puczowarjam a deputacijam, kotsiž su so zamolwjeti, džeržec. Wjac krócz hižo je so stało, zo su ſlužowniczych čeſczomnoho starca rano we stole ſedzacoſto, na blido zlehnienoho a z pierom hishcze w ruch namakali: mužnosć běſhe joho nadpadnyla.

A pšči tak napinacym džele džen „wote“ dnja a pšči hewak doſcę ſlabej cželnej mocy je swjaty wótc hižo dolhi čzas spodzivnje cžib a młodny a móže

z čerstwymi duchownymi mocami wulkotne a czeżę nadawki do koniec, kotreż cyrtej a święt jomu psichotujetej. Ze wszej swetu a horliwoścziu zaftawa wysoke po-wołanie, z njebies jomu psichepodat.

(Psichodnje dale.)

Natholska chrkej w Norwegiskej.

Norwegiska, kotaż priedy do japoščotlskoho vikariata we Schwejdskiej skusczęsche, je netko jako japoščotlska präfektura na wosiebitu biskopstu diöceju pozbehnjena, tak zo netk żadny kraj w Europje wjac njeje, kiz njeby katholsku diöcesu měl. Za japoščotlskoho präfekta je prälat dr. Bapt. Felice w Christiania wot bamža postojeny. Tute kralestwo drje wot lěta 1814 schwejdski kral wob-knejzuije, wone pak ma swój wosiebitu fejm a wosiebitu knieżeństwo, kaž na psichlak Wuherska pod Rakuskej.

Hijo we 8. a 9. lětstotku so křesčjanstwo w Norwegiskej předowaſe, ale jara malo wosydlérjow je pschijsa. Swjaty kral Olaf (rodž. 995, zemr. 1030), kiz běsche, hdyž kniezenjo halo 20 lětny młodzenc nastupi, hijo křesčjan, so jara prćowasche, zo by swoich poddanow za wěru Jezusowu dobył. Tola to bě czeżę dželo, dokelž mócní wjerchojo krucze so pohanstwa džeržachu, a so bojačhu, hdyž so wera křiža rozhřeti, wo swoju moc nad ludom. Olaf powoła missianorov z Vendželskej, a zakaza wschudze pohanstke wopory. A hdyž so jomu radži, na-psichecznych wjerchow za so dobycz, dashe cyrkwie twaric z křesčjaniske Bože sluzby załozic. Hdyž běsche nimale chy kraj za křesčjanstwo dobyty, zbehny so hisičeje jónu pohanstwo pod wjedzenjom najmócnisjeho wjercha Thorina („psa“) a Olaf dyrbjescze do Schwejdskiej czelac̄. Won drje zas z mócnym wojskom psichecznu zbehžkarjam wojsowasche, a běsche kraj zas hac̄ do hłownoho města Drontheima psichedobył; tola joho najhórschi njepsicheczel a zakitař pohanstwa, priedy imenovanym Thorin, joho pola Stillestada (1030) mori. Netk zdashe so, zo je křesčjanstwo tudy zas zahubjene. Ale Bože pucze su spodzivne. Schtož so Olafej halo wojo-warjej radžilo njebe, dobu krej a modlitwa marträjowa. Wulke džiwj stachu so pola joho rova. Khor, kotonjž blizo k rowej psichinjeſchu, buchu hny-dom wustrowjeni. We wsichtlich nuzach wołasche so lud k njomu, a Boh iich wuslyſcha. Lud pak pocza Olafa halo swjatoho czeſežowac̄, priedy hac̄ hisičeje bě joho romski stol zjawnje za swjatoho wuprajit. Wsichten wopuſhčicimu psich-hóſtvo a wobročicimu so k swěrnemu Bohu. A sami najhórschi njepsicheczeljo křesčjanstwa, mjez nimi tež Thorin sam, daču so křesčic. Z najwjetšimi swjatoczoſćemi so powostanki swjatoho Olafa do cyrkwie swjatoho Klemencia (Klimanta), kotaž běsche Olaf twaril, psichenjeſchu, a tam so w krasnej křini, ze złota a srebra twarjenej a z drohimi kamienjem a wobrazami wusadżanej, za-khowachu.* Kę czeſczi swjatoho pak so pozdžisjho tež wosiebita wulkotna cyrkje na-tvari a do teje so potom tuta křinja z relikijsjemi swjatoho staji. Kę wulkotna tuta kathedrala je, móžemy sebi psichedstajic̄, hdyž słyszymy, zo běsche wona 102 m dolha a 39 m scheročka z 9 portalem a mjeſeſche 316 woknow a 3100 kamiennych stopow. Po časju reformacieje běsche tuton krasny dom bohužel tak hromadu spadał, zo móžachu so jenož hisičeje we presbyteriju (w khorje) Bože sluzby džeržec̄. Tola w nowisjim času, hdyž je mysl za zdžerženjo starých křesčjanistickich twarbow

* Swjata křinia, kotaž ma podobnoſć starých norwegiskich cyrkwiow, je so po za-wjedzenju noweje wěry do Danškeje (Kopenhaagen) psichenjesta, hdyž je hisičeje so derje zdžeržana namala.

tež mjez njekatolikami so rožščerka, su tež tutu cyrkjej zasj vuporjedječ počjeli.*

Wokolo leta 1540 so wot Kristiana III., krala w Danskej, nowa Lutherowa wěra z wohensjom a mječjom zamjedze. Wot toho časa bě katholska wěra w Norwegiskej zakazana. We spozatku 19. lětstotka, w l. 1815 psjhi wucženjenju Parizskoho mera so postaji, zo može so w tutym kraju katholska kapala natwaric, a směđa so w njej katholske Bože služby zjawnje djeržec. Tola hiščeze 1860 so 6 žonskih, kotrež běchu so do katholskeje cyrkve wróćile, z kraja wupotkaza. Halle w l. 1873 došlo katholska cyrkjej swobodnoć. W lěče 1868 so Norwegiski wot ſchwejskoho japoſchtoſkoho vikariata wotdželi, a na wosebitu diöceſu požbehny z mjenom japoſchtoſkeje präfektury; wona wopščija krajini tak wulku, kaž cyku Italiku. Z Bozej pomoci je so netk hižo 8 kruhy farſkih stacijow a pôda nešto missionskih stacijow założio.

1. K połnju we hłownym měscze Kristianiji, w Fredrikstadze a w Fredriks-halde. 2. K wječoru w Bergenje a w Trondhjemie (Drontheimje), kotrež je stare hłowne město, hdyž buchu norwegiscy kralojo w swj. Olaſowej katedrali krónowani. Tež dženskih džeri hiščeze Norwegisch ſchwejskoho krala nejpšči-póznaja, dóniz njeje we tutej cyrkvi hako norwegiski kral krónowany. 3. K połnoči w Tromsö, kotrež je najwosebnishe město połnōcneje Evropy. 4. W Altenje, hiščeze dale k połnocy, je missionska stacija za Finow a Lapow, kotrež su hiščeze z džela pohanjo a poł-džiwi, ale katholsku wucžbu ſterje pščiwozmu, dyžli protestantscy Norwegojo. 5. Tež we Hamerfesze je duchowna stacija. Hamerfest je poslednje město pola lodowych horow; je tam $\frac{1}{4}$ lěta lěčo a $\frac{3}{4}$ lěta zyma; wobydlerjo tam druhdy tydženje a měsacy dolho ani słończa niewohladaſa. Na ózdej farje staj 2 měchnikaj, dokelž su wosady daloko wot so zdalene a katholikowje rozpierzcheni; hdyž je jedyn z njeju na missionskim pucžowanju, dyrbi druhi domjačyj zaſtarac. W tuthy 8 wosadach namala so w ózdej cyrkje, fara a ſchula. Duchowni su z rjada La Sallete z Francózskieje. W Drontheimje namaka so tež duchownski seminar, pšči kotrejž 3 professorojo 6 alumnow na duchownstwo pščihotuja a norwegisku rycz wucža. We 6 horjeka spominjemyh stacijach su katholske khorownje, kotrež miloſciwe ſotry z Chamberi (w Francózskiej) a ſchere ſotry z Neiſe w Schlezyskej zaſtaruju. W najzdalenisjeh staciji, w Hamerfesze, so w zańdzenym lěče 223 khorjach ze wſchitkich krajow wothlada; z nich běchu jenož 8 katholscy. Zo maja tam missionariojo a kloschtyrſke ſotry z mnogimi wobęžnoſćemi bědzieč, a zo je założenjo tuthy stacijow wjèle staroſčow a pjenježnych woporow žadało, so samo rožemi, a wjacy krócz je tak daloko bylo, zo běchu wericeljo cyrkje pščedali, njebeſhe-li woporniwoſć katholikow to wotwobročila. Najprijej njebeſhu wobydlerjo pščeczito missionaram pščeczelnji, su pač netk, hdyž su jich bliže zemali, jara pščeczelnji a zdwořliwi, haj pščeczelnjici, dyžli w někotrych katholſkih krajach.

W kaſkim kežewje katholska cyrkje pščed zawiedzenjom Lutheroweje wěry stojeſhe, widzimy z toho, zo pod arcybiskopstwom w Drontheimje biskopja w Bergen, Hamar, Oslo, Stavanger a biskopstwa na kupač Faröer, Islandje a Grönlandje stojaſhu.

* Čeſčenjo powoſtanek swjatoho Olaſa bě so tehdom tak w cyklej Evropje rožjerilo, zo thysach czuzych pucžowarjow tudy pomoc phtachu; biskopia, kralojo a zemjenjo pšči joho rowje často klečaſtu pôda burom a hórkich paſtryjom. We wchelatich městach, haj we samym Konstantinoplu, so cyrkje k čeſči swjatoho Olaſa, kotrež so hiščeze hacž do dženskihho dnia hako patron Norwegiskeje čeſči, poſwjećenju.

Na kupje Islandze je so tež psihi nekotrym časom zač katholška stacija we głównym mieście Reykjavík założona. Tuta kupa leży w bliskości Ameriki a ma, byrnje wjetsha była dyżli pruskie królestwo, tola jenož 70,000 wohylslerow, kotisz so z wjetsha jeno wot rybařstwa a ptaczeństwa živja, dokelž rólnictwo jenož psihi morskich brójach wujut njeje.

Psihi spomnici hřeče dhem, zo staj našch kral Albert a kralowa mandelska Karola psihi swojim wopytanju Norwegiskej tež kemshe w katholškej cyrkwi w Tromsö a Drontheimie wopytał a sebi tež staru katedralu swjatohu Olafa w Drontheimie wobhladaloj. — Nježi svjaty Olaf jako patron tutoho kraja pola tróna Božoho za katholške cyrkwe prosh, kotrež su psihi jožo rowje najprénisje twarjene.

Kr.

3 Luižich a Sakskeje.

Z Budyschina. Za nowoho probsta do kloštra Marijneje Hwězdy psihi dže ř. P. Vincenc Bielski, kotrež je předny hřo wjac lét tam kaplan pobyl. — Knjez P. Kawrjenc Enzmann je z kloštra Marijneje Hwězdy za kaplana do Vysočana psihezdženy.

Z Radworja. Hřo hřežijsko bě so wo tym rěčalo, zo bychti sobustawu Jaseńčanskoho kaſina Radworske kaſino wopytale. A to je so skónčenje njedzelnu 26. augusta stało. Dokelž pak bu samý džen tež cyrkvička k swjatomu křižiži posvježena, njemóžeše Radworska Bjesada čeſčených wulstnikow, kotisz běchu w tak sylnej liczbje sem psihieli, pschede wsu powitac, ale jenož we wsh. Zhrromadzizmu samu wotewri psihezdžyda Radworskoho kaſina ze znatum postrowom „Budž křwalem Ježus Křystus“. Knjez wuczeř kral postrowi w psihezdžinym mjenje Jaseńčanskemu Bjesadu, zo je nas w tak nadobnej liczbje wopytala. Potom wustupi psihezdžyda Jaseńčanskoho kaſina a rěčesche wo nastazu katholškich břeſadov, „kaſina“ mjenovaných. Postrok k založenju je z Italſkeje psihijskoh, wot tam do Němcow a tež k nam Serbam. Ale hřo pření křežiženjo mějachu podobne towarzstwa abo kaſina a wo swjatym Janje powjeda so, zo so hřeče w swojej starobje do kaſina nosyč dawasche, a w tyhle zhrromadziznach knježesche wulfa psihežienoſci; a tule psihežienoſci psihežesche rěčnik tež naškim břeſadam. Katholſke břeſady maju wulki wujitk, zdžeržuju a haja katholſku wěru. Rěčnik skónči z třikrátnej ſlawu na swjatohu wótca. Na to mějše ř. wuczeř kral dleſſki psihezdžisk w třižižnej cyrkvičce, kotrež běše džensa hnadm knjez biskop z nowa zač poſwježil, a psihičkou k tomu nadrobnu rozprawu wo stolēnej wojnje, kotrež mějachu Radworeženjo wot lěta 1575—1675 swojeje wěry dla wjescz. Dale rěčesche knjez administrator Žur, wupraji swoje wjesczo nad bohatym wopytom a dawasche psihi tym wſchelake dobre poklony našhomu kaſinej. Skónčenje naspomni čeſčenym knjez hřeče wažnoſc dženſníſkoho dnja za Radworskú wosadu. Hdyž bě so psihezdžyda Jaseńčanskoho kaſina w mjenje Bjesady za dobročiwe psihięczo podzakował, skónči so zhrromadzizna z kerluskem „Čeſč hřwala budž Bohu“. — Po officialnym džele zhrromadzizny zabawiačku so sobustawu hřeče dleſſki čas ze serbškim ſpěwom. — Nježi drje ſchłodžalo, hdy bychti so našche břeſady hřežijsko mjez sobu wopytowale, dokelž so z taſkimi wopytami mjez sobu bliže poznawaja!

C.

Z Drježdžan. Kejzor Wilhelm je Drježdžany a Pilnicu wopytał. Njedzelnu 27. aug. po 11 hodzinach psihi dže wón z Barline do Drježdžan na Barlinke dwórniſkej, kotrež běše bohacze wupysčene. Kral Albert a kralowsk

pryncojo joho tam powitaču, tež běžu generalojo, ministrojo a najwyjššími statni a měščanach zaſtojnich pschitomni. Psched dwórniſtchzom powita wyjšší měščanoſta dr. Stübel kejzora z ryczu a ſkonczi z tſikrōznej ſlawu, kotrejž pſchi tomni horliwje pschihloſowachu. Ze wſchěni zwonami w cyklym měſeče zwonjachu, hdyz kejzor Wilhelma a kral Albert pſchez wupyjchene město do kaſarmow regimenta grenadirow czo. 101. jědzeshtaj. Tam běžhe ſo regiment na paradu zhromadzil. Hdyz běžu majestosći a pschitomni pryncojo we wojerſkim kaſinje poſnědali, podachu ſo wſchitej do Pilnicy, hdzej kralowa Karola a prynceſna Mlathilda nadobnoho hofcza powitaſtej. Wjeczor po 7 hodž. wrócz ſo kejzor zas do Barlina.

3 cyloho ſweta.

Němska. Kmótrojo noworodzenoho kejzoroweho syna budža kral Schwejdowſteje, kral Albert a kralowa Karola Sakskeje.

Awſtrija. Wuherski kultusminister Trefort je wumrjeł. Liberalni ſu z nim mócnoho ſpečhowarja ſwojich wotpohladzaniow zhubili.

Belgiska. Zajimawe ſu ſłowa, kotrej je kardinal Lavigerie, „japoſhkoł czornochow“, we Brüsselu ryczał. Wulkotna cyrkje ſwiatye Gudule, do kotrejž bě zhromadzizna powołana, bě pſchepielnijena z nahladnymi poſluſcharjemi a najwyjššími zaſtojnifikami. Kardinal zapoczą: „Wasch kral ma nadobnu horliwoſć, kotrejž ſama doſaha, cykly kraleſtwu a cykly leſtſtoſ z najwyjetſzej kħwalbu naſjelnicz: wuſwobodzenjo czornochow w Afriču z putow barbarſtwu. To je doſtojne kſheſzanskoſto wjercha, a waschomu kralej je cykly civilisowanym ſwēt zbožu pſchał. We wſobje ſwojoho krała je cyla Belgiffa częſczena była. Tola dyrbju na te ſłowo ſpominacz: Won je ſtukował, a wokolo njoho ſu ſpali. Belgifc katholikojo, wy ſpicze! Belgiffa Kongo-zemja je 60 króz wjetſha dyžli cyla Belgiffa a ma 25 millionow wobydlerjow. Echtó ſeże czinił, zo byscheze ſwojoho krała pſchi joho civilisowanym nadawku podpjerali a ducha wbohich czornochow rozjaſnili, kotsiž ſu tak wotroczej ſwojoho blida kaž njevólnich ſwojoho runječa? Wſchudze maceže kħwalbu njedoczerpaneje dobrocziwoſće a wona je zaſlužena; ſtož paſ Afriku naſtupa, hdze ſu tu washe wopory a jaſmožny? Kello missionarow ſeże tam poſtali? Jenož ſchtyrjo ſu pſchi brjohach Tanganyikowych, a telko jich tež jutſe zas wotjedze. Tola nic poroči čzinicž njecham, ale jenož njedostatk wozjewicž, kotrejž wotſtronicz we washej moey leži.“ Po rozjaſnjenju najhōrſkich žadla-woſzow afrikanskoſto njewólniſtwa ſkoncji kardinal: „Zadam ſebi, zo ſo w tamnyh krajach, kotrej ſu europſkej moey podczisnijene moſlemiñam (mohamedanam) a měſhanym Afrikanam zakaza, brónie noſyč. A wuviwedzenju tuteje zakaznie je wobronjenia moc trěbna: 100 dobrowólnikow, wójnska lódz na Tanganyika a million frankow, to by doſahalo.“

Francózſka. Boulanger je zas cykly zwjercha. Pſchi wólbach 19. augusta ſu we wſchěch tſjoch departementach, w kotrejž běžhe Boulanger kandidat, z wulfej wjetſhini joho wuzwolili.

Wſchelcziſny.

* Rjany pſchikkad ponížnoſće a žiweje wěry je ſchpaniſka kralowna w Madridze dała. Je drje hižo tójhdy, zo je ſo to ſtało, tola čitarjam budže powěſz tež dženſa hischeze witana. Kralowna Krystina jědzeshe

ze swojimaj dżowkomaj nimo kheje njedaloko wrotow puerta del Sol w Madridze. Tu so runje z tamneje kheje najswieciszhi sakrament njesejche; měchnik běsche tam khoroho wohstarał. Hdyž kralowna Bože Czelo wuhlada, da na měscze zaſtač, ſloczi ze swojimaj dżowkomaj z woza a da měchnikej z Najswieciszchim so do woza synycz. Sama pak ſczechowaſche ſrjeđ ſwojeju dżowkom wěſki wóz, kiz pomału k cyrkwi jědzejche, z wotkelz běsche najswieciszhi sakrament so ke khoromu njest. Njeſměrna mnohoſcz ludzi, kotrychž taſti krasny pschitklađ poniznoſce hľuboko pohnu, pschizamky ſo čzahej. Hdyž běhni hac̄ k cyrkwi doſčli, zaſtuji kralowna za měchnikom a pomodli ſo tam khwilku z pschitomnyimi. Psched cyrkwiu bě ſo njeſměrný lud zhromadzil, a hdyž kralowna wuſtupi, pomitaču ju pschitomui z radoſtnym pschitoſanjom wobdawajcy kralowski wóz, kiz dlejši čas ani wotjēz njemožeshe. Tež njeboſicicí kral Alfons XII. je taſti ſtut najhľubſcheje čjeſcزوňoſce pschecziwo kralej njeboſes a zemje wjac króz dokonalał.

* Towarſtwo za zdjerženjo ludoweje draſty. Tam a ſem zaſ počina ſwiatcz. Spóznamoja, zo nije rozomne, wſho ſtaré hjez wſchoho wonho na boſ czisnycz. Spóznamoja woſebje, tak hľupje je, hdyž město rjaneje a pschitſtojne zaſtarſkeje draſty nowe módy wuzwoleja, kotrež ſo kózdu khwilku pschemenjeja. Starſke draſty zaſ počinaja ſo čjeſczič a wažic, haj, załožuju ſo towarſtwa k zakitej ludoweje draſty. Tak je psched krótkim we bajeſtum měſtačku Furth ſo towarſtwo tworilo, kotrež hce ſtaru pschitſtojnu draſtu bajeſkoſko lěſa zaſ k čjeſczi pschitnejcę. Sobustaw je kózdy, kiz ſo po ſtarym wachnju draſczi. — To je zaſ dopokaz za to, tak njerozomne je, pschitſtojnu ſerbſku draſtu zahaniecz a lapki na ſo wěſhcz, kotrež maja kózdy měſac hinaſhe hjez. Njech tola Serbja pschi ſwojim woſtanu a to hjez toho, zo by trébne bylo, podobne towarſtwo załožicj.

* Pschecziwo dybawoſczi je jara dobrý ſrěd ſczechowach: Želbejowe kopejſhka a topołowe kęznečka napař z kropom a ſrěbaj paru tak horci hac̄ možes̄h wutracz z małym likom. Taſke ſrěbanjo paru dyrbis̄h tſi króz za dzei woſpietowacz. — Tutón ſrěd je wſchelakim pomhał, kofiz ſu wſhē druhé podarmo trjebali.

Naležnosće našoho towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 416. Michał Žur, gymnasiast w Budyšinje, 417. Bernard Hicka, gymnasiast w Prazy, 418. Beierec swójba w Almahütte pola Złoho Komorowa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 710. Beierec swójba w Almahütte pola Złoho Komorowa.

Za cyrkej Wutroby Jězusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinjeſtej 102,653 m. 3 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: M. L. z Budyšina 1 m., r. 97 p.

Hromadzé: 102,655 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadzé: 10,253 m. 65 p. — Dale je woprował: M. L. z Budyšina 1 m. — Hromadzé: 10,254 m. 65 p.

Zaplať Bóh wšem dobroćerjam!

Czilič Šmolerječ knihičiſtejernje w maczicznym domje w Budyšinje.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pôrta.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 18.

15. septembra 1888.

Lětnik 26.

Vokolny list Leona XIII.

wo poslednjej njedželi septembra.

Światy wot Leo XIII. je hýzo jutry tutoho lěta wósebitly list wudał, z kotrejž je wón poslednju (pjatu) njedželu septembra lětuszhoho lěta na wulkı wujednach džen za kħude dushe w cziſczu pozběhny. Postajenja swiatoho wótca a tež naschoho najdostojniſchoho knieza biskopa wo tutej swiatocžnoſci budža so hjez dwěla pſchedpoſleđuju njedželu septembra z kletki wozjevječž. Podawamy tudy bamžowý list po łacionskim originalu.

Cžejzedostojni bratſja!

Poſtrowjenjo a japoſktoſke požohnowanjo!

Zo je pječđesaty róczny džen na ſchoho měſčniſtwia njedawno k radoſci cyrkwe zaſwitał, many so džakowac̄, kaž je zdobne, najwyſtſej ſeſdroſci Božej, z kotrehož wolū a najstaroſciwſzej radu wſchē cžlowejſke žiwijenjo ſo rjaduje. Podobnje mózghe wſchudžom tak wulku pſhezjenosc̄ myſli, kotaž we luboſćiwej podatoſci, nadobnej ſeſdroſci a zjawných wopokaſmac̄ radoſce ſo wozjewiſche, jenož Tón wubudžic̄, w kotrehož ruci je doſpolne kniejſtwo nad rozmom, wolū a wutrobu cžlowjeka a kotrež podawki ke kħwalbje kħbecžanſteje werry wjedże a rjaduje. — Ze to pſchekraſny a wopomnjecža hódný podawk, z kotrehož tež njepſhеcželojo cyrkwe — byrije bjezdžak a njerady — ze ſwojimaj wožomaj ſpóznawaja, kaž bōjske žiwijenjo cyrkwe a moc, wot Boža jej ſpožęzena, pſhocy wobſtoji; a tak ſu nuzowani ſo pſhewědcžic̄, zo hjezbózne ludy z hjezrozmomnym počinanjom zakħadzeja a zle myſla pſheciwi Božu a pſheciwi āħryſtusej.

Zo by potajſkim wopomnjecžo na tute Bože dobroty kaž tež wužitk z nich po možnoſci ſo rožgħeril, ſmy poſkady njebijſtih hnadow za cyše nam dowérjene ſtadlo wotewriſi; tež njejjim ſakomdžili wo dary Božej miloſće za tých proſyčž, kotsiž ſo hiſħeče zwonka jenicekleje archi ſpomoženja namakaja: to

smy z tym wotpohladanjom cziniли, zo bycju ws̄chitke narody a ludy we w̄erje zwiażani byli ze zwiażkom luboſcze a czim sp̄ešnijšo zjenoczeni byli w jenickiej wotwczęsti z jenym pastyrjom: z tym zamysłom smy naſchoho knieza Jezuſa Chrystusa tež nutrije proſyli pſki ſwiatoczeńſci kanonifacije n̄edawno dołoniane.

Zložujcy woczi i cyrkwi ſo radowacej smy křeſćanskim heroam, wo kotrych wubjernych poccgiwoſczech a džiwač ſo wjac dwēlowacz njeſodžeſche, hdyž beču pſchiſtuſhne proceſſy zbožownje dokonjane, ſwiatoczeńje poſtaſili a pſchiſcieli někotrym najwſtſhſu czeſcę ſwiatych, někotrym ſlužbu z bóžnyč, zo by tamón njebeſti Jeruzalem ſo zwiażał z tym, kiz na zemi hiſhče puczuje, ze zwiażkom radoſcze.

Zo pał by tute naſheje dželo z pomocu Bożej tak kaž krónowane bylo, kćem ſtutti naſheje japoſtoſteſteje luboſcze z połnoſcze njevoſahnitoho duchoſnoho fužola po móznoſci bohacze pſchiwobroczicž tež tamnym lubowanym ſynam cyrkwie, kotriž ſu w umrjeli ze ſmiercu ſprawnych a z tohole živjenja wuſtupili ze znamjenjom wery a ſu zaſhczepjeni potajnomu winowomu pjeſkej; něko pał ſu hiſhče za džewani do wěcznoho wotpočinka zaſtupicž, dóny Bożej khostacej ſprawnoſci za wobeſidzene winy do poſlednjoho pjenjeſka njeſu zaplačzili. — K tomu naſ pochnuwaſa kaž pſhcečza katholikow, kotrymž budje tónle naſh zamysł jara pſhijomny, tak tež jaſtoſna ſurwoſc khostanju, z kotrymž ſo duſhe wotemrjetych cžwiluju; wyſhe toho pał a najbóle naſ pochnuwa zwučzenjo cyrkwie, kotraž tež pſki najwſeſhſich ſlawnoſczech w beču lěta ſwiate a ſpomožne wopomnjeſzo poſwyczuje wotemrjethym, zo bycju wot swoich hrēchow wuſtvoboženi byli.

Dokelž pał je z katholskej wučbu dopokazane, zo duſcham w cžiſcu pomhaja modlitwy wěriwych, woſebje pał nadobny wopor Božeje mſčę je podpjeruje, měnimy, zo jim njeſozemy žadyn wužitniſhi a lubſhi dar poſkiecicž, hacž hdyž na wſchitkach měſtach za jich doſeſežinjenjo rozmnožimy cžiſty naſſwe egiſhi wopor naſchoho Bojskoho ſriedžicžerja.

Tohoda poſtajamy ze wſchimi trébnymi diſpenſacijemi a derogaſijemi poſlednju njeđelu w bližšim měſacu ſeptemburu halo džen naſwobſherniſhoho wujednanja, zo by ſo ſwjeczila wot naſ, tak tež wot jenotliwych naſhých bratrow patriarchow, archbiſkopow, biſkopow a druhich prälatow, kotriž maya diöceſu, wot kózdoho we jich pſchiſtuſhnych patriarhalnych, metropolitanich a katedralnych cyrkwiach woſebita Boža mſcha po morwych, z najwjetſzej ſwiatoczeńſci a po tamnym ritu, kiz je w missalu woznamjeneny in commemoratione omnium fidelium defunctorum (na džen wſchę kudyh duſchow). Toſamo tež njeſ ſo ſtanje we farſkih a kollegiatnych cyrkwiach, njeſ maya ſwětlych duchoſných abo rjadnikow za pſchedſtajenych, a wot wſchitkich měſhnikow, hdyž jeno ſo njeuwroſtaji Boža mſcha, kotraž officijej toho dnja pſchiſtuſha, hdežkuſi je winowatoſc.

Druhich Chrystusa-wěriwych pał naležnje napominamy, zo bycju ſo wſpoviedawſhi i ſpomoženju kudyh duſchow w cžiſcu z křlěbom janđelow ſo pobožnje poſylnili. — Tym wudželam ſo ſpočny wotpuſk za wotemrjetych; jenotliwym, kotriž — kaž je horjeka ſpomnijene — budža ſwjeczicž Božu mſchu, wudželam ſe swojej japoſtoſkej połnomocu hnadi privilegowa- noho woltarja.

Tak doſtanu kude duſche, w kotrych ſo zbytki hrēchow z wuſkoſci straſhnych cžwilow zarunuju, witany a woſebith troſčit z wopora Božeje mſčę, kotriž cyka cyrkej, zjenoczena ze swojej widzomnej hlowu, zahorjena z tymſamym za-

ćuciōm luboſcje, Bohu pſchinjese, zo by jim popſchał měſtno woſkhewjenja, ſwetla a węcznoho mera.

Miejez tym wam, czesczedostojni bratſja, wſchomu duchownſtwu a ludej, kotryž je waſchej staroſcji dowérjeny, haſo zawaſak Božich darow z połnej luboſcju w tym ſtejzu wudżelamy japoſtolske požohnowanoſt.

Date w Romje poła ſwj. Pētra na ſwiatym dniu jutrow w ſečze 1888
w jednatym ſečze naſhoho pontifikata. Bamž Leo XIII.

Leo XIII.

(Boſraczowanjo.)

Wyskiſhi wjeſt a hlowa cykle je cyrkwe je a woſtanje Jezus Chrystus ſam, kotrohož czeło ſo cyrkę imenuje. Dokelž paſ ſu ſobuſtawy tuteje cyrkwe widżomne, a dokelž widżomne towaſtvo tež widżomnoho wjeſtcha trjeba, je Chrystus we woſobje ſwiatoho Pētra a kózdomojoho naſtupnika ſebi naměſtnika tudy na zemi wuzwolił natwarischi na njoho haſo ſkału ſwoju cyrkę, pſche-podawischi jomu klucze njebeſkoſto kraleſtwa a doweriwſhi jomu ſwoje jehnjata a woſcę ſi paſenju.

Z toho je hnydom widżecz, kaſ wazne a czeſkje je zaſtojnſtwo bamža, kotryž ma zamolwienjo dawacj wo ſtač millionow dowerjenych dufchow. Za Leona XIII. paſ bu wot wſchoho ſpočatka tute zaſtojnſtwo czeſkje dyžli za najwjaſt joho przedownikow, kaſ wón ſam praji „dla złoszcze nětčiſtſho czaſa“, w kotrym ſo nieduſhnoſcje ſtajnje rozmnožuja, duchowne zmyslenjo a prćowanoſt za njebeſami pſchi ſwetnych žadoczach straſchnje wotebjera a ſpomožne ſkuſkowanjo cyrkwe ſo na wſchę waſhnujo zadžewa a tupi.

Pſchiczym toho je Leo XIII. wot ſpočatka ſpóznawał we podrywanju czeſcze, kotař bamžowſtwie a cykle cyrkwi pſchisluſha.

Tohodla je tež Leo XIII. za čas ſwojego knejzenja nad cykle cyrkwi wſeſbie we tym ſwoj hlowym nadawſ widžał a wſchudże doſzahnyje pytał, zo by czeſcze pſchiczymo cyrkwi a jeje wſchomu wjerchowſtwu ſo ſpěchowała a woſnowiła. Tohodla je haſo hlowne powołanjo bamžowſtwia ſpóznał a wuprajił to, zo nic jeno za dufche jenotliwych ale za cykle czołwiekſtwo a joho ſpomoženjo ſo ſtara. Pſhetoz wſch, ſhtož porjad, ſprawnosć a poccziwoſć rěka a je, je w bamžiſtwie kózdy čas ſwoj zakład, ſwoju najmōcnischiu podpjeru mělo.

Budźemy ſo po taſkim tomu džiwacj, zo Leo XIII. džiwajo na wſchelsake podrywace elementy naſhoho czaſa, kotrež měrnomu woſtaczu ſtatow a kraleſtowow hroža, zaſ a zaſ wjeſtow teſele zemje napomina a proſy, zo byhju tola pſchez cyrkę mēr a poſoſ ſwojich krajow zadžewieli? Hdyž Leo XIII. ze wſchemi krajemi a wjeſtami mēr džerzečz abo z nowa założicž pyta, dha ma wón nic jeno ſpomoženjo cyrkwe pſched woſzomaj ale tež wužitk jenotliwych kraleſtowow tuteje zemje.

K docpęciu ſwojich wulfik nadawikow paſ dyrbí bamž cykle ſwobodny, cykle njewoſtiwnej bycž: je jomu trěbna ſwetna móć, kotař joho cykle ſamostatnogho czińi, zo njeby wot żanoſho druhoho wjeſtcha woſtiwny był a wot nikoho we ſkuſkowanju haſo wſchischi wjeſtch cyrkwe zadžewany był. Na to tež Leo XIII. hnydom we ſwojim přenim woſolnym liscze, kotrež wón haſo bamž wuda, poſkazuje, hdyž piſa:

„Zo byhmy pſchede wſchom, kaſ je nam mōžno, prawa a ſwobodu tutoho ſwiatoho ſtoła zaſtitati, njeprſtehanjem ſenje za tym ſo prćowacj, zo naſhzej autoricje pſchisluſha poſtuſhnoſć ſo ſiiczi, zo zadžewki ſo woſtronja, kotrež połnu ſwobodu naſhoho zaſtojnſtwia a naſheje moç haczja, a my tamne po-

stajenjo zas dobudžemy, kotrež je Božja mudra rada romskim hamžam hižo dawno darila. Ščtož pak nas, čeſčebostojni bratſja woſeſje poſonja, zo tute wobnowenjo (wróćenjo ſwētneje mocy) žadamy, njeſju ani čeſčelakomnoſc̄ ami žadoſc̄ za knjefitwom, ale džiwanjo na naſhje zaſtojnſtvo a nabožne zwjazki pſihiſaſhi, kotrež nas k tomu nuzuju; a wyſhe toho nic jeno tohodla, dokelž je tute ſwētne knjefitwo trébne, zo by poſtna ſwoboda dućhowneje mocy ſo zakitala a hajita, ale tež tohodla, dokelž je cyłe wěſte, zo, hdyž ſo wo ſwētnu moc japoſtoſkoho ſtuła jedna, je zjawnie zbožo a ſpomoženju cyłego člowyjeſkuho towařiſta ſobu potrjeſhene. Tohodla, kaž naſhja wiñowatſc̄ ſebi žada, po kotrež dyrbimy prawa cyrkwię zakitowac̄, niemóžemy toho ſo zmitycz, zo wſchitke tamne wuprajenja a protesty wobnowiamy a wobkručiamy, kotrež je naſhjy přjedownik Pius IX. zbožnoho wopominiecž, kaž pſheczivo woſbadzenju ſwētnoho knjefitwa čaſeſzijcho wozjewiaſ a wobnowiaſ, taſ tež pſheczivo nakaženju wſchitkif romſkej cyrkwi pſchiſtuſhachy prawow."

Tute wuprajenja a protesty je Leo XIII. zas a zas wobnowiaſ; a taſ je "romſke praschenjo", kotrež byku pſhecziwic̄ ſak radu cyłe zaprěli, pſhecz ſiwe wostało a je woſeſje w naſhim czaſu zas hłowna naležnoſc̄. Tale naležnoſc̄ njeſodži ſo potajic̄, ale dyrbí ſkončnije na zdobne waſchnjo zas ſo zarjadowac̄.

Hdyž je ſo Leo XIII. za czaſ ſwojego knjegienja pròcował, zo by doſtojnosc̄ hamžowſtwa powyſhil, dha je wón tež z tym cyrkwiſku pſhezzienoſc̄ wſchitkých ludow a wuzki zwjazk mjez ſtaſami a hłownu, mjez synami a wótcom dale a boſe wobkručiſ.

Po tutych zaſadach ſkutkuje hamž Leo XIII. njewuſtawaj o pſhez krafne liſty, pſhez hoſliwe ryče a wutrobne na pomiananja na wſchitkých abo na jenotliwych. „Kaž poſawnia pozběhuje ſwoj hłos“, zo by wěriwy lud warinowaſ pſched ſchłodnymi wucžbam iſevěry a revolucije, abo zo by ſwoje wěriwe džeczi napominaſ k modlitwje, k ſkutkam pokuty a k wužiwanju njebeſkich poſkładow; zo by jich pohnuwaſ kſheczanske towařiſta pilnje hajic̄, straſhnych tajnych zjenočenſtow ſo paſež, młodoſc̄ derje rozwučowac̄, miſſiony podpjerowac̄, prawnu wědomoſc̄ ſpěchowac̄; zo by tu napominaſ, tam zas porokowaſ, tu pjanku, kotrež je ſo zaſorjeniſa, wuplēſ, tam pak zas kħwalik, troſhtowaſ, a poſylniaſ.

Olehe dyžli džecac̄ lět Leo XIII. něko taſ džela; tomule nadankej ſwojego žitwienja je cyły ſwoj czaſ, cyłe ſwoje mocy poſwjeſciſ. Bóh je joho ze ſpodzivnje wutrajinnej mocu a z wulkej čiſloſciu ducha a czeſla wobdaril, je pak tež joho ſkutki bohacze žohnowaſ, taſ zo móžemy prajic̄: Wot zrudnoho cyrkwiſkoho rozſchęzepjenja 16. lětſotka ſem njeſe hamžowſtvo ſenje wýſhiſku doſtojnosc̄, ſylniſku znufflownu moc mělo, a njeſju kſheczanske ludy z wjetſcej poſkornioſc̄ a pođatoſc̄ ſo ſwojemu wýſhiſhomu paſtýrzej ſpohladowali kaž něko za czaſ hamžiſta Leoona XIII.

(Pſchichodnje dale.)

Rijow, metropolia ruſkeje cyrkwi.

Kaž je „Katholſki Poſoł“ w ſwojim czaſu wozjewiaſ, ſu Rúſowje lěſha 900 lětny jubilej pſhiwac̄za kſheczanskeje wěry w měſce Rijowje wyciezili. Swjedzeni běſche, kaž bě ſo do předka prajilo, jeno ruſowſki, druhe ſlowjanſke ludy njeſju ſo na nim wobdzeliſi. Dokelž ſuny ſwojim čiſtarjam naſtaſk w Rijowje ſlubili, jón něko podawamy po wubjernym naſtaſku, kotrež je Pražski čaſopis „Cech“ wozjewiaſ.

Kejow je za rúsovski svét něčto podobne, shtož je za cyh druhí Kejesczanski svét Rom. Prajimy pał podobne, dokelž dyribi so Kejow wo duchownu stavu dželicz ze staroslawnej Moskwi a czubnym Petróhrodom. Kud drje so pszechy ke Kejowej bóle měješče, tola Moskowschen wulkowjerchojo a pozdjišho carojo (kejzrojo) pytachu njepšestajne móć Moskowskoho patriarchi pszechzino Kejowskomu pozběhovac̄. W nowisđim času je Kejowski patriarcha po zdacžu zas vjetšhu wažnoſež doſtał: car Míklawich założujo Kejowski universitu imenowaſche we swoim wulkazu Kejow „colebku swiatej wěry naſchich předowníkow“ a Alexander II. dawa Kejowej čestne imeno „Jeruzalem rúſich krajow“. Tola někto je rúſka cyrkę tał doſpołnje w ruce rúſowskoho kejzora, zo njemóže Kejow a jeho patriarcha dale nicž ſchodzię, a tohodla so po zdacžu a z wonka tutomu patriarchatę zas wjac wliwa a wažnoſcze poſticipuje.

Kejow je woprawdze hłowa abo metropola rúſskej cyrkwy; nadobne twarſke pomniki a njeſmérne dary pobožnych puczowarjow to wobkručjeja.

Najstaršhi kłoshtyr a najſlawniſche rúſke pobožne město je Peſchczerska lawra w Kejowje. Tutón wulkotny kłoshtyr, do kotrohož kóđde lěto statyach pobožnych puczowarjow pschithadzeja, je woſebite město same za ſo, a ſluſheja ſi njomu 16 cyrkwiow a cyle drohi khezow, w kotrychž bydla mnichá a mnichki a w kotrychž ſo puczowarjo darmo hospoduja. W Rúſowskej tež najwjetſhi statni doſtojnici a generalojo a knjenje z najwjetſhoho zemjanſtwa z khwilemi začzuvaja duchownu potřebnoſež, na někotry čas ſo zanknyež do kłoshtyrſkeje cale, zo bydu pobožnomu rozpominanju a najkruciſhomu poſtej ſo podali. Bohate dary pobožnych puczowarjow wſchēch stavow zarunawaja Peſchczerskej lawrje wjac hac̄ nadobnie taſte iich hospodowanjo. Wulkotne jézjeruje a čajownie (hdjež ſo „čaj“ abo tej pije), w kotrychž ſo hobriske ſamowary namakaja, wobjimują wulki džel tuthy tvarjenjow a poſticipują puczowarjam trébne černe wóſchewjenjo.

Najwjaſych puczowarjow pschithadža do lawry w měſacu juliju, a tu knieži potom na ſjeroſkih dworach lawry holkne žimjenjo.

Šta zwonow zwoni z njeliczomnyh wězow a wěžlow, procession pschithadža za processionom z pobožnym ſpěvom; durje a wrota dworow a cyrkwiow ſu wobſtuſjene z wjele ſtami njeſmytih proſherjow, khromych a ſlepých w rozdrjenej drafeſe a z rozcbyhanymi wloſami, kotsiž pał wóſce woļajo ſwoje hubjeniſtvo wozjewujuja, zo bydu miłosć wubudziли, pał cžiſche a tola doſež zrozemiſwie wo tutu miłosć proſha. Luczi proſherjo ſu z wjetſha cytu Rúſku pschepuczowali a mnozy z nich ſo khwala, zo ſu tež w ſwiatym kraju pobylí, a tohodla pschedawaja puczowarjam wjehelake ſmieczenie wody a reliwie: woprawne oliwowe róžowcy, ſwieczatka, kamejki z Nazareta, wodu z Jordana a t. d., ſhtož ſo wſho jara pilnje kupuje.

Najwjetſha woſebitoſež lawry ſu jeje katakomby, kotrež wobsahuju tři mjeiſiſche cyrkwi, wſchelake kapale a na ſto calow a dupow, w kotrychž ſo po woſtantki ſwiatych a marträarjow namakaju we wotewrjenyj kafſeſzach. Dokelž psched njeliczomnyh woſtarjemi ſo wěczne lampy a wóſkowe ſwěcza, dokelž tež kóždy puczowar w ruce zaſwěczeniu ſwěczku njeſe, je w katakombach wujadniſe wuſhaty powetr. Po cyhých khódbach načzahuju ſta proſherjow ſwoje ruce na jaſmožnu, piſhéd woſtarjemi kleča a modla ſo týſach pobožnych, kotsiž ſo po modliwſhi wokoſhuja ſwiate woſtantki a kladu na pschithotowane talerje ſwoje woporne jaſmožny. Tež psched ruhlikami w ſcženach kleča pobožni puczowarjo. Tu ſu puczowarjo, kotsiž chchdu za ſwoje žimjenjo połuczicž, ſo zamurjowac̄ dali, a ſu potom tam žiwi byli wot cyhoho ſwěta dželeni, z woſebitym woſnjeſtſtom chróbu doſtawajc̄. Hdyž ſo duchowne doſež poſhlnjeni cžujac̄, dachu pječza

wotwieru swojego dypiecza zamurjowac a wumrjedcu z hłodom. Ruski lud tajkich pokutnikow za swiatych czeſci. Dale so w katakombach namaka wjac spodzivnych studnijow a swiaty fichtom, ktryz je tam po podawizach swj. Antonius sadzil. Puczowarjo sebi kopjeska, skoru a halzki tohole fichtoma torhaja, döñz moga jich doſahnycz. Powostanki swiatych wſchak bracz njeſmeđa a sebi to tež ſenie njezwérja, to by w Ruskej najzaſtoſniſte a njeſtyszane boharubjenſtwo bylo. W katakombach je tež 30 nowow swiatych, z ktorich swiaty woliſ bęzi, ktryz le kſeſeſenç a poſlednijomu woltowanju trjebaſ. W katakombach pſchebywaſa w calach ſia pobožnych w modlitwie pſchi kſlebie a wodze czakajey, hacz jich Boh le ſebi wotwola. — Wurubane ſu katakomby do ſkał a tworja čaſto tež wjac poſthodow, mnohe ſo po čaſu tež zaſypaſhu.

Tele město morwych je najwiejsza kſwalba Kijowa. Tute ſwiate měſtina Kijow Romej podobny činja. W jubilejnych dnjach ſu woſebje tute města pſcheinjenje byle z pobožnymi wopptowarjemi.

Hluboka wudrjenca dželi Pſchejerſku lawru wot zbytknho města Kijowa, kotrež pſchi brjozy reki Dniepra leži a na kwadratnu milu zemje wobijima. Wulka mnohoſc zelenych, mijedzanych, poſlebornienych a pozłoczenych węzow ſo w nim pozběhuje. Město krasnje leži a dopomina na Carihrod (Konstantinopel). Najwoſebniſha weč Kijowa je 22 metrow (40 łohczi) wyſoka poſtawa swj. Vladimira, ktryz je Rusku do kſeſeſansleje wery wobrocził a kaſał, zo bydu rozwaliſi ſwieczata staroſlowjanſki pſchibohow. We wyſoko pozběhnjenej ruch djerzi přeni kſeſeſanski kniježer rufi kſhiz, znamjo kſeſeſansleje wery, do kotrejež je ſwoj narod wobrocził.

Werowanjo a kwas pola Kopto w Abiſſinskej.

Każ je nam „Pofol“ wondanjo katholſku kſeſeſençu we Abiſſinskej woſihaſ, podawam z toho ſamſnoho dopiſa tež woſihanjo jenoſo werowanja we měſce Tatah.* Kwas traje pola zamozithy tħdżeń. Hizo ſobotu ſo přenja hoſežina djerzi, hōdżez ſo njewieſcze wſchelake dary do domu pſchinjeſu. Hac̄ do ſredy ſo wſchitke pſchiloth le kwaszej wobſtaraja. Na tutym dniu ſo njewieſta z hercami do kupyelow poda. Pjatki barbja ſo jej nohoče na nohomaj a rukomaj čerwjenie. ſobotu ſo njewieſcžina nadoba do domu nawoženje dowjeze, mjez tutej namakatej ſo pſchecy dwē ze złotymi piſmikami a róžiczkami wiſhjiwanej rubiſhych za nawoženju a njewieſtu. ſobotu wjeczor, hdyž ſo ſlónčko khowa, podadža ſi kwasarjo z fallemi a hercami, kotsiż na klarinetu, truby a bubony piſtaja, do njewieſcžiſkoſko domu. Njewieſta ſo nětk pſchikryta z wulkej płachtu, kotaž je z mnohimi złotymi wudebjena, we wjeholym čaſhu do domu nawoženje pſchewjedze. Woblečzo, wutrobiſio a ruch ſu woſebje z wulkej pychu wudebjene. Kſeſeſanska njewieſta dyrbti pſchi tajkim čaſhu pěſci hic̄, mjez tym, zo ſo muhamedanſka na wudebjenym ſtólcu njeſe. We domje nawoženje je ſo hizo předy ſkop zaręzał a pſchihotowaſ, kaž tež wſchelake napoje za kwasarjow. Hodžinu doſloho wofstanu kwasarjo w domje nawoženje. Nětk podadža ſo wſchitke do cyrkwe. Nawoženja, kiz hiſeže njewieſtu ani widział njeſe, poda ſo we woſebitym čaſhu biez mužiki na druhej stronie tež tam. Hdyž je ſo jow najprjedy wjele modlitwów wuſpěwało, měnjeja ſo pjerſeſeſenje ſubjeneju, a pſchi tym wuprajitaj, zo čeataj hromadze do swj. mandzel-

* Tute město leži hodžinu wot wulkeje reki Nila zdalene a ma něhdje 13—14,000 woſylerjow, ktrych ſu 1100 katholſcy a 200 ſchiſmatycz Koptojo. Namaka ſo tam tež jara krasny kloſtchr franciſkanow.

ſiwa ſtupicž. Potom połoži měščnik na hłowy młodemu mandželskeju złote króny a pozohnuje jej. Na to powiňuje rjane twjelco abo pschepaſk na njewjeſzine ranjo, k̄ znamjenju, zo ma wot něka mandželskomu podata bycz. Krónje woſtanjetę w cyrkwi, ale we tym twjeluſcu poda ſo njewjeſta do kwaſnoho domu, a tam hakle ſo jej na druhi džen wot měſčnika wotwozimje. Wérowanjo z modlitwami traje nimale hacž do ranja. Po tutym podadža ſo wſchitcy, wobaj czahaj zjenoczenej, do kwaſnoho domu. Kwas ſo jenož w domje nawoženie džerži, a to z wulfęj pychu a z wulſkim wſcelom, wjele dnow dolko. Wſchelake jędze a napoje ſo pschi tym porjedzeja. Zbožopſchein ſo młodymaj mandželskimaj wuprajeja, a ſlawy ſo wunjesu, a pschi tym ſo ſpěwa a piſka. Na kwaſnym dnju je kózdy czubnik witam, hacž je znath abo njeznath. Kózdy ſo pscheczelne do domu zawedże a za blido ſadži. A potom jomu kwaſne pieczęta z koſejom a cigaretami pschinieſu. —

Zenitwa pschihotuje ſo cyle hinal, kaž pola nas. Hdyž chce ſo młodženc woženicz, wobroci ſo najprjedy na starshu žonku ze swojoho pscheczelſtwia. Tuta dawa ſtebi něko prócu, zo by za swojoho wuja pschilhodnu njewjeſtu wſledziła. Z rěka ſo radži, zo nawoženia wobliczo ſwojeje pſchichodneje mandželskeje psched wérowanjom wohlada, mjez tym zo ma njewjeſta tycac pschileznoscžow, ſebi pschichodnho mandželskoho wobhlaſacž. Holcy imenujcy tudy wonka jenož z pschikrytym wobliczom khodža; tuž móža ſebi nawoženju pschel ſchlewjer derje wobhlaſacž, mjez tym zo tón, jeli zo ju na dræſeje njeznaje, ani njew, hacž je to joho njewjeſta. A nimo toho móža holcy, hdyž za woknieshklami z gitrami zaſtajenymi ſedža, wſchitko wobledzbowacž, bjez toho, zo by jich ſchtó widział. Hdyž je potom mjez nawoženowej a njewjeſzinej ſwójbu wſchitko zarjadowane, ſchtóž ſo wot dwieju, woſebicze k tomu wuzwoleneju starcom, (Wakilow mjenowanju), poſtaji, podataj ſo ſlubjenaj k fararjej. Tudy ſo nett džen pschipowiedanja a wérowanja poſtaji. Hdyž je ſo to ſtało, potom njewjeſziny nan dwaj dželaſ wuežinjenych pjeniez wuplaſci, w domje nawoženie pak ſo wſchitko zarjadyuje, ſchtóž je za pſchichodny kwas trébne.

Kr.

Nědžto wo měſchanym mandželſtwje.

Pſched nědžje pieczęti lětami bě w X. wérowanjo. Njewjeſta bě katholſka, nawoženia někatholſki, po prawom ničzo, dokelž, tak dołho hacž bě ze ſchule, njebě / cyrkej wjac wot nitska wohladal. Wſchē napominanjo a prócowanjo holcyneju starsheju bě podarmo. Holca chyſche a dyrbjeſche ſwojoho ſanka doſtač, abo žanoſho. Jenož njerad zwěrowa jejuf farač, hdyž bě młodý muž zjawnje ſlubil, zo njebudže žonje ženje zadžewacž, nabožne winowatoſcze dopjelnjeſz. Ale kaſ bě to zrozmił, ſo bórzy poſaza. Hnydom po wérowanju zakaza žonje k e mſchi khodžicž a hrožeshe jej z pułami, zwéri-li ſebi do cyrkwe ſtupicž. Pscheczelam a pſchibuznym pſchitkaſa, za tym hlaſacž, zo by žona mjeležo k e mſchi njekhodziła. Pieczę lét bě ſo minylo. Schto bě wboha žona mjez tym czeſpela, njehodži ſo wopisacž. Njedželu ſkyſheshe zwony zwonicž, kaſ wériwych k Božomu woporej woſaja, widžeshe ſwoje towarzſhki k e mſchi khodžicž, ale ſama njefmedžeshe z nimi hčz, runjež by Boh wě ſchtó za to dała, moſta-li zasj jónu, kaž něhdy, w předawſkich zbožowniſkich lětach, na Božich ſlužbach pschitomna bycz; ale to njebě jej dowolene. Kaſ ſo nett často kafeshe, zo bě telko Božich mſchow a pobožnoſczeſow zakomdižila, jenož, zo moſta czim dleje z tym hromadze bycz, kotrež bě nett ſurowy kniez jeje ſwedomja, a kotromuž ſebi njewerjeſhe ani ſlowozla napſtegeſiwo rjeſ.

W tymle czeſkim, zrudnym času pytaſhe a namaka ſwoj jeniceſki troſtſt w modlenju. Něko hakle bě taſ prawje ſpoznała, ſchtó rěla, z cyleje wutroby

so modlicz, a to c̄im bōle, dokelž dyrbjescze sebi c̄as k paczerjam tak rjec kradnycz; hdyz bē jeje muž doma, njesmēdżesze sebi to zwērič. Derje jenož, zo dyrbjescze wón tak husto ps̄chekupstwa dla won do swęta, a tōnle c̄as wuziwasze wboha mandżelska prawje plinje, zo by tež starsze dżeczo, holcza, někotre paczeciki nauklo, zo by wosebje najzbóžnišcu knięznu prawje czesczowało. Tule dowēru kralowna njebes mytowasze z tym, zo jej hnadu spożęzi, kotrejż so wjac̄ ani nadząla njebeſe. Po někotrym c̄zemu porodzi tsecze dżeczatko. Věkar rjekny, zo macz wjac̄ njewołthorje; tuž njež to muzej wozjemja, kotrejż bē runje zaſy zaſuczował. W smiertnym strasze wołasze so wboha żona zaſy k maczera Bożej, troštańnicz zrudnych, a hlej, jeje próstwa bu wuslyshana. Jeje bratr ju ps̄chinidze wopytac̄, a jeho prɔfesze mręjaca macz Boha dla, zo by jej tola duchownoho wobſtarał. Bratr dżescze a wrócił so za krótkę z fararijom. Hdyz skuzowni duchownoho wuhladachu, poruczili jomu hnydom tōnle dom wopuſčic, zo jow niczo pytač nima. Haj, jedyn młodzenc hrožesze jomu, zo jeho po skhodze dele c̄zijne, hdyz njeponidze. Farar pał, sylny człowiek, wotmołwi, zo so taſki ludziczkow njeboji, a byrnejż ich tež wjac̄ było; doniz swoju winowatosze nje-dopjelni, dom njevopuſčci. A z bratrowej pomocu wuhna wſchę z komorki, a bratr strażowasze pſched durjemi, zo njeby nictó wudżelenju swiatych sakramentow zadżewał. Hdyz mandżelski domoj dojedze, bē żonka wumrjela. Zbonijski, skto bē so stało, wołasze a swarjescze, kaſka haiba je so pječa jeho domej stała. Tak mało lubowasze swoju mandżelsku, zo ju po njeſatholſkim waſhuiu khowac̄ da, runjež bē jej za ſiwe katholſki poħrjeb ps̄chislubil. Tak jara hidžesze katholſtu cyrkę.

Katholſte holcy, wukicze z nowa z tohole podawka, zo je nabožniſtwo pſched źenitwie prēnje a najważniſche praſhenjo. Hdyz staj muž a žona wſchelakoho werywuznacza, potom njebudzetaſ tež w drugich ważnych a njeważnych węcach pſcherezene. Samo, hdyz je taſki człowiek dobreje powahy a zwolniwy swoj słub dżerzecz, zo budzia dżeczi po maczera, zo móže žona wſchę winowatosze swojeje wěry bjez zadżewkow dopjelnicz, potom pſchinidu krejni a druzy pſcheczeljo a znaczi a syja njenier mjez mužom a žonu. Sktóż chce potaktim podobnomu wosudej wuczelnicz, wudaj so jenož we swojej cyrkwi, w jenakiej wěrje a z cyrkwiniskim żohnowanjom za mandżelſtwo. Bohatſtwo, rjanoscz a zbožo njeſtu niczo pornio swobodze a jednocze we wěrje a pſcherezenczi w zmyslenju, ktraž móže jenož wobſtarac̄, hdyz staj muž a žona jenožo werywuznacza. J. K.

Nuza wuczi modlenjo.

Pſched někotrymi lětami bē so katholſki duchowny do móřskeje kupjele na kupu Rottum podał. Dokelž je winowatosz za katholſkoho měſchnika, zo wſchendje swoje cyrkwiniske paczereje sp̄ewa, modlesze so tam tež tōnle duchowny wonka ze swojego brebira. Jedyn kupjelanski hosc̄, Žid, to wuhladawſhi, c̄injesze pſched druhimi hosc̄zemi swoje wuſměſhace pſchispomnjenja k tomu. Duchowny niczo njeprajesze. Za nějšto dnjow jědžesze duchowny z někotrymi hosc̄zemi (mjez nimi běſe tež Žid, kiz bē jeho wuſměſhal) w czołmje na kupu Rottum, ktraž bē dwie hodzinje zdalena. Hdyz běchu ſriedz morja, naſta nahle njeſwedro, móřske zmohi so wysoko zběhachu a mjetachu czołm horje a dele, defchcz a móřska woda dohywaszczej so do czołma. Tu poſlakny so wosobny katholſki kniez, kiz bē pſchitomny, na kolena a sp̄ewasze wóſe litaniu wo wſchę Swiatych. Wſhityc pſchitomni,

tež njekatolscy a Židža, so sobu pokläkných a spěváčku: „Kneže, smil se nad nami!“

Cjolk pščinádže zbožownje zasy na kúpu Borkum. Z čołma wustupujó praji duchowny Židei, kotrež bě pšched někotrymi dnjami so jomu brevira spěvania dla wušmial: „Duza wucí modlenjo.“ Žid zrozemi jomu a rječny: „Macze prawje, mój knjeze! něčto tajke dyrbi čłowiek wutracz měč, potom naukuńce zas so modlicz. Wodaječe mi, zo sym tak njepščistojny pšchedziwo wam był.“

3 Eužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Kaž je z přenjoho džensniškoho nastawka widżecz, budże po postajenju swjatohó wótcia poslednju njedželu tutoho měsaca we cyklym katholickim swěcze čorna Božja msžha po morwych, shtož hewak njedželu pola nas híscze ženie widżecz bylo njeje. Swjaty wótc hce khudym dusžham w čísečzu woſebity tróščt a wužitk dla 50létňohó měščniſkohó jubileja pščiwobroczicž. Shtož tehdom swjataj sakramentaſj pokutu a wóltarja doſtanje, dobadze doſpolní wotpuſt za wotemrjethch.

— Minjenu njedželu je knyez P. Vincenc Bielkind halo nowy probſt klóštra Marijneje Hwězdy swoje zaſtojnſtwo naſtupił. Boh spožecž jomu za ważne zaſtojnſtwo swoje żohnotowanjo!

Z Radworja. Rjany džen bě z 26. augustom za Radwořsku woſadu zaſtitat. Z nowa wuporędzana a chle pſhetwarjena cyrkę f swjatemu kſhižej dyrbjescze so na tymle dnju z nowa poſwyczicž. Khorhovje na wězi kſhižneje cyrkwe w bamžowych, ſakſkich a ſerbſkich barbach pſchipowědowachu hižo wot ranja zahe tule wjeholoscž. Tež wjes bě so wobleka ſwjatocžnu draſtu, wjac hějzow bě tu tohorunja z khorhovjemi wupryšchenych a tsi cęſtne wrata, tak rjane kaž bě je — **dobra wola** — dofonala, stojacu tu pſchede wsu, pſched kſhižnej a pſched farſtej cyrkwi. — Rano w 9 pſhižedje hnadm knyez biffop, pſhemodzany wot k. seniora Kucžanka a direktora Löbmanna, do Radworja. Hdyž bě so hnadm knyez biffop pola Khelna wot cžrjódki jězdnych (9 koni), naſjedowaných wot Radwořskohó Miſchnarja, halo na mjezach tudomnieje woſady, pſhyczelne powitał, bu wón, pſhižewski pſched wjes Radwoř, tu pod přenimi cęſtnymi wratami powitaný wot farſkohó administratora knyeza Miklawicha Žura, kotrež wysokodstojoñmu knyezej biffopej wjeholoscž cykleje woſady nad joho pſchi-khadom wozjewi, ſpomiñwski tež na lontschu wjeholoscž pſchi ſwj. firmowanju; tola hdyž bě lontschu wjeholoscž — wjeholoscž žiwyh za žiwyh, je lětūcha tak rjec wjeholoscž žiwyh za morwych; dokelž tymle we Kneževu wotemrjethym ma so zasy wróćcicž jich ſwiatnica (kſhižna cyrkę je tež sobu pohrebna cyrkę), a wopor Božjeje msžę, kiz so tu hižo někotre lěta wjac woprował njebe, ma so někto zasy čaſcīſho wotměwacž we jich ſrijedziznje. Na lubozne podžakowanjo najdoſtojníſkohó knyeza cžehniesche so ze ſwiatocžnym cžahom a ze zwonjenjom wſhēch zwonow na ſwjaty kſhiž. Šwiatocžny procession wotewrictu cyrkwiſke khorhovje ze ſwiatym kſhižom, potom ſczechowachu ſchulſke džeczi Radwořskeje a Džerjanskeje ſchule, na to Radwořske wojerſke towarzſtwo ze ſwojej rjanej khorhovju a pod naſjedowanjom swojego pſchedsydy k. Jurja Verka z Khelna; jomu pſhizanku so ſasino, tohorunja ze ſwojej khorhovju; po nim cžehniesche rjana ſyla ſerbſkich družkow we ſwojich cęſtnych draſtach, najprjedy wulſe, kotrež bě 14, a potom male, kotrež bě 33, z kotrež tež někotre róže ſczelech; na to ſczechowachu k. duchovní z hnadm knyezem biffopom,

kotrychž hřichcze sobustawhy wojskoho towarzstwa ze spasicom wobdawach; a jich sczehowasche skonczenje wulka mnohoscz wosadnych. — Hdyž be czah hac̄ f̄ swiatomu křichijez pschijschol, zapoczachu so hnydom ceremonije benedikcije, kotruž najdostojnijchi kniez biskop sam dokonjescze a kotraž je hido z Baczonja sem znata. Po benedikcji napjelni lud hnydom cyrkę, kotraž pak jeno na 300 ludzi hromadze wopschij, tak zo dyrbjesche wjetshi džel wonkach wostacz. Majdostojnijchi kniez stupi zaž f̄ wołtarzej a ryczesche tu wutrobu hnujace stowa f̄ wosadnym; pokazujo na stawizny cyrkuje f̄ swiatomu křichiji, tak so tu w nowej krasnoscz pozběhuje tónle 500letym swedk katholskeje wery a dobrej swery naschich předownikow a tak wón tež nas napomina, sebi tónle poklad swiateje katholskeje wery wažic a za nju wojowac; pokazujo, tak budze tele swiate městno, městaczko troscta a pokoa sredza mjez tymi, kotrychž je smjercz nam rubika; a napominajo, zo by tónle radostny dzej tež njebyl hjez plodow za nas, zo bychmy tu zažy wobnowili swoje dobre pichedewzacja a tak swerni wostali hac̄ do konca. — Po předowanju hnadnho knieza biskopa mjejescze kniez senior Kuczank swiatoczn Božiu msczu pod assistencii k. Löbmanna a Žura. Po dokonjanych dopołnijshch Božich službach w křichijnej cyrkwi, czechnesche swiatoczn czah do farskeje cyrkuje, hdzež po wuspawanju tři króci Swaty, hnadny kniez z najswieczijsim sakramentem požohnowanjo wudzeli, na czož so zas z processionem dowiedze na faru. — W popoldniſche Bože ſlužby zapoczachu ſu ½3 w křichijnej cyrkwi; i nim ſo najdostojnijchi kniez biskop zaž wot cyloho swiatocznego czaha dowiedze. Najprjedy mjejescze kniez senior Kuczank swiatoczn kaczenski myšpor pod assistenciu hido spomijenemu kniezu. Po skonczenju myšpora zanije kniez biskop wobleczeny czorne pluviale a bělu mitru modlitwy po morwych, zapoczelo z psalmom De profundis, a dzejcze potom z processionem po kerchowje, hdzež ſo wshē modlitwy na te waschnjo dokonjaču, kaž je pola biskopskeje visitacie cyrkwinſke waschnjo. Na to ſo procession zas do farskeje cyrkuje poda, hdzež ſo Najswiecziſche w monstrance wustaji a swiatocne „Te Deum“ wot knieza biskopa zanije; biskopſte požohnowanjo ſtonci ſule rjanu swiatocnosc za naschu Radwoſku wosadu. Po skonczenju swiatocnosc popomeda najdostojnijchi kniez pscheczelne z družkami a zawostají kózdej male wopomijeniczko na rjany dzej. Wjeczor we sedmiej hodzinie wopschici hnadny kniez pod zwonjenjom wshēch zwonow zažy Radwor. — Zawerno rjanu be to swjedzen, ſam ryczacy wopofaz ducha, kiz kniezi we tutej katholskej wosadze. Hdyž pak je hido poſwjeczenjo a wobnowjenjo pohrebneje cyrkwički tajſule wjeholosc w naschich wutrobach wubudzilo, tak wulka hakle budze radosc a wjeholosc — po natwarjenju nowoho farskoho domu Božoho abo farskeje cyrkuje za wshētich, kotriž maja jeno kus zmysla w swojej wutrobje za Boha a Božu cęſcę. Pschetoz nowa dyrbis farska cyrkę w Radworju byc̄, to kózdy pschipóznaſe, kotryž něc̄zishu znaje. Zo pak by ſo tónle tak nuzny ſluk možt wuwjescz, i tomu ſu nashe ſamsne moch ſlabe, a tohodla wobrocamy ſo z tutym tež na swojich werrybratrow, zo chyli nas we tym po móžnosći podpjerac̄.

— W Radworju budze swjedzeni poſwjeczenja cyrkuje (termuscha) njedzeli po Michale 30. septembra, a n i c kaž je w protyen ze zmylkom zapisane 7. oft.

Z Marijinoho Dola. W naschim klóštrje ſwječzachu 28. augusta ſwoj 50letym jubilej profesſije abo wotpołożenia ſlubow tři kniežiny: kaplanka Benedikta Dimter, kniežna Franziska Rolle a laisla kniežna Theodora Kirchgogel. Swiatocnosc běše na kniežnacym khorie. Prohbit k. P. Miklawich mjejescze najprjedy rycz a potom be wobnowjenjo profesſije a druhé po ritualu. A po Bożej mſci Te Deum.

3 chłoho swęta.

Němska. Przeńje dny septembra wotbywaſte ſo w krasnym badenskim měſečje Freiburgu lětuſha 35. hłowna z hromadzina němſkih katholikow. Z hromadzina běſhe tak wulfotna, zo možeſhe sam Windthorſt tam zjawnje wuprjac̄, zo ju žana z předawſhih z hromadzinoſtach pſchetrjechila njeje. Wo wſhītlih hłownych naležnoſczech katholiskeje cyrkwe, kotrež Němſku abo swiaty ſtol naſtupaja, je ſo tam we wubjernych ryczach najwſtojnich katholiskich mužow jednało. Z hromadzina běſhe tež z tym woſebice wuznamjenjena, zo bě jej swiaty mótc ſwoje požohnowanjo poſtał. A poradzila je ſo zaverno hac̄ na najlepje. To ma ſo czim bōle pſchipóznač, dokelž běchu pſchecziwnich a tež bojazní abo ſiwnych katholikoſo tutej z hromadziniſtce wěſhzili, dokelž ſo w Badenskej, liberalnym „muſterſtaže“, wotbywaſte, zo wiele ręſac̄ njebudze. Runje naſopak je ſo ſtało. Badenskych katholikoſo ſu pokazali, zo chcedzą byc̄ a ſu ſwerni ſwojej katholiskej wērje; a běchu-li trochu zatrafsheni byli a dowěru zhubili, dha je tuta z hromadzina iich zmujitoſcę zaſ wožiwiła, a zawęſeſe woni to tež pſchichodnje zaſ pokazaja. Njeje nam možno, zo bychmy na wſhītce te krasne rycze we Freiburgu ſpominali. Najwажniſchej naležnoſczi, wo kotrymajz ſo jednaſche a kotrymajz pſchitomni najhorliwſho pſchihloſowacu, běſhtej žadanjo za wrócenjom wſchę cyrkwinſkih rjadow (tež jezuítow) do Němſkeje a zjawnie zaſudzenjo bjezbóžnoho zaſhadzenja italskoho kniežerſtwia pſchecziwo ſwiatomu mótej. Hdyž ſo pſhuc̄ zaſ z nowa žada, zo dyrbja ſo wſchę rjady do Němſkeje wrócieſz, a hdyž ſo wſchudze wypraja: bamiž halo wylſchi wjertk cyrkwe dyrbi doſpołnje ſwobodnym byc̄, potom njebudze ſo taſki hłownacy hłos za wſchę czasy pottłocic̄ hodzec̄. Rozemi ſo, zo běſhe hłowny wjedniſ centra dr. Windthorſt tež ſriadzina cykleje katholiskeje z hromadziny. Toho rycze, woſebje z hromadzinnu wobgamłowaca, wo tym ſwědzaču, zo je čeſczomny ſtarc hiſćic̄ cžily a młodny ſož w najlepſich młodych lětach. Na koncu wudželi Freiburgski archibiskop Roos cyklej z hromadziniſtce biskopſke požohnowanjo. — 36. hłowna z hromadzina budze † lětu we Bohumilje.

— Pruska prynceſna Sofija, 18 lět ſtara ſotra něcežiſhoho kejzora, je ſo z griechiskim krónpryncem Konſtantinom ſlubiła.

— Wulke powodzenja ſu lětsa hžo tſecži króci Hornjo-Schlezysku, woſebje město Hirſchberg, potřeſhile.

Austria. Druha połnōcnočeſka z hromadzina katholikow je ſo lětsa wotbyla we Georgswaldze: ſobotu a njedželu 8. a 9. septembra. Wobdzeleno na tutej ſchadzowanci běſhe jara nadobne: na 3000 wopytarjow. Mjez druhimi ryczeſhe tam professor dr. Schindler wo narodnoſczi a nabožniſtwje, professor dr. Grind wo wērje a wēdze, jedyn jurist z Wina wo ſocialnym praſhenju a cyrkwi, redaktor P. Opitz wo liberalismu a t. d. Z hromadziniſtce tež litoměřicki biskop dr. Schöbl ze ſwojim wopytom poczeſczi a mějeſhe tež njedželu wulku Božu mſchu.

Wſchelajzny.

* Endželski lekar dr. MacKenzie, kotrež je njeboh kejzora Friedricha ſkowal a jeho khorosz najprjedy wuhojnemu mjenował, zo by tón wot kejzorſkoho tróna ſo njewotriek̄, doſta z cyla pſchez 300,000 markow myta; kóždy dzeni mějeſhe wón pſchez 1600 markow. Ale tutón ſlawny lekar doſtawa tež w Londonje za kóždu wſhēdnyh něhdze 40 poradow dwaj ſovereignaj (= 40 m.).

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 419—421. z Prahi: stud. theol. Jan Šolta, gym-nasiast Jurij Křižank, gymnasiast Miklawš Andricki, serbscy seminaristojo, 422. Michał Comak z Kulowa, 423. Pětr Wjesela z Wudworja, 424—426. z Khrōścic: Hana Wencle, kubler Jakub Zarjenk, Pětr Donat, 427. Hana Herbrichowa z Worklec, 428. Jakub Kmječ z Kozaric, 429. Jan Knebl z Haslowa, 430. Jakub Zynda z Banec, 431. August Mišnař z Radworja, 432. Jurij Mička z Čornocho Hodlerja, 433. J. Krawc z Měrkowa, 434. Jurij Łusčanski, praeses serbskoho seminara w Prazy.

Dobrowólne dary za towarzstwo: k. praeses Łusčanski 1 m. 50 p., J. K. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 102,655 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: służowna z Worklec 3 m., H. R. z Wotrowa 2 m., njemjenowany 3 m., njemjenowana swójba z Baćoni-skeje blizkosće 60 m., k. probst dr. theol. Julian Bukowski z Krakowa 6 m., Hana Koźnikowa z Worklec 15 m.

Hromadzé: 102,744 m.

Na nowe pišeče do Baćoni-skeje cyrkwe: Dotal hromadze 3660 m. 1 p. — Dale je woprował (hižo w juniju) M. H. 4 m. — Hromadze: 3664 m. 1 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,170 m. 25 p. — Dale je woprował: r. 75 p.
Hromadze: 10,171 m.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: hnadna knjenn abbatissa w klóštrje Marijnym Dole 15 m. (druhi dar), knježna priorka Paula 10 m.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

Pschedawanjo schulskoho domu.

Podpisane schulskie pschedstojočerstwo budže

pjatt 21. septembra

dopołdnja w 10 hodž. na pschedadzowanjo pschedawacj schulski dom w Ćzornecaj z pôdlanskimi twarjeniami a rjanej zahrodou, kotrež bychu so woſebje za rjemjeſtſtva derje hodžale, a to čim bôle, dokelž we wsi hýſčicze žadyn taſti njeje.

Wschity, kotsiž maja lóſht ūpicz, pschedeproſhuja so z tutym na ſpomijenu termiju pschilicž.

Dalshe móžesč zhonicz z wuměnjenjow pschi pschedawanju, kotrež budža wot 15. septembra w naszej ſhuli wupołożene.

W Ćzornecaj, 11. septembra 1888.

Schulskie pschedstojočerstwo.

Pjatt 28. septembra rano w 6 hodž. pónidze procession z Budyschina do Ŧilijsdorfa. Létsa budže tam woſebitň ſwiedžení, kafkiz tam druhe lěta byl njeje: tſi-dnjowska pobožnoſć k čeſceži zbožnoho patera Hofbauera, a to 28., 29. a 30. septembra. Podpisany proſh pobožnych, zo bychu na tutym processionje ſo wobdzeliſi. Boža mſha (mjelczaca) budže rano w 5 hodžinach w Budyschinje.

Gautor.

Na ſwj. Marije Naroda je w Róžencze na khorje pola piſhčezelov ſo cykle nowy pschedeſhčenik pschemeniſi. Wobſedžer proſh, zo by ſo pola Ŧrenela w Róžencze zaſ wotedał.

Čiſteč Šmolerjec knihičiſtečernje w macziejnym domie w Budyschinje.

Katholicki Posel

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towarzſwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 19.

6. oktobra 1888.

Lětník 26.

Shto dhee „Towaristwo burow“?

(Wšchem hōspodarjam w serbsko-katholickich woſadach k woſebitomu wopominanju.)

Dokelž je wóndy pschi ſkladnoſci zhradembžiznym burow w Pancžicach pſhcečzo ſo wuprajilo: Zo by ſkerje a lepje k założenju „Towaristwa serbskich burow“ (po waſchnju weſtſalſkoho-rheinſkoho-trierskoho) ſo krocžilo, tež woſebitý wubjerk tam ſo wuzvolil, kij měl pſchihotowace dželo do rukow wzac̄, dhei wſhem k rozwuczenju najwožniſche wo zamyslu, wuſtawkař a ſkuſkowanju weſtſalſkoho burſkoho towarifwa wopowiedac̄. „Weſtſalſke burſke towarifwa“ wſchak je a woſtanje z podložkom a pſchedznamienjom (prototypom): wſhē druhé maja joho wotblyſhcz byc̄.

W l. 1862 zeidzechu ſo 10. junija 37 burja we Wettringen pola Burg-Steinfurta, zo byc̄hu wuſtawny burſkoho towarifwa, kotrež běchu hižo wuradželi, pſhijeli a základny kamjeni k towarifwej ſamomu poſozili. Shto pſhijeděze tutých burow na tajſi zamysl a ſkuſt? Wſchitcy czujac̄u, zo burſtwo kaž w němocy lezi a zo je pſhicižina tuteje khorosče ſamowanje, kotrež porno tolſtej kuriwanje wſchech kaž z czejkéj myſlu kločjeſche: hromadu do towarifwa z burami, to pſhiniſje ſim nowu moc a cžiſcoſz, to dopomha, zo pſhewahu, kotrež z nowym zakonieſtwom, z waſchnjom wupiſowanja dawkow, z nowinařtwom atd. burſtwo podtłocžowasche, we swojej ſchłodnoſci wot ſo wotwobročeja. Čhychu tež swoje kubla ſchlitowac̄ pſhcečzivo ſchlebjerdowanju a ſchęćpjenju, kotrež z wulkim zahubjenjom hrožejše. Čhychu dale burſkých towarifchow nałożowac̄, zo džela, kotrež maja ſo we wſach a woſadach wobstarac̄, ſam i na ſo wozmu, zo džen a bôle njer oſcze cžrjóda zaſtoniňkow a z tym nowe wudawki za burow. Čhychu toho runja zarjadowanjo wuradžez, kaž by derjeměčzo burſtwo ſo ſpechowało a tute jaſo widžane powołanjo pſhed ſwětom ſtało. To pak, ſchtož mějeſche wyſhe wſhōho ſtač̄, bě: zo byc̄hu burſkých towarifchow naujedowali, zo

częstne, kscheszanskie, stróżbe żywienjo wjedu, którež je začkad čaſnoho spomoženja.

Tuczi „37” běhu węc cyłe do sředža trzechili, a burſtvo wſchęch krajinow ma jich khlawicz jako wěrnych a khlanych burſkich „politikow”. Na kónic lěta 1862 bě čírjodka „37” hžo na 215 sobustawow pschirosita, běhu to z džela katholsch, z džela luthersch burja. Za pschedsydu wuzwoli towarzſto Burcharda barona ze Schorlemer-Alſt. Tutoń powoła dwójcy za lěto hłownu zhromadziznu; na tuthy wuradzowac̄ so wo pschedihodnym herbštim prawu za burow, wo wotkaſanach a zapiskach, wo zawiſczenach, burſtim kredic̄ze a mnichach na leznoſczach, kotrež ſu za burow wjeleważne. Za kóždu woſadu bu někto wſeſity dōwěrnik poſtajeny, kž mějeſte za towarzſto dželac̄, rozwuc̄zec̄, k pſchijtupej pohnuvac̄. Bórzy bě cyla Westfalska pſchewzata z jenej myſlu: „Wſchitc̄ za jenoho a jedyn za wſchitkach”.

Džen 19. novembra 1868 zemidže ſo we Westerholcje-Westfalskej 12 burow a tuczi wuradzowac̄ na swoju ruku wot 10 hodž. dopołdnja hac̄ do 4 po połdnju nowe wuſtawy za towarzſto burow. Poſtajichu: zo maja jenož częſtni mužowje do towarzſta ſo pſchijec̄. Dale: zo dyrbja wulcy hoſpodarjo małych a mali wulcy podpjerac̄, hewał woboji czerpja. Woſebje dželachu na to, zo by burſkomu ludej częſc̄ ſo pſched swětom wróciła, kotrež bě khrabłosz měſchjanow a ſchpatne nowinárſto jomu rubito. Z tuthy „12” bu bórzy 319 sobustawow; kóždy měſac bě zhromadzizna, kóždy doſta na njej ſłowo, kóždy ſmědžeshe ryczec̄, kaž bě jomu huba narostla: kritiſowanjo a wuſměſhenjo bě začazane.

Duſha tutoho towarzſta bě bur J. Beuker z Kirchhellen.

Na zhromadziznach jim d oſc̄ z njeſe. Kóžde powołanjo ma džensniſki džen swoje nowiny, a bjez nowinow je burſtvo w ſwēcze kaž na hubu dyrjene.

Pſchekupc̄, rjemjeſlnik, dželac̄er: wſho trubi do ſwěta z nowinami, tu bur mjeſczec̄ nje može a nje ſmě. Tute towarzſto pał bě ſlabe a khlude, zo možlo hžo nowinu na swoju ruku wudawac̄. Zhoiwiſhi pał, zo je tež pod Schorlemer-om ſo podobne towarzſto założilo, poſtajichu, zo wobě towarzſto ſo 17. junija 1869 we Recklinghausen zemidzeſte, a tam trěbne k założenju nowinow ſo poſtaji. To bě zbožowna myſlic̄ka a zbožowny džen za chlub Westfalsku.

Wuradži ſo, zo ma ſo wot 1. jan. 1870 časopis „Westfälischer Bauer“ wudawac̄ a tuta nowina jako zhromadny organ wobeju towarzſtow trjebac̄. To bě ważna kroczel do předka. Prěnje exemplary tutoho časopisa rozeſlachu ſo po kraju a ſzéhwk toho bě, zo w I. 1870 nowe towarzſta naſtachu we Lippstac̄ze, Bochumje, Coesfeldze a Eſſenje. Wuſtawy běhu wſchidže teſame a tak zjenoc̄zenju tuthy lokalnych towarzſtow k cylikie ničo napſhjec̄zo njeſtojeſte.

W swojich nowinach pſchijewſeſhe Beuker w naſeſzu 1870 ſwoj program:

„Nasch podložk je kſheszanska wera, nasch zamysl zakitowanjo ratařskich a burſkich interesow, nasch ſredk je rozwuc̄zowanjo sobustawow.“

„Kóždy wę, zo je w naſich dňach wſchęch powołanjuo czeſka khrabec̄ ſo zmocowała. Pſchekhwatana a nowotarſtwa podrywoja wſchę podložki. Dofvojnosc̄ ſwojby ſo ponizuje, hdyž ma na město cyrkwinſkich a bóſſkich zarjadowanjuo civilne mandželſtvo ſo poſtajec̄; wera rozc̄zeka ze wſow a městow; nje wera tloc̄i ſo do ſchulow; kapital, rjenjeſniſtvo duſy cylik ſwět; hžo je rjemjeſlo z kapitalom we fabrikach ſkóncowané, nam buram hrozy podobny wukonc, jeliž ſe ſpanja njeſtanjemy. To, ſhcož móže nas hiſćeze wumozic̄, je: Kſheszanske,

swobodne, njewotwiſne, zdjēlane, zamozite, po wótcow waschnju proſte burſtwo, to budź naſhe heſlo!

22. junija 1871 bě přenja hłowna zhromadzizna wszech lokalnych towarzſtow we Westfalskej. Kniežerſtwo cžinieſe ſchpaki, dokež mějeſe towarzſtwo za politiſe a joho zaměron fo bojeſche. Na to zbehnýchu burjo wsče lokalne towarzſtwa a założiſu 30. novembra 1871 jene jenice ſe za cylu Westfalsku — tomu kniežerſtwo po zakonach wobaracj njemóžeshe. Tutoń džen je narodny džen „Towarſtwa burow“.

Někto ma westfalske towarzſtwo pſchez 20,000, rheinſke pſchez 30,000 ſobuſtawow, Trierſke ſtoji porno.

Hdzejkuliž nowe burſke towarzſtwo ſo założi, maja ſo wuſtawy westfalskoho njeſheměnité pſchijec, dokež ſu wot swětneje wyschnoſcze za dobre ſpóznate, a 15 lětne nazhoniſenje wupoſazuje, zo porjedzenja trěbne njejsu.

Skočož druhe ſpomožne zarjadowanja naſtupa, kotrež ſu ſo wot l. 1871 ſem pſchijale a wuſtedle, dale tudy wo nich njerycu, to ſo ſamo pola naſ runiž tak namaka, hdyz jenož je towarzſtwo jomu założene a wubjerkownich pilne nowiny: „Westf. a Rhein. Bauer“ cžitaja. Trzebamy jenož cžinic, ſkočož je tam dawno jako možne a ſpomožne ſo wupoſazelo.

Liberalismus, třiž je rjemiſte ſničíl, trubjeſche hžo z wulſej trubu a bubnowaſche na wulſim bubonje: zo budže tež ſam oſtatne burſtwo poſrjebane a zo je džen pſchijchoł, hdzejz ma ſo ſchmalt z kublow wuſchkręz. Tu ſtamy „Westf. tow. burow“ a zanoča na pſchecziwnikow: Zwa ha, my burja tu hifche ſmy a njeدامy ſo žiwyh poſrjebacj!

W burſtim towarzſtwje hakle pſchijidze bur ſ ſebi: bur wě ſam lepje, ſkto je ſ joho ſpomoženju, dyžli ryčníkojo, nowinarjo a hubaczi zapoſtancz w ſejmach.

Koždy ptacj natwari ſebi hnězdo, kaſkež trjeba, a bur měl ſo wěcznje za noſom wobjic, dacj wot ludzi, kofiz w burſtich wobſtojenjach ničo njerozemja a z hnězdom ſo ſpojoc, kotrež pſchecziwnich jomu ſčelu a twarja?! To nihd by nic!

„Towarſtwo burow“ pſchijese bura zaſy ſ ežesči a tež burſke dželo; w towarzſtwje ſtoji bur zaſy na ſwojimaj nohomaj a ſluži ſebi a chłomu čłowjeſtej, hdyz w nim naſtupa a kchodzi po wobčežnym puczu džela, proſoſcze, ſcheczanſkoho waschnja, prawa a prawdy.

Hdyz ma bur burjenjo zaſy zańč a ſo zjenoči ſ towarzſtu, budže wiđaný w ſwěcze, byrnje tež zaſy w módrym platoſtym titlu khoodzil.

Bóh dał, zo by tute poſnuwanjo ſkutkomny poſtor ſył a ſpocžat ſ założenju wotmyſlenoho

„Towarſtwa Serbſkich Burow“.

* * *

Kožemi ſo ſamo, zo hdyz naſhwilny wubjerk pſcheproſhenjo wozjewi, zo burja ze wszech wosadow nadobnje ſ zhromadzizne ſo ſeñdu: **parſhonſke pſchecziwniſtwa a zawiſc maja wotmieszkancz**, hdzejz w owszech ſpomoženju ſo jedna.

—š.

Pſchijepomjenjo redakcije: Tutej ſpomožnej a tak nuznej naležnoſci a pſchijotowanſkim dželam ſpomjenohu wubjerk pſchivoſtamh z cyjej wutrobu: **Daj Bóh zbožo!**

Bolmonežku 1887.

(Podatak z měšťanského povoření.)

Bě bolmonežka. Bydlach tehdom v domje, kž ma nětk číšlo 32 a na hrodoněské droži v Drježdjanach stoji. Pohladach do direktorijs, t. r. dženika za duchovních a čítam, zo dyrbju džensa ke khorej českéj žónskej na wšy. Napisach na dwě papírce sammu adresu: M. M. v Kutnječach č. 20. Wote mísche pschijehedsi pôslach po drôžku, kž bórzy po mnje pschijedže. Wzach sebi hólčeca služomnička sobu. Dokelž wědžach, zo je žónska česká, wzach sebi čeště — jelizo so njemušlu — dwoje knížki sobu. Ženu papírku z adresu dach pohončej, druhú skhovach sebi.

Šedzechmy khwatajcy, jena khěža po druhéj so nimo miskache, z jeneje wulich na druhu, doniz skónčenje holk černoho města za nami njewotmělky. Běchmy pschez prěnju wjes a hžo czechněsche sprócm konik wóz do druhéje, hdjež chyčhmy. Džesche k horje. Dejdečzík so z rynkami lisesche, zo jo kolesa zarézowachu. Na dobo drôžka zasta, hewak doseč nazhonith pohonč prascha so mužskoho, hdje pucj do Kutnječ wjedze a kak by najblíže na tu a tu wulicu pschischoł. — Tam su mjenujcy wšy wulke a maja swoje pomjenowane wulich. — „Haj, to scze wopaki jeli, to scze wjele wokolo, to dyrbieče nětk na tule horu!“ Taſke njewjeſole bě jeho wotmočenjo.

Skónčenje bě tež hora pschewinjena, kón stupasche lóže po runej droži. Šedzechmy a jedzechmy, tu zda so mi, zo sym hžo dawno nimo toho domu, kž ma číšlo 20. Čítam hžo číšlo 32. Tuž kwných drôžkarzej. Zawróciž so a skónčenje nadendzechmy dom meje číšlomaj 21 a 19, kž dyrbješe potaſkim č. 20 měč, ale napisma njemějſhe. Začtupič do khěž, džech po skhodach hacž pod samu třechu. Zo khora žónska hacž pod samym krywom w nižej jstwiczych leži, to móžach hžo tak wědžec, pschetož tych katolíkow w Drježdjanach a wosebje we wokolinje je mało, kotsiz w rjannym schosu bydla. Dóndzech horje, zaſlepach do duri; jedny abo schytri džeczi w khetro jaru jednorých a wschelatich draſcizcích wuběžachu mi napščezo. Prascham so českí, hacž sym prawje pola tych a tych ludzi. Nicžo njewotmělwy, njerozemja. Prascham so němſti. Tu wotmočwi mi něhdže schytnaczelētny hóle, zo sym prawje. Prascham so dale: „Deži wascha macž jow?“ „Né, ta je w klinich.“ W klinich — tuto jenice ſtovo mje molesche, bě mje tež rozmjerzacz, rozhněwacz, zrudzicz a ſchtó wě ſchto načinicz mohto. Tola ſchto cžinicz? W klinich — to je potaſkim w khorowni w Drježdjanach. Prascham so dale, ale wot tych džeczi ani po němſku ani po českém nicžo wěſte zhonicz njemějach. Džech dele k rězník Č., kotorhož khěža to běſche a kž swoje džělo tež njedželu z jenajkej swěru zaſtawasche. Prascham so, hacž jow cži a cži ludžo bydla. „Haj.“ — „Je wona khora?“ — „Né.“ — „Džeczi praja, zo je w klinich.“ — „Haj, to so hodži, w klinich po řekarſtwo.“ — „Kому to?“ — „Deje macž je khora, stara M... owa.“ — „Nó, prosču was, pýčeje jónu sam sobu horje.“ Džemoj, rězník durje wotewri, tu něčto, wotewri druhé durje do komorki — tu leži na něčim, ſchtó so ſedmá loža mjenowacz hodži, stara praschiwa khora žónska. Poſtrowich českí: „Počválen bud pán Ježiš!“ — „Až na věki“, zaſtona wboha staruščka, zhrabny poslednje mocy, wuſtociž z loža, padže na kolena a wokochesche mi ruku a draſtu. Njewurjeknita radoscz ju pschewza, hdyz za telko lét w cyle czym kraju zas českí poſtrow z měšťanskowoho horta zaſkyscha. Napominach ju, zo by we ložu wostała, ale to bě kózde ſtovo podarmo: chyčhe ke mnje a nočhycshe mje z wočzow puſčcicž. Wězo chyčhe doma wobstarana byč.

Dzěčí běhu rozcěkále, jeno najmłodsche, kotrež českejčinu, swoju maczerejčinu trochu znajejše, vróci si do jistwy. W komorej spaſeje wotroſčenym čłowjek — wówczynieje dżowcyny syn — młody dželacze, kiz do czechelsich thodziesie, wſchak bě — njezdela. Pszhiprawich sebi sam blidku a wobstarach wbohu žónsku.

We swojej wjetkhej draſczejczy same proſherka kleczejche na twerdym ſchpundowanju na ničo njezdilajo hac̄ na moje ſłowa, zynki swojeje maczerejce rycze. Z kaſkej pobožnoſci, z kaſkej nutrnoſci a z kaſkej żadofſci tutu wboha ſtarajęcia maczertka z ruky ſerbiſtſko měſchnička Božoho syna pſdija, to ſo ſterje ſobu zaczucz hac̄ pozdžiſho wopisacz hodži.

Hdyž běch ji ſwiate ſakramenty widželiſt a hiſhaze někotre čeſke modlitwy ſo modlit, daſh ſo z woklu do krótkieje rozmolkwy. Pſchi tym ſo wſchitko wujasni. Zeje džowka, macz tamnyh džeczi, kotrež mi napſheczno wuſkozidli, bě wězo do Drježdzań do kliniki na nowe město ſchla, nie paſ, dokeſz bě ſama thora, ale ſwojej maczerti po lekarſtvo. Šlово klinika woznamienija drje z wjetſha thorownju, ale tež taſte domy, hodžez lekar — woſebje professor lekarſtwa — jeno thorydi pſcheptyuje a lekarſtvo ſobu dom dawa. Taſtu kliniku je tež w Drježdzańad w nowym měſcze Albertove towarzſtwo założiło. Z tuttoho podawka paſ hodži ſo ſnadne ſpóznač, kaſt wažna węc jaſnoſć w ryczenju a w piſanju liſtow je, zo možl čłowjek hnydom ſpóznač, ſchtó, hodž, hdy abo kaſt a čomu ſchtó je. A tež to možemy z toho nauknicz, zo ſo na džeczi we wažnych węcach ſpuſczejczy ujejměſh.

Praſhach ſo tež ſtaraje maczerti: „Z wotkel to ſeże?“ — „„Daloſko za Prahu.““ Mjeno wſy ſym pozabyl. — Wlež tym poſladuňych z woknjeſtſkom do doła, hodžez mōcne ſobjo ſwoje žolmy z čeſkikh horow do němſkich nižinow wala. Do joho rěčniſhčja tež Wołtawa ſwoje wody ſezele, a tak ſu zmohi ſobja němi drje ale wěni pôſlojo z tamnoho daloſkoho kraja, hodžez bě wówczyna kolebka ſtaſa, hodžez bě ſwoje mlode léta pſchebywala a ſo radowala. Něk na ſtary džen wutoruhienna z rôdneje wótcueje zemje kaž tamne ſchtomy ze ſchumanskih čzormyhd lěſow, kotrež po ſobji ſi morju płowaja, wopuſcjezena wot pſhęczelow a znatych, haj možl rjec wot ſwojich ſamnyh džeczi, jow injez czzym ludom, z kotrejmi ſo ani zryczeſz ujemóže, dyrbti wboha ſwoje poſlednie dny dožiwič a ſmierze do-čakacz, ſwoj row namakacz na kerchowje, na kotrejmi ſrje ſu rjane ſamjeſtne pomniki, toſa jeno ſamjeſtne, kotrež maja kraſne złote napisma, ale ani wutrobi ani ſobuczucza. Taſk budžes, wboha maczertka, w cuzej zemi zabyta, nicto uje- budze na tebje ſpominacz, nicto na twoim rowje ſo njeſpolaknje, nicto ſo za tebje ujeponodli; ſame twoje džeczi ujeſſu twoje: cuza rycz, cuze waſhnija, cuzy ujeſewiru dyuſh ma je we ſwojej moč. — Tola ja nočciu tebje zabycz, chci ſpominacz ſwojim ſerbiſkim krajanam, kaſku luboſcę a dowěri ſy měla ſi ſerbiſkomu měſchniſej, kiz tež twoj lud a twoju rycz lubuje. A zaweſcze ujeſtōzkuſi z lubych cijtarjow „Boſka“ tež rad we ſwojej modlitwie na tebje ſpomni, zo by cuza zemja tebi ſohla byla a twoja duscha tam do wěcznej wórczy pſchisbla, kotrež eſi to ſtočrōz naruna, čzohož ſy jow parowała. Daſh ji zrudny a tola trójſtym ſwērnu prawicu, z radoſzimyſ ſylzu ju woſkoſhesche, woſkoſhesche tež moju draſtu, dariſh ji čeſku knižku, woſtaſiſh ji ſwjeſzemu wodu a — dokeſz dyrbjach.

J. L.

Lev XIII.

(Poſkraczowanjo.)

Hdyž ſmy w poſlednim čiſle zasady knižezenja Leona XIII. haſo ſlawnoho bamža wopominali, mamy dale wo joho znutſkownej, ja poſhitoſtej ſkutkownoſci ryczeſz.

Khrystus sam běžhe pření a najwosebnitskji japoschtoł a zapóslanc Boži, spóznawajo swoje powołanie: wolu swojego njebieskoho Wóteca dopjelniecž a krale živo Boże na zemi założecž. Też zemju wopušćajiwsc̄i wostanie Khrystus p̄sći swojej cyrkwi „wschitke dny hac̄ do skonczenia swęta.” Swoju japoschtołskiu skutkownosc̄ pał p̄schedoda swojim japoschtołom a jich nastupnikam: bamžej a biskopam. Bamž p̄schede wschemi hało namieśnik Khrystusowu na zemi ma potajsim tónsamym japoschtołsſi nadawſ, kotryž su Khrystus a jeho japoschtołolo tudy dopjelnieli: z modlitwami, woporami a przedowanjom Bojskeje wuc̄by. Skutkowanjo bamža ma so wosebje na tuto zložowacž, živjenjopis bamža dyrbí wosebje za tutym so prashecz.

Cykle dotalne skutkowanjo Leona XIII. běžhe wopravdze japoschtołsſe.

Leo XIII. rěka z prawom heros modlenja. Kaž Khrystus swoje zjawné wuc̄erstwo a potom swoje czérpienjo ze swiatocznej modlitwu zapoczą a kaž so p̄sched kózdym skutkem k swojemu njebieskemu Wóteci modleshe, tak też Leo XIII. Z modlenjom nastupi swoje swjate powołanie, p̄sched kózdym wažnym skutkem połasknje so najprędy p̄sched wobrazom Kschiżowanoho, wopor Bożeje ms̄che swieczi kózdy dzeń z hnujacej pobožnoſc̄i, swoje wschedne modlitwy: cyrkwiński officium, rozpominanjo, modlenjo róžowca dokonja najebacž njeśmernu muohosc̄ a czežu wschednego dżela z najwjetsho swēru. Hdyž bě pření jubilejski wotpust wupisał, khodzeshe wjesczor pozdze, hdyž běchu durje swjatoho Pétroweje cyrkwie hžo zamknijene, sam dele k rowej swjatej japoschtołow Pētra a Pawoła, zo by p̄schedpisane modlitwy dokonjał. Tam jeho jónu namakał p̄sched rowom swjatej japoschtołow na zemi leżacoho poł morwoho! — Hdyž so hdže wo wažnich naležnoſc̄ach jedna, kotrež cyrkej a jeje spomoženjo nastupaja, potom modli so tutón wyschis̄i měschnik horliwjsko a wobstajniško, zo by Božu pomoc za jednania wuproſyl.

Kaž pał Leo XIII. sam modlitwu lubuje, tak chce wón tež, zo bych u jeho džecži, katolicki křeszczenjo, haj cyly swēt so modlili. P̄schedtož we wobstajnej modlitwie je njezaprähnity kužot krušeje wery. Tohodla runje Leo XIII. p̄sđi kózdej p̄sibileñoſc̄i kaž staroſčinwy wótc swoje džecži k modlenju napomina.

Kaž Pius IX., tak je tež Leo XIII. horliwy czeſczował najwjetsho. Wutroby Jezuſoweje. Deputacjii modlerskoho apostolata praji wón 1879 mjez druhim: „Poſwjeczcze so, lubi synojo, horliwe tomu, zo bych u wsc̄itej čłowjekuo so wuzey zjednoczili z tutej Wutrobu, zo bych u ſežhovali a lubowali a dorunowali křiwdy, kotrež so jej czinia; zo swoje modlitwy, měnjenja a zaczucza z modlitwami, měnjenjemi a luboſc̄u Bojskeje Wutroby zjednoczeja, zo bych u z tym tež džel měli na jeje sprawnoſc̄i, swiatosc̄i a skutkownej mocy. Mnoge a drohotne plody wumozjenja z toho za dusku zefkhadzeja, z nowa jaſnie spóznaja, zo spomoženjo dusków runje tak kaž wérne zbožo ludow a narodow cykle w Jezuſu Khrystusu so namaka a z njoho hało spomožnogo kužola wukhadža.”

Tež horliwy czeſczował Maczherje Božeje je Leo XIII. kaž jeho předownik. Tomu mamy so džakowacž, zo budze najzbóžniſha Ŝenjezna hac̄ do konca časow w lawretanskiej litaniiji so poſtrowiecž hało „krasowna na jswj. rózarija;” jomu tež mamy so džakowacž, zo luboſna pobožnoſc̄ swj. róžowca, tele jadro swjatoho evangelija a jeho najwažnich potajnoſc̄ow, so powſchitkownie rozhřeri.

Wot lěta 1883, hdžež Leo XIII. wosebitu wokolny list wo tym wuda, so netko kózde lěto w měsaci oktobru dzeń wote dnja pobožnoſc̄ swj. róžowca wotbywa; a zo by swjedzeń tuteje potajnoſc̄e hřichče hóle wuznamieniš, je Leo XIII. jón powyschil porno druhim wjetšim swjedzeńjam a za njón lěſta wosebitu officium a wosebitu Božu ms̄chu wudał.

Też čeſcę druhich Swjatych Božich pyta swjaty wótc rozsřericz, nappinginaj wěriwych zo bychu swój wuczel brali k swjatomu Mihalej, swj. Józefej, s. japoſchtołomaj Pětrej a Pawołej atd. Tomu mamy so džakowacz zo so njebo Swjatych w cirkwi Khriftuſowej z nowymi hwězdamy blyſczi, hdyž je někotrym kaž Janej de Rossi, Lawrenczej z Brindisi, Benediktej z Labre, Klarje z Montefalco čeſcę swjatych, druhim kaž P. Klemensej Hofbauerej, Dvořákej Khrystinje ze Savojskeje čeſcę zbožnych swjatočnje pschicpit.

Młocny ſredk nowoho zahorjenja k modlenju, pokutnoſci a ſtulkam Křeſćjanſteje luboſeje je powſchitkowny jubilej. Tſi krócz je Leo XIII. tafsi jubilej poſtaſit: prěni 1879, drni 1881 a tseczí 1886. Z wótcovstimi ſłowami napomina swjaty wótc we wokolnym liscze, z kotrymž jubilej wpisuje, zo bychu wěriwi — že wſchědnym žiwiſenjom wſchelako woliwkiſeni a wot wěcznych kublów wotwobroczeni — so zas hromadzili a k Bohu wobroczeni.

Do modlenja ſluſtcheja tež pobožne towarzſtwia a jednoty. Tež tym je swjaty wótc ſtajnje wulku kędzbiwoſci pschivobroczał. Najbóle pak ſpěchuje wón tseczí rjad swjatohu Franciska. Wot wſchědnego ſpočatka je runje tohole swjatohu pilnje čeſcził, je halo biskop — tež ſam ſobuſtam tseczohu rjada — utón ſwojim wosadnym naležnije poruczał, a někto halo bamž je hýž ſchtyri krócz tutón rjad zjawnje a swjatočnje wěriwym halo najlepši ſredk pschecziwo ſchłodam naſkich časow woziewjal. Tak piſa wón 1882 biskopam: „Evangelium (Swjate ſcjenje) same o jenicke može ſvet zas wobuowicž a wumozicž; w naſkim času pak njeje za powſchitowne wožiwenjo evangelskoho ducha a za wuhojenjo ſchłodom, na kotrychž naſche towarzſtwo cjerpi, žadu ſlepſhi a mócnischi ſredk, dyžli tseczí rjad swjatohu Franciska.“

Zo by zastup do rjada wſchěm zmóžnił, je swjaty wótc 1883 předawſhu joho kruſcez tójskto woložił, bjez toho zo by ducha rjada pscheměnił, a je jón za wobſtojenja Křeſćjanow pschijomniſchi ſcjinił, tak zo moža poſtajenia tutoho rjada wſchitcy dopjelnicž, kotſiž ſu dobreje wole. (Pſchichodnje dale.)

Pſcheklepanj — ale nie doſež.

Najbohatschi muž cykleje Eurypy, žid baron Rothschild, wumrě 1886. Z jeho žiwiſenja powěda ſo ſczechowach podawk.

Něhdze 16 lét do swojeje ſmjerče bě Rothschild ſo jónu prawje derje wuſpał. Tutomu ſtrowomu ſparej bohačka mějſke ſo khudý muž, kž bě mo audiencu pola Rothschilda proſyčz dał, džakowacz, zo Rothschild pschecziwo ſwojemu žwyczenju khudomu muzej k ſebi do jſtvy zastupicž da. Tón pak zdaſhe ſo jara khory bycz a hýž a z jenej nohu w rowje ſtačz; nic proſyčz, ně, něſkto pschedacz wón čeſcje. Kafchlujo, ſedma zo jeho nozy džerzeſkitej, zafuri pi wbohi mužił a wuczahmywski mały porclinowy talerz ze ſaka, poſaza jón baronej.

Tón ſebi wobhladuje pak talerz pak khudohu muža. — Skończenie praji: „Prageje mi toſa, z wrkeli macže tótske talerz? To džen je porclin ze Ševres!“ (Ševres je město we Francouſkej, 2 hodž. wot Pariza zdalene. Ševres-ſki porclin je najlepši a najdrohotniſchi.)

„Tak je, kniež baron“, wotmołwi khudý, khory muž, „to je jedyn talerz: taſtich mam hýſce 29 doma. Sym je doſtał po ſwojim pradžedze, móžu to dopotaſzacz. Někto sym w nižy, kaž ſo mi źda, ſmjerči bližko, tuž hýſk radu talerze pschedacz, zo bych ſwojej ſwójbje něſkto zavoiſtajit. Hdyž budu zemřjet, nijemožu wědziec, ſhoto možlo potom z talerjemi ſo ſtačz. Dajeje mi 2000 frankow,

knjaz baron, potom dostanjecze wšichę 30 talerjow — rjeńšich na cylym swęcze njenadeńdziecze."

Rothschild sebi węc pszechładowasche. 2000 frankow, tych bęchu talerje drje winoſte; tola njemoſt je snadź něſhto tuńšho doſtač? — „Pſcheczel”, praji z dobrom, „wy ſeże khudy, a khudzi ludžo njewěđa pjenjezy ſebi wažicę a khowacj. Ćziniu wam tónle namjet: Wy doſtanjecze wote mnje 100 frankow hako zawdač a wopijmo, kotrež ja ſam podpiſam, zo ſmęcze ſebi, dónž budzecze hiſhceze žiwy, kózdy měſac 150 frankow z mojeſe kaſſy wuplačeſicę dac̄. Tak wofianu pjenjezy hromadže, a ničtō wam je njemoſe poſradnycę.”

Khudak na Rothschilda poſhladowasche a ſkónečne wotmoſwi: „Džakuju ſo za Waſchu staroſez; tola ſym ſmjerſci bližko. Tuž projeze nic 150 ale 200 frankow, a potom njeh kúp placſi.”

Rothschild ſebi hiſhceze jomu muža wobhlada. Tón bęſhe tak na ſmjerſci khory a khócaty, zo tych por měſacow dla, kotrež joho žiwjenju hiſhceze zbytkne bęchu, 50 frankow wjac niežo njewučinjeſcie. Tuž do toho zwoli, a khory doſta, hdyž bę 30 talerjow wotedał, wopijmo.

Domoj ſo wróćiwſhi wupowěda khory ſwojej žonje, ſchtu je z Rothschildom wuežinił. Žona na to bórzy zhromadzi wšich ſwoje džeczi, a wupowědawſhi jim wſichtko, praji jim, zo dyrbja ſo netko jara piſnje za ſwojoſho nana modſicę, zo by hiſhceze doſlo žiwy był, zo njewměđa joho na žane waſhnijo hněwacj, ale wſchudžom a we wſchitkim jomu wieselo čznicę; to poſylnia ſtruwotu a podlēſſhi žiwjenjo. Džeczi z blyſhczatym wóćkem to ſlubidu. — A ze ſpodziwnej ſwěri a staroſeſiwoſci ſo modſachu za ſwojoſho nana, khodžachu piſnje ke miſchi a bęchu tak žive, zo khoromu najprjedy wutroba wotkorje. Pſchetoz wutroba bęſhe prjedy wjèle zrudoby a mjerzanja wo domje měla; a tež czeſlo po małki wotkorje . . . A khory mužik pſchiniđe ſebi w pſchichodnym měſacu po ſwoje 200 frankow, a w bližjim měſacu zas a tak dale. Ćzim stariči, cžim ſtruwiski je! A hdyž Rothschild na koncu lěta ſo prascha, ſak doſlo je pſchedawař talerjow hiſhceze žiwy był, dha jomu wotmoſwja, zo je wón dotal porjadnije po ſwoje 200 frankow khodžil, zo je cyłe čzily a młodny, a ſo nadžija, zo budze hiſhceze wjèle lět z poſkladnikom ſo znaeſ ſi cžnič mēc̄ . . .

„Takle móže ſo čzlowieſk molic̄!” zaboreča Rothschild a džecze cyłe čzisze do ſwojeſe iſtwy. Tam pał je dale licžil: Tón muž je 40 lět ſtary; je-li hiſhceze 10 lět žiwy, wuežini to 54,000 frankow, wuežini za jedyn talerę 800 frankow — Amschlo, Amschlo, to je najhuhensha kúp, kotrež ſy w cylym ſwojim žiwjenju čzinił! Šwojomu přenjomu ſlužowniſkej pał je porucžil, zo ſmę tute talerje jenož na najwjetſhih ſwiedzenijsach na blido ſtaſecz a za to ſo ſtaracj, zo tola božedla ſo žadym ujerozečeſje. — W 16. lěće pozdžiſho pał je tón muž hiſhceze žiwy był a po ſwoje měſacne pjenjezy khodžil, Rothschild pał móžeſhe ſo khwalic̄, zo ma najdrohotoñiſhe talerje na cylym ſwęcze.

Z toho móžemy wuknyć: Džerž ſo k Bohu a měj kędzbu joho hnadowne dary! Nekotryjkuli nan a žežitwjeſ ſwojeſe ſwojſby by za tutu dlěje a lepie ſo ſtaracj moſt — hdy bydu žona a džeczi za joho čzecne a duchovwne derjemeczo lepie ſo ſtarali: z pobožnej modlitwu a z dobrym kſhesczanskim žiwjenjom k joho wjelcu a tróſtej!

3 Kužich a Satſteje.

Z Budyschina. Wobdželenjo na ſwiatocznosći za khude duſhe minjenu poſlednju njedželu ſeptembra bęſhe jara wulſe. Ze wšichę wosadow wozjewja ſo,

tał pilnie su węriwi na spomnionej njejeli świąte sakramenty dostawali. W Budy-
śzinie męsche requiem najdostojniſki kniež biskop sam z wulkej assistencu.

— Najdostojniſki kniež biskop dr. Bernert je 28. oktobra, na świdżenju
świątogo Wjacława, patrona Czeczeje, we Članknowje wulku biskopsku Božu
mſchu świecził. Sobotu, dzeni świątogo Michała, męsche wulku Božu mſchu
w Filipsdorfje. Kniež senior Kuczański joho pshewodzeſche.

— Schwórtk 4. oktobra bęſche w tudomnym katholſkim towarzystwie
mužſkich swojbowy wječor, kotryž bę tohodla woſebje zajimawym, dokelž bę kniež
kantor Miklawš Buhr, wuczer w Königshajnje, pshischoł pshednoskoł djerzeſz
wo swojim puczowanju do Roma. Tójsko sobustawow a hosczi, mjez nimi
tež k. senior Kuczański, bęchu so zhromadzili a posluchachu z najwjetſzej kędzbiunoſciu
na pshednoskoł, kotryž bęſche runje tał wulcy zajimawym kaž z liboſcę ſwiatomu
wótcy a katholſkej cyrkwi zahorjeny a k njej zahorjach. Schkoda, zo njejelsche
wjac časa; jeno najhłowniſche podenidženja mōsche kniež ryčnik za dwę hodzinę,
kotrež ryčesche, nam woziewicz. Z mocnej ſlawu džakowachu so pshitomni
knieži kantorej. Po pshednosku poſazowachu so na jewiſhcu katholſkej to-
warzchnie, hdzež so spomnione towarzſtwo mužſich zhromadzjuje, hiſhce „furjadowe
wobrazy”, kotrež so derje poradzihu.

— Na město k. P. Kawrjena je za nowoho kapłana do Marijneje
Hwězdy k. P. Konrad Hellige pshischoł.

3 chłoko swęta.

Niemka. Kejžor Wilhelm je swoje wulke puczowanje 25. septembra na-
stupił. Pſchez Detmold, hdzež so wulke hořitwy wotbuchu, poda so do Stuttgartu
a k Bodanſkomu jězorej, w ktrymž z Konſtanca wotjewſhi tež krasnu kupu Mainau
wopyta. Z kupu Mainau jedzelsche kejžor po rjanym jězorje do Lindawy a
wottam dale do Mnichowa. Wschudźe bęchu so kejžorej wulkone powitanja pſhi-
hotowale. Z Mnichowa poda so do Wina, hdzež něhdež tydženj dołho wostanje,
a nastupi 9. t. m. pucz pſchez Pontebba-Udine do Roma. Tam wopyta kejžor
tež bamža we Batikanie, kaž piſaja 14. t. m. Dokelž njeſħeczelske nowiny
wopyt kejžora Wilhelma w Romje po swojim waſhniu wuziwaſa, zo byku bamža
a joho świąte prawa hanile, a dokelž italske kniežerſtwo a romska mēſčanska
rada tutón wopyt hało śwedeženjo za so a swoje njeſprawne wustupowanjo pſhe-
czino bamžowomu stołej powitej, njeſomžem so nad wopytom wjeſelicz. —
Nowiny piſaja, zo budże awſtriffi krónuprync Rudolf w Neaplu pſhi
świątocięſzach, kotrež so tam němſkomu kejžorej k czeſci dokonjeja, pſhitomny.
Do Roma pał džiwajo na zrudne poſtajenjo świątogo wótcia nje pónide.

— Wo kejžorowym wopycze w Romje piſa Barlinska „Germanija”: Smy
z jara wěſtoho kužoła zbonili, zo je kejžor za čas swojego pſhebywanja w Romje
wšdzieſte zjawne a private świątocięſze, kotrež su komunna a towarzſtwo w Romje
pſhihotowale, ſebi zakazał, zo njejby bamža, pod kotorož wocžomaj dyrbiale ſo
takje świątocięſze ſtać, direktnie ranil. Zeno wojeſſke a łódzne manövry ſo
wotbudu.

Awſtria. Jedyn z najſławniſich awſtriffskich zemjanow a z najbohatſich
wobſedzjerjow cykle Europy wječch Jan Adolf Schwarzenberg je 15. sept.
na swojim hrodze Hluboká (Frauenberg) pola Budziejowic wumrjeł w starobie
91 lęt. Zmarjetu bęſche starski bratr njeboſciczkoho kardinala Schwarzenberga,
archibiskopa w Prazy; wobaj bęſtaſtaj synaj njezbožowneje wječhowej Schwarzen-

bergowieje, Pawliny rodzonej wojewodoweje z Aremberga, kotaż w Parizu tak żudnemu smierci namaka. (Wona so na kwaśu Napoleona z awstrijskej arcywójwodowej Mariju Luisu na psichnym ballje spali.) Někto zemřelý wjeho běsche majoratksi knízec wulkotnoho wobhodzeństwa, kotrež wjerchowska swójba w Czeskej, Styrskej, Bajerskej, Salzburgu a Rakuskej ma. Řenjeństwo Krumlow (Krumau) w Čechach same ma nimale 22 quadratnych milow; cyké wobhodzeństwo w Čechach je 175,082 hektarow (psíhez 600,000 kórcow)! Psíhi tak wulkotnym wobhodzeństwie je knízecach wjeho kaž kral we swoim kralestwie; joho poddanymi licza so po stotysacach a wjeho běsche majoratksich zaſtojnifik je cyké wójsko (na 10,000). W Krumlowie, hdzej ma wjeho Schwarzenberg doſtojnoscz wójwody, džerži ſebi woſebitu wobrónenu gardu, kotaž tam stráži kaž psched kralovskim hrodom. — Čjelo zemřetohu wjeho, kotaž bě w farskej cyrkvi we Hlubočej muſtajene, so tam 18. okt. w kaſtejku zamkný a dowjeze so do Witingawy, hdzej ma Schwarzenbergská swójba swoje swójbne pohrjebniſchezo. W Witingawje we farskej cyrkvi so čelo na katafalk poſtaſi. Schwarzenbergscz grenadirojo we zaſtarſkej psíhe mějachu psíhi nim čestnu stráž. Chowanjo běsche 20. okt. Na tutym dnu dopołdnja w 10 hodz. wjeho archybifkop hrabja Schönborn z Prahi psíhi affiſtency 36 duchownych swiatoczne requiem swjedzche. Z Prahi běsche extra-czah na 400 ſobuſtawow najwyskohu zemjanſta k pohrjebnej psíhivjez. Tež lejzor a joho bratr, archywójwoda Ludvík Viktor, běſtaj ſwojej zaſtupejjerjom poſtaſat. Pohrjebnu ſwiatocznoſc, kotaž so w 3 hodz. popołdnju započała a $\frac{1}{2}$ hodz. ſkonči, nawjedowaſthe wjeho archybifkop hrabja Schönborn, kotoruž na prawicy bifkop dr. Riha z Budžejowic a na lewicy prałat Bakula z Krumlowa affiſtowalaſtaj. — Wjeho Jan Adolf Schwarzenberg běsche powšiktonuje čeſczený halo sprawný, dobrociwy, konſervativny zemjan, kotrež běsche, haž runiž khetro „runjewonſti“, tola kaž nan za swojich poddanow. We politiskim žiawnym žiweniju běsche wot započatka na stronje „wustawakow“ (Verfassungspartei), požejzíſho ſo žiawnoho politiskoſho žiwenja zdalowaſthe; ſwojemu lejzorž pak běsche psíhe z wntrobu podath. — Naſtupnik njebozcízkoho je joho syn wjeho Adolf Schwarzenberg, 56 lét starý, ſobuſtaſt staro-čeſteſte narodneje stromy.

Italska. Šwojomu „doſtojnemu“ preñonomu ministrej Crispi-ej, kotrež je, kaž hižo ſpomnjené, w tſojim „mandeſtwie“ žiwy, je italski kral Humbert psched krótkim wulkotnym rjad wo pschizewjenju najzbóžniſcheje Řenjeńny (annunciatksi rjad) spožejzil. Kral Humbert je Crispi-ej pieczę prají, zo je wón najdoſtojnitschi tutón rjad noſyč, a je joho pódla wokoschat. Dokelž z tutym najwyskohim rjadom Crispi do woſebitoho pschedzelskoho zwiazka z kralom ſamym a joho cyké ſwójbu zaſtupe, móže drje ſo kralej k taſkomu nowomu „wujej“ zbožo psíhcz. Psíhi tutej ſkładnoſezi italske nowiny wozjewjeja, zo dyrbi po wustawach ſpomnjenenoſt rjadu najzbóžniſcheje Řenjeńny kóždy nowy rycerž pschisahacz; kóždy dženii 15 Wótcze-naſchow a Strowa-ſy-Marijow ſo modlicz abo hdyz to zabudze 15 soldiom jałmožnym daricž; dale zo čce kóždy džen Božu miſču ſtyszecž, abo hdyz ſo zakomđzi 15 soldiom jałmožnym dacž. Rycerž dyrbi dale ſlubicž, zo čce hdyzkuli ma pschiležnoſc najwyscizſchi ſakrament, hdyz ſo ſe khoromu njeſe psíhe wodzecž, ſkončenje zo čce tež ſam katholiku wěru a japoſchtoſki ſtol zakitowacž. Taſka pschisaha drje je ſo arch-murjeriej a njeprchęzlej cyrkvi ſpuszczila?

— Crispi-ej je tež amſtriski lejzor Franc Józef wysoki rjad: wulkotski rjadu ſwiatohu Schwarzenpana spožejzil: za kaſku zaſtužbu — to ſo njeve, — za to drje tola nic, zo je Crispi psched ſetami halo vžiwi revolucionar k smjerci wot ſudzenym byl.

Rom. Wulku Božu mſkju po morwym abo requiem w swj. Pětrovské cyrkwi zańdżenu njejduļu swjetcie ſwiaty wótc ſam, a běſte pſchi njej na 30 000 pobožnych w tutej wulkotnej cyrkwi pſchitomnych. Swjatoho wótc pſchitomni horliwe a radoſtne powitaču.

— Italſkim cyrkwinſkim wjerčham, woſebje Neapelskomu kardinalej je hamž ſwoje pſcheczo wuprajicž dał, zo dyrbja němſkomu kežorej z čeſcju a poſornoſću napſcheczo pſchiricž.

Wſchelcziznij.

* **Shtož za druhich placji, to placji tež za nas!** Na tuſetnu hłownu zhromadžinu němſkich katholikow połnōcneje (ſewjerneje) Ameriki, koſtaž ſo w Cincinnati wobytwaſche, běſte tež němſki zapoſlanc dr. Lieber pſchez morjo pſchijet. Z joho wubjernieje rycze, kotrejz tylach zhromadženych němſkich katholikow tam horliwe pſchihloſowacu, wuzběhujemj woſebje to haſko wopomnjenja hōdne, idhož wón w naſtupanju němſkeje rycze praji, dokelž to pod podobnymi wobſtojeniemu runje tak za naſ placji, kaž za němſkich katholikow w Americy. Zo bydmy nałożenjo joho ſłowow na naſche wobſtojnoscze woložili, ſtajimy hnydom město jendželskeje rycze: němſku, a město němſkeje: ſerbſku. Po tym maja ſo liberowe ſłowa takle:

Wy ſeje katholſcy; čeeče katholſcy bycž w cyrkwi, w ſchuli, w ſwójbje. Čeeče tež katholſcy bycž w zjawnym ſi wjenju a we wſhem. Mam poruczoſć, wam prajicž, kaž wutrobnje my katholikojo Němſkeje ſo wjeseliny, zo ſmy pola was tak ſwérnych towarzſhów we zwiaſku a bědzenju namakali. Wy čeeče Serbja bycž a ſerbſcy woſtač! ſwoje dobre prawo w tutym kraju čeeče wobkhowacž, a to ſerbſku rycž, dobre ſerſke waſhnia, ſerbſku ſwojbu, cykle ſerbske bycžo, ſhtož tute dobre we ſebi khowa. Wy wſhitec dyrbicze kraju rycž tudy na-wuknycž; ale wuzankuje to ſerbsku rycž? Ćziniſej dha, hdyž druhí poſtaſ dobuđeſi, přeni preč? Myſlu ſebi, ſhtož može ſerbski a němſki, wobě ryczi rycęcę, je tež w tutym kraju lepski, dyzli tón, kiz jeno jenu rycž wobknjezuje. Je ſo tak rjenje wuprajito: „Mutter“, tele němſke ſłowo njemože nam z wutroby pſchitacž; hdyž pak „macži“ wołamy, potom je naſha wutroba pódla. Ćziniſe tolerje w němſkej ryczi, rycęcę pak ſ Bohu a ſwojej ſwójbje we ſwojej ſerbskej maczeřnej ryczi; pſchetož ta wuſhadža z wutroby. — Katholſka cyrkje je we wſhēch čaſach ſwojich missionarow ſtała do cyloho ſweta, tola nic z poruczoſću: „Shtož twoju rycž njerozymni, može do hele hicž“, ale z ponošanjom, zo dyrbi missionar rycž cuzych ludow nauwuknycž a ſłowo Bože wopowiedowacž za wſhickich, koſiž ſu dobreje wole, je poſtuchacž. Njeje poſtaſkim žane ſerbske katholſtwo, žane němſke, žane jendželske, žane irſke, žane pôſte katholſtwo, ale jenož jene: r om ſke katholſtwo . . . Dobry ſerbski katholik budže pſhce dobrý poddan kraja, w kotrymž je ſiwn. Je hdy dobrý ſerbski katholik poſtuſhnoſć pſhesciwo ſtatnym zaſonjam zapowjeſt?

* Někto praji někomu: „Njejem, kaž možesj pſchi tak wobčežnym džele pſhocy dobrý wſehoły bycž: to ja nihdy njemoħł.“ — „Cyle derje ſo to cžini“, wotmoſli tamón, „cžim wobčežniſche je dželo, cžim lubſche mi.“ — „Džiwne — to Ćzi njerozemju.“ — „Nó, ſnadž zrozemischi, hdyž Ćzi praju, cžohodla. Widzischi, to myſlu takle: „Naſch Žbožnik pſchebuwa ſtajne w cyrkwi w naſhej ſriebdzinje, pod wobliczom hoſtie — wěrný Bóh — kniez njebja a zemje! — Rozpomniſi pſchi ſebi, kaž wulka je to miłość a kaž wulka joho luboſć ſi nam. A někto pomysliſi ſebi, kaž ſiwej ſu ludžo pſhesciwo njomu a kaž mało maja

joho kędzbiu. Wopomnich kschiwdy a njedżak, kotrež za swoju luboścę dostawa; zaczuch we wutrobje, kaf jara dyrbí joho to wsichtko rudzicž. Wot toho dnja wotmyślich sebi, zo chcu jomu swój a drugich ludzi njedżak zarunacj a joho po mōżnoſci zwieselicz pytacj. Kózdy dzeń, zda so mi, zo je to róža, kotrež najswiecziſciej wutrobje Jézuſowej wopruju a kózda wobcežnoſć abo ps̄cheſiwnoſć je jene łopjeskho do róže. Wtacy wobcežnoſćow sczeſtpnie zniesu a rjenſha je róža, z kotrejž kózdy miesiąc wenc nawiju. Tohodla sym ps̄cheſy wjesoły, hdys někaſta woboza na mnie ps̄chiidźe, zo móžu zacpētu luboſć najswiecziſciej wutroby zaſy z jenym łopjeſkłom zwieselicz. — Dobre cžińce tym, kotsiž was hidža. — Wote mnie wuknče, sym — cžidi a — pokorný. — Ke mnie pojče, kotsiž spróčni a wobceženi scze, ja was wokſhewju.“ — Rozemiſh nětko? Dži a cžiń tež tak!”

M. H—a.

Naležnoſće našoſto towařſta.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 435. Marija Rječyna z Budyšina, 436. Mikławš Jawork, stud. theol. z Miłośic, 437. D. z B., 438. 439. z Prahi: Mikławš Zarjenk a Jakub Rjenč, stud. theol., 440. Jakub Mlónik z Workle, 441. Jakub Bryl z Cyhelnicy, 442. Pětr Ledžbor z Kukowa, 443. 444. z Pěškec: Jurij Šolta a Jakub Klimank, 445. Jurij Hojer.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 711. D. z B., 712. N. N., 713. Michał Zarjenk ze Smjerdzacej.

Na lěto 1886 dopłaci: k. 703. M. Z. z S.

Dobrowolny dar za towařſto: M. R. z Budyšina 50 p.

Próstwa redakcije: Dokelž je hižo posledni quartal tutoho lěta so za- počał, prosymy česčených sobustawow, kotriž swój lětny přinošk hiše zapłaciili mjeſu, zo chcyli to dobrociwje pola kk. expeditorow wobstarać. Tež zastate při- noški z předawšich lět su nam kedyž čas witane.

Za cyrkej Wutroby Jézuſoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,744 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. za khude duše 5 m., z Prawočic 6 m., z Różanta 3 m. 55 p. — Hromadze: 102,758 m. 55 p.

Na nowe piſeče do Baćońskeje cyrkwy: Dotal hromadze 3664 m. 1 p. — Dale je so woprowało: N. za khude duše 15 m., dale połětna daň w nalutowanskich knižkach 62 m. 60 p., k dorunjanu 39 p. — Hromadze: 3742 m.

NB! Piſeče so nětko twarja. Prosymy wo dalše wopory.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,171 m. — Dale su woprowali: njemjenowana swójba z Hajnic 20 m., z Różanta 3 m. 50 p. — Hromadze: 10,194 m. 50 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: M. J. 1 m. — Hnadna knjemi abbatissa Bernarda z Marijneje Hwězdy 20 m.

Zaplać Bóh wšem dobrocerjam!

Za terciarow: 18. augusta je wumrěla Aurelija Theressija Krompholz z Hermers- dorf, 44 lět stara, 12 lět w rjedze. R. i. p.

Khróſcińska žiwnoſć čiſlo 10 w Nowych Bóščicach, kotrež je na 1850 m. schacowana, z polom (180 m.), budze so 13. novembra wot Budys- ſkoho hamſtſkoho sudniſtwa na ps̄chedadžowanju ps̄chedawacj.

Ps̄ched tjsjomi njedželemi je so **częſliſki sekere** na puczu srjedž Khróſcjič a Prawocžic zhubil. Wobſedžer, kotrež by jón jara nujnje trjebal, proſy cžest- noho namakarja, zo by sekerc pola wjeſnoho stražnika w Khróſcjičach wote- dał abo tutomu wozjewił, hdje ma ſebi wobſedžer ſam po njón ps̄chińc.

Cžińczej Smolerječ ſmierciec ſmiercieczeſteje w macziczym domje w Budyšinie.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třećeu sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Metodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 20.

20. oktobra 1888.

Lětnik 26.

Wuzwolenjo kmótrów a křečeñskich mjenow.

Hdyž so w Serbach džeczo narodži, nječjaka so došlo na swiatu křečeñciu, hało na najtrebnischi sakrament. To je stare a jara křvalobne waschnjo. Wěm pak tež někotre waschnja, ze swiatej křečeñciu zjednoczene, kotrež za dobre njezpóznam. Wuzběhnu jenož nějto: wuzwolenjo kmótrów a křečeñskich mjenow.

1. Dokelž je wuzwolenjo kmótrów najbóle dawno dopředy wurdzene, njechodzi so pſchekhwanju pſchicpeč, khtož dřemny tudy porokowac, křiba zo něčto do cuzeje stromy halle pſchiczeňje atd. Tohodla je mőzne a pſchisluschné, zo so w tym postajenja cyrkwię wobkedažbuja. Cyrkij wuczi, zo su kmótsja (kmótre abo kmótra) takrje duchowni starski křečeñeho a wupraſeja w joho mjenie wěry wuznaczo a křečeñski slub; woni maju pſchisluschnosć, starschimaj w duchownym woczeñienju džeczo pomhac a je-li trjeba, starscheju město w dobrym woczeñienju z wuczenjom a pſchitlalom zaſtupic. Tohodla žada katholska cyrkij (nic ja!), zo su kmótsja d'erje katholscy, t. r. w katholické wěrje rozwučeni a po katholických wuzebach živi; pſchetož hewak njemóža starscheju w mjenowanej pſchisluschnosći zaſtupowac, džeczi we wěrje rozwučez a derje woczahnyez. Dokelž pak su kmótsja pſchiz duchowny znowanarod džeczo z nim w tak nutrnym blízku žwiazku, zo so m'jez nimi mandželstwo bjez dispensy njeđowoli, wuznawa cyrkij ze swědkow pſchi křečeñcy jenož jenož za kmótra abo jenu za kmótru, nanajvjacj jenož a jenu!

Tohodla je wopaczne waschnjo, hdyž ani jedyn ani jena pſchi křečeñcy katholscy woczeñiomny džeczi njeje katholiskeje wěry, abo ani jedyn ani jena pſchitladne katholisko ho žiwjenja. Zenoho abo jenu je tola mőzno wuzwolic, hdyž so tjsjo abo w městach někto najbóle schyrjo a hishcze wjacori k swiatomu ſtufi pſcheproſcha! Byrnje džeczo z měšchanoho mandželstwa bylo, namaka so tola pſchecy něčto po nanowym abo po macjernym pſcheczelstwie abo znajomstwie, kotrež cyrkwinu porucznoſez doſpołnje dopjelni. Wly z tym nikoho njehanimy,

hdyz jenož jenoho katholicko abo jenu katholicku pschi kchczenich žadam; nješ našchi sobuškchczenjo tež tak cjinja! Tež my woboji žadam, zo by kódy po swoim pscheswědczenju žiw był. Wondanjo pak (a tež hjo wjach króz) smy w Budyschinje zbonili, zo věku pschi katholickej kchczenich wschitk sctyri evangelsko-lutherscy kmotsja, a pschi evangelsko-lutherskej kchczenicy wschitke sctyri kmotry — katholicke, a t tomu wschitke w drascje serbskich družkow! To je njetřebna měščenica pschi wudželenju sakramenta; njemozějhe injez kmotrami z najmjeñsha jedyn abo jena w katholickej cyrkvi katholickej, a jedyn abo jena w lutherskej cyrkvi luther-skeje wěry bycz? Kak pak moža w mózgym pschipadze kmotsja swoju winowatosc' dopjelnicz? My čemey kódy w swoim wěrywuznaczu swěrni bycz pschi wschej kchczenianskej lubosći a zjniesliwoſci! Wězo duchowny pschi dupje žanoho z kmotrow nješotpokaza a žanoho za joho wuznaczom so njeprascha, ale starschi dyrbja hjo předy wědzeč a rozpomnicz, schto so pschislušcha. Runje tak hodži so poruczoſez dopjelnicz, zo by z najmjeñsha jedyn abo jena katholicko živjenja byla!

Potom njeje po myslí sviateje cyrkvi, hdyz su pschi kchczenicy hólčka jenož žonske kmotry a pschi kchczenich hólčki jenož mužscy kmotrowje abo swědch svjatoho štuka. W prawym rozwuženju a w dobrym pschikladze stoji kmotr mótej a kmotra mótej we wschelatim nastupanju bliže! Wězo z tym njeje zakazane, zo by, hdzej je nuzne, mužski kmotru abo žonska kmotra za stupila. My pak dyrbimy spomnjene waschnjo zacizsnye, hdzej dyrbi te mužské kmotsenjo pschi hólčkach abo žonske kmotsenjo pschi hólčkach někajka nowa, jara njetřebna móda bycz.

Skónčnje so tež spóznawa z kmotsjacyh pschislušnoscžow, zo nješmědža wschitcy kmotsja jara mloždi bycz, hdyz w nuznym pschipadze njezamóža hishcje moccata ani wuczieč ani jim dobry pschiklad dawac, byrnje po někotrych letach živjenja to derje dokonjecz mohli. Z cyla je za jara mloždyh kmotrow derje, zo něchtó starschi jich zadžerzenjo swěru wobledžbuje a jich t dostojnomu a pschi-stojnomu waschnju nawjeduje. Tež pschi kmotsiſtwach najmjenje sluscha, zo jo znajomstwa pschihotuja, kotrež nješedu do dowolenoho a po myslí katholickej cyrkvi wobzamknenoho mandželstwa. W tej wěcy njech tež kódy kchczenjan so po swoim wěrywuznaczu a po swoim dobrym swědomju zadžerži. Nascha cyrkej runje tak njerad widzi nastawace měščane mandželstwa, jako je tež druhe cyrkvi nješhwala a nješpěchua. Z tym pak wona tajke mandželstwa, kotrež hjo su wobzamknjene, nješhani a jenož tamne zacizsnye, hdzej je jedyn džel z roj-wjedzenoho, „rozwierowanoho“ mandželstwa.

2. Druha wschelaka njeſchihodnoſez stava so pschi wuzwolenju kchczenijskoho injena. Iako je Chrystus někotrym swojich japoſchtołow nowe injeno dał, tak je cyrkej jara zahe po japoſchtołskich cjasach poczała kóždomu kchczeniomu halo pschi joho duchownym znowanarodze nowe injeno pschidželic. Z wopredka to wězo njeje poruczene było, a kchczenica je tež prawje wudželenia byla, n. psch. na přenich kchczenianskich svjatkach. Hdyz bě so kchczenanstwo trochu rožchérilo, wotpozicju pohani swoje pohaniſe injena a wuzwolichu sebi nowe, z wjetšcha injeno jenož z japoſchtołow abo injeno marträra a marträki, z tym dopofazujey, zo čedža halo nowi cžlowiekowje do stopow Swjatych stupac a jich pschiklad sczehowac. Hjo w zaſtarłskich koncilač je so poruczoł, zo maju so džeczom jenož injena Swjatych dawac, wot cžasa koncila w Triencie je to katholikam pschilazane. W cyrkwinnej Agendze so praji: džesču da so injeno Swjatoho (Swjateje), zo by zaſtupnika (zaſtupnicu) mělo pola Boha a pschiklad živjenja.

Z toho scéhuje, zo cyrkej jenož jene meno žada, z kotrejž so káčený cťoviek potom woprawdže mjenuje. Wjach mjenow dawacž njeje praktiske. Toho dla w nowischiem času tež we wšchelakich škulach so džecži z jenym mjenom pišaja a w katalogach woczíščieja. Tež je we wjese wošobnych swójbach z nowa za-wjedzene, zo we svjatej káčených džecžom jenož jene meno dawaja, z kotrejž so potom w žiwienju pišaja, a ani firmowanske meno njepršídawaja, ktož w Serbach někotři njetrébni ečinja. K rozeznacžu wot druhich pschistaja so powołanjo a na-rodne město atd. W tym pał je na swěcje wšchela — móda. W Serbach něhdžekuli mysla, zo dyrbitej so z najmjerišha dwě dacž; w Schlezenſtej pał a něhdžekuli dawaju hacž do pscz mjenow, a mjenuja so potom po 1., po 2., po 3., po 4. abo po pscz! A hdvž potom nan taikoh džecža do Sakskeje pschit-čehnje, piša so nan do werovalskich a druhich knihow abo psched swětnej wychnosčju z psczimi mjenami! W mnogoče mjenow njeleži žana wošobnosč; wšak many z tejko mjenami něhdžekuli jenož kády džecžerjow. Tuž njezávadzajce sebi a druhim wjach káčených mjenow dyžli jene!

Potom pschitkuje cyrkej meno Swjatoho abo Swjateje nic jeno, zo by zaſtupník był pola Boha, ale tež pschitka džiwienja. Z toho w dospolnosči scéhuje, zo dyribi z najmjerišha někto ze žiwienja toho Swjatoho znate bycž. Toho dola nimaja so mjenia wolicz po mjenach kejzorow a kralow abo pryncow, a druhich wysokopostajemych abo slavnych mužoch, ani po mjenach, kotrež w romanach a powědanczach, w džiwadłach a operach, kaž je tež waſhynjo bylo a něhdžekuli káčce so dale wjedze, ale po Swjatych, kotrejž žiwienjo je znate. Za to pał so ludzo často njeſtaraju, haj njewedža z cyla, kajki Swjaty je po jich wuzwolenju mjenieny. Móda wuzwola wšchelake pola druhich ludow tak ſte pscane mjenia, zo njeučeni ludzo jich prawe abo cyłe meno njeznaia, n. psch. Arno, Kurt, Gustav, Oskar atd.; Ella, Alma, Hermina, Hulda, Frida, Meta, Minna atd. Ludzo njewedža, ktož rjenje — klinčza; ſkrótčicž hodža so nimale wščhe mjenia!

W Serbach powědazu, hako bychu jenož někotre mjenia Swjatych, kotrež su tola z wjetscha we káčanskej abo grichiskej formje, serbske byle, a druhé su wščhe — němske. Ale mjenia Swjatych su kátholske t. r. za wšci tke ludy, kaž nascha cyrkej sama! K tomu njeſtu mjez lubowanymi mjenami němske mjenia, kiba někotre: Karl, Ernst*, Ernestina a někotre druhe, hako tež te, kotrež su pscheložene z káčanskich a grichiskich mjenow: Gottlieb, Gottlob, Leberecht, Eugen-reich, Traugott atd., kotrež možemny my runje tak derje sebi pscheložicž: Bohumil, Bohuſlav, Bohumír atd. Za serbske džecži njeſtu potajkim jenož te, kotrež so w trochu zeserbskácej formje w serbskich modlerskich knihach (Michał, Petr, Jakub, Jan, Handrij**, Miklauš, Marija, Madlena, Hanža, Hana atd.). Tež za serbske džecži može so wjetscha wšchelakoscž w mjenach z nowa zavjeſcz. K tomu njeřebla něktó Němc bycž, zo by druhé káčenyske meno měš, dyžli te někotre, kotrež su runje w naschin času — móda. Husto zamóla so Serbia w swoim rozſudzenju wo tym, ktož je němske a ktož je serbske, hdvž tola njeje ani němske ani serbske, ale cuze. Pola mnogich rěka němske, ktož je měščanske, a serbske, ktož je wjeſnjanske abo natrajne. A k wšchomu tomu smy my měščenjo runje tak dobrí Serbjia, kaž wy na wšach!

* To so žalostnje hubjenje a cjezech wupraja, dokelž je jeniczki vokal (e) na ſchtyri konsonanty!

** Tak rěla tež druhí synk groſy Schalla w Husch; potajkim widzicje, zo to njeje jenož serbske meno! Tež Hans a Herta ſtaj z nowa jara po módze němskej!

Zo běžu w předyských časach wšchelake druhé křečeňské mjená w Serbah, dopokazují mnohe nětko svójbne mjená, kotrež su potom na potomnících jenoho z wótcow wišajo wostale, hdyž je so poczalo fixirovac̄ t. r. w kenciljach a w cyrkwiných knihach (wot 17. létstoika) pisac̄. Něhdyn je drje duchowný dřesc̄u mjeno dař a drje mjeno Swjatoho na křečeňskim dnju abo blízko toho dnja, zo bychu bjez pisma wědželi, hdy su něhdze rodženi, halo so tež nětko druhdy stava. Serbja rěkachu tehdy tež: Blažij (Blaſius), Matej, Matush, Matij, Mark, Rjehor (Gregorius), Hawol, Hawschtyr (Augustin), Kilian, Bruek (Britcij), Hawrjenc abo Wawrjenc (Wawra, Wawrik), Filip (Frótčene: Lip, Lipk, Lipšich, kotrež pak može tež Libušh byč), Domašch, Lukasch, Symon abo Schiman, Merezin, Hieronymus (Grólmus, Krone), Wjacław (Wenzel, Wjacula atd.), Bartrom a Bartoni, Schčepan, Tadej, Benno a Benedikt (Bješich), runje tak Barbara, Dorothea, Haplona, Herta, Hedwiga (Hadyja) atd.; pšchetož hřečče džensa mamj swójbny toho mjená: Blažecy, Markecy, Matkecy, Rjehorječy, Hawlkecy, Brykley, Wawrjeńčeky, Bartey a Bartonječy, Wjacławecy, Deječy abo Dejkečy. „Mudri“ pisaja tute Tadejové džeczi Döče, jako by to wot němčího Döče = Puppe bylo!

Tute předny trjebane mjená a wšchitke druhé mjená Swjatych a Zbójnych dowoli cyrkje wuzwolic̄, tak zo nětko njeje žadyn njedostatk. Nětko pak maju w kózdyhm domje modlerske knihy a protkyt za wuzwolenjo swjatych mjenow. Čzohodla nje-mohlo tež pola nas wjacy mjenow byč? Tohodla njetrjebamy do — města čahnučč, ani tajke w městach lubowane mjená dawac̄, kotrež njedopjelněja pšchikaznju katholskeje cyrkvie.

P. Herman Ludger Potthoff. †

Njedželu 7. oktobra je wjeledostojny kniež Herman Ludger Potthoff, wjehschi farač w městaczku Bürtscheid-u pola Aachena, zmrl. Wězo našim čitarjam bě tutón wjelezaſtužbny a njespróčniwy duchowný mjenje znaty, tola nic njeznathy. Tuž njech je dowolene, zo tež my Serbjo we swojim časopisu na njoho spomnimy.

Kniež Potthoff je na 23 lét w Sakskej skutkovař, najprjedy halo kralovski kaplan w Bözenfinskim wuſtawje a potom halo druhí kralovski dwórski předat w Drježdžanach. Z tym, zo wubjernje k ludej ryczeske a jara wustojnje předowasche, zo khudyh a wosyroczených z najwjetšej woporniwoſc̄u podpjerowasche, na czož rad posledni pjenjez wajeske, a woběje tež z tym, zo časopisý wudawasche a pilnje do nich pisaſke, je sebi wulke zaſtužby wo katholiku wěc w Sakskej dobył. Njeboh Potthoff bě tež pšcheczel našchoho serbskoho ludu. To pokaza a wobkruži zjawnje pšchi wotkhadže z Drježdžan. Na wulkotnej zhromadziznje na kubi katholskeje towarzſhite w Drježdžanach bě jo snadž na 700 ludzi zeſčito, zo bychu swěrnomu a lubowanomu měščnikej božemje prajili. Hdyž běžu hžo wšchelacy ryczničny doryczeli, spomni mi podpisanomu njebočicžeti, zo so hřečče wo nas Serbach a wo našcej wótczej Žužicy nicžo prajilo njeje, a prošeske mje, zo bych to hřečče narunak, a hym sebi tohodla dowolil w mjenje swojich krajanow a wótczejne zemje njeboh Potthoffej serbske božemje prajic̄. Kniež Potthoff so — kaž so hřečče derje dopomnic̄ wěm — nad tym jara zwjeseli a wotmołwi raznje a luboznje: „Sym pšchech rad do Žužicy ſchoł, zo bych so nad čilým katholskim žiwenjem w serbskoho ludu wokschewil a so tež sam mjez tym ludom we swojej swjatej wěrje poſylniš. Mam wash lud lubo a hym so tež hřečče poſlednje dny z nim rozzjohnował a poſlednju

Bogu mischi we Lujicach we cyrkwi najswjetcisjheje Wutroby Jezusowej mæl, kij je sebi serbski lud jako pomnik wérneje pobožnoſće w Baczoniu natwaril. Čemu rad waschiu proſtowu dopjelnicz a tež we swojej daloſej domiznje nad Rheinom na serbski pobožny lud spominacž."

Wosebje by njeboh kniez Potthoff husto na serbsku drastu serbskich ženskih spominal, ale bohužel tež psichospomnicz dyrbiał, zo tutu kraſnu drastu w Drježdzañach tak jara zanjerodzeja a husto ze zanjerodzenjom serbskeje drasty tež serbske poczinki a poccziwoſć sebi mało waža!

Tuž njech lubi čitarjo R. Posta z pobožnej modlitwu na njeboh Potthoffa spomina a tak joho lubočž k nam tež z lubočžu k njomu mytuja. R. I. P.

Jurij Libš.

3 Lujicach a Sakskeje.

Z Budyschina. W klóſtcrje Marijneje Hwézdye wunre njeđeslu 7. t. m. P. Eduard Scheby, bywawſhi prior klóſttra trapistow Mariawald w Kólnjanſkej diöceſy. P. Scheby bě ſo, dokež kulturkampf w Pruskej klóſtcrj zvěhny, pozdžiſho do Marijneje Hwézdy pſchesydlit. Srjedu 10. t. m. je kniez probſt P. Vincenc z aſſiſtencu kniezoſ Malačiaſa a Konrada joho cělo pódla rova njeboh probſta Alberika na klóſtcrſkim kerchowje ſwiatocznje pothoval. Za kaſhczvum džehctaj k. farař Werner z Khróſcje a frater Petr, ſobubratr njebočicžkoho. Wo joho ſpodžiwnym živjenju w pſichodnym čiſle wjac wozjewimy.

— **Z Prahi.** W serbskim seminaru w Prazy studuje lětsa 32 studentow, mjez nimi 15 Serbow, kotrychž mjena su ze ſerbskimi pismikami čiſcane, a 17 Němcow: Jakub Rjeńč z Khróſcje, Anton Kasper z Haſichen, Jurij Kral z Radworja a Albert Reime ze Šerachowa, bohosłowcy w III. lěće; Miklawš Zarjenk z Dženikec, Jakub Nowak z Hory, Pawoł Riedel z Drježdza a Alois Eilers z Anhalt-Kóthena, bohosłowcy w II. lěće. Jan Šolta z Kulowa bohoslowe w I. lěće. Gymnasium wopytuja 23, a to: Bjarnat Hicka z Ralbic, Jakub Šewčik z Baćonja, Wendelin Trenkler ze Seitendorfa, Jurij Križank z Podhroda, Karl Kretschmer ze Šerachowa, Karl Rothe ze Šerachowa, Franc Bodenburg z Münſteru (we Westfalskej) a Karl Linke z Drježdza 8 rjadownju; Jan Just z Noweje Jaseńcy a Jakub Stranc ze Žuric 7.; Michał Šewčik z Baćonja, Miklawš Domaška z Koslowa a Alfons Jäſchke z Peterswaldawy (w Slezyskej) 6.; Miklawš Andricki z Pančic, Emerich Otto z Neuleutersdorfa, Pawoł Kretschmer z Woſtrowca a Isidor Klaus ze Seitendorfa 5.; Jurij Winger z Khróſcje, Gustav Vogt z Neu-kalenberga, Józef Maier z Nowoho Šerachowa, Pawoł Wagner z Woſtrowca a Alwin Šimmek ze Šerachowa 4.; a Miklawš Rebiš z Baćonja 3. rjadownju. Přispomnić chcemy tu hiſće, zo maja Serbja serbskoho seminara tež swoje serbske towařſtvo a serbske hodžiny, w kotrychž so ſwěru proučuja, swoju mačerſčinu dospołnje dowuknyc, zo bychu pozdžiſo w ūli, w ſpōwđnym stole a na klętce spomožne ſkutkować móhli. Nimo toho wuknu Serbja tež pilnje ſotrowsku čeſku rěč. — Boh dał, zo móhli wšo to, što tu z wulkej prouču wuknu, něhdy Bohu k čeſci a Serbam k wužitku nałożec. K.

— Stare papjerjane pjenjezy, 20-markowſte a 5-markowſte wot 11. junija 1874 ſo pſici kralowſkih kaſſach wjac njeprſchijimaju. Wukaz wo tym je ſo hýo pſched 4-létami wudał; najebacž tutón pał ſo tajſe pjenjezy tola hiſhczę

tam a sem nadejdu. Cyle spadnjene pak te noty hřečce njeſu, a moža ſo pola kral. zarjadniſta ſtatnoho dotha w Barlinje (Königl. Staatschuldenverwaltung, Berlin Oranienstraße Nr. 95—97) wuměnicz, ſhtož drje kózdy pjenjezník (banquier) wobſtara. Štotož by žadyn taſki pjenjez hřečce měl, njech ſo njekomdži jón ſebi wuměnicz! — Nowe papjerjane pjenjezy, kotrež ſu na jenej ſtronje ničzate abo rjeſipkoſte, to njenafступa.

Z Pančic. Kaž ſlyſhimy, je na 14. t. m. piſhi wurađenju wuſtaſow (ſtatutow) nowozaloženoho buſtſkoho towarſtwa wuprajene bylo, zo dyrbi na jeho zhromadziznach ſo němſki ryječz. To by za ſerbske buſtſke towarſtvo wopaczone bylo. Němci tež njerciža w swojich ratarſkih a druhich towarſtwaſ francouzſchen abo jendželsch! Němſkih towarſtrow n. piſh. ratarſkih wſchaf je doſč na ſwěže, ſerbske pobrachuja. Naſchi buřia ſu ſebi tola bližſhi a wutrobnijši, hdyz ſebi ſerbscy powědaju; němſki wſchaf někotryzkuſi Serb jara hubjenje ryjezi, ſhtož pak njeje ani džin ani hrček, a tak by wjetſha mnohosč na zhromadziznach tež tam mijelečała, hdzež dyrbi abo chec swoje měnjenjo praſic. Či někotſi, kotsiž derje ſerbscy njemža, ale rozymja, njech ſo němſcy wupraja, drugi pak ſerbscy; tak žada ſebi piſhitojnosc̄ a — wužitnoſc̄ za ſerbskih ratarjow! Akty a knihi njech ſo mojedla němſke wjedu, hacž runje towarſtwa w Budyschinje ſamo protokolle ſerbscy piſaja. Serbſkomu buſtſkomu towarſtwu wězo z wutrobu piſhejemy wjele zboža! To pak nohćemy, zo byhnu ſebi Serbja w swojej domiznje a hdzež ſu wjetſhina někajke ſwědzenjo khudobu abo nižkoſc̄e wuſtaſili a w swojim towarſtwie njeſmeli — ſerbske piſhedeniſki a ryjezi měcž abo ani ſwoje měnjenje ſerbscy praſic! Hdyz Serbja ſami ſebje a wſchitko ſwoje nječeſc̄a, potom njemža ſo džiwač, zo ſo něhdžekuli na nich nježivna, hdzež by k jich wužitku ſo ſtač dyrbialo! Tež ze ſameje dobrociwiſc̄e a njemuvoſc̄e ſu Serbja wjele zhubili! Nadžiemy ſo, zo powiſtitkom na zhromadzizna 30. novembra njevobzamknje, kaž je ſo porada w Pančicach wuprajila, ale zo k čeſeſci a k wužitku ſerbskih ratarjow ſerbskej ryjezi počne naturke право piſhividži. (Piſhispomjenjenje redakcije. Knezej dopiſowarjej, kiž je nas na tamne wuprajenje ſedžbliwych ſežiniš, wuprajamy wutrobný džak!)

Z chłoho swęta.

Rom a Italska. Štotož 12. oktobra popołdnju je němſki kejžor Wilhelm II. do Roma dojeł a je hacž do ſrijedž tuttoho tydzenja tam piſhebywał jako hóſc̄ italskoho krala Humberta. Wydlik je tam we bamžowym hrodze Quirinale, kotrež ma někto kral Humbert we swojej mocy. Hacž do poſledniſchoho časa ſu katolickie nowiny dwelowałe, hacž kejžor Wilhelm do Roma pótide, dokež ſo wo měſcze piſhijhotowanego wopyta ničzo wěſte wozjewiło njebeſhje, a dokež ſu dotal tež njeſatholicki wjerchojo wopytujcy italskoho krala města Roma ſo zwijeli (tež kejžor Wilhelm I. zetka ſo z kralom Viktorom Emanuelom jeno w Mailandzie), zo ſo njeby zdało, halož byhnu revoluciju, kotrež je bamžej Rom rubila, piſhipóznač ćeyli. Kaž z wěſteje ſtronu wobkručeja, njeje, džiwojo na tute wobſtojenja, tež nětčiſki kejžor Wilhelm z wopreda ćeył do Roma jecž; zo pak je ſo někto tola Rom jako město wopyta wuzwolił, dyrbi wažniſche dotal njezinate piſhicižných měcž. Bjez dwela je ſo to ſtało na naležne proſtwy Crispia, kotrež je wſchó móžne zapoczał, zo by němſkoho kejžora runje do Roma doſtał. Keſte wotpohlađanja je won pódla měl, wo tym zjawniſe ſwědzeja jeho a druhe liberalne nowiny, kotrež někto piſaja, zo je z wopytom němſkoho kejžora dotalny rjad na wſchó čaſy zbehnjeny, bamž na wſchó čaſy ze ſwojoho wobſedzeniſta wu-

pokazały. Na tajke wotpohłady pokazowaſche hižo na Romſkim dwórnischemu na- piſmo, kotrež kejzora powita, mieniujcy Biktora Emanuelowe ſłowo: „Tu ſmy, tu wostanujemy!” na to pokazowaſche tež druhe napiſmo, kotrež bě na wſchelakich měſtnach w Romje pſčicžinjene, tež pſched ſamym Batikanom, do kotrehož kejzor jědžesche, tak zo je dyrbjeſche widžec: „Roma intangibile“, t. r. Roma (hako „hłownoho města Italskeje“, a nic wjac bamžowoho města) ſo njedotkajeſe! Raſiſterje je ſo z italskeje ſtrony wopyt kejzora Wilhelma runje w Romje hako wuměnjenjo za to ſtaſilo, hacž Italska w zwjažku z Němſkej a Awſtriju dale wostanje. Tuž drje je měnjenjo, zo mohla Italska wot ſriedźno-europſkoho zwjažka ſo dželicž, pſčicžina byla, zo ſu w Němſkej Crispie-owe naležne próſtwy wuſtyskeli, hdźz běchu najprjedy bamža ze změrowacymi liſtami ſpokojili. Por ſtow tysacow woſakow wjaczy je wſchak w naſtich czaſach za zdžerženjo měra, kotrež ſo jeno na třebly a kanony zepjera, wažna węc. Licžba je jeno wažna, lhmanoscž italſkoho wojska wſchak ſo w tymle lětſtoſku runje jara pokazowała njeje. Ze džen wěſte a znate, zo nie dobycza italskich brónjom, ale revolucijs a Napoleon III. ſu Italsku zjednoczili. Tež Bismarck je wiele k tomu dopomhał w lécze 1866, hdźez najebacz wſchē pſchehrate bitwy Italska z joho pomocu Veneciju wot Awſtrije doſta, a w lécze 1870, hdźez jim dowoli, Rom wobſadzicž, kotrež bě francózſke wojsko wopuſtchziło. Chto italske brónje dokonjeja, pokazuja někto zas w Africy, hdźez w bitwach z njezdželanymi ludžimi ſo jim zlē doſcz dže. — Zo je pſchi tajlich wobſtojenjach italske knježerſtwo wopyt němſtoho kejzora w Romje po ſwoim waſhijnju wutrijebovalo, je wěſte. Pſchi wſhem tym paſt tomu njeje zadžewacž mohlo, zo je kejzor Wyſheln tež bamža wopytal. A tutón wopyt je ſo tak ſtał, zo ſo ſwiatomu wócej z nizjim blízko pſchiſhlo njeje. Bórzny piatki pſchiwoſtju ſo tutón wopyt dokonja. Z wobydlenja prusſkoho zapóſlancia v. Schlözera (nic z Quirinala) jědžesche kejzor we ſwojim dwórkim wozu, kotrež bě z Barlina do Roma pôſlany, ze ſwojimi ſchytrjomi konimi do Batikana, a běſhe pſchi tutym wopyczce wſchita pycha, kaſkaž ſo najwýjſhichim mócnarjam wopokazuje. Z kejzorom we wozu jědžesche v. Schlözer, za nim we zapóſlancowym wozu kejzorowym bratr prync Heinrich, a potom kejzorowi pſchewodnicu w najatych wozech. Do Batikana zaſtupi kejzor po $\frac{1}{2}2$ hodž., a bu tam z najwjetſhej czeſcju powitanym, wot najwýjſhichim bamžowym zaſtojnikiem hacž k Clementinowej ſali wjedženym. Pſchi zaſtupe do trónoweje ſale powita bamž kejzora wutrobnje a wjedžesche jeho do ſwojoho privatnho kabina, hdźez běchu tſi jenake ſtoły poſtajene za kejzora, za bamža a za prynca Heinricha. Posledniſki zaſtupe hakle po přením rozrycžowanju mezi kejzoram a bamžem. Poždžiſho ſežhovadlu tež ſtatny minister hrabja Bismarck a něktoſi druzy knježa. Kejzor jich bamžej pſchedſtaji. Po tutym wo- pyczce poczeſczi kejzor tež ſtatnho ſekretara Rampollu z wopytom a wobhlada ſebi wot tutoho wjedženym Batikan a ſwj. Pětrowu cyrkej. We wozu, w kotrejž bě pſchiſtel, ſo kejzor zas wróci. Běſhe nimale $\frac{3}{4}4$ hodž., hdźz kejzor a prync Heinrich Batikan wopuſtchzischtaj. — Kejzor Wyſheln, kotrež je tež Neapel wo- pytal, wróci ſo 21. t. m. dopoſdnja zas do Barlina.

Khrowatska. Madžarske (wuherſke) a němſko-liberalne nowiny hanja hižo dawno z najhorſichm zaſtobjenjom horliwoho a woporniwoho biskopa Stroßmayera we Diałkowarje, kotrež rune prawo ſwojoho khrowatskoho luda mužnje zakita pſčicžimo poczijſhczowanjam ze ſtrony Madžarov. Na předku tajlich njeſpſczejew ſtoji minister Lihza a cykle wuherſke ministerſtvo; czi knježa wužichu jim lubu pſchiſtežnosć, zo pſchi wopyczce kejzora Franca Józefa w měſtaciku Belowarje na- ryczaču, zo tón pſchi audiencji biskopej Stroßmayerej zjawnje jeho poſtrowiacy

telegramm, do Kijowa pošlany, porokowaſche, hako by ſo wón z tym pſchećzivo kejzorſtwu a pſchećzivo cyrkvi pſtehrēſhil. Strožmayer bě wot univerſity w Kijowje na ſwiedzeſti zavjedzenja křeſtečjanſtwa pola Rusow pſcheprōſhem. Vežo tam katholſki biskop njemožeshe jecz, dokelž bě tón ſwiedzeſti za ſchiſmatiſku (wot hamža dželenn) cyrkci. W telegrafiskim wotmołwjenju paſ ſo mjez druhim pſchejeſche, zo by Riuſowska ſwoju miſſiju (ſvoj nadawč) dopjelnila a w Aſiji mjez džiwimi ludami za křeſtečjanſtvo a kulturu ſkutkowała. Njeprſchečeſelo wuſtaſtowachu paſ te ſlowa, hako by biskop Strožmayer pſchal, zo by ſo ſchiſmatiſka cyrkci w Europje rozhjērila a podpoſožiſtu hřeſtečne druhé hřeſte a pſchitlodenja, hač runje biskop wot ſpočatka w ſwojim zaſtojnſtviſe a w piſmach za to džela, zo bydhu ſo ſchiſmatiſkojo z naſher romiſtokatholſkej cyrkwi zjednoczili; wón je runje tohodla pola Rusow w nowinach hanjem był. Šejuwanjo na biskopa paſ traje tola dale; tež w Romje ſu joho wobſkoržili a piſaju, hako by wón čeyt biskopſtvo zložic̄. Tohodla je wón ſam wobarace piſma piſał a potom dla ſwojoho zaſtanja do Roma wotjet. Tomu dže ſo podobnje kaž nehdyn ſvatomu Mlechodiſej, hdyž bě wot němſkih biskopow wobſkoržowaný a ſamo w jaſtviſe džeržany. W Romje njebe ſudženjo tajſe jenoſtronſke a njeſprawne, kaſtej je we wſchelakich nowinach cjtachmy. Prawda je dobyła; biskop bu wot hamža za doſč wuſprawnje, ioho ſpóznath.

Naležnoſće naſho towařſtwa.

Sobustawy na léto 1888: kk. 446. Hana Šołćina z Delnic Sulſec, 447. Michał Domańska z Dubrianka, 448. Pětr Robl z Njebjelje, 449. Marija Delenkowa z Drježdán, 450. Michał Brězan z Konjec, 451. 452. z Budysina; Handrij Mótko, Marija Bräuerowa, 453. Míklaw Žofka z Bronja, 454. Míklaw Žur, administrator w Radworju, 455. P. A. lachis Stingl, kapłan w kloſtrje Marijnej Hwězdze.

Sobustawy na léto 1887: k. 714. Marija Delenkowa z Drježdán.

Dobrowolne dary za towařſtvo: M. D. z Drježdán 1 m., P. M. 1 m. 50 p.

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,758 m. 55 p.

K čeſci Bozej a k ſpomoženju dušow je dale woprowało: r. 1 m. 45 p.

Hromadźe: 102,760 m.

Za cyrkvičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 10,194 m. 50 p. — Dale je ſo woprowało: z Konjec 3 m.

Hromadźe 0,197 m. 50 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: P. M. 7 m.

Zaplać Bóh wſem dobroćerjam!

**Za terciaro
Mofaliſia Werich z Ali**

Wumreloj ſtej: Hanža Čyžowa z Kukowa (hijo 10. juſtija) a Marija ūrga pola Numburga (11. oſt.) R. i. p.

Zdjerjanska źermuſha njebudże (kaž w Krajanje ſtoji) 4. ale 11. novebra.

Němſke modlečke knižki: „Erbanungsbuch für die herangewachſene Jugend wot van de Kamp“ do kože zwiazane ſu ſo hijo pſhed někotrym čjafom tudy na haſh namakale a móža ſo zas doſtač na Kleine Brüdergaffe No. 2 pola Oſwalda Wiesnera.

Wutrobný džak a Zaplać Bóh tón Ańjez za tsi měſci nepſi, tudomnomu wuſtawej kommuñantow darjene.

Cjachci Smakieriec knižičeſtejeſte w maczicjnym domje w Budysinje.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třećeu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Udowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodiya w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 21.

3. novembra 1888.

Lětnik 26.

P. Eduard Scheby.

Dokelž je tutón měščník ze swojim doškolennym pschebywanjom w klóštrje Marijnej Hwězdy tež wschelakim našich cíitarjow blízce znath, budže zařimawe, wo joho spodzivnym žiwjenju drobnische powěscze zhonicz.

P. Eduard Scheby běsche konvertit; wo swojim žiwjenju a wosebje wo tym, ťak je pucz do swojeje maczerejskeje katholiskeje cyrkwi namaſał, by wón sam najlepje moħl rozprawu dacz. Tola kruta regula joho rjada jomu žiwjenjopis njeje dowolila; tuž z joho žiwjenja jeno to wěmy, ſhtož je joho pscheczel*, kiz je z nim wjele wobkhadžował, wo nim wozjewil. To pak dosaha, zo by nas pscheswědczilo, zo je wobroczenjo tutoho muža jara spodzivne a cyle wurradny dopofaz miloſcze Božej.

Eduard Scheby narodzi so 3. nov. 1814 w Kopenhagenje hako syn jara bohateju starsheju. Dokonjawschi pschihotowanſe studije na gymnasiu studowaſche prava w Kielu a Heidelbergu. We swojej młodocenſi běsche bjez wſheje wěry wozechňeny, tohodla tež do wěry a nabožniſtwa cyle nicžo njedžerzeh. W lězje 1845 na prózdninach dlejsche puczowanjo cžinieſche a pschinidže tež do Wina. Tam khwili pschebywawſhi cžezych ſkhorje, zhraba pak so zaſy, wosebje dokelž běsche joho wobstarna žónska z wulkę luboscžu a woporniwoſcžu wothladała. Hdyž chyſche Scheby jeje wulku prócu zaplačcic, wotpokaza wona wſchitke zarumano, wuproſy pak ſebi — dokelž drje bě doſpolnu njewěru młodohho muža pytnyla — hako jeniczke myto to, zo by wón, a byrnje tež jedyn jeniczki krócz, jemu cyrkci wo-pytal. Rady dopjelnji Scheby tute snadne a njeſebicne pscheczo swojeje swérneje wothladaſki: a runje to běsche prěnja króczel na puczu joho wobroczenja.

Wón sam powědaſche swojemu pscheczel, wo kotrymž horjela ſpomińčiny: Nozajtra po tutym jenym wopycze w cyrkwi ſtojeſche rano swjathy Duh k hłowam joho ūža a čakac̄he na joho wotuczenjo. A hdyž běsche wozjí wotewrili, pschinidže swjathy Duh na njoho a wón bě katholiki.

* Běsche dr. Leberecht Dreves, bywawſchi ryčnik a notar w Hamburgu, psched někotrymi řetami zemřel.

Hnydom džesche k měščníké, kotrehož bě tamna žónska jomu mjenovała — běše to P. Madlener z rjadu najswjetcisjshoho Zbóžnika (redemptorist) — a wupraji tomu swoje pscheczo, zo by do cyrkwię pschijath był. Měščnik joho pruhowasche, a tu so pokaza dalschi džiw: Scheby, kiz so njeběsche ženje wo žanu wěru staral, kiz ženje njeběsche žadym lutherški zabywški halle katholski katechismus w rukomaj poměl, wopokaza so halo dospolnje rozwuczenj w wuczbač a dogmatach katholſkeje cyrkwię, tak zo dalscheje pschihotowanſkeje wuczby njerjebasche a mōžeshe wěrywuznaczo wotpołozic. P. Madlener je sam tute podeiidzenjo Scheby-owomu pscheczelej wobkruczil, tak zo so wo nim dwělowacž njemiože.

Po swojim wobroczenju pschebiywasche Scheby hishcze dlejschi čas we Winje a runje tehdom ze swojim pscheczelom tam czaſciszho wobkhadžowasche. Tutoń je ze živjenja Scheby-a wosebitu podawł powědał, ištož tudž z joho samymi słowami woziewimy:

„Scheby skusha do najspodziwnisjich wosobow, kotrež sym we swojim živjenju zeznał. Wosebje zajimawe běsche mi za čas mojoho husezisjshoho pschebiywanja z nim w lěce 1846, zo wón pschi wjacorych pschileznoſczach djabola ze swojimaj wocžomaj wohlada. Žonu mje popoldnju wopytač pschindže, a hdźż běchmoj někotore hodžiny so rozmolwiałojo, njewedzachmoj dale šchtó powědacž. Běsche w zymje (1846—47), jomu so hishcze njechaſche, do hotela so wróciež, a tuž jomu naczínyň, zo īhemoj do džiwadla hacž, hacžruniž tam ja hewak ženje njechodziach. Pscheczivo mojomu wocžakowanju Scheby mój namjet hnydom pschija. W džiwadle doſtachmoj město w loži cyle blízko pschi jewishcemu. Kruch bě so hižo zapoczął. Běsche to někafka wjeselohra, w kotrež tež mnischá so pschedstajaču. Xedoma běchmoj něhdje 10 minutow pschisladowatoj, hacž pôdla mje nahle žalostna hara naſta. Tu běsche mój pscheczel Scheby naczinił, kiz z moci swoj stolček wo žemju czišny a z lože wulecziwški czeckny. Džiwnoho waschnja ſwojoho pscheczela zwuczenj wostach hacž do konca w džiwadle a wrózich so domoj. Tam sedzishe Scheby na kanapeju. Hdźż so joho prashach, czoħodla je tola taſku haru w džiwadle czińil, wotmohvi mi wſchón so džiwajo, hacž dha ja tež pytnył njejšym, kaf je djabol zady džiwadnika, kiz mnicha pschedstajeſche, stał a po kózdom joho hibnjenju czińil. To, praji wón, njeje dleje widżecz moħl.“

Krótko po tutym wrózji so Scheby do swojeje domizny, pscheda wſchitke swoje ſubka, rozzjhnowa so ze swojimi pscheczelemi a zaſtupi we Wittem pola Mlastrichta do rjada redemptoristow. Po někotrych lěatach pak jomu krutosež tutoho rjada wjac njeđoſahasche, wón žadasche za kručiſhím, hishcze pokutniſhím živjenjom; tohodla wuftupi ze swojoho rjada a džesche 1852 do Oelenberga w Elſau, hdzej do rjada trapistow zaſtupi. Wot tam bu pozdjisjho do filialnhoho klóſchtra Mariawald w Kölnskej diöcesy poſłany, hdzej joho 1867 za priora wuzwolichu. Halo taſki ſkutkowasche jara spomožnje, wobnowi staroſławny klóſchtyr a gotiſku hnadownu cyrkę bolesziniwej macjerje, kotrež běsche nimale cyla rozwadala. Runje běsche cyrkę hacž na nutskowny wutwar dokonjana: tu zahezji kulturkampf dalsche ſkutkowanjo horliwoho měščnika.

Zo je swoje poſlednie lěata w czišcej komorej w klóſchtrje Marijnej Hwězdze dokoujał, ſtajnje so modlo a rozpominajo, je znate. Poſlednie lěata bě swoje widženjo cyle zhubit. Hdźż nazymu minjenoho lěata tež joho luby klóſchtyr Mariawald zo zaſy wotewri, radowaſche so nad tym wutrobnje. Tola joho wysoke lěata a czejkę khrowatoscž jomu njeđowolichu, zo moħl so tam zas wróciež. Někto je joho tón kniež f ſebi wotwoał: njech je jomu spożeczena króna živjenja!

Martrarjo w Uganda.

Afrika je dżel zemje, hdżej potomnicy wot Noe-a połkatoho syna Chama bydla. Zdaſte ſo, zo je Bóh tute zaklečjo wot njebožownych krajinow wotewzał. Přihetož hdžej běſhe naſch wumozniſk wožbožowacu wucžbu do swęta pschinjek, běſhu tute krajinę ſobu najprěnſche, kotrež kſhesczanſtvo pschiwzachu. Katholſka cyrkij kežejſe tam we prěnich lětstotkach, kaž nihdze družbę; dokelž krajina bě pschez krej tycacow ſwiatyň martrarjow wopłodžena. Ale z Božoho dopuſtěczenja zahubidzu tam bławne wucžby Muhamedowe tak rjenje kežejace kſhesczanſtvo. Wobydlerjo zapanyhku z džela do bławda, z džela do pohanſtwa. Pschibóſtvo a djabolſke hubjenſtvo knieži tam nětk hižo pschez tycac lět, hdžej bě prjedy ſwiate žiwenjo a dužowny měr. Hakte w nowiſkim času dopomnichu ſo w Europje tež na njebožownych bratrow w Africach, a zmuzieži mužowje dobuchu ſo do krajinow, kotrež hſhceče ani po mjenje znate njeběchu, a prědowachu tam z nowa wěru Chrystuſowu. Gim ſo tež radži, zo zaſy tycacy duſchow za naſchu wěru dobuchu. Množ missionarojo drje pschi tym žiwenjo woprowachu pschebivajcy w tutych za naſ jara njeſtrowyň krajinach abo morjeni wot pohanſkich wobydlerjow. Ale hnydom stupiſku družy na jich město. Wosebje bě próca missionarow na to zložena, zo młodych afrikanskich kſhesczanow tam za dužownſtvo wocžahmyhku; eži ſu, dokelž tam rodzeni, na hrube wjedro zwucženi. Ale djabol, kotremuž dyrbjeſe ſo moc złamacz, taſtuž běſhe leſtottki dolho nad njebožownymi wobydlerjemi wužiwal, njechaſhe tule moc z dobom z rukow dacz. Tohodla dyrbjeſe z nowa prjedy krej martrarjow zemju pokrjepicž. We ſrijedznej Africach, hdžej wulka rěka Albert Nianſa a kaž morjo wulki jezor Viktorija Nianſa swoje wody wupſhēſtrje-watej, leži wulke pohanſke kralerſtvo Uganda. Tute kralerſtvo woblnieji módnym ale tyrański kral Muanga. Z někotrych lět ſen ſu tam katholſcy missionarojo ſtacije założili, a jich wjele za kſhesczanſtvo dobyli, tak zo bě ſamo pola kralowſkohu dwora mnogosz kſhesczanow. Z wopředka połaza ſo kral zwonkownye pscheczelny pschecživo missionaram, wopytowaſche z časami rozwucženja, dari krajinu za missionſke twarjenja a kapalu blízko hlavnoho města Rubaga a dowoli prědowanjo katholſkeje wucžby. Tola bórzy joho naſhczuwa joho minister Katikiro, kij wudawashe, zo wot ranja cuzy běli mužowje z Europj pschinidu, jomu kraj wozmu a zo budža potom kſhesczenjo, wosebje eži, kotsiž ſu pschi kralowſkim dworje, pscheradníkowje. A dokelž nětk woprawdze w ſpočatku zaidzenoho lěta cžrjodýh Žendželczanow a Němcow (expedicije) do blízkoſce pschinidzechu, zo bydu tam kraj wobhladali, hacž runje žane myſle njeběchu, zo chceſli krajinam wójnu pschi-powědzieſz, tak nětk kral wumyſlenym ſłowam swojoho ministra wěrjeſe. Wón poruczi hnydom młodženca Mkaſa, kotrež běſhe poselſtvo mjez missionarami a kralowſkimi zaſtojnikiами čzinil, moricž, a bu jomu na to hlava wotczata. Po někotrych nježelach praji Katikiro kralej: „Kak derje je, zo ſy pscheradnika Mkaſa ſlōncowacž dał, nětk widžiſh, zo chcedža ſo kſhesczenjo z tymi cuzymi zjenocžicž a řebeje z tróna storczicž. A rozzlobeny praji kral: Wſchitcy dyrbja wumrěcz, a džeshe z kralowſkohu domu do zahrody. Tam ſo runje dwaj hólcaj, z kotrejuž běſhe jedyn kſhesczan, rozyrcžowacſtaj. „Kral je zaſazał, zo njeſměny wjac̄ z bělymi mužemi ſo modlicž, hewaſ dyrbimy wumrěcz, kaž Mkaſa.“ Na to praji tón, kij bě kſhesczan: „Kaluga, koho ty prjedy poſluhaſh, krala abo Katikira?“ „So rozemí, krala poſluhamy prjedy.“ „Runje tak je pola naſ. My dyrbimy Kalonda (Boga) poſluhaſz, dokelž je wón mócníſhi hacž kral.“ „Ale Muanga naſ ſpalicz da“, praji Kaluga. „To je móžno“, praji druhi, „ſchtóž pak Kalonda njepoſluha, budže ſo dlěje palicž dyrbjeſz a ženje njeſumrě“. „Ale je to móžno,

so pſčech palicž a tola nic so spalicž?" znaſtſecžiwi Šaluga. „O haj, Šalonda ma tajki woheń, zo, hdý byču so wſchitke wody Niantsy do njoho zleli, jón nje-wuhaſnu!" Tola to njemóžeſhe pohanſki hólczeč rozemieč. Duž rječku hčesčan: „Pój sobu k wótcam. Woni czi to rozaſnja a budža tebi wo rjanej kralownje a jeje luboznym džęćzatku powědacž, a fak so złym we tamnym ſwécze pónidže." Šral běſte to wſchitko ſkyſchal a do prědka ſtupiwſhi pſchelkó Dionifia, hčesčanſkoho hólczeča, z mječzom. Bě to hízo drugi marträř. Šaluga pak cžekm, powědaſte ſrudnu powieſć missionaram a proſtěſte wo ſwiatu hčesčanu. Šral pak chle rozzlobený dom pſchiidže a wołajo: „Kſhesczenjo ſo modla, zo dyrbju ſo ja wěćzne palicž!" da hnydom Katifira zawałacž a jomu pſchikaza: „Bezamkaj wrota, žadyn běly a žadyn Waguana (hčesčan) njeſme z města. Butſe budža wſchityc zajecž." Tuta pſchikazuja zwieſeli ministra hač nanajhóle a na zaſitra z wječzora hčesčanow nadpanycz a zajecž. Ale hčesčanſki ſlužobník bě wuſaz zaſlyſchal. Šchwatajcy wožewi to zaſtrózonym missionaram. W noč modlaſhu ſo wſchityc za neofytow (nowoſtřeſených) a katechumenow (hčesčijomnyh). Hdý ſwitaſche, poda ſo P. Courdel, kaž dobrý paſtýr njebojaznje do reſidency. Hízo na puežu jomu cžrjodý wobrónjených napíſečzo pſchiidžechu. Poſta dwora pak widžeſte, zo tam hčesčenjo njebojaznje wobkhadzowachu. Wón žadaſte, zo by pſched krala dowiedzenym był. Tola tón joho pſched ſo njeputičži. Tam missionar wonka zaſlyſcha, zo je ſo hčesčanſki paſtýr Pawoł Kiufuka wotsudži, zo dyrbitej ſo jomu wuſhi wotrézacz, ſátož ſo tež hnydom wuwjedze; tola ſkoncowany wón njebu. A bórzy po tutym wuſlyſha Courdel zaſy kralowe ſłowa: „Sy ty wjerch hčesčanow we Ragon?" Plačeſte to młodomu wojaſce Jakubej Buzabalia. Tutón wotmołwi: „Sa drje ſym hčesčan, ale jich wjerch ja njeſ ſym." A tyran hnydom wotsudži: „Zwiazajęce joho a zabiječe joho na blatu. Z nim hčemy započęć." „Budž božemje, kralo!", praji hčesčan bjez hrózby. „Ja du do paradiza a budu tam za tebie ſo modlicž." Na to bu wuwjazany. Wrota ſo wotewrichu a kat wotwiedze joho. Staroſčiwy měchni, kž wonka ſtojeſte, ſtupi do prědka, zo by joho wotsudzený marträř wuhladał. A wopravdze dohlada ſo Jakub hnydom na měchni. Tutón požohnowa joho wot nazdala a wupraji z wupſtřejenej ruku abſoluciju. A marträř pohlada k njebiu, dokelž mějeſte ruci zwiaſanej, hačo by hčył prajicž; tam horjela ſo zas woſladamoj! Hdý ſtatifiro widžeſte, zo je kral wopravdze na tym, wſchich hčesčanow moricž, poča bjes krala ſam wotsudžecž. Prěni, krohož trjechi, běſte Matij Murumba. ſo na njoho wobročiwiſhi zawałota: „Sy ty tón Murumba, kž hſhceje je w starých dnjach ſo nowej wérje pſchiwbrocži?" „Haj, tón ja ſym!" — „Ratowje, wotwiedęce joho hnydom a ſkoncuječe joho." Matij wotmołwi: „To je moja wutrobna žadoſć, za Khrystusa wumrēcž." Tajka kruſoſz hačle njeſraſnika roz-žlobi. Wón hnydom pſchikaza: „Wotrubajęce jomu nožy a ruci a mjaſo rězajęce po kruchach z njoho, a potom je pječeče pſched joho wocžomaj. Njech joho Šalonda wumoži." Ale bjez bojoſce wotmołwi Matij: „Haj, Bóh mje wumoži. Ty drje to njewoſladaſt. Moju duschn wón k ſebi wozmje. W twojimaj rukomaj wotſtanu jenož ſmijertne cželowe zbytki."“

Na to Matija na horu Savarida dowiedzeſte joho pſcheczel Lukasž Vanabafint, kž dyrbjeſte tež wumrēcž. Hdý běſhi tam dōſhli, Matijej nožy a ruci wotrubachu a kruchi joho mjaſa pſched joho wocžomaj na róženju pječezechu. Marträř pſchi tutych njewuſprajithyh boſoſčazh ani ſuka wot fo njeda. Zo byču ſo cžwilowarjo dleje na marträř ſawjeſelicž móhli, jomu, hačo wo krjeplu wody proſtěſte, žaneje njeſadu. Po wulſkih boſoſčazh wudychym

Matij ducha do rukow toho, kiz je tez za wopushczenie splahi w tutym dziale zemje wumreł. Hdyż su njezählowieckie złoszcze krej woħladałe, je, kaž by zły duch do nich zajęł. Potajkim dyrbjeshche hiščeje wjach krewej psħelatejje bycz. Dokelż Katikiro żanoho hišċejana pola dwora dale czerpież njeħasche, dyrbjachu so kralowscy stužownicy a jidh psħedstojet Khorla Luanga, kofnij bēħru hišċejenjo, wotstronicż: a to najprjedy psħedstojer, kiz mēješe hiżo dleħsi čas kruče zakane, zo njeſmē z bēħimi hišċejananami wobħadjeż, ale podarno. Iohu k zatraſħnej smjerci wotħudżiħu. K stolpej psħinwazam dyrbjeshche so pomalu wot noħom prajież. Psħi tym iohu eżwilowarju wusmēschachu na njoho woħlajo: „Trasħ twój Boh pħindże a tebjie z wōhnja wueżejnhe.“ Alle Kherla jidu wot-moħwi: „Wjib wbozoj njezbożowni, wjib njevċeże, sħto prajieże. Mi je loħko, kaž byħu wodu na mnje leli. Was pak tōn, kottrohoż hanicje, nħħdi do wopravdżi-toho wōhnja zaftorċi.“ Po tutxha l-ħallu czerpieżi hišċejeni wħidha eżwile, doniż ducha njeħudħiħni. — Na to bu kralowa psħikaznja woġejwena, zo ma so wuslēdżiż, sħto pola kralowskoho dwora je hiščeje psħiwijski noweje wéry. Bózzy so 34 młodżencow, kralowskikh stužownikow z najwsebnijskich swibbow, wuzzna, zo fu so psħiħibohom wotnejekli a jenoz do wernoho Boha wernja. Kral poruczi, zo maja so do jaſtwa eżiñiex a hnydom k smjerci wotħudżiż. Katikiro dosta psħikaznju, strażnikow wobstaracż a jidh do jaſtwa wotwieszej. Eżile młodži hišċejenjo bēħru haġla kateħumienjo, kofnix so na swjatu hišċejeniċi psħiħototwachu, a nekotxi hiščeje 12 lét starri njebēħu. Toħodla njezradzi jidu to, zo dyrbjachu wumreż, ale zo hiščeje swjatu hišċejeniċi dosta li njebēħu. Wutrobnie so w jaſtwe modlaħhu, zo byħu psħed smjercu hišċejeniċi dosta li. A tule hnadr sebi wuproħxu, z wuważaċżom dwejju, kottixmajż njeħbe možno, to docpex.

(Słonečenje psħiħodnije.)

3 Lujieħ a Saikkje.

Z Budysħina. Najdostojnijski kniež bisķop je wutoru 23. oktobra w Seitendorfje nowy dzel kerċowa swjatoċċnej poswjeċċiż. Najprjedy mēješe swjatoċċnej pontifikalne requiem, na to w dleħszej hnujacej ryęzi na ważnej swjaty skult, kiz mēješe so tam stacj, pokazawiski swjecżiżnu kerċowa dokonja. Po tutxha bēħsej hiščeje jena swjatoċċna Boža msħa, po kotrejż so wobnowjene stacjje hišċiżonho pucża na kerċhowje poswjeċċiżu. Swjatoċċnej Te Deum z Božim pożohnowaniem wobzanknu swjatoċċiż, kotrąż bēħsej 5 hodżinow trača. Popołdnju wopptu najdostojnijski kniež bisķop też tamniżże katholische kafino, hħażżeż iohu kniež kaplan Libšč z rjanej ryęzi powita. Kniež bisķop dżakowasjhe so za lube powitanjo, psħippożnawasjhe nahladnu zhromadżiżnu, kotrąż ziawjne wo tym swēdċenjo dawa: my ġemixi dobri a swerni katholiko bycz nic jeno w cyrkvi, ale też w ziawjnym žiżjenju, a rozożi, kaf ważne su w našiħiż časach katholische towarzystwa. Na kóncu swojeje ryęze wudżeli psħitomnijm swoje bisķopske pożohnowanjo. Hdyż bēħsej hiščeje k. kaplan Skala z Budysħina, kiz bēħsej knieža bisķopa psħewodżał, wo katholiskim nowinairstwie a wo wiñnowatoſezi tute podpierač poryężza, wopuhiċċi hnadr li kniež bisķop kafino a Seitendorf, zo by tōn wjiecżor hiščeje do kloċċitra Marijinoho Dola dojel. Tam swjecżesħe sħiedu dopoldnia swjatoċċnu pontifikalnu Božu msħu a wróċi so wjiecżor zaš do Budysħina.

— Tidu je so minjenu sħiedu, 31. oktobra, za kħaddnun kamjenni za nowu lutherisku cyrklej (swjateju Marije a Marti) na nowym Albertowym namēseje abu torħoħiċċu (psħed mestom sħejed nowiħi kaserrow a dworniħiċċa) poħożi.

W klóshtrje Marijnym Dose doftachu 22. oktobra széchowace sztyri kniežiny swiatu draſtu ciſterciskohu rjada: Franča Hedwig Scholze z Oſtrica, Humbelina Perpetua Frind z Jawornika, Alledis Katherina Pieczek z Nowej Wieski a Miechtildis Tereſija Rolle z Oſtrica. Kniežinje Franča a Humbelina buschtej hako khóřskej, kniežinje Alledis a Miechtildis pak hako lajſkej sotje pschijatej.

Z Mitweidy. Nastawaca katholska wosada w Mitweidze bu jara zwjeſlena, hdyz so jej wzjewi, zo je wſchynoč postajila, zo so tam missionska ſtacjia założi, a zo budža so tam wot netka z Drježdza měſacznije jedyn króčz a to 3. njeđzeli kózdoho měšaca Bože ſlužby djerzecz. Hido psched 20 lětami so tam někotre razy za lěto z Kamjenic (Chemnitz) katholske ſemſche djerzachu. Tola z pscheczahowanjom bě ſo licžba katholikow tak poměřiſhla, zo ſo Bože ſlužby zas pschedachu. Někto pak ſu ſo tam katholikojo z pscheczahowanjom tóſjichto pschiſporili. Mitweida ma mjenujci jara wzjemu wſchynu ſchulu (Technikum), na kotrej nic jeno młodzencovo ze wſchitlích krajow Evropy, ale tež z druhich zemjezdželov studuju. Mjez nětžiſhimi ſtudentami je 150 katholicki. Tohodla je ſo tež kniež direktor Wezel ſobu za to ſtaral, zo bychu ſo tam katholske Bože ſlužby zas założile, a je tež z dowolnoſezu mějdečzaſkej rady pruhowanſku ſalu za to poſtečiſt. W měſeče ſamym bydlí 157 katholikow. — Njeđzeli 21. oktobra mějeſhe tam prěnje ſemſche k. kapłan Müller z Drježdza a bě tam pschez 200 ſemſcherow pschitomnyh; wſche toho dyrbjeſhe na 50 woſobow wonka ſtačz abo bjez ſemſhi domoj hicž. Kr.

W Lipsku je 31. oktobra němſki kejzor pobyl. Je ſo tam zakladny ſamjeni nowoho domu za najwyſhjsche kejzorſtwowe ſudniſtvo (Reichsgericht) poſožit. Kejzor Wilhelm a kral Albert prěnjej z pschihódnymi ſlowami na ſamjeni dyriſhtaj.

3 chloho ſwēta.

Němska. W Pruskej ſu tutón tydženj wólby za ſejm byle; jich wuſpěch budže ſo hakle w pschihódnyh dnjach cyle pschewidzecz hodzecz.

W Badenskej ſo katholikojo někto po hłownej katholskej zhromadžiznje, kotrej je ſo lětsa w Freiburgu djerzala, kruče hibaja: Zhromadžizny ſo wotbywaja, na kotrejhdž ſo pschitomni zjawnje za katholske naležnoſce a za centrum, kotrej je zaſtupuje, wuprajeja. Tak je nadžiſa, zo liberalismej, kiz runje w Badenskej tak jara kejze, móć złamaja.

Belgijska. W Brüsselu mějeſhe ſo na město zemrětoho (liberalnoho) zapoſtanca nowy wuzwolici, a ſu pschi wuzſtej wólby zas ſcholikojo dobyli.

Awstrija je psched krótkim nowoho ministra prawa doftala; je to hrabja Schönborn, dotalny naměſtnik w Morawſkej, bratr Pražskoho arcybifkopa. Schönborn je ſwérny katholik a tež w politicy wuſtojny. K tafſej wólby može ſo Rakuskej woprawdze zbožo pschecz, pódla pak tež wuprajičz dalsiche pscheczo, zo by tež městno kultusministra ſo Schönbornej pschepodalo, dokelž by tam ſo híſhce ſlepje hodžał, abo tola podobnje derje zmyſlenomu muzej doverilo. Rakuskej to ſchodziſlo njeby, hdz by nětžiſhji minister Gauth ſwoje zaſtojnistro zložil. Hdz by tež kultusminister dobry katholik byl, potom by ſo ſchula w Awstriji zas w cyrkwinſkim a rakuskim zmyſlu porjedzicz mohla. Z po-wołaniem Schönborna do ministerija je ſo dotalne khétero liberalne ministeriſtvo hrabje Taaffe tóſjichto na prawicu zložilo, a na to najbóle ſwarja a hanuju pschemocni židža, kotsiž maja wſchje ežaſopisy Awstrije we swojich rukach.

Rom. Swjath wótc Leo XIII. je kardinalej Lawigerie-ej ze swojeje kassji 300,000 frankow pscheopodat hako pomoc za komitet, kiz soce wotroczstwo w Africy zbehmyc.

— Puczowanjo kejzora Wilhelma su wscie italske liberalne nowiny psche czivo hamzej wujile, kaj so tez hinak woczakowacj njezdgesche. Swjath wótc je tohodla na swojich nuncijow a na jenotsliwe knjezevstwa wosebitu notu (wokolny list) wo tutych naleznosczach rozposlal.

Ruska. Ruski kejzor je psched krótkim ze swojej mandzelskej Kaukasus wopytal. Wschudze jojo z wulkej czeſcju a radoſcju witachu. Z tym, zda so, běſhe policija so trochu zamolicz dała, tak zo na nihilistow injenje kedžbowasche. To czi wujicu a pschihotowacu nowy attentat na kejzora. Hdyž so kejzor zas dom wrózhesche a ze Sebastiopolia jēdzesche, zajacu hiſhce poſlednie minuty psched pschihadom kejzorowoho czaha do Kutaifa tam kosackeho officira, pola fotrohoz dynamitowe bomby namakacu. Bon běſhe wotpóslanc zbežkarſkoho južnoruskoho towarzſtwa. Hdyž widzesche, zo je wscie zhujene, chcesche so z jedom zavdacz, ſchtož pak so jomu njeproradži. Na dalschim puczu je pola staciei Vorki czah, w kotrym kejzor ze swojim pschewodzeſtwom jēdzesche, z kolijow wujel a so zwrocil. Pisaju, zo je kejzorowa swójba z njezboža njezranjena wuchla, zo pak je wjele druhich ranjenych abo morjenych. Hac̄ je tuto nowy njeſtuk nihilistow był, njeje hiſhce znate.

Serbiska. Kral Milan je swojemu metropolitej porucil, zo dyrbi jojo mandzelskwo z kralowej Nataliju rozwijazacj abo rozwijecj, a metropolit je tez poſluſhal. Tak je dolha pschekoramejz kralom a jojo mandzelskej z krótką roziſnjeny. Tola so zda, zo je kral z tajkej njeſprawnoscju, kotruž je ze swojej ſhryt mocu dokonjal, ſebi wutroby derjezmylemch poddanow wocuzbil.

— **Z Tibeta.** Tudy je z Žendzelčjanami dla krajiny Sifimskeje wójna wudyrla, kofraž je za katholske missije tam jara zrudne ſežhwki mela. Hijo w běhu poſledních letstotkov běchu so missionarojo prćowali, zo bychu tuton kraj za Chrystusa dobyli; ale najbóle dyrbjachu to ze swojim živjenjom zaplačicj, abo buchu z kraja wuhnaczi, dokelž tam bydlí najwyschšchi duchowny wjerch budhistiskeje pohanskeje wery, Dalej-lama. A tutej wery wuznawaja so tez wobydlerjo Chinesiskeje a Japanskeje; je potakim najwyschšha wera na cyłej zemi. Jeje założec̄ rěka Konfucius, kofraž je ju zestaſał; mjez pohanskimi wěrami ma wona najwjacj zděļanoſcze. Tohodla bě runje tudy najczesze, křhescjanstwo rozhcerjecz. Hakte w l. 1846 so tam missionaram netak poradži, zo móžachu předowacj zapoczecz, wosebje w krajinach na pomjezach Chinesiskeje, móžachu tez staciei a farſke wosady założecz. Bórzy tez założichu so mjez druhimi kejzajace wosady w Tatsienlu, Schapa, Bathang, Naregiug a w Terkalo, pozdžischo w Utentse, Čeku a Ujsy. 25. augusta toho lěta wudyri pscheczhanjo z horjela naspomnijeneje pschicžiny. Missionarow wýchitkach z kraja wuhnacu, a biskop Viet dyrbjese do Chinesiskeje czejkacj. Z wuwzaczem jeneje staciei so wýchitke zahubichu a katholske wsy z farami a crkwiemi, mjez nimi krasna cyrk w Terkalo, so spalichu. Křhesczenjo budeža netk po tyſacach w horach a lěsach, a nimaja ani wobydlenja, ani cyroby. Hac̄ runje pschi tuthym pscheczhanju krejpschelečio njeběſhe, kaj hewal, je tola wjele křhescjanow zrudnu smjercz namakalo, dokelž cyroby a w khoroszach wothladanja njenějachu. Wjele traſaž jich hiſhce zemrje, předy hac̄ so zas lepshe czajy wrózca, dokelž chinesiski kejzor, kiz ma ſchitowanſe prawo w Žibeče a na fotrohoz běſhe so biskop wo podpjelu wobrocil, nicžo nječzini. Kejzor je wosebje na Žendzelčjanow so rozhněwał, dokelž su tuczi wukaz dali, zo žani Chinesojo wjacj do

žendželskich wobhodzeństwów w Australskej psichiezáhnyež njeſmědža; tohodla tej Žendželčanam w Tibeče píšeſzéhano popiſehe. Wón biskopej lubjeſche, a poſta tež poſlance do Bathanga. Ale za 6 njeđzel wróciſi ſo tuton zaſ, bjez toho, zo by ſhio wukutkowaſi. Psichichod katolskeje cyrkve w Tibeče je zrudny, a għemix ſo nadžiſec, zo Bóh kħeſeżanow poſylni, zo bñiħu tute zrudne čaſi píſetrači möhli.

Kr.

3 kraja do kraja.

Cžinimy swojich ſobučitarjow „Katholiskoſtoho Poſoła” hižo do předka na to ſedžbnych, zo změje ſo 30. novembra w Pančićicach wažna zhromadžizna ſerbskych burow, na kotrejž dyrbi ſo ſerbske towarzſtvo burow założic a drje tež joho pſchedsydſtvo tworic abo wuzwolic. Nekotri, kotsiž ſu ſerbskoho wukħada, hewak pak hafu Serbja wjac njenijsla a njeċeuja, għedža cyle założomne towarzſtvo na němſku ſtronu zložic a drje budža tež jara za to ryċeċ. Tohodla je nužiue trēbne, zo wiċċitch ſerbscy hospodarjo (njetrjabaja to jenož kublerjo, ale mόja tež mjeijschi wobhodžerjo bjez!) po možnoſezi na tule zhromadžiznu du, tam ſwoje ſerbske naležnoſeže zaſtuju, a ze zawiednymi ryċežmi a klinċazymi ſłowami ſo zamoliciž njeħadadža! Shtož je Serbam trēbne, to je ſerbske buſſe towarzſtvo. Němſkih je tak hižo doſez; Němcy ſwoje naležnoſeže ſami, bjez pomocy Serbow, wobstaraja. Serbam pak ničiò drugi pomhač njeħudże, jeliżo ſebi ſami zhromadnje njeħomħaja. Proſhym tohodla hospodarjow, woſebje tež Ralbičjanskeje a Róženčjanskeje wokolini, zo bñiħu na ſponnienu zhromadžiznu w prawje wulkej liczbje pſchisħli!

Nekotri hospodarjo z Kħrošċjanskeje a Kłoschtyrskieje wokolini.

Naležnoſće našoſto towarzſtwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 456. Michał Koć z Brjemjenja, 457. 458. z Rabic: Mikławš Blažik, Jakub Swejda, 459. Jakub König z Drježdān, 460—462. z Nowoslic: Michał Kućank, Mikławš Buķ, Mikławš Bětka, 463. 464. z Konjce: Mikławš Matka, Pētr Čornak, 465. 466. ze Sunowa: Marija Rabec, Michał Bráuer, 467. Jan Bjarš z Lazka, 468. Jakub Kilank z Koslowa, 469. Jurij Jakuba z Bojsweċ, 470. Jakub Kilian z Hraic, 471. Michał Kurjat ze Smjerdzaceje, 472—474. z Workleč: Hana Salowscyna, Jurij Pjekar, Marija Žurec, 475. Hana Skalina z Khróscicie, 476—478. z Wudworja: Michał Šolta, Jakub Zarjenk, Mikławš Bryl.

Za cyrkę Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,760 m.

K čeſci Bożej a k ſpomoženju dušow su dale woprowali: ze Sm. 3 m., z Róžanta 4 m., z Konjce 5 m., njenjenowany z Łuha pola Smječkec za svojich wotemrētych 5 m. — Hromadže: 102,777 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,197 m. 50 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadže: 10,198 m. 50 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: k. præſes Lusčanski 2 m.

Zaplać Bóh wěm dobroćerjam!

Ž tutym wozjewjajm wiſhiſkim wobydlerjam kłoschtyrskieje wokolini, zo ſym ſo w Pančićicach pola zamkarja Welsa zaſħdli, a porucżam ſwój ſtad dobrogo ſuknjanoho platu po najtuńſkih placiznach.

Julius Gersdorf, ſuſelnik (prjedy w Ramjeńcu).

Għijsieġ Smolerjez kuijiżiżżejnejne w maċċiċiżnum domje w Budyščinje.

Katholoski Posel

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Udowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 22.

17. novembra 1888.

Lětník 26.

Burja, pójče do towarzstwa!

Za bura je někde zrudny čas; kždy sforži: čoši su hubjene; a najhórshe je, zo njeje hřeče nadžija, zo možlo so polepšic̄. Njepečcezelow bura je džen a wjac̄. Tajch su: pschech wjac̄ dawkow, wjele dołha, wulki wumjeň, psche-wjele „wondawanja“ z kubla, wulka mžda, mjenje časa za dželo, wojeřstwo, fabriki, wšelaké khóšti na hamtaq̄, wobobniché žinjenjo, rješišja draſta, lepšia kuchéň a t tomu ſchpatne placžizny žitow a ſkotu a t. d. Z jenym ſlovom: wudawkow je dale a wjac̄, dovhodow pak mjenje. Tole wšjho dyrbi bura žnicžic̄, njeh je mały abo wulki. A pónudželi tole hřeče někotry čas dale tak, budže za někotre lědžesatki z našim burſtwom, z tutym podlžkom wšjhoho čaſnovoho zboža, kónc a na joho město stupja wulke wobſedzeniſta abo knježe dwory a proſherſtvo ze wšjhem swojim hubjentwom, kaž to hždo w někotrych krajac̄ z džela w Francózské, Žendželskej a Brskej je, hdzež ſtaj jen ož hřeče bohac̄z a proſher, jeno zemjan a cželadník.

Tu je pomoc nuzna! Ale kaž pomhac̄? Šchtó móže pomhac̄? Naſhi ſobucžlowjekojo, měsczenju, zaſtojnicy njebudža nam pomhac̄, a drje tež njemöža, hewač bydu to hždo dawno cžinili. Boh tóni knjez móže pomhac̄, ale píchiſtowo praji: „Pomhaj ſebi ſam a Boh budže cži pomhac̄“, t. r. ſhtož mžesči ſam dokonječ, zo by ſebi pomhał, to cžin najprjedy ſam, a potom ſčini Boh to, ſhtož ty njezamöžesč. Kaž pak móžemy ſebi ſami pomhac̄, burja?

To cžemym ſebi hromadže wuſadžic̄. Pójče tohodla, burja, do towarzstwa, tam cžemym radu ſkladowac̄! —

Něhdy rožzohnovashe ſo mrějac̄ nan na wěcžne ze ſwojimi synami; píši tým da ſebi walcžk třeſekow píšiňječ, a poda jón jenemu synu po druhim, zo bydu jón zlamali, ale žadyn njemöjeſte t tomu moch doſč. Napoſledku rožwjaſa walcžk a něk njebe nječo lóžſche, hac̄ jednotliwe třeſekki ſlamac̄. Na to džeshe nan: Hleječe, moji synowje, takle budže z wami: Woſtanjecze-li píšezejene,

njezamóże niktó ničzo ps̄hcziniwo was; budżecze-li pak njepr̄szczjene, budże waſhimi njepr̄szczelam lohko, was ps̄chewinycz.

Stare nazhonenjo je tež, zo wojaczy ps̄hcy předy abo pozdžischo z běžkarjow ps̄chebodudu; a to jenož tohodla, dokelž woni z jenoho a w dobrym poriedje wojuja, mjez tym zo tamni kózdy po swojej myſli a woli ſo wobaraja. —

Z tajſich a podobnych ps̄chikkadow wuknjechu naſchi rjemieſſnicy w hubjenyh časach a założicu zjenoczeńſtw a towarzſtw, zo bydu swoje lepsche hladali a sp̄chowali, jako na ps̄chikkad: ps̄chekupy, ręznicz, pjeſkarjo, ſukelnicy, klobukarjo a kaſkuli wſchitcy rěkaj; a woni namakaja ſo někto derje!

Wot tutych wuknjechu naposledku tež burja we wſchelakich krajacach mudri bycž; n. ps̄ch. we Westfalskej, w Trieru, nad Rheinom a hiszczę druhdze. Tuczi założicu ſebi podobne towarzſtw, džerža hiszczę ps̄chec kruče hromadu a — hlej, wjedze ſo jím derje. Pojeze, burja, cziunym tež tak, **budžmy ps̄chczjene!** Njepraj niktó: „Ah ſhoto je mi to trjeba, mi džakowanio Bohu žana nuza njeje, druzy njech ſo ſami staraja!“ Zo tute poslednie ſłowo jara kſhesczanſte njeje, to niktó njemóže přeč. Ale tež prénje je zmylk: Wopomu, zo pod učezischiemi wobſtojenjemi burſte kubla z cyka wjaczy derje wobſtacj njemóža, po-tajſkim tež twoje nic. Tu placzi ſłowo: „Džensa mi, jutſe tebi, a ja ps̄chijſtaju: jeli nic tebi, dha twojomu ſynej, twojomu herbej“. **Burja, pojeze dha do towarzſtw!**

Znate je, zo bě ſo nježdalu 2. septembra w Panczicach wjele burow na ſkhadžowaniku zefhlo, na kotrejž ſo z wjele stronow ps̄checzo wupraji, burſte towarzſtwo założicž. Tohodla tam tež wubjerk wuzwolichu a proſchachu, zo by ps̄chihotowace džela k tomu wobſtaral. Tón wuradži wuſta wli za ſpominjene towarzſtwo a dokonja swoje dželo na swojej ſkhadžowanicy 14. oktobra, tak daloko, zo njeje žanohu zadžewka wjaczy, towarzſtwo założicž, ſhotož ma ſo něk na dnju 30. novembra t. l., to je na dnju ſwjatohu Handrija, ſtač.

Po tutych ſpominjennych wuſtawach abo statutach chce towarzſtwo ſwoim ſobuſtawam pomocne bycž we wſhém, 1. ſhotož naſtrupa kſhesczanſke žiwjenjo, 2. we wſhém, ſhotož je za bura k wědženju a k hospodarjenju nuzne a trěbne a z tutym pyta 3. jich čaſny wužitk.

Ke kſhesczanſtomu žiwjenju dýrbi towarzſtwo naujedowacž, dokelž je tute kruty podložk tež wſchohu čaſnoho zboža. Vjež kſhesczanſkoho žiwjenja njebudžesč zbožowny a byrnje miliony wobſedžał.

Towarſtvo chce ſwoje ſobuſtawy rozwučzowacž dale we wſhém, ſhotož je burej wědžecž trěbne, zo by ſo burſtwo zaſh k čeſczii ps̄chinjeſto a wot wſchitich čeſczene bylo. Husto stanje ſo, zo, hdž bur něhdze ps̄chindze, dýrbi ſebi někajſte wudmo lubicz dacž, a njepraja-li jomu do wocžow, dha husto zavěſcze za khribjetom. Wina toho je čaſto, zo množi z nich nimaju dojč z džězanosćze a nauwědžitoſće. Tuž chce towarzſtwo jich rozwučzowacž we wſhém, ſhotož je za bura wědžecž nuzne abo trěbne, zo bydu burja za měſčczanami njeſtali, a wſchudžom a we wſhém padacž k čeſczii ps̄chihili; dokelž čeſczemj je jenož tón, kij něſhoto wě a rozemi. Tón pak ſo moli, kij ſebi myſli, zo na hlaſnosć nadobudže jenož z bohatſtviom, z rjeſnej drastu, ze zabycžom maczeńneje ryče atd. Ze wſhém tym čiži ſo bur hake prawje ſmeſčny.

Naposledku chce ſo towarzſtwo woſebje tež za čaſny wužitk ſwojich ſobuſtawow staracž z tym, zo woſebje wſchelaku ſkłodu, kotař burſtwej hrozy, ſkłodne nauwczęſja, waſhni a njeſtrjebawſche wudawki wotwobroci, zo mjez ſobu jedna w naſtrupanju czeſedže, zo zwady a ſkóržby jednotliwych wu-

jedna, zo wjeho, sztož je burſtwu ſpomožne, podpjera, zo pschedołženju, rozſchępjenju a pschedawanju burſtich kubłów zadżewa z wuſtuſowanjom teſtamentow a wotkaſanjoſ, ze zhromadnym ſkaſanjoſ a kupowa-njom pschikupnych hnojow a nowych ſymjenjoſ atd.

Tole je z krótka wotpohlad burſtogo towarſtwa, kotrež čćemny założicž.

Burja z bližszej a dalszej wokloſcje, pscheduđe tohodla na prenju powschitkownu zhromadzijnu, kotrež ma ſo 30. novembra, t. j. na ſ. Händrija, popoſdnju w 3 hodžinach wotdžerzeč, a to w Panczicach w korezmje. Zmęje ſo tam najpriyedy pschedsydſtwo a wubjerk wuzwolicž; czi pschedpołoža potom zhromadzijnje hižo wudželany ſtatut za towarſtwo, te njech jón potom pschiwozni, kaſtiz je, abo je-li trébne, tež pschemenjeny. Na to maju ſo czi, kotsiz čcedža do towarſtwa zaſtupicž, hnydom pschiwacž.

Najwažniſhe psichi eylej weč budže, zo ſo do pschedsydſtwo a wubjerk prawi mužowje wuzwola, kotsiz maja čopku wutrobu za burſte povołaſjo a za powschitkowne joho zbožo a derjemecžo, kotsiz maju trochu na- wědžitoſcje a zbiželanoſcje a kruhu wolni, taſku weč tež derje wumjescž, kotsiz psichi tym pak tež dwérnu a luboſcz ſwojich towarſchow wobſhnu!

Wobſedžerjo burſtich wobſedženſtrow ze wſchitkich wokloñych woſadow, pscheduđe tohodla wſchitcy z dobrym wotpohladanjom na poſtajenym dnju, 30. novembra popoſdnju w 3 hodžinach do Panczic, zo bychmy ſebi tak muziňe trébne a wuzitne towarſtwo założili, k čomuž naležnje pschedproſhuja podpiſani:

Cyž, bur w Kanecach, Čemjera, bur we Wotrowje, Delsank, bur w Baczonju, Ježorka, klóſchtyski ſchofat, Kokla, bur w Swinařni, Kummer, bur a mlynk we Łazku, Libš, bur w Kanecach, Piech, bur w Swinařni, Rynč, bur w Čornečach, Rynč, bur w Časęcach, Smola, bur w Kaschecach, Smola, bur w Ruknicy, Symank, bur we Wotrowje, Pawrik, bur a mlynk w Kanecach, Źurik, bur we Wudworju, Źur-Kokla, bur w Njebjelczech, Bulank, hajnk we Łazku, Kokla, bur w Chróſczech.

P. Jakub Bjenſch. †

Najstarší ze ſakſkich měſchnikow, knizek Jakub Bjenſch, kanonikus kapitula ſvjatoſtoho Pětra w Budyschinje a farar w Ralbicach, jubilarny měſchnik a rycer I. klasy kral. ſakſ. Albrechtowoho rjadu, je póndzelu 12. t. m. w noch $\frac{1}{4}2$ hodž. w starobje nimale 81 let ſo ze ſweta minyl. Powěſz wo joho ſmierci je wſchitkich pišeckwataſa; pschedož hacžruniž wyſoke lěta a dleſſha khoroſz joho wuſtup z tuteje čiaſnoſcje hrožaſhu, dha je tola powěſz wo joho nahlej ſmierci ſrudobu powjetſhila. Wjacore ſerbſke woſady wo njeho žaruja halo wo ſwojeho duſchipaſtyrja.

Knizek Jakub Bjenſch narodzi ſo 31. januara 1808 w Nowoſlicach. We swojej młodocieji wopytowaſhe wucžbu ſlawnoho P. Cecelina w Róženicze, kotremuž je njebočicžki tež hacž do swojeje najwyſchſeje starobý jara ſiwe a džakowne wo- pomnječzo wobkhował. P. Cecelin bě rjane duchowne dary hólczeca pytnyl a pochnu jeho ſtarſcheju, zo swojemu ſynej ſtudowacž daſhtaj. Kaž najwyſach naſhich měſchnikow je tež wón potom lěta dolho do ſtaroſlawnejce Prahi jězdil (běſhe to Wudworjanſki Nowotny, kž tehdom ſtudentow do Prahi wožefhe). We „filoſofiji“,

ſktož běſhe dwělētny psichotowanſki kurſus pſched theologiju, ſydaſche njebočičeſki pſchi něcejſchim najdostojniſchim knjezu biskopu. Studije dokonjavſhi doſta ſwiate ſwječizny, a to pſchedpoſlednju na diakona w Ralbiczanſkej a měſtniſku ſwječiznu w Khróſcjanſkej cyrkvi 12. okt. 1833. Hdyž bě potom 3. nov. ſwoj prěni wopor Božeſe mſčě we ſwojej domjacej woſadit̄ cyrkvi ſwječiſl, pſchiindže najpriyedy hako pomocny měſhník k dwórſkej cyrkvi do Drježdza, hdyž někotre měſacy ſkutočnoval. W lécze 1834 pſchejadži ſo hako kaplan do Radworja, dyrbjeſe po ſmijerczi fararja Somera I. 1837 někotry čas Wotrowuſku woſadu zaſtarowac̄ a pſchit̄de potom 1838 do Khróſczie, hdyž je 24 lét, najpriyedy hako druhı, pozdjiſho hako prěni kaplan ze wſchej ſvérku ſkutočoval a žohnowane wopominjeſco ſebi za-wěſciſl. Mějeſe tam dlejſhi čas z čeſkej khorowatoſeſcu ſo bědžic̄ a njeje tehdom ſo nadžał tak wyſokich lét. W I. 1862 pſchiſia duchipaſtyřtvo we ſwojej narodnej woſadze Ralbicach hako farar a je tute zaſtojūſtvo pſhez 26 lét zaſtawal. Doſko-létre ſvérne a zaſlužbne ſkutočowanjo pſchipózna duchowna wyſchnoſcz z tym, zo joho I. 1876 za kanonika staroſlawnoho kapitula ſvijatohu Pětra w Budýſchinje pomjenowa. Boh jomu tu popiſha wulku hnadi, zo mőjeſe ſwoj złothy, 50 létym měſhníki jubilej ſwječic̄, a je tehdom „Katholſki Pojoł“ wo wulfotnej ſvijatoc̄noſeſi tutoho jubileja, pſchi kotrejž duchowna a ſvětla wyſchnoſcz, duchowniſtvo, Ralbiczanſka woſada a cyla ſerbiſka wokolina knjezej jubilarej znamjenja luboſče a čeſečomnoſeſe wopokaſowaſhe, woſchěrnu rozprawu podał. Tehdom tež J. M. kral Albert čeſečenomu měſhníkem za wſchitke zaſlužby, wo duchowne a časne zbožo dovérjenych, wo cyrkj a stat, hako pſchipóznačo rycerſki ſchiz I. klaffi kral. ſakſ. Albrechtowoho rjada ſpoči. — Nimalo ſchtyri lěta je k. kanonikus Bjeňskih hiſhcze ſwoje farſke zaſtojūſtvo zaſtawal. Voni w lécze pak joho khróſcijha khorosz pſchimy, tak zo ſo hmydom da doma woſtarac̄ a na ſmijercz pſchihotowa. Tehdom tež woſada joho 25 létym farſki jubilej wopominashe, kujez farar pak mőjeſe jeno zbožopſhcęza někotrych zaſtupjerow woſady na ſwojim khoroložu pſchijec̄. Po časni drje joho khorosz popuſhcęzi a wón mőjeſe zas ſtanyc̄, tola do cyrkve wjac njeje mohl pſchit̄ic̄. We ſwojej ſtvi wažniſhe farſke naležnoſeſe rjadowaſhe, hevak we wſchitku ſwérne podpjerany a zaſtupowany wot kaplana, k. Vjeđriha. Wjac kročz je ſo ze ſwiatym ſakramentami poſylniał a je tež pónđzelu ranu zaſhcy ſo dac̄ doma woſtarac̄, tola tón knjez pſchit̄de po njoho. W noč 1/2 hdyž, joho Boža rucěz zaſa.

Tak je ſvérny měſhník, kž je wo rozwučenjo a wočechnenjo nimalo dweju generacijow abo ſplahow we ſwojim ſwiatym powołaniu ſo prćowala, ſwoje puczo-wanjo tudy dofonjal. Wo nim mőze ſo praſic̄, zo je wo wſchitke naležnoſeſe, woſchě katholſkých Serbow, ſo ze živym podželom zaſimał. Tohodla tež joho wopominjeſco woſtanje w žohnowanju. R. i. p.

Šhowanjo njebočičeſkoho knjeza běſhe ſchťwórtk 15. nov. Rozprawu wo tym mőžemy hakle w pſchihobnym čiſle podačz.

Pſchit̄pomnjenjo. Ze ſmijerczu k. Bjeňša je z nowa jene duchowneſte miesto w naſherj Budýſkej diöceſy wuprōzjnene. W tu khwili mam ſo jenoz jenohu kandidata, k. Bjeſelu, kotrejž naſſterje w januaru 1889 měſhníku ſwječiznu do-ſtanje a potom do duchowneſte ſlužby zaſtupi. Woſhlađawſhi wot Budýſchina wižiſum hiſhcze wuprōzjnene jene kaplaſtvo w Oſtrizu a druhe w Königshainje, kotrejž budžetej hakle za dobre lěto woſadzenej, hdyž po naſherj dobrej nadžiſi někotři theologowje doſtinduja. Bjeſha nuža wo duchownych pak je w Drjež-džanſkej diöceſy. Tam by duchowna ſa wyſchnoſcz rad hiſhcze woſadžila někotre měſtna w Drježdzañach, po jenym w Lipſu, Chemnitzu a Zwidawje.

W u s t a w k i

„Towarstwa Serbskich Burow“.

(T. S. B.)

§ 1. Sydło Towarstwa.

„Towarstwo Serbskich Burow = Verein Wendischer Bauern“ (T. S. B.) zmieje hacż na dalshe postajenjo swoje sydło w Åhrösczicach.

§ 2. Samer Towarstwa.

T. S. B. dce serbskich ratarjow t. r. burow, żiwnościerjow a tħej, kotsiż hewaq rolu wobdgħelaju, na podlożu wzajimnośče żmenocżej a na to skifikacj, zo bygħu sobustawu

- a) w nabożnym, nawedżitym a hospodařskim nastupanju nadobhywali;
- b) t mōcnomu burskomu stawej abo burstwej so zjednoczili;
- c) ratariske wobsedżejistwo njezranjene a njezħċeżepjene zdżerżeli.

§ 3. Średki k docpęcju tutyħi zamyslow.

Sobustawu sħadżju so

- a) w porjadnych a wurdajnnych zhromadżiżnach; postajenij wubjerk a „hromada“ džiwa na burske a narodno-hospodařskie interesy, wotwobrocuje sħkod-nosće wot burskich wobsedżejistwów, potupja sħkodne naħożki, psej-eċ-ċiġjenjo a psej-heb-howanjo swojih sobustawow.
- b) Towarstwo stara so, zo hospodarjo a jidh džejti trēbnu zdżelaność a wedomości nadobhywaju.
- c) Wone wujednawa po možnoſci interesy, kotrež so hospodarjam psej-eċ-ċiġjeja, spokojeja zwady a florżby psej-hez postajene zmerċonistwa.
- d) Towarstwo załožuje po potrebnosci wustawy, psej-hez kotrež burski kredit so lepjje rjadyuje (wupożeczenie, nalutowańje atd.), jedna z druhimi towarstwami dla zaawēczenja psej-ċiġiwo wóhnnej a krujam za tuuistiġi pjenjez, podpiera wašħinju konsumu, t. r. bjerje tworij z cyta a rozpshedawa je miejx sobustawu.
- e) Też stara so wo to, zo sobustawu swoje statoki njez-ad oħļa; napomina, zo wolkazanja a zapiski z časom so stawaja, zo zaostajene syroty z psej-ħedawajniom kubla njezħkodu ja a zo džeżżom so kubla psej-ħedolżene njez-podawaju.

§ 4. Sobustawstwo.

Sħtoż dce sobustaw T. S. B. bycż, dyrbi:

- a) katholiski abo evangeliski kħeħeċ-ċian bycż, psej-kaznejne swojeje cyrkwie swēdomiċċe dopjelmieċ, serbsej rrejjeż abu pōċċiwi, strażwe žiwenjo wjeſej;
- b) połnolętny (potajkim psej-hez 21 lét stary) a cżestnoho imjena bycż; też
- c) samostatne hospodaricż abo tola w ratarstwie dżelacż;
- d) każ hospodarju, smēdja też nażejkowje, wużiwarju statokow, schosarjo a hejtmani, bratsja a synojo hospodarjow so jako sobustawu do sobustawiskej īnħi zapisacż, hdyż interesy ratarstwa a towarstwa spēċjuja.

- e) Płaczącze głosowacze smie w zboromadżiznie jenoż, sktóż je po swętnym zakonju połnoletni.
- f) Wudowy smiedźa podżel męcz na schitku a wuzitku, kotrejż towarzstwo drugim sobustawam spożeczuje, hdvž jenoż lętny pschinoščk (1 m. na lęto) porjadnicje wotwieduja, runięt tak Němczy, kotsiż w Serbach bydla.
- g) Sktō ma so jako sobustaw pschijecz a do sobustawskeje kruhi zapisacz, wotym rozsudzić wubjerk a w poslednjej instancy pschedsydſtwo towarzstwa.
- h) Twarzstwo smie cęstne sobustawym pomjenowacz, t. r. tajkich mužow, kotsiż wo serbski lud a wosebje burſtvo so wuzitnje staraja, njech tež ratarjo njejsu, kaž duchowni, wuczerjo, a njech su tež němskeje narodnoſcze.

§ 5. Wo nawjedowanju T. S. B.

Twarzstwo so nawjeduje z pschedsydſtwom, kotrež kóžde tsecze lęto so ponowja. Pschedsydſtwo wobstoji: z pschedsydy, z dweju zaſtupnikow, katrajż po poruczoſczi pschedsydu zaſtupujeta, a z „wuzſchoho“ wubjerką, tak zo je kóžda wosada z jenym wubjerkownikom w nim zaſtupjena. Pósla pschedsydſtwa ma so „ſchērſchī“ wubjerk tworicz a tutón pomjenuje so na hłownych zboromadżizach.

Do ſchērſchoho wubjerkę pomjenuje so na 25 sobustawow jedyn wubjerkownik, tak zo po mōžnoſci na wſchitke wosady so džiwa. Wubjerkownich w pschedsydſtwie su tež wubjerkownich we ſchērſchim wubjerku. Pschedsyda z wuzſchim wubjerkom wuzwoli so na hłownej zboromadżizje, skutkuje tsi lęta, smie po tutej dobje z nowa so wolicz. Wuprzedzjene města wubjerkownikow we wuzſchim a ſchērſchim wubjerku smiedźa w kóždej hłownej zboromadżizje so ponowjez.

Pschedsydſtwo, kotrež na džen 30. novembra 1888 so wuzwoli, skutkuje jaſo tajke jenoż lęto, potajkim hač do teje doby 1889; wot 1889 poczyna so hřjeka ſpomjeniem porjad na tsi lęta.

§ 6. Porjad za jednania w towarzstwie.

a) Pschedsyda powoła po potrebnosci i postajenju pschedsydſtwo, ſchērſchi wubjerk a hłowne zboromadżizny a ma tute nawjedowacz. Pschedsyda ma towarzstwo psched ſwētnej wyſchnoſczi zaſtupowacz a pschijofazuje poſkładnikę abo rendantej towarzstwa, hdvž a sktō ma z towarzſhneje poſkładnicz (kassh) płacieſciz. Pschedsydu ma zaſtupnik zaſtupowacz, hdvž je to trēbne, a hdvž staj wobaj zaſtupnikaj zadžewanaj, wot pschedsydu pomjenowanym sobustaw wuzſchoho wubjerkę.

b) Pschedsyda a wobaj wubjerkaj su pschez wuſtawki towarzstwa wiazani; pschedsyda poſtaja dženſki poriad za hłowne zboromadżizny, ma dohlad nad towarzſhnym zamōženjom, pomjenuje poſkładnika, piſmawjedžerja abo sekretarja a drugich zaſtoſnikow, kaž budža trēbni, pschijofazuje kóždomu dželto a wobstaranja, zwoli tež mždu po doprasłowaniu ſchērſchoho wubjerkę.

c) ſchērſchi wubjerk wuradžuje a poſtaja wſcho, sktóż je w towarzſtwo wnych naležnoſczaſ spomožne a trēbne, khiba-li su tute pschedsydże abo hłownej zboromadżizje pschijopokazane; wosebje twori ſchērſchi wubjerk kommissije dla peticijow a drugich wuradžowanjow, pschedladuje wot poſkładnika zestajene zliczbowania, pochniwa k pschijistupej do towarzstwa.

d) Pschedsydſtwo a ſchērſchi wubjerk żendū so za lęto k najmjeñſhomu jónu, smiedźa pak so husezjisho za lęto ſchadżowacz a dyrbja so zeńcz za 2 njedzeli, jelizo tseczina sobustawow to wot pschedsydu požada.

Kóždy sobustaw wuzſchoho a ſchērſchoho wubjerkę ma so na poſtajenych zboromadżizach wobdzelec, jelizo wažna wina tomu njezadžewa.

e) Hłowna zhromadzizna so za lęto jónu powoła, tola smę tež czaſczjszho być, hdnyž so wužitne zda, a dyrbi so za tsi njedżele żenčz, jelizo 100 sobuſtawow pschedsydu wo to prošy.

f) Wuzjžhi a scherski wubjerk smę z wędzenjom pschedsydu zhromadzizny džeržecz w jednotliwych wſach a wosadach. Wubjerkownich zbehaja lęne pschi-noški po 1 mark za lęto, wotwiedu je po kładnikę, zapisuja nowe sobustawy, prouja so wo rožšterjenjo towarzwowoho časopisa a maja pschedsydze wozjewiecž, štoto je w lokalnych skhadzowaniach so wuradžalo.

g) Pschedsydwo, scherski wubjerk, hłowne, wjesne a wosadne zhromadzizny postajeja to, štotož ma so wobzanknycz, z wjetšinu hłosow, hdnyž a hdžez wuſtawki to hinal njepraja. Štotož je we wjesnej abo wosadnej zhromadzizne so pschijalo, budże z powiſtlowym prawidłom, hdnyž hłowna zhromadzizna z wjetšinu za to hłosuje.

h) Kózda zhromadzizna ma nadrobnje (džen, hodžinu a město) w towarzwoowych nowinach žewjecž abo na waſhnujo, kajkež pschedsyda poſtají.

i) Wo politicy a nabozniſt wjeſe so w zhromadziznach jednacž njeſmě.

k) Wsche zastojnſtwa su czeſtne ſlužby a maja darmo so wobstaracž. Mždu doſtawa jenož tajki zastojnik, kotoruž so pshez pschedsydu a z dowolnoſcju scherskoho wubjera ſwoli; štotož je wudawki za towarzwo měl, tomu so tajke na ſłowo pschedsydze zarunaja.

§ 7.

Skutkowanski porjad.

Wschtke zbytne prawidła, za tym hacž budža trébne, zo bydu wobkhod towarzwa rjadowale, postajeja so w skutkowanskim porjedžje (Geschäftsordnung), kotoruž hłowna zhromadzizna abo pschedsydwo wuradži, kotoruž paž i wuſtawkam njeſchiftuſha.

§ 8. *Pſchinostk.*

Kózdy ſobustaw ma na lęto jenu hriwnu (1 m.) do towarzwoowej kassu pſchinostkowacž. Pſchinostki maja so za prénje lęto hnydom piſci zapisku wotwieszcž, pozdžiſho w běhu januara wot postajených wubjerkownikow po jednotliwych wſach zbehacž a po kładnikę pſchepodacž.

§ 9. *Pſheměnjenja wuſtawkow.*

Pſheměnjeſcž njeſmě so ženje § 4 pod a) a b); druhe pſheměnjenja abo porjedženja wuſtawkow hodža so jenož w hłownej zhromadzizne, hdžez dwě tseczinje pſchitomnych ſobustawow za to hłosujetej.

§ 10. *Jednaca ryč a nowiny (časopis) towarzwa.*

Wsche jednania towarzwa, njeh pſchedsydwa, wubjerkow, hłownych a lokalnych zhromadziznow maja w ſerbſkej ryči so ſtač, w tutej ryči maja protokolle so piſacž a ſobustawſke knihi dla zapiska ſobustawow so wjescž.

Jako towarzshny organ a časopis placzi Serbski Hospodar; wozjewjenjo pſheproſjenjow na zhromadzizny smę so tež w „Katholikim Poſle” a w Serbskich Nowinach ſtač.

§ 11. *Wystup z towarzstwa.*

Schtój z towarzstwa wступi abo łożoż pschedsydwo wuzanknie (§ 4. g.) pschisadži wſhē prawa sobustawstwa, woſebe право nad zhromadnym towarzstwo-wym zamozjenju. Ženje njeſme ſo namjetowacž, zo by towarzstwowe zamozjenjo ſo do sobustawow rozdželiło.

§ 12. *Rozwijazanjo towarzstwa.*

Towarzstwo ſmě ſo jenož rozwijazacž, jelizo na dwemaj hłownymaj zhromadžiznomaj, mjez kotrymajž maya ſo 4 njedżele minycž, dwę tkečinje pschitomnych sobustawow rozwijazanjo namjetuje a wobzanknie.

Towarzstwowe zamozjenjo pschipadnie w tym padze twarjomnomu „Serbskemu Maczicznemu domej” w Budyschinje abo drugomu za Serbow wuzitnomu wotmyšlenju, kotrež na woboje werywuznacžo dživa, kaž wjetšina poſtaji.

Bjawne pschepröſchenjo.

Podpisani pschepröſhuja wſhē hospodarjom w katolickich wosadač t zhromadžiznje do Panczic na džen svj. Handrija, 30. novembra 1888, popołdnju w 2 hodž. Spoczątk z dyplomem poſtajenoho časa.

Djeńſki porjad:

1. Pschecžitanjo a pschijeczo pschipołożenyh wustawów.
2. Pomjenowanjo abo tež wólba pschedsydy, wuzſhoho a ſherſhoho wubjerkla na lěto 1888—1889.
3. Podpisano pschijatych wustawów a wotpóšlanjo tħħsamych na kralowske hejtmanſtvo do Kamejca.

W tutej zhromadžiznje móže a ſmě ſo jenož wo towarzstwowych naležnoſcjaſ jednacž.

W Njebejelcžicaſ, 6. novembra 1888.

Kubasch, kapłan.

Nakħwiluñ wubjerk:

*Miħaels Kokla w Khrōscžicach.
Jan Smola w Raſħecach.*

W Khrōscžicach, 10. novembra 1888.

Martrario w Uganda.

(Połączowanie.)

Strażnicy będu so mjeniujen wopili a na to wusnyli. To wuzichu młodzi kłęczezenjo a czełkuchu w nocy k bękym wótcam, kotrychž wo swjatu kłęczezeniu prośbachu. Ta so jim zapowěscz njemożesche, haczrunie hiszczęze njebędu dowuczeni, a tak buku wsłuchitk kłęczeni. Rano zahe, hdyż switashe, pschiūdze Katifiro sam, a mienjo, zo su jeczi cękli, chętne strażników skoncowacż. Czi pak wołachu, zo su wot kłęczezanow wobkużlani byli. Tule harn załyska też kral, a pschiūdze tam. Hdyż zhoni, skto bę so stato, zakhadzesche zatrasczne; dokelż hiszczęze wot weżorawskiego strózby njebę. Mież tym pak będu so młodzencz jedyn po drugim zaś do jaświa wróciłi. Kral njewerjesche sebi nuts stupicż, ale wot nazdala wołashe na nich: „Wy seże strażnikom wobkużłali a chęcze też mje wobkużacz.” Dęci pak jomu wotmowlidu: „Nleboj so, Kabako (kralo), niktó njedha tebi nieżo złoho cjinicż. Bęli wócojo su nam pschikazali, zo dyrbimy tebi pośuskini bycz.” „Czjohodla seże cękali, hdyż njehacze mi złoho cjinicż?” Ministr bę mjeniujen nażał, zo je jałych zaś złójcż dał. Woni pak jomu wotmowlidu: „Ty nas tola moricż dasħ, dokelż bladam wēriż, a toħodla smy k našhim wótcam kħwatali, zo byku swjatu wodu na nas wusecli.” Kral pak zawoła: „Wy seże p'sheradnicz!” „Né, Kabako, my lubujem tebje a so za tebje modlimy.” Ale to hakle krala rozhniewa. „Nek slużbistħ, Katifiro”, nastróżany kral wołashe, „woni cjinja każ Dionyfius, (kotrohoż bęsħe psched někotrymi dnami wotprawil), a prosħa Kalonda (jih Boħa), zo by mje zahubil. Toħodla dyrbja so wsħiten, kotsiż fu Kalonda njewotrjeknu a njeħlubja, zo chiedża zaś našhim Lubalis (psħiboham) slużieč, żiwi palicż. Na to wobroczi so k slużobnikam a praji: „Kotsiż lubja, zo bętħiż minżow wopisħċeza a so z nimi wjach modlicż njebudża, njeh do pređka stupia. Ienoż tjo, kotsiż pak hiszczęze kłęczezanu wucżbu wopyntowali njebędu, stupiħu k' kralej; tón pak hnydom ze strachom někotre kroczele do zadu stupi. Kral hakle so zmērrowa, hdyż zhoni, zo hiszczęze wucżby bętħiż minżow wopyntowali njessu. Na to wobroczi so hiszczęze jomu na wħidħiex wołajo: „Slubicze-li, zo cużiż wucżjerjow a jih Kalonda wopisħċieċże a zaś k našhim Lubalis so wrócież, żiwenjo zdżerżiż.” Ale jenohlośnije wotmowlidu kłęczezanski slużobnici: „Zenje nic, knejże kralo!” Hdyż hrożenjo njepomħaħše, iptya kral z lubjenjem a praji p'sħeczelne: „Budu was mytowacż a waru rjane tħelsby darju.” Ale kłęczezenjo wotmowlidu: „My nieżo wot tebje njeham. Kalonda budże lěpje mytowacż, hdyż smy jomu swerni. Eżiż z nami, sktoż chęst!” A kral praji: „Dam was cżwilowacż a spalicż.” K' ministruj Katifirej so wobrocziwsħi rjeku: „Przedny hacż so dżensa tħonx kħowa, żadju z nich wjach żiwy njebudże.” Tħonx kħowa zruġi k' rieki Nianja a swjata cżiżiħina wobdawashe krajinu, a zdaħħe so, każ bi wulki swiedżen so pschi-bliżował (bęsħe runje dżen Bożego Ċeħla). Dokelż każ w swjatoċiżnym wobkhadże, tola biez zwonjenja, wopisħċeżi syla młodzych kłęczezanow wrota města Rubaga, dwaj a dwaj, rucy związanej a dżebu swój posledni pucż, zo byku so woprowali za toho, kiz je za nich wumrjet. Wiedżeni wot katow pschiūdżechu na hórkui Namugongo. Hiszczęze jomu hladachu na kħeżki, hdyż będu rodżeni byli a wjeſole dñi młodocze p'sħejżiwili, a traſħi p'sħi tymi někotromu sylyż do wocżow stupachu. Tola na boku widżachu tħebu kłęczezanskeje kapale, hdyż będu w posledniej nocy zandawak dostali, kiz jim njebješe wrota wotewri, a to jidżi zaś z wjesħoloszu napjelni. Bęsħe runje čas, hdyż so tam wopor Bożejie mſkien swiecżesħe, a tak mőzachu swój wopor z bōjjiskim woporom zjednocżiż. Tudy bęsħe też městno, kotreż bęsħe psched krotkim martrarja smiżerż Idżesa Mlaka pożwiegħi. Psched jidżi wocżomai

čzinjachu hýzo katowi wotroczeny pschihoty a noſchačku walczki ze ſzimy hromadu. Kat, hac̄zruniz hewak wjele čłowieskoſtoho čzucza njemějſeſte, bě tola hnuty pſchi napohladze 34 młodzencow, kotsiz tak njebojažnje ſmjerčzi napſhczeczo džehu. Tich woblicza běchu jasne a mjeſole, a won měnjeſte, zo móže to jenož pſchez kuzlarskwo móžne byz. Tohodla ſpyta, hac̄z njeby jich moħł naryczecz, zo bych ſzimjenjo zdžerzeli. Won jim praji: „Praječe, zo njechacze jo wjac ſ cuzomu Bohu modlicz, a fral was wobhnadži.“ Won pak wotmołwicu: „Kutuj ſłowa! Tak dotho hac̄z budžemy ſzimi, njewopuſhczymy Boha. Njecham yaneje hnady, hdyz dyrbjeli naſhomu wumozniſej njeſwerni byz.“ Kat ſpyta na to, hac̄z tola 3 najmłodſchi, kotsiz běchu haske 12 lęt starci: Symon Sebut, Dionyſius Kamilka a katechumen Ułaba, kotryž hiſhczez ſhczeczeny njebe, ſ wotpadzej ſo naryczecz njedadža. Ale podarmo. Kat pak ſo tola nadžiſeſte, zo napohlad cžwiłom mjeñſhich ſ hinaſhkim myſlam pſchiwiedże. Ale tež jow ſo molesche. Mjez tym běchu hýzo druhiſh do walczlow zwjazali a po rynku na zemju ſkładli. Na Symana a dweju druheju ani njekeďbowachu. Symon tohodla, ſo bojo, zo bude ſomu marträiſka króna rubjena, zawola: „Hdže dha je moje miętno?“ Zwjazachu drje někto tež joho, kaž tež joho towařchow, tola połožichu jich trochu z boka. Na to bu poruczene, zo maja ſo walczki zapalicz. Posledni běſhe ſamsny katowy syn; wutroba hcyſche ſo nanej pułnycz, hdyz dyrbjescze ſwojoho syna wohnjowej ſmjerčzi podacz. Tohodla džeske ſo njomu a ryczecze ſomu z lubožnymi ſłowami, zo by tola rozm wuziwał. A hdyz to njeponhaſche, prajeſche: „Ty njewěſh, ſhoto rěka, ſo ſziny palicz.“ Ale syn ſomu wotmołwi: „Hdyz ſym njeſwerny, nano, budu ſo węczęne palicz dyrbjecz.“ Něk Madjanga ktiwasche, a woheń bu ſo noham marträiſow do ſuſeje ſzimy założeny, a płomjenja wiſachu ſo kaž ſehliwe hady woſkuo nich. Katowy syn ſtyknywſci ruci ſo modlesche. A nan hiſhczez ſomu na njoho za-wola: „Hladaj na swojich towařchow, ſkoru budże miaſo wot koſcziow padacz, a pſchi tym budžeske hiſhczez ſziny, doniž płomjo hac̄z wyshe hłowny njepſhniudž. Wnträjesh to?“ „Haj, nano, za ſalondu wſhito wutraju.“ „Ty błažnje, ty njedýbliſh wumrjecz. Za chcu tebje ſhowacz a njekehodž wjac ſ bělym mužam.“ „Nę, nano, wotmołwi džeczo. Ty ſy njevolniſk kralowý a njeſkoniueſhli mie, budžeske ty morjeny. Podaj jenož mie ſmjerčzi, a ja budu ſo za tebje modlicz, zo by tež ty hnady doſtał a z bělymi mužemi ſ Bohu ſo modlit.“

(Słoneženjo pſchihodnje.)

Z Lusžic a Sakskeje.

Z Budyschina. Smjerč je w poſledniſh dnjach ſtruchle ſzne měla. Póndželu 5. novembra pſhiniudže z Dſeka zrudna powěſcz, zo je kniež P. Niward Kostler, býwawſki probft kloſchtra Marijnovo Doła, ſo z tutoho ſweta minyl. Čežka khorosz, ktraž ſo ze zajeczem Božeje ruciſki kone januara zapoczą, bě drje joho po času trochu popuſhczila, tola njehodžeske ſo wjac zbehnycz. A tak je P. Niward w 53. lęce ſwoje ſzimjenjo dokonjał, žohnowane wopomnijeczo za-wostajiwſhi w kloſchtrje, hdzej je tak ſpomožnje ſkutkował, a pola wſhittich, kotsiz mjeſachu pſchiſznoſć ſz dobrocziwym a pſhczelnym kniežom wobkhadzecz. — Tuſamu póndželu, 5. novembra, roznijese ſo z kloſchtra Marijneje Hwězdy zrudna powěſcz, zo je duchowna kniežna Paula Nowaček czejkę khoroszji, ktraž bě ju potrjechila, podležała. Kniežna Paula, rodžena 1822 w Kožaricach, běſhe 1842 ſwatu draſtu ciſterciſkoho rjadu doſtała a 1844 ſwiatoczne ſluby wotpołožila. — Póndželu 12. novembra rano $\frac{1}{2}$ hodzin wumrě nahle z Božej ruciſku zajaty kniež kanonikus Jakub Bjeňš, farar w Ralbicach, w 81. lęce

svojeje staroby. — Čónsamu džen dopołdnja pschiindže z Oska telegrafista po-wěscz, zo je tam P. Justin Wilt wumrēl. P. Justin, kapłan w Marijnym Dole, měsjeche siedma měschniske powołano dośpěwški z czejekej khorowatoſežu bědzież. Psched krótkim běsche hčyl k swojej maczeri so podacž, zo by so zas wuſtrowił, tola njemózehce wjac tam dōnicz. Dojedże siedma do Oska, hdjeż joho wódnica na smjerne kožo položi. Swérny a horliwy měschnik njeje hiſczeſtſciele lěto swojoho živjenja doſczahnył. — Requiescant in pace!

— W pschiolzy džensniſchoho čiſla podawamy wuſtawki abo statuty za nowe założomne „Towarſtvo Serbskich Burów”. Je to nacizk wuſtawek, kotrež změja ſo na pschiichodnej zhromadžiſnje džen ſwj. Handrija wuradzecz a pschiijecz. Zo dyrbí towarſtwo rěkacz a bycz Towarſtvo Serbskich Burów, je hłowna węc, kaž ſmy w poſlednim čiſle ſpominili. Wyſchnoscz, kotrež ſo założenjo wožjewi, njemóže nicžo pschięzivo tomu měcz. Wſhak mamy serbſke katholſke kaſina, w Budyschinje druhe serbske towarſtwa z wuprajenym serbskim zaměrom, a žana wyſchynoscz ſebi njeje na to pomysliła, toho dla towarſtwa zakazacž. Serbia ſu nic jeno čerpjeni ale Bohu džakowanu hiſcze we swojim prawje a we swojej eſtencji pschiipóznači, toho dla ſo jím tež zakazacž njemóže, zo ſwoje naležnoſež abo interesy zastaraja a ſpečuju. — Zo § 1. Khróſcžicu halo sydlo towarſtwa poſtaſa, zda ſo nam cyłe pschiiprawne. Pschetož Khróſcžicu ſu najwjetſcha wjes, leža woſrjež woſadow, kotrež změja towarſtwo tworicž, a nima hacž na „Zednotu” hiſczež žane towarſtwo. Tež je tam pschiiprawny loſal za wjetſhe zhromadžiſn. W cyłym tutym dželu Lužic ujeje žana druga wjes, kotrež by ze wſhickich tutych pschięziniow za sydlo „Towarſtwa Serbskich Burów” ſo tak hodžala, kaž runje Khróſcžicu.

Z Driežđan. Tudy doſta piatki 9. novembra kniež Paul Hensel z Freiberga měschniku ſwjecziznu. Swjatočnoſcž wotbu ſo w dwórskej cyrkwi w pschitomnoſci mnohich měschnikow. Nowoſwjeczeny měschnik, kiz je njedzela 11. novembra w Freibergu ſwoj prěni wopor Božej mīsce ſwjeczil, pschiindže do Cheminicy za kapłana. Dotalny kapłan tam, kniež Lengſfeld, je do Plauenę pschesadženy, dokelž je k. Wierk, dotalny administrator, zaſtojūſtvo kapłana pola ſwj. Gereona w Kölne doſtał.

 Z cyłohu ſweta dyrbí ſo na pschiichodne čiſlo wotſtorečiż.

3 kraja.

W poſlednim čiſle „Katholſkoho Poſoła” ſo w krótkim naſtawku serbſcy hoſpodarjo na ſchadžowaniku 30. novembra w Pančicach pschepróſhiu. K tomu dowoſlam ſebi uſhoto pschiipomničz. Wdy hčemý předy wſhoho burſle towarſtwo założicž, kotrež dyrbí interesy serbskich burów ſpečhowacž a zaſtuſowacž. Zo ma tele towarſtwo serbſke bycz, ſo ſamo rožemi, dokelž naſhe wuradžowanja, naſhe pschednoski, naſhe zwijeselenja, naſhe waſchnja a zmyslenja, naſhe cyłe hjesadne živjenjo dyrbí pschedy a wſhudžom wobliczo ſwérnoſež a luboſež k serbſcziſnje poſazowacž. Dokelž ſo to wſhoo ſamo rožemi, njechamý ſo předy wſhoho wot tym rozmoliovecz, hdy a kaž daloko ma ſo serbſki abo němſki ryciež a piſacž. Nětſle njeby derje bylo, wopaczoſeženje jenotliwych wopominacž. Z tym ſo nje-porjedža, z tym ſo luboſež njewubudža, z tym ſo jenož horliwoſež za naſchu zhromadnu węc poduſcha. Ně, burja! Najprjedy hčemý hromadże ſtaž halo burja, tworicž a dželacž; hčemý halo bratſja jedyn druhomu do wěricž, potom budžemy ſo tež wudoſpołnijecz w naſhej maczerſkej ryciž halo serbſcy burja a

w luboſeži ſpomožne ſkutkowac̄. We wunwiedzenju tutoho naſchoho nadawka njebudže nam patriotiſkim a konſervativnym Serbam naſha kraju wyjſchnoſc̄ wobarcac̄. Tohodla pſchiwidzeſe wſjitch burja serbskej Lužic̄ ze wſjichtkich woſadow. Prawie bohac̄je ſo wobdželcze na ſchadzowanyc 30. novembra k ſpěchowanju ſerbskogo burſtwa a tež burſkogo Serbowſtwa! R—č.

Pſchiipomnjenjo redakcije: My wo ryczi założomnoho ſerbskogo Towařſtwa — kotaž ſo tola ſama wot ſo hafko ſerbska rozemí — uic̄o wocžiſhczeli njebudzehymy, hdy běſhe pſati jenym pſchihotowanſkim wuradzowanju ſo njevuprajilo, zo ma towařſtowowa rycz němſka bycz. Z taſkim poſtajenjom by ſo runje najwjac̄ ſerbskim buram pſchiitup k Towařſtwu zahac̄il.

Naležnosće naſho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 479. Pětr Wuješ z Baćonja, 480. Madlena Krawcowa z Koslowa, 481. Jakub Müller ze Sł. Borſće, 482. Pětr Rjeda ze Swinařinie, 483. Marija Hešina z Kukowa, 484—486. ze Smjerdzaceje: Pětr Krawc, Marija Libšec, Haňza Ledžborec, 487. Jakub Więaz z Prawočic, 488—493. z Wotrowa: Madlena Rjedžina, Michał Bräuer, Michał Luščanski, Pětr Pječka, wučer Jan Rézak, Jakub Dzisławek, 494. Jakub Šołta z Kaſce, 495. Mikławš Rachel ze Žuric (1/2 l.), 496. myłyk Michał Wawrik z Kanec.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 715. 716. ze Smjerdzaceje: Marija Libšec, Haňza Ledžborec.

Zemréty sobustaw: kanonikus Jakub Bjeňš, farař w Ralbicach. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 102,777 m.

K česći Bozej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: Józef Pjaca z Pančic přez k. fararja Wernerja w Khróſčicach 20 m., njemjenowany přez r. 2 m., njemjenowana 50 m., jena ſwojba z Khróſčanskeje wosady 60 m., z Budyšina ze ſłowami „Daj jim, Knježi, wěčny wotpočink!“ 3 m., H. B. z Miłočic 3 m., H. Sch. z Kanec 5 m., njemjenowany z Wotrowskeje wosady k česći ſwj. Měrcina 3 m.

Hromadze: 102,923 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 10,198 m. 50 p. — Dale ſu woprowali: njemjenowany přez r. 2 m., jena ſwojba z Khróſčanskeje wosady 60 m., „Swjaty Józefje, proš Boha za nas!“ 1 m., z Budyšina ze ſłowami „Daj jim, Knježi, wěčny wotpočink!“ 3 m.

Hromadze: 10,264 m. 50 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

darichu: N. z Budyšina 1 m., njemjenowany 50 p., z Różanta 2 m. 50 p.

Zaplać Bóh wšěm dobroćerjam!

Khwalće Knjezowe mjeno,

Modlitna kniha za katholſkich křeſčanow wot H. D. — Druhi wudawk, je zwiazana do kože ze złotym abo rjanym hwěžkowym rězkom na pře- daň za 3 m. w redakciji Katholſkoho Posola.

Zjawný džak.

Z Bozej pomoci ſwoj ſtatov, kotrež bě mi loni ſtrachny moheń znicjiti, zaſ natwariwſhi, wuprajam tudy zjawný džak wſjichtkim, kotsiž ſu z darami, fórami, rucžnym džělom a wſchelakej druhej pomoci pſchi twarjenju mje podpjerali. Njemóžu jím wſjichtkim wotrunac̄. Nječ toho dla Bóh jím płaciž z čaſnymi a wěčnymi darami!

Miklawši Lebz (Buk) w Konjecach.

Egiſteč Šmolerjec knihičiſhćeſteńje w macžicjuum domje w Budyšinie.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórta.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Císto 23.

1. decembra 1888.

Lětnik 26.

Skončenjo bamžowoho jubileja.

Wschelacy biskopja su svjatoho wótcia prohly, zo by so lěto, w kótrymž su katholicki křesćenjo joho měšnisi jubilej tak horliwe swjeczili, píchisprawnje dokonjalo. A swjaty wótc je rady dowolil, zo ma so joho jubilejsse lěto wobzamknycz z wosebitez džaknej swjatocznosću k česzczi najswjetczischi. Wutroby Žežuſoweje. Dekret longregacije za cyrkwiniske wobrjadu pschi Božių službach (congregatio rituum) z 1. novembra tutoho lěta nětko postaja, zo maja we wšichstkich domowych (tachantskich) a fariskich cyrkwiach 31. decembra na jswjeczischi sakrament wustasici, pječz hrónczkow rózarija so modlicz, Te Deum spěwacz a ze swjatym pojohnowanjom wobzamknycz. Wérimi, kotsiž so želnoſćiu wuspomědawſhi a swjaty sakrament woltarja dostawſhi pſci tutej pobožnoſci pſčitomni budža a za swjatu cyrkę, za mér a pokoj bamžowoho stoła, a za wobroczenjo hréšníkow („wotpusne paczerje“) z wéru a dowéru so pomodla, do budu dospolym wotpust. — Tak luboſc̄ katholickich křesćianow, kotaž je so pſci tutym bamžowym jubileju tak horliwa wopokaſowała, tute wobhnadžene lěto závesče doštvinje skonči.

Rozhladuj ſo!*

Nadžijam ſo, zo budža česćenji čítarjo moju serbščinu hischče rozmječ. Pomjatk a rozom ſtej wſchak wosebje posledni čas bjez mała jeno po němsku ſo zložecz dyrbjałoj; wutroba pak je, kaž ſebi wobkruczeč wérju, hischče jenak serbſka woſtaka. Prjedy tomu tak njebe. Hijo jako malý student věč zwukauſt nimale wſcho, ſchtožiuli wuknjach abo wosebje čítach, ſebi serbſki rozmyleč a ze swojim pſčeczelom — kiz je tež wafch swérny pſčeczel — serbſki

* Tutoň nastapki čechy po prawym z protoklu „Krajan“ do Serbow poſlal. Ale „Krajan“ bě lěta hijo záhe ſtanyl — kaž Windthorst — a hdyž čechy jomu tuto brjemieckho w Křećzicích pſčepodacz, bě dawno w Budyschinje a mějetše hijo kapatu karu. Tuž budže „Posol“ tak dobrý a mój liſejk do Serbow ſobu wozmje. J. L.

rvzpowendac̄. W̄em so hiščeje derje dopomnic̄, kak̄ sym „Paradisus animae christianaet“ c̄jitalo do serbščinym pschelozij. Paradisus animae christianaet abo serbsti: „raj = paradiz kſchecjanſkeje dusche“ je jara krasná knižka. Mohla snadž so z džela zserbščic̄, runjež by nam nový wudaw̄ „fročenja za Kr̄hystusom“ hiščeje wužitniſki a nuzniſki byl. Tuta dopomjenka z mlodoſt-nych lēt njech je mi dowolena, myslu ſebi, zo budže tež druhim zajimawa a wužitna.

W Serbach ſu mjenujici ludžo, kotſiž ſebi ſwoju macjerſtežinu jara maſko waža, kotſiž doc̄jakac̄ njenoga, zo bychu jich džec̄i jeno nemski nauukte. Ale tuc̄i wobžarujomni ludžo pak njevēđa pak njechadža vēđec̄, kak̄ jara ſebi a ſwojim džec̄erom ſchłodža. Sym w Drježdjanach doſč Serbow ſpóznał, kotſiž runje tak derje a hiščeje c̄jifcjiſko serbsti ryeža, dyžli nechtóžkuli, kiž je nemſku cužbu ſledma zavohlađač. A runje tuc̄i Serbja ryežachu tež uajlepje nemſki. Klawopak runje c̄i, kotſiž ničjo nuzniſke nimaja, hac̄ serbsti njeryežec̄ a macjerunu ryež zabvež, runje c̄i najhubjeniſko nemſki ryeža. A tukſi poſtač c̄jlowyek z narodnej ryežu žhubja, to nichči rječi njeby. Znaju to ze ſamnho nažhonjenja doſč a nadoſč. W̄em ſo derje dopomnic̄, zo ſo mi w Proz̄i ženje ſtyskało njeje: večmy džē tam jeno c̄jrička drje Serbow, ale bratſja serbscy wěrni swěrni, c̄ujujachmy ſo kaž doma, runjež by wězo ſóždy rad na prýzdnym do wōtcneje zemje ſo wróćač. H̄džez net̄l sym, je hiščeje hinač.

Hory mōdré drje mje wobdawaja, ale to njeſſu hory, wo kotrychž serbsti baſnik ſpěwa: „Hory mōdré, ja was znaju, ja sym zaſh w serbſkim kraju; w̄ ſeže moja domowina, radoſcz wutrobina.“

Mōdré njebio je jow jaſniſke dyžli h̄dže druhdje, rečki tež jow po dolinach ſhucža, ale to njeje „ſtatok mój“, lež tež jow po ſkalinach ſhumja, ale to njeje „zemja serbska“, lud je tež jow sprawny a pobožny, ale joho ſłowa njeſſu „ſlěbroſlinc̄ne serbske ſłowa“. Njejurjeſknitu radoſcz ma moja wutroba, hdyž w ſuhođnej wsh z t. kantorom abo ze ſerbſkej burſkej ſwójbou ſo ſerbsti zavawjam, hdyž na jich ſčenje wobrož ze ſerbſkoho kwasu, ſerbstu njejestu a nawoženju, ſerbske ſlonki a ſwatow, ſerbske družki a ſerbskich mlodžencow widžu: „Kraj ſerbsti domowina moja, ty ſy mój raj tu na zemi.“ Wōtczna zemja je woprawdze fruch raja kſchecjanſkej wutrobie jow na zemi, to hale c̄jlowyek tak prawje jaſnie potom ſpóznawa, hdyž dyrbi w cužbje pschelywac̄. Bſchetoz ſerbske ſłowo njeje ničjo druhe, dyžli krásne herbſte ſerbskeje macjerje, je ſtajna dopomjenka na mōde lēta, je poſtrowjenjo wſchę mojich lubnych mi a moje poſtrowjenjo jim. Bjež džiwa, zo bě, hdyž nehdyn nahle c̄ježci ſthorječ, a ſo h̄izo z wěſtoſežu nadžićež niemožach, zo budže ram, lubnym krajanam, hiščeje moja prawica jónu ſerbsti poſtrow piſac̄ móć, bjež džiwa, zo bě moja najwažniſha práſta: „Poſthowaječe mje w ſerbstej zemi!“

Njech je mi tuto zjawné a sprawne ſłowęko wo mojim ſamnym žiwenju dowolene: runje kaž ze ſwérneje wutroby wukhadža, tak tež nekotružkuli ſwérnu ſerbstu wutrobu w cužbje namaka, na wōtczinu dopomni, k luboſczi k zemi naſchich pobožnych přjedownikow z nowa zahori!

Tak po prawym zapocječe njechach, ale hdyž c̄i wutroba pjeru wodži, je bjež džiwa, zo něſhto druhe piſasch, hac̄ ſy ſebi wotmyſlił. C̄hých po prawym, kaž h̄izo napíſmo praji, ſo trochu rozhladowac̄. A ſměm prajic̄, zo sym ſo lētſa zaſ trochu po kraju rozhladowač. Sym mjenujici cyku Šakſtu wot krótkoho wjecžora hac̄ k ranju pschejęždžił. Wězo Šakſta wſchak je mała, ale to ničjo njevadži, tež z tutoho krótkoho pucžowanja móžemy něſhto nauuknyc̄.

Zedzéch potajkim w meji z Drieždžan do kupyel Hašschtrowa w Vogtlandze. Zyma bě, zo czi nichčo merik njeby, zo je hido meja, hdý by w protich čorne na bělým nještalo. Wzach sebi potajkim wopravdže tež samy kožuch ſobu, dokelž trébny mohł pschech tež bycž. Pschižedzéch z Drieždžan do Blawna, Počaplic, Hainsberka a Tóronta. — Blawno je tež w Serbach znate. Ale tež politisch je tuto wjes-město wažne. Abo je snadž město-wjes? To je wopravdže hudanczko. Po pravym wſchaf mohlo nam czuzym nimale wſcho jene bycž, hacž Blawnjenjo hido w měceze abo hishcze na wſy bydla. A tola tomu cyle tak njeje. Runje tute nješmerne pschedměřca abo wokolne wſy su politisch za město same a skóńczne za cyly kraj jara wažne.

Tute wſy rostu hladajch: fabrika stoji pschi fabrich, wuhén pschi wuhenu, cyła kraſna krajina je czorna z dymom a z kádom, cyły kruch rjaneje zemje je zniczenn, měřcanam powetr a wokolina k wulétam ſtažena. Burſke kubla ſu ſo do fabrikow, khézow, reſtauracijow atd. pschemjenile. Ludžo njevědža, hacž ſu hido wulkoměřenjo abo hacž ſu hishcze bursch wjeſnjenjo. Po mojim zdacžu ani to ani tam. Burja hido njeſu: kubla ſu pschedate a pschewtowrjene, burske džélo je njeznate a z tym je ſo tež burſka powaha tutych ludži zhubila, a ſchtož je hishcze woſtało, to ſu jeno rozpadaňki. Měřenjo pak tucži ludžo tež hishcze njeſu: k tomu by wjetſcha, hladicha a wosobniſha zdželanoſć trébna byla, kotrejž człowiek na wſach narwuknyc njemóže. Tute měſtna ſu potajkim ſriedža mjez mětom a mjeze wſami, jich kharakter je njejaſny. Runje tak je z kharakterem jich wobydlerjom, tež tón je njejaſny, pschemjenaty. Z wjetſcha maja tucži ludžo zle ſtrony wjeſnjanow a měřcanow bjez jich dobrych ſtronow: ſu hrubi, ale nic tak sprawni a swérni kaž hewał wjeſnjenjo ſu; ſu pscheklepani a pschehnaczi, ale nic tak zdželani kaž měřenjo. Zo w tajich wokolnych wſach dobre moraliske živjenjo tycz njemóže, to je jene. Nimo toho je wulka wjetſchina cyloho wobydlerstwa nabězaný lud, kiz ani jow ani druhže domizny nima. Skóńczne bydli tam mało wopravdže zdželaniſtich a politisch zralych ludži, tak ſo ſu tucži khudži, „cuzy”, k złomu hishcze bole hacž hewał druzh výchilnili fabriſkch dželaczerjo — wjetſhina. Skóńczne tucži ludžo džení a jaſniſho widža, zo ſu tu jeno k tomu pschischli, zo bydu ze swojimi mocami hwatſ a pjatk jeniczkomu człowjekoj joho bohatſtwo pschisporjeli. A tutón kniez wězo je žiwý kaž fral, tak ſo je runje jow rozdžel mjez bohatſtowm a khudobu tak wulki, tak nahły a tak njeprědný, zo czi kózdy wokonik do wocži kóle. Bjez džiwa potajkim, zo ſo we człowjekich wutrobach bórzy njeſpokojnoſć zaſydi, wosebje hdýž je w nich hido poſlednja ſchřicžka nabožniſta wuhaſka. To ſu wſchitko wěch, kotrej ſocialnym demokratam rolu pschihotuja a wopravdže: Blawno je hlowne ſydko jich ſtrony; ma džé tu tež jich přeni wjednik Bebel ſwoi statok. A ſchtož wo Blawne, to hodži ſo tež wo nimale wſchech druhich pschedewſach prajicž. Tute wſy maja nimomerny wſit na politiske živjenjo: wězo z wjetſcha nic dobrý. Tohodla je w mnohim naſtupanju ſlepje, zo ſo tajke wſy z měſtami zjednočuju.

W Počaplicach a w Deubnje ſo něhdže ſto katholiskim džecžom nabožniſka wuežba wudžela. Tu njech je duch pschisponmjene, kaf der je poměrnje je runje w Sakskej wo katholikow starane. Tak n. psch. w Barlinje 120,000 katholikow bydli, a je tam — hacž do loinschoho lěta — 15 duchownych. To je kapla w morju. W chlej Sakskej ſnadž je liczenych a njeliczenych katholikow 90,000 a — 62 duchownych.

W Hainsberku ničžo wosebite njeje khaba kraſna nowa ſchula, kotaž nimo měry rjenje k horje ze žiwym drzewom wobdata, cyle ſama za ſo leži.

To je wuczterej a dżeczom, czełnomu a duchownomu kubłanju jenak wužitne a spomožne.

Hainsberk wopuszczajwschi jędzesch po najrjeñschim dole cykleje Sakskeje, z najmjeñscha je to jedyn z najrjeñszych, sktož žiwý lęs nastupa. Je to Tórantski dol, po kotrymž Vystrica (Weisertiz) běži. Po tutym dole dżeczmoj něhdý ze serbskim pscheçzolem pěški do Tóranta, zo bychmoj krajinu wołhalaloj a na najwyschschej suſodnej horje serbski spěv: „hdže statok mój“ zanjesloj. Z Tóranta kchwataše železny kóni ze mnou a z mnohimi druhimi do Freiberka, Kamjenich, Hohensteina, Glauchaw, Cvikaw, Reichenbacha, Plawna we Vogtlandze, Adorfa a skončznie do Halschtrowa.

Wo Freiberku je najzajimawsche to, zo su tam něhdý žałostnu dusu czystoho slobora nadeschli a potom lěstotki dołko sloborowe kamjenje ruli a z nich slobro schrèli. Tola džensnischti džen je tež w samym Freiberku slobro doſchło a tuž dyrbja sebi kamjenje abo rudy z Ameriki a z Wuherskeje sem wozycz, zo bychu něchtó schrècz měli. — Tež w Serbach běchtaj něhdý dwaj kawnaj mužej, kotařiž pilnje schrèjeschtaj, tola nic kamjenje, ale — ludži. Běchtaj to Hans Depla a Mots Tunka. Czohodla staj pscheſtałoj, to nichčo t. r. ja njewém. Kamjeni je w Serbach hiscze doscž, ale najsskerje mjenje slobronosnych hacž předh.

Kamjenica je najwjetšche rjemiesnische město cykleje Sakskeje. Su tam tež abo běchu tam tež katholisch fabrikantojo, wézo jeno něfotſi. Najznaczischi mjez wschemi tamnischimi twornikami bě njebo Richard Hartmann, kiz lokomotivy za železnicu twarjescze. Wón pschinđe jako jednorý wotroczk do Kamjenich a mějescze pozdžischo 1500 dželacjerjom a wjele milijonow zamоženja. — Krupp, fabrikant kanonow w Essenje nad Rheinom, ma 24,000 dželacjerjom.

Hohenstein bě něhdý znata kupjel, netk hžo so mało wopytuje. Chcu pak tuto město naspomniež, dokelž je tam něhdý njebo wjeledostojny kniez kanoniku ſarař Jakub Bjeňs̄k̄ so ſtrowil. Dopomnich so ducy tam a ducy dom na njoho, dokelž by mi husto wo tutej kupjeli z wěstej zajimawoſću a luboſću powědał a — džensa, hdnj tole piſam, su tutoho czesczomnoho a wjelezkoſkužbnoho měchniskoho starca w Ralbicach poſhowali. Njech je tež jow lubje na njoho spomnijene. Njebo kniez Bjeňs̄k̄ bě pilný a swětny měchník a swětny Serb, wézo bóle po starschim waschnju. Bóh daj jomu wěczny wotpocžink!

Glaucha wa leži nimale kaž Reichenberk (Viberec) w Čechach k horje, wuheni pschi wuhenju kaž ſchotmy w lěsu: ma jara wjele tworniow. Powětr (lima) je tam spodžiwnie wjele czopliski dyžli w Freiberku a druždže, je tam runje tak czoplo kaž w Drježdjanach. To wołolina a horj wuczinjeja, kotrež zhyne wětry wotdzerujuja.

W Reichenbachu mějach wjele khwile, tuž džech swojoho pscheçzela, katholiskoſho kapłana, wopytacž. Wézo joho mjeno bě znate a dopraszhač so tež bórzy, hdže „teži“. Tuto ſłowo „teži“ sym ze zamysłom nałożili, dokelž mjez hubjenymi khežkami težesche, skoro hiscze žebenjscha, a to bě ſara a kapalka. Jeno po wulkim na ſčenu molowanym kſiczu bě znacž. Ale ſkto czinicž? W tutych fabritiſtich městach su khež a twarſke měſtna nimoměry drohe. Nimo toho su katholikoſo ſkoro ſami kudsoni dželacjerjo a husto zaž so druždže pscheſczechuju. Tuž bjež džiwa, zo je wſcho bóle z kudsono prawa zložene. A kaf kraſne wulke čyrkwje něhdžekuli su a kaf — mało so wopytuja? —

Plawno Vogtlandſke je kraſne a něhdže tak wulke město kaž Zhorjelc. Sktož katholikow nastupa, je tam nimale runje tak kaž w Reichenbachu. Dom

z kapalku je kuf ſmański. — „Nětk njeħladaj z woza, hewa k mohla fo czi hlowa wjerċecż!“ Dale Pławna je innejnych wulkotny żelezniczný móst: ſchtyri abo piecż wyšokich ſchow, potaſkim piecż wyšokich mostow jedyn nad druhim, tak zo je mało cyrkwińskich węzow tak wyšokich kaž tutón móst. Wiedże pſchez hloboki doł „Gölcz“. Skoro nimale tak wielki wiedże pſchez rēku Halschtrow. Tutej mostaj ſluſchatej do najspodźiwnišich twarow cyloho swęta. Węzo w Americy su hiſčeze wjetſche mosty a był-li Gölczki doł poła Barlina, to by z najmjeńſha hiſčeze džesacz krócz hlobski a ſchérski był!?

(Štōčzenjo piščichodnie.)

Martrario w Uganda.

(Štōčzenjo.)

Dokelż kat martrje swojego syna piščihladowacż njemőżeſħe, poruczi, zo dyrbí jedyn z wotrocżkow joho wot zadu do ſcijsie dyricż. To so sta, a morwe padże dżecżo ā ſzemi. Potom bu też do wohniowych walczków położeny, a plomienjenja w frótkim powoſtanki martrarjowe zapopanyczu. Ze ſmiercu bē młody katechumen, kotryż hiſčeze tſħeżenjnej njebe, krawawni tſħeżenju doſtał a budżet mjez tħix liczem, kotiż budżet nēħdy za jehnječom ſcħeħowacż. Na nim bēħu so ſtowa dopjelnite: „Schtōż nana a macż wopuſħċi moje dla, budżet mie też hōdny. Hiſčeze so mordarjo nadžachu, zo tola jedyn abo drugi w marträch wostabnje a Khrystusa zaprie. Dokelż pak so to njeſta, poczaħu jidh hanicż praſiċej: „My was njeħorim, ale naſħe Lubalis (pišħibohi), kotryż ſeje wu zapċeli a cżertow mjenomwali.“ Martrarjo pak z jenym hlosom wolaħu: „Wu ſeje stužownieq djabola.“ Spēwy, kotreż bēħu z wohnja tħiġieč, dlaje a bôle wotmiesłowacħu, a 31 doſtaħu węċżnu frómu. Tamni tħio, kotiż bēħu naždala ſedżeli, buħu wobħnadjeni a na kralowu porucznosć zas do jaſtwa wotwiedżeni. Hodžina so njebe minnha a posledne ſwētji haſħnacħu. Ħażela tħixle 31 martrarjow ležachu z bżela ā njeħożnaczu spalene w popjelu. Bēħu to relifwije prēnich martrarjow z Uganda, a dopominaja nas na tħiġiečjanow prēnich l-ekstorti. Ix-xi mjeni su do kniħow žiwijenja zapisane. Ale kaf wohaħbuja nas eżże il-melodi, z dżela mało rozwucżeni martrarjo z pohanskiх krajow.

Krewje-lacżna mysl je so po tutym zrudnym dniu poła krala Mbunga trochu zhubila. Tħio wobħnadjeni tħiġiečjanu buħu po někotryx njeħdzelach z jaſtwa puſħeżeni. Hixx dom podaħu so ā missjonarami, a jidh prēnje ſtowa bēħu, zo dyrbja poſtrowjenja zemrjethiħ towarishow wuprajiċ. „Wschitcy su nam praſili w posledniх wokomikach, zo swerri za wēru Khrystusowu wumru. Woſebite poſtrowjenjo wot małoho Kifito.“ — Woni praſaqħu, zo fu zasjy zaſtojuſtwa nastupili, bjez toho zo bħixu dyrbjeli wēru zaprijeż, a zo smēdża też zas ā missjonarami khodžiċ. Tał je mēr zas za zrudżenu wosadu naſtał, ale kaf dolho? Su też zas nowi tħiġiečjanu pišħiſtupili, byrnje su furowe ċiavile martrarjow widżeli.

Haj, kral sam je hiżo po tutym dwójcy missjoniku kapalu wopytał a cžini, kaž by so nicżo njeſtało. Piši taſtim wopreče wobħladowaſħe ſebi krepjeñčku, a piši tym wula ſebi krepjeñčku wodu na hlowu. Spēwaſħe też werrywiznacżo, kaž bē w młodych l-ētach naukuňx. Tola je mało nadžije, zo so ā tħiġiečjanu wobroci, dokelż ma 200 żonow, kotreż by potom rozpūtħeżżiż dyrbjal. Toħodla wopħiġi kaž prijedy modlerne Muhamedanow a swari na tħiġiečjanow. Dokelż so missjonarowje nowyħi pišħeż-ħanjanow boja, su ūroty a wużomni do Bukumbi ā bijskopej Linhalej, hdejż su bjez stracha, wotwiesż dali. Snadż młodzi martrarjo w njeħbesach l-epiċhe čażi wuaproſha za kraje, kotryż su z jidh krewju napojene.

Kr.

Z Lutzych a Sakskieje.

Z Budyschyna. Też lęta zas tu domne spiewanske towarzstwo „Domchor” k cęsczi swojeje patronki swiatej Eäciliije wojselitu cyrkwiensku swiatocznoscę wotbywaszce. Węsze to minijenu niedzelu wjescor w 7 hodz. Po wuspiewaniu tjoch psalmierznych lacjonskich a nemskich spewow mějeszce präses towarzstwa przedowanjo, w kotrymž wuloži, tak je katolska cyrkej hudzbu do swojeje sluzby pschijala a kajki dyrbti spew bycz, zo by wostał swaty spew we sluzbie cyrkwie. Po przedowanju podachu so duchowni pschi spiewaniu lubożnemu Sanctus a Benedictus w swiatocznym czahu z Najswiecziškim k wulsonu woltarzej, hdżež so litanija wo najswiecziškim sakramencze z modlitwami wuspewa. Po kerlujszu „Swaty, swaty” a swiatocznym pożehnowanju szczehowasche hiszce spew, z kotrymž so rjana swiatocznoscę skonči. Cyrkej węsze z pobožnymi pschepelnjena.

Z Ralbic. Z blizszeje a dalszeje serbskeje wosadny będu sktwtork 15. nov. duchowni a wosadni do Ralbic pschischi, zo bychu njeboziczkomu fararjej, knejez kanonikej Jakubej Bjeňskej poslednju cęscz a lubożce wopokazali. Po nęcim będu so tu zhromadzili z Budyschyna: kk. senior Kuczank, dopoldnijski prëdar Kummer a kaplan Skala, z Khrósczic: kk. farar Werner a kaplan Ręzak, z Wotrowa kk. farar Herrmann, z Klöschtra Marijneje Hwézdy kk. P. Konrad, z Kamienica kk. farar Nowak, z Rožanta: kk. administrator P. Tadej a kaplan P. Schzepan, z Radworja kk. administrator Zur a z Kulowa: kk. administrator Krause a kaplan Däckel. Z drugich wosadow bę wojsbie z Khrósczanskiej, hdżež je njeboziczki 24 lęt skutkował a żehnowane wopominjeczo zawostajik, wjele pschewodżerow. Hdzyż bę nęcikto do 9 hodz. w cyrkwi cyrkwienski officium po morwych so zapoczął a potom dokonjał, poda so cyly kondukt zhromadzonych duchownych na faru, hdżež węsze cęlo zemrētogo w delniej stwi na posledni pucz do cyrkwie pschihotowane. Knejez senior Kuczank wuspewa pschi nim pschedpisane modlitwy, na cęz so czah do cyrkwie poda: najprjedy schulerjo tjoch wosadnych schinow: Ralbiczańskieje, Roženčzanskieje a Schunowskieje, nawjedowani wot jich kk. wucżerjom Hicki, Wjenki a Schewczika, potom duchowni ze śvečkami w ruch a někotsi nahladni wosadni, kotsiž palmy a na pucahluku kanoniski a królowiski rjad njeſechu, skončnje kaſhcz, ktryž gmejnicy pschedstojozherjo njeſechu. Za kaſhczom dżeczu pscheczelajo njeboziczkoho a joho śwerni wosadni. W cyrkwi staji so kaſhcz psched woltarjom a někto mějeszce najprjedy kk. kaplan Biederich z kletki po hrjebnu rycz, w kotrejj žinjenjobeh zemrētogo rozloži, na joho wulke zaſtužby za czas tak dolhoho, śwernego a żehnowanego skutkowania połažowaſche a zhromadzonych k pobožnym modlitwam za njeboziczkoho napominaſche. Bohinwace słowa z horta duchownego, kiz je posledni czas ze zemrētym žiwu był a skutkował, joho zaſtuſował a zaſtarala a tež joho cylu doweru ſebi dobył, ſu zamęſcie we wutrobach trajach zacjichzce zawoſtajite. Swiatocznym requiem, na to szczehowacy, swiecžsze kk. senior Kuczank pschi assistenci kk. Skale a Kummerra, bywawſcej kapelanow njeboziczkoho. Hdzyż węshtaj po Bożej mszhi Libera a Absolutio pschi kaſhczu dokonjanej, poda so czah w horteku spomnijenym rjedze po dolhim puczu po kerchowje wokolo k rowu, ktryž bę ze zelenymi hałzami wulkadzeny: tam, hdżež bę knejez kanonikus ſebi lęta dolho hjo město pschihotowane khował. Pschi po hrjebnym czahu spewachu pod nawjedowanjom kk. wucżerja Hicki schulske dzęsczi a tež wosadni. Hdzyż bę knejez senior Kuczank modlitwy pschi rowje wuspewał a duchowni swojomu sobubratnej posledni dar, tsi hortski zemje, do rowa dali, podachu so wsfityce zas do cyrkwie, hdżež mějeszce kk. farar Werner hiszce spewaniu „jandželsku” Božu mszhu. Pschi nabocznymaj woltarjomaj so pschi po hrjebnym swiatocznosczech tež hiszce pjez mjeſczacych Božich mszhow

swjeczeſſe. — Tak nětko wotpoczuje měšťanskí starci pod wołnami fary, blisko pſči ſchęzeſſy, hdźej woſadni do domu Božoho nimo khodža. Njech njezabudu ženje na duſchi toho ſpomnicz, kij je ſo ſęta doſlo za nich a za jich wotemrećy modlit. Njech woni to nětko za njoho ežinja, po ſłowach lačonſkoho hrónczka, kotrež ſebi njebožiczi na ſwój rowny pomnik pſcheje: „Dic animae requiem, dum transis funera amice“, (t. r. Proſch duſchi węczny wotpoczin, hdźj džeſſy nimo rowa pſhęczeſſo).

W Gukowje je katholske kafino zańdżenu nježelu ſwój założenſki ſwedżeńi wotbywało. Zhrromadzizna je nahladnje wopytana była.

3 chloho swęta.

Němska. Kejzor Wilhelm je ſchtwórk tydženja němski ſejm z trónskiej ryczu wotewrili, kotaž je powſhittownie zmierowała, dokelž zdżerzenjo mera lubi. Tam a ſem pſchec zas ſo poweſcze zbehaja, hałož by poliſtſke njeboži poſhmurjenie były; tohodla je ſo zmierowaca rycz kejzorowa wſchudże ſpodobała. Trochu džinvali ſu ſo katholske nowiny, zo kejzor na ſwoje pućzowanja ſpominajo ničzo wo ſwiatym wótcu njepraji, wukladaują pak to z tym, zo je kejzor Wilhelm pſchede wſchém hało pruſki kral we Watikanie pobyl, taž džen je tež kniez v. Schläzer poła ſwiatoho ſtola pruſki zapóſlanc. Pſchi wopominanju naležnoſcziow w Afričy wſchak běſhe ſo ſpomnicz mohlo na ſwiatoho wótcia, kotrež ſo wo zbehnenienio wotrocztwa tamniſhich ežornochoſ tola najbóle ſtarra. — Wójwoda Mał w Bajerskej, nan awſtriskeje kejzoroweje, je 16. nov. w starobje 80 lét wumrēl. Njebožiczi běſhe wubjernje zdżelany a dobrociwy wjeřej. — Wólbh za pruſki ſejm ſu tuton wuſpěh měle: Němsko-konſervativni 127 sydłów (mjenje hacž dotal 5); ſwobodno-konſervativni 72 (wjac 2); centrum 97 (wjac 2); nacinal-liberalni 86 (wjac 14); němsko-ſwobodnomyslni 29 (mjenje 11); Poſlakojo 15 (jentak). Rozdželenjo janotliwych ſtronow potajkim wjele pſheměnjenie njeje. Centrum, „kruta wěža“, je zas njeponawala ſtojo woſtała.

Awſtria. Powſhittowna zhrromadzizna katholikow Awſtrije, kotaž bě na druhu poſoju novembra do Wina z dowěru wubudzacymi ſłowami powołana a ſ tomu tež hižo požohnuwanju ſwiatoho wótcia doſtała, je w poſlednim wołomiku — wotpowěđena (!) a na meju pſdichodnomo lěta wotſtorczena. Něka, zo je ſo to tohodla ſtało, dokelž běſhe tuta zhrromadzizna tež knjezeſſi jubilej kejzora Franca Iózeſa ſwjecziež dębla a dokelž je kejzor ſebi wſchē ſwiatoczoſeze zaſazał. Brudne je, zo ſu katholikoſ wuktońje powołanu zhrromadzizmu tak lohen pſhęcziſti. To je zas prawa „macha“ za liberalnych a židow a doſcz wulka hajba za katholickih.

Rom a Italska. Nowy khaſtański zakon z njedujčnymi paragrafami pſhęcziwo katholickomu duchowniſtwu je pſched krótkim tež pſchęz ſenat ſo pſhęcziſhczak a trjeba nětko jeno hiſtęce podpřimo kralowe, kotrež drje doſlo njebuńde na ſo čzaſacz dacž. Keak doſlo to w Italſkej na nastupjenym puću hiſtęce pónožje, Bóh wę. Pſchi kromje statnomo bankerotta hižo ſtoja. — Za nowych kardinalow ſo najſkerje poſtaja wjeſcharchbifkop w Salzburgu a arcybifkop w Mechlinie w Belgiskej a někotři druzy.

Belgiska. W Brüsselu je ſo „ſwiaty legion“ tworil, t. r. zwjazk tajkich, kotsiž dcedza ze wſchē mocu wotrocztwo w Afričy podtłocziež pomhacž. Tutoň „ſwiaty legion“ ſo za někotre nježele do Afriki poda. Do prědka poſczele ſo 10 muži. Mjez młodymi mužemi je tež jedyn, kij je 10,000 frankow ze ſwojich ſredkow ſ tomu woprowaſ. Čzrjoda 30 wobrónjenych ežornochoſ je hižo pſchi

Tanganyka=jezorje postajena, zo byli za tamnymi njedocinkami hladali, kotsi na vbohich czornochow hontwu dzerza.

Zendjelska. Bislopja tutoho kraja su addressu swiatomu wotcej poslali, w kotrejz pshczino nowomu italskomu khotanskomu zakonjek trucze protestuju. Swiaty wotc je so jim z wosebitym listom dzałował.

Amerika. W zjednoczenych statach su so psched krótkim wólby zwolnnych mężow za nowu wólbu präsidenta, kotaż budże w miercu, stale. Z nich je widzecz, zo dotalny präsident Cleveland panje a na jeho město Harrison, kandidat republikanow, pshindże.

— Wo w upuczowanju do Ameriki wozjewja „Raphael Blatt”, czołopis k zakitej němskich wupuczowarjow: Pschez Bremen je w přenjej połojce tutoho lěta 51,924 członkow do Ameriki wotjelo, pschez 50,000 do Biednoczennych Statow. Tohorunja pschez Hamburg 54,104 wosobow. — Z Ameriki wozjewjeja ze statistiskoho hamta: Pschitpuçzowało je wot junija 1886 hacz do junija 1887 hromadze 483,116 wosobow; w tymsamym časie wot 1887 do 1888: 539,818 wosobow! Z Němskeje běsche jid 1887: 106,559 a 1888: 107,624; z Polskeje jeno 6128 a 5826.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 497. Mikławš Biedrich z Radworja, 498. Mikławš Rječek z Bronja, 499. Jakub Žur z Hóska, 500. Hanža Delenkowa z Wutolčic, 501. Hana Juršikowa ze St. Cyhelnicy, 502—506. z Khrösicie: Michał Kokla, Marija Roblowa, Michał Śwejda, Michał Serbin, Pětr Krawża, 507—509. z Wudworja: Jakub Žurich, Hanža Sérakowa, Madlena Źeňchowa, 510. Michał Sócka z Nowej Wjeski, 511. Michał Kocor z Worklec, 512. Maria Kralowa z Jasenicy, 513. Michał Ella z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 717. Jakub Žurich z Wudworja, 718. Michał Kocor z Worklec.

Za cyrkej Wutroby Jezusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještej 102,928 m.

K česci Bozej a k spomoženju dušow je dale woprował: Jan Tobias Brendler, wobsedzér fabriki w Reichenawje pola Žitawy 20 m. — Hromadze: 102,943 m.

Na nowe piščele do Baćonskeje cyrkwe: Dotal hromadze 3742 m. — Dale je so woprowało: přez k. wučerja Symanka w Cornecaх 7 m. 50 p.

Hromadze: 3749 m. 50 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnieach.

Dotal hromadze: 10,264 m. 50 p. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadze: 10,265 m. 50 p.

Na wudaćo Nowoho Zakonja

dari: k. Jurij Lusčanski, præses serbskoho seminaru w Prazy 1 m.

Zapłać Bóh wšem dobročerjam!

Krajan katholska protyka za Hornju Lužicu na lěto

1889

wuńdže za tydžen, sobotu 7. decembra.

Cílnej Smolerjev knižniczsczeźnje w maczicznym domje w Budyschinje.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Wudawy cžasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Císto 24.

15. decembra 1888.

Lětnik 26.

Dosłowo za 26. lětnik „Katholickoho Posola“.

Dolonjawišti prěni lětnik druhoho sichtworcž-lětstotka našehoho cžasopisa
dyrbim swojim lubym cžitarjam někotre słowa wo swojej domjacej nalež-
noſeži prajicž.

„Katholicki Posol“ je „wudawany wot towarzstwa ss. Cyrilla a Methodija“. Tak stoji na kóždym joho cíſle. Těsane towarzstwo je pak wudawało a wudawa
swojim sobustawam hiſčeže wſchelake druhe knihy a spisy, bjez toho zo bychu
sobustawny žadyn wosebitý abo wurjadny pschinostyk dawacž měli. Tich po-
rjadny pschinostyk wuczinja lětnje 1 mark 50 pjeniežek a za to dostawaja
„Katholicki Posol“ ze wſchěmi pschilohami. Hdy by za lětny pschinostyk 1 m. 50 p.
so ničjo wjac njedostawało, dyžli „K. Posol“, by kóždym wuznacž dyrbjal, zo žadyn
cžasopis tak tunjo so dostacž njeħodži, dokelž so wſchē písomne dželo jeno za Posol
cyle darmo dokonja.

Tola towarzstwo je założene tež na wudawanjo druhich dobrých spisow
a knihow za lud. Wot spocžatka je tajke wudawanjo lóžsche bylo, dokelž běše
lětny pschinostyk hnydom 1 m. 50 p. Tehdom trěbne wuložki za cžasopis tak
wulke njebehu, potaſkim něčto cžistoho dobytka za wudawanjo knihow wosta.
Z lětami pak su wuložki roſte, potaſkim pschi jenakim pschinostykem sobustawow
je cžisty zbyt, kotrež so za wudawanjo wužitnych knihow naložuje, stanje
woteberal. Najjednorischii ſredk, tajkomu njedostatkej wotpomhacž, by był:
lětny pschinostyk sobustawow powyschicž. To pak so hacž dotal stało njeje,
zo bychu wſchitcy, tež najkudſi „Katholicki Posol“ džeržecž móhli.

Dokelž je so w minjenymaj lětomaj Nowy Zakon z pomocu towarz-
stwa ss. Cyrilla a Methodija wudawacž počał, změje a ma towarzstwo někto
wulke wuložki, kafkež so z dotalnymi cžistymi wunoſtjkami Posola, kotrež su
dojež ſ nadne, zarunacž njeħodža. Tež hewak za Nowy Zakon mało pschin-
ostykow pschilhadža, a zefiři, dotal wudate, so hiſčeže mało kupyja, ſnadž wo-

sebje tohodla, dokelž čhe někotryjku li radšho potom cyku dokonjanu knihu kopicz. Wyjsze toho je tež takie wulkotne dželo za dolhe lěta postajene. Tola trěbne pjenieježne sredki trjebamy nětko, dokelž čisliczec na zaplacenjo čzakac nje-móže. Z někotrych stronow je so tohodla namjet stajš, zo by so nětko lětny pschinostk za Posoł na 2 m. powysčil. Tola po dlejszym pschekladzenju nalež-nosče a napraschowanju tam a sem smy tola wobzamkli, tež w pschich od-nym lēcze „Katholicki Posoł“ zas za 1 m. 50 p. wudawacj. Čhemy Posoł po mžnoſći do kždoho, tež najkžudskeho domu pschiniesz abo w nim zdžerzeč.

Potajskim budje tež dale pola naschich ff. expeditorow „Katholicki Posoł“ za 1 m. 50 p. na lěto dostacj. Jeno na pōsceze placzi wot 1. januara 1889 nic wjac 1 m. 70 p., ale rune 2 m.; hdyž pak ma so z kšižnym zmjažlom na pōsceze do domu slacj, z pschirazkom porta (75 np.) hromadze 2 m. 25 p., kaž je hacj dotal bylo.

Z tym pak nužy wotpomhane njebudje a trěbnych sredkow za swój wulki nadawč njeobudzenn. Kaž manu sebi nětk pomhacj?

Měniny, zo dosaha, hdyž smy jónu jaſnje a zjawnje wuprajili, kaž stoſimy, a zo sobustawu njezabudu po swojej mžnoſći nam k pomocѣ khvatac: z dobro-wóslnym powysčenjom swojich pschinostkow. Rubrika w Naležnoscach našoho towarzstwa, kotař řeka Dobrowólne dary za towarzstwo, dyrbjała a budje drjé wěſcze w pschichodnym lēcze so bôle wobkedažbowacj. Shtož so tam namaka, to je cyłe wěſcze pschinostk za spomnjeny čiſty dobytč, kž je nam nětk tak nužnje trěbny.

Tuž proſhymy: Shtož móže, ujech k swojemu lětnomu pschinostkej dobro-czimje pschipoži scherpatku hako dobrowóslny dar za towarzstwo. Taſka proſtwa so nam czim mjenje za zło wozmije, dokelž tola sami za so njepróshymy, ale za wšitkikh zhromadnje, a dokelž proſtwa wuprajamy runje tohodla, dokelž pschedplaczenjo Posoła powjetšicj njecham.

Komuž pak so druhe waſhnjo lepje spodoba, móže swój dar tež zložicj na wudacjo Nowoho Zakonja, za kotrež džen tež w kždym čiſle dary zapisujemy. Je woprawdze wulki čas, zo skončnje dobry pschelozk z najmjenšha cyloho Nowoho Zakonja do rukow dostanujemy. Czim nadobnisczo dary za joho wudacjo dostanemy, czim spěšnisczo budje so wudacjo dokonječ móć.

Hdyž zas a zas skyschimy, kaž nadobnje, haj wulkotne druhdže narodne písmo wstwo podpjeruja, dha mžemey tež wot Serbow to wocžakowacj, a to czim bôle, dokelž so tu nic jeno wo narodne, ale pschede wšichem nabozne písmo wstwo jedna.

Ważny list katholickieje fejjoroweje.

Hako swjedzeſſki spis za 40lētny jubilej kniženja Franza Józefa, awstrijskoho fejjora, je kanonikus Wächtler knížku wudał, kotrež wón „Edel-steine“ (drohe kamjenje) mjenuje. W tutej knížce spisacze wšchelake lubozne po-dawki ze živjenja fejjora Franza Józefa a joho mandželskeje fejjoroweje Hiltzbjety powěda, dopokažy nadobnych pōczciwoſcjom, kotrež kaž drohotne kamjenje w krónje tutoho knižerja a joho mandželskeje so blyſtečza.

Pobožnoſcž a swérne dopjelnjenjo nabožnych winowatoſcjom je pschecy kaž swjate herbstwo w awstrijskej fejjorskej swojbie so hajilo. Tež fejjorowa Hiltzbjeta, kotrež so z někotrych stronow rady mjeniſha horliwoſc za nabožnoſc wuthkuje, je

swēru do tutykh stopow stupała. Tak je tež wona swēra dżonka katolickie cyrkwie a z wérnej polornoścju jeje wjerchę podata, dopokazuje list, kotryž je nadobna knjeni italskej kralowej Margarecie pišala, a w kotrymž wona jaśnie a njebojaźnje swoje katolickie pscheświedźczenjo wupraja.

Italski kral Humbert a kralowa Margareta běštaj we Winje pobyoł a fejzora a joho nadobnu swójbu wopytałoj. Někto so nadzijeschtaj, zo tež awstriski fejzor ze swojej mandželskiej jeju wopytačz pschiyedźe. To pak so stało njeje.

Pschiyedźina toho, czjohodla so to njeſtanje, namaka so w liscze, kotryž fejzorowa Hilsbjeta kralowej Margarecie piſa. W nim wozjewja, zo ani wona ani jeje fejzorski mandželski njemóžeta do Roma pschiyic̄. Potom poſazuje fejzorowa na nazhonjenjo, zo je Bóh dotal wschiitkich, kotiž su prawa a njewotwiſnosć bamža ranili, czezych domapytal. Spomniwski na to, tak je Napoleon I. bamža pscheſczhał, piſa: "Woprawdże je so stało, zo je bamž do Roma zaſy so wrócił, Napoleon pak bu na kupu Elba a potom Helena wuhnaty. A joho syn, njezbożowny kral w Romie! Wón je wumrē runje na tym měscze, hdzej piſam. W 5 hodz. 22. julija 1832 wumrē wón tudy w Schönbrunniskim hrodze w tejſamej ſtwi, w kotrejž joho nan we dnjač swojeje najwysičhajeſte ſlawy hydlesče, w tymsamym hrodze, w kotrymž Napoleon we swoim hněwje a měnjo, zo je wschohomócný, začoń 17. meje 1809 wuda, kijz bamžej joho wobſedzeńſtvo wuſubi a Napoleona za knjeza nad Romom sc̄jini. Njemóju na wschiitko to spominac̄, bjez toho zo bych hłuboko pohnuta byla. Ja wém, zo so wěſci statnitojo tomu ſměja a to pschipad mjenuju; tola, moja luba ſotra Margareta, tutón pschipad je so na zrudne waſčnjo w naschich dnjač wospjetował." Potom dopomina fejzorowa, tak je Napoleon III. piſhezimo bamžej so zabjerzał, a tak je tež tutón Napoleon a joho swójba skónčila a piſa dale: "Sama myſlīc̄ka, zo měla ja pod tutymi wobſtojenjemi do staroho a japoſhtolskoho hrodu Quirinala zaſtupic̄, naſpelnuje mie z hrózbu. Je mi we wutrobie žel, zo swoju kralowsku ſotru po jeje woprycze zas wopytačz njemóžu, ale njeje to moja wina. Je to wina tamnyh, kotiž swēt po čłowječzej politicy wobknjezuja, hdyz my po swojim macjerſtlim czuczu cžinimy. Droha Margareta, Wy ſeje macz a mózecze mi rozemicz a ze mnouzac̄, hdyz tež ja swojej kralowskej ſotce rozemju a z njej zaćuwam. Njeđiwojo na politiske praſčenja, kotrež naſtha węc njeſtu, dowolze mi, zo za naju wobeju zbožny džen wěſčę, džen, na kotrymž naju mandželskej, mój samej a naſhe džeczi naſ w Romie wobjimac̄ a na dobo tež żohnowańo na městnika Jezuſa Chrystusa dostac̄ mōža."

Rozhlaď ſo!

(Skónčzenjo.)

Skónčzenie pschiyedźechny do Halschtrowa, t. r. najprijedy na ſeleznicznu ſtaciju, dokež kupjel leži něhdže poł hodziny dale. Žeſydachmy ſo do omnibusu, napſchećzo mi Varlinſki — ſi d. Spodžiwna węc, najprénje znajomſtvo w czubje ze židom. W kupjelach ſu mjenujcy z wjetſcha bohatſchi ludžo hacž naſch jedyn a tuž ſu tam tež židža, zo bychu kſcheszianow pomhali tſibac̄. Wjez tamniſchimi ſelarjemmi bě tež žid z Varlina: mějſeſte dwé nowej kheži. Věſta pak bě ſebi nohu złamał, tohođla bě zaſtupnika poſtał, tež žida. — Bot židow móhli kſheszchenjo, woſebje ſerbſcy burja, pscheſzenoſe ž wuknyc̄: cži maja ſo hromadu a zańcz, swoje naležnoſcze ſami mjez ſobu wuzinjeja a kſheszianam do rukow njeđawaja. Tak móhli tež ſerbſcy burja swoje burſke towarzſtvo ſami ſebi wobstarac̄: Němcy ſo tež Serbow wó radu njeprascheja.

Zyma tam běše. Schtomu hake lisežo zapusčejowac̄u, mjez tym zo běchu w Drježdānach hižo pschecžele. Halschtrow leži pak tež pschez sto metrow wysche, mjenujich 472 m nad baltiskim morjom.

Halschtrow sam leži w krasnym dole nad rěku, kotaž Halschtrowo rěka, ze wszech bołtow z čornym lěsom wobdaty, na lětowanjo kaž stworjent. Věs wažesche sebi tež hižo Sandrij Beile, tig wo khójne spěva: „Smólna khójca křežata praji: ja sym lětařka, srebaj moje dýmanja!“ — Mjeno Halschtrow so wschelako wułożuje, zaweſcze z wjetšcha wopaki. Zo němiske Elster a Elster (srota) samse njeje, to je jene. Wězo lud sebi tak wuskaduje a tuž móžesč na wschelakich wěcach a wěckach, schlenicach, schalkach a t. d. mosowanu sroku jako znamjo tuteje kupyje vídječ. Tola wo tym došč. Zaweſcze je rěka staršcha hac̄ wjes a potajskim ma wjes mjenno wot rěki a nic nowopak. Hižo ze starých časow pak su tam sólne fužoly znate byle a najskerje tež mjenno na to pokazuje. Mjenujich: Elster je Halschtrow. Halschtrow pak možko so wot wodžowac̄ wot hal = sól a str-ow = jstr-ow, woda, potajskim: sólna woda, soloreka.* Věs je w najlepšchim riedje, dotek je kralovski. — W Serbach tu a tam njemóža doczakac̄, zo by posledni schtom wukopany byl. Ale czeja je schkoda, to budža potomních najlepše wědječ.

Wobydlerjo Halschtrowa a wokoliny su jara duschni. Žónske maja hischeže zaſtaršku módu, maja rubisčko na dživone waschnjo wokoło hlowy zwite; su wězo evangelscy, khodža pak pilnje kěmšchi. Ale tež katholikojo tam su, kaž mi starý swérny mlynk wcho jaſnje wułożowasche, tig praji, zo je lědva w Sakskej — wokoło nich — žana wjes, hdjež by z najmjenišcha jedyn katholik njebyl. — Vogtlandste wsy su z wjetšcha male. Staré khěže su ze schindzelom, nowe ze schibrom kryte, jeno dwě skomjanej sym w cykli wsy nadeschol. Burja jězdža tež hischeže z reblkatym wozom kaž něhdý w Serbach. — Schtož z krótka něchtó, tig bě tež něchtó časa we Vogtlandze byl, powědasche, to potajskim z najmjenišcha čiſceče wěrno byc̄ nijemože. Powědasche mjenujich, tak hrubý lud tam je. Ale schtož chyb po njevoradzenych hólčiſlach fabrikſkich dželaczerow ūdžic̄, tón skončznie wschudzom hrubý lud nadendže. Po socialdemokratiskich měščanach cykl lud, wosebje wjesny lud měric̄, to je njerozomna wěc.

Vyh so najradšho sam po lěsu pschekhodžowač. Hdje mi pschi tym myslizka hrajeſche, to snadnje zhudasč. Tuž sym tež tam na najdalschej mjez̄ sakſkoho kraja, hdjež, kaž so praji, ženje Serbja abo Slowenjo bydlili njeſu, serbſtu pěſen zanjeſt. Tak su tamne horý a lěsy z najmjenišcha jónu serbſke žynki zaſkyſhake.

Něhdý nadendžech dweju Schlabatow. Věſtaj so srjedž běloho dnja pschi sejeſch, po kotrejž ludžo z čyrjódami khodžachu, lehnykoj a krucze wuſkoj. Swědomijo jimaj nicžo njeporokowasche, starosczi wjele njemějeshťaj, wschak věſtaj — khudaj, wo bohatstwa a swětne radoſeče jimaj tež njebeſche, tuž so jimaj lohko a skódeč spasche. A někotryžkuli bohaczk a naduwacžk je tutymaj khudymaj mužomaj jeju — zbožo zawiđał. Pschi tym dopomních so na rjany podawč, kotrejž je mi hischeže njebo kniez kanonikus Bjeníčk w Malbicach powědač.

Psched něhdže schělcždzesat lětami bě w Prahy najslawniſchi lětař dr. Krombholz. Mějeſche jara wjele khorych, tak zo bě cykl džen po měscze. Něhdý so tež muczny z wophtom dom wróci a nadendže durje do swojoho wobydlenja scheročo — wotwryjene a sebi hinač njemyſlesche, hac̄ zo su tu

* Wěchwustoini nječ pschirunaja: Hall, Hallein, Halle, Salzach; Elster, Iſar, Iſer, Wódra, Wiſla = Vistula atd.

paduschi pohyli. Ze strachom khwata do jstwy, tu wuhlada na stólcu pschi swojim studowaniskim blidze muža, hnydom joho pschimny, tola tón so lédma hibny, zabhywchi zo by so strózik: mějeſche dobre swědomjo, bě džé — Schlabata. A hnydom poča jara změrominje a ponižne knyezej doktorej wscho wujaſnječ: „Pſchindzech do waſchho domu a widžu wscho zwotewrjene. Zastupich, tola jow nihdze nictó. Tuž sym so jow synyk a czakal, doniž nictó pſchishoč njeby, hewał moħł tu hischeče paduch zaledzcz.“ Tak bě wbohi sprawny Schlabata cužy dom swěru stražil a njebe so nicžoho dötkuč. Knjez doktor da jomu džesacj schěſnakow myta. Ale tak tomu tak, zo bě wscho zwotewrjane? Věkař bě z nuznotu zabyl zezamkač. — Hdyžkuli khudočho syna tutoho wbohoho ſlowaſkoho ludu widžu, spominam na tutom podawku. Kaf ſurowje džiwi Mladjarovo we Wuhelſkej z tutym podlívčenym ludem začhadzeja, to njehodži so z czornidłom, ale ſterje ze ſylzami wopisacj. To je wopravdze do njebjes wločach hręch a taſkich hręchow je Europa połna, bjez džiwa, zo tež prut Boži léto a ſurowiſcho pokazuje!

Z Halschtrowa dojedzech ſebi do Cheba, němſti Eger. Tam na torhochceju wuhladasch fejzora Józefa II., t. r. joho moſazny pomnik. Směm praicj, zo sym ledy hdy tak hubjenoho pomnika widžał. Najſkerje je so bóle po joho zaſlužbach radžíl dyžli po nahladach a wotpohladach joho czeſčowarjow. Pſchetož ledy hdy je ſchtó tak hubjene knjeſtvo zawiedl kaž fejzor Józef, a byli po nim dale ſchło, Rakufku jako Rakufku býchmy najſkerje hýzo podarmo na khartach pytali. — A ſchtó ſu tutomu njepoſluſchnomu ſynej wulſeje fejzorki Marije Teresije w ſewjernych Čechach pomnikow nastajeli, tak zo ma ſkoro kóžde měſtaczo jedyn? To ſu czi, kotiž ſu w Rakufkej runje tak hubjenych zaſkonjow nadawali, kaž něhdyn fejzor Józef. Ze wſchech hubjenych pak je tola najhubjeniſchi ſchulſki zaſkon. Sym hakle runje knižtu ſwojoho něhduschoho wucžerja professořa Stohlinga w Pražy wo konfessionalnej ſchuli pſchecžitał. Z njeje je jaſnje widžecj, zo ſu tutom zaſkon jeno ſwobodni murjerjo, tucži zaſakli njeſpchečeſlo katholiskeje cyrkwe, wudželali. Tutom zaſkon je tak nje-knicžomny, zo ſo z nim nicžo hórsche pſchirunacj njehodži. Skonečnje drje tola tež do toho pſchindu. W Georgswaldze na zhrromadziznje katholikow ſo krucze pſchecžiwo njomu ryčesche, a nowy minister hrabja Schönborn je jako kruth katholik wótry njeſpchečeſlo tutoho židowskoho murjerſkoho ſchulſkoho zaſkonja. Liberalni dyrbja tola cyle zaſlepjeni býcz. Pſchetož hinał ſo jich hanjenjo katholiskeje wéry wujaſnicz njehodži. Hdy býchu jeno trochu pſchispóznač chyli, ſchtó je katholiska cyrkje za cýl svět hýzo ſtukowała a hischeče ſtukuje, woni njemohlji jeje njeſpchečeſlo wostacj. Šchtóž chce widžecj, tón dyrbí pſchidacj, zo ſo na ſwěcze z naſchej ſwiatzej cyrkви niežo pſchirunacj njehodži. To ſu tež protestantojo husto wuprajili. Tu chcu taſki pſchikkad naſpomnicz. Znaju jara krutoho, ale tež jara zdžekanoho protestantskoho muža. Tón jěždzeſche lěta dohlo do Kralovych Var w Čechach. Něhdyn běſche tam w kupjelach a hladaschtaj z protestantskim paſtorom ze Schwediskeje na procession na Bože Ćáelo. Tu poča knjez paſtor: „Wěſcze wý ſchtó, moj knjeze, hdy bých protestantiſki farat njebył, hnydom bých wěđał ſchtó cžinicj: jutſe hýzo bých katholiski býł.“

Rakufski fejzor Franc Józef ſwječi lětha ſchtyrczylétny jubilej ſwojoho knježenja. Dokelž jubilar zwonkownych ſwiedzenjow njerodži, ſu kraje, města, wokrjesy a tež jednotliwen wudawki radscho na wschelake dobre ſtukti nažozili. — Hewał ſwječeschtaj grichiski a danski kral ſwoj pječzadwachyčilétny knježerſki jubilej. — Tola wſchě tute jubileje ſu ſwiedzenje jenotliwych krajow,

Na Napoleona I. pôska Bóh zjmu, shto wě schto na druhich hishcze ejala?? —

Francózská so, kaž najnowsche nowiny pišaja, zoas bôle za bamža zajmuje, cžomu? To hishcze so jaſnje zhudacž njeħodži. Naſiſkerje tola, zo by z pschegelstwom mjez bamžom a republiku italske knjezeſtvo hishcze wjac na-hladnoſcze — jelizo z cyla žaneje ma — pola dobrých katholikow w Italiskej pschisadžilo. Hewak w Francózkej nicžo hinač njeje džižli loni: boulanžistojo, orleanistojo, napoleonisch zmusleni, republikanojo, radikalni a schto wě schto hishcze wjac so wo knjeſtvo wadža. Kajki to kónč zméje, nichčó nječe.

Tendželczenjo hishcze Frerow podklóčuju. — W Americy su sebi nowoho preſidentu swojeſe republiku wuzwolili, kiz Harríſon rěka a ſwoju wěc wubjernje rozmí. Nimo toho su we Washingtonie jeſuiti e Marquettej w muſeu ſlawnych muži pomnik ſtaſili, dokelž w Americy wědža, zo ſu jesuicža tež ludžo, jeno zo z wjetſcha kus mudriſchi a ſkoro pscheco kus kmańſchi džižli druzh. Po mojim zdaczu by wuzitna wěc byla, hdý bych ſtarí Europyenjo k mlodym Američanam něſchtó ſet na wucžbu khodžili a ſwoj stary zaprahneny rozom trochu wobnowili.

Tola doſež wo tym. Z Ameriki z cyla ſeſta nichčó ke mnje pschischoł njeje, za to paſ jedyn knjez z Afriki. Tón je mi wjele napowědał, naj-zajimawſche ze wſchoho je to, zo cžorne džecži ſépje wuknu hacž běše. Z tym je zoas jena ſka ze ſwěta, mjenujcy ta, zo ſu cžorni wjele mjenje wobdarjeni džižli běli, tak zo ſebi tak mjenovaní wucženi myſlachu, zo ſu cžorni potomních někajſich zwěrjatow. Schto tež to ſebi tola wucženi hžo wu-myſtili njeſiu? Hdý bych ſadro na ſwoju ſamſnu hlupoſez ſponi-nal, zavěſče někotryžkuli z nich by cžas živjenja z njej doſež cžiniež měl a jomu by ſedmá khwile wostało, druhich ludži runje tak hlupejch cžiniež kaž ſam je.

Njekniežomni arabcy m o ha med a no jo kóžde léto na poſ milijona cžornuchow, mužke, žónske a džecži, do ſchlovinjtu a pschedawaja. Vlči tym z tuthym wbohimi ludom tak zlé zakhadžeja, zo ſo to ſedmá wuprajicž hodži. Kardinal Lavigerie a bamž ſtaſ zjawnje na tutu njekniežomnoſez pokazaļo a netk ſu ſo knjezeſtwa ziednocžile, zo bych ſutomu ſurowſtwu kónč cžinile. — Z toho je zjawnje widžecž, ſchto wopacžna bludna wéra wucžinja. Mohamed mjenujcy wucži, zo móže wérity (mohamedan) z druhimi (njewertiwyimi) cžiniež ſchtož chce. Kaž wažna potajkim dyrbí nam naſcha jeniczka wérna ſwjata wéra byč, a kaž dyrbimy ſo staracž, zo by ſo džení a bôle rožtěrjała? —

Wo Aſiji nicžo njewěni khiba to, zo je tam rufiſki kejzor pobyl a ducy dom ſkoro na železnicu živjenjo pschisadžil.

Němſki kejzor Wilhelm I., ſlawny założer nowoho němſkoſtoho kejzorstwa, je wumrēl. Wězo wot joho wulfkeje ſtarobý ſo wjele wjac nadžiſež njemózachmny, cžim wjetſcha bě a je zrudoba, zo tež joho naſlédniſ ſejzor Friedrich III. něſchtó měſacow po ſwojim narje wumre. Tutón wubjerny wjerch je ſwoju ſlawu nic jeno na krwawnych bitwiſhczach, ale tež w tym vytal, zo bych ſu wſchitcy tež joho katholich poddanjo jenak ſpokojoſi byli. Naříeſtcho paſ hluſhčesche ſo joho króna tehdom, hdýž wón z njewurjefnité ſcžerpnosću nimomerne a doſke bohoſče njeſeſche. Z nim bu wjele nadžiſow pothowaných. Tola ſměmy ſo tróſchtowacž z tym, zo budže joho syn, mlodostny kejzor Wilhelm II., hódny naſlédniſ dweju wulfkeju předowníkow. Mlody kejzor znaje derje jenu ſlowjanſtu, mjenujcy rufiſu rycž. Wo njebo Friedrichu III. je tež to hishcze woſebje zajimawe, zo bě joho naſlubſcha knižka „Kročenjo za Khrystuſom Domascha Kempenſkoho“.

Hewak w Europje nicžo dale nowe njeje, khiba wjèle nowych wojałow z nowymi tſlbumi a z nowym pólverom. Něhdyn bě to hinač. To bě jara mało wojałow, jeno na Turkow mějachu jich wjac. Džensnišchi dženj so nichčo wjac Turkow njeboji, za to pač cžim bôle křečežanow, t. r. tajſich, kothž maja křečežanske mjenou, kothž pač mohli hewak runje tak derje Turkojo bycž.

W Sakſkej so niežo ważniſche stało njeje, jeno to směny hido do cžasa prajicž zo budže k lētu wulki ju билej. Budże mjenujen 800 lēt, zo nětežiščha kralovska ſwóiba „Wettin“ nad Sakſkej knježi, nad Lužicu wot lēta 1635. Prjedy bě Lužica cžéška. A tomu mohla so serbska knižka wo někotrych rjeñiſtch podawkach ze ſakſkich ſtarowiznow wudacž, kothž by so wěſeje derje pschedawała.

Wo Serbach lētsa hřečež mjenje wém, dyžli hewak. Sym jeno dženj a nōc na wótnej zemi pschedywacž mohł. Tola to wém tež tak, zo je ſkoro wſcho pschi ſtarym wostało. Hræczen ſu khartam, ſkózbnich rěčnikam, zli złomu ſwérni wostaſi. Tak je pschedec bylo a tak — po prawom wostacž njeſme. Zo to pschedec tak njewostanje, toho směm ſo nadžijecž, cžitawſchi najnowiſche cžiſko „A. P.“ Serbscy burja checđa ſebi mjenujen towarzſtwu za kožicž, wězo serbske. Nadžijamy ſo, zo budžemy k lētu w tych cžasach piſacž mōc, ſchto je tute towarzſtvo hido wſcho dokonjało.

Tak je ſo zas lēto pominylo, wjèle nadžijow je poſhōwało, ale tež wjèle zrudžby ſtajilo. Tež w serbskim kraju je mnoha wutroba docžerpiſela. Dženj 2. augusta zemrē w klóſchtrje Marijinej Hwězdze probſt P. Alberik Hecht. Njebo probſt bě wubjerny pschedkadny měſchnik a rjadník a ſwérny pschedecel naſchoho ludu. Bě dospołnje serbski naukuňk a ſebi luboſcz cykleje krajiny dobył a hacž do ſmijercze wobkhował. Tuta luboſcz cykloho klóſchtra a cykloho ludu bě jomu hřečež na ſmijertnym ſožu wulki tróſcht, tak zo ſam praji: „Wém, zo budža wjèle za mne ſo modlicž; tohodla wumru rad.“ A tuta powſchitowna luboſcz pschedowdžesche joho tež ſwérnu hacž k rowej, kothž ſebej ſam wuzwolil prajicž: „Dow chcu ja wotpocžowacž.“

Toho naſlēdnik jako probſt je knjež P. Vincenc Vielkind. Pschedejemy jomu z wutrobu mnohe lēta a Bože žohnowanjo!

Za cžichimi muriemi ſamsnomo kloſchtra zemrje tež P. Scheby, měſchnik a prior trapiſtſkoho rjādu. Sym tutoho ſpodžiwnoho a cžejcjomnoho muža ſam ſpoznał a njemóžu na ſłowa zabycž, kothž je mi praji. „Sym ſleph“, tak mi powedaſche, „sym ſleph na cželnej wocži, ale cžim mótriſche je moje duchowne wóczko a tuž sym Bohu za to džakowuň. A wy ſeże młodý duchowny, tuž hřečež radu staroho nazhoničko měſchnika a praječe mi: »Schto je pschi wſchich wěcach najważniſche?« Wězo njezhuſadach. Tuž mi ſam praji: wotpoſlad.“ To bě krasne ſłowo a sym tutomu cuzomu njebo knjezej za to džakowny. Wotpoſlad mějmy pschedec cžiſty, prawy. Wotpoſlad wiedź naš dženj a bliże k Bohu. Wſcho, ſchtožkuli cžinimy, cžinimy k Božej cžejczi. Zeno potom ſměny ſo hido na zemi Božoho žohnowanja a něhdyn po ſmijerczi wěžnoho myta nadžijecž. Tutón runn wotpoſlad k Božej cžejczi we ſwérnej wutrobje wžmimy do nowoho lēta, potom budže to zaměſcze lēto nowych wjefelow a radoſcžow, a pscheduili tež zrudne dny, budže naš Bóh zaměſcze tež tróſchtowacž. Wostańmy Bohu ſwérni a Bóh wostanje tež nam ſwérny. A njemóžu li hřečež nikomu mjez wami hortnije prajicž: „Daj Bóh zbožo na nowe lēto!“ wžmiceže tola tutón piſomny poſtron ze ſamsnym cžiſtym wotpoſladom, z kojimž jón wam ſeżeje

J. L.

3 Lužicu a Saksie.

Z Budyschina. Z časom je so na pucz podał, tola trochu pozdże k nam doschoł je starý dobrý pscheczel katholickich Serbow: Krajan, kotryž je na léto 1889 hžo 22. lénik docpěl. Trochu pozdže tohodla, dokelž su so dawno hžo za nim prasheli (hdyž je džiwne waschnjo nastalo, zo protyki na nowe léto hžo w juliju wudawacž poczinaja); časa doscz pak tola hischče, dokelž džen s̄ a r a protyka hischče 3 njedzele płacz. Wěmy wschał, zo „Krajan“, starý dobrý pscheczel, je tak witany hoscž, zo so bjez njoho nowe léto zapoczęcž njehodži. Tohodla drje kózdy pothwata, zo sebi do hōd — k božomu džesču — tutoho hoscža pschebrošy. — Zarjadowanjo „Krajana“ je hžo z předadwskich lénikow znate a je njepríheměněne woštało. Zwonkowne wuhotowanjo je lětja prawje rjane, papiera so zda lépicha bycz džzli w posleditich lénikač, cíjschę je jaſny a derje so cíta. Jara zajimawu je zabawny džel protyki, kotryž nimale cyly wobſtoji z dweju dlejschę ſtaſiżnow. Preñišha je wubjerne powědaničko wuſtojnoho spisaczerja Spillmanna „Präzski židowski hólczeć“, kotrež je redaktor protyki kniez kapłan Ržazak rjenje wobdželał. Powědaničko wobſahuje 18 stronow. Ménju, zo budže drje kózdy hlyboko hnuty, hdyž budže ſtaſižnu swjatoho hólczeča, joho kruteje wěry do Chrystusa a joho struchleje ale hordozneje marträtskeje smjercze cítač. Hdyž by „Krajan“ dale niečo njepodawał, bydhy na cyké léto móhli spokojeni bycz. Tola hischče druha jara powuzacza a wužitna ſtaſižna ze žiwenja wot ĺ. I. Wornarja „Schtóž so myſle ženicz ma . . .“ tu je. Tež tute dželo dyrbimy wuſtojne mjenowacž. Někomužkuli traſh trochu wocži wotewri abo joho za dalshe žiwenjo ledzblivocho ſežni na najwažnische naležnoſcze a jich strach, kafkež maja so druhdy mało ledzbu. Něfotre mjeſiſhe wěcki a zapis duchownych, krajow a jich wjerichow wobzamkuja protyku. Tuto lénik je wo poł listna wjetški, džzli dotalne, ma potajkim 44 stronow; placízna pak tola njeje wjetšha džzli dotal, mjenujcy 25 pj. — Njež sebi protyku kózdy kupi, zo by so cyła ruzpschedala a tak lětischi wjetšhi wudawak za nju so zas wurunat. — Kniezej redaktorej „Krajanu“, kaplanej Ržazkej, za wuſtojne dželo a swérnu prócu wutrobný džak — a na zasywidženjo w pschichodnym „Krajanu“.

Z Khróscic. Na pschebroſchenjo pschez „Katholicki Poſot“ a Serbske Nowiny bě so na dnju s. Handrija nahladna mnohoſcž wulkich a malých burskich wobſedzjerow do Panczic na zhromadziznu zefšta, zo bydu ſerbske burske towarſtvo założilli. Kniež Michał Koſka z Khróscic wotewri zhromadziznu, ju z krótkimi ſłowami powitavšči a wuprajivšči swoju wjetſloſcž na tak bohatym wophycze. Na to mjeſečhe ĺ. kapłan Kubasch z Njebleſcic dlejschü rycz, w kotrež na to poſazowasche, ſhoto su burske towarſtwa hžo docpeli a kafki nadawat změje założomne towarſtwo, a napominasche k pscheczelnoſczi bjez burami, wjetſhimi a mjeniſhimi wobſedzjeremi a ſkončnje za zjednoſczenjo mjez serbſkimi burami wokoło Budyschina tak derje z evangelskimi kaž z katholickimi. Na to wuzwoli so wubjer, wobſtojacy z džewicž wosobow, z kózdeje zaſtupjeneje wosadu po jenej, a z Khróscianſkeje, dokelž je najwjetšha, dwě. Do pschedsydſta ſu wuzwolichu so: ĺ. Michał Koſka z Khróscic jako pření pschedsyda, ĺ. Jakub Rynč z Čzorneč jako městopschedsyda a ĺ. Jurij Wieczar z Różanta jako druhi městopschedsyda. Potom cítaču so wustawki, kafkež maja so na kralowſte hamtske hejtmanſtvo poſtač. Dale so wuzčini, zo změje towarſtwa serbſkich burow swoje ſydlø hacž na dalshe w Khróscicach. Wscho hromadze so 90 burow a žiwnoſczerjow do towarſtwa pschicwacž daſhū. Wubjerkownich su za Khróscianſku wosadu ĺ. Michał Koſka jako pření pschedsyda

a l. Jakub Rynč z Čorneč hako městospředsýda, za Kalbicžanskú wosadu kníž Jurij Wiczajz z Róžanta hako druhí městospředsýda, za Wotrovskú wosadu kníž Jan Smola z Raščec, za Rjebehelčanskú wosadu l. Jakub Krawčík ze Šerbských Pazlic, za Radworšku wosadu l. Jan Čiž z Radworja, l. Jan Mlynk z Čemjeric za Budysku wosadu, l. Jan Halant z Košlowa za Rješvacžidlsku wosadu, kníž Miklawaš Šcholta (Rostok) ze Šulšec za Škulovskú wosadu. Pola wubjerkovníkov móža so tež cíti zamoľwicž, kotsíž chedža do towarzstwa S. V. pšchiwzaczi bycž, zo bychu w psichodnej zhromadžizne pšchiwzaczi byli.

W Nukničanskéj skale bu zaúdžený tydženj ſtaſar Miklawaš Kerečmar z Chrósczic pšchi biču kamienjom tak ſtraſhne do wóczka ranjeny, zo dyrbieſke ſo hnydom do Budyskej hojerňne podacž a njeje ſo dotala zaš domoj vróčil. Teſame popoldnju zlečza pšchi tmyšamšnym džele młodomu ſtaſaríkomu miſtrey Jakubej Lebý kamieni do hlowy a wóczka, zo budže ſo doſho ſkowacž dyrbieſ.

— Pječenj ſebi kopicž a wopjec, drje ničo nowoho njeje, tola hdvž jenomu pječenj ſamo do kachli zabehňje, to husto njeje. Tak běſche mijenujich zaúdžený tydženj jenej podružnic w naſheri wýj wjemerczka, hdvž běſche ſo hoitivorjam prjedy wukhowala, do wuhenja, wot tam do khachlaceje rohy do khachli a na poſledk do něſeje zlečjata, hdzež ju nělk naſtrožana žonka, ale wopjecenju, won wuczeze. . . . la.

Z Drježđan. W psichodnym ſečje budže naſch wótcny kraj žadny ſwieđenj ſwječicž: 800 - l e t n y j u b i l e j knježenja naſchoho wjerchowſkoho domu Wettinskoho. Žiednoczicž ma ſo z tutym ſwiedženjom wotkryčo nowoho pomnika njezapomnitoho kraſa Jana. A tomu je ſo póndzelu tydženja w Drježđanač ſwiedženſki wubjerk tworil pod pſhedsýdſtvom dr. Haberkorna. A zhromadžizne bě pšhez 100 naſladných knježow pšchiſkli, tež minister v. Rostiz-Wallwitz.

Z wótenoho kraja. We zaúdženym ſečje ſu ſo w Sakskej ſežehowace katholiske ſtacijs załožile: I. We herbſkis̄krajach ſo 1. w Sebnicach katholiska fara załoži, a tam po 350letnym pſheterhnienu zasý preni katholiski duſhov-paſthý poſtají. Ze Sebnic wobſtaruje ſo tež nělk pſched nekotrymi létami zažviena miſſionska ſtacija w Neustacze, a to za lěto 4 króč, prjedy jenož 2 króč. Tež je ſo tam nabožna wuczeńja zarjadowala. 2. W Makranciach ſo miſſionska ſtacija załoži. Běſche tam čzjódká katholikow, kotsíž wo Bože ſlužby prolohaču, a ſtej nělk duhownia a ſwētna wýſchnoſć poſtajiloj, zo budža ſo lětne 4 króč z Lipſka kemshe džerjeſc. 3. W Mittweidje ſu ſo z nowa miſſionske Bože ſlužby załožile, a je ſo tež nabožna wuczeńja wotewriſa. 4. We Schwärzenbergu, hdzež hýzo lěta doſho nabožna wuczeńja wobſtoji, džerža ſo nělk tež w tamnej pořejebejnej cyrkwi 2 króč Bože ſlužby z Ewifawy. 5. W Deubenje. kaž tež 6. w Mügeln załoži ſo nabožna wucžba, kotaž ſo z Drježđan wobſtara, 7. Tohorunja ſu nělk tež we Wolkenburgu a w Frankenbergu katholiske nabožne wuczeńje, kotaž ſo z Kamienicy zaſtaruja. 8. Z Radeberga ſo nabožna wucžba zaſtaruje w Moricdorſje. 9. W Gersdorſje a tež w Merane, (w poſledniſkimi měſeče bydli na 150 katholikow) ſo z Ewifawy nabožne wuczeńje zaſtaruja. 10. Z Reichenbacha ſo w Mylawje tež nabožna wuczeńja załoži. II. We Šužic̄y. 1. We Sprembergu z Neusalcom załoži ſo lěſta tež nabožna wuczeńja, kotaž ſo ze Scheračowa zaſtaruje. W Sprembergu bydli 105 a w Neusalcu 34 katholikow. 2. Z Leutersdorfa ſo tež w Ebersbachu, hdzež 218 katholikow mjez 7449 lutherſkimi bydli, nabožna wuczeńja załoži. W herbſko-krajinnej diöceſy ſu nělk na 20 měſtnach ſtajne katholiske Bože ſlužby a 33 miſſionskis̄k ſtacijs, kotaž 34 duhowni zaſtaruja, dale je tam

17 statnych wuczeńjow a 40 nabožnych ze 77 wuczerjemi. — We Łužiskej diöcesy je 21 městnow ze statnymi Božimi službami a 4 missionke stacije, kotrež so wot 41 duchownych zastaruja, 28 statnych wuczeńjow a 10 nabožnych z 39 wuczerjemi.

Kr.

3 cyłoho swęta.

Němska. Dzien 2. decembra wumrē kanonikus dr. Franz Xaver Witt, farar w Schatzhofen pola Landshuta, założer a generalny präses sw. Čäcilieho towarzystwa za wszech němiske kraje. Tutón sławny měšnik, tij ma wo założenjo a wobnowjenjo dostojeńe cyrkwienskeje hudzby njezmertne zaśłużby, je wosředź swojego powołania wumrēl. Rano w 5 hodz. bě Božu mſchu dżerzał, potom spowędż słyszęsche, mjez nimi tež někotre generalne spowędże. Tu so jomu pocza głowa wjerczecz, wón so wodh napi a syny so na stolczk, zo by trochu wotpoczął. Za pjeć minutow bě njebo! — Dr. Fr. Witt bě rodženy 1834, na měschuła swieczeny 1856. Posledniše lěta czerpięsche často na čuwu. Zoho wustojnośc w cyrkwienskej hudzbie je wot wschnittich pschipóznata a wón budže dale žiwý we swojich skutkach. Wot njoho je 16 missow, wjèle litaniow, Te Deum, offertoriye za cykle lěto a pschewod piščezelow za Ordinarium missae. Wysche toho wudawaſche dwaj čjasopisaj wo cyrkwienskej hudzbie. Pschi swojim wulkotnym dželu na polu cyrkwienskeje hudzby njezacpe wón żenie swoje dushe-paſtirske džela jako měšnik, haj běsche jomu runje dželu w spowiednym stole naj-lubſche, a netko je tež tute dokonjejo swoje živjenjo skončil. R. i. p.

Awstrija je 2. novembra 40 lětny jubilej kniženja kejzora Franca Józefa swiecziła. Dokelž běsche sebi kejzor pschał, zo so žane wulkotne a drohotne pschi-hoty za swjedzeń stale njebychu, dokelž móža so pjenieży lěpje nałożecz, su na wschelakich městnach nadobne fundacije a druhe dary na spomožne wotpohladu założeli. Tich zhromadna suma je jara wysoka. Cžichy bě swjedzeń, tola wschilte rakuſte narody su so horliwje wobdzeli. Cžeske čjasopisy su na tón dzien swjedzeńscy wuhotowane wukhadžałe. Tak je Awstrija so zas jomu pokazała, kaž „Cech“ to w krasnej swjedzeńskiej basni proji vlast vlasti: wótčina wótčinow. Zo pschi wszech narodnej zwadze a pschi wschem politiskim napšcęzinienu jenotliwe narody Awstrije swěrnię pschi swojim kejzoru stoja, a to słowjanſke narody trasch krucizjho dyžli druhe, to je zaweſče plös krasnych knižerskich poccziwościow Franca Józefa, kotrež ze swojej sprawnoscu, njewistawacej dobrociwiwościu a ze swojim luboſciwym waschniom wschnittich dobywa. Na Francu Józefu je so dopjelnilo, shtož joho wuj, kejzor Ferdinand Dobrociwi jomu tehdom pschejęsche, hdjž 2. novembra traschnoho lěta 1848 wosymnaczelētnomu młodzenczej w archybiskopskim hrodze we Wołomucu trón a krónu pschepodawasche, joho wobjumujo ze skłamami: „Bóh Cze żohnuj, budz jeno dobry, Bóh Cze budz zakitacz. Rady je so stało.“ — Swój swjedzeń je kejzor eyle cžisze na krasnym hrodze Miramare (pschi adriatskim morju njeđaloko Triesta) swiecził.

— Sławny wjednik Czechow dr. Rieger je 10. t. m. swój 70. narodny dzien swjecził — pschi horliwym wobdzelenju cžeskoſtu ludu, kotrež je jomu 100,000 ſtěsnakow jako cžestny dar poſſicził.

Wschelziznij.

* Rada tym, kotsiž chcedza so ženicz: k rozmýſlenju w advencze, hdjž su werowanja zakazane. Nazhoniemy čłowiek dawa młodzencam, kotsiž chcedza so ženicz, radu, zo bychu so psched tym derje pruhowali a sebi na tele prashchenja wotmołwili: 1. Lubujesz ty w ſobu twojeje njewiesty a jeje wutrobu, nic jenož

zwonkowemu postawu a jeje pjenjezy? 2. **S**ę dość kruty, zo pschi swojim pschedswědzenju, samu pschedzivo žoninej prōstwie, wostanjesch, dale pak tež hněw, kotorohož pschedzina je zwonka twojeho domu, pschedzivo žonje njenaložitj? 3. Móžesč na wobjed čakac? 4. Móžesč cyku nóc bjez spanja byc, bjez toho, zo by druhí džen mjerzaty byl? 5. Móžesč swojim wjesokym towařscham na wěczne boženie prajic? 6. Móžesč so z pschedposlednim słowom spokojoic? 7. Móžesč wjesoky wostacz, hdyz so doma ploka a rjedzi? 8. Zniesesč wryczęzowanjo, samo, hdyz masč prawje? 9. Móžesč džeczo na ruku wzac, hdyz placje? — Móžesčli na tele džewiec prashenjow z „haj“ wotmołwic, potom směsch so ženic, kaž tebi tamny nazhoujeny muž radži. A kaž so zda, nima tón čłowjek cyle wopak; joho rada je zawěscze wužitna.

Y.

Naležnosće našeho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1888: kk. 514. Jakub Budař z Kukowa, 515. 516. z Różanta: P. Šćepan Ubl, Michał Frencl, 517. 518. z Koslowa: Michał Krawc, Hana Bjaršowa, 519. 520. z Pěskec: Michał Mjechela, Michał Manjok, 521. 522. ze Sernjan: Pětr Tobis, Madlena Kralec, 523. Mikławš Wjesela z Lišeje Hory, 524. Marija Lehnertowa z Džěžnikec, 525. Hanža Bjaršowa z Čemjeric, 526. Michał Śwon z Miłoćie, 527. Jurij Šenkeř z Budysina.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 719. Michał Krawc z Koslowa, 720. Michał Wawrik z Kanec (zapozdżene kwitowanjo), 721. Madlena Kralec ze Sernjan.

Zemrěty sobustaw: Pětr Bjarš z Čemjeric. R. i. p.

Za cyrknej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 102,943 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Levoča přez H. D. 1 m. 50 p., z Pěskec 3 m. — Hromadže: 102,947 m. 50 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,265 m. 50 p. — Dale su woprowali: farař Dučman za swjećene wěcy 5 m. 95 p., z Różanta 2 m. — Hromadže: 10,273 m. 45 p.

Na wudačo Nowoho Zakonja

dari: Najdostojniši knjez biskop dr. theol. Franc Bernert 100 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Krajn

katholska protyka za Hornju Łužicu na lěto 1889

je wujschoł a w expedicjach „Katholiskoho Poſoła“ a pola klamarjow za 25 p. na pschedaň. — NB. Schtòž sebi „Krajn“ k rozpřichedzawaniu pschede, dyciš so dobrocjivje na redakciju „Kath. Poſoła“ wobročic.

A stoletnomu jubileju wudacza Spěwaweje Jězusoweje Winich, w lěče 1788 docjichczaneje, wot kanonika kantora **Michała Waldy**, rodzenoho z Czornec, wudam ja w hodownym thđzenju na město Pobožnoho Spěwarja wobschernishu knihu z modlitwami a z 324 čerluščemi z napřimom:

Pobožny Poſadník.

W nowym lěče budže „Katholiski Poſoł“ wo tutej knizy wjac
pisac. **Michał Hórnik**, farař.

Cášicá Smolerjec knihicjicjeśnie w macžicjnym domie w Budysinie.

■ Czijo 1. pschedzivnoho lěta wuñdže za 3 njedzele, 5. wulkoho róžla. ■